

ΗΛΙΑΣ ΜΠΙΤΣΑΝΗΣ

Νησιώτικο καρναβάλι με ρίζες στους αιώνες

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2018

Πρόλογος

Το Νησιώτικο Καρναβάλι αποτελεί αγκωνάρι της συλλογικής συνείδησης των ανθρώπων που γεννήθηκαν, μεγάλωσαν και έζησαν στην πόλη που τα νεότερα χρόνια ονομάστηκε Μεσσήνη. Η ιστορία του χάνεται στα βάθη του χρόνου και η εκδοχή του την οποία γνωρίσαμε, είναι η εξέλιξη του αγροτικού καρναβαλιού σε αστικό με την ισορροπία των στοιχείων να μεταβάλλεται στο πέρασμα του χρόνου. Εφθασε στις μέρες μας κατά πάσα πιθανότητα σε ατελή μορφή με κυρίαρχα στοιχεία του αγροτικού παρελθόντος τις φωτιές της Κυριακής, τους χορούς και την κρεμάλα της Δευτέρας. Η πρώτη γραπτή αναφορά γίνεται σε ρεπορτάζ του 1893 όπου τα όσα διαδραματίζονται καταγράφονται ως "έθιμον παλαιόν", γεγονός που αποδεικνύει ότι οι ρίζες του είναι βυθισμένες στην ιστορία της περιοχής και τα αγροτικά έθιμα.

Το 2014 στην "Ελευθερία" είχα παρουσιάσει σε πάνω από 50 συνέχειες την διαδρομή από την πρώτη αναφορά που υπάρχει, με πλήθος στοιχείων τα οποία δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της κληρονομιάς του γενέθλιου τόπου.

Δεν κυκλοφόρησε σε βιβλίο καθώς το κόστος της αυτοέκδοσης είναι απαγορευτικό.

Φέτος σε συνεργασία με τους παλιούς συναδέλφους στην "Ελευθερία" διαμορφώσαμε τα κείμενα σε μορφή βιβλίου που διατίθεται δωρεάν από την ηλεκτρονική σελίδα της εφημερίδας και ο καθένας μπορεί να το εκτυπώσει και να το έχει σε έντυπη μορφή.

Στην έκδοση αυτή περιλαμβάνονται νέα στοιχεία σε σχέση με τις αρχικές δημοσιεύσεις, τα οποία αφορούν κυρίως την περίοδο του εμφυλίου πολέμου. Και ακόμη δύο κείμενα τα οποία αναφέρονται σε ένα σενάριο εργασίας για την καταγωγή του εθίμου της κρεμάλας και σε μια ιστορική αναδρομή για το "πάντρεμα" της κρεμάλας με το μύθο της γριάς Συκούς.

Συγκεντρώσαμε σε ένα σημείο όλο αυτό το υλικό, στη διάθεση των ανθρώπων που θέλουν να ταξιδέψουν στο μακρινό παρελθόν και να φθάσουν βήμα-βήμα μέχρι τη σημερινή εποχή.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω:

Όλους εκείνους οι οποίοι συνέβαλαν στη συγκέντρωση του υλικού και τους φίλους συμπατριώτες που διέθεσαν φωτογραφίες από το αρχείο τους, το Γιάννη Πλατάρo, το Νίκο Ρούτση, το Βαγγέλη Λαμπρόπουλο και την οικογένεια του Ξενοφώντα Βακαλιόπουλου.

Την Ελένη Ζερβή, τη Θεοδώρα Κατσάρα και το Γιώργο Καλογερόπουλο από το Λαϊκή Βιβλιοθήκη για τη βοήθειά τους σε ό, τι χρειάστηκα από το πλούσιο αρχείο της.

Το Ντίνο Πλημμένο διευθυντή της "Ελευθερίας" για τη φιλοξενία των δημοσιεύσεων και για δύο περίπου μήνες.

Την Αντα Αποστολάκη διευθύντρια του "Θάρρους" για την πρόσβαση στα αρχεία της εφημερίδας όταν δεν είχαν ακόμη ψηφιοποιηθεί.

Την Αναστασία Μηλίτη -Νίκα προϊσταμένη των ΓΑΚ Μεσσηνίας για την άδεια χρήσης των φωτογραφιών του αρχείου τους.

Το Γιάννη Σακκά και το Δημήτρη Πλημμένο που συνέβαλαν στην ηλεκτρονική έκδοση η οποία παρουσιάζεται.

120 χρόνια ρεπορτάζ στο Νησιώτικο Καρναβάλι

Καρναβαλιστές σε κάρτο τη δεκαετία του 1950
ΓΑΚ Μεσσηνίας αρχείο Χρήστου Αλειφέρη

Το υλικό αυτό συγκεντρώθηκε αρχικά με σκοπό να εκδοθεί σε βιβλίο. Η οικονομική κρίση οδήγησε σε δεύτερες σκέψεις, καθώς οι εκδόσεις έχουν γίνει απαγορευτικές για εκείνους που έχουν την πεποίθηση ότι τα βιβλία γράφονται "για να διαβάζονται κι όχι για να παρουσιάζονται" και εκδίδονται χωρίς... χορηγούς, με ό,τι μπορεί να σημαίνει αυτό. Η παρουσίαση του υλικού σε συνέχειες μέσα από τις στήλες της "Ε" παρουσιάζει παράλληλα ένα σημαντικό πλεονέκτημα: Μπορεί να οδηγήσει σε διορθώσεις, συμπληρώσεις, ακόμη και σε αλληλαγές εφόσον συμβάλλουν σε αυτό οι συμπατριώτες που κατέχουν υλικό ή θα ήθελαν να καταθέσουν προσωπικές μαρτυρίες. Εφόσον συμβεί κάτι τέτοιο, μια ενδεχόμενη έκδοση στο μέλλον θα είναι πληρέστερη - και ως εκ τούτου σημαντικότερη για την ιστορία του τόπου.

Μέσα από τη σειρά αυτή των δημοσιεύσεων θα "παρελάσουν" πρόσωπα και στιγμές που συνδέονται με την ιστορία του Νησιού αλλά και της χώρας. Έτσι το εγχείρημα έχει ευρύτερη σημασία που πάει μακρύτερα από την απλή περιγραφή κάποιων πραγμάτων.

Το 2013 συμπληρώθηκαν 120 χρόνια από την πρώτη καταγραφή των αποκριάτικων εκδηλώσεων στο Νησί. Ήταν στις 14 Φεβρουαρίου 1893 όταν η εφημερίδα "Μεσσηνιακή" περιέγραφε με γλαφυρό τρόπο τα όσα συνέβαιναν στην πόλη την Καθαρή Δευτέρα. Η επέτειος αυτή έδωσε την ευκαιρία να παρουσιάσω το υλικό που έχει συγκεντρωθεί μετά από μακρά έρευνα για το Νησιώτικο καρναβάλι, το οποίο έχει τεράστια διαφορά από οποιαδήποτε άλλη γιορταστική εκδήλωση στην περιοχή: Δεν πρόκειται για επινόηση κάποιων ολιγάριθμων ανθρώπων, που μπορεί να βάζουν όλο το κέφι τους για να στήσουν ένα γλέντι, αλλά αποτελεί στοιχείο συλλογικής μνήμης αμέτρητων γενιών. Το βάθος χρόνου δεν μπορεί να μετρηθεί με ακρίβεια, όχι μόνον επειδή δεν υπάρχουν προγενέστερες γραπτές μαρτυρίες, αλλά και γιατί το καρναβάλι του Νησιού συνδέεται με κατάλοιπα αρχέγονων εκδηλώσεων, τα οποία κατά πάσα πιθανότητα έφτασαν με ατελή μορφή ακόμη και στην πρώτη επίσημη περιγραφή.

Όπως φαίνεται, το γεγονός ότι αυτή η πρώτη περιγραφή γίνεται το 1893 δεν είναι τυχαίο. Έχει σχέση με τις μεγάλες ανατροπές που έφερε η σιδηροδρομική σύνδεση της Καλαμάτας με τη Μεσσήνη, η οποία ξεκίνησε δοκιμαστικά το καλοκαίρι του 1891⁽¹⁾. Ετσι, δόθηκε στη συνέχεια η δυνατότητα μετακίνησης πλήθους ανθρώπων αυθημερόν ανάμεσα στις δύο πόλεις. Τα Νησιώτικα κούλουμα λοιπόν, από τοπική γιορτή, άρχισαν να παίρνουν ευρύτερα χαρακτηριστικά, έλκοντας και πολλούς ανθρώπους από την Καλαμάτα όπου ο γιορτασμός γινόταν με εκδρομή στις "εξοχές" - δηλαδή στις περιοχές κοντά στον περιορισμένης έκτασης οικιστικό ιστό (με έναν από τους δημοφιλέστερους προορισμούς τον Αγ. Κωνσταντίνο). Το Νησί συνδύαζε την εκδρομή, την εξοχή και τη διασκέδαση με τα δρώμενα που ξετυλίγονταν κατά τη διάρκεια της Καθαρής Δευτέρας.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Καθορίζοντας το πλαίσιο στο οποίο ξετυλίγεται η υπόθεση του Νησιώτικου καρναβαλιού, θα χρειαστεί να ανατρέξουμε στον Βάλτερ Πούχνερ που γράφει:

«Ο όρος *carne - vale* σημαίνει αποχή από το κρέας, όπως έλλωστε και ο ελληνικός όρος "απόκρεως". Η καταγωγή της γιορταστικής αυτής περιόδου, που είναι σήμερα ενταγμένη στο χριστιανικό εορτολόγιο, είναι αβέβαιη. Υπάρχουν πολλές υποθέσεις για την αρχαία γιορτή στην οποία αντιστοιχεί. Το μόνο βέβαιο είναι ότι προέρχεται από το πλούσιο σε γιορτές ελληνορωμαϊκό εορτολόγιο και είναι μια περίοδος, όπως και το Δωδεκαήμερο, που επιστρέφουν οι ψυχές των νεκρών στη γη. Τα πρωτόγονα στάδια της μεταμφίσεως συνδέονται με τη νεκρολατρία. Η σημερινή μορφή της Αποκριάς διαμορφώθηκε, καθώς φαίνεται, κατά το Μεσαίωνα και τα βυζαντινά χρόνια. Οι αποκορυφώσεις στις αποκριάτικες δραστηριότητες πέφτουν στο Σάββατο και την Κυριακή της Τυροφάγου όπως και στην Καθαρή Δευτέρα, που ανήκει βασικά ήδη στη Σαρακοστή»⁽²⁾.

Κατά τον Μπαχτίν, το καρναβάλι «είναι η δεξαμενή όπου συντηρήθηκαν ένα πλήθος εορταστικές εκδηλώσεις του πιο μακρινού παρελθόντος που εξαφανίστηκαν ή εκφυλίστηκαν

με το πέρασμα του χρόνου, αλλιά κληροδότησαν στα νεότερα καρναβάλια κάποια βασικά στοιχεία τους: τελετουργίες, σύμβολα, ομοιώματα, μάσκες»⁽³⁾.

Ο Γιάννης Κιουρτσάκης αναφερόμενος στο κύριο δομικό στοιχείο του καρναβαλιού γράφει: «Οι γιορτές αυτού του τύπου, που αποτελούν πρωταρχικά ένα κοσμικό γεγονός -την εναλλαγή των εποχών και την ανανέωση της φύσης- διακρίνονται από την κοινή τάση να αντιστρέφουν επίμονα και συστηματικά την τάξη και τις ιεραρχίες της κοινωνίας. Το γύρισμα του χρόνου εκφράζεται προνομιακά μ' ένα καθολικό αναποδογύρισμα: την οικοδόμηση ενός κόσμου από την ανάποδη, όπου οι άνθρωποι βγάζουν τα ρούχα τους και τα ξαναφορούν ανάποδα, οι άντρες ντύνονται γυναίκες και οι γυναίκες άντρες, ο ζητιάνος ενθρονίζεται βασιλιάς και ο καντηλιανάφτης παπάς, ο τρελός ανακηρύσσεται σοφός, ο διάβολος δοξολογείται, η θεία λειτουργία τρέπεται σε βωμολοχία κ.λπ.

Αυτή η γενική αναστροφή χαρακτηρίζει πρώτα απ' όλα το ίδιο το καρναβάλι στη στενή του έννοια, δηλαδή την κινητή γιορτή που τελείται σε ολόκληρη τη χριστιανική προβιομηχανική Ευρώπη πριν από τη μεγάλη Σαρακοστή, σημαδεύοντας το τέλος του χειμώνα μ' ένα οργανικό ξέσπασμα, το οποίο ετοιμάζει την άνοιξη, την ευφορία της γης, τη γονιμότητα των ζώων και ανθρώπων. Γιορτή που στοιχειοθετείται από ποικίλες εκδηλώσεις: τελετουργικές πράξεις, όπως οι διάφοροι καθαρμοί, η έξωση των δαιμόνων, το άναμμα και το σβήσιμο των φώτων ή μιας πυράς· δρώμενα όπως οι αγώνες μεταξύ αντίπαλων ομάδων, η στέψη και η καθαίρεση ενός πηλασματικού βασιλιά, το κάψιμο ή ο ενταφιασμός ενός ανδρείκελου που αναπαριστά το χειμώνα, τον παλιό χρόνο ή τον απερχόμενο Καρνάβαλο, ο πόλεμος Καρνάβαλου και Σαρακοστής (ή η δίκη και καταδίκη του πρώτου από τη δεύτερη), αναπαραστάσεις της γενετήσιας πράξης, του θανάτου και της νεκρανάστασης, παρωδίες του γάμου και της κηδείας· γλέντια και πλουσιοπάροχα συμπόσια όπου κυριαρχούν η μέθη, η αθυροστομία και οι ξέφρενοι χοροί· και, φυσικά, μεταμφιέσεις και πομπές προσωπιδοφόρων: "αγριάνθρωποι" που φορούν δέρματα ζώων, φυλλώματα δέντρων, άχυρα και κουδούνια και κρατούν ρόπαλα ή μαγκούρες, άνθρωποι ντυμένοι αρκούδες και άλλα ζώα-πνεύματα της φύσης που εισβάλλουν έξαφνα στον κόσμο των πολιτισμένων, ή ψυχές των νεκρών που επισκέπτονται τους ζωντανούς ηλώνοντας τον κόσμο, προκαλώντας τους περαστικούς, χτυπώντας τις γυναίκες, ρίχνοντας διάφορα αντικείμενα, κάνοντας εκκωφαντικούς θορύβους, μπαίνουν μέσα στα σπίτια, αναστατώνοντας τα πάντα. Γιορτή με ολοφάνερη αγροτική προέλευση, που συνδυάζει την ανάκληση του χθόνιου κόσμου με τις επίγειες απολαύσεις, τον θάνατο με την έκρηξη της ζωής που γυρεύει, μας λένε οι λαογράφοι, να αποπέμψει τα πνεύματα του κακού και να χαρεί την καλοχρονιά και την ευημερία που συγχωνεύει, τέλος, ένα πλήθος έθιμα του παγανιστικού κόσμου, τα οποία η Εκκλησία -μην μπορώντας να τα εξοστρακίσει- αναγκάστηκε να ενσωματώσει στον δικό της εορτολογικό κύκλο [...]

[...] Αυτά λοιπόν τα έθιμα κουβαλούν από την ύπαιθρο οι καινούργιοι κάτοικοι των αναπτυσσόμενων μεσαιωνικών πόλεων της Δύσης, όπου το καρναβαλικό τελετουργικό ανανεώνεται, μολιάζεται με την αστική ζωή, καθρεφτίζει νέους κοινωνικούς συσχετισμούς και αποκτά καινούργιες σημασίες. Ο πόλεμος του Καρνάβαλου κατά της Σαρακοστής, της κρε-

οφαγίας εναντίον της νηστείας, της αφθονίας εναντίον της λιτότητας, του αισθησιασμού εναντίον της εγκράτειας, της ελευθεριότητας του γέλιου εναντίον της θρησκοληψίας, συμβολίζει τώρα τον ανταγωνισμό όχι απλώς δύο εποχών του έτους, αλλά δύο αντίπαλων κοινωνικών και πολιτισμικών χρόνων, δύο ιδεολογιών που ενσαρκώνονται σε δύο πρόσωπα φορτισμένα με αντιθετικές αξίες: Από τη μια, ο χρόνος της Εκκλησίας - χρόνος της επίσημης σοβαρότητας και των απαγορεύσεων, συμπυκνωμένος στη βλοσυρή, στεγνή και αποστεωμένη μορφή της Σαρακοστής· από την άλλη, ο χρόνος των λαϊκών και των πληβείων, των συντεχνιών και των επαγγελμάτων, του "λαού" μέσ' από τον οποίο αναδύεται η νεόκοπη αστική τάξη - χρόνος ολόένα πιο κοσμικός, γεμάτος δυνατότητες και προσδοκίες, ταυτισμένος με την ανέμελη, πληθωρική και παχύσαρκη μορφή του Καρναβάλιου. Κι έτσι η μαγική αγροτική τελετουργία τρέπεται σε πάνδημο αστικό θέαμα - ένα θέαμα του οποίου ο λαός είναι συνάμα ο θεατής και ο πρωταγωνιστής»⁽⁴⁾.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο και με αυτά τα ερμηνευτικά εργαλεία θα πρέπει να διερευνηθούν τα στοιχεία του Νησιώτικου καρναβαλιού. Μια γιορτή που οι ρίζες της χάνονται στα βάθη των αιώνων και η οποία έφτασε στις μέρες μας όπως ακριβώς περιγράφει ο Μιχαήλ Μπαχτίν στο απόσπασμα που παραθέσαμε: ως μια «δεξαμενή όπου συντηρήθηκαν ένα πλήθος εορταστικές εκδηλώσεις του πιο μακρινού παρελθόντος». Για το λόγο αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο να ανασυνθέσει κάποιος την αρχέγονη μορφή του καρναβαλιού, της οποίας μόνον θραύσματα διασώθηκαν στο πέρασμα του χρόνου - ενώ ταυτοχρόνως εμπλουτίστηκε ή διαφοροποιήθηκε με άλλα στοιχεία που έχουν ανάλογα καρναβαλικά χαρακτηριστικά.

Οι διαθέσιμες πηγές φτάνουν σε πολύ μικρότερο βάθος χρόνου από αυτό που υποδηλώνουν έθιμα και δρώμενα, αλλά επιτρέπουν να παρακολουθήσουμε την εξέλιξη των "εν αγροίς" κούλουμων στο "εν άστυ" καρναβάλι του Νησιού.

ΚΟΥΛΟΥΜΑ 1893

Είδαμε παραπάνω ότι η πρώτη επίσημη καταγραφή των όσων συνδέονται με το Νησιώτικο καρναβάλι έχει εντοπιστεί στην εφημερίδα "Μεσσηνιακή" στις 14 Φεβρουαρίου 1893, όπου αναφέρονται χαρακτηριστικά τα εξής:

«Αι απόκρεω παρήλθον ψυχρότατα, ουδεμία κίνησις, ουδεμία μασκαράτα, εκτός μετημφιεσμένων τινών αγυιοπαίδων περιπρεχόντων εν ταις οδοίς. Τα κούλουμα όμως εν Μεσσήνη εωρτάσθησαν ασυγκρίτως καλλίτερον ή εν Καλάμαις.

Εν Μεσσήνη, κατ' έθιμον παλαιόν, τελείται αληθής πανήγυρις κατά την ημέραν ταύτην, αρκετά περίεργος και πρωτότυπος. Αι οικίαί κυριολεκτικώς κενούνται, αι οδοί εισί πλήρεις ανδρών και γυναικών πάσης τάξεως. Δέσποινας και δεσποινίδες, μεταξύ των οποίων εκ των καλλιτέρων οικογενειών της πόλεως, μετημφιεσμένοι ποικιλώτατα χορεύσουσι τον συρτόν εν μεγίστη συρροή πλήθους θεατών. Πρόγραμμα ειδικόν κανονίζει τα της πανηγύρεως ήτις μετ' ολίγον μεταβάλλεται εις αληθές πανδαιμόνιον.

Αλλά το περιεργότερον και πρωτοτυπώτερον κατά την ημέραν των κουλούμων εν Μεσσήνη είναι η κρεμάλα. Η κρεμάλα έχει καθιερωθεί διά παλαιωτάτου εθίμου ούτινος την

αρχήν μάτην ανεζητήσαμεν. Είναι παιγνίδιον όλως ιδιόρρυθμον προκαλούν τους γέλωτας και τον ενθουσιασμόν των παρεστώντων, πολλή δε επεισόδια ασειότατα γεννήσαν πολλήλακισ. Εν κεντρικώ μέρει της πόλεως έχει στηθεί ικρίον εφ' ου αναρτάται σχοινίον φέρον εις το άκρον σιδηρούν κρίκον. Εν ευρυτάτω κύκλω περιπολούντες επίτηδες ωρισμένα άτομα, άτινα συλλημβάνουν πάντα -αδιακρίτως- όστις ήθελε εισέλθη εν τω κύκλω, ον φέρουσιν είτα θριαμβευτικώς εις την κρεμάλαν, τω φορούσι τον κρίκον και τον αιωρούσιν μέχρι του ύψους αυτής υπό τους παταγώδεις γέλωτας του παρισταμένου πλήθους. Εννοείται ότι το παιγνίδιον εις τους αγνοούντες αυτό καταντά τραγικώς κωμικόν εξ ου πολλήλακισ, ως είπομεν, ασειότατα επεισόδια συνέβησαν».

"ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ" ΤΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: ΤΟ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΣΤΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Για να "διαβάσουμε" το ρεπορτάζ θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας το γενικότερο κλίμα της εποχής ανάμεσα στον κόσμο που ηγείται της κίνησης του αστικού εκσυγχρονισμού. Στο όνομα της προόδου επιχειρείται η κατάργηση λαϊκών εθίμων και παραδόσεων και η εισαγωγή νέων στοιχείων που έχουν ήδη εμφανιστεί στα αστικά κέντρα (όπως χοροεσπερίδες και επιτηδευμένες μεταμφιέσεις).

Οι παραδόσεις που κρατούνται, επιχειρείται να "αποστειρωθούν" από τα λαϊκά χαρακτηριστικά και να προβληθούν μέσα από μια νέα ματιά με κανόνες καθωσπρεπισμού. Ταυτόχρονα ορισμένα τμήματα χρησιμοποιούν στοιχεία αυτών των παραδόσεων ως μέσα άμυνας στον ευρωπαϊκό μιμητισμό και τα αντιπαραβάλλουν στα νέα ήθη και τις συμπεριφορές που αναπτύσσονται στους κόλπους της "καλής κοινωνίας".

Αυτή η προσπάθεια έχει το δικό της αντίκτυπο στο ρεπορτάζ της "Μεσσηνιακής", στο οποίο η αποκριατική αγροτική παράδοση περνά μέσα από λίγες λέξεις: «Άι απόκρεω παρήληθον ψυχρότατα, ουδεμία κίνησης, ουδεμία μασκαράτα, εκτός μετημφιεσμένων τινών αγυιοπαίδων περιτρεχόντων εν ταις οδοίς».

Οι "αγυιόπαιδες" δηλαδή τα "αηητάκια" όπως χαρακτηρίζονται παιδιά προερχόμενα από λαϊκά στρώματα που συμπεριφέρονται πέρα από τους κανόνες της υπό διαμόρφωση νέας κοινωνικής συμπεριφοράς, εμφανίζονται πολύ συχνά στα καρναβάλια της Καλαμάτας κατά τις περιγραφές των εφημερίδων. Μασκαρεύονται πρόχειρα χωρίς να μπουν στις πομπές των αρμάτων, βρίζουν, γιουχάρουν, πετάνε τσίμουλλες (χόρτα) και αντιμετωπίζονται με εχθρικό τρόπο. Είναι αυτοί οι οποίοι «μουτζουρώνονται, πασαλείβονται με στάχτη και καπνιά, φοράνε μια προβιά ανάποδα ή ντύνονται με κουρέλια, κρεμάνε κουδούνια και πηγαίνουν έτσι από σπίτι τραγουδώντας, πίνοντας, αισχρολογώντας και πειράζοντας τον κόσμο» σύμφωνα με τον Βάλτηρ Πούχνερ⁽⁵⁾.

Και ακόμη «κρατούν ρόπαλα, ραβδιά, μαγκούρες, μπαστούνια, μαστίγια ή λουριά κι έχουν το δικαίωμα να χτυπούν όποιον βρίσκουν μπροστά τους ή ακόμα να εκτοξεύουν κάθε είδους αντικείμενα: καρπούς, λουλούδια, στάχτη, απορρίμματα κ.λπ. (έθιμο που διαγωνίζεται στο νεότερο χαρτοπόλημα)» κατά το Γιάννη Κιουρτσάκη⁽⁶⁾.

Καρναβαλική παρέλαση τη δεκαετία του 1960

Αξίζει να σημειωθεί μάλιστα ότι πολλά στοιχεία της Αποκριάς στα Βαλκάνια «προέρχονται από τις διαπομπεύσεις στο βυζαντινό ιππόδρομο: το μουντζούρωμα, η γαϊδουροκαβάλα με ίππευση ανάποδα πάνω σε ζώο ή "καμήλα", το κρέμασμα κουδουνιών, η μεταμφίεση σε γυναίκα, η ένδυση σε κουρέλια, το πασάλλειμμα με στάχτη, πίσσα και άλλα, αισχρολογίες και παντομιμικά υπονοούμενα, όλα αυτά ήταν ατιμωτικές πράξεις εις βάρος του καταδικασμένου που τον γύριζαν, πριν την τιμωρία του, στον ιππόδρομο.

Στο καρναβάλι αυτά τα στοιχεία χάνουν όμως την ατιμωτική σημασία τους, γιατί βασικές έννοιες και αξίες του λαϊκού πολιτισμού, όπως τιμή, ντροπή, φιλότιμο, λεβεντιά και άλλα δεν ισχύουν την Αποκριά»⁽⁷⁾.

Όλη αυτή η παράδοση των αγροτικών καρναβαλιών κρύβεται πίσω από τους αγιόπαιδες του ρεπορτάζ στο οποίο θεωρείται ανάξια λόγου η περιγραφή. Και γιατί δεν κάνει καμία εντύπωση, αλλιώς και γιατί τα κυρίαρχα στρώματα αντιμετωπίζουν εχθρικά το αναρχικό και ανατρεπτικό πνεύμα του καρναβαλιού που ξεπροβάλλει μέσα από την παράδοση, την οποία κρατούν ακόμη τα λαϊκά στρώματα.

Πολλά από αυτά που περιγράφουν οι μελετητές των καρναβαλιών στα Βαλκάνια, έφθασαν ατόφια μέχρι τουλάχιστον τα τέλη της δεκαετίας του 1950, δείγμα της ισχυρότατης παράδοσης του αγροτικού καρναβαλιού που επιβίωσε μέχρι την εποχή κατά την οποία οι εκδηλώσεις τέθηκαν υπό τον έλεγχο του δήμου και φορέων που άρχισαν να αντιμετωπίζουν τις εκδηλώσεις ως "τουριστικό προϊόν".

ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Υπάρχουν όμως δύο ακόμη σημαντικά στοιχεία της αγροτικής παράδοσης που αγνοεί το ρεπορτάζ. Γιατί επειδή ακριβώς είναι ρεπορτάζ και όχι ηθογραφική καταγραφή, δεν ασχολείται με τα αυτονόητα για την εποχή. Και το οικογενειακό τραπέζι της δεύτερης Κυριακής της Αποκριάς ήταν αυτονόητο μέχρι και μετά τα μέσα του 20ού αιώνα.

Το περιγράφει όμως αναλυτικά ο Γεώργιος Μέγας⁽⁸⁾ κλείνοντας την αναφορά του στα όσα συμβαίνουν στους δρόμους κατά τη διάρκεια της ημέρας κατά την οποία «εκτείνονται στο έπακρο η ευθυμία, οι αθυροστομίες των μεταμφιεσμένων, οι άσεμνες εμφανίσεις και οι χοροί». Η αναφορά του έχει ιδιαίτερη αξία καθώς καταγράφει την προφορική παράδοση της Αρκαδίας η οποία είναι ταυτόσημη με αυτή του Νησιού, καθώς πολλοί εκ των κατοίκων είναι γορτυνιακής καταγωγής. Η περιγραφή του Γεώργιου Μέγα έχει ουσιαστικά χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια σε πολλές περιπτώσεις με μικροτροποποιήσεις σε ηθογραφικά δημοσιεύματα για την περιοχή: «Κατακλείδα της όλης γιορτής είναι το βραδινό φαγητό, στο οποίο παρακάθονται όλοι οι συγγενείς. Δεν είναι βέβαια το τραπέζι της βραδιάς αυτής πλούσια στρωμένο, αφού λείπει το κρέας. Αλλά είναι τραπέζι συγγενικό και συμβολίζει τους οικογενειακούς δεσμούς σ' ένα σημαντικό σταθμό της ζωής. Τα φαγητά που τοποθετούνται στο τραπέζι είναι μακαρόνια, αυγά, τυρόπιτες, γαλατόπιτες και ένα είδος ζωμού, το τυροζούμι. Αυτό ειδικά φτιάχνεται την ημέρα αυτή από άγρια λάχανα (μυρώνια, καυχαλήθρες, παπαρούνες κ.λπ.) Τα γιαχνίζουν και ρίχνουν και τυρί μυζήθρα, κομματάκια κομματάκια. Το φαγητό συνοδεύεται με ορισμένα έθιμα, που ποικίλλουν από τόπο σε τόπο. Αναφέρω όσα γίνονται στην Αρκαδία.

Εκεί, το βράδυ που θ' αποκρέψουν τις τυρινές απόκριες θα μαζευτούν οι συγγενείς οι στενότεροι του γεροντότερου το σπίτι. Ως πρώτο φαΐ βάνουν στο τραπέζι το τυροζούμι. Κάνουν την προσευχή τους και κατόπιν σηκώνουν το τραπέζι· το κρατούν όλοι, μικροί και μεγάλοι, με τα μικρά τους δάχτυλα. Το σηκώνουν και το καθίζουν τρεις φορές. Κάθε φορά λένε:

Αγιοζούμι, τυροζούμι
όποιος πιη και δε γελάση,
ψύλλος δε θα τον δαγκάση!

Από φτούνο πρέπει να πιη ο καθένας τρεις κουταλιές. Το πίνουνε γλήγορα γλήγορα, δίχως να γελάσουν, κι ύστερα βάνουν όλοι μαζί τα γέλια κα-κα-κα. Υστερα τους βάνουν να φάνε μακαρωνάδα. Τα ανύπαντρα παιδιά και κορίτσια κοιτάζουν, πώς να κλέψουν κάνα μακαρόνι, χωρίς να τους αντιληφτή κανείς. Όταν πέσουν να κοιμηθούν, το βάνουν στο μαξιλάρι τους και όποιον νέον ή νέαν ιδούν, θα είναι ο άντρας ή η γυναίκα τους. Στερνά τρώνε ό,τι άλλο φαΐ έχουν ετοιμάσει και κατόπιν ο μεγαλύτερος απ' όλους δίνει το σύνθημα σε όλους, να σηκώσουν το τραπέζι με τα μικρά τους δάχτυλα, και τους ερωτάει:

- Φάγατε; - Φάγαμε.
- Ηπιατε; - Ηπιαμε.
- Χορτάσατε; - Χορτάσαμε.

- Πάντα χορτασμένοι να είστε, και τους διατάζει ν' αφήσουν το τραπέζι στη θέση του».

Τα μακαρόνια έχουν ισχυρή θέση στη λαϊκή παράδοση της Αποκριάς και μέχρι τα νεότερα χρόνια σε πολλές περιπτώσεις οι νοικοκυρές κρατούσαν την παράδοση, καθώς τα έκαναν χειροποίητα. Όπως γράφει ο Γεώργιος Ν. Αικατερινίδης «τα μακαρόνια αποτελούν το κυριότερο φαγητό της Τυρινής, γι' αυτό όλη η εβδομάδα λέγεται Μακαρονού. Η προτίμηση αυτή στα ζυμαρικά δεν φαίνεται άσχετη με τη δοξασία ότι την αποκριάτικη περίοδο οι ψυχές βγαίνουν στον επάνω κόσμο. Όπως παρατηρεί ο Φαίδων Κουκουλές, αρχικά η λέξη μακαρόνια σήμαινε τροπάρια μακαριστικά, αναπαύσιμους μακαρισμούς σε περιδείπνα, στα οποία συνήθως προσφέρουν ζυμαρικά. Στη λαϊκή όμως συνείδηση ο συσχετισμός των ζυμαρικών με τους μακαρισμούς και τις ψυχές δεν ήταν και πολύ δύσκολο να γίνει»⁽⁹⁾. Με αυτή την παράδοση συνδέεται το έθιμο του "Μακαρονά" που έφαγε όλα τα μακαρόνια και έσκασε, ως βασικό μύθο και γύρω από αυτόν ξετυλίγονται διάφορες κωμικές ιστορίες. Γι' αυτό τοποθετούνται εκρηκτικά στην κοιλιά του ομοιώματος, τους βάζουν φωτιά και σκάνε. Ο "Μακαρονάς" αποτελεί κύριο αποκριάτικο έθιμο στην Πύλο σε συνδυασμό προς ένα άλλο σύνθητες έθιμο της Καθαροδευτέρας, τη "Δίκη". Η οποία έχει ως αποτέλεσμα την καταδίκη του και τη θανάτωση στην πυρά. Και ο "Μακαρονάς" και η "Δίκη" εμφανίζονται σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, σε διάφορες παραλλαγές.

ΟΙ ΦΩΤΙΕΣ

Από το ρεπορτάζ απουσιάζει ένα ακόμη στοιχείο εξαιρετικής λαογραφικής σημασίας, το οποίο όμως προφανώς τότε δεν έκανε καμία εντύπωση. Πρόκειται για τις φωτιές που άναβαν σε πλατώματα μετά το βραδινό φαγητό και συγκέντρωναν γύρω τους όλη τη γειτονιά. Δεν έκανε εντύπωση γιατί δεν συνιστούσε κάτι το ξεχωριστό, αφού ως έθιμο ήταν ευρύτατα διαδομένο και σύνθητες σε πολλές περιοχές. Αποτελούσε τελετουργικό στοιχείο της "κοινότητας" και απόληξη των γιορτών της Αποκριάς.

Ως τέτοιο έφθινε με το χρόνο καθώς άλλαζαν οι κοινωνικές συνθήκες. Όπως φαίνεται είχε διακοπεί για χρόνια και "αναβίωσε" με διαγωνιστικό χαρακτήρα το 1940. Δεν εμφανίζεται σε καμία περιγραφή από το 1893 μέχρι τη χρονιά αυτή, αλλά δεν μπορούμε να γνωρίζουμε επακριβώς πότε ατόνησε ή σταμάτησε. Το συμπέρασμα προκύπτει από ρεπορτάζ του Πόπη Λουκάκου στη "Σημαία" στις 13 Μαρτίου 1940 όπου μεταξύ των άλλων έγραφε: "Φέτος παρ' όλην την ολοέν θοηλούμενην διεθνή ατμόσφαιρα η αποκρηά έφθασε στο κορύφωμά της, οι παλιές όμορφες εθιμοτυπίες ξαναζωντάνεψαν, κι αποβραδής οι μεγάλες φωτιές στις συνοικίες του Νησιού άναψαν πάλι και οι χοροί εστήθησαν πολύ ενωρίς για να διαρκέσουν μέχρι το πρωί για να υποδεθούν με χαρά τη χαρούμενη ημέρα της Καθαρής Δευτέρας που ξημερώνει". Από τους σημαντικότερους παράγοντες του Νησιώτικου καρναβαλιού σε όλη του τη διαδρομή ο Πόπης Λουκάκος, με την υπογραφή του δίνει μια ενδιαφέρουσα περιγραφή της αναβίωσης του εθίμου κατά γειτονιές όπως θα δούμε στη συνέχεια και επιβεβαιώνει ότι είχε διακοπεί χρόνια. Μεταπολεμικά εμφανίζεται και πάλι το 1954 σε ρεπορτάζ του

Οι φωτιές το βράδυ της Κυριακής,
δομικό στοιχείο του αγροτικού καρναβαλιού

Πόθη Λουκάκου στα "Νέα" της Καθαμάτας στις 5 Μαρτίου όπου καλούνται οι Μεσσήνιοι την Κυριακή το βράδυ στις Νησιώτικες ρούγες για να χορέψουν "υποχρεωτικώς γύρω από τη μεγάλη φωτιά κάθε ρούγας βοηθούμενοι από τον γλυκύ ρυθμό της πίπιζας και του νταουλιού". Από εκεί και ύστερα οι φωτιές έγιναν οργανικό στοιχείο του αστικού πλέον καρναβαλιού παίρνοντας και διαγωνιστικό χαρακτήρα, το έθιμο έγινε θέαμα και σταδιακά απονεκρώθηκε βοηθούσης και της βαθιάς αλλαγής στις κοινωνικές συνθήκες που είχε ως συνέπεια τη διάλυση της "κοινότητας" στο χώρο της γειτονιάς.

Σύμφωνα με το Γεώργιο Ν. Αικατερινίδη⁽¹¹⁾ "οι αποκριάτικες φωτιές που ανάβονται τελετουργικά σε πλατείες και σταυροδρόμια τις βραδινές ώρες, ιδιαίτερα την τελευταία Κυριακή, ανήκουν στην ομάδα των ευετηρικών εθίμων. Πρόκειται για συνήθεια η οποία στηρίζεται στην αρχέγονη πίστη ότι η φωτιά κρύβει μέσα της δύναμη που μεταδίδεται σε όποιον έρθει μαζί της σε κάποια ιεροτελεστική σχέση". Ενώ ο Γεώργιος Α. Μέγας⁽¹²⁾ παρατηρεί ότι "η συνήθεια αυτή ανήκει στα λεγόμενα διαβατήρια και καθαρτήρια έθιμα, με την οποία ο άνθρωπος του λαού στην αρχή μιάς νέας χρονικής περιόδου, θέλει να εξασφαλίσει την ευτυχία". Προσθέτοντας ότι τις Αποκριές ανάβουν φωτιές σε Γερμανία, Ελβετία και Αυστρία σημειώνει με βάση διεθνείς βιβλιογραφικές πηγές ότι "οι ανοιξιάτικες φωτιές οφείλουν τη γέννησή

τους στην πίστη στις συνήθειες των αγροτών και αρχικός σκοπός τους είναι η μαγική επίδραση στους αγρούς και η ευφορία αυτών των τελευταίων, δηλαδή η εκδίωξη του κακού και συνάμα η προαγωγή της βλάστησης". Το έθιμο με διάφορες παραλλαγές και τελετουργίες συναντιέται σε πολλά μέρη της Ελλάδας με γνωστότερες εκδηλώσεις τους "Φανούς" της Κοζάνης και τις "Τζαμάρες" των Ιωαννίνων.

ΟΙ ΧΟΡΟΙ

Στο ρεπορτάζ της "Μεσσηνιακής" το 1893, εκείνο που εντυπωσιάζει τον συντάκτη είναι αρχικώς οι χοροί. Και επικεντρώνει την προσοχή του στο γεγονός ότι "δέσποιναι και δεσποινίδες μεταξύ των οποίων εκ των καλυτέρων οικογενειών της πόλεως, μετημφιεσμένοι ποικιλώτατα χορεύουσι τον συρτόν εν μεγίστη συρροή πλήθους θεατών". Επισημαίνει ιδιαίτερως το γεγονός ότι χορεύουν και μασκαρεύονται γυναίκες, κάτι το οποίο δεν συναντούσε κάποιος στα αστικά κέντρα και κυρίως στους δρόμους. Η αποκριάτικη "χειραφέτηση" φαντάζει πρωτοποριακή για την εποχή εκείνη και για το λόγο αυτό τονίζεται ιδιαίτερως ότι δεν πρόκειται για γυναίκες των "κατωτέρων τάξεων"⁽¹³⁾ αλλά και "εκ των καλυτέρων οικογενειών της πόλεως". Οι ομάδες των ανδρών χορευτών δεν περιγράφονται στο ρεπορτάζ αλλά βρίσκονται στο "πανηγύρι" όταν αυτό "μεταβάλλεται εις αληθές πανδαιμόνιον".

Οι αναφορές στο χορό ακουμπούν το σημαντικότερο στοιχείο της συνέχειας του καρναβαλιού στο χρόνο. Στη διαδρομή θα διαπιστώσουμε ότι οι συντάκτες των εφημερίδων γράφουν μέχρι και ύμνους για τους χορούς της Καθαροδεύτερας που διατηρούν την παράδοση καθώς επηλυώνει ο εξευρωπαϊσμός στη συμπεριφορά και τον τρόπο διασκέδασης των εύπορων στρωμάτων, που οργανώνουν αριστοκρατικούς χορούς σε σπίτια και κέντρα διασκέδασης όπου κυριαρχούν μαζούρκες, βαλς κλπ.⁽¹⁴⁾

Οι χοροί όπως εμφανίζονται αποτελούν συνέχεια παιδιών εθίμων, τα οποία ενδεχομένως στην πορεία του χρόνου έχασαν κάποια από τα χαρακτηριστικά τους σε μια προσπάθεια "εκσυγχρονισμού" των εκδηλώσεων και περιγράφονται πριν από 120 χρόνια με τον τρόπο που προαναφέρθηκε. Είναι φανερό ότι η συρροή κόσμου από την Καλαμάτα και άλλες περιοχές έχει ήδη επηρεάσει το αυθόρμητο της γιορτής καθώς "πρόγραμμα ειδικό κανονίζει τα της πανηγύρεως" και τον τρόπο με τον οποίο κινούνται οι χορευτικές ομάδες.

Για τους αποκριάτικους χορούς στο Νησί στο πλαίσιο της έρευνας ζήτησα τη γνώμη του συμπατριώτη μας Βαγγέλη Λαμπρόπουλου που κάνει σπουδαία δουλειά με τη μελέτη του γύρω από τους χορούς της Μεσσηνίας. Η περιγραφή και οι υποθέσεις που κάνει έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον: "Στη Μεσσήνη οι ομάδες των φουστανελοφόρων δεν ήταν οργανωμένες με τη δομή της "τσετίας" (ή όπως αλλιώς αποκαλούνταν ανά τόπους) και που συναντούμε σε άλλες περιοχές όπως π.χ. στα Λεχαινά στην Πελοπόννησο με την νύφη, τον γέρο, τη γριά, γιατρό, τον αράπη κ.λπ. πρόσωπα του θιάσου με συγκεκριμένους ρόλους, συμβολισμούς και δράσεις στο όλο δρώμενο. Ίσως σε παλαιότερες εποχές να υπήρξε κάτι ανάλογο μιας κι όλα αυτά τα δρώμενα που συναντιούνται σε πανελλήνια κλίμακα έχουν άμεση σχέση με την αρχαία λατρεία και παράδοση και διονυσιακά - ευετηριακά δρώμενα.

Δεν έχω καμία πληροφορία για κάτι ανάλογο αλλιώς όλα γίνονταν κατά το κέφι και την ομάδα, μιας και οι ομάδες των φουστανελάδων στο Νησί μας ήταν αρκετές! Το πρόσταγμα και την οργάνωση την είχε συνήθως κάποιος σεβαστός είτε λόγω ηλικίας, είτε λόγω (σπανιότερα) κοινωνικής θέσης και η διαδοχή σε αυτήν παλαιότερα ήταν τρόπο τινά κληρονομική (!!!) και περιζήτητη επίσης!!! Ο επικεφαλής είχε το γενικό έλεγχο και την εποπτεία μαζί με 2-3 άλλους και αναλάμβανε την εύρεση οργάνων για τη συνοδεία της ομάδας, συγκέντρωνε εισφορές σε είδος ή χρήμα και γενικά είχε όλη την ευθύνη για την άρτια οργάνωση και διασκέδαση της ομάδας που συνήθως κατέληγε είτε στη φωτιά της γειτονιάς της, είτε σε κάποιο προσυμφωνημένο ταβερνάκι για τα δέοντα! Η ομάδα των φουστανελάδων κατά τη μετακίνηση τραγουδούσε διάφορα αποκριάτικα ή μη τραγούδια και χόρευε ελεύθερα, στρωτά ή πηδηχτά σε δρόμους, αλώνια, αυλές κι όπου αλλού πήγαινε, συνήθως με "τακτική αταξία", δηλαδή παρόλο που δεν υπήρχε οργανωμένη "χορογραφία", όλοι είτε ελεύθερα, είτε στον κύκλο χόρευαν σαν σύνολο, λείπουν βέβαια οι ομαδικές φιγούρες και τα προστάγματα που έχει αλλιώς ο οργανωμένος θιάσος... Αν είχαμε δρώμενο οργανωμένο, όπως στις άλλες περιοχές, θα μπορούσαμε αναλόγως πολλή να πούμε και να βρούμε συμβολισμούς και σχέσεις με αντίστοιχα αρχαία και νεότερα έθιμα και πρακτικές, στερούμενοι όμως τέτοιων πληροφοριών δεν μπορούμε παρά μόνο υποθέσεις να κάνουμε! Κοινές φιγούρες ομαδικά έκαναν όταν χόρευαν συγκεκριμένα τραγούδια έντονα παραστατικά, πχ, τα κουκιά, το πιπέρι κλπ, αυτό όμως δεν προσδίδει στην ομάδα χαρακτήρα "θιάσου"... Και μην ξεχνάμε βέβαια και τις αντίστοιχες γυναικείες ομάδες με πολύ περισσότερη φαντασία μάλιστα σε ρόλους και αστεία που είναι και κατ' εξοχήν αποκριάτικα".

Η ΚΡΕΜΑΛΑ

Στο ρεπορτάζ έχουμε την πρώτη γραπτή μαρτυρία για το έθιμο της κρεμάλλας που "έχει καθιερωθεί διά παλαιότατου εθίμου ούτινος την αρχή μάτην ανεζητήσαμεν". Η φράση αυτή από μόνη της κλονίζει τη σύνδεση του εθίμου με το μύθο της γριάς Συκούς, δίνοντας ταυτόχρονα μεγαλύτερο βάθος στην προέλευσή του, καθώς φαίνεται ότι αυτό σχετίζεται με αγροτικά δρώμενα της περιοχής. Το 1893 ήταν σχετικά κοντά στην εποχή της απελευθέρωσης από τους Τούρκους και εφόσον υπήρχε τέτοια λαϊκή δοξασία ήταν πολύ δύσκολο να μην την είχε εντοπίσει ο συντάκτης του ρεπορτάζ που είναι κατά πάσα πιθανότητα ο ιδιοκτήτης της εφημερίδας Γ. Καντιάνης, γνωστός δικηγόρος της εποχής καταγόμενος από την Πύλο. Η συνέχεια της έρευνας ενισχύει αυτή την άποψη. Κατ' αρχήν υπάρχει το 1907 η πρώτη καταγραφή του μύθου για το κρέμασμα της γριάς Συκούς από τον φοιτητή Νομικής Θεόδωρο Δ. Γούνα⁽¹⁵⁾ στην οποία δεν γίνεται καμία σύνδεση με το λαϊκό έθιμο. Είναι ιδιαίτερης σημασίας το γεγονός ότι ο Γούνας έχει παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην εδραίωση του Νησιώτικου καρναβαλιού, είναι ο πρώτος "ποιητής του κάρου" στην πόλη⁽¹⁶⁾ που υποδέχεται με λόγο τον Καρνάβαλο, δεινός ρήτορας και ομιλητής σε εκδηλώσεις για τις εθνικές επετείους. Αν υπήρχε στη λαϊκή συνείδηση η ταύτιση εθίμου και μύθου, ήταν λογικό να τον έχει περιλάβει στην καταγραφή του που είναι και η πρώτη ιστοριογραφική προσέγγιση για το Νησί και τους κατοίκους του.

Η ΠΟΡΕΙΑ

Ιχνηλατώντας την πορεία του εθίμου δεν βρίσκουμε τη σύνδεση με το κρέμασμα της γριάς Συκούς παρά μόνο το 1937, την πρώτη χρονιά της δικτατορίας του Μεταξά, που είχε δώσει ιδιαίτερο βάρος στα θεάματα και την ταύτιση με "εθνικές παραδόσεις"⁽¹⁷⁾. Ενδιαμέσως δεν υπάρχει καμία αναφορά στην προέλευση του εθίμου, του οποίου προβάλλεται η εύθυμη πλευρά με διάφορους χαρακτηρισμούς όπως θα διαπιστώσουμε στη συνέχεια. Δυστυχώς οι εφημερίδες δεν κατέγραψαν μια απόπειρα ερμηνείας του εθίμου, καθώς το 1928 στο πρόγραμμα γιορτασμού είχε εξαγγελθεί ότι "περί ώραν 2 μ.μ. θέλει εκφωνηθεί λόγος περί υπάρξεως της κρεμάλλας"⁽¹⁸⁾. Τις επόμενες ημέρες όμως δεν γράφτηκε τίποτε και έτσι χάθηκε ένας πολύτιμος κρίκος στην αναζήτηση.

Το κρέμασμα της γριάς Συκούς στη νεότερη εποχή

Μετά τον πόλεμο γίνεται η πάλι η αποσύνδεση και από την ιστορία της μεταξικής περιόδου φαίνεται ότι μένει η μεταμφίεση σε Τούρκους δήμιους που ταιριάζει στο πνεύμα του καρναβαλιού. Η σύνδεση του εθίμου με το μύθο της γριάς Συκούς γίνεται πάλι σε περίοδο δικτατορίας, σε αυτή των συνταγματαρχών το 1968 για ανάλογο λόγους⁽¹⁹⁾. Συνεχίστηκε μέχρι το τέλος της και στη συνέχεια εγκαταλείφθηκε.

Σε αυτή τη διαδρομή η σύνδεση της κρεμάλας με το μύθο της γριάς Συκούδας είχε υιοθετηθεί και από διανοούμενους της Αριστεράς, αρχικά από τον Θόδωρο Μ. Τσερπέ στα "Σατυρικά Γυμνάσματα" και αργότερα από το Δημήτρη Κανελλόπουλο με άρθρο του στο "Ριζοσπάστη". Ενώ η δοξασία έβρισκε πρόσφορο έδαφος σε λαϊκά στρώματα που αναζητούσαν μια εξήγηση για το έθιμο. Μέσα σε αυτό το κλίμα η "αναπαράσταση" θεωρήθηκε στοιχείο της λαϊκής παράδοσης και ξεκίνησε πάλι το 1980 από τον Πολιτιστικό Σύλλογο με... δράστη τον υποφαινόμενο που έγραψε και τους διαλόγους. Ο ρόλος του Ιμπραήμ ήταν ο πρώτος... θεατρικός ρόλος του Περικλή Αημπάνη και η αναπαράσταση πραγματικά αποκριάτικη, καθώς ανακάλυψε ότι του έλειπε το... λιναρένιο μουστάκι που είχε κολλήσει στα γένια και δεν φαινόταν. Μέχρι να βρεθεί είχε γίνει... πανηγύρι αφού ο Ιμπραήμ είχε γίνει... Τούρκος και δεν έβγαίνε στο πάλλκο, ενώ ο τότε δήμαρχος Δημήτρης Κούτσικας ήταν σε αναμμένα κάρβουνα που δεν ξεκινούσε η εκδήλωση.

ΣΤΗ ΣΠΕΡΧΟΓΕΙΑ

Τα ερωτηματικά πληθαίνουν καθώς το έθιμο απαντάται και στη Σπερχογεία πολύ πριν το πόλεμο του 1940 σύμφωνα με τις αφηγήσεις των ηλικιωμένων. Και περιγράφεται με πολύ χαρακτηριστικό τρόπο από τον δημοσιογράφο Γιάννη Πολυχρονόπουλο (20) που καταγόταν από τη Σπερχογεία: "Σε κάθε γειτονιά, σε κάθε σοκάκι του χωριού στήνονταν οι "κρεμάλες" τις αποκριές και ειδικά την Καθαρά Δευτέρα. Όλες οι ρούγες την ημέρα εκείνη εβρίσκονταν σε συναγερμό. Άνδρες, γυναίκες και παιδιά βοηθούσαν στο στήσιμο της κρεμάλας. Με δύο δοκάρια μπηγμένα κάθετα στο χώμα, το ένα από τη μια πλευρά και τ' άλλο από την άλλη του δρόμου και ένα τρίτο οριζόντιο ένωνε και έδενε με τα πρώτα, σχηματίζοντας ένα τεράστιο "Π". Η κρεμάλα ήταν έτοιμη. Στη συνέχεια, έριχναν την τριχιά στο οριζόντιο δοκάρι και περίμεναν μισοί από τη μια πλευρά και μισοί από την άλλη τα θύματά τους. Ο πρώτος που θα είχε την τύχη να περάσει, θα υφίστατο το κρέμασμα για τα χρόνια πολλή και τη διατήρηση του εθίμου. Επεφταν όλοι πάνω στο θύμα, το έδεναν και το ανέβαζαν ψηλά στο οριζόντιο δοκάρι και όλοι "εν χορώ" φώναζαν: "Τάξε - τάξε για να σε κατεβάσουμε!". Ο κρεμασμένος τι να κάνει, έταξε. Το τάξιμο ήταν συνήθως μια οκά κρασί, ελιές, σύκα ξερά, μια κουλούρα και άλλα νησίσιμα για να προστεθούν στο αποκριάτικο τραπέζι, που βρισκόταν ανάμεσά τους. Τότε μόνο τον κατέβαζαν με χειροκροτήματα και ευχές αποκριάτικες. Στη συνέχεια έτρωγαν, έπιναν και χόρευαν όλοι μαζί ευτυχισμένοι, αλλήλα και έτοιμοι να "αρπάξουν" το επόμενο θύμα τους".

Η περιγραφή για τις κρεμάλες της Σπερχογείας δίνει ίσως μια πιο αυθεντική εικόνα του εθίμου γιατί έχει έντονα τα στοιχεία της "κοινότητας" και του αποκριάτικου γλέντιού σε μια εποχή που στις γειτονιές και το χωριό οι άνθρωποι κρατούσαν ακόμη ισχυρούς δεσμούς. Και το έθιμο παρέμενε στο πλαίσιο της αγροτικής κοινωνίας μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, δεν αποτελούσε θέαμα για τους επισκέπτες αλλά στοιχείο συλλογικής διασκέδασης.

Οι δεσμοί των ανθρώπων του κάμπου ήταν πάντοτε ισχυροί καθώς βρισκόταν σε διαρκή

επαφή και κοινωνική ώσμωση καλλιιεργώντας τη γη. Υπήρχαν κοινά έθιμα ή περνούσαν από τη μια ή την άλλη πλευρά του ποταμού στο πέρασμα του χρόνου. Οι ομοιότητες και οι διαφορές του εθίμου της κρεμάλας κατατείνουν στην εκτίμηση ότι κατά πάσα πιθανότητα αποτελεί στοιχείο της αγροτικής αποκριάτικης παράδοσης, στο οποίο οι κάτοικοι έδιναν και διαφορετικά χαρακτηριστικά. Δεν μπορούμε πλέον να γνωρίζουμε ποια ήταν η διαδικασία αλληλεπίδρασης, καθώς δεν υπάρχει κανένα απολύτως στοιχείο και τα ίχνη έσβησαν στο χρόνο. Όπως επίσης δεν μπορούμε να αποφανθούμε με βεβαιότητα αν η κρεμάλα ήταν αυτετελής έθιμο και πριν τις επίσημες καταγραφές ή μέρος εθίμου το οποίο έφθασε ατελής μέχρι τις ημέρες μας.

ΔΙΚΗ ΚΑΙ ΚΥΝΟΜΑΡΤΥΡΙΟ

Αναζητώντας αναλογίες στον ελληνικό χώρο διαπιστώνουμε ότι η κρεμάλα είναι σε ορισμένες περιπτώσεις το μέρος μιας δίκης. Όπως γράφει ο Γεώργιος Α. Μέγας⁽²⁰⁾, στην παρωδία του δικαστηρίου "φυγόδικος συλληλαμβάνεται από το απόσπασμα και οδηγείται στο δικαστήριο. Κατηγορία, ότι σκότωσε το... γουρούνι του! Το δικαστήριο ακούει την απολογία του και τον καταδικάζει σε θάνατο. Η κρεμάλα είναι έτοιμη, αλλιά ξαφνικά φθάνει η βασιλική χάρη και ο κατάδικος σώζεται". Το δικαστήριο είναι από τα προσφιλή θέματα της αποκριάτικης παράδοσης στα Βαλκάνια, σε διάφορες παραλλαγές και με διαφορετικές τιμωρίες μεταξύ των οποίων και το κρέμασμα⁽²¹⁾.

Όμως υπάρχει μια άλλη πολύ σημαντική πλευρά της κρεμάλας που έχει καθιερώσει την ονομασία της Καθαράς Δευτέρας σε "Σκυλοδευτέρα". Ας παρακολουθήσουμε τον Γεώργιο Α. Μέγα⁽²²⁾ που γράφει: "Αυτή η ονομασία της ημέρας προέρχεται από ανάρμοστο αστέιο, στο οποίο θύματα γίνονται οι αδέσποτοι σκύλοι. Για να γελάσουν οι χωρικοί, κρεμούν το σκύλο από ένα σκοινί που το δένουν σε δύο στύλους και το περιστρέφουν με ένα στριφτάρι. Όταν στη συνέχεια το σκοινί αφεθεί ελεύθερο, ξετυλίγεται με ορμή, παρασύροντας στην περιστροφική του κίνηση και το σκύλο που τελικά τινάζεται μακριά". Ο Μ. Γ. Σέργης⁽²³⁾ τονίζει ότι "τα ανοιξιάτικα νεοελληνικά δρώμενα, προδρομικές μορφές θεάτρου, όπως το κυνομαρτύριο, εντάσσονται στον ευρύτερο κύκλο των διαβατήριων τελετουργιών. Τελούνταν σε μια διαβατήρια στιγμή του χρόνου, στο κομβικό σημείο της διάβασης από το χειμώνα στην άνοιξη, και ως τέτοια συνόδευαν τα "επικίνδυνα", τα μεταβατικά χρονικά σημεία από τον "κύκλο του χρόνου" [...]. Ο ξυλοδαρμός στο λαϊκό πολιτισμό (και δη στα καρναβάλια) είναι μια ακόμη πράξη του σωματικού δράματος: ο δαρμένος (το σκυλί εδώ) γελιοποιείται, εξευτελίζεται, σκοτώνεται, αλλιά και εξαγνίζει ταυτοχρόνως το συλλογικό σώμα. Ο ξυλοδαρμός, δηλαδή, ανήκει στις αμφίσημες ενέργειες, είναι ταυτοχρόνως θανατηφόρος και αναζωογονητικός".

Η ιστορία του κυνομαρτυρίου θα ήταν περιττή αν δεν υπήρχαν δύο εντυπωσιακά στοιχεία σχετικά με την κρεμάλα στο Νησί. Ο Βάλτερ Πούχνερ⁽²⁴⁾ συνδέει το "σκυλομαρτύριο" με τοπική παράδοση του Νησιού καθώς αναφέρει ότι στο Μαγγανιακό "την Καθαρή Δευτέρα από τις 9 το πρωί τα παιδιά πιάνουν τους σκύλους του χωριού, τους δένουν και τους φέρ-

βουν στην πλατεία του χωριού. Στα δυο πλατάνια της πλατείας έχουν περάσει ένα σκοινί, δένουν το σκύλο και τον ανεβάζουν ψηλά και αφήνουν το σκοινί και πέφτει κ.ο.κ. Αυτό διαρκεί περίπου 3 ώρες. Το έθιμο προήλθε από τη Μεσσήνη και πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά εδώ και μερικά χρόνια". Και διαπιστώνει ότι "το βασανιστήριο των σκύλων γίνεται την περίοδο του καρναβαλιού και η κορύφωση του εθίμου προς το τέλος αυτής της περιόδου, και σχετίζεται με την ύπαρξη κυνοκέφαλων δαιμόνων και κατά πάσα πιθανότητα με τους "υλακτούντες" (που αλιχτούν) ακόλουθους της Εκάτης. Η δευτερεύουσα λογική αιτιολογία σχετίζεται με την έλλειψη χρησιμότητας των αδέσποτων σκύλων, την τιμωρία της αγέλης σκύλων καθώς και έναν τρόπο προφύλαξης από τη λύσσα. Το διαπεραστικό και ανατριχιαστικό ουρλιαχτό των σκύλων πρέπει να γίνει κατανοητό, να εξηγηθεί ως σημαντικό προφυλακτικό (αποτροπή) διά του θορύβου, όσο το δυνατότερο, τόσο καλύτερα προφυλάσσει. Η τεχνική της τραμπάλλας/κρεμάλλας των σκύλων φαίνεται ότι είναι η ίδια παντού. Ο θάνατος του ζώου δεν είναι απαραίτητος, πιο σημαντικό φαίνεται να είναι το τρομερό ουρλιαχτό που έχει ως συνέπεια το διώξιμο των δαιμόνων (και να μην ξεχνάμε ότι και οι καλικάντζαροι εμφανίζονται με τη μορφή σκύλου).

Η γεωγραφική εξάπλωση του εθίμου δεν φαίνεται να έχει κάποιο ιδιαίτερο ειδικό βάρος, αντιθέτως οι αναφορές είναι τόσο λίγες που δεν μας επιτρέπουν να χαρακτηρίσουμε το έθιμο πανελλαδικό.

Υπάρχει μια αντίφαση ανάμεσα στην τιμωρία και στο γεγονός ότι ο σκύλος είναι κατοικίδιο ζώο και μάλιστα φύλακας. Φαίνεται αταίριαστη μια τέτοια συμπεριφορά απέναντι σε αυτό το χρήσιμο ζώο και ακριβώς αυτή η "παράλογη" διαφορά στη συμπεριφορά μαρτυρά ότι το έθιμο έχει ένα επίπεδο ερμηνείας που δεν μπορεί να προσδιοριστεί με τη λογική".

Και ενώ αυτά γράφει ο Πούχνερ το 1977, υπάρχει μια άλλη ερμηνεία της κρεμάλλας στο Νησί που έχει δημοσιευτεί το 1965⁽²⁵⁾ και δεν έχει σχολιαστεί από τότε. Πρόκειται για ένα κείμενο με τα αρχικά Χ. Δ. Το οποίο αντιπαρατίθεται με την ταύτιση του εθίμου με το μύθο της γριάς Συκούς και θεωρεί ότι το έθιμο σχετίζεται με το κρέμασμα σκύλου επειδή έφαγε τα μακαρόνια του αφεντικού τις Αποκριές. Αποτελεί δηλαδή έναν συνδυασμό των εθίμων του σκυλοκρεμάσματος με το Μακαρονά.

Τα δύο στοιχεία που προαναφέρθηκαν, δείχνουν ότι η υπόθεση της κρεμάλλας χωρεί διάφορες ερμηνείες και καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα διακρίβωσης της προέλευσης του εθίμου, το θέμα θα πρέπει να θεωρηθεί ανοικτό στον προβληματισμό και την έρευνα για τους επόμενους που θα ασχοληθούν με το Νησιώτικο καρναβάλι.

Σε κάθε περίπτωση η κρεμάλλα αποτελεί εμβληματικό στοιχείο του γιορτασμού της Καθαράς Δευτέρας στο Νησί και διακόπηκε μόνον σε πολεμικές περιόδους⁽²⁶⁾.

Ο ΜΥΘΟΣ

Για το μύθο της γριάς Συκούς έχουν γραφτεί 4 κείμενα τα οποία θα έπρεπε να καταγραφούν στο σημείο αυτό, για την ιστορία. Αφετηρία είναι το κείμενο του Θεόδωρου Γούνα το 1907⁽²⁷⁾ στο οποίο δεν γίνεται συσχετισμός του μύθου με την αποκριάτικη κρεμάλα:

«Του νέου τούτου Αττίλα εγκαταστάντος εν Μεσσήνη το διοικητήριον υψούτο εκεί όπου σήμερον η πρώτη των αρρένων σχολή, ανεγερθείσα επί των ερειπίων εκείνου. Εκείθεν ορμώμενος Ἰοιπὸν (ἔστιν ὅτε και εκ της Μεθώνης) επεχείρει τας εκδρομάς του εκείνας τας υπό των μεταγενεστέρων χαρακτηριζομένας ως πράξεις παντός απαίσιου και κακούργου ὄπερ ο κόσμος εγέννησε ... επιστρέφων εις Μεσσήνην εκ της μετ' ανηκούστου βιαιότητος πυρποληθείσης Τριπόλεως υπ' αυτού εν τη ακμή του αγώνος προσεβλήθη καθ' οδόν υπό πυρετού κακοήθους.

Η κρεμάλα
λίγο πριν τον
πόλεμο του 1940
ΓΑΚ Μεσσηνίας
Αρχειό
Χρήστου Αλειφέρη

Αμα εις Μεσσήνην αφιχθείς ούτω πλουσίαν αφαιμάξιν υπέστη υπό των ιατρών (θεραπευόντων δι' αυτής τότε πάσαν ασθένειαν), ὥστε ολίγου δειν εκ της προκληθείσης αναιμίας απέθνησκε.

Ενοσπληεύθη εν τω διοικητηρίω εν ω και κατώκει. Αλλά βραδύτερον μεταβληθέντος τούτου εις στρατώνα ο Ιμβραήμ μη υπάρχοντος άλλου καταλήληλου οικήματος ως τοιούτον εξηλέξατο την διά το ιππικόν του έως τότε χρησιμεύουσαν εκκλησίαν του Αγίου Δημητρίου. Αλλά και διά τον Ιμβραήμ η ημέρα του Βατερλώ επλησίαζεν.

Δύο ημέρας προς της 8ης 8βρίου 1827 της αιμνήστου καθ' ην οι τέως δουλεύοντες Ελληνες εδέχοντο παρά των Δυνάμεων το έπαθλον το πάντων τιμιώτατον, την ελευθερίαν, την νύκτα της 6ης, ο Ιμβραήμ διαμένων εν Μεσσήνη εξύπνησεν έντρομος συνεπεία εκ του εξής ενυπνίου. Είδεν ως η παράδοσις διέσωσεν, ότι εν τινι ευρυτάτω ποταμώ ευρεθείς ηλίευε μόνος· καθ' ην δε στιγμήν ην έτοιμος το τρίτον ήδη να κτυπήση διά της κάμακος ωραίον τινα ιχθύν, εφορμήσαντες τρεις εκ της αντιέραν όχθης υπερμεγέθεις κροκόδειλοι την μεν λέμβον εφ' ης επέβαινε κατεβύθισαν, εκείνον δε δεν έφαγον, αλλά' εσφενδόνησαν μετά της συντριφθείσης κάμακός του επί της όχθης κακώς.

Σφόδρα δεισιδαίμων εταράχθη πολύ εκ του ονείρου. Η αυγή δε ήτο εισέτι προχωρημένη και η γρηά Συκού αθηλής Σίβυλλα της Μεσσήνης ωδηγείτο ενώπιόν του.

- Κακά μαντάτα πασά μου, τω είπεν η γραία ακούσασα το όνειρον. Εις ολίγας ημέρας η βασιλεία Σου επί της Πελοποννήσου θα πάψη. Οργισθείς ο Ιμβραήμ την εκρέμασε, λέγει η παράδοσις.

Τρεις ημέρας όμως από του θανάτου της γραίας ο Ιμβραήμ εμάνθανεν εν Μεσσήνη κατάπληκτος, ότι ο στόλος του δεν υπήρχεν πλέον εν τω λιμένι της Πύλου. Η Σίβυλλα είχεν αληθεύσει επακριβώς».

Ο ΘΟΔΩΡΟΣ ΤΣΕΡΠΕΣ

Το 1966 ο Θόδωρος Μ. Τσερπές κάνει την πρώτη γραπτή σύνδεση που έχει εντοπίσει η μέχρι τώρα έρευνα, σε συλλογή μικρών αφηγημάτων με τίτλο "Σατυρικά γυμνάσματα" το οποίο και παραθέτουμε:

«Από τα 1823 μέχρι τα 1829 μεγάλες διπλωματικές διενέξεις είχαν ανοίξει στην Πόλη, ανάμεσα στους πρεσβευτές Σ. Κάνιγγ της Αγγλίας, Ρωβειπέρ της Ρωσσίας και Γκιλεμινό της Γαλλίας και του Υπουργού των Εξωτερικών της Τουρκίας Περτέβ, για το Ελληνικό ζήτημα και οι έφιπποι διπλωματικοί ταχυδρόμοι πήγαιναν κι ερχόντουσαν. Ο τηλεγράφος δεν είχε ακόμη εφευρεθεί.

- Τι θα γίνη με το Ελληνικό ζήτημα; διαμαρτύρονταν οι Ευρωπαίοι. Τα πολεμικά των επαναστατών κάνουν νηοψίες στα φορτηγά τους κι όταν βρουν ναυτιλιακά έγγραφα για τούρκικα λιμάνια, κατάσχουν τα φορτία και τα κουβαλάνε στο Ανάπλι, όπου έχουν εγκαταστήσει δικαστήριο λειών. Δεν θα επιτρέψουμε να σταματήσει η ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο και θ' αναγκαστούμε να συνεννοηθούμε απ' ευθείας μ' αυτούς. Σε σας πλέον δεν έχουν νόημα τα διαβήματά μας.

- Δεν έχετε δικαίωμα να τους δώσετε αέρα και να χαρακτηρίσετε τους επαναστάτες ως εμπόλεμο κράτος, για να ρηθήτε σε συνεννόηση μ' αυτούς, απαντούσε ο Περτέβ, ούτε έχετε δικαίωμα να παρέμβητε σεις στρατιωτικώς σε δική μας επικράτεια. Κάντε υπομονή, θα

σβύσουμε την επανάσταση. Δεν είναι πρώτη φορά που ξεσηκώνονται...

- Μα πότε; Οχτώ χρόνια τραβάει αυτή η δουλειά. Πού θα πάη; Δώστε μια κάποια λύση, να τελειώση πια αυτό το μακελειό, να ψυχάσουμε και μεις.

- Αυτό έλειπε, να δίνουμε κι από πάνω προνόμια σ' όσους σηκώνουν επανάσταση. Τότε, ποιος δεν θα ξεσηκωθεί; Και σεις δεν έχετε ραγιάδες; Τι κάνετε εσείς σε ανάλογη περίπτωση; Εμείς πρέπει να χαλάσουμε την τάξη που έβαλε στον κόσμο ο Αλλάχ; Κάντε υπομονή και μάλιστα για το χατήρι σας, όταν τους ημερέσουμε, θα τους χαρίσουμε και το χαράτσι των 8 ετών. Μόνο τους πρωταίτιους θα τιμωρήσουμε.

Αλλά η επανάσταση δεν έσβυσε. Ο Μπραϊμς, στην αρχή, όταν βρήκε διαιρεμένους τους Ελληνες απ' τον εμφύλιο πόλεμο, κέρδισε τις μάχες του Σχοινόλακα, των Κρεμμυδιών, του Μανιακιού κ.λπ.

Μα τώρα, οι επαναστάτες ξαναενώθηκαν και νίκησαν στη Βέργα, στο Δηρό κ.λπ. και πολεμούσαν Ρουμελιώτες του Μακρυγιάννη και του Φωτομάρα, μαζί με τους Κρητικούς του Τσουδερού και του Κοζώνη στο Μωρηά, υπό την αρχηγία του Κολλοκοτρώνη και Μωραϊτες υπό τον Σταματελιόπουλο και τους Φιλέλληνες και τους Βορειοελλαδίτες στη Ρούμελη, υπό την αρχηγία του Καραϊσκάκη.

Τέσσερα χρόνια κι ο Μπραϊμς δεν κατάφερε να κυριαρχήση. Κρατούσε περιοδικά γύρω στις 10 πολιτείες του Μωρηά κι έκανε επιδρομές, πού και πού, όπως έκαναν ενέδρες και τα επαναστατικά αποσπάσματα, που κρατούσαν αμείωτη τη δύναμή τους, που πύκνωνε και αραίωνε με μεγάλη ευκολία αναλόγως των τοπικών αναγκών. Η στασιμότητα αυτή ήταν ζημιά για την Τουρκία, γιατί άρχισε πια να ξεσηκώνεται η κοινή γνώμη σ' όλον τον κόσμο. Δεν τον έπαιρνε ο καιρός κι ο Μπραϊμς προσπάθησε να δώση αποφασιστικό χτύπημα με ένα ύπουλο μέσο, με το «προσκυνοχάρτι», που ευνούχιζε σίγουρα την επαναστατική διάθεση του λαού. Ο Κολλοκοτρώνης όμως, κατάλαβε τον κίνδυνο και ο ίδιος, θηρίο ανήμερο, έμπαινε στα προσκυνημένα χωριά, σκότωνε, έκαιγε κρεμούσε και υποχρέωνε όλους να υπογράψουν το «αντι-προσκυνοχάρτι στο Έθνος». «Φωτιά και τσεκούρι», ήταν το σύνθημά του. Έτσι και το φοβερό αυτό σχέδιο του Μπραϊμς έπεσε στο κενό.

Άρχισε τότε αυτός να χάνη την ψυχραιμία του. Έβαλε συνεργεία κι έκοβαν κι έκαιγαν τα δέντρα, χιλιάδες λεμονοπορτοκαλιές κι εληές και σε παρατήρηση των τριών απεσταλημένων των ναυάρχων Κόδριγκτων, Δεριγνύ και Εϋδεκ, να πάψουν οι δενδροκοπές, που είχαν σκοπό να ψοφήση για πάντα τους ραγιάδες από πείνα, ο αντιπρόσωπός του, ο Κεχαγιάμπης, έδωσε τους τρεις Ευρωπαίους αξιωματικούς, κακύν-κακώς. Είχε στήσει τότε, ο Μπραϊμς, το σεράγι του στο Νησί, σ' ένα σπίτι στη συνοικία Αργαστηράκι κι έμενε εκεί με τους εξωμότες επιτελείς του, τους Γάλλους στρατηγούς Σεύν και Μπουγιέ, τους συνταγματάρχες Λαβελιάν και Λιβρόν, το ναύαρχο Γιβραλιτάρ κ.λπ. Γάλλους αξιωματικούς της στρατιάς του Ναπολέοντα, που τον ακολουθούσαν.

Εκεί, ένα πρωί, σηκώθηκε ανάστατος από την αγωνία. Ένα φοβερό όνειρο τον είχε συγκλονίσει και τον είχε ρίξει σε μαύρες σκέψεις. Φυσώντας και ξεφυσώντας, ζήτησε να του φέρουν κάποιον που να ξαίρη να εξηγήη τα όνειρα. Γύρισαν, ρώτησαν τους ντόπιους και στο τέλος κουβάλησαν στο σεράγι μια γρηά, την κυρά Συκού.

Η κυρά Συκού, τύπος στη μικρή πολιτεία, ζούσε στη συνοικία που λεγόταν Λιμνοχώρι, πουλούσε μαγικά, βοτάνια και γιατρικά και ήξαιρε κι από όνειρα, της άρεσε όμως πολύ και το κρασί. Όπως ομολογεί η παράδοση και καθώς γράφει κι ο παλιότερος ντόπιος λογοτέχνης, ο Θεόδ. Γούνας στη «Μεσσηνιακή επετηρίδα» του 1909, η γριά μάγισσα, αφού έκανε τον τεμενά της, ρώτησε για τ' όνειρο κι ο Ιμβραήμ διηγήθηκε πως είδε ότι, τάχα, όπως καθότανε έξω απ' την πολεμική σκηνή του, ξαφνικά, ένα φίδι πετάχτηκε μπροστά του να τονέ φάν. Τράβηξε τό- τε τάχα, το γιαταγάκι του και τού δωσε μια στο κεφάλι. Το φίδι λύγισε, έπεσε, αηλιά πάλη ορθώθηκε καταπάνω του. Ο Μπραϊμς έκανε ένα σάλτο κατά πίσω, ξανατράβηξε το γιαταγάκι, του ξανάδωσε στο κεφάλι, αυτό ξαναλύγισε, ξανάπεσε, μα σε λίγο πάλη ορθώθηκε και χύμηξε. Πάλη ο Μπραϊμς υποχώρησε, πάλη ξαναχτύπησε και η ίδια σκηνή επαναλήφθηκε, μέχρι που στο τέλος, βρέθηκε κολλημένος στο πανί της σκηνής, με το φίδι καταπάνω του. Τότε ξύπνησε λαχανιάζοντας από την αγωνία του εφιαλτικού ονείρου.

Η γρνά Συκού άκουγε με βαθύτατη προσοχή το όνειρο και σε λίγο ρώτησε:

- Θυμάσαι πόσες δρασκελιές έκανες κατά πίσω, αφέντη μου;
- Μα, νομίζω, ή τέσσερις ή πέντε, απάντησε ο Μπραϊμς.

Η γρνά σκέφτηκε και απότομα γύρισε προς το βορνή κι έπεσε στα γόνατα δακρυσμένη και κάνοντας σταυροκοπήματα και μετάνοιες.

- Παναγία μου, μας ληυπήθηκε τους φτωχούς. Ζωντανό σημάδι, μεγάλη η χάρη σου. Ευχαριστούμε Παναγία μου. Και γυρίζοντας το κεφάλι στον Ιμβραήμ, του λήει: Ε, σε 3-4 τέρμινα, αφέντη μου, μαύρο φίδι και κολοβό θα σας φάν. Δόξα νάχης Παναγία μου...

- Γρυσούζα, κουκουβάγια, πήδησαν λυσσασμένοι απάνω ο Μπραϊμς και οι επιτελείς του. Κρεμάστε την αμέσως, τη στρίγγλα.

Οι τσοχανταρέοι, με κλωτσιές και με σπρωξιές έβγαλαν τη γρνά στη μικρή πλατειούλα, έστησαν αμέσως μια πρόχειρη κρεμάλα και πέρασαν τη θηλειά στο λαιμό της, ενώ αυτή ξελαρυγγιαζότανε:

- Ρουθούνι, Παναγία μου, ρουθούνι να μην αφήσεις από δαύτους...

Σε λίγους μήνες, ο στόλος των Τουρκοαιγυπτίων, έπαθε τη γνωστή συφορά στο Ναυαρίνο.

Εκτοτε, 130 χρόνια τώρα, εξακολουθεί στο Νησί, στο ίδιο σημείο όπου κρέμασαν τη γριά, ένα έθιμο που δεν έλλειψε καμμιά χρονιά από τότε. Κάθε Καθαρή Δευτέρα στήνουν μια κρεμάλα και κρεμούν απ' τις αμασάλλες τους διαβάτες. Οι παριστάνοντες τους δήμιους ρωτάνε τον κρεμασμένο:

«Πόσο κρασί κερνάς, να σε ξεκρεμάσουμε». Και ανάμεσα στα γέλια και στην οινοποσία, επαναλαμβάνονται τα κεράσματα και τα κρεμάσματα, δίχως κανείς ποτέ να σκεφτή να πιή κι ένα ποτηράκι παραπάνω για την ξεχασμένη ψυχούλα της μπεκρούς πατριώτισσας».

Ο ΗΛΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Το κρέμασμα της γριας Συκούς στη νεότερη εποχή

Τη δική του αφήγηση για το μύθο και το έθιμο κάνει μερικά χρόνια αργότερα, το 1968, ο δάσκαλος Ηλίας Παρασκευόπουλος ⁽²⁸⁾ που μάλιστα ήταν και αυτός ο οποίος έγραψε τους διαλόγους της αναπαράστασης. Το κείμενο έχει ως εξής:

«Να και πάλι το Νησί ετοιμάζεται να γιορτάσει και φέτος το Καρναβάλι του. Πλούσιο το πρόγραμμα κι' ο δήμαρχος φιλοδοξεί να διατηρήσει το παλιό έθιμο αλλά και να κάνει τη Νησιώτικη αυτή εκδήλωση όσο γίνεται πιο ευχάριστη.

Το Νησί που πήρε το όνομά του γιατί ο ποταμός Πάμισος πλημμυρίζοντας σχημάτιζε στο μέρος αυτό νησί, είναι γνωστό από την εποχή της Φραγκοκρατίας με το όνομα ISLE = Νήσος, σαν έδρα κάστρου εις το οποίο διέμενε ο Φράγκος πρίγκιπας Φλωρέντιος Ανδραγαυικός και η πριγκίπισσα Ισαβέλλα Βιλλαρδουϊνή (1289-1301) η ξακουστή Ιζαμπώ κόρη του Γουλιέλμου Καλαμάτα και της πάγκαλης, "Χαριτωμένης από κεφαλήν και εις όλον το κορμί" Αννας Αγγελίνας Κομνηνής. Μάλιστα δε -κατά το Γαλλικόν χρονικόν του Μορέως- η αγλύκαντη Ιζαμπώ εις το κάστρο του Νησιού ξημεροβράδυαζε τους χειμώνες πασχίζοντας να βρη τη χαμένη της χαρά.

Το Νησί διεδραμάτισε ιστορικό ρόλο κατά την Επανάσταση του Ορλώφ (1770), γιατί σ'

αυτό είχε το κέντρο της δράσεώς του ο Σκυλογιάννης Μαυρομιχάλης που πολέμησε επί εξ ημέρες τον Οσμάν Πασά μαζί με τον Γιάννη Κολλοκοτρώνη πάππο του Θοδ. Κολλοκοτρώνη και που έπεσε ηρωικά μετά την ανατίναξη του ερειπωμένου πια Φράγκικου κάστρου που βρισκόταν εις την θέσιν που είναι σήμερα η Πανηγυρίστρα. Αλλά και κατά τον ιερό αγώνα του 1821 έλαβαν ενεργό μέρος πολλοί από τους κατοίκους του. Μετά το Μανιάκι ο Ιμβραήμ σπέρνοντας παντού τον όλεθρο και την καταστροφή κατέστρεψε συθέμελα το Νησί. Ο καπετάνιος Ν. Γιατράκος την 20 Ιουνίου 1825 δίνει αναφορά εις την Κυβέρνησιν και γράφει: "... δεν άφησαν ούτε οσπήτια ούτε αργαστήρια ούτε κρασί ούτε καρφί...". Εις το Νησί στήνει ο Ιμβραήμ το ορδί του. Εκεί λειτουργεί μόνιμη κρεμάλα εις το τσερτέκι εις την θέσιν "αργαστηράκι". Τελευταία κρεμάστηκε εκεί η κυρά Συκού και να πώς:

Ο Ιμβραήμ έχει μεταφέρει το ορδί του εις την Μπούκα, την παραλία του Νησιού. Από εκεί λογάριαζε να κτυπήσει τους Μεσσήνιους και τους Μανιάτες που ήσαν εις το στρατόπεδον της Βέργας του Αήμυρου εις τα ανατολικά της Καλαμάτας. Εκεί καταστρώνει το σχέδιό του. Ο Κεχαγιάμπενς με το πεζικό και τους καθαλαρέους του θα κτυπήσουν τους υπερασπιστές της Βέργας που πρόχειρα έφτιαξαν ένα ταμπούρι που άρχιζε από τη θάλασσα και τελείωνε εις το Κουτσαβίτικο βουνό της Σέλιτσας. Δύο Αιγυπτιακά βρίκια με Αραπάδες θα παρακολουθούσαν τη μάχη από τη θάλασσα κι αν η πεζούρα τους είχε χρεία θα την βοηθούσαν. Αυτό ήταν το σχέδιό του και βέβαιος για τη νίκη του έτριψε τα χέρια του ευχαριστημένος και πρόσταξε να του φέρουν ρακί. Η νύκτα είχε προχωρήσει και η αύρα της θάλασσας αντικατέστησε με τη δροσιά της τη ζέστα της μέρας που πέρασε. Ο Ιμβραήμ πηλάγιασε κι άφησε τον εαυτόν του να τον παρασύρει στο βασιλείό του ο Μορφέας. Πριν όμως ξημερώσει καλά, πετάχτηκε λαφιασμένος. Οι άνθρωποί του έτρεξαν σιμά του. Είχε δει όνειρο.

Ήταν, λέει, σε ένα γλήντι. Κόσμος πολύς έτρωγε και έπινε. Καλεσμένοι διαλεχτοί ξαπλωμένοι δίπλα σε πολλυτελείς σοφράδες με του κόσμου τις λιχουδιές απολάμβαναν τους λικνιστούς χορούς των χορευτριών. Ωραίες κοπέλες σαν τα ουρί του παραδείσου πήγαιναν κι έρχονταν με τις πιατέλες που είχαν του κόσμου τα καλά και προσέφεραν εις τους γληντοκόπους ό,τι ποθούσε η καρδιά τους. Τίποτα δεν είχαν να ζηλήψουν από τον παράδεισο του Αλλάχ.

Και ξαφνικά παρουσιάζονται δύο σκελετωμένες μαυροφόρες και του πήραν, χωρίς να μπορέση να αντιδράση, το φαγητό και το ποτό του. Σαν έσυρε το γιαταγάκι του ήταν πια αργά. Οι δύο σκελετωμένες μαυροφόρες είχαν φύγει, ενώ όλοι οι συνδαιτημόνες ξεσπούσαν σε ηχηρά γέλια. Κοκκίνησε τότε από το κακό του και έβγαλε στριγγλή φωνή. Εκεί εξύπνησε.

Οι άνθρωποί του προσπάθησαν να τον πсуχάσουν. Του είπαν μάλιστα πως εις το Νησί ήταν μια γραία ονειροκρίτισσα, η "Κυρά Συκού" που θα μπορούσε να εξηγήση το όνειρό του. Διέταξε ο Ιμβραήμ να του τη φέρουν μπροστά του. Σαν ήρθε η Κυρά Συκού της είπε το όνειρο που είδε.

- Αφέντη μου, του λέει, το όνειρό σου είναι κακό, Μεγάλη συμφορά θα σ' εύρη. Και τα μάτια της έλαμψαν από χαρά. Ο Αράπης πασάς την έδωξε με τις κλωτσιές. Σε λίγο οι ορδές του Ιμβραήμ ξεκινούσαν για να υποτάξουν την αδούλωτη Μάνη.

Και κει, εις την Βέργα, οι 1500 ηρωικοί Μανιάτες και Μεσσήνιοι εις τις 23 του θεριστή του 1826 απέκρουσαν τρεις ρυσσασμένες επιθέσεις 7.000 αραπάδων εις το ταμπούρι, τους ανάγκασαν να υποχωρήσουν εις την Καλαμάτα με πολλές απώλειες.

Βλέποντας την αναπάντεχη αντίστασιν των υπερασπιστών της Βέργας ο Ιμβραήμ αποβιβάζει από τα δύο βρίκια τους 1500 αραπάδες του εις τον μυχό του Δηρού για να κτυπήσει πίσωπλάτα τους Ελληνες. Μα αυτοί δεν αιφνισιάστηκαν. Μια επικουρική δύναμις ενισχυμένη από γέρους και γυναίκες που ήταν ωπλισμένοι με δικριάνια και δρεπάνια -ήταν εποχή του θερισμού- έδωσε μάχη με τους αραπάδες που πανικόβλητοι έτρεχαν να σωθούν σηκώνοντας ψηλά τα χέρια και φωνάζοντας παρακλητικά.

- Αμάν Μαρία! Μην Μαρία (Με το όνομα Μαρία αποκαλούν οι αραπάδες όλες τις Χριστιανές από το όνομα της Θεοτόκου).

Έτσι αναγκάστηκαν να γυρίζουν άπρακτοι και με πολλές απώλειες στο Νησί. Σαν έφτασε εις το Νησί ο Ιμβραήμ θυμήθηκε το όνειρο που του εξήγησε η κυρά Συκού και πως ο πόθος είχε ζωγραφιστεί στα μάτια της Νησιώτισσας ονειροκρίτισσας πραγματοποιήθηκε και διέταξε να την κρεμάσουν εις το τσερτσέκι.

Από τότε μέχρι σήμερα το μέρος εκείνο και όλη η γύρω περιοχή ονομάζεται "κρεμάλα". Εκεί κάθε χρόνο οι Νησιώτες στήνουν τη δική τους κρεμάλα για ξένους και ντόπιους.

Φέτος ο Δήμαρχος σκέπτεται να κάνει πλήρη αναπαράστασιν της καταδίκης και κρεμάλας της κυρά Συκού πράγμα που θα δώσει ξεχωριστό χρώμα εις τις εκδηλώσεις του Δήμου διά τον καρνάβαλον του Νησιού. Ας μη χάση λοιπόν κανείς την ευκαιρίαν αυτή να δη με τα ίδια του τα μάτια να ξαναζωντανεύει μπροστά του η καταδίκη και η εκτέλεσις της ονειροκρίτισσας του Νησιού που μαζί με τις άλλες εκδηλώσεις της Κυριακής και της Καθαράς Δευτέρας θα τον γεμίσουν χαρά και θα του χαρίσουν αξέχαστες ώρες».

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ενδιαφέρουσα είναι η αφήγηση του 86χρονου Αθανάσιου Κουρή που έχει καταγραφεί από την Ελένη Δ. Κουρή στο πλαίσιο λαογραφικής εργασίας στη Φιλοσοφική Σχολή το 1970 και υπάρχει στο σχετικό αρχείο⁽²⁹⁾:

«Κάθε Καθαροδευτέρα από τους πατεράδες μας κι αμπροσύτερα (και πριν) φκιάνουμε μία κρεμάλα που τη ντυλίζουμε απ' έξω με σμερτιές κι όγοιος (όποιος) περάση τον κρεμάμε 'πο τη μέση, μ' ένα σκοινί, έτσι γινόταν τα πολλιαχρόνια».

Λένε πως στις ίδιες τρούπες που τη στήσαμε κι εμείς τώρα, 'δώ στ' Αργαστηράκι (έτσι ονομάζεται το μέρος εκείνο της Μεσσήνης) εκρέμασε ο Αγάς ο Τούρκος μία γριά Νησώτα, τη γρηά Συκού την κατομοίρα.

Τότενες, μόλις φάγανε τα μούτρα τους (νικήθηκαν) οι παλιότουρκοι στο Ναυαρίνο 'πο τη χαρά τους οι άνθρωποι δε ξέρανε τι να ειπούνε και τι να κάμουνε. Βγαίνει η γρηά Συκού και λήει του Αγά απάνου στο σπίτι της στ' Αργαστηράκι. «Τι κάθεσαι και δε λιακάς (φεύγεις) κατομοίρη μου; Θα σε τσακώσουνε και θα σε κρεμάσουνε τ' ανάποδα, πάτε δουλειά σας τώρα, νικήθήκατε», «τί 'πες μωρή» της λήει ο Αγάς, «τώρα θα σε κρεμάσω σένανε να ιδής

να μάθης να αρουλιέσαι (φωνάζη)». Και βάνει τους στρατιώτες του και στήσανε μία κρεμάλα και πάει δουλειά της, άφταιγη η κακομοίρα η γρηά Συκού. Για 'κείνο, για να ενθυμούμαστε, έχουμε και 'μεις το έθιμο».

Ο ηλικιωμένος αφηγείται μια διαφορετική εκδοχή του μύθου και κάνει έμμεση σύνδεση με την κρεμάλα χρησιμοποιώντας το ρήμα "λένε" το οποίο είναι σύννηθες όταν κάποιος θέλει να εκφράσει κάτι που έχει ακούσει από άλλους.

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Το 1965 στο "Θάρρος"⁽³⁰⁾ δημοσιεύεται μια άλλη εκδοχή για το έθιμο, που αξίζει να καταγραφεί: «Παλαιά η ιστορία της "Κρεμάλας". Αρχή έχει από τα μεταπελευθερωτικά χρόνια της επανάστασης του Εικοσιένα.

Εκεί σε μια μικρή πηλατωσιά (στο λινοχώρι και όχι λιμοχώρι) που τη λένε "εργαστηράκι" γιατί υπήρχε κάποιο εργαστήρι λιναριού. Κάθε χρόνο την αποκριά στήνεται η Κρεμάλα και, όσοι περάσουν από εκείνο το σταυροδρόμι, θα "κρεμαστούν" υποχρεωτικά. Έτσι είναι το έθιμο.

Κάποτε, τότε που στο εργαστηράκι μένανε δύο αδέρφια, κρήτες στην καταγωγή, με τις βράκες τους, το εργαστηράκι, ήταν τόπος συγκέντρωσης των λινοχωρητών. Επειδή δεν είχαν άλλον τρόπο διασκεδάσεως επενόησαν, εκείνοι οι απλοϊκοί άνθρωποι, την Κρεμάλα. Τρία ξύλα, ένα καρέλι και ένα κομμάτι σχοινί και η Κρεμάλα ήταν έτοιμη. Μαζευόντουσαν εκεί γύρω και κρέμαζαν τα σκυλιά. Γελούσαν μ' αυτό τον τρόπο, κουτσόπιναν και διασκεδάζαν έτσι. Ένας από τους παραπάνω κρήτες, ο Γιώργος ο Τσάκωνας ή Λύρας (τον έλεγαν έτσι επειδή έπαιζε λύρα) κρέμασε το σκύλο του επειδή του έφαγε τα μακαρόνια μεσ' από το πιάτο του, την Κυριακή, την τυρινή, που λένε.

Αλλά στη συνέχεια το έθιμο πήρε τη σημερινή μορφή του να κρεμάζονται άνθρωποι χάριν ασεϊσμού και αν δεν τάζουν -το "τάμα" που λέμε- να μην τους ελευθερώνει ο... δήμιος. Το τάμα δεν υπήρχε τότε, καθιερώθηκε τα τελευταία χρόνια. Τότε βάζανε και ντελάλη από βραδύς που έλεγε ότι όποιος δεν θέλει να κρεμαστή να μην πέρναγε την άλλη μέρα, δηλ. την Καθαρά Δευτέρα, από την Κρεμάλα. Για τούτο έμεινε το έθιμο όπως ήταν τότε και διάκριση δεν γίνεται. Κι' αν είσαι ακόμη και δικαστής θα κρεμαστής υποχρεωτικά.

Ας το έχουν, λοιπόν, υπ' όχι τους όλοι όσοι περάσουν από την κρεμάλα την Καθαρά Δευτέρα θα κρεμαστούν υποχρεωτικά γιατί είναι έθιμο. Έτσι μου την είπε την ιστορία της κρεμάλας ο πατέρας μου, έτσι του την είχε πη ο δικός του.

Και φαίνεται ως η πιθανότερη από εκείνη την άλλη, ότι δηλαδή κάποιος τούρκος εκρέμασε μια γριά κλη. Γιατί πρώτα ένα τέτοιο πράγμα είναι απίθανο αφού εδώ που σήμερα είναι χρισμένη η πόλις της Μεσσήνης, επί Τουρκοκρατίας δεν υπήρχε πόλις, παρά μόνον ελάχιστα σπιτάκια τσελιγκάδων της Αρκαδίας που κατέβαιναν εδώ στα πεδινά για να ξεχειμάσουνε. Και έπειτα δε θα μπορούσε ποτέ, αν είχε συμβεί η παραπάνω ιστορία, να συνεχισθή από ανθρώπους που θα τους δημιουργούσε τρόπο και καθόλου χαρά και κέφι. Χ.Δ.».

Μετά από τόσα χρόνια είναι εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστεί ο συντάκτης του κειμένου. Αξίζει να προσεχτεί όμως η αναφορά στην αφήγηση από πατέρα και παππού και η εκτίμηση ότι αυτή "φαίνεται ως η πιθανότερη" εκδοχή για το έθιμο, η οποία αφήνει μια αμφιβολία. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν πράγματι είναι μια αφήγηση που ο συντάκτης έχει ακούσει ή ο ίδιος έχει επινοήσει την ιστορία ή τέλος πάντων την έχει συνθέσει μέσα από θραύσματα μνήμης και θρύλην (όπως και άλλοι κάνουν για διάφορες πλευρές των καρναβαλικών εκδηλώσεων).

Η εκδοχή αυτή είναι συμβατή με αποκριτικά έθιμα όπως το "σκυλοκρέμασμα" και ο "μακαρονάς", κάτι το οποίο... εξάπτεi ακόμη περισσότερο την περιέργεια. Στο τέλος επιχειρεί να κάνει μια "λογική" προσέγγιση στο θέμα, εκτιμώντας ότι δεν θα μπορούσε να είναι μέρος των αποκριτικών εκδηλώσεων μια ιστορία που θα προκαλούσε τρόμο. Όμως σύμφωνα με τον Γιάννη Κιουρτσάκη «κανένα γεγονός δεν θεωρείται αρκετά τραγικό, ιερό ή επίσημο για να μη γίνει αντικείμενο γελοιοποίησης, αφού ο ίδιος ο θάνατος ακολουθείται πάντα από μια ανάσταση, αφού η έκπτωση, η καθαίρεση, η θανάτωση, είναι κάτι αναπόφευκτο και σύμφωνα επιθυμητό»⁽³¹⁾.

H ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

Η διερεύνηση των στοιχείων του πρώτου ρεπορτάζ πριν από 120 χρόνια πιστοποιεί ότι ήδη βρισκόμαστε σε μια διαδικασία μετάβασης από το αγροτικό στο αστικό καρναβάλι, η οποία συντελείται ταχύτατα, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Εκείνο το οποίο θα πρέπει να κρατήσουμε είναι πως "εν Μεσσήνη, κατ' έθιμον παλαιόν, τελείται αληθής πανήγυρις κατά την ημέραν ταύτην, αρκετά περίεργος και πρωτότυπος. Αι οικία κυριολεκτικώς κενούνται, αι οδοί εισί πλήρεις ανδρών και γυναικών πάσης τάξεως".

Η πληροφορία αυτή δίνει μεγάλο χρονικό βάθος στις εκδηλώσεις της Καθαρής Δευτέρας και εξηγεί γιατί το Νησιώτικο καρναβάλι έφθασε μέχρι σήμερα χωρίς διακοπές, με εξαιρέσεις τις πολεμικές περιόδους. Αποτελούσε ήδη πριν από 120 χρόνια στοιχείο συλλογικής μνήμης και δράσης, ενώ εξελισσόταν την Καθαρά Δευτέρα και όχι την Κυριακή της Τυρινής. Τα στοιχεία του αστικού καρναβαλιού προστέθηκαν στα παλαιότερα έθιμα αυτής της ημέρας, με αποτέλεσμα να μην λειτουργήσουν ανταγωνιστικά στις κυριακάτικες εκδηλώσεις που κατά καιρούς οργανώθηκαν στην Καθαρά, πόλη-τροφοδοτή θεατών του Νησιώτικου καρναβαλιού. Εξαιρετικής σημασίας ήταν το έθιμο των Κούλουμων με την εξόρμηση και το γλέντι στις "εξοχές". Το Νησί πρόσφερε όλα αυτά τα στοιχεία και ενσωμάτωσε τα καινούργια που έφερε το αστικό καρναβάλι, δημιουργώντας μια σπουδαία γιορτή η οποία άντεξε στο χρόνο. Η εξασφάλιση της συγκοινωνίας με τρένο, όπως προαναφέρθηκε, αποτέλεσε και χρονικό σημείο - σταθμό σε αυτή την εξέλιξη.

Ο Γεώργιος Α. Μέγας⁽³²⁾ περιγράφει την παράδοση της ημέρας αυτής αναφέροντας ότι "η Καθαρή Δευτέρα είναι η πρώτη ημέρα της Μεγάλης Σαρακοστής. Λέγεται Καθαρή, επειδή από το πρωί της ημέρας αυτής κάθε νοικοκυρά καταγίνεται να καθαρίσει τα μαγειρικά της σκεύη από τα λίπη, πλένοντάς τα με ζεστό σταχτόνερο. Κάθε εργασία αποκλείεται, επειδή ουσιαστικά η Καθαρή Δευτέρα ανήκει στην Αποκριά. Είναι τόσο δύσκολο να χωριστεί κανείς αμέσως απ' ό,τι καλό και ευχάριστο έχει απολαύσει! Επειτα κανένας κανόνας δεν απαγορεύει το κρασί. Αυτό λοιπόν με λίγες ελιές, ταραμά και φρέσκα κρεμμυδάκια και με το απόθεμα ευτυχίας που διατηρείται ακέραιο από την προηγούμενη ημέρα, αρκεί ώστε και η ημέρα αυτή να μην υστερεί σε κέφι και λιυτή γλώσσα από τις ημέρες της Αποκριάς, με τη διαφορά ότι αηλιάζει η σκηνή, και όλοι πηγαίνουν στις εξοχές για να κάνουν κούλουμα⁽³³⁾".

Ο Γεώργιος Ν. Αικατερινίδης⁽³⁴⁾ σημειώνει ότι "το ευετηρικό στοιχείο ήταν πραγματικά έντονο σε αρκετά δρώμενα της Καθαρής Δευτέρας και γενικότερα της αποκριάτικης περιόδου. Βέβαια το αρχικό περιεχόμενο των δρώμενων αυτών σιγά σιγά μεταβλήθηκε ή ατόνησε, συντηρήθηκε όμως το εύθυμο και ψυχαγωγικό στοιχείο τους, που τα βοήθησε να επιβιώσουν μέχρι σήμερα".

Τα αποσπάσματα από τις εργασίες των δύο σημαντικών λαογράφων, δίνουν και το εθιμικό πλαίσιο του γιορτασμού της Καθαρής Δευτέρας στο Νησί. Όπως θα διαπιστώσουμε στη συνέχεια, η Πλατεία Αθωνίων (δηλαδή η σημερινή κεντρική πλατεία της πόλης) μεταβάλλεται σε εξοχή για τις ανάγκες της γιορτής ακόμη και με... φύτεμα δέντρων, στα καταστήματα σερβίρουν νηστίσιμα και κρασί, κληρίνα και νταούλια δίνουν το σύνθημα του γλεντιού και το πανηγύρι αρχίζει καθώς συρρέουν από τις γειτονιές οι ομάδες των χορευτών, ανδρών και γυναικών⁽³⁵⁾.

ΜΕΤΑ ΤΟ 1893

Οι γιορτές την Καθαρά Δευτέρα συνεχίζονται μετά το 1893, αλλά οι πληροφορίες στις εφημερίδες της εποχής είναι φειδωλές. Σε αυτό συντείνουν μια σειρά από γεγονότα που οδηγούν σε σοβαρή οικονομική κρίση και πολεμικές περιπέτειες.

Το Δεκέμβριο του 1893 ο Χαρίλαος Τρικούπης δηλώνει ότι "Δυστυχώς επτωχέυσαμε" και κηρύσσεται επισήμως χρεωκοπία. Για τις Αποκριές της επόμενης χρονιάς δεν υπάρχουν περιγραφές, αλλά η κατάσταση που επικρατεί πλέον το 1895 περιγράφεται από την εφημερίδα "Ευνομία" της Καλαμάτας⁽³⁶⁾ με λίγες λέξεις: "Αι αποκρέω άχαρεις και ψυχραί, ψυχραί ως τον έκτακτον χειμώνα και άχαρεις ως την κατατρίχουσαν ημάς πτώχια".

Στην Καλαμάτα επικρατεί πλήρης ακινησία και την επόμενη χρονιά, κατάσταση η οποία αποτυπώνεται σε δημοσιεύματα της εφημερίδας "Φαραί" η οποία γράφει⁽³⁷⁾ ότι "ψυχραί ως βορράς, ακαηλαίσθητοι ως πενία, μελαγχολικά ως πένθος διέρχονται οι τόσον άηλιότε τερψίθυμοι απόκρεω. Ολίγα ακόμη έτη και θα μένωσι γηλυκεία μόνον ανάμνησις του παρελθόντος". Και συνεχίζει⁽³⁸⁾ για τον αποηολογισμό "αι τελευταία απόκρεω αντιπαρήληθον απαρατήρητοι καθώς και η Καθαρά Δευτέρα ένεκεν κακοκαιρίας". Πέραν τούτων, το Φεβρουάριο του 1896 έχει ξεκινήσει η προετοιμασία για τους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες και τα γεγονότα που συνδέονται με αυτούς κυριαρχούν στην ειδησεογραφία.

Εξαιρετικά δύσκολη χρονιά το 1897, σημαδεύεται από το Κρητικό Ζήτημα, στο νησί γίνονται σφαγές, έντονη πολεμική κινητικότητα την εποχή της Αποκριάς και η εφημερίδα "Φαραί" αποτυπώνοντας το κλίμα της εποχής γράφει⁽³⁹⁾ μεταξύ άλλων: "Ούτε η παρατηρούμενη άηλιότε δαιμονία εκείνη κίνησις, ούτε η ευθυμία και αι διασκεδάσεις και αι θεαματικά αποηαύσεις χαρακτηρίζουν τας Απόκρεω. Ουδέν σημείον χαράς αιωρείται. Σιγηηοί και πενηηροί, σκυθηρωπιάζοντες και θυμολογούντες διερχόμεθα πάντες τας άηλιότε διαχυηκás τούτας ημέρας. Οι παηημοί μεθ' ων εναγωνίως αναμένει το κοινόν την έκβασιν του διεξαγόμενου εθηνηκού αγώνος έπνηξαν πάντα εύχαριν στοχασμόν". Δύο ημέρες αργότερα κηρύσσεται γενική επιστράτευση και στις 6 Απρηηίου ξεκίνησε ο εηληνηοθηρηκικός πόηημος των 40 ημερών που οδήγησε σε ήττα την Εηηλάδα, που αναγκάστηκε να παραχωρήσει μέρος των εδαφών της Θεσσαηίας και να καταβάηει τεράστιες οικονομικές αποζηηιώσεις παραχωρώντας στην Επιτροπή Διεθηνού Εηέγχου όλες τις θεωρούμενες επαρκείς προσόδους για αποζηηίωση.

Έτσι το 1898 είναι μια ακόμη δύσκολη χρονιά και η "Ευνομία" γράφει⁽⁴⁰⁾: "Ησυχαι και μελαγχολικά διέρχονται αι Απόκρεω. Το εθηνηκόν πένθος δεν εξέηιπεν από τας Καηήμας. Ο ηλαός το φέρει ακόμη και απέχει πανηγηυρηκών διασκεδάσεων.

Οι μουσικοί της Φηηαρμονικής μας θέηουσι εορτάσει τα κούηηουμα την αύρηιον Δευηέραν εν τω φρουρηίω, όπου και θέηουσι παιηηθή διάφορα μουσικά τεμάχια".

Το 1899 είναι χρονιά - σταημός για τις αποκηηιάτικες εκδηλώσεις στην Εηηλάδα. Για πρώτη φορά εμφανίζεηαι Καρηνάβαηος στις εκδηλώσεις της Αθήνας⁽⁴¹⁾, ενώ στην Πάτρα έγηναν εκδηλώσεις που άφησαν εποχή⁽⁴²⁾. Το κλίμα αυτό φθάνει μέχρι τη Μεσσηνηία και στην Καηηαμάτα οργανώνεηαι το πρώτο καρναβάηι. Ο ενθηουσιασμός είναι προφανής και αποτυπώνεηαι σε δημοσίευμα της εφημερίδας "Ευνομία"⁽⁴³⁾: "Μετá χαράς ανυποκηηίτου είδομεν τέηος την νάρκην εν ή διετέηει η πόηηις μας να δίδη την θέησιν της εις την ζωήν και την κίνησιν, τας αγωνιόδεις ημέρας των γιορτών να διαδέχονται αι τρηηηαί ημέραι των απόκρεω τας οποίας θ αντιηηφθώμεν εφέτος πολύ διαφόρους των παρεηηθόντων ετών υπό έποψην ευθυμηίας, ζωηρότητος, συγκενητρώσεως κόσμου αφ' όηου του νομού, χάρις εις τα επιμόνους ενεργείας ποηηλών συμποηηιτών μας οίηινες συνεηηθόντες κατá την παρεηηθούσαν εβδομάδα ανέδειξαν

το κομιτάτον παρέχον ασφαλέστατον εγγύησιν διά την επιτυχή έκβασιν των εορτών λαμβανομένης υπ' όψει της δράσεως των αποτελούντων αυτό μελών, των πολλών κόπων ους καταβάλλουσι και της μεγάλης προθυμίας μεθ' ης ανέλαβον την ανατεθείσαν αυτοίς εντολήν".

Εκδηλώσεις γίνονται και τις δύο Κυριακές, ενώ απονέμονται βραβεία σε ομάδες και μεμονωμένους καρναβαλιστές. Σε αυτό το καρναβάλι το Νησί έδωσε το δικό του "παρών" αποσπώντας και βραβείο: "Το Αον εκ. δρχ. 50 βραβείων των μεμονωμένων (έλαβε) η υπό του εκ. Μεσσήνης Μαυροειδή παράσταση του Ελέγχου"⁽⁴⁴⁾. Η μικρή αυτή είδηση έχει ιδιαίτερη αξία για το Νησιώτικο καρναβάλι καθώς δείχνει ότι στην πόλη αυτό όχι μόνον συνεχίζεται, αλλά έχει ωριμάσει για το μεγάλο άλμα με την εισαγωγή στοιχείων του αστικού καρναβαλιού. Η "παράσταση του Ελέγχου" είναι η διακωμώδηση της επιβολής Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου για την πληρωμή των πιστωτών που έγινε το 1898 και δείχνει ότι στο Νησιώτικο καρναβάλι έχει ήδη κάνει την εμφάνισή της η πολιτική σάτιρα (κανένα από τα άλλα βραβεία που απονεμήθηκαν δεν είχε τέτοιο χαρακτήρα).

ΤΟ 1900

Και η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται με τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο στην περιγραφή στο "Θάρρος" του καρναβαλιού που έγινε το 1900⁽⁴⁵⁾. Με τον χαρακτηριστικό τίτλο "Εκτακτος η πανήγυρις", ο απεσταλημένος της εφημερίδας γράφει:

"Μεγίστη είχε καταβληθή υπό των κατοίκων Μεσσήνης φροντίς προς διακόσμησιν των καταστημάτων και των κεντρικών της πόλεως μερών. Η θέα της αγοράς ήτο μαγευτική διά της μεταβολής της εις δάσος ποικιλόδενδρον εκ δένδρων μεταφυτευθέντων εκεί. Εν γένει η πόλις ήτο εξαισίως καλλιωπισμένη εμπνέουσα τον θαυμασμόν.

Οι Μεσσήνιοι οίτινες με ιδίαν όληως χάριν και φιλοκαλίαν γνωρίζουσι να εωρτάζωσι κατ' έτος τα κούλουμα, φέτος υπερέβησαν τας προσδοκίας πάντων των επισκεψαμένων την Μεσσήνην. Ιδίως κατεστόλιζαν τα οδούς και προσέδιδον φανταστικόν τι αι Ελληνοφορούσαι ομάδες πολλών Μεσσηνίων νέων μέχρι της μεσημβρίας ευρισκόμεναι εν κινήσει.

Μετά μεσημβρίαν

Από τη 1 μ.μ. ερρίφθη και πάλιν ο κόσμος εις τα οδούς, όπου εγίνοντο χοροί υπό τους ήχους εγχωρίων οργάνων. Ιδίως εν τη πλατεία και τοις αθωνίοις μέγας συνωστισμός κόσμου παρετηρήθη. Εσπευδον πάντες εκεί διότι ανεμένετο η παρέλασις των μετημφιεσμένων, δι' ους και η ελληνόδικος επιτροπή είχε καθορίση βραβεία. Περί την 3 μ.μ. η επιτροπή του κομιτάτου ανέρχεται εις την εξέδραν και ειδοποιεί τους μετημφιεσμένους να παρελάσωσιν εκείθεν. Ο συνωστισμός τότε και η συμπύκνωσις αμφοτέρων των φύλων επιτείνεται, προσπαθεί δε έκαστος να ιδή τι αι μεταμφιέσεις απεικόνιζον.

Οι βραβευθέντες

Πρώτη διέρχεται άμαξα φέρουσα φρακοφόρους Ευρωπαϊούς και τον διά την διάδοσιν της

σταφίδος εις τας Ευρωπαϊκάς αγοράς αγωνιζόμενον κ. Καράκαλον. Ούτος προσφέρει εις τους εμπόρους σταφίδα Μεσσηνιακήν όζουσαν, οι δε έμποροι γελώντες πετώσιν αυτήν. Προσφέρει τότε ο κ. Καράκαλος σταφίδα Πατρών και Αιγίου, ην οι έμποροι τρώγουσιν. Η παράστασις αύτη εβραβεύθη.

Μετά ταύτην παρελαύνει άμαξα φέρουσα επί μικρού κοντού κρανίον συμβολίζον την μετά τον πόλεμον κατάστασιν της Ελλάδος. Αντικρύ του κρανίου κάθετοι ο Σουλτάνος τρώγων Λουκουλιείως την αποζημίωσιν. Εβραβεύθη και η παράστασις αύτη.

Είτα παρελαύνει εις εκ των της κολάσεως του Δάντη δαιμόνων, η γενειάς του οποίου και οι αιμοβαφείς οδόντες εμπνέουσι αληθνήν τρόμον και φρίκην. Βραβεύεται και ούτος.

Μετά τούτον διέρχονται Μακεδόνες ακολουθούμενοι υπό Περσών. Ούτοι απεικόνιζον την Περσικήν χλιδήν και την εκθήλησιν των Μακεδόνων μετά την κατάκτησιν της Περσίας. Βραβεύονται και ούτοι.

Ερχεται κατόπιν γεωργός με βόας εξευγμένους εις το άροτρον και οργώνοντας. Οπισθεν του γεωργού εισί τα τέκνα του ηερά και κομίζοντα χόρτον διά τους βόας, υδρίαν, άρτον μαύρον, άτινα συμβολίζουσι την πείναν του γεωργού. Παρά τούτους βαδίζει τοκογλήφος, όστις συμβολίζει την αφαιρέσιν του άρτου του πτωχού. Και η παράστασις αύτη βραβεύεται.

Κατόπιν ακολουθεί άμαξα εφ' ης ωραία κόρη συμβολίζουσα την πόλιν Μεσσήνην. Η κόρη αύτη δι' αναφοράς ζητεί προστασίαν διά τα τέκνα της παρά των ισχυρών. Βραβεύεται και αύτη.

Εισέρχονται κατόπιν κατά σειράν οι όμιλοι των Ελληνοφόρων νέων οίτινες χορεύουσι διάφορους Ελληνικούς χορούς απαραμίλλως και με υπερφυσικήν χάριν. Εκ των ομίλων τούτων βραβεύεται ο υπό τον Νικόηλον Πατσαβούραν, ο υπό τον Νικόηλον Πετρόπουλον και άλλοις τις.

Μετά ταύτας έρχεται εις Οθωμανός και εις Κρης, όστις και διεκτραγωδεί τα βάσανα, άτινα υφίσταντο υπό των Οθωμανών. Εβραβεύθησαν και αυτοί.

Και άλλοι παραστάσεις αντιπαρήηθον, ως ονηλάται παριστώντες τον γάμον των χωρικών και την διδομένην προίκα, αλλ' ο χώρος δεν μας επιτρέπει να τας αναγράψομεν.

Περί την εσπέραν εκάησαν πυροτεχνήματα, ύστερον δε οι παντός επαίνου άξιοι Μεσσήνιοι δι' επιβλητικής λαμπαδηφορίας συνώδευσαν πάντας τους ξένους μέχρι του σιδηροδρομικού σταθμού.

Η τάξις

Πλήρης επικράτησε τάξις καθ' όλην την πανήγυριν εκτός σκηνής τινός ην προκάησαν εύζωνοι τινές αγρίως ωθούντες τον λαόν και καθ' ην μικρού δειν να επέληθη συμπλοκή. Ευτυχώς επεκράτησεν η φρόνησις παρά τοις πολίταις και ουδέν συνέβη".

Ενθουσιώδες το ρεπορτάζ της εφημερίδας του οποίου προηγείται η φράση "εις την περιγραφήν των Κούηλουμων as υποχωρήσουν αι Καλήμαι διά την Μεσσήνην, εις ην η εορτή αυτή είναι συστηματική". Η λέξη "συστηματική" υποδηλώνει το γεγονός ότι πλέον η οργάνωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων στην πόλην την Καθαρά Δευτέρα έχει περάσει σε άλλο στάδιο και έχει αποκτήσει χαρακτηριστικά μεγάλων αστικών καρναβαλιών. Το πρώτο

που επισημαίνουμε είναι πως υπάρχει "κομιτάτο" δηλαδή επιτροπή που το οργανώνει και φροντίζει για την παρέλαση και για τη βράβευση αρμάτων και ομάδων. Το δεύτερο ότι για τις ανάγκες των εκδηλώσεων... μεταφυτεύτηκαν δέντρα για να θυμίζει ο χώρος "εξοχή". Και το τρίτο περισσότερο σημαντικό από τα άλλα είναι ότι στο καρναβάλι εμφανίζονται μεταμφιέσεις πνευματώδεις, βαθιά πολιτικές και ρηξικέλευθες για την εποχή. Πίσω από αυτές είναι άνθρωποι που γνωρίζουν καλά τα πράγματα, σχολιάζουν εξαιρετικά επίκαιρα θέματα, σατιρίζουν την κοινωνική κατάσταση και όψεις της ιστορίας.

Καθαματιανοί καρναβαλιστές μπροστά από το Α' Δημοτικό Σχολείο (μετέπειτα ΑΤΕ) τη δεκαετία του 1930 σε φωτογραφία του Αθη Σαλιμ μπέη (Αρχείο Στ. Καλυβιώτη)

Ο Ευθύμιος Καρακάλλος είναι θρυλική μορφή του σταφιδικού, εφέτης ο οποίος περιόδευσε στην Αυτοκρατορική Ρωσία "προς διάδοσιν της κορινθιακής σταφίδος" και το 1895 εξέδωσε το "Ημερολόγιο" για το ταξίδι του. Χαρακτηριζόταν ως "εθνικός σταφιδαπόστολος" και την ίδια χρονιά εκλέγεται βουλευτής στην Πάτρα ως ανεξάρτητος⁽⁴⁶⁾. Τέλη 19ου με αρχές 20ού αιώνα έχουν ξεσπάσει σοβαρές αντιθέσεις ανάμεσα στις σταφιδικές περιφέρειες και στις πολιτικές μάχες που δίνονται, έχει μπει και η ποιότητα της σταφίδας. Το Νησί και όλη η περιοχή γύρω από αυτό είναι μια από τις σημαντικές σταφιδοφόρες περιφέρειες. Όλη αυτή η ιστορία αποτυπώνεται στο πρώτο άρμα και δείχνει ανθρώπους με γνώση των όσων συμβαίνουν και απασχολούν σήμερα την ιστοριογραφία.

Το επόμενο άρμα σατιρίζει καυστικά τις συνέπειες του πολέμου το 1897, αφού στην Ελλάδα έχει πέσει πείνα και έχουμε υποχρεωθεί να πληρώσουμε τεράστιο ποσό στους Τούρκους ως πολεμική αποζημίωση.

Εντύπωση προκαλεί η σάτιρα του "εκθήλυνσιν" των Μακεδόνων που υποδηλώνει μια ρηξικέλευθη για την εποχή ματιά στην ελληνική ιστορία.

Η εικόνα του γεωργού και του τοκογλύφου αποτυπώνουν με σατιρικό αλλήλα και ρεαλι-

στικό τρόπο την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα στον αγροτικό κόσμο εκείνη την εποχή.

Το καρναβάλι δεν αφήνει έξω τα εθνικά θέματα και αυτό υπογραμμίζει εμφαντικά η διεκτραγώδηση της κατάστασης στην Κρήτη την περίοδο της τουρκικής κυριαρχίας. Ούτε και τις περί κολάσεως αντιλήψεις με την αναπαράσταση του Δάντη.

Το παράπονο της πόλης προς τους πολιτικούς και άλλους παράγοντες στέλνεται με την αναφορά της μεταμφιεσμένης σε Μεσσήνη που ζητεί "προστασία διά τα τέκνα της παρά των ισχυρών".

Ενα σημαντικό στοιχείο του ρεπορτάζ είναι το γεγονός ότι ήδη πλέον ο αυθορμητισμός των αγροτικών δρώμενων έχει παραχωρήσει τη θέση του στο θέαμα και τον ανταγωνισμό, καθώς καταγράφεται η πρώτη βράβευση χορευτικών ομάδων. Ιστορικής σημασίας είναι η καταγραφή των ονομάτων εκείνων που βραβεύτηκαν. Όμως το ρεπορτάζ αγνοεί τα στοιχεία του αγροτικού καρναβαλιού πίσω από την "έλληψη χώρου" αλλιά προηβαίνει να καταγράψει τους "ονηλιάτες" που αναπαριστούν το "χωριάτικο γάμο"⁽⁴⁷⁾ ο οποίος πλέον έχει ενσωματωθεί στον κορμό του αστικού καρναβαλιού. Από τον τρόπο που διατυπώνεται, οι άλλες παραστάσεις έφεραν παραδοσιακά χαρακτηριστικά που δεν προκαλούσαν εντύπωση ή δεν μπορούσαν να ερμηνευτούν ή εθεωρούντο περιθωριακές για το νέο καρναβάλι που ξεπρόβαλλε. Η παρουσίαση κλείνει με μια πολύ ενδιαφέρουσα πληροφορία: Η λαμπαδηφορία που έχει χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς στις εκδηλώσεις, ήταν ένας τρόπος μαζικού φωτισμού για να μετακινηθούν οι επισκέπτες από την πλατεία μέχρι το σιδηροδρομικό σταθμό και εξέφραζε ταυτοχρόνως τις ευχαριστίες της πόλης.

ΤΟ 1901

Μπορεί το ρεπορτάζ του 1900 να ήταν αναλυτικό και ενθουσιώδες τόσο για το καρναβάλι της Καθαράς όσο και της Μεσσήνης, το 1901 όμως η εικόνα της Αποκριάς αλλιάζει. Για την Καθαρά υπάρχουν μόνον επικριτικά σχόλια, ένα από τα οποία αναφέρει ότι την πρώτη Κυριακή παρήλασε μόνο μια μασκαράτα και στη συνέχεια κάνει γνωστό ότι το γαϊτανάκι θα πάει και στο Νησιώτικο καρναβάλι: "Εφέτος χάρις εις τον ενταύθα χοροδιδάσκαλον κ. Τριβιζάν θα έχωμεν και το γαϊτανάκι. Ομιλος νέων καλώς γυμνασθείς εις το παιχνίδιον τούτο θα πλέξη εις όλα τα κέντρα της πόλεως την προσεχή Κυριακήν το γαϊτανάκι. Ο αυτός όμιλος θα μεταβεί και εις Μεσσήνη και Μελιγαλά".⁽⁴⁸⁾

Ούτε όμως την Καθαρά Δευτέρα αλλιάξαν τα πράγματα και με ελάχιστες λέξεις περιγράφεται μόνον η εικόνα της Καθαράς⁽⁴⁹⁾: "Η χθεσινή ημέρα διήλθεν χωρίς να γίνη τίποτε εξ εκείνων τα οποία εδήλουν, ότι ήτο η πρώτη ημέρα της τεσσαρακοστής· δύο ή τρεις μόνον όμιλοι εθεάθησαν να διέρχωνται διά των οδών της πόλεως, άδοντες διάφορα άσματα επιστρέφοντες εκ της εξοχής· ο περισσότερος δε κόσμος διήλθε την ημέραν μάλλον εις τας οικίας του ή εις την εξοχήν. Εις τούτο ίσως συνετέλεσε και η κατάσταση του καιρού κλίνουσα προς την βροχήν".

ΤΟ 1902

Το 1902 εμφανίζεται αστυνομική απαγόρευση⁽⁵⁰⁾ που θέτει σοβαρούς περιορισμούς σε όλη τη Μεσσηνία και επιχειρεί να απαγορεύσει την πολιτική και κοινωνική σάτιρα: "Η Αστυνομία αποβλήπουσα εις τα κατά τας ημέρας των Απόκρεω επισυμβαίνουσα άτοπα ως εκ του εθίμου των μεταμφιέσεων και προς πρόληψιν τυχόν τοιούτων, εξέδωσε αστυνομικήν διάταξιν, δι' ης διατάσσονται τα εξής: Απαγορεύεται εις τους μεταμφιεσμένους να εισέρχονται εις τα οικίας φέροντες προσωπεία ή άλλως πως έχοντες μεταμορφωμένον το πρόσωπον, άνευ της αδείας του οικοδεσπότη. Απαγορεύεται να προσβάλλησιν διά παραστάσεων την κοσμιότητα και τα ήθη. Απαγορεύεται του να παριστώσι, διά των μεταμφιέσεων ή μεταμορφώσεων, πολιτικά σωματεία, τον κλήρον, τον στρατόν ή και ορισμένα πρόσωπα. Απαγορεύεται να περιφέρονται εις την πόλιν την νύκτα, φέροντες προσωπεία ή έχοντες παραμορφωμένον το πρόσωπον. Οι παραβάται της διατάξεως θα συλλημβάνονται αμέσως και θα φυλακίζονται, θα καταδιώκονται δε και ποινικώς".

Τα πράγματα εμφανίζονται καλύτερα σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά και το ρεπορτάζ⁽⁵¹⁾ αναφέρεται στο Νησιώτικο καρναβάλι με τη μεγάλη συμμετοχή Καθαματιανών: "Και εις τους έξω δήμους αι αποκρέω παρήλθον με αρκετάς διασκεδάσεις και... αναιμάκτως, εάν κρίνη τις από το δεητίο της Εισαγγελικής αρχής.

Ωσαύτως, και η χθεσινή ημέρα παρήλθεν με αρκετήν διασκέδασιν· πολλοί μάλιστα εξέδραμον μέχρι Νησίου, όπου η ημέρα αύτη εξαιρετικώς εορτάζεται ζωηρότερον και διασκεδαστικώτερον. Πολλοί δε μεταβαίνουσι εκεί, όπως υποστώσι και την κρεμάλην έθιμον επικρατούν προνομιακώς εν Νησίω και εις την συνοικίαν Λιμοχωρίου ένθα κάθε διαβάτης εκών άκων οφείλει να υποκύψη εις το διά της κρεμάλης ύψωμα μέχρις ότου ειδοποιήση να πληρώση τους διοργανωτάς της κρεμάλης αντί ολίγων δεκαλήπτων".

Αυτή τη χρονιά εμφανίζεται και πάλι η κρεμάλη ως "έθιμον επικρατούν προνομιοιακώς" και ως εκ τούτου ως στοιχείο "ταυτότητας" του καρναβαλιού που έλκει τους επισκέπτες στην πόλη.

ΤΟ 1903

Και ενώ το καρναβάλι της Καθαμάτας φθίνει, καθώς δεν αποτελεί στοιχείο συλλογικής μνήμης αλλά δημιούργημα κάποιων ανθρώπων που ήθελαν να αντιγράψουν κατά έναν τρόπο τα μεγάλα αστικά καρναβάλια, η περιγραφή για το Νησιώτικο το 1903 δείχνει πως όχι μόνον έχει εδραιωθεί αλλά τα όσα συμβαίνουν σε αυτό θεωρούνται και πρωτοποριακά σε σχέση με την συμπεριφορά των Καθαματιανών.

Με τίτλο "Τα κούλουμα εις Μεσσήνην" και την υπογραφή του "εκτάκτου συνεργάτη" της "Μάκβεθ" γράφει η εφημερίδα⁽⁵²⁾: "Οπισθεν των σαρακοφαγωμένων υαλοφράκτων θυρίδων του τραίνου με το έρεβος δύο ματιών διά συντροφιά, ταξιδεύω εις ακόλαστον φωτοχυσίαν ηλίου, και εις την πλημμύραν του βελουδίνου φωτός της μεσσηνιακής φύσεως, ενώ εις την ταχύτητα του τραίνου αι εικόνες μυριόχρωμοι παρελαύνουσιν εις το βάθος μα-

γικού καλειδοσκοπίου.

Οι γείτονές μας φουστανελλοφορούντες μας αναμένουσι, με άδολην χαράν ζωγραφισμένην εις τα πρόσωπά των, με συνείδησιν ελευθέραν πολυπραγμοσύνης. Εκεί τον κόσμον διαπνέει μάλληον πνεύμα χειραφετήσεως. Αι γελιοίαι κοινωνικάι προλήψεις δεν ευρίσκουν έδαφος γόνιμον. Και ο αήρ των αυτός είναι χειραφετημένος από τας μικροβιούχους συστάσεις του ιδικού μας.

Η χειραφεσία δεν μετέχει του δηλητηρίου του σημερινού πολιτισμού. Είναι ενδεδυμένη τα τίμια πατροπαράδοτα έθιμα, και τας ιπποτικές συνηθείας χρόνων αρχαιότερων.

Ας φωτογραφήσωμεν πρώτον έναν χορόν γυναικών. Μια έδρα αφ' ης το βιολί του Τοσσώνη σπαράσσε σπαραγγμόν αγωνίας υπό τους επιθανάτιους γοιγγυσμούς μιάς κοντραμπάσας, ρυθμίζει τα βήματα υπεδέκα γυναικών αι οποίαι χορεύουν τον αγνόν Καθαματιανόν χορόν.

Είναι όλοι στολισμένοι με τα καλλιτέρα τους ρούχα τα οποία εφύλαξαν επιμελώς στο βάθος του σεντουκιού.

Φέσια αργυρόχρυσα και μετάξινες φούστες στολισμένες και άνθη πορτοκαλιάς, και χρυσόστικτα κοντογούνια, λαμποκοπούντα εις του ηλίου τας ακτίνας, και μετάξινες φούστες εφ' ων ο χρόνος εσημείωσε με χρωματιστά σημεία την διέλευσίν του, και πρόσωπα γελαστά, και στήθη προέχοντα ελευθέρως, απαρεξήγητα, εις ημιέξωμα κοντογούνια, επλήρουν τον ευρύν ορίζοντα.

Ας τα ακούσουν αι ψευτοαριστοκράτισσαι της πόλεως μας, αι οχυρούμεναι υπό γελιοίαν σοβαρότητα διά να γληντήσουν τας αποκρέω, αι χύνουσαι διά της ψυχρότητας των Ηνωμένων παγοποιείων, αι υποδεχόμεναι μιαν χούφταν κομφετί με μορφασμόν ανδίας σαν να κατέπιον το κώνιον του Σωκράτους, καταπίνουσαι ίσως την κάμηλον και διϋηλίζουσαι τον κώνωπα.

- Εχετε δει τους τεθλιμμένους επιστρέφοντας ασκεπείς από την κηδείαν συγγενούς των;

- Εχετε ακριβώς την εικόνα όλων των από των εξωστών γυναικείων μορφών από του εξώστου του Εμπορικού Συλλόγου, Νικοληπούηλου, Κωστοπούηλου, Δημαρχίας, Μπενιάδου, Πανταζοπούηλου και λοιπών. Όλοι εφαινόντο σαν να παρακολουθούν με δακρύβρεκτους οφθαλμούς την κηδείαν προσφιλοῦς των.

Και το χείριστον, ότι ουδεμία από τας περικαλείς αυτάς αντιπροσώπους του Βορείου Πόλου, είχε την καλοσύνη να κάμη το ταξιδάκι της έως την λεβέντισσαν Μεσσήνην διά να ενωτισθή ολίγα διδάγματα αρχοντιάς και καλώς εννοουμένης αριστοκρατικής χειραφεσίας.

- Αι κυρίαί εκεί εχόρευσαν εις την πηλατείαν των υπό τα αθώα βλέμματα των συγχωριών των και με εξώμους ενδυμασίας.

- Η Καθαμία αριστοκράτις φεύγει ως η νυκτερίς το φως, φοβουμένη μήπως ο ήλιος αμαυρώση τα χαρακτηριστικά του προσώπου της, τούτο ίσως είναι ορθόν διά μερικής σοφασμένης μορφάς. Αλλή τούτο είναι άραγε ή μήπως η κενότης του εγκεφάλου, και η έλλειψις αριστοκρατικής ανατροφής συνέχει εις φόβον το πνεύμα;

Θα ευχόμην να μνην ήτο το δεύτερον!

As αφήσωμεν τας κυρίας να χορεύσουν τον λεβέντικον χορόν σεισοπηγούσαι και κραδαινόμεναι εις χαριέσσας κινήσεις υπό βροχίν κομφετί και σερπαντέν ριπτομένων από τον τυχόντα χωρίς παρεξήγησιν, ενώ τον όλον χορόν εφορεύει η:

Φιλαρμονεικοί Μουσικέι Μεσσεινοίς

αλιατισμένη μασκαράτα παροδούσα την έλληψιν φιλαρμονικής εν Μεσσήνη, με νεροκολοκύθα και σκουριασμένα χωνιά και ντενεκέδες ως όργανα, και έλθετε φωτογραφήσωμεν είκοσι φουστανελλοφόρους ασίκηδες, λεβεντόμορφους χορεύοντας Αρβανιτικον και συρτόν εις τα "Αιώνια" της Μεσσήνης, την ευρείαν πλατείαν της.

Τα τραπέζια των πέριξ καφενείων χρησιμεύουν ως θεωρεία εις όλους τους παρεπίδημους Καθαμίους. Το ευσταθές των χορευτών, η πλούσια λευκάζουσα φουστανελλά των, τα ολόχρυσά τουζουλιούκια και τα αργυρόστικτα καλπάκια, αι ελεύθεραι κινήσεις εις τον μυρωμένο αέρα του ανοικτού ορίζοντος, μεταφέρουν το πνεύμα εις άλλους χρόνους Ελληνικής ευκλείας οπότε οι Έλληνες ένδοξοι εχόρευον τον πυρρίχιον υπό τους ήχους των αυλών.

Εις εν νεύμα του σύροντος τον χορόν, όλοι οι χορευταί στρέφουν επιχαρίτως αναρριπίζοντες την φουστανελλά των εις περικαλλή σχήματα άξια του χρωστήρος καλλιτέχνου.

Παραπλήρως σοβαρός επιστήμων συγκινείται και αναμimνήσεται τον πυρρίχιον, ενώ η καλλιτέχνης μας κυρία Παρασκευοπούλου δεν δύναται να συγκρατήση την δικαίαν χαράν της, και ονομάζει ευτυχή τρέλλα την έμπνευσιν των χορευτών, και ο φίλος μου φαρμακοποιός κ. Ν. αναγκάζεται να αφήση τον τρελλόν κομφετοπόλεμον με μιαν παρέαν που τον εσταύρωσεν αδίκως, και να προσηλώση βλήμματα θυμασμού επί των χορευτών.

Το ωραίον εκείνο ταμπλώ της πλατείας χρωματίζει πολύχρωμος σειρά σερπαντέν ριπτομένων αφειδώς από ευχάριστον συντροφιάν ευθύμων νέων.

Και είναι άξιοι θερμών συγχαρητηρίων οι γείτονές μας, διότι μας παρέσχον ευχάριστον διασκέδασιν. Τι άλλο πιστοποιητικό καλής διαγωγής θέλει η εορτή των, αφού κατόρθωσαν να εξυπνήσουν δύο τρεις εκατοντάδας κοιμωμένων Καθαμίων, και να τους ενωτίσουν τους ευθύμους και συγκινητικούς τόνους του άσματος της πατριωτικής ζωής;".

Από την περιγραφή των εκδηλώσεων προκύπτει ένα σημαντικό συμπέρασμα. Μας είχε "προειδοποιήσει" η μικρή αναφορά το 1902: Η παρέλαση μεταμφιεσμένων είχε ήδη σταματήσει. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε τους λόγους, αλλα φαίνεται ότι το αστικό καρναβάλι έχει ενσωματωθεί χωρίς ακόμη να έχει ριζώσει ως στοιχείο του γιορτασμού της Καθαράς Δευτέρας.

Αντιθέτως ανάγεται σε κυρίαρχο στοιχείο του καρναβαλιού η διασκέδαση. Δίνεται η εικόνα ενός πανδαιμόνιου που επικρατεί μεταξύ των Καθαματιανών επισκεπτών και αυτό που τους εντυπωσιάζει, περιγράφεται σε λίγες λέξεις: "Εκεί τον κόσμο διαπνέει μάλλον πνεύμα χειραφετήσεως. Αι γελιοίαι κοινωνικά προλήψεις δεν ευρίσκουν έδαφος γόνιμον. Και ο αήρ των αυτός είναι χειραφετημένος από τας μικροβιούχους συστάσεις του ιδικού μας. Η χειραφεσία δεν μετέχει του δηλητηρίου του σημερινού πολιτισμού. Είναι ενδεδυμένη τα τίμια πα-

τροπαράδοτα έθιμα, και τας ιπποτικές συνηθείας χρόνων αρχαιότερων". Η περιγραφή των γυναικών με "πρόσωπα γελαστά, και στήθη προέχοντα ελευθέως" είναι απόλυτα χαρακτηριστική σε αντιπαράθεση με την... ψυχρότητα των της καλαματιανής αριστοκρατίας που παρομοιάζονται με "ννωμένα παγοποιεία". Οι χοροί κατέχουν εξέχουσα θέση, η περιγραφή είναι λεπτομερής και αποθεωτική από τα ρούχα μέχρι τις κινήσεις. Και γενικά το κείμενο δίνει την εικόνα της σύγκρουσης δύο "πολιτισμών" που αναπτύσσονται παράλληλα σε Μεσσήνη και Καλαμάτα. Παράδοση και ευρωπαϊκός μιμητισμός βρίσκονται σε σύγκρουση, η οποία προδιαγράφει την ανθεκτικότητα του καρναβαλιού στη Μεσσήνη και την εξαφάνιση αυτού της Καλαμάτας.

ΤΟ 1904

Ο Ξενοφώντας Βακαλιόπουλος πάνω σε χελώνα ως "Κοινωνία των Εθνών"

Μεγάλη είναι η συμμετοχή του κόσμου και στο καρναβάλι του 1904 όπως προκύπτει από το ρεπορτάζ⁽⁵³⁾: "Εis την γείτονά μας πόλιν την Μεσσήνην, αι αποκρέω διήλθον με κάποιαν ζωηράν κίνησιν. Τα γλέντια και αι μάσκαί και οι χοροί έδωσαν και πήραν. Εξαιρετική χθες ήτο η πανήγυρις και ο εορτασμός των κουλουριών εν Μεσσήνη. Από πρῶιάς άπασαι αι κεντρικαί οδοί, αι πλατεΐαι και τα λοιπά κέντρα ήσαν μυσισοστόλιστα και σημαιστόλιστα. Από της πρῶιάς δε ήρξατο μεταβαίνων εντεύθεν πολὺς κόσμος, ως και εκ των περιχώρων. Οι ζουρνάδες, τα βιοηιά, τα σαντούρια και λοιπά εγχώρια όργανα παρήγαγον έναν θόρυβον και μιαν κίνησιν εις το Νησίον τοιαύτην, ώστε οι επισκέπται αναχωρούντες το εσπέρας υπό την καύσιν πυραύλων και βεγγαλικών νυχαιρίστων τους ανοικτόκαρδους γείτονάς μας Μεσσηνίους, διά την λαμπράν των εορτήν. Ο Δήμαρχος κ. Καρατζάς πανταχού παρών προσέδιδε διά την ενέργειάν του ζώην και κίνησιν. Εύγε τους!".

Εδώ βλέπουμε καινούργια στοιχεία ορισμένα από τα οποία διατηρήθηκαν για πάρα πολλή

χρόνια. Είναι τα "μυρσινοστόλιστα και σημαίοστολιστα" σημεία της πόλης και τα βεγγαλικά για το κλείσιμο της γιορτής. Το γλέντι παραμένει κυρίαρχο στοιχείο με "ζουρνάδες, βιολιά, σαντούρια και λοιπά εγχώρια όργανα" που προσδιορίζουν και το λαϊκό χαρακτήρα της γιορτής. Ερωτηματικά δημιουργεί η αναφορά στο πρόσωπο του δημάρχου Καρατζά, καθώς από τα μέχρι τώρα στοιχεία φαίνεται ότι τη χρονιά αυτή δήμαρχος ήταν ο Δ. Φεσσάς. Ετσι και αλλιώς όμως η παρουσία του δημάρχου φαίνεται ότι ήταν καθοριστική στην οργάνωση του γλεντιού.

ΤΟ 1905

Το 1905 οι Αποκριές συμπίπτουν με προεκλογική περίοδο, οι υποψήφιοι επισκέπτονται τη Μεσσήνη όπου οργανώνονται διαδηλώσεις των οπαδών τους και το ρεπορτάζ είναι εξαιρετικά φειδωλό για όλη τη Μεσσηνία⁽⁵⁴⁾: "Αναλόγως της θερμότητας με την οποίαν εωρτάσθησαν αι αποκρέω, εωρτάσθησαν και τα κούλουμα. Ψυχρότης, κρυάδα απερίγραπτος!".

ΤΟ 1907

Για το 1906 δεν υπάρχει καμία αναφορά, αλλά το 1907 υπάρχει ανακοίνωση⁽⁵⁵⁾ προαναγγελίας των εκδηλώσεων: "Η εορτή των κουλούμων εν τη πόλει μας θα εορτασθεί υπέρ ποτέ άλλοτε λαμπρώς. Όλα τα προς τούτο κατάλληλα έχουν ληφθή, ώστε να αφήση εποχήν η εορτή αύτη. Ο διάκοσμος της πλατείας, οι όμιλοι των χορευτών ανδρικοί και γυναικείοι θα παρουσιάσουν μια εικόνα έκπαγλον. Η συρροή του κόσμου προμηνύεται πρωτοφανής από τα πλησίον μέρη. Και τοιουτοτρόπως θα διοργανωθή μια εορτή την ημέραν εκείνην, η οποία θα τέρψη και θα διασκεδάση".

Τα καρναβάλια σημείωσαν επιτυχία και το "Θάρρος" δημοσιεύει⁽⁵⁶⁾ τις εντυπώσεις "αυτόπτου": "Η προτρέξασα φήμη, ότι εν τη γείτονι θα εωρτάζοντο με μεγαλοπρέπειαν και επιβολήν, ούτως ειπείν. Τα κούλουμα εκέντησε τον κόσμον, ο οποίος, από της πρωίας συνέρρεεν εις τον σταθμόν του σιδηροδρόμου.

Το τραίνον της μεσημβρίας ήτο κατάπηκτον κόσμου. Κόσμος παντοίος κατεπήρη τα βαγόνια, τα οποία ολοέν νυξάνοντο και ο σιδηρόδρομος ήργη να εκκινήση.

Εξερχόμενος εν τω σταθμώ διεχύνετο εις τας οδούς και τας πλατείας, αι οποίαι παρουσίαζον ωραίαν εικόνα με τα διασταυρούμενας σημαίας και τας επιγραφάς, καλώς ήλθατε, καλή σαρακοστή και τα τοιαύτα.

Ομάδες Ελληνικά ενδεδυμένων ανά τα διάφορα μέρη εχόρευον συνοδεία τυμπάνων και της αθανάτου φλογέρας. Παρέκει γυναίκες έσυρον το αρβανίτικο και το καλαματιανό και προσέδιδον αρκετήν κίνησιν.

Το Καλαματιανό γαϊτανάκι πάλην εκεί εν τη δόξη του. Ο φωνόγραφος εις άλλο κέντρο ετραγούδει τον αμανέ του. Τα καφενεία της πλατείας κατάπηκτα κόσμου κατά το όλον Καλαματιανού, ο οποίος αθρόως είχε συρρεύση.

Μέχρι της μεσημβρίας η κίνησις ήτο χλιαρά. Μετά μεσημβριαν αι ομάδες των Ελληνοφο-

ρεμένων, των γλιεντώντων, των με το γαϊτανάκι των, με άλλα όργανα, η πληθώρα κόσμου νύξησε την κίνησιν.

Η πηλατεία ήτο κατάπηκτος κόσμος περιπατούντος. Eis εν καφενείον άδουσαι γυναίκες προσείλκυον αρκετόν κόσμον. Eis τας διαφόρους οδούς ο κόσμος έτρεχε και ετραγούδει και απέσπα την προσοχήν παντός.

Η ως ληαιμπτώμος eis εν άκρον της πόλεως γνωστή των Νησιωτών Κρεμάλα περιεκυκλούτο υπ' ολίγων εκπεσούσα και αυτή της έκπαλαι δόξης της.

Ο κόσμος των επισκεπτών εκ της πηλατείας διέτρεχε τας οδούς και ούτω παρουσιάζετο μια αρκετά ευχάριστος κίνησις καθ' όλην την πόλιν.

Τα παράθυρα, οι εξώσται, παρουσίαζον το φορτίον των επιδεικτικώτατα. Eis την πηλατείαν των Αθωνίων ομάδες γυναικών χορευουσών συνεκέντρουν κόσμον. Οι περιπατηταί νυξάνοντο ολονέν συγκεντρούμενοι από τας εκδρομάς των ανά τους δρόμους, εν τη πηλατεία!

Περπατηταί το όλην Καθάμιοι, ενόμιζε κανείς ότι ευρίσκεται ενταύθα. Οι εντόπιοι εξ ευγενείας παρεχώρησαν την θέσιν διότι εξηπλάγησαν με το τόλημημα των Καθαμίων, των σπενσάντων συν γυναιξί και τέκνοις, ίνω ίδωσι τα κούηλουμα και τα κομιτάτα, τα οποία λήγουν, δεν έγιναν, λλόγω της κακοκαιρίας.

Επλήσιαζεν η ώρα του εσπερινού τραίνου και ο κόσμος έσπευδε προς τον σταθμόν, ο οποίος ήτο κατάπηκτος τούτου. Τα βαγόνια κατελαμβάνοντο.

Παρέαι των επισκεπτών ήρχισαν το τραγούδι eis τα βαγόνια. Πολλοί μη χωρούντες έμειναν με το τελευταίον τραίνον.

Βραδυπορών ο Σιδηρόδρομος κατώρθωσε τέλος να φθάση ενταύθα και να αποβιβάση τον άπειρον κόσμον, ο οποίος έσπευδεν eis τα σπίτια του με το τσουχτερό κρύο, το οποίον το υπεδέχθη διά το ό,τι έπραξεν.

Εν τη πόλει του Νησίου ο κόσμος των επισκεπτών μετ' ολίγον έφυγε και πάσα κίνησις εξέλιπε, περιορισθείσα επ' ολίγον eis τα διάφορα κέντρα, όπου αι παρέαι των γλιεντώντων εξέπεμπον τας τελευταίας ιαχάς τραγουδιών των και μετ' ολίγον η νυξ εξήπλωσε τον μέλανα μανδύα της και την απόλυτον νυχσίαν. Πλήανος διαβάτης"

Το ρεπορτάζ είναι ενδεικτικό για το πλήθος του κόσμου που συνέρρευσε από την Καθαμάτα, για την υποδοχή με πινακίδες που έφεραν ευχές, για το γλιέντι σε όλη την πόλη με χορευτικές ομάδες ανδρών και γυναικών και για την κρεμάλα η οποία εμφανίζεται όμως να έχει χάσει την παλιά της δόξα. Παρέλαση ομάδων μεταμφιεσμένων και αρμάτων δεν έγινε "λόγω κακοκαιρίας" όπως αναφέρεται στην αιτιολογία που δόθηκε από τους οργανωτές.

ΤΟ 1908

Προαναγγελία των εκδηλώσεων έχουμε και το 1908, πανομοιότυπη με την προηγούμενη⁽⁵⁷⁾: "Κατά την καθιερωθείσαν συνήθειαν εν τη γειτόνι πόλει της Μεσσήνης, τα κούηλουμα κατά την Καθαράν Δευτέραν εορτάζονται όσον eis ουδέν άλλον μέρος, εφέτος όμως κατ' εξαίρεσιν θα εορτασθώσιν όσον ουδέποτε άλλποτε, η αγορά μετά των πηλατειών θα κοσμηθή δια μυρτιών, σημαίων κ.λπ., όμιηιοι με την αθάνατον φουσανέλληα, άλλιοι τοιοούτοι

γυναικεία με την παλαιάν ελληνικήν ενδυμασίαν και με διαφόρους αμφιέσεις θα στήσωσι τους ελληνικούς χορούς.

Εν τέλει δε προβλέπεται εν Μεσσήνη πανζουρλισμός. Διά την τήρησιν της τάξεως έχουσι ληφθή υπό της Αστυνομίας άπαντα τα κατάλληλα μέτρα".

Το καρναβάλι όμως δεν φαίνεται να ενθουσίασε το ρεπόρτερ της εφημερίδας που διαπιστώνει ότι η κίνηση δεν ήταν όπως "τα ένδοξα χρόνια"⁽⁵⁸⁾: "Εισ την γείτονα Μεσσήνην εις την οποίαν εξαιρετικώς και μετά τινος επισημότητος ούτως ειπείν εορτάζεται η εορτή αύτη, εφέτος δεν εσημείωσε σπουδαίαν επιτυχίαν. Και εκεί δεν είχαν όρεξιν ο κόσμος. Εν τη σημασιοσπολισμένη πηλατεία εκινείτο μέχρις της εσπέρας ο κόσμος, εις μερικά μέρη παρετηρείτο κάποια κίνησις, αλλή όχι όπως γένετο εις... ένδοξα χρόνια.

Από την πόλιν μας πολλοί έσπευσαν εις Νησίον, τα τραίνα μέχρι της μεσημβρίας μετέφερον πολλύν κοσμάκν.

Εκει φουστανελλοφόροι λεβένται και λοιπαί παρέαι εγληεντούσαν και εις τον τόπον του κρεμάσματος, πολλύς κόσμος συνέρρεε και εκρεμάτο χωρίς να το καταλάβη, και όλοι εκρεμάσθησαν διότι ήσαν διά κρέμασμα!

Όλοι οι προστρέξαντες επισκέπται προσέδωσαν ζωηράν κίνησιν. Οι Νησιώτες τους επεριοποιούντο και ούτοι διέτρεχον την πόλιν απολαμβάνοντες του σημασιοσπολισμού αυτής και των χορών των γειτονιών, των γυναικών και ανδρών χορευόντων μετά εγχωρίων μουσικών οργάνων μέχρις εσπέρας. Περί το εσπέρας επέστρεφεν ο κόσμος εις τα ίδια ευχαριστημένους με τον εαυτόν του ότι... ήσυχα διήλθε την ημέραν και εν ειρήνη και ομονοία και σήμερον Σαρακοστήν θα επαναλάβη την δουλειάν του".

Όπως προκύπτει από το ρεπορτάζ, γλήντι, φουστανελλοφόροι και κρεμάλια ήταν τα στοιχεία του καρναβαλιού που το κρατούσαν ζωντανό.

ΤΟ 1909

Το 1909 δεν υπάρχει τοπικό ρεπορτάζ, υπάρχει όμως ανταπόκριση του Γεώργιου Λ. Χριστόπουλου σε αθηναϊκή εφημερίδα⁽⁵⁹⁾: "Αρκετή ευθυμία και ζωηρότης παρετηρήθη εις την πόλιν μας κατά την Κυριακήν της Τυροφάγου και κατά την Καθαράν Δευτέραν. Η διακόσμησις της πηλατείας και των καταστημάτων, οφειλομένη εις τον ζήλον της προς τούτο συσταθείσης Επιτροπής και εις την προθυμίαν και συνδρομήν των καταστηματαρχών, ήτο καλλιτεχνικωτάτη. Ομάδες μετμηφισμένων και ομάδες ευσώμων νέων με το εθνικόν ένδυμα παρήλαυον δια της πηλατείας και των κεντρικών οδών. Κατά την Καθαράν Δευτέραν αρκετός κόσμος είχε προσέλθει εκ της γείτονος πόλεως των Καλαμών, χάριν του περιέργου εθίμου της κρεμάλιας".

Αυτή τη χρονιά συναντάμε και πάλι Επιτροπή, πληροφορούμαστε για το απολύτως φυσιολογικό ενδιαφέρον των καταστηματαρχών και για τα δρώμενα: Εύσωμοι φουστανελλοφόροι, το "περίεργο" έθιμο της κρεμάλιας και αυτή τη χρονιά ομάδες μεταμφισμένων. Το καρναβάλι πάει να κάνει ένα πιο οργανωμένο βήμα, καθώς όπως φαίνεται ο αρχικός ενθουσιασμός από την ενσωμάτωση στοιχείων του αστικού καρναβαλιού είχε υποχωρήσει.

ΤΟ 1910

Το 1910 θα πρέπει να θεωρηθεί ως χρονιά – καμπή για το Νησιώτικο καρναβάλι. Αντιλαμβανόμενοι τη σημασία που έχει πλέον η γιορτή για την πόλη, οι φορείς και ο δήμος ενώνουν τις δυνάμεις τους και χρηματοδοτούν τις εκδηλώσεις. Για να επιτευχθεί αυτό κάνουν διάβημα στο νομάρχη⁽⁶⁰⁾: «Χθες το απόγευμα αφίκοντο εκ Μεσσήνης οι πρόεδροι των Σωματείων του Εμπορικού Συλλόγου Πάστρας, του Γυμναστικού Κροντήρης, του Συνδέσμου Κτηματιών Πουλιόπουλος, της Κτηματικής Αδελφότητας Πολυχρονέας και των Καραγωγέων Κόλλης και παρουσιάσθηκαν προ του Νομάρχου.

Η μανδολινάτα σε παλιές εποχές

Οι πρόεδροι ούτοι παρεκάλεσαν τον Νομάρχη να επιβλέψη μετ' ενδιαφέροντος τα διάφορα τοπικά τους ζητήματα και να εγκρίνη ψήφισμα του Δημ. Συμβουλίου, δι' ου διατίθενται 500 δρχ. διά τον εορτασμόν των κουιλούμων.

Εξήγησαν δε εις τον Νομάρχη οι πρόεδροι ότι ελήφθη απόφασις όπως εφέτος εορτασθεί εξαιρετικώς η εορτή των κουιλούμων. Η πόλις θα διακοσμηθεί λαμπρά, θα διοργανωθή υποδοχή εις τους επισκέπτας, θα μετακληθή μουσική και ληφθώσι πάντα τ' απαιτούμενα όπως έτσι το μεγαλοπρεπέστερον εορτασθή η εορτή αύτη, η οποία εορτάζεται από μακράς σειράς ετών.

Ο Αλέξανδρόπουλος μετά προσοχής ήκουσε τους πρόεδρους, συνεχάρη αυτούς διά το υπέρ του τόπου ενδιαφέρον αυτών και τοις υποσχέθη, ότι θα πράξη παν ό,τι δυνατόν υπέρ των ζητημάτων αυτών.

Οι πρόεδροι ευχαριστήσαντες τον Νομάρχη απήλθον».

Η προετοιμασία αποτυπώνεται στις πληροφορίες που δημοσιεύονται⁽⁶¹⁾: «Ο εορτασμός

των κουλούμων ζωηρόν προκαλεί το ενδιαφέρον της πόλεως ημών. Απεφασίσθη να εορτασθούν εξαιρετικώς και προς τούτο δραστηρίως εργάζεται η επιτροπή, ίνα διακανονίση τα απαιτούμενα.

Ηδη δ' ασχολείται περί την σύνταξιν του καταλλήλου προγράμματος και την λήψιν των σπουδαιότερων μέτρων των εξασφαλιζόντων τον εξαιρετικόν εορτασμόν των κουλούμων.

Ως εκ των ενεργειών δε τούτων, μετά βεβαιότητος δυνάμεθα να γράψωμεν ότι εφέτος η εορτή των κουλούμων εν τη πόλει μας θα αφήσει εποχήν».

Τις επόμενες ημέρες συγκροτείται επιτροπή για το γιορτασμό της Καθαρής Δευτέρας και όλα είναι έτοιμα με μια σημαντική καινοτομία, καθώς για πρώτη φορά εμφανίζεται ο Καρνάβαλος⁽⁶²⁾: «Κατηρίσθη η επιτροπή διά την οργάνωσιν του εορτασμού της Καθαρής Δευτέρας εις την Μεσσήνην αποτελεσθείσα από τους κ. κ. Ηλ. Κροντήρην ιατρόν πρόεδρον Γ. Συλλόγου, Χ. Πάστραν δικηγόρον πρόεδρον Εμπορικού Συλλόγου, Ηλ. Πουλόπουλον ελληνοδιδάσκαλον Πρόεδρον Αδελφότητος Μεσσηνίων, Χ. Φεσσάν ιατρόν σύμβουλον Γ. Συλλόγου, Π. Κορκονικήταν ιατρόν, Γ. Πουλόπουλον ιατρόν, Σ. Κουλέτην δημοδιδάσκαλον, Δ. Νικολόπουλον δικηγόρον, Δ. Φωτόπουλον έμπορον, συμβούλους του Γ. Συλλόγου, Ι. Μπούτον δημοδιδάσκαλον γραμματέα του Γ. Συλλόγου και Τ. Θωμόπουλον δημοτικόν διευθυντήν του Γυμναστηρίου. Κατά το καταρτισθέν πρόγραμμα η πλάτεια θα μεταβληθής δια καταλλήλου στολισμού εις βαθύσκιον δάσος. Την 11ην η μ. θα εμφανισθή ο Καρνάβαλος, θα ακολουθούν δε όμιλοι ανδρών και θα παιανίζουν η μουσική και εγχώρια όργανα. Θα παρελάσουν φουστανελλοφόροι νέοι και νεάνιδες και διάφορα θεάματα. Την εσπέραν θα φωταγωγηθή η πόλις και θα καούν βεγγαλικά και άπασα η πόλις θα παρουσιάζη φαντασμαγορικόν θέαμα.

Η επιτροπή δε μετά το τέλος των παρελάσεων θ' απονείμει διάφορα χρηματικά βραβεία.

Εν γένει ο εορτασμός της Καθαρής Δευτέρας θ' αφήση εποχήν. Την ημέραν εκείνην έκτακτα τραίνα θα μεταφέρουν τον κόσμον των επισκεπτών».

Την επόμενη ημέρα η πόλις αναστατώνεται καθώς η κυβέρνηση αποφασίζει να κλείσει την Εφορία και το Ταμείο και συγκροτείται ένοπλο συλλαλητήριο⁽⁶³⁾.

Παρ' όλα αυτά, το καρναβάλι σημειώνει επιτυχία, το ρεπορτάζ μας πληροφορεί ότι στην πόλη συνέρρευσαν χιλιάδες κόσμου, αλλήλ δυστυχώς «ελληίψει χώρου» χάνεται η ευκαιρία να καταγραφούν στην ιστορία οι λεπτομέρειες του γιορτασμού⁽⁶⁴⁾: «Πολύς κόσμος έσπευσε εις την Μεσσήνην. Τα τραίνα μετέφερον αδιακόπως κόσμον. Εκεί κατά το πρόγραμμα εορτάσθη ο καρνάβαλος ωραία. Όλη η πόλις ήτο επί ποδός. Τα Αθήνια εστολισμένα καλά παρουσίαζον αρμονικόν σύνοηον.

Πολλοί επιτυχείς παραστάσεις εγένοντο και αμφίσεις πλούσιαι παρέλασαν.

Δυστυχώς ελληίψει χώρου δεν δυνάμεθα να περιλάβωμεν εν εκτάσει τον θαυμάσιον εορτασμόν της Καθαρής Δευτέρας εν Μεσσήνη. Αι χιλιάδες όμως του κόσμου αι συρρεύσασαι έφυγον εκείθεν με ωραίας αναμνήσεις διά τον εορτασμόν της Καθαρής Δευτέρας».

Ο Νησιώτικος καρνάβαλος δεν είχε καμία σχέση με τον... επί τριώροφου άρματος πρώτο καρνάβαλο στην Ελλάδα που παρουσιάστηκε το 1899 στην Αθήνα. Έχει τα δικά του χαρακτηριστικά που συνδέονται με τον αγροτικό χαρακτήρα της γιορτής και τα απομεινάρια του

έφτασαν μέχρι τις ημέρες μας. Σύμφωνα με το Βαγγέλη Λαμπρόπουλο «την παλαιά εποχή της ζωηλότητας (και ανθρωπινότητας προκειμένου για τις απόκριες) αμάξης περιέφεραν τον "καρνάβαλο" με τη συνοδεία του "σουτσή" (νερουλιά) με το καθηκάκι το νερό, του "βακιοητζή" με το μακρύ γυναικείο παραδοσιακό βρακί για να του σφουγγίζει τα χείλια και του "φανουτζή" για να του κάνει αέρα με τη φαρδιά αφάνινη σαρωματίνα».

ΤΟ 1911

Την επόμενη χρονιά έχουμε και πάλι μια μεγάλη προσπάθεια στήριξης και αναβάθμισης του καρναβαλιού⁽⁶⁵⁾: «ΜΕΣΣΗΝΗ. Η Καθαρά Δευτέρα, ανέκαθεν εορταζόμενη εν τη πόλει μας, απεφασίσθη εφέτος να εορτασθή μετά περισσοτέρας μεγαλοπρεπείας. Προς τούτο κατεβλήθησαν υπό του Δήμου, του Εμπορικού Συλλόγου και πολλών εκ των κατοίκων αρκετά ποσά διά τας απαιτούμενας δαπάνας προς λαμπεροτέραν διεξαγωγήν της εορτής.

Η πόλις ολόκληρος θα διακοσμηθή καλλιτεχνικώς, ιδίως δε η αγορά και αι πλατεΐαι, εις τα οποίας θα παιανίζει η αρτιούστατος Φιλαρμονική και όπου θα γίνουν παρελάσεις των διαφόρων ομάδων εξ ανδρών και γυναικών ενδεδυμένων την εθνικὴν ενδυμασίαν, καθώς και ἀλλήλων μετημφισμένων. Εἰς τα διάφορα δε κέντρα χοροὶ ἐλληνικοὶ καθ' ὅλην την ἡμέραν ὡς πάντοτε θα αποτελέσουν ἐξαιρετικὸν θέαμα.

Η εἴσοδος του Καρναβαλιου θριαμβευτικὴ και μετὰ μεγάλης πομπῆς θα γίνῃ περί την 2αν ὥραν μ.μ. παρακολουθούτων και ὄλων των μετημφισμένων, η δε ἔξοδος αὐτοῦ περί την 7ην εσπερινήν, την οποίαν θα επακολουθήσουν λαμπαδηφορία, φωταγώγησις ἐξαιρετικῆ, πυροτεχνήματα κλπ. Διά τας διαφόρους ἐπιτυχεῖς ομάδας των χορευτῶν ανδρῶν ἢ γυναικῶν καθώς και των ἀλλήλων μετημφισμένων ορίσθησαν χρηματικὰ βραβεΐα, ἀρκετὰ ικανοποιητικὰ.

Προς ευκολωτέραν δε μετάβασιν των ἐπισκεπτῶν εκ Καθαμῶν θα διατεθῶσι πλιν των τακτικῶν και ἔκτακτα τραίνα αναχωρούντα εκ Καθαμῶν την 1ην μ. μ. και εκ Νησίου την 8 1/2 εσπερινήν, εις τρόπον ὡστε να καθίσταται εις τους ἐπισκέπτας δυνατὴ η παρακολούθησις ὅλης της εορτῆς. Η Επιτροπή».

Οι ἐκδηλώσεις σημειώνουν ἐπιτυχία και για πρώτη φορά έχουμε καρναβαλικὸν λόγον. Για την ακρίβεια ο Θοδ. Γούνας –γνωστός ἤδη ἀπὸ τη δημοσίευση του μύθου της γριάς Συκούς– υποδέχεται με σατιρικὸν λόγον τον Καρνάβαλο, ο οποίος ἀποχαιρετὰ με στίχους του το βράδυ ντόπιους και ἐπισκέπτες⁽⁶⁶⁾: «Η τελευταία Κυριακὴ των ἀποκρέω ελάχιστα εωρτάσθη εις την γείτονα Μεσσήνην· ἀντιθέτως η χθεσινὴ ἡμέρα ἀπετέλεσε μίαν των ωραιότερων τοπικῶν εορτῶν διά το Νησί. Η παρέλασις του Καρναβαλιου ἐγένετο θριαμβευτικὴ ἐφ' ἄρματος πλουσίως στολισμένου. Εἰς την πλῆτειαν προσεφώνησε τον θεόν του γέλιωτος ο ποιητὴς κ. Γούνας χειροκροτηθεὶς ζωηρῶς. Η ἐπιτροπή ἀπὸ του ἐξώστου ἀπένευμε βραβεΐα εις τας ευφρεστεράς μασκαράτας αι οποῖαι παρήλασαν κατὰ την 4ην μ.μ. Ο Καρνάβαλος ἀνέχωρησε την εσπέρα ἀποχαιρετήσας τους Νησιώτας δι' ωραίων στίχων του ποιητοῦ κ. Γούνα. Το ἔθιμον της κρεμάλας ἐφηρμόσθη εφέτος εις μικρὰν κλίμακα. Πολλὸς κόσμος συνεκεντρώθη εν Μεσσήνῃ εκ Καθαμῶν και Μεθιγαλῶν. Η τάξις ἐτηρήθη ἀριστα».

ΤΟ 1912

Το 1912 αδυνατώντας να αντιληφθούν τους λόγους που η γιορτή γίνεται την Καθαρά Δευτέρα, οι Καθαματιανοί θεωρούν τους Νησιώτες... παράξενους⁽⁶⁷⁾: «Οι γείτονες Νησιώται κατά τας αποκρέω παρουσιάζονται παράξενοι. Ενώ ο άλλος κόσμος μασκαρεύεται την Κυριακή αυτοί μασκαρεύονται την Καθαράν Δευτέραν».

Στην Καλαμάτα δεν κουνιέται φύλλο και στο Νησί πλέον έχουν συγκροτήσει κομιτάτο που φροντίζει για το γιορτασμό⁽⁶⁸⁾: «Εν αντιθέσει προς την ακινησίαν της πόλεώς μας βαίνει η κίνησις εν Μεσσήνη, εις την οποίαν και κομιτάτον κατηρτίσθη δια τον εορτασμόν των αποκρέω και την εν γένει πανηγυρικήν όψιν της πόλεως».

“Εντυπώσεις από την Καθαρά Δευτέρα του Νησιού” είναι ο τίτλος του ρεπορτάζ⁽⁶⁹⁾ το οποίο όμως δεν περιλαμβάνει περιγραφή αλλά κάνει “κοινωνική κριτική” στους Καθαματιανούς με τρόπο που ξενίζει σήμερα και φυσικά δεν μπορεί να ερμηνευτεί, αφού δεν γνωρίζουμε πρόσωπα και πράγματα εκείνης της εποχής: «Ήσαν και μερικοί άλλοι επίσημοι οι οποίοι παρ’ όλην την λευκότητα των τριχών των νθέλησαν να κάμουν τα παιδιάστικά των. Ενας λεβεντάνθρωπος με βοστρυχισμένο λευκό μουστάκι -δεν τον ονομάζω για να μην το πάρη (κατά το κοινώς λεγόμενον) επάνω του- έσυρε από της παραμονής της Καθαράς Δευτέρας τον αρβανίτικον χορόν· τον νκοηούθουν και άλλοι όχι νεώτεροί του, και ύστερα κατάλαβαν πως τα γόνατά τους ελύγιζαν και απεχώρησαν. Δεν τους κατακρίνω, ας γληντήσουν οι άνθρωποι. Ποιος ξεύρει πόσες Καθαρές Δευτέρες θα ίδουν ακόμην!

Αμ για τη νεολαία τι να είπη κανείς: όλο σκέψις, ονειροπόλημα και συλληλογισμός! Πόσο θα μεταμεληθή αργότερα!

Ας έλθωμεν τώρα εις τον κόσμον των επισκεπτών. Απ’ όλης τας παρατηρήσεις που έκαμα εις αυτόν μίαν μόνον εξωτερικεύω. Φοβούμαι πως θα θυμώσω εκείνους που αφορά. Αλλά μου είναι αδιάφορο! Ενωώ να προστατεύσω τα δικαιώματα της εγχωρίου νεολαίας. Ενας φίφτυ-του με γάντι γκρι και σκληρό καπελάκι μόλις στεκούμενο στο κεφαλάκι του, λησμονήσας τον προορισμόν της επισκέψεώς του αντί να διασκεδάση... εμεληαγχόλησε! Μια τυχαία -ορκίζομαι ότι δεν ήτο σκόπιμος και με σημασίαν- διασταύρωσις ματιού με ένα ετερόφυλλο και παρθενικό αθώο πηλασματάκι ήρκεσε διά να ανησυχήση την καρδούλα του και πολύ περισσότερο τα μυαλά του και έφυγε κατασυλληλογισμένο.

Του συνιστώ να ψυχάσει διότι άλλως θα ευρεθή εις την ανάγκην να δεχθή το γάντι ενός άλλου πατριώτου ο οποίος δεν την έχει φάει χαμηλότερα. Επιτέλους ας πιστεύσουν και οι δύο αυτοί αλληλοδαποί ότι υπάρχουν εις το Νησί νέοι αρκετοί κανείς δε ασχημότερος και από τους δυο των ούτως ώστε να μη υπάρχη ανάγκη εκδρομής μέχρις Καλαμών προς αναζήτησιν της "αδελφής ψηχής" μοιλονότι το παξιμαδάκι της βανίλιας είναι τόσο σκληρό... ώστε να μη είναι για τα δόντια κανενός. Ας το πάρουν χαμπάρι! Κλείω τας εντυπώσεις μου με την παράκλησιν να μην παρεξηγηθώ από όσους χωρίς να το θέλω, με όσα γράφω πιθανόν δυσσαρεστώ. Όταν ομιλή κανείς περί μασκαράδων δύναται να γράφη ό,τι θέλει. Επισκέπτης».

ΤΟ 1913

Από τον Οκτώβριο του 1912 η χώρα εισέρχεται σε μια μακρά πολεμική περίοδο η οποία με διαλείμματα κράτησε 10 χρόνια. Το χειμώνα του 1913 οι ημέρες της Αποκριάς είναι δύσκολες, με τους νέους στο μέτωπο και την αγωνία στο κατακόρυφο. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι οι κάτοικοι της Μεσσήνης πανικοβλήθηκαν, κάποιιοι είδαν από την Μπούκα πολεμικό πλοίο και φοβήθηκαν ότι πρόκειται για το ιστορικό ελαφρύ θωρηκτό - καταδρομικό "Χαμηδιέ"⁽⁷⁰⁾ που πέρασε από τη Μαύρη Θάλασσα στο Αιγαίο χωρίς να γίνει αντιληπτό και στις 3 Ιανουαρίου προσέγγισε στο λιμάνι της Ερμούπολης το οποίο και βομβάρδισε.

Κοντά σε όλα αυτά υπάρχει μια νέα αυστηρή αστυνομική διάταξη⁽⁷¹⁾ με την οποία επιχειρείται να ελεγχθεί η κατάσταση: "Εξεδόθη παρά της αστυνομικής διευθύνσεως διάταξις, διά της οποίας λαμβάνεται πρόνοια, διακανονιζομένων των μετεμφιέσεων κατά τας εορτάς των

Το φάντασμα του καταδρομικού "Χαμηδιέ" τρομοκράτησε τους Νησιώτες παραμονές καρναβαλιού το 1913

Αποκρέω ως ακολούθως:

Απαγορεύεται εις τους μετεμφιεσμένους να εισέρχωνται εις τας οικίας φέροντες προσωπεία ή άλλως έχοντες μεταμμορφωμένον το πρόσωπον, άνευ αδείας του οικοδεσπότη.

Απαγορεύεται να φέρωσιν όπλα οιαδήποτε ή ρόπαλα δυνάμενα να επιφέρωσιν εκ κακής αυτών χρήσεως δυστυχήματα.

Απαγορεύεται να προσβάλωσι διά παραστάσεων ή εκφράσεων την κοσμιότητα και τα ήθη.

Απαγορεύεται να ρίπτωσιν εις άμαξας, οικίας και εις ανθρώπους αντικείμενα δυνάμενα να

προξενήσωσι πληγάς ή ζημίας ή κηλίδας εις ενδύματα.

Απαγορεύεται να περιφέρονται κατά την νύκτα ανά την πόλιν φέροντες προσωπεία ή έχοντες παραμεμορφωμένον το πρόσωπον, εκτός αν συνοδεύονται παρά γνωστού προσώπου, μη φέροντος προσωπείον και μη έχοντος παραμεμορφωμένον το πρόσωπον.

Οι παραβάται θα καταγγέλλονται και θα τιμωρώνται συμφώνως προς τον νόμον".

Για τις ίδιες τις εκδηλώσεις δεν υπάρχουν πληροφορίες, με δεδομένη όμως την γενικότερη κατάσταση δεν μπορεί παρά να ήταν φτωχές.

ΤΟ 1914

Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι τελείωσαν τον Ιούλιο του 1913, η κατάσταση ομαλοποιείται και στις αρχές Φεβρουαρίου του 1914 γίνονται οι πρώτες Κοινοτικές εκλογές. Αυτοί που εξελέγησαν έμειναν στο Κοινοτικό Συμβούλιο μέχρι το 1925 λόγω της πολεμικής εμπλοκής της Ελλάδας και εναλλιάσσονταν κάθε χρόνο στην προεδρία αναλόγως των πολιτικών συνθηκών ⁽⁷²⁾. Ο εορτασμός της Καθαρής Δευτέρας στο Νησί είναι πετυχημένος και πλήθην Καθαματιανών συρρέουν στην πόλη. Τρεις αράδες οι πληροφορίες⁽⁷³⁾ αλλιώς χαρακτηριστικές: «Εις την γείτονα Μεσσήνην ζωηρότατα εωρτάσθησαν τα κούλουμα. Ο σιδηρόδρομος μετέφερε σωρείαν κόσμου εις το Νησί εις το οποίον ως γνωστόν πανηγυρίζεται η Καθαρά Δευτέρα. Η κίνησις εκεί εξηκολούθησεν μέχρις βαθείας νυκτός».

ΤΟ 1915

Το 1915 η Καθαρά Δευτέρα συμπίπτει με την Υπαπαντή και έτσι δεν περνάει ούτε στα... ψιλά της ειδησεογραφίας. Και όπως μπορεί να πιθανολογήσει κάποιος, ήταν και η μόνη χρονιά κατά την οποία η κίνηση έγινε αντίστροφα από το Νησί προς την Καθαμάτα καθώς ο θρησκευτικός εορτασμός κυριαρχούσε. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ⁽⁷⁴⁾ "η γιορτή της πολιούχου των Καθαμών ανέτρεψε όλα τα διασκεδαστικά και εύθυμα σχέδια των Καθαματιανών, οι οποίοι θεωρούν το κατά την Καθαράν Δευτέραν ξεφάντωμα ως κάτι απαραίτητον. Εν τούτοις μετά το πέρας της ιεράς λιτανείας, πολλοί συμπολίται έσπευσαν να χαλάσουν τα κούλουμα εις τας καθαματιανάς εξοχάς. Η μεγαλύτερα συγκέντρωσις παρατηρήθη ως πάντοτε εις τον παρά τον Αγ. Κωνσταντίνον του Ζαχαράκη χώρον, όπου διεσκέδασαν τινές μέχρι της εσπέρας».

ΤΟ 1916

Λιγοστές είναι οι πληροφορίες για το Νησιώτικο καρναβάλι το 1916. Σύμφωνα με το "Θάρρος"⁽⁷⁵⁾ «αρκετοί Καθαματιανοί έκαμαν μιαν ωραίαν σιδηροδρομικήν εκστρατείαν μέχρι του γειτονικού Νησιού, όπου ο εορτασμός της Καθαρής Δευτέρας είναι πάντοτε ζωηρότατος, με τον ιδιαίτερον τοπικόν χρωματισμόν του».

Ενώ η "Σημαία"⁽⁷⁶⁾ τονίζει ότι στη γιορτή είχαν μεταβεί πολλοί Καθαματιανοί: «Εις την Μεσ-

σήννη κατά την χθεσινή ημέραν η κίνησις δεν ήτο μικρά. Ο κόσμος εκεί εώρτασε τα κούλουμα εις τας εξοχάς και τα εύμορφα περιβόλια. Τον ζωηρόν εορτασμόν των κουλούμων υπεβοήθησε η θαυμάσια ημέρα, πολλοί δε μετέβησαν εντεύθεν εις το Νησί παρακοιλουθήσαντες τον πρωτότυπον όσον και ωραίον εορτασμόν των κουλούμων».

ΤΟ 1917

Το 1917 ο τόπος περνάει δύσκολες ώρες. Ο ναυτικός αποκλεισμός από τις δυνάμεις της Αντάντ έχει στερήσει βασικά είδη διατροφής και έχει πέσει πείνα ανάμεσα στα φτωχά στρώματα που καταφεύγουν σε ληηλασίες καταστημάτων για να επιβιώσουν. Μέχρι και οι στρατιώτες που στρατοπεδεύουν στο Νησί σπάζουν αποθήκες⁽⁷⁷⁾.

Καρναβάλι γίνεται αλλήλ η συμμετοχή είναι μικρότερη λόγω των συνθηκών. Αυτό αποτυπώνεται στο ρεπορτάζ⁽⁷⁸⁾ στο οποίο σημειώνεται ότι «η κίνησις της προχθεσινής ημέρας των Απόκρεω υπήρξε πολύ μικρότερα της των άλλων ετών. Καίτοι ολόκληρος η ημέρα επηλασιώθη από λαμπρότατον ήλιον, εν τούτοις ο περισσότερος κόσμος προετίμησε άνευ αμφίσεως να μεταβή εις τας εξοχάς [...] Κατά την χθεσινήν ημέραν ελαχίστη συγκέντρωσις εσημειώθη εις τον Αγιον Κωνσταντίνον, όπου μετέβησαν διά να «χαλάσουν τα κούλουμα». Επίσης και εις την Μεσσήνην η κίνησις υστέρησε της των παρελθόντων ετών».

1918 - 1919

Από τα τέλη Ιουνίου του 1917 η Ελλάδα έχει μπει στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, την περίοδο της Αποκρίας το 1918 οι πολεμικές επιχειρήσεις είναι σε πλήρη εξέλιξη και ως εκ τούτου η ειδησεογραφία προσπερνάει τις ημέρες χωρίς αναφορές σε καρναβαλικές εκδηλώσεις. Οι οποίες και αν έγιναν θα ήταν υποτονικές μόνο και μόνον για να διατηρηθούν στοιχεία της παράδοσης. Το 1919 η ατμόσφαιρα είναι πολεμική και το "Θάρρος" γράφει χαρακτηριστικά⁽⁷⁹⁾ ότι «λόγω της καταστάσεως, αραιά και σχεδόν ανεπαίσθητος εσημειώθη εφέτος εις την πόλιν μας η αποκρηάτικη κίνησις». Για να προσθέσει ότι «την Καθαράν Δευτέραν εν τούτοις εσημειώθη κάποια ζωηρά κίνησις εις τα εξοχάς» χωρίς να κάνει αναφορά στο Νησιώτικο καρναβάλι.

ΤΟ 1920

Αυτό που υποψιαζόμαστε όλα αυτά τα χρόνια, επιβεβαιώνεται στην είδηση που δημοσιεύτηκε στη "Σημαία"⁽⁸⁰⁾ από την οποία πληροφορούμαστε ότι το έθιμο της κρεμάλας είχε διακοπεί λόγω των πολέμων: «Επαναλαμβάνεται εν Μεσσήνη την Καθαράν Δευτέραν το προ ολίγων ετών διακοπέν, λόγω της ανωμάλιου καταστάσεως, παιγνίδιον της ιστορικής κρεμάλας, στηνόμενον εν τω συνθήει τόπω. Το έθιμον τούτο επικρατεί από πολλών ετών και τελείται μετά περισσής χάριτος και κωμικότητος. Οθεν εις απλοούς περίπατος μέχρις αυτής θέλει ευχαριστήσαι τα μέγιστα τον επισκέπτην. Αι αμαξοστοιχίαι αι αναχωρούσαι εκ Καθα-

μών την 12.15', εκ Νησίου την 6ην μ.μ. επιτρέπουσι εις τους εκ Καθαμών επισκέπτας να διασκεδάσωσι τα κούλουμα διότι μόνον εις Νησίον εορτάζονται μετ' αφαντάστου μεγαλοπρεπείας».

Στις ειδήσεις που ακολουθούν τον εορτασμό η "Σημαία" γράφει⁽⁸¹⁾: «Μεγάλη συγκέντρωση κόσμου εκ Καθαμών και εκ διαφόρων μεσσηνιακών χωριών εσημειώθη χθες το απόγευμα εις την γείτονα Μεσσήνην. Πολλοί ανήλθον εις την ιστορικήν "κρεμάλην" κατά το επικρατούν εν Μεσσήνη έθιμον».

Ανάλογη είναι και η είδηση που δημοσιεύεται στο "Θάρρος"⁽⁸²⁾: «Πολύς κόσμος μετέβη εις την Μεσσήνην όπου τα κούλουμα εωρτάσθησαν με περισσήν ζωηρότητα. Η πηλατεία των αθλωνίων έβριθε πάσης τάξεως κόσμου, η δε ιστορική κρεμάλη εθαυματούργησε και πάλην. Γύρω από αυτήν διεπράχθησαν τα πλέον έξυπνα αηλλά και αποκρουστικά καθαμπούρια. Τα τραίνα μετέφερον εις την Μεσσήνην πολλύν κόσμον όστις την νύκτα επανήλθεν εκείθε με τας καηλιτέρας των εντυπώσεων διά τον εορτασμόν της Καθαράς Δευτέρας».

1921 - 1922

Το 1921 το "Θάρρος" διαπιστώνει⁽⁸³⁾ στην Καθαμάτα "ακινησίαν" κατά τις Αποκριές, ενώ την Καθαρά Δευτέρα «ο κόσμος επέπεσε κατά των σαρακοστιανών αηλλά διά να φάγη κανείς έπρεπε να έχει βαλιάντιον εφοπηλιστού». Αναφορά γίνεται μόνον για τα κούλουμα στον Αγιο Κωνσταντίνο όπου «η κίνησης ήτο όχι η των παρελθόντων ετών και τούτο χάρις εις τον απελπιστικόν βορράν».

Όπως φαίνεται όμως από την περιγραφή για το Νησιώτικο καρναβάλι το 1922 ήδη σε αυτό εμφανίζονται όλα τα στοιχεία που το έκαναν δημοφιλέ: η κρεμάλη, οι χοροί και το γλέντι⁽⁸⁴⁾: «Όπως κατ' έτος και χθες πολύς κόσμος εξέδραμε εις Μεσσήνην. Είχε προηγηθή προπαρασκευή διά τον μεγαλοπρεπέστερον εορτασμόν των κουλούμων και η ιστορική κρεμάλη εθαυματούργησεν, ενώ κάτω απ' αυτήν διεπράττοντο τα πλέον ώμορφα αηλλά και τα πλέον αποκρουστικά καθαμπούρια. Τα ηλησιόχωρα της Μεσσήνης είχαν εκεί συγκεντρωθή και η πηλατεία των Αθλωνίων με τας πολυχρώμους των χωρικών αμφιέσεις, απετέλει αηθηθέσ μωσαϊκόν. Παντού χοροί, φουστανεηλάδες, τραγούδια ενθυμίζοντα βουνό και θυμάρι. Οι γείτονες Νησιώται υπεδέχοντο πάντας. Οι ξένοι απήλθον εκ Μεσσήνης με τας καηλιτέρας των εντυπώσεων».

ΤΟ 1923

Το 1923 παρά τα όσα συνέβησαν με την Μικρασιατική Καταστροφή, ο εορτασμός γίνεται ακόμη πιο οργανωμένα και διαπιστώνεται ότι το Νησί κρατάει τα σκήπτρα στον εορτασμό της Καθαράς Δευτέρας σύμφωνα με τη "Σημαία"⁽⁸⁵⁾: «Ωραιότατα επανηγυρίσθη η Καθαρά Δευτέρα εις την Μεσσήνην όπου εξέδραμον πολλοί συμπολίται. Εκεί η ηλαϊκή χαρά είναι ζωηροτέρα. Ομηλο φουστανεηλοφόρων γραφικότατα και κομψότατα ενδεδυμένοι, διασχί-

ζουν την πόλην και χορεύουν και εν γένει δίδουν εις την εορτήν τόνο ευθυμίας ζωηρότατον. Η γείτων πόλις εις τον εορτασμόν της Καθαράς Δευτέρας απεδείχθη ότι έχει πάντοτε τα σκήπτρα».

Ενώ το "Θάρρος" γράφει το ίδιο ακριβώς κείμενο με αυτό της προηγούμενης χρονιάς⁽⁸⁶⁾: «Όπως κατ' έτος και χθες αρκετός κόσμος εξέδραμε εις Μεσσήνην. Είχε προκληθή προπαρασκευή διά τον μεγαλοπρεπέστερον εορτασμόν των κουλούμων και η ιστορική κρεμάλα εθαυματούργησε, ενώ κάτω απ' αυτήν διεπράττοντο τα πλέον ώμορφα αηλιά και τα πλέον αποκρουστικά καλαμπούρια. Τα πλησιόχωρα της Μεσσήνης είχαν εκεί συγκεντρωθεί και η πηλατεία Αθωνίων με τας πολυχρώμους των χωρικών αμφιέσεις απετέλει αληθές μωσαϊκόν. Παντού χοροί, φουστανελλιάδες, τραγούδια ενθυμίζοντα βουνό και θυμάρι. Οι γείτονες Νησιώται υπεδέχοντο πάντας. Οι ξένοι απήλθον εκ Μεσσήνης με τας καλυτέρας των εντυπώσεων».

Το 1925

Για το 1924 δεν έχουν δημοσιευτεί πληροφορίες ωστόσο το καρναβάλι συνεχίζεται και εισάγονται σε αυτό νέα στοιχεία, αηλιά οι αποκριάτικες εκδηλώσεις "προικίζονται" με απαγορεύσεις που επιχειρούν να αηλιοιώσουν το χαρακτήρα τους και να θέσουν υπό έλεγχο τη σάτιρα και να της αφαιρέσουν τα λαϊκά στοιχεία και τον πολιτικό της χαρακτήρα. Έτσι για το 1925 διαβάζουμε στη "Σημαία"⁽⁸⁷⁾ ότι απαγορεύεται ακόμη και το... μασκάρωμα: "Η Διοίκησης Χωροφυλακής Μεσσηνίας υπέβαλεν εις την Νομαρχίαν προς έγκρισιν διάταξιν διά της οποίας απαγορεύεται η χρήση προσωπίδων καλυπτουσών ολόκληρον το πρόσωπον καθώς και πάσα παραμόρφωσις του προσώπου. Επίσης απαγορεύονται τα άσεμνα και αηδή θεάματα και αι θίγουσαι τα δημόσια ήθη εκφράσεις και παραστάσεις. Ωσαύτως απαγορεύεται η χρήση κομφετί. Ομοίως η διακωμώδησις πολιτικών προσώπων ημετέρων ή ξένων. Υποχρεούνται δε οι ενοικιασταί ντομίνων να αποηλυμάνωσι ταύτα εφ' άπαξ".

Χοροί τη δεκαετία του 1960

Λίγες ημέρες αργότερα η περιγραφή του καρναβαλιού στη "Σημαία"⁽⁸⁸⁾ είναι αποθεωτική και επικεντρώνεται στη διασκέδαση και τους χορούς, δευτερευόντως δε στην κρεμάλα. Ο συντάκτης εντυπωσιάζεται από τη διατήρηση του εθίμου των ελληνικών χορών, των παραδοσιακών στολών και τον τρόπο που χορεύουν άντρες και γυναίκες. Και γίνεται μια έμμεση αναφορά στο φημισμένο Νησιώτη μανδοлинίστα Νίκο Πετρόπουλο. Ενώ πληροφορούμαστε ότι τις καρναβαλικές εκδηλώσεις διευθύνει ο αντιπρόεδρος της Κοινότητας Νίκος Ρούτσος: "Είναι κοινόν μυστικόν ότι μόνον οι Νησιώται ξεύρουν να διασκεδάζουν και να χαίρονται. Και ο λόγος είναι αυτονόητος. Οι Νησιώται ποτέ, ουδέποτε, εις καμμίαν περίπτωσιν δεν ηθέλησαν να απαρνηθούν τους ελληνικούς χορούς, τα ελληνικά τραγούδια αηλιά και τας ελληνικάς αμφιέσεις. Ενέμειναν και εμμένουν πιστοί εις τας ελληνοπρεπείς παραδόσεις των. Θέλιετε να μάθετε τραγούδι ελληνικό, θέλιετε να έχετε μια σωστή εικόνα για το ύφος των ελληνικών τραγουδιών, πρέπει να πάτε στο Νησί. Θέλιετε να μάθετε ακόμη γιατί εβγήκε από το Νησί ο παγκοσμίου φήμης καλλιτέχνης μανδοлинίστας κ. Νίκος Πετρόπουλος, απηλούστατα γιατί γεννήθη και έζησε στο Νησί, στην εστία αυτή του ελληνικού τραγουδιού.

Η φουστανέλλα

Το ένδυμα αυτό, το γυναικίως ελληνικόν, το τόσο κομψόν και παραστατικόν, διατηρείται εις όλα σχεδόν τα μέρη της Ελλάδος. Αηλιά πουθενά δεν έχει την χάριν, την ωμορφιά και την κομψότητα που βλέπν κανείς στο Νησί. Χρυσοποικιλίτες φέμελλες επάνω σε μαύρο, πράσινο ή κόκκινο βελούδο, φουστανέλλα με πολλήδες δίπληες κατάλευκες και σιδερωμένες, κήλτσες αρβανίτικες, τσαρούχια με μεγαλοπρεπείς φούντες και βελούδινες σκούφιες με φούντες μεταξωτές, όλα αυτά δίνουν μια χάρη θεληκτική εις την όλην περιβολήν. Φαντασθήτε τώρα υπερτριακόσιους νεαρούς λεβέντες να φέρουν τας ελληνικάς ενδυμασίας για να ιδήτε και να πεισθήτε γιατί στο Νησί ξεύρουν να διασκεδάζουν.

Πώς διασκεδάζουν

Αηλή' οι Νησιώται δεν ξεύρουν μόνον να ενδύονται κομψά και να τραγουδούν. Γνωρίζουν και να διασκεδάζουν θαυμάσια. Ομιηοι κυριών και κοριτσιών ενδεδυμένων και αυτών με αρχαϊκάς ελληνικάς ενδυμασίας, περιείρχοντο την γείτονα πόλην και κατόπιν το έστηναν στο χορό και το γλέντι. Αηλή' τι χορός. Λεβέντικος και γοητευτικός. Ελληνοπρεπέστατος. Θα πρέπει οι Καλαματιανοί να ιδούν πώς χορεύουν Καλαματιανό και τσάμικο. Μόνον εκεί. Οηόκληρος η Μεσσήνη είναι επί ποδός και παρουσιάζει εκτάκτως λαμπρόν θέαμα.

Η τάξις και η κρεμάλα

Είναι άξιον ιδιαιτέρας παρατηρήσεως ότι μ' όλην την κοσμοπλημμύραν στο Νησί ετηρήθη θαυμάσια η τάξις. Κανένα επεισόδιον, καμμιά παρεξήγησις, καμμιά αταξία. Χοροί, γλέντια, κίνησις, τραγούδια, όλα με τάξιν θαυμαστήν, χάρις εις τον... δικτάτορα των Κουηλούμων, τον πολήν Ρούτσην, τον αντιπρόεδρον της Κοινότητος. Η ιστορική κρεμάλα συμβολίζουσα την τυρινήν αγχόνην, έδρασεν και αυτή γενναίως. Οι ξένοι την εθαύμασαν και μερικοί εξ αυτών υπέεστησαν και την γλήκαν της κρεμάλας. Εις την γείτονα πόλην είχαν εκδράμει και

πολλοί Καλαματιανοί, οι οποίοι έμειναν καταγορευμένοι και επανήλθον αποκομίσαντες λαμπράς εντυπώσεις. Μπράβο στους Νησιώτας".

ΤΟ 1926

Το 1926 σημειώνεται ένα άλμα στην οργάνωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων με πολλή καινούργια στοιχεία και επανεμφάνιση παλιών που είχαν εγκαταλειφθεί λόγω της πολεμικής περιπέτειας. Έτσι η "Σημαία" μας πληροφορεί⁽⁸⁹⁾ ότι "αρκετοί συμπολίται μας θα μεταβώσιν εις την γείτονα Μεσσήνη όπου η οργανωτική επί της εορτής επιτροπή ειργάσθη μετά δραστηριότητας και ζήλου όπως παρουσιάση κάτι τι το πρωτότυπον.

Η ιστορική κρεμάλα θα λειτουργήσει και εφέτος όπως πάντοτε, η δε είσοδος του "Καρναβάλλου" εις την πόλιν θα αποτελέση την κατακλείδα της ωραίας αυτής εορτής".

Στη συνέχεια γίνεται γνωστό⁽⁹⁰⁾ ότι το καρναβάλι οργανώνεται από την Κοινότητα Μεσσήνης και συλλόγους, ενώ παρουσιάζεται με πανηγυρικό χρώμα το πρόγραμμα και γίνεται γνωστό ότι η επιτροπή... κρυμμένη στο πλήθος θα βραβεύσει μεταμφιεσμένους και άρματα. Ενώ για πρώτη φορά γίνεται αναφορά στην παρουσία αυτοκινήτων στο καρναβάλι. Ο καρναβάλιος εμφανίζεται και πάλι ο οποίος θα απαγγείλει "έξοχον ποίημα" αποχαιρετώντας τους συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις: "Τη ευγενή πρωτοβουλία της Κοινότητος, Φιλοπροόδου Ενώσεως, Εμπορικού Συλλόγου και τη συνεργασία και των λοιπών Σωματείων θέλει εορτασθή εφέτος όσον ένεστι μεγαλοπρεπέστερον και ευθυμώτερον η κατ' έτος εορταζομένη Καθαρά Δευτέρα. Προς τούτο διετέθησαν ικανά χρηματικά ποσά. Η αγορά άπασα θέλει μεταβληθεί εις απέραντον και βαθύσκιον δάσος, θα παρουσιάζει δε κάτι τι το φαντασμαγορικό και έκπαγλον διά του εξωραϊσμού αυτής μετά του γούστου, όπερ διακρίνει ειδικόν περί τα τοιαύτα, εις ον η επιτροπή ανέθεσε τον ανωτέρω σκοπόν. Περί ώραν 11 π.μ. θέλει εμφανισθή ο Καρνάβαλος εισελαύνων εις την πόλιν και δίδων το σύνθημα της τρελλής διασκεδάσεως και ευθυμίας, παρακολουθούμενος υπό του πλήθους των πανηγυριστών μετά τυμπάνων και εγχωρίων οργάνων της Μουσικής παιανιζούσης εν τη πλατεία εμβατήρια άσματα. Διάφοροι όμιλοι νέων περιβεβλημένων την γραφικωτάτην ελληνικήν στολήν με την ιστορικήν στολήν θέλουσι αποτελή την εκλεκτοτέραν ανθοδέσμην της όλης εορτής. Χορός νέων και νεανίδων μετημφιεσμένων και μη εις τας πλτατείας και εις διάφορα σημεία της πόλεως θέλει ποικίληει την πανηγυρικήν όψιν της πόλεως. Η δε ιστορική κρεμάλα κατ' εξοχήν εφέτος θέλει θριαμβεύση. Η επιτροπή παρακολουθούσα εκ του αφανούς θα απονείμει χρηματικά βραβεία εις ομίλους ή άτομα άτινα με πολλήν χάριν ή με ικανήν δόσιν πνεύματος ήθελον συμβολίζει δι' αλληγορικών παραστάσεων ποικίλα γεγονότα της αρχαίας ή συγχρόνου εποχής. Επίσης θα απονείμει τοιαύτα εις καλλιτεχνικάς αμφιέσεις ομίλων ή ατόμων ή εις καλλιτεχνικόν διάκοσμον αυτοκινήτων, αμαξών και διτρόχων και εν γένει εις παν ό,τι η επιτροπή ήθελεν θεωρήσει άξιον βραβεύσεως. Αμαξοστοιχίαι καθ' άπασαν την ημέραν μέχρι βαθείας νυκτός θα παρέχουν πάσαν ευκολίαν εις τους πανηγυριστάς. Αλλ' εκείνο όπερ επιφυλάσσει εκπλήξεις έσται η συγκέντρωσις όλων των μετημφιεσμένων και μη κατά την εσπέραν εις τας πλτατείας της πόλεως αίτινες θα φωτίζονται δι' απλήτου ηλε-

κτροφωτισμού, οπότε και θα καώσει ποικίλα πυροτεχνήματα, απειρία δε βεγγαλικών φώτων από των εξωστών των πέριξ οικιών μετά καλλιτεχνικών συμπληγμάτων θα προσδίδει μεγαλοπρέπεια και άφθαστον αίγλην εις το σύνολον της εορτής, ης χρησιμεύσει ως έξοχος κατακλήεις, έξοχον ποίημα όπερ θα απαγγείλῃ προς τους πανηγυριστάς ο Καρνάβαλος αποχαιρετών αυτούς και ευχόμενος χρόνια πολλά και καλά. Η Οργανωτική Επιτροπή".

Το 1926 για πρώτη φορά οργανώνεται αστικός χορός στο Νησί και διαβάζουμε στο σχετικό διαφημιστικό κείμενο⁽⁹¹⁾: "Σάββατον εσπέρας 13 Μαρτίου 9 μ.μ. μέχρι πρωΐας. Χοροεσπερίς εν Μεσσήνῃ υπέρ Φιλαρμονικής Μεσσήνης".

Η περιγραφή των εκδηλώσεων είναι πολύτιμη γιατί μας δίνει ένα πλήθος στοιχείων: Τα ονόματα της οργανωτικής επιτροπής, το όνομα του καρναβαλιού που δεν είναι άλλος από το Γρηγόρη Δασκαρόλη που θα παίξει αυτό το ρόλο για πολλά χρόνια ακόμη, ονόματα βραβευθέντων και μεταξύ αυτών πρώτο του Ξενοφώντα Βακαλόπουλου, που αποτέλεσε μορφή του καρναβαλιού για πολλά χρόνια με τις μεταμφιέσεις και την καυστική πολιτική του σάτιρα.

Γράφει η "Σημαία"⁽⁹²⁾: "Εκεί όμως, όπου ο εορτασμός της Καθαρής Δευτέρας έφθασε εις το ζενίθ της τρελήης χαράς και πάντες είχαν επιδοθή εις εκτέλῃσιν καθκόντων σατύρων και βακχίδων, είναι η Μεσσήνη. Η καταρτισθείσα επίτηδες διά τον εορτασμόν της Καθαρής Δευτέρας Διοργανωτική Επιτροπή αποτελούμενη από τους κ.κ. Σπήλιο Ποτηρόπουλον, Ιωάν. Κούτην, Παναγ. Χατζόπουλον, Παν. Κορκοκικήταν, Ιωάν. Πλημμέρον, Δημήτρ. Χρόνην και Χαράη. Γαμβέτταν, κατέβαλεν υπεράνθρωπος προσπάθειάς διά να παρουσιάση κάτι από καλαισθητικής απόψεως τέλειον. Διαθέσασα το εισπραχθέν εκ της δοθείσης το προπαραληθόν Σάββατον προς τον σκοπόν τούτον χοροεσπερίδος εν Μεσσήνῃ χρηματικόν ποσόν, προέβη εις τον στολισμόν της πόλεως διά κλάδων μύρτων και άλλων δένδρων μέχρι και της μάλλῃον απομακρυσμένης συνοικίας, προσδώσασα ούτω διά του συμβιβασμού και της συμπαραστάσεως αυτής του πρασίνου των κλάδων μετά του λευκού των οικιών, μίαν ονειρώδη καλλιτεχνικήν όψιν. Μέχρι της 11ης και ημίσειας εκτός των εις διάφορα μέρη της πόλεως συγκεντρώσεων, ουδεμία κίνησις παρατηρείται και προς στιγμήν ενομίσαμεν ότι όλα τα εξαγγελθέντα διά των εφημερίδων μόνον εν τω εγκεφάλῳ των διοργανωτών εσχεδιάσθησαν και επραγματοποιήθησαν. Αλλά περί ώραν 12ην ο Καρνάβαλος αντιπροσωπευόμενος από τον κ. Γρηγόρ. Δασκαρόλην, με κεκαλυμμένο το πρόσωπο διά μάσκας ης η τεράστιαι και το φοβερόν εις την θέσιν του στόματος άνοιγμα προσδίδων εντύπωσιν αληθώς ανατριχιαστικήν, εισήλθαν εις την πόλιν εκ του βορειοδυτικού μέρους αυτής και διά συντόμου παρακελεύσεως από του εξώστου του ξενοδοχείου Χρόνη προς το εν τη πλατεία της πόλεως πλήθος, έδωκε το σύνθημα της ενάρξεως του τρελήου γληντιού και της αδιαπτώτου ευθυμίας τα οποία εξηκολούθησαν μέχρι βαθείας νυκτός.

Οι Καθαματιανοί εις Μεσσήνην

Το πλείστον μέρος της κοσμικής Καθαμάτας είχεν εκστρατεύσει εις την γείτονα διά να εορτάση την Καθαράν Δευτέραν όσον το δυνατόν καλλίτερον. Αμαξοστοιχία στενάζουσα από το πλήθος των επιβατών και οι αρμόδιοι αναγκάζονται να προσθέσουν εκτάκτους τοιαύτας

διά να εξυπηρετήσουν τους βουλημιώντας γληντιού συμπολίτας. Βλέπει κανείς εκεί την κοινωνία των Καθαμών αντιπροσωπευόμενη από τα περισσότερα και εκλεκτότερα μέλη της και προς στιγμήν διερωτάται αν ευρίσκεται εν μέσais Καθαμαίis ή εν τη πόλει της Μεσσήνης.

Πώς διεξήχθη ο εορτασμός

Εis οποιονδήποτε μέρος και αν σταθή κανείς βλέπει τον κόσμο να γληντά με πολύ κέφι και γούστο ξεχωριστό. Παντού διακρίνονται οι γραφικά φουστανέλλαι, οι βλάχικες αμφιέσεις των κυριών, πιερότοι, κολομπίνες, ποικίλεις μεταμφιέσεις, ακόμη και την απομίμηση του Σαρλήω ολοζώντανη. Εis τα πλείστα σημεία της πλατείας είχαν στηθή χοροί, όπου ευσταλείς νεανίαι και νεάνιδες δροσεραί και ωραίαι εχόρευον μ' αληθινήν χάριν τους αθάνατους ελληνικούς χορούς.

Και βαδίζομεν προς την κρεμάλλαν!!!

Ενώ το γληντί έχει κορυφωθεί και η πόλις όλη με τους ξένους της είναι παραδομένη ολοκληρωτικά στις αγκάλης του θείου Βάκχου αφενός και της αθανάτου Τερψιχόρης αφ' ετέρου, εις το νοτιοδυτικόν μέρος της πόλεως αυτόχρηστοι δήμιοι κωμικών εκτελέσεων σύρουν το σχοινί και κρεμούν πάντα μη μετά των... αγγουριών έχοντα σχέσιν. Δούλιοι της ελληνικότητας περιεργείας φερόμεθα υπό την οδηγίαν ιθαγενούς εις τον τόπον των... εκτελέσεων και μακρόθεν βλέπομεν αιωρουμένην εις τον αέρα την λεπτήν σιλουέτταν γνωστού Καθαμίου τραπεζίτη. Με χίλιες προφυλάξεις προχωρούμεν και φθάνομεν εγγύς της κρεμάλλας, όπου συμβουλήου γενομένου, απεφασίσθη ιεροκρυφίως και εξετελέσθη η κρεμάλλα του φίλου μας απεσταλημένου δημοσιογράφου Τ. Π.

Τα δοθέντα βραβεία

Η διοργανωτική επιτροπή παρακολουθούσα το γληντί εις τας διαφόρους αυτού εκφάνσεις απεφάσισε και απένειμε βραβεία ως εξής:

1ον βραβείον Ξενοφών Βακαλιόπουλος, ως συμβολίσας την Κοινωνία των Εθνών επί χειλώνης. 2ον βραβείον Λουιλούκα Δημητρακοπούλου, χορεύσασα μετά μεγάλης επιτυχίας ζεϊμπέκικο. 3ον βραβείον Γεώργ. Κράτσιος εκ Καθαμών, δι' απομίμησην Σαρλήω. 4ον βραβείον Θεοφιλόπουλος Γ. εκ Καθαμών, δι' αμφίεσιν παριστώσαν δύο ανθρώπους εις θέσιν ενός. 5ον βραβείον Στ. Τσαγκάρης, υποκρινόμενος τον πλανώδιον ιατρόν. 6ον βραβείον Ομιλος Κρεμάλλας και 7ον βραβείον Ομάς φουστανελλιοφόρων.

Την εσπέραν ο Καρνάβαλλος εξεφώνησε τον πανηγυρικόν της ημέρας, μετά ταύτα δε ερρίφθησαν πυροτεχνήματα. Περί ώραν 7 1/2 εγκαταλείπομεν την πόλιν, ενώ το γληντί και το ξεφάντωμα εξηκολούθη ακόμη με αδιάπτωτον ευθυμίαν και πολύ κέφι. Η διοργανωτική επιτροπή και η "Φιλοπρόοδος Ενωσις Μεσσήνης" είναι άξιοι θερμών συγχαρητηρίων διά την επιτυχίαν της εορτής. Ε.Δ."

Στην ίδια εφημερίδα δημοσιεύονται και πληροφορίες για τον πρώτο αστικό χορό, αυτόν της Φιλαρμονικής, που δόθηκε στο σχολείο⁽⁹³⁾: "ΜΕΣΣΗΝΗ. Οίως εξαιρετικήν επιτυχίαν εσημείωσε η δοθείσα χοροεσπερίς, το τελευταίο Σάββατον των Αποκρέω, εν τη πόλει μας

υπέρ της Φιλαρμονικής. Η μεγάλη αίθουσα του σχολείου μας ήτις είχε θαυμασίως διακοσμηθή με αρμονίαν χρωμάτων και ρυθμού ώστε να παρουσιάση σύνθεσιν καλλιτεχνικήν, σύνοηλον ονειρώδες και εξωτικών, ήτο κατάμεστος της εκλεκτοτέρας κοινωνίας μας ήτις εχόρευσε και διασκέδασε με πολλήν ζωηρότητα μέχρι των πρωινών ωρών. Μέσα εις την δίνην του χορού υπό τους ήχους της μουσικής μας εστροβιλιζοντο με κέφι υπέρ τα 20 ζεύγη. Εχορεύθησαν άπαντες οι ελληνικοί και ευρωπαϊκοί χοροί, κατακλείς ων ήτο ο Καλαματιανός. Το τι επηκολούθησε ήτο απεριγράφτον. Η αίθουσα σείεται, καλύπτεται από σερπατέν, κομφετί κ.λπ. Ο χορός εξηκολούθησε μέχρι πρωίας, άπαντες δε έμειναν κατευχαριστημένοι διά την επιτυχίαν συχαίροντες το Διοικητικόν Συμβούλιον της Φιλαρμονικής εις ο οφείλεται δίκαιος έπαινος".

ΤΟ 1928

Για το 1927 δεν υπάρχουν πληροφορίες, όμως το καρναβάλι συνεχίζεται και έχει καθιερωθεί ως μια μεγάλη γιορτή για την πόλη και τη Μεσσηνία. Το 1928 "η Κοινότης Μεσσηνής εψήφισε πίστωσησιν 3.000 δρχ. για την οργάνωσησιν και εορτασμόν της Καθαράς Δευτέρας"⁽⁹⁴⁾.

Λίγες ημέρες πριν τις εκδηλώσεις δημοσιεύεται το πρόγραμμα⁽⁹⁵⁾ το οποίο δίνει ιδιαίτερη σημασία στην καύση πυροτεχνημάτων στην πλατεία η οποία θα φωτίζεται "δι' απλήτου φωτός" καθώς πριν από λίγο καιρό στο Νησί είχε εγκατασταθεί εταιρεία παραγωγής ηλε-

Φουστανελλοφόροι τη δεκαετία του 1960

κτρικού ρεύματος. Για πρώτη φορά ανακοινώνεται ότι θα γίνει ομιλία "περί υπάρξεως της κρεμάλας" αλλήλ' δυστυχώς στη συνέχεια δεν δημοσιεύτηκε καμία πληροφορία γι' αυτή και κάθθηκε ένα πολύτιμο λαογραφικό στοιχείο.

Στις πληροφορίες για το πρόγραμμα αναφέρονται τα εξής: "Τη ευγενεί πρωτοβουλία του Κοινοτικού Συμβουλίου και των λοιπών σωματείων της πόλεως θέλει εορτασθεί εφέτος όσον ένεστι μεγαλοπρεπέστερον και ευθυμότερον η κατ' έτος εορταζομένη Καθαρά Δευτέρα. Η αγορά θέλει παρουσιάσει κάτι τι φαντασμαγορικών και έκπαγλιον διά του εξωραϊσμού αυτής μετά του γούστου όπερ διακρίνει ειδικόν περί τα τοιαύτα εις ον η επιτροπή ανέθετο τον ανωτέρω σκοπόν.

Το σύνθημα της τρελλής διασκεδάσεως και ευθυμίας θέλει δώση η Φιλαρμονική της πόλεως μας παρακολουθουμένη υπό του πλήθους των πανηγυριστών περιβαλλομένων την γραφικωτάτην Ελληνικήν στολήν με την ιστορικήν φουστανέλληαν, και υπό νέων και νεανίδων μετεμφισμένων και μη θέλει καταλήξει εις την πηλατείαν των Αθωνίων όπου θ' αρχίσει ο Ελληνικός χορός.

Η Επιτροπή παρακολουθούσα θ' απονείμει χρηματικά βραβεία εις ομίλους ή άτομα άτινα με πολλήν χάριν ή με ικανήν δόσιν πνεύματος ήθελον συμβολήσιν δι' αλληγορικών παραστάσεων ποικίλα γεγονότα της αρχαίας ή σύγχρονης εποχής. Επίσης θα απονείμει βραβεία εις καλλιτεχνικάς εμφανίσεις ομίλων ή ατόμων. Αλλή' εκείνο όπερ επιφυλάσσει εκπλήξει είναι η συγκέντρωσις όλων των μετεμφισμένων και μη την εσπέραν εις την πηλατείαν της πόλεως ήτις θα φωτίζεται δι' απλήτου φωτός, όποτε θα καώσι και ποικίλα πυροτεχνήματα. Περί ώραν 2 μ.μ. θέλει εκφωνηθεί λόγος περί υπάρξεως της κρεμάλας".

Το ρεπορτάζ για τις εκδηλώσεις αυτής της χρονιάς επικεντρώνεται στη γιορταστική όψη της πόλης, στην άρτια εμφάνισις της Φιλαρμονικής και τους φουστανελλοφόρους χορευτές: "Πολλοί συμπολίται εξέδραμον επίσης εις την γείτονα Μεσσήνην, όπου η εορτή των κουλούμων, λαμβανομένης υπόψη και της οικονομικής καχεξίας των κατοίκων, διεξήχθη με αδιάπτωτον κέφι και ευθυμίαν.

Η αγορά της γείτονος Μεσσήνης καθώς και οι κεντρικώτεροι οδοί της είχαν εστολισθή καταλλήλως χάρις εις τας δραστηρίους ενεργείας του Κοινοτικού Συμβουλίου, ολόκληρος δε η πόλις παρουσίαζε πράγματι μίαν εορτάσιμον όψιν.

Το σύνθημα της διασκεδάσεως έδωσε πρώτη η Φιλαρμονική Μεσσήνης, θαυμασθείσα υφ' όλων διά την αρτίαν από πάσης απόψεως εμφάνισίν της.

Οι φουστανελλοφόροι

Μετά τούτο ομάς Νησιωτών περιβεβλημένων την γραφικωτάτην Ελληνικήν στολήν την ιστορικήν φουστανέλληαν, εκόρευεν εις την πηλατείαν των Αθωνίων διάφορους Ελληνικούς χορούς υπό τα χειροκροτήματα των πανηγυριστών, αποσπάσασα τα συχαρητήρια όλων.

Γενικώς η εν Μεσσήνη εορτή των κουλούμων διεξήχθη με κέφι, κατά πολλύ ζωηρότερον της των Καθαμών, παραταθείσα μέχρι των μεταμεσονυκτίων ωρών.

Οι εις Μεσσήνην εκδραμόντες συμπολίται, επέστρεψαν ενταύθα με τας καλυτέρας των εντυπώσεων"⁽⁹⁶⁾.

ΤΟ 1929

Το 1929 αναγγέλλονται⁽⁹⁷⁾ εντυπωσιακός γιορτασμός και για πρώτη φορά χρηματικά βραβεία σε χορευτικές ομάδες ανδρών και γυναικών καθώς και στην καλύτερη μεταμφίεση. Το ηλεκτρικό ρεύμα έχει μπει για τα καλά στο φωτισμό της πόλης καθώς επρόκειτο "άπασα η πόλις να φωταγωγηθεί με πολυχρώμους γιρλάντας". Το πρόγραμμα τα έχει όλα: Καρνάβαλο (ο οποίος μπαίνει στην πόλη από την Καπετάν Κρόμπα, τότε Τριπόλεως), χορευτικές ομάδες, κρεμάλα και πυροτεχνήματα. Και το τρένο θα περιμένει τη λήξη των εκδηλώσεων: "Πρωτοβουλία και μερίμνη Κοινότητας και Ομοσπονδίας Επαγγελματιών, η Καθαρά Δευτέρα εν Μεσσήνη θέλει εορτασθή υπέρ ποτέ ευθύμωσ. Την έναρξιν της εορτής θέλει κηρύξει ο καρνάβαλος εισελαύνων εις την πόλιν εφ' άρματος περί ώραν 10 π.μ. εκ της οδού Τριπόλεως συνοδευόμενος υπό πολυμελούς επιτελείου μετεμφιεσμένων τυγχάνων της σχετικής υποδοχής και δίδων ούτω το σύνθημα της γενικής ευθυμίας. Εντεύθεν άρχεται ο πανζουρλισμός και η τρελλή διασκέδασις. Άνδρες και γυναίκες, ενήλικοι και ανήλικοι θέλουσι ριφθεί εις το τρελλό γλέντι. Ομάδες ευσταλών φουστανελλοφόρων ως και κυριών και νεανίδων ενδεδυμένων με Ελληνικάς αμφιέσεις θέλουσι επιδείξει εις τα κυριώτερα μέρη της πόλεως διάφορους Ελληνικούς χορούς τη συνοδεία πανηγυρικών οργάνων. Η πόλις άπασα σημαιοστολισμένη με πολυχρώμους σημαίας, σμύρνα και αψίδας εις τα κεντρικώτερα μέρη θέλει παρουσιάση θέαμα εκτάκτως πανηγυρικών. Η ιστορική κρεμάλα θέλει και εφέτος θριαμβεύσει. Το εσπέρας άπασα η πόλις θα φωταγωγηθεί με πολυχρώμους γιρλάντας την δε λήξιν της εορτής θα σημάνουν διάφορα πυροτεχνήματα τα οποία θα καώσι εις την πηλατείαν. Η τελευταία αμαξοστοιχία θα αναχωρήσει εκτάκτως περί την 9 1/2 μεταμεσημβρινήν προς ευκολίαν των πανηγυριστών.

Κατά την διάρκειαν της εορτής ελληνόδικος επιτροπή θέλει απονείμει βραβεία ως κάτωθι:

1. Εις τον πρώτον όμιλον αποτελούμενον από 8 τουλάχιστον φουστανελλοφόρους δρ. 500.
2. Εις τον δεύτερον όμιλον αποτελούμενον από 6 τουλάχιστον φουστανελλοφόρους δρ. 300.
3. Εις τον τρίτον όμιλον αποτελούμενον από 5 τουλάχιστον φουστανελλοφόρους δρ. 200.
4. Εις τον πρώτον όμιλον αποτελούμενον από 10 τουλάχιστον γυναίκας με ελληνικάς αμφιέσεις δρ. 300.
5. Εις τον δεύτερον όμιλον αποτελούμενον από 8 τουλάχιστον γυναίκας με ελληνικάς αμφιέσεις δρ. 200.
6. Εις τον τρίτον όμιλον αποτελούμενον από 6 τουλάχιστον γυναίκας με ελληνικάς αμφιέσεις δρ. 100.
7. Εις τον μετεμφιεσμένον εκείνον ο οποίος θα συμβολίση ευφυέστερον κάτι της συγχρόνου εποχής δρ. 400. Η Οργανωτική Επιτροπή".

Σε επόμενο δημοσίευμα πληροφορούμαστε ότι επικεφαλής των φουστανελλοφόρων θα είναι "ο αρειμάνιος Σαούλιος" (Μιχαλόπουλος) και των μασκαράδων ο Δασκαρόλης (του οποίου το μικρό όνομα δεν αναφέρεται σωστά): "Η Καθαρά Δευτέρα θα εορτασθεί αύριον

εις την γείτονα Μεσσήνην με όλην την παλαιάν αίγλην. Μασκαράτες και φουστανελλοφόροι θα παρελάσουν προ του κοινού και ο Καρνάβαλος θα εισέλθει εν όλη του τη μεγαλοπρεπεία στην πόλιν σκορπίζων την χαράν και το κέφι. Επί κεφαλής των φουστανελλοφόρων θα είναι ο αρειμάνιος Σαούλος και των μασκαράδων ο υποσκάζων Δ. Δασκαρόλης. Προβλέπεται γενική έφοδος και των Καλαματιανών... μασκαράδων"⁽⁹⁸⁾.

Την πρώτη ημέρα η "Σημαία" δίνει μια πρώτη γεύση από το καρναβάλι⁽⁹⁹⁾: "Οι περισσότεροι Καλαματιανοί μετέβησαν εις Μεσσήνην, όπου γίνεται αληθινά ελληνική διασκέδασις.

Αι αμαξοστοιχίαι ήταν κατάφορτοι από Καλαματιανούς, μεταβαίνοντες εις Μεσσήνην όπως απολαύσουν το θέαμα των υπέροχων παρελάσεων. Και πραγματικώς δεν ηπατήθησαν, οι Νησιώται διατηρούν ακόμη την τέχνην να φορούν την Ελληνικήν ενδυμασίαν κατά τρόπον απaráμιλλον. Τέτοια κορμοστασιά και τέτοια λεβεντιά δεν απαντάται εις κανένα μέρος της Ελλάδος. Εκ παραλήλητου λειτούργησεν και η ιστορική κρεμάλα από την οποίαν δεν εγλύτωσαν όσοι διήλθον από το ιστορικό Λιμοχώρι. Κυρίως εκρεμάσθησαν όσοι είχαν... πυρετούς διαλείποντας. Λέγεται ότι με την κρεμάλα εξαφανίζεται η κρυσδόκαψα. Γενικώς η Μεσσήνη παρουσίασε θέαμα φαντασμαγορικών".

Επανερχεται όμως αναλυτικά με ονόματα χορευτών από το Νησί αλλή και από την Αρκαδία, ενώ αυτή τη χρονιά ο Ξενοφώντας Βακαλόπουλος κερδίζει το πρώτο βραβείο μεταμφίσεως ντυμένος "Μις Μεσσήνη"⁽¹⁰⁰⁾: "Περί την 4ην απογευματινήν ώραν η κίνησις έχει φθάσει εις το ζενίθ, η δε κριτική επιτροπή η μέλλουσα ν' απονεμίει τα βραβεία ανέρχεται εις τον ξενοδοχείον του κ. Χρόνη και από του εξώστου αναμένει την παρέλασιν των φουστανελλοφόρων και διαφόρων μετεμφιεσμένων. Πρώτοι καταφθάνουν οι αθάνατοι φουστανελλοφόροι μας υπό τους κ. κ. Γ. Μιχαλόπουλον και Π. Ανδριανόπουλον, οίτινες προκαλούν τον θαυμασμόν του κόσμου και χορεύουν ρυθμικώς τους ελληνικούς χορούς υπό τους ήχους του νταουλίου και τις πίπιζας. Είτα προσέρχεται οκταμελής όμιλος Αρκάδων φουστανελλοφόρων αποτελούμενος εκ των κ. κ. Ιω. Βαρβέρη, Ευάγ. Βάγια, Παν. Βάγγου. Δημ. Ανδριανόπουλου, Νικ. Βασιλόπουλου, Κ. Σεβδαλή, Σπ. Μαλιφούκου και Φωτ. Καρμιραέλου, η θέα των οποίων προκαλεί ακράτητον ενθουσιασμόν [...] Εις αμφοτέρας τας ομάδας απενεμήθησαν το πρώτον και δεύτερον βραβείον. Είτα εμφανίζεται άλλη φουστανελλοφόρων υπό τους κ. κ. Δασκαρόλην, Λαμπράκην κλη. [...] Και εις τούτους απενεμήθη το δεύτερον βραβείον [...] Το λαϊκόν πνεύμα μη φεισθέν ουδενός εξεδηλώθη σπινθηροβόλον. Λίαν επιτυχημένες μασκαράτες εκυκλοφόρουν αρκεταί. Ενα νούμερο, μια γελοιοποίησις των Μις που εφέτος είχε μεγάλη επιτυχία στην κίνηση της Καθαράς Δευτέρας, ήτο η "Μις Μεσσήνη" του περίφημου Ξένου. Ούτος επιβαίνων αυτοκινήτου παρίστανε την "Μις Μεσσήνη" (την μορφήν) μιάς γυναικός αδυνάτου, βαμμένης ουκ ολίγον, πλην όμως τελείου τύπου καλλωνής... Η εμφάνισις αύτη προκαλεί χαράν και ευθυμίαν και τας ζωηράς εκδηλώσεις του κόσμου διά την επίκαιρον επιτυχίαν. Ούτως έλαβε τα πρώτα βραβεία μεταμφίσεως. Ιδιαιτέρας ωσαύτως προσοχής έτυχε μια αρκούδα με τις τομάρες της...".

Την εποχή εκείνη οι δημοσιογράφοι της Καλαμάτας κυκλοφορούσαν τον σατιρικό "Καρνάβαλο"⁽¹⁰¹⁾ στον οποίο περίοπτη θέση ασφαλώς κατέχει το Νησιώτικο καρναβάλι.

Ορισμένες από τις αναφορές του:

- Συμβουλαί και ευχαί: "Eis tous Nησιώτας, να κρεμάσουν τους Καθαματιανούς και κατόπιν να κρεμασθούν".

- Καρναβαλική επιθεώρησης: Τι βλέπω και τι δεν βλέπω

Ανθρώπους

Αρνάκι του γάλακτος

Οψάρια

Λιανά

Κίνησιν εμπορικήν

Μεσσηνίους μη καφενιζομένους, Καθαμάτα χωρίς κολοκύθια, Μεσσηνίαν χωρίς φραγκό-συκα, Μάνην χωρίς λούπινα, Νησίον χωρίς Λιμοχώρι και... κρεμάλαν, Μεληγαλά χωρίς φιλοσόφους, Οικαλίαν χωρίς ποιτάς, Διαβολήτσι χωρίς ποντικούς, Ασλάναγα χωρίς κομμουνιστάς, Θουρίαν χωρίς πολιτικομανείς.

- Ραδιοτηλεγραφήματα - Εκδοσις εκατοστή - Τραγωδία εις Νησίον - Εθραύσθη η κιθάρα του Σούλην - Λιποθυμιαί, αποβολαί, γαμβροί.

Νησίον – (Διά του ραδιοφώνου). Μεγάλη συμφορά έπληξεν επίλεκτον μέλος της κοινω-νίας μας. Η κιθάρα του περίφημου Σούλην την οποίαν εμπνευσθείς υπό κουμπάρου του Κα-θαματιανού "Απόλλωνος" μουσηγέτου ηγάπησεν τόσον περιπαθώς και εις τόσον προχωρημένην ηλικίαν, εθραύσθη τεμαχισθείσα υπό αγνώστων κακούργων, οι οποίοι ως προέκυπεν εκ της ανακρίσεως είχαν προσωπικάς διαφοράς μαζί της. Διετάχθη τριήμερον πένθος εις την κωμόπολιν. Ο ατυχής Σούλης εν απογνώσει τελεία διατελών, επειράθη να θέση τέρμα εις την ζωήν του διά κρεμάλας. Κατόπιν όμως ωριμωτέρας σκέψεως απεφάσισε να το πράξη αύριον δημοσία εις το συνηθισμένον μέρος. Το γεγονός γνωσθέν εις τας γει-τονικάς κοινότητας συνετάραξε τους κατοίκους της. Ελιποθύμησαν 1.300 κυρίαί και έπαθον αποβολήν 1.100 κορίτσια. Εζητήθη η αποστολή γαμβρών προς αναπήρωσιν της απωλείας.

Μεσσήνη (Επίγειον). Κρεμάλα εστήθη. Θα λειτουργήση καθ' όλην την Καθαράν Δευτέραν. Αποστείλατε δημοτικούς, κοινοτικούς άρχοντας ολοκλήρου Νομού, φορολογουμένους αν-τιπροσώπους λαού ίνα κρεμασθούν εν πομπή και παρατάξει. Αν η κρεμάλα δεν αρέσει, έχο-μεν εν αφθονία άλλα εξοντωτικά μέσα. Πρέπει έδαφος καθαρισθή κατά καθαράν εβδομάδα.

Και μια διαφήμιση: Μετά τα μακαρόνια διά να διορθώσετε το στομάχι σας πρέπει να φάτε εληές, χαβιάρια και ταραμά Τσερπέ εις εκλεκτήν ποιότητα και λογικάς τιμάς. Πωλούμεν με λογικάς τιμάς.

ΤΟ 1930

Εντυπωσιακός ήταν ο γιορτασμός του 1930, όπως περιγράφεται στο ρεπορτάζ της εφημε-ρίδας "Σημαία"⁽¹⁰²⁾. Ο συντάκτης εκθειάζει τον τρόπο με τον οποίο διασκεδάσουν οι "φου-καράδες" του Νησιού σε αντίθεση με τους "ταλαράδες" της Καθαμάτας, αναφέρεται στις "εξοχές" της πόλης, σατιρίζει γνωστούς Καθαματιανούς για το κρέμασμα, εντυπωσιάζεται από τη διατήρηση της ενδυματολογικής και χορευτικής παράδοσης και επαινεί το σατιρικό πνεύμα αυτών που συμμετείχαν στο καρναβάλι.

Φουσανελληφορόροι και "ζυγιά" τη δεκαετία του 1960

Αναλυτικά στο ρεπορτάζ της εφημερίδας αναφέρονται τα εξής: «Ο,τι και να κάμωμεν οι Καλαματιανοί, δεν μπορούμε να φθάσωμεν τους Νησιώτας. Εμείς εδώ κάμνομεν τον σοβαρόν και κινούμεθα μόνον από... συνήθειαν. Δεν ξεύρωμεν ούτε να ζήσωμεν, ούτε να χαρώμεν, ούτε να ευθυμήσωμεν, ούτε να διασκεδάσωμεν. Εδώ υπάρχουν ταηλαράδες, εκεί υπάρχουν φουκαράδες. Αλλ' οι δικοί μας ζουν εις μίαν ατμόσφαιραν σοβαροτάτη και μελαγχολικήν, ενώ οι Νησιώτες μέσα στη φτώχεια τους ξέρουν να χαρούν και να διασκεδάσουν. Την αλήθειαν ταύτην απέδειξεν η Καθαρά Δευτέρα. Οσοι είχαν την έμπνευσιν να επισκεφθούν την γείτονα πόλιν, αντελήφθησαν ότι οι Νησιώτες διασκεδάζουν στ' αλήθεια.

Η κρεμάλα

Πρώτα-πρώτα πρέπει να γίνει ξεχωριστός λόγος για την κρεμάλα. Ντόπιοι και ξένοι δεν μπορούν να διαφύγουν τον κίνδυνο του κρεμάσματος. Αμα που σε πάρουν μυρωδιά, θα συλληφθής, θα δεθής και θα κρεμασθής. Γιατί γίνεται αυτό είναι μυστήριο. Οι φίλοι μου κ. κ. Παρθένιος και Α. Δαμηλάτης μου διαβεβαίωσαν ότι η κρεμάλα υποβοηθεί τον έρωτα και εξαφανίζει τους διαλείποντας πυρετούς. Διά τον δεύτερον λόγον και μόνον δι' αυτόν, δηλ. χάριν της πολυτίμου υγείας των εκρεμάσθησαν αμφότεροι. Οι Νησιώται ξέρουν καλή να διακρίνουν ποιος είναι για το... κρέμασμα.

Οι Νησιώτικες εξοχές

Όλες οι όμορφες εξοχές του Νησιού ήταν γεμάτες από γηγενείς Νησιώτας και Καλαματιανούς. Η ατμόσφαιρα του Νησιού απέπνεε το μεθυστικόν άρωμα, μούτζα νάχουν τα αρώματα που μοσχοπουλούνται στα εμπορικά καταστήματα. Κατά πυκνάς ομάδας οι άνθρωποι απελάμβανον υπό το θάλλπος του Μαρτιάτικου ήλιου την ωραιότητα της υπαίθρου, ετραγουδούσαν, εκόρευαν και κατεβρόχθιζαν τα Σαρακοστιανά εδέσματα. Αρκετή κίνησις παρατηρείται εις τα εξοχικά κέντρα Τράγου, Τσακανίκα και λοιπών. Τ' αυτοκίνητα και αι αμα-

ξοστοιχείαι μεταφέρουν εις την Μεσσήνην πολλούς συμπολίτας. Η Καλαμάτα είχεν εκστρατεύση εις την γείτονα πόλιν.

Το Ελληνικόν ένδυμα

Από παντού το Ελληνικόν ένδυμα εξωστρακίζεται. Η ιστορική φουστανέλλα, η κομψή και ποικιλόχρωμη φέρμελη και το τσαρούχι εξαφανίζεται. Αλλή' εις το Νησί αι εθνικαί αύται παραδόσεις διατηρούνται. Πρέπει να ξεύρετε ότι σε κανένα άλλιο μέρος δεν θα εδήτε το λεβέντικο αυτό ένδυμα με τόση χάρι και κομψότητα. Πυκναί ομάδες φουστανελλοφόρων διέσχισαν την πόλιν, ετραγουδούσαν και εχόρευαν υπό τους ήχους της πίπιζας και εσκορπιζον την ευθυμίαν. Αλλή το κοντογούνι και το γυναικείο φέσι έχει σχεδόν εξαφανισθή. Οι Νησιωτοπούλεις είχαν το ατύχημα να... εκπολιτισθούν και αυτές και να καταφεύγουν εις το καπέλωμα και τα κοντά μαλλιά. Τι κρίμα!

Ομορφες σάτυρες

Το οξύ και σαρκαστικό πνεύμα του Νησιώτου δεν αφήκε τίποτε που να μην σατυρίση. Οι Καλαματιανοί έτριβαν τα μάτια τους από έκπληξιν. Διά την παρέλασιν όλων εκείνων που τόσοσ όμορφα εσατύρισαν σύγχρονα γεγονότα, ο εν Μεσσήνη ανταποκριτής μας θα μας στείλει περιγραφήν εκτενή. Αλλή πρέπει να κάμωμεν ξεχωριστόν λόγον για την ασύγκριτη σάτυρα της Τραπέζης Μεσσηνίας. Υπερμεγέθες κανόνι τοποθετημένον εις κάρο εσυμβόλιζε την πτώχευσιν του ιδρύματος, ενώ αιωρείτο ένα μικρό κοριτσάκι. Διάφορες σπαρταριστές επιγραφές προεκάλλουν θυελλώδη χειροκροτήματα. Σε μια από αυτές εγράφετο: "Τα ιερά χρήματα των καταθετών", "Έννοια σου κόρη μου, όταν θα γίνεις 50 ετών θα πάρεις τα μισά". Η πλταεία του Νησιού εσείετο από χειροκροτήματα. Υπερήρεσε και το ποίημα Δασκαρόλη που εσατύριζε τα υδραυλικά και άλλα τοπικά γεγονότα.

Ο χορός

Ολίγον μετά την μεσημβρίαν η διασκέδασις έφθασεν εις το κατακόρυφον. Ομιλοι φουστανελλοφόρων εχόρευαν θαυμάσια. Παρά την εξέδραν της μουσικής υπό τους ήχους των υπολειμμάτων της πάλαι ποτέ Φιλαρμονικής εχόρευαν επίσης θαυμάσια και τεχνικώτατα. Δεν μπορεί κανείς αλλού να θαυμάση τον Ελληνικόν χορόν παρά μόνο στο Νησί.

Γενικό ξεφάντωμα. Η μάχη

Καθ' ον χρόνον οι Νησιώτες χορεύουν, οι Καλαματιανοί καταφθάνουν ολοέν με αυτοκίνητα και κατακλύζουν τα Νησιώτικα κέντρα. Μετ' ολίγον αρχίσει η μάχη. Τα κομφετί και τα σερπαντέν εκσφενδινίζονται καθ' όλης τας διευθύνσεις. Οι μαχηταί είναι γενναιώτατοι και εξαπολύουν τους χάρτινους μύδρους των κατά των αρρένων και θηλέων αντιπάλων. Eis τον αγώνα αυτόν διακρίνονται και οι Καλαματιανοί. Αλλή' οι συμπολίται μας Καλαματιανοί διά να μην ξεχάσωμεν την... τέχνη μας, δηλ. την πυρκαγιά, θέτομεν πυρ και στα σερπαντέν, πράγμα που έθεσεν εις κίνδυνον τις καρέκλες του γηραιού κ. Αλημπάνη. Αν ήσαν... ασφαλισμένες, θα εγένοντο παρανάηλωμα του πυρός.

Περί τας εσπερινάς ώρας οι συμπολίται επέστρεψαν εκ Μεσσήνης αποκομίσαντες τας ωραιώτερας εντυπώσεις.

Ο Σαρακοστιανός»

Αξίζει να σημειωθεί ότι πλέον το αυτοκίνητο αρχίζει να μπαίνει στη ζωή σαν μεταφορικό μέσο και ως εκ τούτου παρατείνει για πολλούς την παραμονή στην πόλη. Εμφανίζονται ονομαστικά δύο κέντρα έξω από τον οικιστικό ιστό, του Τράγου και Τσακανίκα. Καρνάβαλος παραμένει ο Δασκαρόλης ο οποίος στο λόγο του σατιρίζει τοπικές καταστάσεις δίνοντας ξεχωριστό χρώμα στην παρουσία του η οποία είναι αναπόσπαστο μέρος της ζωής των κατοίκων. Κεντρικό θέμα στη σάτιρα η πτώχευση της Τράπεζας Μεσσηνίας που απασχόλησε για πολύ καιρό την τοπική κοινωνία. Και αφήνει πονηρά έναν υπαινιγμό για τις πυρκαγιές και την ασφάλιση των καταστημάτων στην Καλαμάτα, αφού το καφενείο του Αημπάνη σώθηκε γιατί ήταν... ανασφάλιστο.

Για πανζουρλισμό μιλάει το ρεπορτάζ της εφημερίδας "Θάρρος"⁽¹⁰³⁾: «Εκείνο το οποίο έγινε στη γείτονα Μεσσήνη δεν περιγράφεται. Τα αυτοκίνητα, τα αμάξια, τα τραίνα μετέφεραν χιλιάδες κόσμου. Η διοργανωτική επιτροπή είχε λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα, δι' αυτό δε δικαίως πρέπει να απονεμηθή εις αυτήν έπαινος. Η κεντρική πηλατεία της Μεσσήνης ήτο κατάμεστος. Το γλέντι που έγινε, θα μείνη αηησμόνητον. Γενικός πανζουρλισμός. Η παρέλασις και οι χοροί των διαφόρων μετεμφιεσμένων και φουστανελληφόρων προκαλούσαν ακράτητα γέλια και ενθουσιασμόν. Περί τας εσπερινάς ώρα απενεμήθησαν υπό της επιτροπής και βραβεία, εκ των οποίων το πρώτον έλαβε ένας όμιλος νέων όστις εφ' ενός κάρου είχε ένα κανόνι παριστάνον τον κανιοβολισμόν της Τραπέζης Μεσσηνίας. Γενικά οι Νησιώτες δεν ενθυμούνται να έγινε τέτοιο γλέντι άλληη χρονιά. Η λέξις ζούρλια δεν μπορεί να αποδώση ό,τι έγινε. Όπως πάντα η ιστορική κρεμάλια εσκόρπισε γενικήν ευθυμίαν. Εκανε δε εξαιρετικήν εντύπωσιν στους διά πρώτην φοράν βλέποντες αυτήν».

ΤΟ 1931

Ανάλογοσ ήταν και ο γιορτασμός το 1931 από τον οποίο η έρευνα βρήκε μόνον την ανακοίνωση της οργανωτικής επιτροπής. Αυτή τη χρονιά αναγγέλληονται ακόμη περισσότερα χρηματικά βραβεία σε χορευτικούς ομίλους και μεταμφιεσμένους. Σημειώνουμε ότι για πρώτη φορά δίνονται βραβεία και σε ομίλους ντομινοφόρων, μια ένδειξη για την ενσωμάτωση νέων στοιχείων του αστικού καρναβαλιού⁽¹⁰⁴⁾: «Τη ευγενεί πρωτοβουλήη της Κοινότητος και συνεργασία της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών, θέλη εορτασθεί εφέτος όσον ένεστι μεγαλοπρεπέστερον και ευθυμώτερον η κατ' έτος εορταζομένη Καθαρά Δευτέρα. Προς τούτο η μεν Κοινότης εψηφίσαστο γενναίον κονδύλιον, ικανά δε αφ' ετέρου ποσά συνελήγησαν δ' εράνου. Η αγορά άπασα θέλη μεταβληθεί εις βαθύσκιον δάσος εξωραϊζομένη με μύρτα και κλάδους. Περί ώραν 11ην π.μ. θέλη εμφανισθί Καρνάβαλος εισελαύνων εφ' αμάξης εις την πόλιν διά της οδού Τριπόλεως παρακολληθούμενος υπό του επιτελείου του και πλήθους πανηγυριστών μετά τυμπάνων και εγχωρίων οργάνων προπορευομένης της

Φιλαρμονικής, παιανιζούσης διάφορα χαρμόσυνα εμβατήρια. Η πομπή θέλει καταλήξει εις την πηλατείαν οπόθεν ο Καρνάβαλος θέλει εκφωνήσει από εξώστου τον πανηγυρικόν της ημέρας δίδων το σύνθημα της γενικής ευθυμίας. Διάφοροι όμιλοι νέων ενδεδυμένων την γραφικωτάτην Ελληνικήν φουστανελλήαν θέλουσιν αποτελέει την εκλεκτικωτέραν ανθοδέσμην της όλης εορτής. Χοροί από νέους και νεάνιδας, μετημφιεσμένους και μη εις την πηλατείαν και εις διάφορα άλλα σημεία θέλουσι ποικίλλει την πανηγυρικήν όψιν της πόλεως.

Η ιστορική κρεμάλα, αρχαιότατον έθιμον, θέλει και εφέτος θριαμβεύσει.

Επιτροπή παρακολουθούσα θα απονείμει τα κάτωθι βραβεία:

Εις τον 1ον όμιλον φουστανελλοφόρων αποτελούμενον από 8 τουλάχιστον άτομα δραχμάς 8.000, εις τον δεύτερον όμιλον φουστανελλοφόρων από 6 τουλάχιστον άτομα δραχμάς 500. Εις τον πρώτον όμιλον γυναικών ενδεδυμένων ελληνικάς αμφιέσεις αποτελούμενον από 10 τουλάχιστον άτομα δρ. 300. Εις τον δεύτερον όμιλον γυναικών ως άνω αποτελούμενον απ' οκτώ τουλάχιστον άτομα δρχ. 200. Εις τον πρώτον όμιλον ντομινοφόρων οίτινες θα συντελέσουν περισσότερον εις την γενικήν ευθυμίαν και αποτελούμενον από 12 άτομα τουλάχιστον δρ. 200. Εις τον δεύτερον ως άνω όμιλον ντομινοφόρων αποτελούμενον από 8 τουλάχιστον άτομα δρχ. 100. Εις την πρώτην μασκαράταν ήτις με πολλήν χάριν ή με ικανήν δόσιν πνεύματος ήθελεν συμβολήσει δι' αλληγορικών παραστάσεων κάτι εκ της συγχρόνου εποχής δραχ. 375. Εις την δευτέραν μασκαράταν ως άνω δραχ. 150. Και εις την τρίτην μασκαράταν ως άνω δραχ. 75.

Η σιδηροδρομική εταιρεία θέλει προσθήσει έκτακτον αμαξοστοιχίαν αναχωρούσαν εκ Μεσσήνης διά Καλάμας την 9ην μ. μ. ώραν.

Εκείνον όπερ επιφυλάσσει εκπλήξεις έσται η συγκέντρωσις μετημφιεσμένων και μη κατά την εσπέραν εις τας πηλατείας της πόλεως αίτινες θα φωτίζονται δι' απλήτου ηλεκτροφωτισμού. Απειρία δε βεγγαλικών φώτων από εξωστών θα προσδίδει μεγαλοπρέπειαν και άφθαστον αίγλην εις το σύνολον της εορτής ης θα χρησιμεύση ως έξοχος κατακλήεις ο λόγος του Καρναβάλου τον οποίον θα απαγγείλει προς τους πανηγυριστάς αποχαιρετών αυτούς και ευχόμενος χρόνια πολλά και καλά.

Η Οργανωτική Επιτροπή».

ΤΟ 1932

Στην «αστείαν συνήθειαν της κρεμάλας» αναφέρεται το 1932 ιστορικό σημείωμα⁽¹⁰⁵⁾ του Καλαματιανού ιστοριοδίφη, φαρμακοποιού Ορ. Χρυσοσπάθη, ο οποίος την ίδια περίπου περίοδο εξέδωσε και το μοναδικό του βιβλίον για την ιστορία της Καλαμάτας: «Μόνον στην γείτονα Μεσσήνην και ειδικώς στο Νησί εορτάζεται η Καθαρά Δευτέρα (τα Κούλουμα) με μεγάλην ζωηρότητα και με μίαν αρκετά αστείαν συνήθειαν της κρεμάλας, όπου συρρέει εκεί πολλός κόσμος από όλα τα πέριξ καθώς και πλείστοι όσοι από τας Καλάμας διά να απολαύσουν το θέαμα αυτό της κρεμάλας και να θαυμάσουν τους ωραίους μοναδικούς ελληνικούς χορούς τους οποίους εκτελούν με πολλήν τέχνην και χάριν οι καλλίτεροι χορευταί με θαυμασίας γραφικάς ελληνικάς ενδυμασίας τη συνοδεία εγχωρίων οργάνων όσοι επιστρέφοντες

εκείθεν. Περί την εσπέραν λήγει η ωραία αυτή εορτή την οποίαν ο χρόνος και ο πολιτισμός παραδόξως δεν κατώρθωσε να εκτοπίση, όπως έγινε με τόσας άλλας ωραίας συνθηείας με τας οποίας είχεν ασχοληθή ένας ολόκληρος παλαιός κόσμος μέσα σε μια ευτυχισμένη κοινωνική ζωή».

Οι καρναβαλικές εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία όπως φαίνεται από το ρεπορτάζ που περιγράφεται στο "Θάρρος"⁽¹⁰⁶⁾: «Γενική - θα ελέγαμε - έξοδος Καθαμίων προς Μεσσήνην. Φουστανελλιοφόροι με άψογες και γραφικές φουστανελλίες έσυραν ωραίους Καθαματιανούς και Τριπολιτσιώτικους χορούς. Εξ άλλου είδαμε και πολλές μασκαράτες. Μια τεράστια γκαμήλα με έναν ιππέα εις εικονικόν ίππον εκέρδισαν το δεύτερον δώρον. Και το πρώτο κάποιος υποδυθείς τον Βενιζέλον. Ένας θαυμάσιος υπαίθριος χορός εις την Μεσσήνην από μικροσκοπικούς τσολιάδες χειροκροτήθη με ενθουσιασμό και θαυμασμό. Οι γείτονες Νησιώται ξεύρουν και γληντούν. Η ιστορική κρεμάλα στις δόξες της μέχρι βαθείας νυκτός. Πολλοί Καθαματιανοί... απηγχονίσθησαν, μεταξύ των οποίων και ένας διευθυντής τυπογραφείου συναδέλφου. Ο οποίος κατεδικάσθη εις μίαν καμινάδα κρασί για να υποστή μόνον δύο "σιαρίσματα". Μέχρι του μεσονυκτίου η Μεσσήνη επανηγύριζε».

Σε άλλο σημείο της εφημερίδας την ίδια ημέρα, υπάρχουν τα ονόματα της επιτροπής γιορτασμού και αναφέρονται τα βραβεία που απονεμήθηκαν: «Υπό της Επιτροπής του εορτασμού της Καθαράς Δευτέρας εν Μεσσήνη αποτελουμένης εκ των κ. κ. Σπ. Ποτηρόπουλου Προέδρου Κοινότητος Μεσσήνης, Δημ. Χρόνη Προέδρου της εκεί Ομοσπονδίας Επαγγελματιών, Δ. Φωτόπουλου Προέδρου του Ποδοσφαιρικού Σωματείου "Ο Πάμισος", Ιωάν. Κόντη εμπόρου και Ηλ. Καλογερόπουλου Γεν. Γραμματέως της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών Μεσσήνης εβραβεύθησαν αι δύο ομάδες φουστανελλιοφόρων υπό τους κ. κ. Δημ. Αντωνόπουλον κ.λπ. και τους κ. κ. Σπύρον Ψώνην κ.λπ. Επίσης εβράβευσεν η Επιτροπή τον κ. Ξενοφώντα Βακαλόπουλον αναπαραστήσαντα τον Νημάγιερ, την οικονομική κρίσιν και τον κομμουνισμόν. Eis τους κ. κ. Καπόλα κ.λπ. αναπαραστήσαντες τον Βενιζέλον που μας έκαμε αγνώριστους κ.λπ. και διαφόρους άλλας μικροομάδας αίτινες συνετέλεσαν εις τον εύθυμον εορτασμόν της ημέρας».

Όπως προκύπτει, για μια ακόμη φορά βραβεύτηκε ο Ξενοφώντας Βακαλόπουλος και αυτή τη φορά φαίνεται ότι επρόκειτο για άνθρωπο που γνώριζε τις εξελίξεις και τις σατίριζε καυστικά. Ο Νημάγιερ ήταν κάτι σαν τον... Τόμσεν της τρώικας: Συμφοιτητής του Κέινς, στέλεχος της Τράπεζας Αγγλίας και επικεφαλής της Δημοσιονομικής Επιτροπής της Κοινωνίας των Εθνών. Ηρθε το Φεβρουάριο του 1932 στην Ελλάδα μαζί με άλλα στελέχη της Επιτροπής και ζήτησαν δρακόντεια μέσα, όπως το κλείσιμο των σχολείων και την περικοπή κατά 20% των μισθών δημοσίων υπαλλήλων ως προϋπόθεση για οποιαδήποτε συζήτηση σχετικά με νέο δανεισμό⁽¹⁰⁷⁾. Όπως φαίνεται ο Βακαλόπουλος γνώριζε τι συμβαίνει συνδυάζοντας αυτά που ζητούσε η Επιτροπή με την οικονομική κρίση και την ανάπτυξη του κομμουνιστικού κινήματος. Την Πρωτομαγιά του ιδίου χρόνου ο Ελ. Βενιζέλος κήρυξε στάση πληρωμών του εξωτερικού χρέους και ήταν μια ακόμη χρεωκοπία. Η αντιδράσεις στην πολιτική Βενιζέλου είχαν ήδη διαφανεί και στη σχετική καρναβαλική αναπαράσταση η οποία επίσης βραβεύτηκε.

ΤΟ 1933

Για το 1933 έχουμε πληροφορίες με την αναγγελία των εκδηλώσεων στις οποίες συνεργάζονται η Κοινότητα με την Ομοσπονδία Επαγγελματιών. Όπως φαίνεται οι καρναβαλικές εκδηλώσεις έχουν όλα τα στοιχεία των τελευταίων ετών⁽¹⁰⁸⁾: «Και εφέτος όπως πάντοτε θα εορτασθή μεγαλοπρεπώς η Καθαρά Δευτέρα εν Μεσσήνη συνεργούντων προς τούτο της Κοινότητος και της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών. Η ιστορική κρεμάλα θα κάμψι το χρέος της και θα απονεμηθώσιν υπό της επιτροπής διάφορα βραβεία εις τον πιο επιτυχημένον όμιλον φουστανελληφορών, ντομινοφόρων και την καλλυτέραν μασκαράταν, συμβολίζουσιν κάτι εκ της συγχρόνου εποχής. Η Οργανωτική Επιτροπή».

Ομίλος γυναικών και πιτσιρικάδες φουστανελληφοροί τη δεκαετία του 1960

ΤΟ 1934

Το 1934 οι εκδηλώσεις χρηματοδοτούνται από την Κοινότητα, όλη η αγορά προγραμματίζεται να μεταβληθεί «εις βαθύσκιον δάσος εξωραιζομένη με μύρτα και κλάδους» και η ενθουσιώδης αναγγελία του προγράμματος περιλαμβάνει τα πάντα⁽¹⁰⁹⁾: «Τη ευγενεί πρωτοβουλία της Κοινότητος και συνεργασία της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών, θέλει εορτασθεί εφέτος όσον ένεστι μεγαλοπρεπέστερον και ευθυμώτερον η κατ' έτος εορταζομένη Καθαρά Δευτέρα. Προς τούτο η μεν Κοινότης εψηφίσαστο γενναίον κονδύλιον, ικανά δε αφ' ετέρου ποσά συνελέγησαν δ' εράνου. Η αγορά άπασα θέλει μεταβληθεί εις βαθύσκιον

δάσος εξωραϊζόμενη με μύρτα και κλάδους. Περί ώραν 11ην π. μ. θέλει εμφανισθή Καρνάβαλος εισελαύνων εφ' αμάξης εις την πόλιν διά της οδοῦ Τριπόλεως παρακολουθούμενος υπό του επιτελείου του και πλήθους πανηγυριστών μετά τυμπάνων και εγχωρίων οργάνων προπορευομένης της Φιλαρμονικής, παινιζούσης διάφορα χαρμόσυνα εμβατήρια. Η πομπή θέλει καταλήξη εις την πλατείαν οπόθεν ο Καρνάβαλος θέλει εκφωνήσει από εξώστου τον πανηγυρικόν της ημέρας δίδων το σύνθημα της γενικής ευθυμίας. Διάφοροι όμιλοι νέων ενδεδυμένων την γραφικωτάτην Ελληνικήν φουστανέλληαν θέλουσιν αποτελέει την εκλεκτικωτέραν ανθοδέσμην της όλης εορτής. Χοροί από νέους και νεάνιδας, μετημφιεσμένους και μη εις την πλατείαν και εις διάφορα άλλα σημεία θέλουσι ποικίλληει την πανηγυρικήν όψιν της πόλεως.

Η ιστορική κρεμάλα, αρχαιότατον έθιμον, θέλει και εφέτος θριαμβεύσει.

Επιτροπή παρακολουθούσα θα απονείμει τα κάτωθι βραβεία:

Εις τον 1ον όμιλον φουστανελληοφόρων αποτελούμενον από 8 τουλάχιστον άτομα και όστις ήθελε διακριθή εις εμφάνισιν, χορόν και χάριν δραχμάς 1.000, εις τον δεύτερον όμιλον φουστανελληοφόρων από 6 τουλάχιστον άτομα δραχ. 600. Εις την περίπτωση κατά την οποίαν αμφοτέροι οι όμιλοι ήθελον κριθεί ίσοι, η Επιτροπή θα αποφασίση αναλόγως. Εις τον πρώτον όμιλον γυναικών ενδεδυμένων ελληνικάς αμφιέσεις αποτελούμενον από 10 τουλάχιστον άτομα δρ. 400. Εις τον δεύτερον όμιλον γυναικών ως άνω αποτελούμενον απ' οκτώ τουλάχιστον άτομα δρχ. 300. Εις τον πρώτον όμιλον ντομινοφόρων οίτινες θα συντελέσουν περισσότερον εις την γενικήν ευθυμίαν και αποτελούμενον τουλάχιστον από 12 άτομα δρ. 500. Εις τον δεύτερον ως άνω όμιλον ντομινοφόρων αποτελούμενον από 8 τουλάχιστον άτομα δρχ. 300. Εις την πρώτην μασκαράταν ήτις με πολλήν χάριν ή με ικανήν δόσιν πνεύματος ήθελεν συμβολήσει δι' αλληγορικών παραστάσεων κάτι εκ της συγχρόνου εποχής δραχ. 400. Εις την δευτέραν μασκαράταν ως άνω δραχ. 200. Και εις την τρίτην μασκαράταν ως άνω δραχ. 100.

Η σιδηροδρομική εταιρεία θέλει προσθέσει έκτακτον αμαξοστοιχίαν αναχωρούσαν εκ Μεσσήνης διά Καλάμας την 8ην μ. μ. ώραν.

Εκείνον όπερ επιφυλάσσει εκπλήξεις έσται η συγκέντρωσις μετημφιεσμένων και μη κατά την εσπέραν εις τας πλατείας της πόλεως αίτινες θα φωτίζονται δι' απλήτου ηλεκτροφωτισμού. Απειρία δε βεγγαλικών φώτων από εξωστών θα προσδίδει μεγαλοπρέπειαν και άφθαστον αίγλην εις το σύνολον της εορτής ης θα χρησιμεύση ως έξοχος κατακλιεί ο λόγος του Καρναβάλιου τον οποίον θα απαγγείλει προς τους πανηγυριστάς αποχαιρετών αυτούς και ευχόμενος χρόνια πολλά και καλά. Η Οργανωτική Επιτροπή».

Οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία αλλήλ γι' αυτές υπάρχει μόνον ένα μικρό σημείωμα που δείχνει ότι οι Καθαματιανοί εκτιμούν τον τρόπο οργάνωσης του Νησιώτικου καρναβαλιού αλλήλ επιμένουν να χαρακτηρίζουν τη γιορτή "μετακαρναβαλική"⁽¹¹⁰⁾: «Κατά την Καθαράν Δευτέραν οι Νησιώται απέδειξαν διά μιαν ακόμη φοράν ότι γνωρίζουν το μυστικό της οργανώσεως μιας μετακαρναβαλικής εορτής, όπως όλοι οι μέχρις εκεί εκστρατεύσαντες ομοθύμως μαρτυρούν. Εάν μάλιστα η συγκοινωνία ήταν κάπως ανωτέρα, ασφαλιώς οι εντυπώσεις όλων θα ήσαν απολύτως άριστα».

ΤΟ 1935

Φτωχές οι πληροφορίες για το 1935, όμως κατά πως φαίνεται οι αστικοί χοροί έχουν γίνει θεσμός με διαφορετικούς οργανωτές κάθε φορά και η πόλη έχει αποκτήσει "κοσμικούς" που συμμετέχουν σε αυτούς. Λέξη που προσδιορίζει πλέον μια ορισμένη κοινωνική διαστρωμάτωση και διαφορετικό τρόπο ζωής. Οργανωτής εμφανίζεται ο "Φιλόπτωχος Σύλληλος Κυριών"⁽¹¹¹⁾: «Και η γείτων Μεσσήνη δεν υστερεί εις αποκριάτικη κίνηση. Ο εξόχως δρων εις την γείτονα Φιλόπτωχος Σύλληλος Κυριών οργανώνει διά το προσεχές Σάββατο χορόν εις τον οποίον θα παρευρεθί όλη η κοσμική Μεσσήνη. Κατά τας πληροφορίας μας ο χορός ούτος έχει εξησφαλισμένην την επιτυχίαν του, χάρις εις την λαμπράν του οργάνωσιν και την αρτίαν ορχήστραν».

ΤΟ 1936

Για το 1936 υπάρχει ένα πλήθος πληροφοριών με πρώτη την... επανάληψη αναγγελίας του χορού που οργανώνει ο "Φιλόπτωχος Σύλληλος Κυριών" με το ίδιο κείμενο όπως και την προηγούμενη χρονιά⁽¹¹²⁾: «Και η γείτων Μεσσήνη δεν υστερεί εις αποκριάτικη κίνηση. Ο εξόχως δρων εις την γείτονα Φιλόπτωχος Σύλληλος Κυριών οργανώνει διά το προσεχές Σάββατο χορόν εις τον οποίον θα παρευρεθεί όλη η κοσμική Μεσσήνη. Κατά τας πληροφορίας μας ο χορός ούτος έχει εξησφαλισμένην την επιτυχίαν του, χάρις εις την λαμπράν του οργάνωσιν και την αρτίαν ορχήστραν».

Ταυτοχρόνως ανακοινώνεται η οργάνωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων που είναι σχεδόν η ίδια με αυτή του 1934, μια απόδειξη και της συνέχειας των εκδηλώσεων αλλιά και της ενασχόλησης των ίδιων προσώπων⁽¹¹³⁾: «Τη ευγενεί πρωτοβουλία της Κοινότητας και συνεργασία της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών, θέλει εορτασθεί εφέτος όσον ένεστι μεγαλοπρεπέστερον και ευθυμώτερον η κατ' έτος εορταζομένη Καθαρά Δευτέρα. Προς τούτο η μεν Κοινότης εψηφίσαστο γενναίον κονδύλιον, ικανά δε αφ' ετέρου ποσά συνελέγησαν δ' εράνου. Η αγορά άπασα θέλει μεταβληθεί εις βαθύσκιον δάσος εξωραϊζομένη με μύρτα και κλάδους. Περί ώραν 11ην π. μ. θέλει εμφανισθή ο Καρνάβαλος εισελαύνων εφ' αμάξης εις την πόλιν διά της οδού Τριπόλεως παρακολουθούμενος υπό του επιτελείου του και πλήθους πανηγυριστών μετά τυμπάνων και εγχωρίων οργάνων προπορευομένης της Φιλαρμονικής, παινιζούσης διάφορα χαρμόσυνα εμβατήρια. Η πομπή θέλει καταλήξη εις την πλατείαν οπόθεν ο Καρνάβαλος θέλει εκφωνήσει από εξώστου τον πανηγυρικόν της ημέρας δίδων το σύνθημα της γενικής ευθυμίας. Διάφοροι όμιλοι νέων ενδεδυμένων την γραφικότητα την Ελληνικόν φουστανέλλαν θέλουσιν αποτελεί την εκλεκτικώτεραν ανθοδέσμη της όλης εορτής. Χοροί από νέους και νεάνιδας, μετμηφισμένους και μη εις την πλατείαν και εις διάφορα άλλα σημεία θέλουσι ποικίληι την πανηγυρικήν όψιν της πόλεως.

Η ιστορική κρεμάλα, αρχαιότατον έθιμον, θέλει και εφέτος θριαμβεύσει.

Επιτροπή παρακολουθούσα θα απονεμίει τα κάτωθι βραβεία:

Εις τον 1ον όμιλον φουστανελλοφόρων αποτελούμενον από 8 τουλάχιστον άτομα και

όστις ήθελε διακριθή εις εμφάνισιν, χορόν και χάριν δραχμάς 750, εις τον δεύτερον όμιλον φουστανελλιοφόρων από 6 τουλάχιστον άτομα δραχ. 500. Εις την περίπτωσην κατά την οποίαν αμφοτέροι οι όμιλοι ήθελον κριθεί ίσοι, η Επιτροπή θα αποφασίση αναλόγως. Εις τον πρώτον όμιλον γυναικών ενδεδυμένων ελληνικάς αμφιέσεις αποτελούμενον από 10 τουλάχιστον άτομα δρ. 300. Εις τον πρώτον όμιλον ντομινοφόρων οίτινες θα συντελήσουν περισσότερον εις την γενικήν ευθυμίαν και αποτελούμενον τουλάχιστον από 12 άτομα δρ. 300. Εις τον δεύτερον ως άνω όμιλον ντομινοφόρων αποτελούμενον από 8 τουλάχιστον άτομα δρχ. 200. Εις την πρώτην μασκαράταν ήτις με πολλήν χάριν ή με ικανήν δόσιν πνεύματος ήθελεν συμβολίσει δι' αλληγορικών παραστάσεων κάτι εκ της συγχρόνου εποχής δραχ. 300. Εις την δευτέραν μασκαράταν ως άνω δραχ. 150. Και εις την τρίτην μασκαράταν ως άνω δραχ. 100.

Η σιδηροδρομική εταιρεία θέλει προσθέσει έκτακτον αμαξοστοιχίαν αναχωρούσαν εκ Μεσσήνης διά Καλάμας την 8ην μ. μ. ώραν.

Εκείνον όπερ επιφυλάσσει εκπλήξεις έσται η συγκέντρωσις μετημφιεσμένων και μη κατά την εσπέραν εις τας πλατείας της πόλεως αίτινες θα φωτίζονται δι' απλήτου ηλεκτροφωτισμού. Απειρία δε βεγγαλικών φώτων από εξωστών θα προσδίδει μεγαλοπρέπειαν και άφθαστον αίγλην εις το σύνολον της εορτής ης θα χρησιμεύση ως έξοχος κατακλήεις ο λόγος του Καρναβάλλου τον οποίον θα απαγγείλῃ προς τους πανηγυριστάς αποχαιρετών αυτούς και ευχόμενος χρόνια πολλά και καλά. Η Οργανωτική Επιτροπή».

Η περιγραφή των εκδηλώσεων στη "Σημαία" είναι κολλακευτική και τονίζονται ιδιαίτερα τα τοπικά στοιχεία τους όπως είναι οι όμιλοι χορευτών με τις παραδοσιακές στολές που φυλάνε στα σεντούκια άνδρες και γυναίκες, αλλιά και η κρεμάλια που αποκτά... θεραπευτική και σατιρική σημασία⁽¹¹⁴⁾: «Πρέπει να ξεύρετε ότι σε κανένα άλλο μέρος της Ελλάδος δεν ντύνονται με όση κομψότητα και χάρη ντύνονται μ' Ελληνικάς ενδυμασίας οι Νησιώτες και οι Νησιώτισσες. Φουστανελλά Νησιώτικη είναι σωστό ποίημα λεβεντιάς, καμαριού, υπερφάνειας και αρματολισμού. Η φουστανελλά, η φέρμελη, το μείντανι, η σκάλητσα, το τσαρούχι, το λουστρινένιο σελιλάχι και το φεσάκι με τη μαύρη μεταξωτή φούντα, είναι όλα χυτά πάνω στο Νησιώτη. Αλλιά και οι Νησιώτισσες με τις Ελληνικές τους ενδυμασίες, με τα κοντογούνια τους, τα φέσια τους, με τα μαργαριταρένια κουμπιά είναι θαύμα ιδέσθαι.

Από της πρωίας της Καθαρής Δευτέρας πολλοί συμπολίται έσπευσαν στο Νησί για να λάβουν μέρος στο ξεφάντωμα των Νησιωτών.

Αλλιά έως το μεσημέρι η κίνηση δεν παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον.

Μετά μεσημβριάν όμως το Νησί επλημμύρισεν από ομίλους φουστανελλιοφόρων και άλλων Νησιωτών, που εσαυρίζον με όμορφες μασκαράδες ορισμένα πρόσωπα. Παντού αντηχεί το γέλιο, το γλέντι, η χαρά και ο χορός. Η πόλις έχει όψιν εορτασμού. Αλλιά ο Νησιώτικος χορός είναι πραγματικό θαύμα! Πού βρέθηκε στους θαυμαστούς αυτούς βουρκόλους -αυτό είναι το... φιλολογοικό ψευδώνυμο των Νησιωτών- τόσο ευκινησία, τόσο χάρη, τόσο τέχνη, τόσο λεβεντιά! Χορεύουν ρυθμικώτατα σαν να πετούν, ενώ γύρω τους μαίνεται ο χαρτοπόλεμος. Η οργανωτική επιτροπή, είδος κομιτάτου, με σοβαρότητα ελληνοδίκων κριτών, παρακολουθεί τους διαφόρους ομίλους φουστανελλιοφόρων και των μεταμφιεσμέ-

ων κρατών σημειώσεις, ίνα εν καιρώ εκδώσουν την απόφασίν των.

Η ΚΡΕΜΑΛΑ

Η ιστορική Κρεμάλα είναι στη θέση της. Οι Μεσσήνιοι έχουν ακραδάντως πεισθεί ότι όσοι έχουν το ευτύχημα ή το ατύχημα να κρεμιώνται, θεραπεύονται από πάσαν νόσον και μαλακίαν. Η θερμόκαψα παρέρχεται και η υγεία εξασφαλίζεται. Η οργανωτική επιτροπή της Κρεμάλας, επιθυμούσα να συντελέσει εις την εξυγιάνσιν της χώρας απύθυνε το εξής τηλεγράφημα.

Αρχηγούς κομμάτων

Αθήνας

Η Κρεμάλα σας αναμένει. Σπεύσατε, έλθετε, εξυγιανθήτε, σωθήτε.

Εκπρόσωποι της Κρεμάλας

Οι λήπται των τηλεγραφημάτων απήντησαν.

Οργανωτικήν Επιτροπήν Κρεμάλας

Μεσσήνη

Αξιοί Κρεμάλας είναι εκείνοι που μας έκαμαν αρχηγούς. Κρεμάστε όλους πανηγυριστάς, κρεμασθήτε και σεις επ' αγαθώ πατρίδος.

Αρχηγοί κομμάτων.

Ετσι έληξε η αλησμόνητος εορτή της Νησιώτικης Καθαροδευτέρας.

Ο αθέατος».

Την επομένη αναλαμβάνει... δράση ένας σπουδαίος δημοσιογράφος από την Πιλαλίστρα, ο Γιώργος Αποστολόπουλος⁽¹¹⁵⁾, ο οποίος με πολύ χαρακτηριστικό τίτλο «Η Νησιώτικη Καθαρά Δευτέρα γιατί δεν θα σβήσει ποτέ» γράφει ένα ενθουσιώδες, αλλήα πολύ σημαντικό κείμενο στο οποίο εκφράζει τους λόγους της συνέχειας των εκδηλώσεων οι οποίοι εγγυώνται και το μέλλον του. Είναι χαρακτηριστικό μάλιστα το γεγονός ότι αντιδιαστέλλει τις εκδηλώσεις της Καθαράς Δευτέρας από αυτές του πανηγυριού (Τ' αννιάμερα) γιατί είναι απαλλογμένες «από το πνεύμα της συναλληλαγής», παραπέμποντας στην εμποροπανήγυρη⁽¹¹⁶⁾: «Εάν υπάρχει εις την Μεσσηνία μια πτυχή η οποία ανοίγει κάθε χρόνο, ξετυλίγεται ως σερπαντίνα για να φανερώσει εις τους κουρασμένους ανθρώπους την εύθυμη όψη της ζωής, αυτή αναμφιβόλως πρέπει να είναι η Μεσσηνή. Η γειτονική πόλις με την ακατάβλητη πίστη της προς τις ωραίες πατροπαράδοτες συνήθειες, προς τα αγνά και χαρούμενα έθιμα της Αποκριάς.

Δύο φορές το χρόνο οι άνθρωποι της Μεσσηνίας, ληγισμένοι από τον κάματο της σκληρής ζωής, όταν στερεύουν όλες οι πηγές της χαράς, αισθάνονται την ανάγκη να ξεσπάσουν.

- Πού θα πάμε παιδιά;

- Πού αλλού από το Νησί!

Και πηγαίνουν εκεί. Το Νησί αυτές τις δύο φορές κάθε χρόνο, τα "εννιάμερα" και την Καθαρή Δευτέρα, γίνεται κοσμοπόλις αθηθινή. Από την Καλαμάτα, από τα χωριά, από τα πέρατα της Μεσσηνίας συγκεντρώνονται στο Νησί χιλιάδες κόσμου, που διψά για λίγη χαρά, για λίγο κέφι, λίγο ξεφάντωμα και τα αναζητεί παντού. Ευτυχώς ότι το Νησί δεν εφάνη ποτέ

κατώτερον των προσδοκιών κανενός. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις αποζημιώνει τους ξένους του με το παραπάνω. Ιδίως την Καθαρά Δευτέρα η οποία είναι απαλλοτριωμένη από το πνεύμα της συναλληλιάς που χαρακτηρίζει την άλληλη εκδήλωση της Νησιώτικης ευθυμίας "Τ' αννιάμερα".

Θα εχρειάζετο αναδρομή εις το παρελθόν για να μπορέση κανείς να αποφανθή θετικά περί του πώς και γιατί οι Νησιώτες κατώρθωσαν να επιβάληουν το καρναβάλι της Καθαράς Δευτέρας των κατά τον τρόπον που το επέβαλλαν ούτως ώστε να αποτελέει σήμερον το εκ των ων ουκ άνευ της Αποκριάς. Εκείνο πάντως που είναι αληθές, είναι ότι η Νησιώτικη Καθαρά Δευτέρα με όλα της τα καμώματα, έχει αποβεί ο ακρογωνιαίος λίθος της ευθυμίας στον οποίο καταφεύγουν κάθε χρόνο όλοι οι διψασμένοι για ξεγνοιασιά και για γέλιο, κυριαρχημένοι κυριολεκτικώς από την γοητεία της.

Γι' αυτό βεβαίως, όπως γράφαμε χθες σε πρόχειρο σημείωμά μας, δεν είναι δευτερευούσης σημασίας και η συμβολή των εκάστοτε προέδρων της κοινότητας καθώς και των εκπροσώπων των επαγγελματικών οργανώσεων της γείτονος. Οπωσδήποτε πρέπει να ομολογηθή ότι υπάρχει κάτι τι το πηγαίον μέσα στις φλέβες των Νησιωτών το οποίον μεταδίδεται ακέραιο και αυτούσιο από τους προγόνους στους απογόνους και κατορθώνει ανεπηρέαστο από του χρόνου τη φθορά να μετουσιώνεται σε σφαίρες πραγματικής ευφυΐας η οποία ενσαρκώνεται σε πραγματικώς πρωτότυπες εμπνεύσεις, χωρίς να μειώνει ουδαμώς την αναμφισβήτητον αξίαν των πατρίων.

Η Νησιώτικη ευφυΐα στις περιπτώσεις αυτές του καρναβαλιού είναι πράγματι ασύγκριτη. Κατορθώνει και συνθέτει τέτοιους συνδυασμούς, που θα τους εξήλεγε και ο καλύτερος σκηνοθέτης. Και όχι συνδυασμούς αβαθείς, απλοούς, προσιτούς εις την ένταση συνήθους πνευματικής οξύτητος. Σκηνοθετεί πράγματα που ενώ διά την ευκολίαν της εκτελέσεως φαίνονται απλά, εν τούτοις περικλείουν πρωτοτυπίαν συλλήψεως θαυμαστήν. Η εξυπνάδα των θα εξέπληττε και τον πλέον ευφυή πολιτικόν και η σάτυρά των θα ενοχλούσε και τον πλέον άψογον κομματάρχην. Η πηγή αυτής της ευφυΐας είναι ακένωτος. Τόσο που αν υπήρχε τρόπος να εκδηλωθεί παραλληλώς και προς άλλα ζητήματα, θα ημπορούσε κανείς να στηρίξει αισιοδοξίες βάσιμους και για το μέλλον της γείτονος. Πάντως και όπως έχει με τη μονομερή της αυτή εκδήλωση, δεν είναι λιγώτερο άξια θαυμασμού. Και για τούτο πάντοτε δίπλα από την αιώνια κρεμάλα του Αργαστηριακιού και δίπλα από τα πατροπαράδοτα ξυλοπόδαρα, θα στέκεται ζωντανό, ζοηρή, σπινθηροβόλο το πνεύμα της Νησιώτικης Αποκριάς, έτοιμο να χαρίσει στους πολυπληθείς του θαυμαστάς πότε την έκπληξη, πότε το ξάφνιασμα και πάντοτε την ευχαρίστησιν την ευθυμία και τη χαρά.

Γι' αυτό η Νησιώτικη Καθαρά Δευτέρα, οπωσδήποτε και αν εξελιχθούν οι καιροί, φαντάζομαι πως δεν θα υπάρξει ποτέ εποχή που θα χάσει τη γοητεία της και θα παύσει να στέλνει το χαρούμενο προσκλητήριό της προς τα πέρατα της Μεσσηνιακής γης.

Γιώργος Αποστ.».

ΤΟ 1937

Την 4η Αυγούστου 1936 επιβάλλεται η δικτατορία του Μεταξά. Το καθεστώς κάνει ό,τι είναι δυνατόν για την πραγματοποίηση εντυπωσιακών εκδηλώσεων για λόγους προπαγανδιστικούς. Χαρακτηριστικό των φασιστικών καθεστώτων σε όλες τις εποχές και δεν θα μπορούσε να χαθεί η ευκαιρία εκμετάλλευσης μιας εκδήλωσης βαθιά ριζωμένης στη λαϊκή συνείδηση, όπως το Νησιώτικο καρναβάλι.

Η "Βάμαινα" και η παρέα της
τη δεκαετία του 1960

Από το κείμενο της πρόσκλησης φαίνεται ότι έχει αλλιάξει αυτός που την γράφει, είναι πομπώδης και για πρώτη φορά στην ιστορία συνδέει την κρεμάλα με το μύθο της γρίας Συκούς.⁽¹¹⁸⁾: "Την εφετεινήν Καθαροδευτέραν εμεριμνήσαμε όπως εορτάσωμεν λαμπρότερον και διασκεδαστικότερον παντός άλλου έτους. Δεν καυχώμεθα ότι εδήλωσαν ήδη συμμετοχήν αεροπλάνα ή ζέπελιν ή ο στόλος της Μεσογείου, διότι εσυνηθίσατε όταν ακούτε πολλήν κεράσια να δυσπιστείτε δικαίως.

Καυχώμεθα ουχ' ήπτον ότι κατεβήλαμεν πάσαν προσπάθειαν διά τον εορταστικόν διάκοσμον της πόλεως, διά την συμμετοχήν αρκετών ευθύμων ομάδων χορευτών φουστανελλοφόρων, μουσικών και γληντζέδων, ντομινοφόρων κυριών και δίδων φορουσών ελληνικάς ενδυμασίας καθώς και διαφόρους παραστάσεις μασκαράτας.

Επίσης το αθάνατον έθιμον της Ιστορικής Κρεμάλλας ήτις των 1827 εκρέμασε την γρηά Συκού επειδή εξήγησεν κακόν όνειρο του Ιμβραήμ, θέλει αναβιώση και εφέτος όπου και θα κρεμασθή πας μη ευθυμών επαρκώς.

Περί ώραν 10 π.μ. ο Καρνάβαλλος θέλει κατέλθη δι' αεροπλάνου εν τη πλατεία και παρελάση εφ' άρματος συνοδεία της επιτροπής και... μαρίδας, προπορευομένης της Φιλαρμονικής Μεσσήνης, ανερχόμενος δε εις εξώστην θα εκφωνήση τον καθιερωμένον χιουμοριστικόν πανηγυρικόν κηρύσσων την έναρξιν της εορτής.

Χοροί εις την πλῆτειάν και τας συνοικίας άφθονοι, κέφι εξαιρετικό, εμφανίσεις ποικίλαι και αθρόαι, κοσμοσυρροή γνωστή, και μασκαράδες μεταμφιεσμένοι ή μη ανά παν βήμα. Εγχώρια όργανα, όψις εορτασμού και εορταστικός θόρυβος αξιόλογος. Είναι η ημέρα που σκιρτούν τα κόκκαλα του Βάκχου.

Περί ώραν 4 μ.μ. η Ελληανόδικος επιτροπή θα ανέλθη εις τον επί τούτω εξώστην, θα κρίνη και θα απονείμη τα εξής βραβεία.

Ταύτα προκηρύσσομεν ως εξής:

1. Εις την πρώτην ομάδα φουστανελλιοφόρων, οίτινες θα συντελέσουν εις την επιτυχίαν της εορτής και θα διακριθώσιν εις την εμφάνισιν και τον χορόν δραχμ. 800.

2. Εις την δευτέραν ομάδαν φουστανελλιοφόρων δραχ. 500.

3. Εις μίαν ως άνω ομάδα γυναικείων Ελληνικών αμφίεσεων δραχ. 300.

4. Εις την πρώτην ομάδα ευθύμων ντομινοφόρων ήτις διά του κεφιού της θα συντελέση εις την επιτυχίαν της εορτής, αποτελουμένη εκ 15 ατόμων και άνω μετά μουσικών οργάνων κλπ. δραχμάς 400.

5. Εις την δευτέραν ως άνω ομάδα ντομινοφόρων δραχ. 250.

6. Εις την τρίτην ως άνω ομάδα ντομινοφόρων δραχ. 150.

7. Εις την πρώτην μασκαράταν ήτις θ' απεικονίση και θα σατυρίζει επιτυχώς κατάστασιν της κοινωνικής ζωής θα απονεμηθή βραβείον δραχ. 350.

8. Εις την δευτέραν ως άνω μασκαράταν δραχ. 100.

Ούτω θα συνεχισθή η ευθυμία μέχρι της πρωίας της Τρίτης. Μέσα συγκοινωνίας διά Μεσσήνην κατά την ημέραν ταύτην θα αφθονούσιν. Θέλουσιν δε προστεθή εις εξυπηρέτησιν της συγκοινωνίας μακροί συρμοί εκτάκτων αμαξοστοιχιών ΣΠΑΠ της γραμμής Καλαμών-Μεσσήνης.

Επαναλαμβάνωμεν λοιπόν την πρόσκλησιν και πάλιν προς τους Μεσσήνιους να συγκεντρωθούν και να διασκεδάσουν εις την πόλιν μας, ξεχνώντας τα σεκλήτια της συγχρόνου βιοπάλης και ενθυμούμενοι προς στιγμήν την φαιδράν ρήσιν του Αμψίδος

"Πίνε, παίξε, θνητός ο βίος

ολίγος ουαί χρόνος

αθάνατος γαρ εστίν ο θάνατος

αν άπαξ τις αποθάνη".

Η Οργανωτική Επιτροπή

Όπως μας πληροφορεί το "Θάρρος" ⁽¹¹⁹⁾: "Η Καθαρά Δευτέρα θα εορτασθή και εφέτος εις την γείτονα Μεσσήνην, ως και κατ' έτος, μεγαλοπρεπώς. Υπό της τοπικής οργανωτικής επιτροπής καταβάλληονται μεγάλα προσπάθειαι διά την όσον το δυνατόν καλύτεραν διασκέδασιν των επισκεπτών οι οποίοι θα συρρεύσουν εκεί εκ των πέριξ χωρίων και εκ Καλαμών διά να εορτάσουν τα κούλουμα και να αποθαυμάσουν λειτουργούσαν την θρυλικήν "κρεμάλαν" των Νησιωτών".

Στη δικτατορία του Μεταξά και οι αστικοί χοροί ενσωματώνονται στην προπαγανδιστική μηχανή του καθεστώτος και σε αυτόν που οργανώνεται το 1937 από την ΕΟΝ (120) και δίνονται ευρεία προβολή και αναλυτική περιγραφή ⁽¹²¹⁾:

"Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Με μεγάλο κέφι διεξήχθη η προχθεσινή χοροεσπερίς της Εθνικής Νεολαίας Μεσσήνης. Ο διάκοσμος της αιθούσης υπήρξε ονειρώδης χάρις εις τας προσπάθειάς του προέδρου κ. Παπαγιάννη. Το δε κυλικείον με διευθυντήν τον κ. Μπεσσήνη υπήρξε πλουσιώτατον. Ο καμπαντίης έρευσε άφθονος. Η Φιλαρμονική μας χάρις εις τον μαέστρον συμπολίτην μας κ. Φάκωναν μας παρουσίασεν αληθώς ωραία πράγματα.

Μεγαλυτέραν μεγαλοπρέπειαν εις την χοροεσπερίδα έδωσε και η συμμετοχή του μεγάλου μας μαντολίστα κ. Νίκου Πετρόπουλου ο οποίος εις τα διαλείμματα έπαιξεν διάφορα μουσικά τεμάχια ιδικής του συνθέσεως. Εις τα τεμάχια "ονειρώδης έρως" και "σάλπιγγες Γερμανικού εμβατηρίου" κυριολεκτικώς απεθεώθη.

Την ωραιότεραν ανθοδέσμην της βραδιάς αποτελούν αι δεσποινίδες Αφρούλα Κορκονικήτα, Ισμήνη Κουκουμά, Πόπη και Ελένη Πετροπούλου, Τούλα Αγγελιοπούλου και Ισμήνη και Ιάνθη Παπαχατζή. Αι κυρίαί Οικονομοπούλου, Αρμάνδου, Καρακώστα, Πετροπούλου, Νικοηοπούλου, Παπαχαντζή και Χρόνη.

Την πιο μεγάλην ευθυμίαν προσέδωσαν οι κ. κ. Οικονομόπουλος διευθυντής Αγροτικής Τραπέζης, Μήτσος Θωμόπουλος διευθυντής ΤΤΤ, Κορκονικήτας ιατρός, όστις εις τον Καθαματιανόν παρουσίασε πραγματικές εκπλήξεις, ο πρόεδρος της κοινότητας κ. Τάσης Πετρόπουλος, ο φαρμακοποιός κ. Καρακώστας, ο γεωπόνος κ. Χριστόπουλος και ο δικηγόρος κ. Κουλιέτσος και ο ιατρός κ. Μπουλιούκος.

Ο κ. Θωμόπουλος ανεκηρύχθη απ' όλους τους παρευρισκόμενους βασιλεύς της μπλόφας.

Περί την 1ην μεταμεσονύκτιον εγένοντο αι κληρώσεις των διαφόρων λαχείων. Ο μεγαλυτέρος τυχερός υπήρξε ο πρόεδρος της Παμμασσηνιακής Νεολαίας λαβών 1 δοχείο από το εκλεκτόν προϊόν του εργοστασίου Καλούλη. Τα παιδιά της Φιλαρμονικής μας έπαιξαν με κέφι. Μπράβο τους, τους αξίζει κάθε έπαινος.

Επίσης συγχαίρομεν τους διοργανωτάς της χοροεσπερίδος τους αποτελούντας το διοικητικόν συμβούλιον της Εθνικής Νεολαίας Μεσσήνης εις τους οποίους αξίζει κάθε έπαινος.

Πότνης Λουκάκος".

Με το κείμενο αυτό κάνει την πρώτη εμφάνισή του στην ιστορία του καρναβαλιού ο Πότνης Λουκάκος⁽¹²²⁾, ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες των εκδηλώσεων για πολλά χρόνια στη συνέχεια.

Χορό όμως οργανώνει πάλη και ο Φιλόπτωχος Σύλληλος Κυριών⁽¹²³⁾

"Αλλ' αν οι Καθαματιανοί εχόρευσαν εφέτος όσον κανένα άλλο έτος, δεν υστέρησαν εις τούτο και οι Νησιώτες. Αυτό τουλάχιστον αποδεικνύεται από τις εισπράξεις του χορού του Φιλοπτώχου Συλλόγου Κυριών Μεσσήνης, που εδόθη το βράδυ του Σαββάτου εις την αίθουσα του Α' Δημοτικού Σχολείου καταλήθως διακεκοσμημένν. Εις τον χορόν αυτόν εις τον οποίον παρευρέθη η εκλεκτοτέρα μερίς της κοινωνίας Μεσσήνης, έλαβον μέρος και πολλοί Καθαματιανοί, όπως εν γένει άλλως τε κάθε χρόνον. Ολοι δε ομολογούν ότι οι χοροί που δίδονται εις την Μεσσήνην, είναι απείρως καλύτεροι από τους ιδικούς μας".

Η περιγραφή του Νησιώτικου καρναβαλιού στη "Σημαία" είναι ενθουσιώδης ⁽¹²⁴⁾:

"Η ωραία παράδοσις των γειτόνων μας Νησιωτών και η ακατάλητη ευφυΐα των εθαυμα-

τούργησαν και εφέτος. Η Καθαρά Δευτέρα ήταν ανέκαθεν και θα εξακολουθήσει να είναι η αρχή και το τέλος, το άλφα και το ωμέγα του Μεσσηνιακού Καρναβαλιού. Είναι αναφαίρετο δικαίωμα των Νησιωτών -και είναι προς τιμήν των- να εορτάζουν μίαν αποκρηνά γεμάτην από τη γοητεία της ευθυμίας και της χαράς. Το ξέρει και ο τελευταίος Μεσσήνιος. Ξέρει ότι το σπιρτόζο πνεύμα του Νησιώτη, η ακοίμητη διάθεσίν του για ξεφάντωμα, το πλούσιο αίσθημά του, εν συνδυασμῶ με την αθάνατη τοπική παράδοση, θα έχει πάντα να εμφανίσει κάτι το πρωτότυπο, κάτι το ζωντανό σε ποικιλία, που να έχει τον ευχάριστο τόνο του γραφικού καρναβαλιού. Και αυτό είναι που ελκίζει κάθε χρόνο τον κάθε εορταστή από την τελευταία εσχατιά του Νομού. Έχει πλέον γίνει κανὼν ὅτι δεν εννοείται Μεσσήνιος εορτάζων την αποκρηνά, εάν δεν επισκεφθῆ την Μεσσήνην και δεν παρακολουθήσει το καρναβάλι της Καθαράς Δευτέρας.

Και οι Μεσσήνιοι λήτραι της ωραίας αυτής αποκρηνάτικης παραδόσεως, συνέρρευσαν και εφέτος εις την Μεσσήνην, διά να παρακολουθήσουν εκεί τον επίλογο του εφετινού καρναβαλιού. Μόνον εκ της πόλεως μας μετέβησαν εις την γείτονα πλέον των πέντε χιλιάδων συμπολιτών παντός φύλλου, ηλικίας και τάξεως, διά των εκτάκτων αμαξοστοιχιών τας οποίας η ΣΠΑΠ είχε θέσει εις την διάθεσιν του κοινού, από των πρωινών ωρών. Περισσότεροι είχαν συρρεύσει εις την Μεσσήνην εκ των περιχώρων και των γειτονικών Μεσσηνιακών κωμοπόλεων. Πλήθη κόσμου είχαν κατακλύσει την πλατείαν και τα πέριξ αυτής κέντρα, τας δε οδούς της πόλεως διέτρεχον κατά ομάδας οι ξένοι επισκέπται προσδίδοντες με την ζωηρότητα των έναν εξαιρετικόν τόνον εις την γενικήν ευθυμίαν.

Την έναρξιν του καρναβαλιού έκαμεν ο περίφημος τύπος της γείτονος κ. Δασκαρόλης ο οποίος επιβαίνων τετραπόδου αεροπλάνου παρήλασεν διά της κεντρικής πλατείας και των οδών της πόλεως σκορπίσας παντού το γέλιο και την ευθυμίαν με το κωμικόν της εμφανίσεώς του και τα έξυπνα καλαμπούρια του. Αργότερον ήρχισαν να εμφανίζονται εις τας οδούς και αι άλλαι ομάδες των μετεμφιεσμένων, εν χορδαίς και οργάνοις, προσθέτουσαι η κάθε μια χωριστά και κάτι το ιδιαίτερον εις την γενικήν ευθυμίαν.

Εις τας 4.30 μ. μ. ὁπότε το γενικόν κέφι είχεν αποκορυφωθῆ και εις τα κέντρα ο χαρτοπόλεμος μεταξύ εντοπίων και ξένων είχεν προσλάβει την αγριότεραν του μορφήν, ανήλθεν επί της ειδικής εξέδρας και κατέλαβε την θέσιν της η επιτροπή απαρτιζομένη εκ των κ. κ. Πετροπούλου προέδρου της κοινότητος, Κορκονικίτα ιατρού, Χρόνη, Δημητρόπουλου και Μυτιληναίου. Της επιτροπής προήδρευε τιμητικῶς ο Νομάρχης μας κ. Παπαδήμας.

Ευθύς αμέσως ήρχισαν παρελαύνουσαι προ της επιτροπής αι διάφοροι ομάδες των μετμφιεσμένων. Πρώτη παρήλασεν ομάς φουστανελλοφόρων απαρτιζομένη εκ των κ. κ. Μ. Βασιλοπανάγου, Γ. Τσώνη, Γ. Ρούτση, Α. Ρούτση, Π. Γκούζη, Ηλ. Μουρούφα. Κ. Κούσκουλα, Ι. Σκορδάκη, Ι. Αθανασοπούλου και Λ. Στεφάνου.

Δευτέρα ομάς φουστανελλοφόρων απαρτιζομένη εκ των κ. κ. Γ. Μιχαλόπουλου, Π. Μιχαλόπουλου, Γ. Φραγκάκη, Π. Λαμπράκη, Ι. Λαζαράκη και Ι. Πετρουλάκη.

Τρίτη ομάς φουστανελλοφόρων υπό τους Π. Θεοδωρακόπουλον και Θ. Βενέρον. Επικολούθησεν παρέλασις των διαφόρων άλλων ομάδων ντομινοφόρων κ.λπ. εκ των οποίων πρώτον βραβείον έλαβεν η ομάδας ντομινοφόρων του Μουσικού Ερασιτεχνικού Ομίλου Καλαμών και δεύτερον βραβείον η υπό τους κ. κ. Π. Μανθόπουλον και Β. Ρούτσιν ομάς ντομινοφόρων εκ Μεσσήνς.

Μετά το πέρας της απονομής των βραβείων εις την κεντρικήν πλατείαν της Μεσσήνς εχορεύθησαν ελληνικοί χοροί συνοδεία λαϊκών οργάνων μέχρι των βραδινών ωρών. Ο Νομάρχης κ. Παπαδήμας μετά της κυρίας του έκαμαν έναρξιν χορεύσαντες θαυμάσιον Καλαματιανόν.

Ιδιαίτεραν εντύπωσιν προεκάλεσαν αι ομάδες των φουστανελλοφόρων και οι χορευθέντες υπ' αυτών χοροί. Προσέδωσαν εις την εορτήν έναν καθαρώς Ελληνικόν τόνον, οι δε απαρτιζοντες αυτάς Νησιώτες ήσαν πραγματικοί εκπρόσωποι της Ελληνικής λεβεντιάς.

Ο Συνεργάτης

Ανάλογη είναι και η περιγραφή του Γιώργου Περσόπουλου⁽¹²⁵⁾ στο "Θάρρος"⁽¹²⁶⁾:

"Λόγω της οικονομικής κρίσεως". Η στερεότυπη μυριόστομη μεταπολεμική δικαιολογία κάθε αδυναμίας μας. Όλα δεν πάνε καλά συνεπεία της οικονομικής κρίσης. Σοβαρώς; Υπάρχει, σ' αλήθεια οικονομική κρίση τουλάχιστον στη Μεσσηνία; Να μου επιτρέψετε να αμφιβάλω. Αλλά και ήταν εκείνο το απέραντο έμπυχο συνονθύλευμα που σκόρπιζε ζωή και ευωδίαζε την ατμόσφαιρα της Καλαματιανής και Νησιώτικης έκτασης εις δύο τελευταίες ημέρες του μασκαρέματος; Να σας πω εγώ: Ηταν απλούστατα μια εμπράγματη απόδειξη της αληθοφάνειας του ισχυρισμού πως, μετά το 1932, η κρίση υποχώρησε. 'Η του ότι η σημερινή κυβέρνηση, απ' την πλευρά της μεταχείρισης της Ελλάδας, έχει διορθώσει τα πράγματα, έτσι ώστε να πιστεύουμε πως ο κόσμος δεν πεινάει. Ο,τι θέλετε πιστέψτε. Πάντως μη μου αρνηθείτε πως ο κόσμος του Νομού μας ζει σήμερα σε μια ατμόσφαιρα οικονομικής βελτίωσης τέτοιας που μην του επιτρέπη καν το "σκουζην" όταν τουλάχιστον η παράδοσις και τα έθιμα επιτάσσουε να κινιέται μέσε σ' ένα συμπαθητικό ξεφάντωμα της νοοτροπίας -επιτέλους- του μακαρίτη... Κολλοκοτρώνη, του τις ώρες της ανάπαυλάς του βροντοφώναζε το περίφημο:

- Βροντάτε το, ωρέ!

Ο κόσμος της Καλαμάτας το βρόντηξε και το τίμησε! Και πρώτα-πρώτα ο κ. Νομάρχης και η ερίτιμη κυρία του που το... φέρανε βόλτα στο Νησί την Καθαρή Δευτέρα και... ξεκουφαθήκανε απ' τα ακατάπαυστα και ζωνρά χειροκροτήματα του κόσμου που είχε σχηματίσει γύρω απ' την επιτροπή των βραβείων, της οποίας προήδρευσε ο κ. Παπαδήμας, σινικό κηλοϊό. Αλλά κ' ήταν εκείνο το ανθρώπινο παραλήρημα όταν ο κ. Νομάρχης με τη γλυκειά επιβλητικότητα του, κι έπειτα η κυρία Παπαδήμα με την ελκυστική απλότητά της εσύρανε τον Καλαματιανόν. Ηταν η πολυάνθρωπη ειρηνικά θορυβώδικη ομολογία της δικαίωσης μιας επιθυμίας να πέση ο υδροκέφαλος ψυχρός ετικετισμός και η ανόητη σοβαροφάνεια του κοτζαμπασισμού που τότε βλέπαμε θρονιασμένο σε συμβατικές άρχουσες έδρες και που -αν αγαπάς το Χριστό, εδώ που τα λέμε- μας είχε καταντήσει βραχνάς απαίσιος. Η προχθεσινή

εμφάνιση του Νομάρχη μας ήταν μια εξόρμηση, μια χρειαζόμενη περιφρόνηση του πολιτικά παλιού, ένα γιορτάσι του ζωντανά καινούργιου, του ατόφιου κοσμοπολιτισμού. Γι' αυτό κι ο κόσμος, πάσας πνευματικής προϋπόθεσης, χειροκροτούσε πηγαία, συνειδητά, αυθόρμητα. Είμαι βέβαιος πως αν ο πρωθυπουργός βρισκόταν προχτές στο Νησί, θα ύψωνε μ' υπερηφάνεια, τόσο τη φωνή του που... που θα φιλούσε Νομάρχη, κόσμο.

Αλλά τι να γράψουμε για την κίνηση! Ο Νομός μας έχει ζωή μέσα του. Κι είναι λιγάκι "ζαμανφουτίστας". Κι όχι μονάχα οι Καλαματιανοί κι οι Νησιώτες που, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, είχανε ανοίξει τον εαυτό τους στην απαίτηση της γιορταστικής ημέρας. Μα και ξένοι. Και τι ξένοι! Τέτοιοι που θα ήταν νόμιμο και μπορετό -ας πούμε- να φυλακισθή κόσμος σε μια χειρονομία τους. Μα, οι καιροί της βλιάκινης ετικέτας χάθηκαν στον καιάδα του παρελθόντος κ' οι άνθρωποι ζούνε πια ή τείνουν να ζήσουνε στα πλαίσια της πανανθρώπινης ραφιναρισμένης "ψυχοφυσιολογίας"! Πώς; Παρακαλώ: Επιστρέφω από το Νησί με των 6.50'. Τρεις παρέα και ο υποφαινόμενος... τρεισήμισι. Πατείς με, πατώσε μπαίνουμε στο βάγκον λι... αν ακάθαρτο - με το συμπάθειο φιλητάτη ΣΠΑΠ.

- Ολοι παιδιά μαζί, παρακαλεί δίπλα μας καθήμενος "νομικός"

"Κάποτε κλάψαμε κ' οι δυό

και σ' όνειρα εκτίζαμε παλιάτια".

.....

Ο Σωτηράκης -ο ξανθομάλλης ιππότης των Δενδρακίων ντε!- "σεγκοντάρει", ο Γιάννης "βαρυτονάρει" κ' ο υποφαινόμενος "μπασάρει" στο ταγκό που τόχαμε ανεβάσει σε τόνο μι... χειρότερα και που για καλή τύχη τα μισοκαταφέρναμε "ρυμουλκούμενοι" από δύο-τρεις κοπέλες συνταξιδιώτισσες. Κοπέλες που θα μπορούσαν απαρεξήγητα και δικαιολογημένα να κρατάνε σ' απόσταση τον... "χύδην όχλον", τόσο πολύ, όσο οι ταυτότητες της παρέας μας δεν ήταν γνωστές... Κι όμως το σκούξαμε μέχρι το σταθμό "όλοι μαζί" νέοι, μεσόκοποι και φτασμένοι στα χρόνια, άγνωστοι μεταξύ μας και... γεννήτορες των κοριτσιών. Γιόρταζεν η αδέσμευτη ανθρώπινη φύση.

Το Νησί παρουσίαζε την όψη Σταμπούλι, όπου η βαβυλωνία της φωνής και του χρώματος κυριαρχούν από κάθε άλλη εκδήλωση: Σμόκιν, ντυμασιές περιπάτου, γραφική ελληνική φουστανέλλα, μασκαράτες κάου μπού, κολομπίνες, πιερότοι... διακωμώδησι φυσιογνωμιών... "ελεγκάν", "καθωσπρεπισμός"... "Βασίλου"... προκαδούρα, "διάσκαντζος", γεμενί. Ευρώπη, Χριστέ και Παναγιά! Ένας απέραντος πολύχρωμος συφερτός, μια τρικυμισμένη ανθρωποθάλασσα που έσφυζε και γληντοκοπούσε, έτσι ανθρώπινα, έτσι συμπαθητικά, έτσι ανεπιτήδευτα μέχρι τις πρωινές ώρες.

Με μέσα σ' αυτό τον εκκωφαντικό θόρυβο εφάνταζε και κυριαρχούσε το ελληνικό, η φουστανέλλα, ο Καλαματιανός, η αθάνατη ξανθή ρευστή του Μεσσηνιακού προϊόντος, που, τερπιληρύγγια χυνόταν ποταμηδόν για να ανάβη το κέφι, να πνίγουνται οι άνθρωποι καημοί και να συγκληνίζεσαι ολόκληρο το Νησί. Έτσι μέσα σ' έναν συμπαθητικό κυκεώνα, σ' ένα αδιάπτωτο κέφι και γλέντι έσβησε η προχθεσινή τοπική γιορτή της γειτονικής πόλης

όπου είχαν εκδράμει ο περισσότερος κόσμος και της Καλαμάτας. Γ. Περσ."

Μικρότερης έκτασης είναι η περιγραφή στα "Νέα" τα οποία ουσιαστικά δίνουν εντελώς διαφορετική εικόνα και γράφουν ⁽¹²⁷⁾:

"Η εφετινή Καθαροδευτέρα παρά την ζωηράν κίνησιν της Κυριακής, δεν εορτάσθη όπως και κατά τα άλλα έτη. Κίνησις παρατηρήθη μόνον εις την γείτονα Μεσσήνην όπου ως γνωστόν ο Καρνάβαλος, εισέρχεται εκεί την Καθαροδευτέραν συνοδευόμενος υπό της μαρίδος προπορευομένης της Φιλαρμονικής Μεσσήνης.

Αλλά και εκεί δεν συνέρρευσε κόσμος αρκετός, η δε κρεμάλα ολίγον μόνον ειργάσθη. Επίσης δεν μετέσχον της εορτής αρκετοί φουστανελλοφόροι όπως τα άλλα έτη, ούτε και προθυμία υπήρξε και επιτυχείς μετεμφίσεις.

Παρά τούτο η Ελληανόδικος επιτροπή εβράβευσε πολλὰ ομάδας εορταστών, οι οποίοι διεκρίθησαν εις τον χορόν, εις την επιτυχή μεταμφίεσιν κλπ."

1938

Το 1938 αναγγέλλεται "μεγαλοπρεπής" γιορτασμός της Καθαράς Δευτέρας⁽¹²⁸⁾: "Τα κούλουμα εις την γείτονα Μεσσήνην θα εορτασθούν και εφέτος μεγαλοπρεπώς. Η οργανωτική επιτροπή της εορτής της Καθαράς Δευτέρας προεκήρυξε ήδη διάφορα χρηματικά βραβεία τα οποία θα δοθούν εις τας καλύτερας ομάδας μετεμφιεσμένων που θα σκορπίσουν εις τους επισκέπτας την ευθυμίαν και το κέφι.

Ο λόγος του καρνάβαλου τη δεκαετία του 1960

Ενώ εις την Μεσσήνην καταβάλλεται μια προσπάθεια διά να διασκεδάση ο λαουτζίκος την Καθαράν Δευτέραν, και η κίνηση αύτη ενισχύεται και από το κοινοτικόν συμβούλιον, εις την μακαρίαν αυτήν πόλιν ούτε εξεδηλώθη, ούτε υπάρχει ελπίς να εκδηλωθεί παρόμοια κίνησις. Αν δεν υπήρχε η γείτων μας Μεσσήνη εις την οποίαν ασφαλώς πολλοί Καλαματιανοί θα εκστρατεύσουν μεθαύριον εις αναζήτησιν της κακοτρόπου αυτής Θεάς ευθυμίας, οι συμπολίτες μας θα έμεναν κατά την ημέραν αυτήν νήστες όχι μόνον από αρτήσιμον φαγητόν, αλλήλα και από... κέφι".

Λίγες ημέρες αργότερα δημοσιεύεται και η ανακοίνωση της Οργανωτικής Επιτροπής⁽¹²⁹⁾:

"Την εφετεινήν Καθαροδευτέραν εμεριμνήσαμε όπως εορτάσωμεν λαμπρότερον και διασκεδαστικότερον παντός άλλου έτους. Δεν καυχώμεθα ότι εδήλωσαν ήδη συμμετοχήν αεροπλάνα ή ο στόλιος της Μεσογείου, διότι εσυνθησάτε όταν ακούτε πολλήλα κεράσια να δυσπιστείτε δικαίως.

Καυχώμεθα ότι κατεβάλαμεν πάσαν προσπάθειαν διά τον εορταστικόν διάκοσμον της πόλεως, διά την συμμετοχήν αρκετών ευθύμων ομάδων χορευτών φουστανελλοφόρων, μουσικών και γλεντζέδων, ντομινοφόρων κυριών και δίδων φερουσών ελληνικάς ενδυμασίας καθώς και διαφόρους παραστάσεις μασκαράτας.

Επίσης το αθάνατον έθιμον της Ιστορικής Κρεμάλας ήτις των 1827 εκρέμασε την γρηά Συκού επειδή εξήγησεν κακόν όνειρο του Ιμβραήμ, θέλει αναβίωση και εφέτος όπου και θα κρεμασθή πας μη εθυμών επαρκώς.

Περί ώραν 10 π.μ. ο Καρνάβαλος θέλει κατέλθη δι' αεροπλάνου εν τη πηλατεία και παρελάση εφ' άρματος συνοδεία της επιτροπής και... μαρίδας, προπορευομένης της Φιλαρμονικής Μεσσήνης, ανερχόμενος δε εις εξώστην θα εκφωνήση τον καθιερωμένον χιουμοριστικόν πανηγυρικόν κηρήσων την έναρξιν της εορτής.

Χοροί εις την πηλατείαν και τας συνοικίας άφθονοι, κέφι εξαιρετικό, εμφανίσεις ποικίλαι και αθρόαι, κοσμοσυρροή γνωστή, και μασκαράδες μεταμφιεσμένοι ή μιν ανά παν βήμα. Εγχώρια όργανα, όψις εορτασμού και εορταστικός θόρυβος αξιόλογος. Είναι η ημέρα που σκιρτούν τα κόκκαλα του Βάκχου.

Περί ώραν 4 μ.μ. η Ελληανόδικος επιτροπή θα ανέλθη εις τον επί τούτω εξώστην, θα κρίνη και θα απονείμη τα εξής βραβεία.

Ταύτα προκηρύσσομεν ως εξής:

1. Εις την πρώτην ομάδα φουστανελλοφόρων, οίτινες θα συντελέσουν εις την επιτυχίαν της εορτής και θα διακριθώσιν εις την εμφάνισιν και τον χορόν, δραχμαί 700.

2. Εις την δευτέραν ομάδαν φουστανελλοφόρων δρχ. 500.

3. Εις μίαν ως άνω ομάδα γυναικείων Ελληνικών αμφιέσεων δρχ. 300.

4. Εις την πρώτην ομάδα ευθύμων ντομινοφόρων ήτις δια του κεφιού της θα συντελέση εις την επιτυχίαν της εορτής, αποτελουμένη εκ 15 ατόμων και άνω μετά μουσικών οργάνων κ.λπ. δραχμάς 400.

5. Εις την δευτέραν ως άνω ομάδα ντομινοφόρων δρχ. 250.

6. Εις την τρίτην ως άνω ομάδα ντομινοφόρων δρχ. 150.

7. Εις την πρώτην επιτυχημένην μασκαράταν δρχ. 350.

8. Eis την δευτέραν ως άνω μασκαράταν δρχ. 200.

9. Eis την τρίτην ως άνω μασκαράταν δρχ. 100.

Ούτω θα συνεχισθή η ευθυμία μέχρι της πρωίας της Τρίτης. Μέσα συγκοινωνίας διά Μεσσήνην κατά την ημέραν ταύτην θα αφθονούσιν, θέλουσι δε προστεθή εις εξυπηρέτησιν της συγκοινωνίας μακροί συρμοί εκτάκτων αμαξοστοιχιών ΣΠΑΠ της γραμμής Καλαμών - Μεσσήνης.

Επαναλαμβάνωμεν λοιπόν την πρόσκλησιν και πάλιν προς τους Μεσσηνίους να συγκεντρωθούν και να διασκεδάσουν εις την πόλιν μας, ξεχνώντας τα σκελήτια της συγχρόνου βιοπάλης.

Η Οργανωτική Επιτροπή".

Στο μεταξύ οργανώνεται ο χορός της Φιλαρμονικής με φοξ τροτ, ταγκό και... τσάμικα. Αλλά και με παράπονα για μοϊκοτάρισμα της εκδήλωσης όπως μεταδίδει ο Πότης Λουκάκος⁽¹³⁰⁾: "Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Εξαιρετικήν επιτυχίαν εσημείωσεν η χοροεσπερίς της Φιλαρμονικής μας που εδόθη το παρελθόν Σάββατον στην μεγάλην αίθουσα του Ζαχαροπλάστειου Βαλσαμάκη και Λαδά. Η αίθουσα αύτη χάρις εις τας προσπάθειάς των διευθυντών του κέντρου, καταλλήλως διακοσμημένη με γιρλάντας και πολυχρώμους ηλεκτρικούς προβολείς, παρουσίαζε εξαιρετικόν θέαμα. Οι χορευταί και αι χορεύτριαι όλοι ανεξαιρέτως εχόρευσαν με ξεχωριστό κέφι. Ωραία εμφανίσεις, έξωμοι τουαλιέτες, κυλικείον πλουσιώτατον, κοτιγιόν άφθονα και τόσα άλλα απετέλεσαν το σύνολον της προχθεσινής βραδυάς και συνέτειναν ώστε η χοροεσπερίς να διαρκέσει μέχρι των πρωινών ωρών. Η Φιλαρμονική μας με τους παλιούς της μαθητάς εξετέλεσε άριστα όλα τα νέα τεμάχια φοξ, ταγκό κ.λπ. συντείνασα εις την επιτυχίαν της εορτής. Κατά την χοροεσπερίδαν ταύτην διεκρίναμεν τον κ. Οικονομόπουλον, τον κ. Πετρόπουλον, τον ιατρόν κ. Κωνσταντακόπουλον μετά της κυρίας του, τον ιατρόν κ. Γιαννόπουλον μετά της κυρίας του, τον τραπεζικόν κ. Παπακώτην μετά της κυρίας του, τον κ. Π. Πλεμμένον μετά της κυρίας του, τον κ. Γαλανόπουλον μετά τηςίδος αδελφής του, τον κ. Καυκάν μετά της κυρίας του, τον κ. Μπράχαν, τον προϊστάμενον της Γεωργικής Περιφέρειας κ. Κολληλιόπουλον, τον έφορον κ. Παπαγεωργίου, τον γεωπόνον κ. Σαραντινόν, τον καθηγητήν κ. Παπανικολόπουλον μετά της κυρίας του, τους δικηγόρους κ.κ. Κουλήτην και Ηλιόπουλον, τον ιατρόν κ. Μάρκου, τον κ. Ποτηρόπουλον, τον κ. Β. Δημητρόπουλον, τον κ. Παπαδόπουλον, τον κ. Κατσούρον, τον κ. Κόλληιαν, τον κ. Καλογερόπουλον, τον κ. Τρύφωναν, τον κ. Σπανόν, τον κ. Θάνον Κρεμμυδάν, τον κ. Ψυχουγιόπουλον, τον κ. Τσόπελαν. Επίσης διακρίναμε τας ίδιδας Παπακώτην, Βακαλοπούλου, Τσαγκάρη, Φωτοπούλου, Μιχαλοπούλου, Ράμμου, Παπανικολοπούλου, Κόλληια, Τριανταφύλλου. Λαμπρινού κ.ά. αι οποίαι πιθανόν να διέφυγον της αντιλήψεώς μας και από τας οποίας ζητούμε συγγνώμην διά την τυχόν παράλειψίν των.

Εξαιρετικήν εντύπωσιν έκαμε ο ρυθμός με τον οποίον εχόρευσαν το τσάμικο οι κ.κ. Κωνσταντακόπουλος, Γιαννόπουλος και Μιχαλόπουλος.

Πάντως από πάσης απόψεως η χοροεσπερίς αύτη επέτυχεν παρ' όλον ότι ο χορός ως μας ανεκοίνωσαν οι διοικούντες σύμβουλοι της Φιλαρμονικής εμπούκοταρίσθη υπό τινών.

ΠΟΤΗΣ Λ-ΑΚΟΣ".

Ο γιορτασμός περιγράφεται ενθουσιωδώς στο "Θάρρος"⁽¹³¹⁾ από το Νησιώτη δημοσιογράφο Θεόδωρο Μαρκόπουλο⁽¹³²⁾:

"Με πρωτοφανή ενθουσιασμό και με εξαιρετικό κέφι εωρτάσθη η εορτή της Καθαράς Δευτέρας εις την γείτονα Μεσσήνην. Χιλιάδες κόσμου συρρεύσαντες εκ των γύρω χωριών και ιδίως εκ Καλαμών ελάβον μέρος εις την εορτήν αυτήν, η οποία αρχίσασα με την παρέλασιν του Καρναβάλλου και της μασκαράτας, εξελίχθη τας μεταμεσημβρινάς ώρας εις γλήντι τρικούβερτο.

Από της πρωίας ήρχισαν να συρρέουν εις την γείτονα οι εορτασταί μετεμφισμένοι και μη κατά πυκνούς ομίλους, εκ των γύρω χωριών διά παντός είδους μεταφορικών μέσων, αι δε εκ Καλαμών αμαξοστοιχίαι κατέφθανον κατάμεστοι κόσμου, υπολογίζονται δε εις 50 χιλιάδες και πλέον οι εορτασταί της προχθεσινής Καθαράς Δευτέρας.

Η πόλις διακοσμημένη με εξαιρετικό γούστο, με τας αφίδας της και τον σημαιοστολισμόν της, προδιέτεθε αρκούντως τον επισκέπτην εις σημείον ώστε να ευθυμή και... χωρίς να το θέλη.

* * *

Την 1ην περίπου μεταμεσημβρινήν επί παρουσία των μελών της επιτροπής της συγκροτηθείσης διά την διοργάνωσιν της εορτής και τοποθετημένης επί της επί τούτο στηθείσης εξέδρας έμπροσθεν του Α' Δημοτικού Σχολείου, αρχίζει η παρέλασις του Καρναβάλλου και της λοιπής μασκαράτας. Η πομπή - αν μπορεί να ονομασθή έτσι ένας συρφετός μασκαρεμένων ανθρώπων - αποτελουμένη εκ της συμβολικής αναπαραστάσεως του Καρναβάλλου τον οποίο ακολουθούν πολυάριθμοι όμιλοι μασκαράδων, φουστανελλοφόρων, γύφτων, ντομινοφόρων κ.λπ. διά των κεντρικωτέρων οδών της πόλεως φθάνει προς της επιτροπής και αρχίζει η εκφώνησις του πανηγυρικού της αποκρηάς και των αποκρηάτικων διστίχων του απαραίτητου ποιητού του Κάρρου.

Τόσον ο πανηγυρικός όσον και τα σατυρικά δίστιχα συντελούν ώστε να κορυφωθή το κέφι παρακολουθούντως την παρέλασιν κοινού, του προπαρασκευασθέντος άλληλωςτε προς τούτο καταλληλώς διά της γενναίας οινοποσίας στις διάφορες ταβέρνες της πόλεως, αι οποίαι, ειρήσθω εν παρόδω, έκαναν χρυσές δουλειές την προχθεσινήν ημέραν.

Τους στίχους του ποιητού του Κάρρου διαδέχονται φωνές ουρανομήκεις, ιαχαία, αλληλαγομοί, μεταξύ των οποίων εξεχώριζεν η πατροπαράδοτος Νησιώτικη μουσική της πίπιζας, του κληρίνου και των τυμπάνων. Αρχίζει η παρέλασις των μασκαρεμένων ομίλων, φουστεναλλοφόροι ευσταλείς με "τακίμια" πλήρη που θα τα εξήληυε και αυτός ο... Κολλοκοτρώνης, ντομινοφόροι με ντόμινα άψογα, κολλομπίνες και πιερότοι της κακής ώρας, άντρες μασκαρεμένοι σε γυναίκες και τανάπαλιν, γυναίκες μεταμφισμένες σε... γκαμήλες κι' αρκούδες και άνδρες σε... γαϊδάρους κ.λπ.

Αν και οι περισσότεροι θα μπορούσαν να είναι τέτοιοι και τέτοιες κι' αμασκάρευτοι, παρελαύνουν προ της επιτροπής με φωνές και γέλιοι, με μουσικές και ροκάνες. Και η παρέλασις συνεχίζεται μέχρις ότου αρχίσει προ της επιτροπής ιδιαίτερα επίδειξις του κάθε ομίλου διά την απονομήν των βραβείων τα οποία δεν ήσαν καθόλου ευκαταφρόνητα.

Ιδιαίτεραν εντύπωσιν έκανε εις το κοινόν μια ομάς ευσταλών φουστεναλλοφόρων με ομοι-

όμορφες φουστανέλλες και φέρμελες, η οποία εκόρευσε με πρωτοφανή μαεστρία τον τσάμικο και απέσπασε τα συγχαρητήρια της επιτροπής και τα χειροκροτήματα των χιλιάδων λαού που τον παρακολούθησε.

Μετά την παρέλαση της μασκαράτας και την απονομή των επάθλων, κλείνει τρόπον τινά το πρώτο, το και... επίσημο μέρος της εορτής και το ιδιωτικό γλέντι.

Από το πιο αριστοκρατικό κέντρο του Νησιού μέχρι την πιο περιφρονημένη υπόγεια ταβερνούλα, κι' από το πλουσιώτερο σπίτι μέχρι το πιο λαϊκό, όλα έχουν μεταβληθεί σε τόπους τρελλού γλεντιού. Δεν υπάρχει γωνιά που να μην αντηχούν πίπιζες και νταούλια, λατέρνες και ρομβίες και κάθε άηλου είδους λαϊκή μουσική. Το κέφι τις απογευματινές ώρες έχει φθάσει στο ζενίθ. Ο αριστοκράτης συμφύρεται με τον πιο λαϊκό τύπο, η πιο μονταίν δεσποινίς ή κυρία χορεύει καρσιλαμά με τις πιο απλοϊκές γυναικούλες... και είναι τόσο γραφική η ανάμειξις αυτή λαού και αριστοκρατίας.

Το ζαχαροπλαστέιον Λαδά και η "Οασίς", τα πιο αριστοκρατικά κέντρα της γείτονος, έχουν γίνει τόπος που δεν γνωρίζει το σκυλί τον αφέντη του, που το τραγούδι ανάβει και κορώνει και που οι σερπατίνες και τα κομφετί θριαμβεύουν.

Και το κέφι εξακολουθεί αμείωτο μέχρι των εσπερινών ωρών οπότε ή μεταφέρεται μαζί με τους εορταστές στα γύρω χωριά και την Καθαμάτα, ή στα σπίτια και τις ταβέρνες του Νησιού όπου το γλέντι εσυνεχίσθη και μέχρι των πρωινών ακόμη ωρών.

Ετσι, με τέτοιο κέφι και τέτοιο ενθουσιασμό εορτάσθη εφέτος στο Νησί η Καθαρά Δευτέρα και δεν θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε ότι οι Αθηναϊκές αποκριάτικες γιορτές μπροστά στο Νησιώτικο προχθεσινό πανηγύρι ήσαν ένα στρογγυλό μηδενικό. Θ. Μαρκ. "

Μεγάλης έκτασης είναι η προβολή των εκδηλώσεων από τη "Σημαία" η οποία γράφει⁽¹³³⁾: "Η Καθαρά Δευτέρα εορτάσθη προχθές εις την Μεσσήνην με όλην την επιβαλλομένην μεγαλοπρέπειαν και τάξιν. Οι συγκεντρωθέντες εις την γείτονα εορταστιά υπερέβησαν εφέτος παν προηγούμενον. Όλοι των δε εύρον την ευκαιρίαν, χάρις εις την καλήν οργάνωσιν του καρναβαλιού, να διέλθουν ανέτως μιαν ημέραν ευθυμίας και χαράς και να απολαύσουν εν όλη των την γραφικότητα τα κούλουμα της Μεσσήνης. Η εφευρετικότης των γειτόνων μας εθαυματούργησε και εφέτος. Γραφικότητα γκρουπ μασκαράδων και φουστανελλοφόρων παρήλασαν προ της Ελληνοδικού επιτροπής η οποία διένειμε κατά τον προσήκοντα τρόπον τα έπαθλα. Η οργανωτική επιτροπή του καρναβαλιού της γείτονος είναι άξια παντός επαίνου διότι κατώρθωσε να δημιουργήσει την απαραίτητον ατμόσφαιραν η οποία συνέτεινεν εις το να διέλθουν οι ξένοι μίαν ημέραν από πάσης απόψεως ευχάριστον".

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας ο "Κοσμικός" γράφει για το χορό του Φιλοπτώχου Συλλόγου Κυριών: "Εις την Μεσσήνην επίσης εσημειώθη ζωηρά χορευτική κίνησις. Εκτός των άλλων εδόθη το βράδυ του παρελθόντος Σαββάτου μεγάλη χοροεσπερίς αρτιώτατα ωργανωμένη εκ μέρους του Φιλοπτώχου Συλλόγου Κυριών της γείτονος. Αι αίθουσαι του κέντρου Βαλσαμάκη-Λαδά είχαν καταληθήως διακοσμηθή, η δε πλήρης ορχήστρα υπό τον κ. Εμ. Καραμολέγκαν συνέβαλε σπουδαίως εις την δημιουργίαν κεφιού. Η χοροεσπερίς αύτη συνεκέντρωσε την μεγαλυτέραν και εκλεκτοτέρα μερίδα της Μεσσήνης, πολλούς δε και εκ

Καθαμών. Την χοροεσπερίδα αυτήν ετίμησαν και ο Νομάρχης κ. Παπαδήμας μετά της κ. Νομάρχου, καθώς και ο δήμαρχος Καθαμών κ. Πάστρας. Η χοροεσπερίς εν μέσω αδιαπτώτου ευθυμίας συνεχίσθη μέχρι των πρωινών ωρών. Ο Κοσμικός".

Σε άλλο σημείο αυτού του φύλλου δημοσιεύεται και η εκτενής ανταπόκριση του Πότη Λουκάκου, από την οποία πληροφορούμαστε έναν σημαντικό αριθμό καταστημάτων τα οποία συγκέντρωναν κόσμο, τα ονόματα πολλών χορευτών, αλλά και το γεγονός ότι για μια ακόμη φορά ο Ξενοφώντας Βακαλιόπουλος κερδίζει βραβείο μεταμφίεσης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στο ρεπορτάζ γίνεται η πρώτη αναφορά στους ντομινοφόρους του Μουσικού Ερασιτεχνικού Ομίλου Μεσσήνης, που ήταν "πρόγονος" κατά πάσα πιθανότητα της μανδοβιλάτας:

"Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Με ξεχωριστό κέφι εορτάσθη εφέτος η αποκρηά και εξαιρετικώς η Καθαρά Δευτέρα εις την πόλιν μας.

Το σύνθημα της ενάρξεως του γληντιού το έδωσε ο καρνάβαλλος που έκαμε την εμφάνισίν του περί την 11.30' επιβαίνων τετραπόδου αεροπλάνου. Όλοι εξεχύθησαν στα διάφορα κέντρα και ήρχισαν το γλέντι τους, το γνήσιο ελληνικό γλέντι που ξέρουν να δημιουργούν οι Νησιώτες. Άνδρες, γυναίκες, γέροι και παιδιά γελούσαν, τραγουδούσαν, εχόρευαν σαν κάποιο αόρατο χέρι να τους έσπρωχνε προς την ευθυμίαν. Όλα τα κέντρα του Νησιού, του Μπαούλη, του Βαλσαμάκη και Λαδά, η "Οάσις", του Δουρούκη, του Ανδριανόπουλου, Ψυχογιούπουλου κ.λπ. είχαν μεταβληθεί σε στίβο γιγαντομαχιών. Τα όπλα τους το σερπατέν και ο χαρτοπόλεμος εθριάβευσαν.

Ολόκληρος η πόλις μεταβιβλημένη σε πυκνότατο δάσος από τας χαρτίνας σημαίας που ήτο εστολισμένη παρουσίαζε ένα ωραιότατον θέαμα. Ο πρόεδρος της κοινότητας κ. Πετρόπουλος κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθειαν για να μας παρουσιάση ό,τι μας παρουσίασε. Η αθάνατη κρεμάλα εν πλήρη δράσει την ημέραν αυτήν. Οι δήμιοί της παραμόνευαν σαν ύαινες τα θύματά τους. Περί την 4ην απογευματινήν στην τοποθετηθείσαν εις την κεντρικήν πλατείαν της πόλεως εξέδρα, ανήλθε η Ελληνόδικος επιτροπή προς απονομήν των βραβείων αποτελούμενη από τον διοικητήν της Χωροφυλακής Μεσσηνίας κ. Ανδροβιτσανέαν, τον Πρόεδρον της Κοινότητος, τον Διοικητήν Υποδιοικήσεως Χωροφυλακής Μεσσήνης, τον Δ/ντην της Αγροτικής κ. Οικονομόπουλον, τον ιατρόν κ. Κορκοκικήταν, τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών κ. Χρόνην, τον κ. Κάββεταν και τον κ. Μυτηληναίον. Εβραβεύθησαν δε οι εξής:

Το πρώτον βραβείον φουστανελλοφόρων το έλαβε η ομάς με αρχηγόν τον Μ. Βασιλόπουλον, το δεύτερον η υπό τον Σπ. Ψώνην και το τρίτον η υπό τον Γ. Μιχαλόπουλον ομάς. Το πρώτον βραβείον ντομινοφόρων έλαβε η ομάς του Μουσικού Ερασιτεχνικού Ομίλου Μεσσήνης υπό τον Κωστάκη. Το πρώτο βραβείο μασκαράτας έλαβε ο Κ. Βακαλιόπουλος. Πάντως όλοι οι παρελάσαντες από την επιτροπήν άλλος λίγος άλλος πολύ όλοι εβραβεύθησαν. Μετά την απονομήν το γλέντι εξηκολούθησεν υπό των παρευρεθέντων πολυαριθμών εορταστών, διαρκέσαν μέχρι της 12ης μεσονυκτίου ώρας, και το οποίον σε όσους το παρηκολούθησαν και συμμετέσχον θα μείνει αλησμόνητον.

ΠΟΤΗΣ Λ-ΑΚΟΣ".

ΤΟ 1939

Το καρναβάλι του 1939 αρχίζει με το χορό της ΕΟΝ "διά την στολήν του φαλληγγίτου"⁽¹³⁴⁾. Στη "Σημαία" την περιγραφή κάνει ο Πότης Λουκάκος⁽¹³⁵⁾: "Αξέχαστη πράγματι θα μείνη για τους Νησιώτες η προχθεσινή Κυριακάτικη βραδυά.

Η μαντολινάτα τη δεκαετία του 1960

Η χοροεσπερίς που εδόθη στην μεγάλη αίθουσα του Α' Δημοτικού Σχολείου με την συμμετοχή της Φιλαρμονικής Καθαμών και αι εκ της οποίας εισπράξεις θα διατεθούν εξ ολοκλήρου διά την στολήν του φαλληγγίτου, έδωκε την ευκαιρία στους Νησιώτες να αποδείξουν μια φορά ακόμη ότι ξεύρουν να γληντούν και να ενισχύουν τας καλās προσπάθειās. Πραγματικά ονειρώδης στολισμός της αιθούσης που εγένετο χάρις εις τας προσπάθειās του Διοικητού του Τμήματος της ΕΟΝ Παμίσου κ. Α. Κολλοκοτρώνη και των λοιπών βαθμούχων αυτής, ο πλούσιος φωτισμός, το υπέροχον κυλικεϊόν υπό την διεύθυνσιν των κ. κ. Σταύρου Φασιλάκη και Μένη Καλογερόπουλου, η επιτυχία της τζαζ εις την εκτέλεσιν των χορευτικών μουσικών κομματιών, τα άφθονα κοτιγιόν και ο ρυθμός με τον οποίον εχόρευαν τα διάφορα ζευγάρια απετέλεσε το ωραιότερον σύνολον της σπάνιας αυτής βραδυās. Ενώ το κέφι ευρίσκετο εις το ζηνίθ, περί το μεσονύκτιον ο σαλπικτής της ΕΟΝ εσήμανε την άφιξιν του κ. Νομάρχου. Ο κ. Παπαδήμας συνοδευόμενος υπό του Δημάρχου Καθαμών κ. Πάστρα εισέρχεται εις την αίθουσαν ενώ οι παρευρισκόμενοι χειροκροτούν και η μαντολινάτα της ΕΟΝ ανακρούει τον ύμνον της 4ης Αυγούστου. Ο κ. Νομάρχης εισερχόμενος εις την αίθουσαν έδωσε πρώτος το σύνθημα της γενικής ευθυμίας, χορεύσας πρώτος τον Καθαματιανόν. Το γληντι διήρκεσε μέχρι πρωίας με την ιδίαν πάντοτε ευθυμίαν. Αναφέρομεν μερικά ονόματα των διακριθέντων:

Εισ τον Καθαματιανόν επί παραδείγματι εκτός του κ. Νομάρχου, υπέροχα εχόρευσαν οι κ. κ. Αρμάγος διευθυντής του υποκαταστήματος Εθνικής Τραπεζής Μεσσήνης, Πολυδούρης Πρόεδρος της Κοινότητας, Σκιαδάς δικηγόρος και Δαρλιάκος Διοικητής του Τμήματος Χωροφυλακής Μεσσήνης. Στον Τσάμικον διεκρίθησαν ο κ. Μήτσος Θωμόπουλος Διευθυντής ΤΤΤ Μεσσήνης, Θάνος Κρεμμυδάς, ο ιατρός κ. Κωνσταντακόπουλος και ο Γυμνασιάρχης κ. Καπαρός. Εισ τους λοιπούς χορούς οι κ. κ. Φώτης Κωστόπουλος, Πάνος Νικολόπουλος δικηγόρος, Κ. Θεοδωρόπουλος συμβολαιογράφος, Β. Πανταζόπουλος, ο τραπεζιτικός Σπυρ. Παπακώτσας, Γ. Γαλανόπουλος, ο τριατατικός Σταυρ. Σιγαλός, Φώτης Παπαδόπουλος, Αγγουράς, Γ. Κριτικός, Σπανός, Καυκάς κλπ. Αι κυρίαί Δαρλιάκου, Αρμάγου, Θωμοπούλου, Θεοδωροπούλου, Καυκά, Πανουσοπούλου, Κολλοκοτρώνη, Πανταζοπούλου, Παπακώστα, Καπαρού, Παπανικολοπούλου κλπ. και αι Δεσποινίδες Αφρούλα Κορκοδικήτα, Αντιγόνη Κρεμμυδά, Παπακώτση, Παπανικολοπούλου, αι αδελφαί Πετροπούλου, Σούλα Σκιαδά, Μπονάρου κ.ά. ΠΟΤΗΣ ΛΑΚΟΣ".

Την επόμενη ημέρα στο "Θάρρος"⁽¹³⁶⁾ με τίτλο "Μια νύχτα τρανού γληντιού και αφάνταστης ευθυμίας - Η χοροεσπερίς της ΕΟΝ" περιγράφεται ο χορός από τον Κώστα Γαρίδη⁽¹³⁷⁾: "Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας). Την Κυριακή εδόθη χορός υπό της ΕΟΝ Μεσσήνης. Ο χορός καθ' όλης τας απόψεις είχε εξαιρετική επιτυχία και η ευγενική αυτή προσπάθεια του γυμνασιάρχου και φαλαγγάρχου της φάλαγγας Μεσσήνης κ. Καπαρού ε χαρακτηρισίθη με τα πιο ευμενή σχόλια των εκλεκτών προσκεκλημένων και όσων είχαν την ευχαρίστησιν να βοηθήσουν όσον μπορούσαν τον πατριωτικό σκοπό της.

Ο χορός αυτός εσημείωσε εξαιρετική επιτυχία και θα μείνει αθησμόντος όχι μόνον γιατί ήταν άρτιος καθ' όλης τας απόψεις, αλλ' γιατί στο τέλος μετετράπη σ' ένα ρωμέικο γλέντι που χάρισε στους παρευρισκόμενους τις καλλίτερες εντυπώσεις κι ακόμα μια νύχτα κεφιού και χαράς αθησμόντης. Οι όμορφες Νησιωτοπούλες και τα ευγενικά παλληκάρια και γεροντοπαλληκάρια ξέρουν να είναι Ελληνες, γνήσιοι Ελληνες και να γληντούν με κάποιον ιδιαίτερο δικό τους τρόπο που μπορεί κανείς να πει ότι είναι Ελληνοπρεπέστατος.

Στις εννιά και μισή άρχισε αυτός ο χορός και στις έντεκα που είχε την καλωσύνη ο κ. Νομάρχης να τον τιμήσει με την παρουσία του, βρήκε μια αίθουσα που πλημμύριζεν από ευθυμία και φάνταζε παλάτι ονειρώδικο στα χρώματα του κοτιγιόν, της σερπαντίνας και του κομφετί. Τον κ. Νομάρχη, την κυρία του και τον κ. Δήμαρχο είχαν την ευτυχία να υποδεχθούν και να ζητωκραυγάσουν οι βαθμοφόροι της νεολαίας Μεσσήνης.

Μετά την ενθουσιώδη υποδοχή η μαντολινάτα του γυμνασίου έπαιξε πολλές φορές τον ύμνο της νεολαίας και ύστερα ο κ. Νομάρχης άνοιξεν ο ίδιος τον διακοπέντα χορόν μ' ένα Καθαματιανό. Εκείνο όμως που επροκάλεσε τον ενθουσιασμό ήταν η επιθυμία του κ. Νομάρχου να τον παρακολουθήσουν στο χορό και οι παρευρισκόμενοι φαλαγγίτες βαθμοφόροι. Ο κ. Νομάρχης κατενθουσιασμένος απ' όλα αυτά αφού επί μισή και πλέον ώραν ετίμησεν διά της παραμονής του τον χορό ανεχώρησε διά Καλάμας.

Εισ τον χορόν παρευρέθησαν και τα εξής επίλεκτα μέλη της κοινωvίας Μεσσήνης: Ο πρόεδρος της κοινότητας κ. Πολυδούρης, ο υπομοίραρχος της Χωροφυλακής Μεσσήνης κ. Δαρλιάκος μετά της κυρίας του, ο διευθυντής της Τραπεζής Ελλάδος κ. Αρμάγος μετά της

κυρίας του, ο κ. Π. Καρδαράς υποδιευθυντής της Τραπεζής Ελλάδος, ο κ. Σταύρος Ζαημάς υπάλληλος της Τραπεζής Ελλάδος, ο κ. Σταύρος Σιγαλός τηλεγραφητής, ο κ. Ιωάν. Αβαρήλης έμπορος, ο κ. Ιωάν. Λαμπρόπουλος ιατρός, ο κ. Π. Κορκονικήτας ιατρός, ο κ. Κωνσταντόπουλος ιατρός, ο κ. Ανδρέας Κουλιέτσος δικηγόρος, ο κ. Σπυρ. Παπακώτσης μετά της κυρίας του και της δεσπονίδος αδελφής του, ο κ. Γ. Γαλιανόπουλος, ο κ. Πολυχρόνης Μπονάρος μετά της κυρίας του, ο κ. Δημ. Θωμόπουλος διευθυντής Ταχυδρομείου όστις ήτο ο μόνος που σκόρπιζε κέφι και χαρά κι έδινε ζωή στο αποκρηντικό αυτό κοινό γιορτάσι, ο Οικονομικός Εφορος κ. Αθαν. Παπαγεωργίου και ο κ. Ευάγγελος Κρητικός τραπεζικός υπάλληλος ο οποίος είχε τα πρωτεία σ' όλους τους χορούς. Ο γυμνασιάρχης κ. Καπαρός μετά της κυρίας του και οι κ. κ. καθηγηταί του γυμνασίου έδειξαν ιδιαίτερον ενδιαφέρον για την ευγενικήν αυτήν προσπάθειαν και ήταν οι κυριώτεροι παράγοντες και οι άλλοι του γληντιού.

Εις τον χορόν διεκρίθησαν:

Στο ταγκό ο υπομοίραρχος κ. Δαρλιάκος μετά της κυρίας του, στο βαλς ο διευθυντής της Τραπεζής Ελλάδος κ. Αρμάγος μετά της κυρίας του και στους ελληνικούς χορούς, συρτό και τσάμικο, ο γυμναστής του Γυμνασίου κ. Αποστ. Κολλοκοτρώνης και ο υποδιευθυντής του Γυμνασίου κ. Παπανικολόπουλος.

Διεκρίθησαν επίσης οι δίδες Πετροπούλου, η δις Αφρούλα Κορκονικήτα, η δις Παπακώτση και η κ. Κολλοκοτρώνη.

Σημειωτέον ότι ο χορός τελείωσε στις πέντε και μισή το πρωί. Το μόνο που έχω να τονίσω ιδιαιτέρως είναι ότι ο χορός αυτός υπήρξε καθ' όλα τέλειος και ότι όσοι είχαν την τύχη να παρευρεθούν δεν θα ηησημονήσουν ποτέ μια νύχτα που πέρασε ανάμεσα από την ευτυχία.

Κώστας Γαρίδης".

Πανηγυρική είναι η αναγγελία των εκδηλώσεων από την Οργανωτική Επιτροπή⁽¹³⁸⁾: "Την εφετεινήν Καθαροδευτέρα εμεριμνήσαμεν όπως εορτάσωμεν εφέτος λαμπρότερον και διασκεδαστικώτερον παντός άλλου έτους. Δεν καυχώμεθα ότι εδήλωσαν συμμετοχή αεροπλάνα ή ο στόλος της Μεσογείου, διότι εσυνηθήσατε όταν ακούτε πολλή κέρασια να δυσπιστείτε δικαίως.

Καυχώμεθα όμως ότι κατεβάλλημεν πάσαν προσπάθειαν διά τον εορταστικόν διάκοσμον της πόλεως, διά την συμμετοχήν αρκετών ευθύμων ομάδων χορευτών φουστανελλοφόρων, μουσικών και γληντζέδων ντομινοφόρων, κυριών και δεσποινίδων φερουσών Ελληνικάς ενδυμασίας, καθώς και διαφόρους παραστάσεις μασκαράτας.

Επίσης το άθανάτον έθιμον της Ιστορικής Κρεμάλας, ήτις το 1827, επειδή εξήγησε κακόν όνειρον του Ιμπραήμ, θέλει αναβιώσει και εφέτος όπου θα κρεμασθή πας μη ευθυμών επαρκώς.

Περί ώραν 10ην π.μ. ο Καρνάβαλος θέλει κατέλθη δι' αεροπλάνου εν τη πηλατεία και παρελάση εφ' άρματος συνοδεία της επιτροπής και... μαρίδας, προπορευομένης της Φιλαρμονικής Μεσσήνης, ανερχόμενος δε εις εξώστην θα εκφωνήσει τον καθιερωμένον πανηγυρικόν της ημέρας και κηρύσσει την έναρξιν της εορτής.

Χοροί στην πηλατείαν και τας συνοικίας άφθονοι, κέφι εξαιρετικό, εμφανίσεις ποικίλαι και αθρόαι, κοσμοσυρροή γνωστή και μασκαράδες μεταμφιεσμένοι ή μη ανά παν βήμα. Εγχώ-

ρια όργανα, όψις εορτασμού και εορταστικός θόρυβος αξιόλογος. Είναι η ημέρα που σκιρτούν τα κόκκαλα του Βάκχου.

Περί ώραν 4 μ. μ. η Ελληανόδικος επιτροπή ανεληθησομένη εις τον επί τούτω εξώστην θα κρίνη και θα απονείμη τα βραβεία.

Τοιαύτα προκηρύσσομεν ως ούτως:

1. Εις την πρώτην ομάδα φουστανελληφορών οίτινες θα συντελέσουν εις την επιτυχίαν της εορτής και θα διακριθώσιν εις την εμφάνισιν και τον χορόν δραχμαί 700.

2. Εις την δευτέραν ομάδα φουστανελληφορών δραχμαί 500.

3. Εις μίαν ως άνω ομάδα γυναικείων Ελληνικών αμφιέσεων δραχμαί 300.

4. Εις την πρώτην ομάδα ευθύμων ντομινοφόρων ήτις διά του κεφιού της θα συντελέση εις την επιτυχίαν της εορτής αποτελουμένη εκ 15 ατόμων και άνω μετά μουσικών οργάνων κλπ. δραχμαί 400.

5. Εις την δευτέραν ως άνω ομάδα ντομινοφόρων δραχ. 250.

6. Εις την τρίτην ως άνω ομάδα ντομινοφόρων δραχ. 150.

7. Εις την πρώτην μασκαράταν δραχμαί 300.

8. Εις την δευτέρας ως άνω μασκαράταν δραχμαί 200.

9. Εις την τρίτην ως άνω μασκαράταν δραχμαί 100.

Ούτω θα συνεχισθή η ευθυμία μέχρι της πρωίας της Τρίτης. Μέσα συγκοινωνίας διά Μεσσήνην κατά την ημέραν τούτην θα αφθονώσιν, θέλουσι δε προστεθή εις εξυπηρέτησιν της συγκοινωνίας μακροί συρμοί εκτάκτων αμαξοστοιχιών ΣΠΑΠ της γραμμής Καλαμών-Μεσσήνης. Επίσης και πυκνή συγκοινωνία διά λεωφορείων αυτοκινήτων.

Επαναλαμβάνομεν λοιπόν την πρόσκλησιν και πάλην προς τους Μεσσήνιους, να συγκεντρωθούν και να διασκεδάσουν εις την πόλην μας, ξεχνώντας τα σεκλήτια της σύγχρονης βιοπάλης.

Η Οργανωτική Επιτροπή".

Στο μεταξύ ετοιμάζεται και ο χορός του Φιλόπτωχου Συλλόγου Κυριών⁽¹³⁹⁾: "Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Μεγάλη καταβάλληονται προσπάθειαι διά την όσον το δυνατόν καλύτεραν επιτυχίαν της μεγάλης χοροεπερίδος που δίδεται σήμερον Σάββατον το βράδυ εις την μεγάλην αίθουσαν του Α' Δημοτικού Σχολείου υπό του άριστα δρώντος εν τη πόλει μας φιλανθρωπικού σωματείου Φιλόπτωχος Σύλλογος Κυριών Μεσσήνης. Εις την επιτυχίαν της χοροεπερίδος ταύτης μεγάλως θα συντείνει και η υπό την διεύθυνσιν εκλεκτού μουσικού των Καλαμών μεγάλη και αρτιωτάτη μαντολινάτα, και τα άφθονα δώρα τα οποία πολλή καταστήματα των Καλαμών προθύμως προσέφεραν. Και πρώτη η αρωματοποιία Καλαμών "Μέτβα" ευγενώς προσεφέρθη εκτός των δώρων της να αρωματίζει καθ' όλην την διάρκειαν του χορού την αίθουσαν. Επίσης πολύτιμα δώρα προσέφερον τα καταστήματα των κ. κ. Μουντούρη, Χαλούηλου, Κωστόπουλου, Παρθενίου, Νασόπουλου, Αποστολή και Δημακάκου, Περιβολιώτου, Κρυστάη, Τσιντέα, Κουτσομπτόπουλου, Σμυρνιού, Μανεισιώτη, Σπυρόπουλου, Γάλλου και τα ζαχαροπλασεία Δεσποτικών και Γαλάξια. Εις την χοροεπερίδαν ταύτην θα παρευρεθούν οι κ. κ. Νομάρχης, Δήμαρχος Καλαμών και λοιποί προϊστάμενοι αρχών προς τους οποίους εστάλησαν προσκλήσεις. Το βέβαιον είναι ότι η πρόεδρος

του Συλλόγου κυρία Βούλη Σκιαδά, η γραμματεός κ. Θεοδωροπούλου και τα λοιπά μέλη του Συλλόγου ηργάσθησαν και εξακολουθούν να εργάζονται υπερανθρώπως διά την καλύτεραν διοργάνωσιν και επιτυχίαν της εσπερίδος ταύτης. Είμεθα βέβαιοι ότι και η κοινωνία της Μεσσήνης αναγνωρίζουσα την ιεράν προσπάθειαν των φιλανθρώπων αυτών κυριών θα συντρέξη τον ωραίον σκοπόν των.

ΠΟΤΗΣ ΛΑΚΟΣ".

Και η ώρα του καρναβαλιού πλησιάζει⁽¹⁴⁰⁾: "Η γείτων Μεσσήνη πανηγυρίζει αύριον μέσα εις ατμόσφαιραν αυθορμήτου λαϊκής ευθυμίας την Καθαράν Δευτέραν. Τόσον οι κάτοικοι της πόλεως όσον και οι κάτοικοι των γύρω χωριών, πιστοί εις μακράν παράδοσιν συγκεντρώνονται εις την πλατείαν της Μεσσήνης ένθα γίνονται παρελάσεις μασκοφόρων και αρμάτων γραφικότητα στολισμένων. Εφέτος ιδιαιτέρως η Κοινοτική αρχή εμερίμνησε διά την καλύτεραν εμφάνισιν του καρναβαλιού και έλαβεν όλα τα μέτρα διά την εξασφάλισιν ανέτου παραμονής εις τους ξένους εορταστάς. Ουδεμία αμφιβολία υπάρχει ότι το καρναβάλι εις την Μεσσήνην θα σημειώσει εφέτος εξαιρετική επιτυχία".

Η περιγραφή στη "Σημεία"⁽¹⁴¹⁾ δίνει πολλή πληροφορία, ονόματα χορευτών ανδρών και γυναικών, μεταμφιεσμένων και φυσικά μεταξύ αυτών του Ξενοφώντα Βακαλιόπουλου ο οποίος και πάλι παίρνει το πρώτο βραβείο: "Όπως κάθε χρόνον έτσι και φέτος, και παρά την ακαταστασία του καιρού, με εξαιρετικό κέφι και με πρωτοφανή συρροή κόσμου εκ Καλαμών και των γύρω χωριών, εωρτάσθη στη Μεσσήνη η Καθαρά Δευτέρα. Η εορτή αυτή η οποία καθιερώθηκε πλέρων ως εορτή Παμμεσσηνιακή, υπήρξε μπορεί κανείς να πη το άπαν της φεινής αποκρηάς, και οι μασκαράτες του, οι όμιλοι φουστανελλοφόρων και οι όμιλοι κοριτσιών με αμφιέσεις Αμαλίας που καθ' όλην την ημέραν εχόρευαν εις την πλατείαν της πόλεως υπό τους ήχους λαϊκών οργάνων, έδωκαν έναν εξαιρετικόν τόνον κεφιού.

Ολόκληρη η Καλαμάτα από πρωίας της προχθές μετεφέρθη εις την γείτονα η οποία είχε διακοσμηθή καταλήληλως. Αι αμαξοστοιχίαι και τα λεωφορεία μετέφερον ταχέως πλήθη κόσμου, το απόγευμα αι πλατείαι και οδοί της πόλεως ήσαν κατάμεστοι κόσμου, εμφανίζουσαι θέαμα πραγματικής ανθρωποθαλάσσης. Την 11ην πρωινήν παρήλασε διά των κεντρικών οδών της πόλεως η πομπή του Καρναβαλιού, ο οποίος επωχούμενος... τετράποδου αεροπλάνου και συνοδευόμενος από μεγάλην συνοδείαν μασκαράδων έδωσε το σύνθημα της ενάρξεως του γληντιού. Το απόγευμα όλης τα οδούς της γείτονος περιήρχοντο όμιλοι μασκαράδων, φουστανελλοφόρων, κοριτσιών με Ελληνικάς αμφιέσεις και με επικεφαλής λαϊκά όργανα και εσκόρπιζαν παντού την ευθυμίαν και το κέφι. Η κεντρική πλατεία της Μεσσήνης ήτο το κέντρον συγκεντρώσεως όλων των ομίλων, έμπροσθεν του Α' Δημοτικού Σχολείου ήτο τοποθετημένη η εξέδρα της Επιτροπής απονομής βραβείων εις τας καλύτερας εμφανίσεις και ενώπιον της οποίας παρήλασαν όλοι οι όμιλοι. Την Επιτροπήν ταύτην απετέλουν οι κ. κ. Μιχ. Ποηλυδούρης, Διοβουνιώτης Διοικητής της υποδιοικήσεως Χωροφυλακής, Τοτόμης Αρμάγος Διευθυντής Εθνικής Τραπεζής, Σπύρος Ψυχογιόπουλος, Δ. Χρόνης και Γεωργ. Μυτηληναίος.

Η Επιτροπή εβράβευσε τας εξής καλύτερας εμφανίσεις: Τας ομάδας φουστανελλοφόρων

υπό τους Μιχ. Βασιλοπανάγον και Βασ. Ζαφειρόπουλον. Τις μασκαράτες υπό τους Ξεν. Βακαλιόπουλον και Νικοή. Αλευράν και με δεύτερον βραβείον τας ομάδας Παν. Κορδονούρη και Αθάν. Ζάρα. Από τας ομάδας γυναικών εβραβεύθησαν η ομάς Καλλιόπης Βλαχαντώνη, Παναγούλας Ζαγκηλάκ και Ολυμπίας Παναγιωτοπούλου.

Περαστικός".

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας, γίνεται και η περιγραφή του χορού που οργάνωσε ο Φιλοπότωχος Σύλλογος Κυριών: "Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Με μεγάλην επιτυχίαν εδόθη προχθές εις την πόλιν μας ο χορός του Φιλοπότωχου Συλλόγου Κυριών, ο οποίος απετέλεσε εξαιρετικόν κοσμικό γεγονός διά την πόλιν μας, παρευρεθείσης της καλλιτέρας μερίδος της κοινωνίας μας. Μεταξύ των παρευρεθέντων διεκρίναμεν τον γενικόν διευθυντήν των Γενικών Αποθηκών, τον διοικητήν της υποδιοικήσεως και τμήματος Χωροφυλακής Μεσσήνης μοίραρχον κ. Διοβουνιώτην και υπομοίραρχον κ. Δαρλιάκον μετά των κυριών των, τον διευθυντήν ΤΠΤ Μεσσήνης κ. Θωμόπουλον μετά της κυρίας του, τους κ. κ. Γεώργ. και Βασ. Πανταζόπουλον μετά των κυριών των, τον Σταθμάρχην ΣΠΑΠ κ. Ηλ. Γιαννόπουλον μετά της κυρίας του, τον κ. Β. Πρωτοπαπάν μετά της κυρίας του, τον κ. Ιω. Μιχαλιόπουλον μετά της κυρίας του, τον κ. Στ. Σιγαλήν, τον κ. Κ. Θεοδωρόπουλον μετά της κυρίας του, τον κ. Γιαννόπουλον μετά της κυρίας του, τον κ. Ανδρέα Κολέτην μετά της κυρίας του, τον κ. Φώτ. Παπαδόπουλον, τον κ. Σάκη Κανελλόπουλον, τον κ. Πέτρον Ψυχογιόπουλον, τον κ. Ιω. Κούτην μετά της κυρίας του, τον κ. Παπανικολιόπουλον μετά της κυρίας του, τον κ. Χαρ. Κουζήν, τον κ. Σπυρόπουλον μετά της κυρίας του, τον κ. Ηλιοπούλον, τον κ. Σπ. Παπακώτην μετά της κυρίας του, τον κ. Σαββίδην, τον κ. Γεωργ. Φωτόπουλον μετά της κυρίας του, τον κ. Ιωάν. Δάρταν, τον κ. Κ. Φωτόπουλον, τον κ. Αποστ. Κολλοκοτρώνην μετά της κυρίας του, τον κ. Γιάννην Μπιζίμην, τον κ. Γαλιανόπουλον, τον κ. Παναγ. Ψυχογιόπουλον, Ι. Ρούτην, τον κ. Χρ. Χρόνην, τον κ. Αλ. Καλογερόπουλον, τον κ. Π. Αριστομενόπουλον, τον κ. Καυκάν μετά της κυρίας του, τον κ. Γ. Τσόπελαν, τον κ. Βελισσάρην, τον κ. Παναγόπουλον, τον κ. Ι. Μιχαλιόπουλον μετά της κυρίας του, τον κ. Κρητικόν, τον κ. Π. Αργυροπανάγον, τον κ. Ιωαν. Καντιάνην κλπ. Διεκρίθησαν οι δεσποινίδες Αφρούλα Κορκοκικήτα, Τασία Σπυροπούλου, Αντιγόνη Κρεμμυδά, Μπιζίμη, Νία Φωτοπούλου, Παπακώτη, Φιλιπούλου, Βελισσάρη, Πετροπούλου, Μπράχου, Παπανικολοπούλου κ.ά.

Επίσης εις την χοροεσπερίδα παρευρέθησαν ο ιατρός κ. Κορκοκικήτας μετά της κυρίας του, ο κ. Μιχ. Ποθυδούρης, ο κ. Αντών. Ράσσοσ μετά της κυρίας του, ο κ. Βασ. Κόσσυβας μετά της κυρίας του, ο κ. Θ. Πανόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Π. Ποδαρόπουλος μετά της κυρίας του, ο υποδιευθυντής του υπ/τος της Εθνικής Τραπέζης κ. Πέτροσ Καρδαράς, ο κ. Ζαημάς, ο κ. Μιχ. Μπιζίμης κλπ.

ΠΟΤΗΣ ΛΑΚΟΣ".

ΤΟ 1940

Λίγες ημέρες πριν από την Καθαρά Δευτέρα το 1940, οργανώνεται "μεγάλη χοροεσπερίς εις Μεσσήνην υπέρ των μαθητικών συσσιτίων"⁽¹⁴²⁾: «Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Μέσα σε μια ατμόσφαιρα ευθυμίας και κεφιού, μέσα σ' ένα εκλεκτόν περιβάλλον, μέσα τέλος σ' ένα ωραιότατον σύνολον που το πλαισίωσαν ο πλούσιος στολισμός της αιθούσης, αι ωραιότεραι εμφανίσεις, τα άφθονα κοτιγιόν, η γλυκειά μουσική, το εκλεκτόν και πλούσιον κυλικείον και τόσα άλλα, έγινε το περασμένο Σάββατο ο προαγγελθείς χορός αι εισπράξεις του οποίου διετέθησαν εξ ολοκλήρου υπέρ των εν Μεσσήνη μαθητικών συσσιτίων.

Χορός
φουστανελλοφόρων
το 1938
ΓΑΚ Μεσσηνίας αρχείο
Χρήστου Αλειφέρη

Την χοροεσπερίδα ταύτην ετίμησαν διά της παρουσίας των όλαι αι αρχαί της πόλεως και η πιο εκλεκτή αυτής μερίς. Eis την επιτυχίαν δε της χοροεσπερίδος αυτής ως επί το πλείστον συνέτεινεν η συμμετοχή της Φιλαρμονικής Μεσσήνης ευγενώς προς τούτο προσφερθείσης και χάρις εις αυτήν ο χορός με την ιδίαν πάντοτε ζωηρότητα διήρκεσε μέχρι πρωίας. Σημειώνομεν τα ονόματα των διακριθέντων παρευρεθέντων: Ιω. Αλεξανδράκης διοικητής υποδιοικήσεως Χωροφυλακής Μεσσήνης μετά της κυρίας του, Ιω. Δαρλιάκος υπομοίραρχος διοικητής του τμήματος Χωροφυλακής Μεσσήνης μετά της κυρίας του, Λουκάς Σαββίδης ανθυπασπιστής, τον πρόεδρον της κοινότητος κ. Μ. Πολυδούρην, τον πρόεδρον του Ιατρικού Συλλόγου Μεσσήνης κ. Πάνον Κορκονικήταν μετά της κυρίας του, τον γεν. γραμματέα του ιδίου συλλόγου ιατρόν κ. Σταύρον Γιαννόπουλον, τον αντιπρόεδρον του Εμπορικού Συλλόγου και πρόεδρον των Παντοπωλών Μεσσήνης Β. Δημητρόπουλον, τον αγρονόμον

κ. Αγγιέβην μετά της κυρίας του, τον έφορον κ. Παπαγεωργίου, τον ιατρόν κ. Κωνσταντακόπουλον μετά της κυρίας του, τον δικηγόρον κ. Κουλιέτην μετά της κυρίας του, τον γεωπόνον διευθυντήν του Πειραματικού Σταθμού ΑΣΟ κ. Ηλ. Χριστόπουλον, τον βιομήχανον κ. Στ. Γαλανάκην, τον κ. Γ. Βασιλόπουλον, τον κ. Πανουσόπουλον, τον κ. Φιλιόπουλον, τον ανθυπολοχαγόν κ. Κουτσογιαννόπουλον, τον κ. Μιχαλόπουλον, τον ταμίαν κ. Βακαλόπουλον, τον κ. Παπαποστόλου, τον χημικόν κ. Ν. Καλλικούνην, τον κ. Γυφτάκην, Φιλιόπουλον, Γιάνναρην κλπ. Τας δεσποινίδας αι οποίαι και ως επί το πλείστον και διεκρίθησαν: Αφρούλα Κορκοκικήτα, Ευαγγ. Μακαρούνη, Αθηνά Πριόβολου, αδελφαί Φιλιιοπούλου, Φωτοπούλου κ.λπ. καθώς και η μικροσκοπική κορούλα του εμπόρου Πανταζόπουλου.

ΠΟΤΗΣ Λ-ΑΚΟΣ»

Χορό όμως οργανώνει και ο Φιλόπτωχος Σύλληλος Κυριών⁽¹⁴³⁾: «Με εξαιρετικόν ενδιαφέρον αναμένεται ο διοργανούμενος διά το εσπέρας του προσεχούς Σαββάτου ετήσιος χορός του Φιλοπτώχου Συλλόγου Κυριών Μεσσήνης. Αι καταβαλλόμεναι προσπάθειαι πείθουν διά την πρωτοφανή επιτυχίαν την οποία θα σημειώση ούτως εις τα χορευτικά χρονικά της γείτονος».

Η Οργανωτική Επιτροπή με μια πανομοιότυπη πρόσκληση καλεί "εις συμμετοχήν πάντας τους Μεσσηνίους" στο Νησιώτικο καρναβάλι⁽¹⁴⁴⁾: «Η οργανωτική επιτροπή εορτασμού Καθαράς Δευτέρας εν Μεσσήνη καλεί την 11ην τρέχοντος μηνός εις συμμετοχήν πάντας τους Μεσσηνίους.

Την εφτεινήν Καθαροδευτέραν εμεριμνήσαμε όπως εορτάσωμεν λαμπρότερον και διασκεδαστικότερον παντός άηλου έτους.

Κατεβάλαμεν πάσαν προσπάθειαν διά τον εορταστικόν διάκοσμον της πόλεως, διά την συμμετοχήν αρκετών ευθύμων ομάδων χορευτών φουστανελληφορών, μουσικών και γληντζέδων, ντομινοφόρων κυριών και δεσποινίδων φερουσών ελληνικάς ενδυμασίας καθώς και διαφόρους παραστάσεις μασκαράδων.

Επίσης το αθάνατον έθιμον της Ιστορικής Κρεμάλας θέλει αναβιώση και εφέτος όπου και θα κρεμασθή πας μη ευθυμών επαρκώς.

Περί ώραν 10 π. μ. ο Καρνάβαλος θέλει κατέλθη δι' αεροπλάνου εν τη πλατεία της πόλεως και παρελάση εφ' άρματος συνοδεία της επιτροπής και... μαρίδας, προπορευομένης της Φιλαρμονικής Μεσσήνης, ανερχόμενος δε εις εξώστην θα εκφωνήση τον καθιερωμένον πανηγυρικόν της ημέρας κηρύσσωσιν την έναρξιν της εορτής.

Χοροί εις την πλατείαν και τας συνοικίας άφθονοι, κέφι εξαιρετικό, εμφανίσεις ποικίλαι και αθρόαι, κοσμοσυρροή γνωστή, και μασκαράδες μεταμφιεσμένοι ή μη ανά παν βήμα. Εγχώρια όργανα, όπισ εορτασμού και εορταστικός θόρυβος αξιόλογος. Είναι η ημέρα που σκιρτούν τα κόκκαλα του Βάκχου.

Περί ώραν 4 μ.μ. η Ελληανόδικος επιτροπή θα ανέλθη εις τον επί τούτω εξώστην, θα κρίνη και θα απονείμη βραβεία.

Ούτω θα συνεχισθή η ευθυμία μέχρι της πρωίας της Τρίτης. Μέσα συγκοινωνίας διά Μεσσηνήν κατά την ημέραν ταύτην θα αφθονούσι, θέλουσι δε προστεθή εις εξυπηρέτησιν της

συγκοινωνίας μακροί συρμοί εκτάκτων αμαξοστοιχιών ΣΠΑΠ της γραμμής Καθαρών-Μεσσήνης.

Επαναλαμβάνομεν λοιπόν την πρόσκλησιν και πάλιν προς τους Μεσσήνιους να συγκεντρωθούν και να διασκεδάσουν εις την πόλιν μας.

Η Οργανωτική Επιτροπή».

Το "Θάρρος" φιλοξενεί μια μικρή είδηση για τις εκδηλώσεις⁽¹⁴⁵⁾: «Την Καθαρά Δευτέρα πολλοί συμπολίται μετέβησαν εις Μεσσήνην, όπου εφέτος... δεν ελειτούργησεν η πατροπαράδοτος Νησιώτικη κρεμάλα, γληντήσαντες αρκετά καλά».

Η "Σημαία" όμως έχει μια μεγάλη περιγραφή του Πότη Λουκάκου με πολύτιμα στοιχεία⁽¹⁴⁶⁾. Σε αυτή και μέσα από μια υποψία πολέμου που διαγράφεται, αφήνει να διαφανεί ότι μετά από πολλά χρόνια αναβίωσε το έθιμο της φωτιάς στις γειτονιές και κάνει ονομαστική αναφορά, καταγράφει μια σειρά από καταστήματα στα οποία σπηνόταν γληντί, ονόματα χορευτών ενώ... αποκαλύπτει το δήμειο της κρεμάλας, το γερο-Κούτρο⁽¹⁴⁷⁾: «Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας). Κάθε χρόνο και καλύτερα -έτσι ήνε οι Νησιώτες- και δεν ήνε ψέματα.

Η γιορτή της εφετεινής αποκρηάς στο Νησί υπερέβη κάθε άλλη χρονιά. Ενα ολόκληρο χρόνο οι Νησιώτες είχαν να ειδοούν τέτοια ημέρα, γιατί Καθαρά Δευτέρα για τους Νησιώτες σημαίνει ημέρα γληντιού και χαράς, είναι η βασίλισσα της χρονιάς και την γιορτάζουν όπως αυτοί ξέρουν, με κάποια ξεχωριστή ευθυμία, με κέφι, με διάθεσι και κατά τέτοιο τρόπο που από τα χείλη τόσων χιλιάδων ξένων επισκεπτών που παρευρίσκονται την ημέρα αυτή και παρακολουθούν το Νησιώτικο καρναβάλι δεν μπορεί παρά να ξεφύγη ένα επιφώνημα θαυμασμού και όλοι φύγουν συναποκομίζοντας τις πιο θαυμάσιες εντυπώσεις. Φέτος όμως παρ' όλην την ολιόεν θοηουμένην διεθνή ατμόσφαιραν η αποκρηά έφθασε στο κορύφωμά της, οι παληές όμορφες εθιμοτυπίες ξαναζωντάνεψαν, κι από βραδύς οι μεγάλες φωτιές στις συνοικίες του Νησιού άναψαν πάλι και οι χοροί εστήθησαν πολύ ενωρίς για να διαρκέσουν μέχρι το πρωί για να υποδεχθούν με χαρά τη χαρούμενη ημέρα της Καθαράς Δευτέρας που ξημερώνει. Στο Γαρδελί, στη μεγάλη φωτιά του Μιχάλη του Κουφόγιαννη (του κουμπάρου όπως τον ήνε), στα Ρουσεϊκα, στο Λιμοχώρι, στη Νεάπολη, στο οξωπήγαδο της Κασαντωνούς, στο Κοιλωνάκι (Καρτεροηλωτέικα Μάκη-Βαγγέλη-Μούρσα), στου Γούργαρη, στον Αϊγιάννη, στον άγιο Θανάση κ.λπ. στήνονται γύρω από τη φωτιά οι μεγαλύτεροι χοροί. Και σαν γλυκοχαράζει η Καθαρά Δευτέρα, όλος εκείνος ο κόσμος ξεκύνεται στην πόλη, οι πίπιζες ουρλιάζουν χαρούμενα, οι φουστανελλοφόροι - λεβέντες πραγματικοί - διαηλεγμένοι ένας κι ένας από τους αρχηγούς των ομάδων με τις λευκές και φρεσκοσιδερωμένες στολές τους κάνουν την εμφάνισή τους και το γληντί αρχίζει.

Ετσι λοιπόν και εφέτος άρχισε η γιορτή και το γληντί φούντωσε με την εμφάνιση του καρναβαλιού ο οποίος επιβαίνων τετραπόδου αεροπλάνου προπορευομένης της Φιλαρμονικής της πόλεως εξεφώνησε από τον εξώστη του ιατρού κ. Κουζή τον σατυρικόν του λόγον δώσας ακολούθως επισήμως το σύνθημα της γενικής ευθυμίας.

Τρεις η ώρα τ' απόγευμα και ο συνωστισμός αυξάνει, η μεγάλη πλατεία της πόλεως αδυνατεί να χωρέσει τόσον κόσμο, τα κέντρα Βαλσαμάκη και Λαδά, του Αημπάνη, η Λέσχη, του Δουρούμη, του Αδαμόπουλου, του Διονυσόπουλου, το Κουκλάκι, η Οασισ έχουν με-

ταβληθεί σε πολεμικό πεδίο, τα σερπαντέν, ο χαρτοπόλεμος και τ' αυγά όλα αυτά τα αποκρηάτικα όλα να σπαταλώνται αφειδώς και ο αγών συνεχίζεται άνισος. Στις τέσσερις και μισή η ελληνόδικος επιτροπή αποτελούμενη από τον κ. Νομάρχη, τον Διοικητή της Υποδ. Χωρ/κης, τον κ. Πρόεδρον της Κοινότητας, τον κ. Εφορον, τον Διευθυντή του υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης, τον κ. πρόεδρον του Εμπορικού Συλλόγου και τον κ. πρόεδρον του Επαγγελματοβιοτεχνικού Επιμελητηρίου ανέρχεται εις την ειδικήν εξέδραν και απονέμει τα χρηματικά βραβεία εις τας καλλιτέρας ομάδας των φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων και μασκαράτας. Τις καλλιτερες εμφανίσεις εφέτος από τους φουστανελλοφόρους, παρουσίασεν η υπό την αρχηγίαν του Μιχ. Βασιλοπανάγου ομάς την οποία απετέλουν οι Γεωργ. Ρούτσας, Γεωρ. Τσώνης, Πέτρος Κουζής, Παν. Μπλήνας (τέσσερες), Γεωργ. Μπλήνας, Δημ. Ρούτσας, Ιωάν. Σκορδάκης κ.ά. καθώς και αι υπό την αρχηγίαν Βασιλ. Ζαφειρόπουλου και Γεωργ. Μιχαλόπουλου ομάδες. Η ιστορική πάλη κρεμάλα, το επισφράγισμα αυτό της αποκρηάτικης κωμωδίας έδρασε εφέτος και πάλιν. Ο δήμιός της γερο-Κούτρος αλύπητος χωρίς οίκτον τραβούσε τα θύματά του στο Νησιώτικο αυτό ικρίωμα. Και πρώτος ο κ. Νομάρχης ανήλθε στο ικρίωμα τούτο, όλοι οι λοιποί επίσημοι και όσοι τέλος ανύποπτοι έπεφταν στην παγίδα του δημίου τούτου. Κι έτσι λοιπόν με το ωραίο αυτό αποκρηάτικο ταμπλό, που φάνταζε όμορφα στα μάτια του επισκέπτη, τελείωσε η προχθεσινή ωραία ημέρα της χαράς που σ' όσους την είδαν θα μείνει αξέχαστη. Εκτός από το Νησί με ξεχωριστή ζωηρότητα γιορτάστηκε η ημέρα αυτή και στου Τζώρι. Οι Τζωραίοι με επικεφαλής τον πρόεδρο της κοινότητας κ. Δουβόγιαννην, τους κ. κ. Πάνον Μπακανδρέαν, Ανδρ. Μπακανδρέαν, Καλόγερον Κουτσοπέτρον, Κωνστ. Δουβόγιαννην, Τσαρτακλήαν, Γιώργον Μητσέαν, Μάντζαρη κ.λπ. γιόρτασαν καλλιτέρα από κάθε άλλη χρονιά την αποκρηά. Σ' όλο το χωριό κυριαρχούσε το τραγούδι κι' η ευθυμία. Η μεγαλύτερα κίνησης παρατηρήθη εις την πλατείαν του χωριού όπου όμιλοι ντομινοφόρων, μασκαράτες κ.λπ. με βοηθούς και εκτελεστές τα κορίτσια και τις γυναίκες του χωριού είχαν δημιουργήσει ένα τρικούβερτο γλέντι, το οποίο κράτησε μέχρι βαθείας νυκτός και το οποίον για τους Τζωραίους θα μείνει αλησμόνητον».

ΠΟΤΗΣ Λ-ΑΚΟΣ

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Ακολούθησαν ο πόλεμος, η μακριά νύχτα της κατοχής, η πείνα, οι εκτελέσεις και η εθνική αντίσταση. Ο Φεβρουάριος του 1945 βρίσκει απελευθερωμένη την Ελλάδα, αλλά έχουν προηγηθεί τα "Δεκεμβριανά" και το φάντασμα του εμφυλίου πλησιάζει πάνω από τη χώρα. Μέσα σε αυτό το κλίμα δεν οργανώνεται καρναβάλι, ενώ μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας (12 Φεβρουαρίου) αρχίζει ένας κύκλος εκτελέσεων, διώξεων, φυλακίσεων ανθρώπων που είχαν πάρει μέρος στην αντίσταση μέσα από τις γραμμές του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ. Το Μάρτιο του 1946 στην περιοχή έχει κηρυχθεί στρατιωτικός νόμος μετά την κατάληψη της Καλαμάτας και τις δολοφονίες από τις συμμορίες του Μαγγανά τον Ιανουάριο.

Καλαματιανοί καρναβαλιστές το 1946

Ετσι έχουν επιβληθεί περιορισμοί και στην κυκλοφορία των πολιτών, όπως φαίνεται από την ανακοίνωση που δημοσιεύεται στο "Θάρρος"⁽¹⁴⁸⁾: «Σήμερα και αύριο, λόγω των εορτών των Απόκριων, επιτρέπεται η κυκλοφορία των πολιτών μέχρι της 2ας μεταμεσονυκτίου. Τα κέντρα διασκεδάσεως δύνανται να είναι ανοικτά μέχρι της 1.30 μεταμεσονυκτίου.

Ο Στρ. Διοικητής

Ν. Παπαδόπουλος

Σ/χης».

Γραπές πληροφορίες δεν υπάρχουν, όμως ατύπως οργανώθηκε καρναβάλι όπως προκύπτει από φωτογραφικό υλικό το οποίο έχει διασωθεί και απθανατίζει πλήθος καρναβαλιστών στην πλατεία αλλά και τη μανδολινάτα της πόλης.

ΤΟ 1947

Την επόμενη χρονιά έχει αρχίσει ο εμφύλιος πόλεμος και οι απαγορεύσεις είναι αυστηρές^(148α): “Δια την εξασφάλισιν της δημοσίας ησυχίας, τάξεως και ασφαλείας κατά τας εορτάς των απόκρεω αποφασίζομεν και διατάσομεν τα κάτωθι:

Απαγορεύομεν τοις πάσι την χρήσιν προσωπίδων καλυπτουσών το πρόσωπον ως και πάσαν παραμόρφωσιν του προσώπου δια χρωμάτων ή προσθήκης ψευδοπωγώνων, ψευδορινών κλπ.

Απαγορεύομεν τας πάσης φύσεως συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις είτε εν ανοικτώ, είτε εν κλειστώ χώρω.

Οι παραβάται θα συλλημβάνονται και θα διώκονται επί παραβάσει του Γ' Ψηφίσματος περί εκτάκτων μέτρων αφορώντων την Δημοσίαν Τάξιν και Ασφάλειαν

Καλάμαι τη 11/2/1947

Ο Διοικητής Χωροφυλακής

Κ. Γάσπαρης

Ταγματάρχης”

Παρά τον πόλεμο και τις απαγορεύσεις το καρναβάλι γιορτάζεται στη Μεσσήνη, γίνονται μάλιστα ο χορός της Φιλαρμονικής και καρναβαλική παρέλαση ενώ λειτουργεί η κρεμάλα^(148β): “Το καρναβάλι εωρτάσθη εφέτος στην Καλαμάτα και στην γείτονα Μεσσήνη με εξαιρετικό κέφι, ιδίως μεταξύ των λαϊκών τάξεων. Το Σάββατο εδόθη στη Μεσσήνη και στο Ζαχαροπλαστείο Βαλσαμάκη-Λαδά με μεγάλη επιτυχία ο χορός της Φιλαρμονικής. Επίσης και την Καθαράν Δευτέραν εσυνεχίσθη το λαϊκό γλέντι με πολύ κέφι.

Στη Μεσσήνη ελειτούργησε η πατροπαραδοτη “Κρεμάλα” με... δήμιους τους κ. κ. Γ. Κούτρον, Ιωάννην Κούτρον και Βασίλ. Παπαδόγαμβρον, οι οποίοι δεν εφείσθησαν ούτε του κ. Νομάρχου, ούτε του Δημάρχου των. “κρεμασθέντων” αμφοτέρων... προς παραδειγματισμόν Το απόγευμαέγινε η βράβευσις των καλύτερων γκρουπ μετεμφιεσθέντων.

Εμπρός από την ελληνόδοκο επιτροπή αποτελουμένην από τους κ. κ. Νομάρχην ως πρόεδρον, Δ. Κούτσικαν βουλευτήν, Μυλωνόπουλον Δήμαρχον Μεσσήνης, Κανελλόπουλον δικηγόρον, Ιατρόπουλον Διευθυντήν της Αγροτικής Τραπέζης, Πανουσόπουλον Γυμνασιάρχην, Δ. Χρόνην πρόεδρον της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών και Τσερπέ πρόεδρον Παντοπωλών, παρήλασαν διάφορα γκρουπ μετεμφιεσμένων. Η επιτροπή εβράβευσε:

Την ομάδα φουστανελλοφόρων του κ. Μιχαηλόπουλου και της απένειμε χρηματικό έπαθλο 60.000 δραχμών.

Την ομάδα ντομινοφόρων του κ. Πετρουλάκη, χρηματικό έπαθλο 30.000 δραχμές.

Την Αμαλίες υπό τας κυρίας Κονδύλω Ν. Τσοπανάκη και Τριανταφυλλίδου, χρηματικό έπαθλο 15.000 δραχμές.

Την μασκαράτα “Επιτροπή ερεύνης” υπό τον κ. Ιω. Χατζηγιάνην, χρηματικό έπαθλο 30.000 δραχμές.

Την μασκαράτα “Εσωτερική κατάσταση της Ελλάδος” του κ. Ξεν. Βακαλιόπουλου, χρηματικό έπαθλο 20.000 δραχμές.

Τον “μικρό απάχν” την δίδα Ιωάννα Παντελάκη.

Την “τσιγγάνα” κ. Σχινά, της οποίας η επιτυχής εμφάνισις έκαμε εξαιρετική εντύπωσις. Οι προφτείες της εις τίποτε δεν υπελείποντο από εκείνες της Πυθίης”.

Ο Πότης Λουκάκος περιγράφει τις φωτιές και τους πρωταγωνιστές τους ενώ αποκαλύπτει και το όνομα εκείνου που έγραψε τον καρναβαλικό λόγο^(148ν): “Πάσχα στην Τρίπολη και Αποκρής στο Νησί, έτσι λέγανε οι παλιοί και δεν έχουν άδικο γιατί όποιος δεν έχει κάνει Πάσχα στην Τρίπολη με τις περίφημες ψισταριές της και δεν έχει περάσει την Καθαροδευτέρα στο Νησί, κάτι του λείπει από τη ζωή. Νησιώτικη Καθαροδευτέρα, σημαίνει γλέντι, χαρά, χορός, ρετσίνα και τίποτε άλλο. Μη νομίσετε πως θέλω με αυτά που γράφω να παινέσω την πατρίδα μου. Οχι μιλάω μια ξάστερη πραγματικότητα. Τι τα θέλετε, ο Νησιώτης ξέρει να γλεντά. Μπορεί να μας χωρίζουν τις άλλες ημέρες διάφορα περιστατικά, αλλά προκειμένου για γλέντι σε όλα αυτά δουλεύει σφουγγάρι. Και να η φετινή Καθαροδευτέρα τόδειξε και για επαλήθευσι αυτών που γράφω επικαλούμαι την μαρτυρία των χιλιάδων που βρέθηκαν την ημέρα αυτή στο Νησί.

Από την Κυριακή το βράδυ δόθηκε το σύνθημα του γλεντιού με τις μεγάλες πατροπαράδοτες φωτιές που ανάφτηκαν σι γειτονιές και που με αυτές από μακρυά το Νησί εφαινετο σαν ένα ωραίο πυροτέχνημα. Και πρώτα η φωτιά του Γαρδελιού που το γενικό πρόσταγμα είχε ο κουμπάρος ο Μιχάλης Κουφόγιαννης με τον Χρήστο τον Κοσμά και άλλους. Αλλη φωτιά μεγάλη στη Νεάπολη. Εκεί την όλη συντήρησίν της έχουν αναλάβει ο Γιώργης, ο Πάνος και ο Ανδρέας Τσοπανάκης, μαζί με το Χαρίτη το Γκότση και λοιπούς. Τρίτη μεγάλη φωτιά στα Λιαπέικα, με επικεφαλής τον συμπαθητικό γλεντζέ Βαγγέλη Λιάπα, τον τηλεγραφήτη Λνά Κουράνο κλη. Και τέλος στο Αργαστηράκι, στα Καρτερολιωτέικα, στα Κρεμμυδέικα, στα Ρουσεϊκά, στο Οξωπήγαδο και τόσες άλλες. Ε λοιπόν γύρω από αυτές τις φωτιές όλο το Νησί είχε ξεχυθεί και χόρευε και γλεντούσε, οι πίπιζες, τα νταούλια, η ρετσίνα και οι άφθονοι μεζέδες αποτελούσαν το σύνολο που παρήγαγε το ηλεκτροφόρον ρεύμα που ακινδύνως διοχετεύετο στις ψυχές των χορευτών και τους μετέδιδε το παραλήρημα αυτό της χαράς.

Και σαν ξημέρωσε η άλλη μέρα, όλος ο κόσμος ξεχύθηκε στην πλατεία περιμένοντας την εμφάνισι του καρναβάλου που θα έδιδε το σύνθημα στην γενική εξόρμησι προς το γλέντι. Και να στις 11 η ώρα το πρωί προπορευομένης της Φιλαρμονικής και επιβαίνων τετράτροχου αραμπά, εισέρχεται στην πλατεία ο καρνάβαλος και ανεληθών εις τον εξώστην απήγγειλε ωραίους και έξυπνους στίχους που είχε διασκευάσει ο φίλος Βασίλης Κολλοβός, δώσας στο τέλος το σύνθημα προς την γενικήν χαράν.

Το μεσημέρι ήρχισεν η άφιξις των επισήμων αρχών των Καλαμών, με επικεφαλής τον Νομάρχην μας ο οποίος παρεκάθησε σε γεύμα που εδόθη, με σαρακοσιανά εννοείται φαγητά, έξωθι του κέντρου του Πάνου Ζαγκηλάκ. Επίσης παρεκάθησαν η κ. Νέζερ, ο Διευθυντής του υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης Καλαμών, ο βουλευτής μας κ. Κούτσικας, οι κ. κ. Θεοδ. Κρασσάκπουλος, Ηλ. Κοντέας, ο Δήμαρχός μας μετά των κυριών κλη. Ξένοι προς τους οποίους ήγειρε πρόποσι ο Δημαρχικός μας σύμβουλος κ. Γεώργιος Τσερπές.

Μετά το γεύμα οι ξένοι επεσκέφθησαν την ιστορική κρεμάλια όπου εκρεμάσθησαν κατά

τα έθιμα τυ τόπου μας, γνωρίσαντες συνάμα και τον ογδοκοντούτη... δήμεών της γέρο Κούτρο. Επίσης δεν εξηρέθη του κρεμάσματος και ο Διοικητής Χωροφυλακής Καλαμών κ. Γάσπαρης.

Μετά ταύτα όλοι οι ξένοι έλαβον θέσιν στην ειδικήν εξέδραν της πηλατείας παραστάντες εις την απονομήν των χρηματικών βραβείων στις ομάδες των φουστανελληφορών, ντομινοφόρων κλπ. Απενεμήθησαν δε τα πρώτα βραβεία στις δύο καλύτερες ομάδες φουστανελληφορών με ομαδάρχας η μέν πρώτη τον Γ. Μιχαλόπουλον, η δε δεύτερη τον Μιχάλη Βασιλοπανάγον. Αργά δε την νύκτα ανεχώρησαν όλοι οι ξένοι οι οποίοι ασφαλώς θα απέκόμισαν τι καλλήτερες εντυπώσεις.

Αλλά θα ήτο άδικον αν δεν αναφέραμεν την άριστην εμφάνησιν της Φιλαρμονικής μας με τις καινούργιες στολές για τις οποίες τόσους κόπους κατέβαλε το διοικητικό συμβούλιον της και ο ακούραστος και φιλότιμος μαέστρος της κ. Ιωάννης Στεφόπουλος και η οποία ως επί το πλείστον συνέτεινε στην επιτυχία του γληντιού. Καθώς και εις τους αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και τα όργανα της εδώ υποδιοικήσεως Χωροφυλακής Μεσσήνης που χάρις στην ωραϊάν των συμπεριφοράν η τάξις υπήρξε παραδειγματική. Ε λοιπόν από όλα αυτά ένα συμπέρασμα βγαίνει: Οτι πάντοτε οι Νησιώτες έχουν το βέτο σε τέτοιου είδους ωραίες γιορτές, και που πάντοτε θα το κρατούν".

Το 1948

Το 1948 οι πολεμικές επιχειρήσεις του εμφυλίου έχουν πάρει μεγάλη έκταση και την Κυριακή της τελευταίας αποκρίας εκδηλώνεται πολύνεκρη επίθεση ανδρών του Δημοκρατικού Στρατού εναντίον δύναμης Χωροφυλακής, αποσπασμάτων και ΜΑΥ στο Ψάρι. Αλλά καρναβάλη έγινε: Το κλίμα που επικρατούσε αποτυπώνεται σε μικρό δημοσίευμα της εφημερίδας "Θάρρος"^(148b): "Αν εξαιρέση κανείς την γείτονα Μεσσήνην όπου ελειτούργησε η πατροπαράδοτη κρεμάλα και εδημιουργήθη κάποιο κέφι, η υπόλοιπος Μεσσηνία επέρασε την Καθαράν Δευτέραν υπό την σκιάν των αιματηρών γεγονότων του Ψάρι".

ΤΟ 1949

Την επόμενη χρονιά και διαρκούντος του εμφυλίου, το Νησιώτικο καρναβάλη γιορτάζεται και την Κυριακή το βράδυ και την Καθαροδευτέρα^(148c): "Ο Μάρτης μπήκε με τις κακές του. Το κρύο και το τουρτούρισμα των συμπολιτών μας εξακολουθεί προς μεγίστην απογοήτευσιν μερικών δεσποιναιρίων που πτοιμάζοντο να κάνουν επιδείξεις σε ανοιξιάτικα φορέματα. Το καρναβάλη στο Νησί παρ όλο το κρύο και την οικονομική κρίσι παρουσίασε κάτι. Τα λεμόνια και το λουλάκι έδωσαν και πήραν. Την μεγαλύτεραν λεμονοεπίθεσιν από την μαχητικήν ομάδα των μανάβηδων υπέστη ο Καστρινάκης, ο οποίος αδιαμαρτυρητώς εδέχετο την επίθεσιν έτσι για το καλό και για γούρι να παντρευτή, αλλά κατά την γνώμην μου τέτοια χαρά δεν πρόκειται να ιδή. Το ίδιο εδήλωσε χθες και ο πηχυαίος συνάδελφός του.

Ο καρναβάλης φέτος ήταν υπέροχος σε εμφάνιση και χιούμορ. Παρ όλας τας διαμαρτυρίας

των άλλων χασάπηδων που δεν τους κωνεύουν ο Μίμης και ο Τσόχας, παρουσίασαν απόφιν τον καρνάβαλον της παλιάς εποχής. Μόνον ο Γουλιός έμεινε παραπονούμενος και δεν μπήκε στο συγκρότημα.

Μα και τα νταούλια και οι πίπιζες δεν υστέρησαν. Οι Καραχάληδες κουμπάροι κάθε χρόνο το ξέρουν και έρχονται μπουλούκια στο Νησί. Απ όλες αυτές τις παρέες που γυρνούσαν με τα νταούλια την Κυριακή το βράδυ, ξεχώριζε σε κέφι η παρέα των τριών καμπαλιέρος της Εθνικής με επικεφαλής τον πυρόξανθον Τζαίκην και με την συμμετοχήν των γοπτευτικών Σπύρου του Αλεξανδριανού, Γιαννάκη στου συμπεθέρου μου του Ακούρευτου, του Μπόπη της Ενώσεως, του Μάκη των ξηρών καρπών, και των συμπαθών αστυνομικών Βασιλείου του εκ Κορακίου και Ηλία του δικού μας. Πάντως για το γλέντι της εν λόγω παρέας θα γίνουν επισήμως ανακοινώσεις στην κεντρική μας πλατεία από την θηλική δυάδα των άσπρων πουλιών του χαβανέζικου συγκροτήματος και τις οποίες θα αναφέρωμεν αργότερον”.

ΤΟ 1950

Με το τέλος του εμφυλίου, το 1950 συστήνεται Οργανωτική Επιτροπή η οποία επιχειρεί να δώσει νέα πνοή στο καρναβάλι⁽¹⁴⁹⁾: «Μετά μακράν διακοπήν λόγω της ανωμάλου καταστάσεως εφέτος η Καθαρά Δευτέρα υπέρ ποτέ άλλποτε θα εορτασθή μεγαλοπρεπώς.

Η πόλις θα είναι σημαιοστολισμένη και διακεκοσμημένη καταλήλιώς και εις διάφορα σημεία θα στηθώσιν ασίδες διά την θριαμβευτικήν διέληυσιν του Καρναβάλιου.

Την έναρξη του εορτασμού θα δώσει ο Καρνάβαλος εισελαύνων εις την πόλιν διά της οδού Τριπόλεως εφ’ άρματος προπορευομένης της Φιλαρμονικής και ακολουθούμενος υπό του επιτελείου του και περί ώραν 11ην π. μεσημβρίας.

Η διαδρομή θα είναι μεγαλοπρεπής και θα καταλήξη εις την κεντρικήν πλατείαν της πόλεως, οπόθεν θα εκφωνήση τον πανηγυρικών της ημέρας.

Ομιλοι ευσταλών φουστανελλιφορών και νεανίδων ενδεδυμένων τας εθνικάς ενδυμασίας, ως και όμιλοι ντομινοφόρων μετά εγχόρδων οργάνων θα περιέρχονται την πόλιν χορεύοντες και διασπείροντες την ευθυμίαν.

Η ιστορική κρεμάλια εν τη εκτελήσει του έργου της δεν θα αφήσει κανέναν παραπονούμενον.

Η Ελληνόδικος επιτροπή επί τούτω συσταθησομένη θα απονείμει βραβεία ανάλογα και ικανοποιητικά εις τους άνω ομίλους ως και εις πάσαν μασκαράταν ήτις ευφυώς θα σατιρίζη κάτι το σύγχρονον.

Την εσπέραν η πλατεία της πόλεως θα είναι φωταγωγημένη και θα επακολουθήσουν Ελληνικοί χοροί.

Η Οργανωτική Επιτροπή».

Για τις 5 Μαρτίου έχουν προγραμματιστεί βουλευτικές εκλογές και το γεγονός αυτό δεν θα μπορούσε παρά να αποτυπωθεί και στο καρναβάλι. Εκ των πρωταγωνιστών ο Ανδρέας Ζαχαρόγιαννης που αναγγέλλει υποψηφιότητα και βγάξει λόγους... συναρπάζοντας τα

πλήθην⁽¹⁵⁰⁾. Η κρεμάλα πολιτικοποιείται στη "Σημαία" που συνιστά να την αποφύγουν οι «διατελέσαντες υπουργοί της Βενιζελικής φαυλοκρατίας» και γράφει⁽¹⁵¹⁾: «Το γεγονός επιβεβαιώνει η προχθεσινή πράγματι -και όχι κατά τρόπον Βενιζελικόν- μεγαλειώδης συγκέντρωση του λαού της γείτονος ο οποίος σύσσωμος απεθέωσε τον εκλεκτόν υποψήφιον. Ζαχαρόγιαννης, λοιπόν, μέχρι Δευτέρα Παρουσία...

* Η "κρεμάλα" πρόκειται και εφέτος να λειτουργήσει εις την Μεσσήνην με την ευκαιρίαν της Καθαράς Δευτέρας. Συνιστώμεν εις τους συμπολίτας ν' αποηλεύσουν το γραφικόν αυτό έθιμο της γείτονος. Δεν συνιστώμεν όμως το ίδιον και εις τους διατελέσαντας υπουργούς της Βενιζελικής φαυλοκρατίας. Είναι ενδεχόμενον οι Νησιώτες εκ λάθους να πραγματοποιήσουν ό,τι δεν έγινε από πολλού».

Με πολιτικές αιχμές και η αναγγελία στο "Θάρρος" που βάζει στο στόχαστρο τους βουλευτές από τους οποίους λείπει η "πολιτική ευθιξία"⁽¹⁵²⁾: «Οι Νησιώτες επανέφεραν την ιστορική "κρεμάλα" που θα λειτουργήσει την Καθαρά Δευτέρα και από την οποία θα "περάσουν" όλοι όσοι εκδράμουν στη γείτονα. Δεν εγνώσθη, όμως, αν θα κρεμασθούν μερικοί τέως βουλευτές εις ένδειξιν... ευγνωμοσύνης των οπαδών των προς αυτούς, για την μέχρι σήμερα πολιτείαν των. Οπωσδήποτε δεν υπάρχει φόβος να θρηνήσουμε αυτοσπαγχονισμούς τέως τροφίμων της Βουλής, απλούστατα διότι η ηλεγόμενη πολιτική ευθιξία είναι κάτι το άγνωστον γι' αυτούς. Διό και θα κρεμασθούν, όπως πάντα οι φουκαράδες οπαδών».

Η αναβίωση του καρναβαλιού προκαλεί το ενδιαφέρον των Καθαματιανών⁽¹⁵³⁾: «Γλήντι τρικούβερτο προβλέπεται για αύριο και μεθαύριο με την ευκαιρία της Αποκρηάς και της Καθαράς Δευτέρας. Μεγάλη κίνηση προβλέπεται ότι θα σημειωθεί στη γείτονα όπου ο Καρνάβαλος θα εισέλθη εν πομπή και παρατάξει.

Ολόκληρη η Καθαμάτα προβλέπεται ότι θα μεταφερθή στο Νησί με την βοήθεια του σιδηροδρόμου του οποίου το εισιτήριο είναι πάμφθινο».

Τα δημοσιεύματα είναι συνεχή⁽¹⁵⁴⁾: «Καιρού ευδοκούντως, ο κόσμος θα ξεχυθεί προς όλες τις γύρω εξοχικές περιοχές για να γιορτάση τα Κούλουμα. Μεγάλη κοσμοπλημμύρα προμηνύεται στον Αγιον Κωνσταντίνον, παρά το Σύνταγμα, όπου ο περισσότερος κόσμος, όπως και προπολεμικά, θα εκδράμει συν γυναιξί και τέκνοις. Επίσης προβλέπεται ομαδική έξοδος προς την Μεσσήνην όπου και εκεί η Καθαρά Δευτέρα προσλαμβάνει τον χαρακτήρα πανηγύρεως». Και η "Σημαία" επανέρχεται⁽¹⁵⁵⁾: «Κοσμοχαλασιά προμηνύεται αύριο στο Νησί όπου θα εκστρατεύση ολόκληρη η Καθαμάτα, για να υποδεχθή κατά το έθιμον τον Καρνάβαλο και να... κρεμασθή στην Κρεμάλα που έχει στηθή στο Αργαστηράκι. Ολόκληρη η Μεσσήνη έχει διακοσμηθή καταλήληθως για να υποδεχθή τους Καθαματιανούς και κάθε άλλον ξένον».

Η συμμετοχή του κόσμου στο καρναβάλι ήταν μεγάλη⁽¹⁵⁶⁾: «Εις την Μεσσήνην προχθές είχαν συρρεύσει χιλιάδες κόσμου για να αποχαιρετήσουν το Καρνάβαλο, και να γευθούν της πατροπαραδότου Κρεμάλας, της οποίας τα θύματα εφέτος δεν υπήρξαν ολίγα. Μεταξύ αυτών καταλέγεται και ο Σαράνταρος, ο οποίος αιωρήθη εις την κρεμάλαν επί πεντάληπτον, προκαλέσας τον γενικόν θαυμασμόν των υποψηφίων... νυφάδων.

* Εξαιρετική επίσης υπήρξεν η εμφάνισις της μασκαράτας του "αρχηγού" η οποία επροκάλησε τα πλέον ενθουσιώδη σχόλια. Ο "αρχηγός" ενεφανίσθη με αμφίεσιν Αλή Πασά συνεγείροντα πλήθη των θαυμαστριών του.

Πολλή καλή επίσης ως αποκρηάτικη εμφάνισις η συντροφιά των έφιππων καουμπόηδων.

* Το κήλου της ωραίας εορτής της Μεσσήνης υπήρξεν η δευτέρα πολιτική εμφάνισις του λαοφιλούς Πρίγκηπος, αγροτικού υποψηφίου, ο οποίος ομίλησεν ενώπιον χιλιάδων μαινομένων υποψηφίων. Ο κ. Ζαχαρόγιαννης αφού χαιρέτησε τα πλήθη παρελήφθη υπό των ενθουσιωδών φίλων του και... ανελήφθη».

Γεγονός το οποίο πιστοποιεί και το ρεπορτάζ στο "Θάρρος"⁽¹⁵⁷⁾: «Μεγάλη εξόρμησις Καλαματιανών έγινε προς την γείτονα Μεσσήνην. Η εφετεινή Καθαρά Δευτέρα, γενικώς, είχε όλα τα συμπτώματα των προπολεμικών πανηγύρεων κατά τις οποίες ο κόσμος επεδίδετο σε γλήντι ολόήμερο. Δεν ήσαν λίγοι και οι προσωπιδοφόροι-μασκαράδες που η εμφάνισις τους έδωσε τον τόνο και την ζωντανήν έκφραση του Καρναβαλιού.

* Ο δημοφιλέστατος υποψήφιος βουλευτής Μεσσηνίας "πρίγκηψ" Ζαχαρόγιαννης κατέστη το ίνδαλμα του αγροτικού κόσμου. Eis λόγον τον οποίον εξεφώνησε εις Μεσσήνην την Καθαράν Δευτέραν ετόνισε μεταξύ άλλων, ότι τα αγροτικά ζητήματα θα λυθούν διά των τέκνων του. Λέγεται ότι του εδήλωσε φιλίαν ο Παπουτσάκας και διάφοροι εργατοπατέρες, οι οποίοι κατά τινάς πληροφορίας θα μετάσχουν του συνδυασμού του ως υποψήφιοι κατά τας επομένας βουλευτικές εκλογάς».

ΤΟ 1951

Η επιτυχία του καρναβαλιού ενθαρρύνει τους οργανωτές που επανέρχονται... δριμύτεροι την επόμενη χρονιά⁽¹⁵⁸⁾: «Οι Νησιώτες ετοιμάζονται πυρετωδώς για να γιορτάσουν την Καθαρά Δευτέρα. Και την ημέρα αυτή... καίγεται το πελεκούδι στη Μεσσήνη και θριαμβεύει η Νησιώτικη κρεμάλα από την... αγχόννην της οποίας περνούν όλοι οι βλαμμένοι της Μεσσηνίας.

Εφέτος θα κρεμασθή πανηγυρικώς ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Επαγγελματοβιοτεχνών Μεσσήνης και πολλοί άλλοι εξέχοντες Νησιώτες, μεταξύ των οποίων ο γνωστός κατασκευαστής πλίνθων και κεράμων.

Ο τελευταίος θα οδηγηθή εν πομπή υπό του Μποσίνη στην κρεμάλα, γιατί ακόμη δεν εκπλήρωσε την υπόσχεσίν του περί δωρεάν διαθέσεως υλικών για την επισκευή του Αγίου Κωνσταντίνου Μπούκας».

Στις εφημερίδες δημοσιεύεται και η πρόσκληση της Οργανωτικής Επιτροπής για το καρναβάλι⁽¹⁵⁹⁾: «Και εφέτος η Καθαρά Δευτέρα υπέρ ποτέ άλλωτε θα εορτασθή μεγαλοπρεπώς.

Η πόλις θα είναι σημαιοστολισμένη και διακεκοσμημένη καταλήληλως και εις διάφορα σημεία θα στηθώσιν αψίδες διά την θριαμβευτικήν διέλευσιν του Καρναβαλιού.

Την έναρξη του εορτασμού θα δώσει ο Καρνάβαλος εισελαύνων εις την πόλιν διά της οδού Τριπόλεως εφ' άρματος προπορευομένης της Φιλαρμονικής και ακολουθούμενος υπό

του επιτελείου του και περί ώραν 11ην π.μ.

Η διαδρομή θα είναι μεγαλοπρεπής και θα καταλήξη εις την κεντρικήν πλατείαν της πόλεως, οπόθεν θα εκφωνήση τον πανηγυρικών της ημέρας.

Ομιλίοι ευσταλών φουσανελληφορών και νεανίδων ενδεδυμένων τας εθνικάς ενδυμασίας, ως και όμιλίοι ντομινοφόρων μετά εγχόρδων οργάνων θα περιέρχονται την πόλιν χορεύοντες και διασπείροντες την ευθυμίαν. Η ιστορική κρεμάλα εν τη εκτελέσει του έργου της δεν θα αφήση κανέναν παραπονούμενον.

Ελληνόδικος επιτροπή επί τούτω συσταθησομένη θα απονείμει βραβεία ανάλογα και ικανοποιητικά εις τους άνω ομίλους ως και εις πάσαν μασκαράταν ήτις ευφυώς θα σατιρίζη κάτι το σύγχρονον.

Την εσπέραν η πλατεία της πόλεως θα είναι φωταγωγημένη και θα επακολουθήσουν Ελληνικοί χοροί.

Η Οργανωτική Επιτροπή».

Η Φιλαρμονική επανέρχεται με το χορό της μετά από χρόνια⁽¹⁶⁰⁾: «Απόψε θα δοθή στην Μεσσήνη ο ετήσιος χορός της Φιλαρμονικής της γείτονος, ο οποίος θα σημειώση ασφαλώς μεγάλην επιτυχίαν. Ο συνεργάτης μας κ. Πότης Λουκάκος, ανέλαβε τον ρόλον της... Μονταίν και θα κρατήση πλήρη... πρακτικά της χοροεσπερίδος τα οποία θα δημοσιεύσωμεν... κατόπιν εορτής.

Οι κυρίες και οι δεσποινίδες της Μεσσήνης που θα παρευρεθούν στο χορό, ας έχουν υπόψιν τους ότι θα περάσουν από... ψηλή κρισάρα και τα ονόματά τους θα απαθανατισθούν από τις στήλες της "Σημαίας"».

Και ο Πότης Λουκάκος δεν... διαψεύδει τις προσδοκίες περιγράφοντας το χορό με πλήθος ονομάτων⁽¹⁶¹⁾: «Καμμιά χρονιά δεν θυμάμαι αποκρηάτικος χορός να είχε τέτοια επιτυχία σαν τον προχθεσινό του Σαββάτου που δόθηκε για το μοναδικό που έχει να υποδείξει το Νησί τέλειον μουσικό συγκρότημα την Φιλαρμονική μας και για την οποίαν εμείς εδώ οι Νησιώτες υπερηφανευόμεθα. Παρ' όλην την μαστίζουσα την πόλιν μας οικονομικήν κρίσιν, και το γενικόν σταμάτημα των εργασιών, ο κόσμος ζητούσε μια ευκαιρία για να το ρίξη έξω, και να που του εδόθη το περασμένο Σαββατόβραδο. Δεν θέλουμε να γράψουμε πολλή πράγματα για την επιτυχία του γιατί τα πιο κάτω αναφερόμενα ονόματα των παρευρεθέντων κυριών, κυριών και δεσποινίδων δίδουν την πιο λαμπικαρισμένην εικόνα. Ενα μονάχα αναφέρουμε, πως τέτοιο ήταν μέχρι το πρωί το κέφι, που όσοι παρευρέθησαν θα το θυμούνται. Όλοι έφυγαν ευχαριστημένοι σαν πλησίαζε να γλυκοχαράζη. Πραγματικά θαυμάσιος ήταν και ο διάκοσμος της μεγάλης σάλας των κ. κ. Βαλσαμάκη και Λαδά, η οποία είχε φιλοτεχνηθή υπέροχα χάρις στην ηθική συμβολή του αγαπημένου μας πια Νησιώτικου παιδιού κ. Ανδρέα Παπαδόπουλου υποδιευθυντού του εδώ υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης. Επίσης μεγάλως συνέβαλε εις την επιτυχίαν του χορού και η ηθική συνδρομή του λαοφιλοφώνου Δημήτρου μας αντιεισαγγελέως κ. Γεωργακόπουλου και η συμμετοχή εις το χορευτικό γλέντι των αγαπημένων μας ξένων Καλαματιανών κυριών που ετίμησαν διά της παρουσίας τους τον χορόν. Οσον αφορά το φιλοπρόοδο και αγαπημένο Νησιώτικο παιδί κ. Ντίνον Φωτόπουλον Πρόεδρον του Εμπορικού Συλλόγου και της Φιλαρμονικής μας δεν χρειάζεται να

γράψω τίποτε γιατί είναι γνωστή η φιλοπρόοδος δράσις του στο Νησί, γι' αυτό και οι Νησιώτες τον υπεραγαπούν. Αλλά και το Συμβούλιο της Φιλαρμονικής και ο δάσκαλός της αρκετά κουράστηκαν για να παρουσιάσουν ό,τι παρουσίασαν.

Τον χορόν τούτον ετίμησαν διά της παρουσίας τους οι κάτωθι:

Ο Δήμαρχος Καλαμών κ. Κοβέτσος μετά της κυρίας του, ο Δήμαρχος Μεσσήνης αντιεισαγγελεύς κ. Γεωργακόπουλος μετά της κυρίας του και της αδελφής του κυρίας Κοροβέση, ο Δήμαρχος Πύλου Πρωτοδίκης κ. Πρινόπουλος, ο κ. Ευμορφόπουλος μηχανικός του Λιμενικού Ταμείου, ο κ. Γαραντζιώτης πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Καλαμών, ο βιομήχανος κ. Ηλ. Κρασσακόπουλος, ο κ. Στρούμπος μηχανικός, ο διοικητής της υποσ/σεως Χωρ/κης Μεσσήνης κ. Σταθακάκης μετά της κυρίας του, ο διοικητής του Αστυν. Τμήματος κ. Σιδερέας μετά της κυρίας του, ο αγρονόμος κ. Γλιάτας μετά της κυρίας του, ο δ/ντης του Ταμείου Μεσσήνης κ. Δούβος, ο προϊστάμενος του λογιστηρίου Εθνικής Τραπέζης Α. Παπαδόπουλος μετά της κυρίας του, οι ταμιαί της Εθνικής κ. κ. Μουής και Καβαλιεράτος, ο Πρόεδρος του Εμπορικού Συλλόγου κ. Κ. Φωτόπουλος, οι ιατροί κ. κ. Κωνσταντάκοπουλος και Γιαννόπουλος, Δημητρόπουλος και Αλεβίζος μετά των κυριών των, ο οδοντίατρος κ. Μιχαλόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Ντίνος Παπαϊωάννου μετά της μνηστής του δίδος Μιχαλοπούλου, ο κ. Δ. Σαλαμάνος μετά της κυρίας του, οι κ. κ. Αφοί Παναγιωτόπουλοι μετά των κυριών των, ο κ. Καυκάς μετά της κυρίας του, ο κ. Γ. Χαρίτος μετά της κυρίας του, ο κ. Θάνος Κροντήρης μετά της κυρίας του, ο κ. Κουλήτσος μετά της κυρίας του, η κ. Κορκονικήτα, ο κ. Κουτσαϊμάνης μετά της κυρίας του, ο κ. Θεοδωρόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Τζώρτζης μετά της κυρίας του, ο κ. Παπακώτσος μετά της κυρίας του. ο κ. Κουρής μετά της κυρίας του, ο κ. Μαυρομμάτης μετά της κυρίας του, οι κ. κ. Θάνος και Τάκης Κρεμμυδάς, ο κ. Γεωργούλιας μετά της κυρίας του, ο κ. Π. Πλημμένος μετά της κυρίας του, ο κ. Κορούζης, ο κ. Π. Γκότσος μετά της κυρίας του, ο κ. Β. Μουγγός μετά της κυρίας του. ο κ. Τρύφων Πανουσόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Πέτρος Ψυχογιούπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Απ. Βασιλόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Αθ. Κανελλόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Τράστας μετά της κυρίας του, ο κ. Μπολέτης μετά της μνηστής του, ο κ. Αντωνόπουλος, ο κ. Αδαμόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Γ. Μαντούκος μετά της κυρίας του, ο κ. Ν. Αγγελόπουλος μετά της κυρίας του, οι κ. κ. Κώστας και Λάμπης Πατρινιός μετά των κυριών των, ο κ. Δ. Κουρής μετά της κυρίας του, η κ. Μαρκάκη, ο τραπεζίτικός κ. Διαμαντόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Απ. Μυλωνάς μετά της κυρίας του, ο κ. Γ. Δημητρόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Π. Κουτρομπούχος μετά της κυρίας του, ο κ. Γερασιμόπουλος μετά της κυρίας του, ο Ντρες μετά της κυρίας του, οι κ. κ. Βασ. και Αθαν. Βαϊσαμάκης μετά των κυριών των, ο κ. Νιόνιος Γκότσος μετά της κυρίας του, ο κ. Μίμης Νικολόπουλος μετά της κυρίας του, ο κ. Π. Μυλωνάς μετά της κυρίας του, οι κ. κ. Γρ. Φωτόπουλος, Π. Πετρούλάκης, Ποδαρόπουλος, Τσιριγώτης, Πάτροκλος Πετρούλάκης, Γαλανάκης, Σοφιανός, Κ. Γαλανάκης, Μίμης Πανόπουλος, Λεων. Λαμπρόπουλος, Τέλης Καυκάς, Σκληθάγκος, Αργυροπανάγος, Τάκης Μιχαλόπουλος, Γ. Μιχαλόπουλος, Π. Δουβόγιαννης, Ν. Κασιάμης, Κούλης Μυλωνάς, Ν. Κουρής, Πόταρης, Διαμαντάκος, Μπαρακάρης, Αθ. Τσερπές, Γ. Σιγαλός, Θ. Στυλιανόπουλος, Γ. Ζαημάς, Μακαρούνης, Κόκιζας, Μυτιληναίος, Δημητρόπουλος,

Παναγόπουλος, Πλάτων Νικολόπουλος, Ι. Τριανταφυλλόπουλος, Γαραντζιώτης, και ο Πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Μεσσήνης Ιλαοφιλής Μποσίνης σκέτος χωρίς την κυρίαν του γιατί δεν έχει τέτοιο πράγμα, αι Δεσποινίδες Σιδερέα, Γαλανάκη, αδελφαί Κρεμμυδά, Κική Νικολοπούλου, Βούλα Νικολοπούλου, Κωνσταντακοπούλου, αδελφαί Τζώρτζη, Τασία Μακαρούνη, Παναγοπούλου, Πλεμμένου, Λαδά, Βαλσαμάκη, Ελένη Καρακώστα, Αγγελιοπούλου, Κουράνου, Θεοδωρακοπούλου, αδελφαί Δ. Σαλαμάνου, Μυλωνά, Δημητροπούλου, Κουλιέση, Γαραντζιώτου και ἄλλοι από τους οποίους και τας οποίας ζητώ συγγνώμην διὰ τυχόν παράλειψίν μας. Κατά την κλήρωσιν των δώρων οι τυχεροί της βραδυάς ἦσαν οι εξής: Διά την κληρωθείσαν ψημένην γαλοπούλιν τυχερός ανεδείχθη ο ιατρός κ. Κωνσταντακόπουλος, διὰ το δωρηθέν παρά του εν Καλάμαις εμπόρου κ. Νίκου Λάμπου γυναικείον αδιάβροχον, τυχερός υπήρξεν ο συμπολίτης μας παντοπώλης κ. Π. Γκότσης, και τέλος τυχερός του κληρωθέντος ηλεκτρικού πολυφώτου υπήρξεν ο κ. Αθ. Περιβολάρης εκ Πύργου.

Πότσης Λουκάκος».

Ο ίδιος υπογράφει και την ανταπόκριση για τα ὅσα έγιναν την Καθαρά Δευτέρα: «Μεσσήνη (Του ανταποκριτοῦ μας) - Με περισσότερο κέφι και με μεγαλύτερη συρροή κόσμου από κάθε ἄλλη φορά γιορτάστηκε φέτος στο Νησί η Καθαρά Δευτέρα.

Το σύνθημα του εορτασμοῦ ἔδωσε η θριαμβευτική εἴσοδος του Καρναβάλλου... μηχανοκίνητου εφέτος -λόγω της εξελίξεως βλέπετε- ο οποίος ακολουθούμενος από "μαρίδα" ολόκληρου της πόλεως και με φωνές και γέλια παρήλασε από οδοῦς και πλατείες. Η πόλις ἦτο ολόκληρη διακοσμημένη καταλιλήλως με ωραίας αψίδας και φωταγωγημένη. Από το μεσημέρι και ὕστερα, τραίνα, αυτοκίνητα, λεωφορεία και φορτηγά και κάθε είδους μεταφορικό μέσο μετέφεραν κατά χιλιάδας τους ξένους από κάθε σημείο και ιδιαίτερα από την Καλαμάτα που σχεδόν ολόκληρη μεταφέρθηκε στο Νησί.

Η "παρέλασις" του Καρναβάλλου και της ακολουθίας του σκόρπισε παντού το γέλιο. Ομάδες από μετεμφιεσμένους πάσης φύσεως ακολουθούσαν και περνούσαν από την εξέδρα ὅπου η ελληνοδόκος επιτροπή ἐπρόκειτο να βραβεύση τας καλλιτέρας.

Της επιτροπῆς προήδρευε ο κ. Νομάρχης Μεσσηνίας, μέλη της δε ἦσαν ο Δήμαρχος Μεσσηνίας κ. Γεωργακόπουλος, η κα Αρώνη, η κα Γεωργακοπούλου, ο Διοικητής της υποδιοικήσεως Χωρ/κης Μεσσηνίας κ.ά.

Η ωραία εορτή που συνεχίσθη με τραγούδια, υπαίθριους χορούς κ.λπ. διήρκεσε μέχρι των νυκτερινῶν ὥρων».

Ο Ξενοφώντας Βακαλόπουλος
ως τσιγγάνα και ως Mis Μεσσήνη

ΤΟ 1952

Ο χορός της Φιλαρμονικής ανοίγει την αυλαία για το καρναβάλι του 1952 με την αναγγελία του⁽¹⁶²⁾: "Αύριο στη Μεσσήνη και στη μεγάλη αίθουσα του Ζαχαροπλάστειου Βαλσαμάκη δίδει τον ετήσιο χορό της η Φιλαρμονική Μεσσήνης, την οποίαν ως γνωστόν με τόση συμπάθεια περιβάλλουν οι Νησιώτες. Αυτό και μόνον είναι αρκετό για να αντιληφθή κανείς την επιτυχία που θα σημειώσει ο αυριανός χορός".

Με ανακοίνωσή της η Οργανωτική Επιτροπή κάνει γνωστό το πρόγραμμα των εκδηλώσεων⁽¹⁶³⁾: "Όπως κάθε χρόνο έτσι και εφέτος η Καθαρά Δευτέρα στο Νησί θα εορτασθή με εξαιρετική μεγαλοπρέπεια. Η ιστορική κρεμάλα και εφέτος θα δώση την απαιτούμενη οντότητα εις την εορτήν. Ομιλίοι φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών και λοιπών μασκαράτων με χορούς, με σπιρτόζικο μπρίο θα σκορπίσουν όλην την ημέραν στην πόλη την χαράν και το γλέντι του Καρναβαλιού. Τα νταούλια και οι πίπιζες θα δώσουν τον απαιτούμενον χαρούμενον ρυθμόν την ημέραν αυτήν. Η έναρξις της εορτής και του γλεντιού θα σημάνη με την είσοδον στην πόλη του Καρναβαλιού την 11ην πρωινήν, ο οποίος από του εξώστου του οικήματος Δημοπούλου στην Κεντρική Πλατεία θα εκφωνήση βαρυσήμαντον σατυρικών λόγον, μετά τον οποίον θ' αρχίσουν οι χοροί και αι παρελάσεις των μετεμφιεσμένων.

Η Οργανωτική Επιτροπή".

Λιτές οι περιγραφές αλλήλα μέσα από λίγες λέξεις στη "Σημαία" φαίνεται ότι κυριαρχούν τα παραδοσιακά στοιχεία του καρναβαλιού, οι ομάδες των χορευτών και η κρεμάλα⁽¹⁶⁴⁾: "Το μεγαλύτερο καθαροδευτεριάτικο γλέντι έγινε, φυσικά, στη Μεσσήνη, όπου ελειτούργησε κι η πατροπαράδοτη Νησιώτικη κρεμάλα για τους... βλαμμένους. Ομιηοί από φουστανελλοφόρους, νέους και... γέρους, και Αμαλίες εκόρευσαν στην πλατεία Ελληνικού χορούς ενώ διάφορα γκρουπ με κάθε λογής μασκαράτες, έδιναν έναν εύθυμο τόνο στο πανηγύρι. Επίσης εθριάμβευσαν το νταούλι και η πίπιζα, στα οποία διεκρίθη ιδιαιτέρως ο μπαρμπα-Σίμος με την παρέα του!".

Ανάλογος... λιτότητας και η δημοσίευση στην εφημερίδα της Καλαμάτας "Τα Νέα"⁽¹⁶⁵⁾: "Η μεγαλύτερα έξοδος εσημειώθη εις την Μεσσήνην, όπου, κατά χιλιάδας οι Καλαματιανοί, δι' όλων των μέσων, εξέδραμον και... απηγχονίσθησαν από τους Νησιώτες που είχαν στήσει την πατροπαράδοτον αγχόννην, από την οποίαν δεν θα "εγλήτωνα" κανείς αν δεν κατέβαλε το αντίτιμον της... απονομής χάριτος".

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας "Τα Νέα" όμως, γίνεται εκτενής περιγραφή του χορού της Φιλαρμονικής με ένα πλήθος ονομάτων που συμμετείχαν με διάφορους τρόπους στο χορό: "Μεσσήνη (Του αν/του μας) - Εξαιρετική επιτυχία είχε το βράδυ του Σαββάτου ο χορός της Φιλαρμονικής. Από τις 10 μ.μ. ήτο σχεδόν αδύνατον να εξασφαλίση κανείς θέση. Ο κόσμος είχε κατακλύσει την μεγάλη αίθουσα, διατεθειμένος να... τα σπάση. Την έναρξη του χορού εκήρυξε το διοικητικό συμβούλιο της Φιλαρμονικής με Καλαματιανό και την χιλιотραγουδισμένη γερακίνα. Ο ιατρός κ. Ι. Μιχαλόπουλος, ο κ. Κ. Θεοδωρόπουλος, ο κ. Σ. Γεωργούλιας, ο κ. Α. Βαλσαμάκης, ο κ. Ν. Φωτόπουλος και τα λοιπά μέλη του Δ.Σ. έδωσαν ξεχωριστό τόνο εις τον χορό, με το υπέροχο πρόγραμμα της βραδυάς. Ο,τι εκλεκτό έχει να επιδείξη η Μεσσήνη σε κόσμο, ετίμησε διά της παρουσίας του τον χορό. Προσήλθον ο Αγρονόμος Κορώνης κ. Γλιάτας και η κ. Γλιάτα, ο διευθυντής της ΕΓΣΜ και η κ. Ηλιοπούλου, η κ. Σιγαλιού, το χαριτωμένο ντουέτο που έλαμψε στο χορό Κ. Αντωνόπουλος και η αδελφούλα του Εφη, ο επόπτης ΑΤΕ κ. Ζυγώλης, ο πράκτωρ της Τ. Ε. παρά τω ταμείω κ. Κορίζης, οι αφοί Θάνος και Τάκης Κρεμμυδάς, ο διευθυντής του ΟΤΕ Καλαμών κ. Θωμόπουλος μετά της συζύγου του, οι αδελφές Τζώρτζη, η διευθύντρια του Νηπιαγωγείου δις Αννα Αθανασοπούλου, ο συμβολαιογράφος Καλαμών κ. Ν. Φιλιόπουλος, ο κ. και η κ. Καυκά, ο δικηγόρος κ. Κουλέτσος, ο κ. Γ. Φωτόπουλος, ο κ. και η κ. Καρτερολιώτη, ο πρόεδρος του Μορφωτικού Ομίλου Μεσσήνης κ. Δ. Ποδαρόπουλος και οι δίδες Ποδαροπούλου, ο κ. Δ. Σουληλιές και η δις Σουληλιέ, ο Μοίραρχος κ. Σταθακάκης μετά της συζύγου του, ο κ. και η κ. Θεοδωροπούλου, ο κ. μετά της κ. Κροντήρη, ο κ. μετά της κ. Ι. Μιχαλοπούλου, ο κ. Χανδρινός εκ Καλαμών, ο κ. Γ. Βακαλόπουλος, ο κ. Π. Ροϊδάκης πρόεδρος του "Παμίσου", ο κ. και η κ. Ι. Καντιάνη, ο κ. Γ. Σ. Γαλανάκης και η δις Ν. Σ. Γαλανάκη, ο κ. και η δις Λαδά, οι δίδες Γαλανάκη εκ Καλαμών, ένα πραγματικό στολίδι του χορού η δις Λίτσα Θεοδωροπούλου εκ Καλαμών, με τον όμορφο χορό της συνέτεινε στην ένταση του κεφιού και πλήθος εκλεκτών συμπολιτών.

Την εσπερίδα επόικιζαν η μικρούλα Κουμούτσου, που με τα τραγούδια της εσυγκίνησε τους προσκεκλημένους, ο κ. Γιουλιάτος με το "Ενας φίλος ήρθε απόψε" αποκάλυψε μια υπέ-

ροχη φωνή. Ο νεαρός Ι. Τσιμόγιαννης χόρευε με πραγματικά ελκυστική λεβεντιά, τσάμικο και Καλαματιανό και απέσπασε ενθουσιώδη χειροκροτήματα. Χάρης εις την υπέροχον μαεστρίαν του κ. Ι. Στεφόπουλου, η Φιλαρμονική της πόλεώς μας έκανε πραγματικά θαύματα. Ενθουσίασε τόσο τους προσκεκλημένους, ώστε παρά τας γενικές προβλήψεις ο χορός έληξε το πρωί.

Εν κατακλείδι, ο χορός της Φιλαρμονικής, διεξήχθη μέσα σε φιλικό και πολιτισμένο περιβάλλον, η δε γενική εντύπωση είναι ότι ποτέ χοροεσπερίδα δεν εσημείωσε τέτοια καταπληκτική επιτυχία. Το Δ.Σ. η κοινή γνώμη το εβαθμολόγησε με άριστα.

Δ. Σ."

ΤΟ 1953

Το καρναβάλι του 1953 γίνεται σε συνθήκες του επιβεβαιώνουν το "Μάρτης γδάρτης και κακός παλουκοκάφτης" σύμφωνα με το "Θάρρος"⁽¹⁶⁶⁾: "Χιόνια πέφτουν ακατάπαυστα στα γύρω βουνά. Εις το Καλήθι κοντεύουν να καλύψουν την Κάτω Σέλιτσαν. Οι προετοιμασίες διά την Καθαράν Δευτέραν εις την Μεσσήνην συνεχίζονται πυρετωδώς".

Ο καιρός δεν πτοεί τους οργανωτές που υπόσχονται εκπλήξεις⁽¹⁶⁷⁾: "Συνεχίζονται οι προετοιμασίες για τον εορτασμό της Καθαράς Δευτέρας στην Μεσσήνη. Η οργανωτική επιτροπή θα παρουσιάση εφέτος πραγματικές εκπλήξεις. Ο δε Καρνάβαλος, ο οποίος θα παρελάση εν πομπή στην πόλιν πρόκειται να σατυρίσει τους πάντας και τα πάντα. Οσοι ξεφύγουν από την σάτιρά του, δεν θα γλυτώσουν ασφαλώς από την Νησιώτικη... κρεμάλα, η οποία θα λειτουργή από πρωίας...".

Την παραμονή είναι όλα έτοιμα⁽¹⁶⁸⁾: "Αύριο οι Νησιώτες θα έχουν το πανηγύρι της Καθαράς Δευτέρας, στο οποίο θα μετάσχουν πολλοί Καλαματιανοί για να γιορτάσουν τα Κούλουμα.

Η πατροπαράδοτη Νησιώτικη κρεμάλα θα λειτουργήση κι εφέτος στην συνηθισμένη τοποθεσία της. Ωστε οι... βλαμμένοι ας λάβουν εγκαίρως τα μέτρα τους για να μην την... γευθούν".

Στην περιγραφή που φιλοξενεί η "Σημαία" πληροφορούμαστε ότι για πρώτη φορά καρναβαλικό χορό οργανώνει ο Πάμισος, ενώ παρά την κακοκαιρία η συμμετοχή στο καρναβάλι ήταν μεγάλη⁽¹⁶⁹⁾: "Οι Νησιώτες γλήντησαν τις αποκριές κάπως... καλύτερα (σ. σ. από τους Καλαματιανούς). Το Σάββατο εδόθη στην αίθουσα Πετροπούλου ο χορός του Παμίσου, που κράτησε, με αδιάπτωτο κέφι ως τις 3 το πρωί. Το γλήντι συνεχίσθη, στο ίδιο κέντρο μέχρι της 5ης πρωινής με μια παρέα Καλαματιανών... επιδρομέων.

Την Καθαρά Δευτέρα ο καιρός μας τα έκαμε δυστυχώς... μούσκεμα. Πότε χιονόνερο και χαλάζι και πότε ήλιος... σκανδαλιστικός - έτσι δηλαδή που να μην μπορή κανείς ν' αποφασίση πού θα πάν για να περάση Κούλουμα. Παρά την καιρική όμως αύτη ακαταστασία, πολλές οικογένειες εξέδραμαν προς την Αγιασό, τα Γιαννιτσάνικα, τον δρόμο Αθαγονίας, την Παλιόχωρα, την Θουρία, την Μικρομάνη, τον Αρι, τον Αγιο Κωνσταντίνο, την Κυανή Ακτή και άλλα εξοχικά κέντρα, όπου γλήντησαν την Καθαρά Δευτέρα με μαρούλια, ελιές, ταραμά,

χαλβά και... λούπινα. Τα σκήπτρα της Καθαράς Δευτέρας τα κατείχε η Μεσσήνη. Πολύς κόσμος συνεκεντρώθη κι εφέτος στην γείτονα, και ομολογουμένως επέρασε μια μέρα ευχάριστη, μέσα σε ατμόσφαιρα πραγματικού λαϊκού γληντιού. Η εμφάνιση του σατιρικού καρναβάλιου, οι όμιλοι των φουστανελλοφόρων με τους μικρούς, χαριτωμένους τσολιάδες, η πίπιζα και το νταούλι, που έδωσαν και πήραν στους χορούς. Και τέλος η πατροπαράδοτη Νησιώτικη κρεμάλα, που, κυριολεκτικά εθαυματούργησεν εφέτος, εδημιούργησαν προϋποθέσεις ενός ωραίου γληντιού που το απόλαυσαν χιλιάδες κόσμου. Όλα τα κέντρα της Μεσσήνης, ήταν κατάμεστα λαού και... λαουντζίκου. Πάσης τάξεως, ποιότητας και... προελεύσεως.

Το βράδυ λαϊκός χορός στο Ζαχαροπλασείο Βαλσαμάκη με κομφετοπόλεμο και σεπραντινοπόλεμο. Πήραν μέρος πολλοί Νησιώτες γληντζέδες που κράτησαν με τις πίπιζες και τα νταούλια το χορό και το κέφι μέχρι και πέραν του μεσονυκτίου - μοιλονότι ο Δήμαρχος τους κόβει το φως από νωρίς...".

Η τελευταία φράση αποτελεί και έναν αδιόρατο υπαινιγμό καθώς δείχνει ότι ο Δήμαρχος Στ. Τσούσης (είχε εκλεγεί τον Απρίλιο του 1951) δεν έβληπε και με συμπάθεια το καρναβάλι καθώς ήδη είχαν ξεκινήσει αντιδράσεις από θρησκευτικούς κύκλους οι οποίες εντάθηκαν τα επόμενα χρόνια. Στη Μεσσήνη φανατικός αντίπαλος του καρναβαλιού ήταν ο π. Θεοδόσιος Λαμπρόπουλος. Ο οποίος τελούσε την λειτουργία του Μεγάλου Αποδείννου την Καθαρά Δευτέρα κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων για να κρατήσει τους θρησκευόμενους μακριά από αυτές και έβγαζε πύρινο κήρυγμα.

Γλαφυρή περιγραφή του καιρού κάνει η εφημερίδα "Θάρρος" η οποία έχει διαφορετική γνώμη για τη συμμετοχή του κόσμου στις εκδηλώσεις⁽¹⁷⁰⁾: "Μετά την... ηλιόλουστον παρένθεσιν της τελευταίας Κυριακής της Αποκρηάς ο καιρός επανήλθε εις την... κετεψυγμένην βάσιν του, για να χαλάση όλα τα σχέδια των αυτοσχεδίων επιχειρηματιών της ημέρας, οι οποίοι εστήριζον πολλής ελπίδες προσωρινού οικονομικού... ξεθαλασσώματός των την Καθαράν Δευτέραν. Ετσι γενικώτερα, η εξόρμησις συμπολιτών προς τις γύρω εξοχικές περιοχές ήταν περιορισμένη την προχθεσινήν ημέραν. Πολλοί λίγοι αψηφούντες την καιρικήν ακαταστασία εξέδραμον προς Αγιον Κωνσταντίνον και λιγώτεροι στην Μεσσήνην απ' όπου επέστρεψαν τις βραδυνές ώρες... αρχαίοι".

ΤΟ 1954

Μουδιασμένα ξεκινάει η περιγραφή των εκδηλώσεων του 1954, αλλά για πρώτη φορά μαθαίνουμε ότι είχε καθιερωθεί πριν τις εκδηλώσεις να επισκέπτονται την Καλαμάτα οι φουστανελλοφόροι και γύριζαν χορεύοντας στους δρόμους για να καλέσουν τους κατοίκους στο Νησιώτικο καρναβάλι⁽¹⁷¹⁾: "Παρά το γεγονός ότι η ημέρα της ("κρεατινής") Κυριακής ήταν ευχάριστη ατμοσφαιρικώς, επέρασε κρύα και... βλοσυρά από απόψεως διασκεδάσεως του κόσμου. Ούτε καν οι φουστανελλοφόροι λεβέντες του Νησιού, που άλλες χρονιές έμπαιναν στην πόλιν και την έφεραν... γυροβολιά τραγουδώντας και χορεύοντας δημόσια,

δεν μας επεσκέφθησαν εφέτος".

Στο Νησί όμως ετοιμάζονται πυρετωδώς και για πρώτη φορά μεταπολεμικά ανακοινώνονται τα ονόματα της Οργανωτικής Επιτροπής η οποία φαίνεται ότι πλέον αποκτά πιο επίσημο χαρακτήρα⁽¹⁷²⁾: "Οι Νησιώτες ετοιμάζονται να γιορτάσουν με... μεγαλοπρέπεια τον αποχαιρετισμό του Καρναβάλλου που θα γίνη με κάθε επισημότητα και εν χορδαίς και οργάνοις την Καθαροδευτέρα. Κατά την ημέρα αυτή προβλέπεται μεγάλη συρροή κόσμου στο Νησί, όπου θα λειτουργήσει κι η πατροπαράδοτος... κρεμάλα για τους κατηφείς και τους... μη μασκαράδες!

Στο μεταξύ κατηρτίσθη υπό του Δήμου Μεσσήνης η επιτροπή εορτασμού της Καθαρής Δευτέρας αποτελεσθείσα από τον πρόεδρον του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Φώτιον Παπαδόπουλον, τον κ. Παναγ. Λουκάκον ως εκπρόσωπον των Επαγγελματιών, τον κ. Κ. Διαμαντάκον πρόεδρον της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών και τον πρόεδρον του Εμπορικού Συλλόγου κ. Κ. Φωτόπουλον.

Η Επιτροπή αυτή υπόσχεται να παρουσιάση εκπληξίεις την Καθαρή Δευτέρα".

Ο Πότης Λουκάκος, που είναι τώρα ανταποκριτής στην εφημερίδα "Τα Νέα", περιγράφει⁽¹⁷³⁾ αυτό που πρόκειται να συμβεί και για πρώτη φορά εμφανίζεται η ιστορική φωτιά του Σπάλα στην οποία δινόταν ολόκληρη παράσταση με πρωταγωνιστές τον ίδιο και το Βαγγέλη Λιάπα⁽¹⁷⁴⁾: "Έχετε ποτέ περάσει την τελευταία αποκρηάτικη Κυριακή στο Νησί; Αν όχι, ελάτε φέτος που όλα τα συγκοινωνιακά μέσα εν αφθονία υπάρχουν να κάνετε μια βόλτα την Κυριακή το βράδυ στις Νησιώτικες ρούγες για να σας φύγει κάθε πόνος. Θα ξαναγίνετε παιδάκι όσο βάρος χρόνου κι αν βαστούν οι ώμοι σας. Θα χορέψετε... υποχρεωτικώς γύρω απ' τη μεγάλη φωτιά της κάθε ρούγας βοηθούμενοι από τον γλιυκό ρυθμό της πίπιζας και του νταουλιού και τέλος θα βγάλλετε από μέσα σας και τόσα... σεκλήτια που έχει στοιβάξει το άχαρο σημερινό κυνήγημα της ζωής. Κάθε ρούγα με τη φωτιά της. Όλες οι γειτονιές του Νησιού λάμπουν... όχι από το ηλεκτρικό ρεύμα της Ηλεκτρικής. Αλλά από τις πύρινες γλώσσες που βγάζουν οι όγκοι των ξύλων που καίγονται. Παρετήρησα δε φέτος έναν μεγάλο συναγωνισμό στο ποια ρούγα θα 'χνη την καλλίτερη και τη μεγαλύτερη φωτιά και τους πιο μεγάλους χορούς. Είδα τα λογής λογής τροχοφόρα που άρχισαν ήδη και κουβαλούν κορμούς ολόκληρους δένδρων για την αποκρηάτικη φωτιά της ρούγας. Φαίνεται δε απ' όσα διαπίστωσα πως η φωτιά του Σπάλα, Βαγγέλη, Λιάπα Ο. Ε. θα ξεπεράση τις άλλες εκτός εννοείται απροόπτου. Όπως δε μου εδήλωσε ο εκ των μελών της αποκρηάτικης εταιρίας κ. Λιάπας, την φωτιά τους όλη τη νύχτα θα την γαρνίρουν διάφορες ατραξιόν και ακροβατικά νούμερα που θα εκτελέσουν ο Ελληνοαμερικάνος Πήτερ Σπαλ, ο γόνος της διεθνούς οθόνης Βεγγέλη-Λιάπ... και ο βοηθός των θηριοδασαστής πιθηκάνθρωπος Χρα-χρα. Τις μικροφωνικές εγκαταστάσεις έχει αναλάβει ο φίλος συμπολίτης Πέτρος Μασουρίδης αφιλοκερδώς. Θα δοθούν και βραβεία εις τους καλλίτερους χορευτάς. Φοβούμαι όμως ότι θα τους συναγωνισθή η φωτιά του Προκόπη. Μα και οι άλλες ρούγες δεν θα υστερήσουν. Φωτιές θα αναφτούν, θα χορέψουν γύρω τους μέχρι το πρωί που θα περιμένουν το ξημέρωμα της άλλης μέρας, της Καθαρής δηλαδή Δευτέρας που θα αποτελέση το κορύφωμα του αποκρηάτικου γληντιού που θα ξεπεράση φέτος τα όρια της ανθρώπινης φαντασίας. Να λοιπόν γιατί πρέπει

να ζήσετε λίγες ώρες όλοι σεις που με διαβάζετε μαζί με μας για να μην σας μείν κενόν στο πέρασμα της ζωής σας.

Ετσι λοιπόν γιορτάζεται η παραμονή της Καθαράς Δευτέρας, Κυριακή της αποκριάς, στο Νησί πλαισιωμένη η βραδυά αυτή με θεόρατες φωτιές στις Νησιώτικες ρούγες.

Πότης Λουκάκος".

Ο ίδιος την επομένη μας πληροφορεί ότι η κρεμάλα είναι έτοιμη εγκαίρως και τη φροντίδα γι' αυτή έχει ο Γιάννης Τσαφατίνος, γιος του γερο-Κούτρου⁽¹⁷⁵⁾: "Μεσσήνη (Του αντ/τού μας). - Υπό την εποπτεία του κ. Τσαφατίνου στήθηκε σήμερα την πρωίαν η "κρεμάλα" που θα δράση την Καθαράν Δευτέραν. Ανεκοινώθη ότι λόγω της Καθαράς Δευτέρας οι ΣΠΑΠ έθεσαν έκτακτον δρομολόγιον αμαξοστοιχίας εκ Μεσσήνης εις Καλάμας την 9.30 μ.μ. της Καθαράς Δευτέρας".

Η συγκρότηση Οργανωτικής Επιτροπής από εκπροσώπους επίσημων φορέων έχει το δικό της αποτέλεσμα. Για πρώτη φορά μεταπολεμικά υπάρχει πρόγραμμα με τις ώρες κατά τις οποίες θα γίνουν οι εκδηλώσεις, ενώ προαναγγέλλεται και η απονομή βραβείων. Αυτή τη χρονιά γίνεται μια πρώτη νύξη για τη μαντολινάτα καθώς αναγγέλλεται ότι θα υπάρχουν "όμιλοι ντομινοφόρων μετά εγχόρδων"⁽¹⁷⁶⁾: "Και εφέτος η Καθαρά Δευτέρα υπέρποτε άληλοτε θα εορτασθή μεγαλοπρεπώς. Η πόλις θα είναι σημαιοστολισμένη και διακεκοσμημένη καταλήλιως και εις διάφορα σημεία θα στηθώσιν αψίδες διά την θριαμβευτικήν διέλησιν του Καρναβάλλου.

Την έναρξιν του εορτασμού θα δώσει ο Καρνάβαλλος εισελαύνων εις την πόλιν διά της οδού Τριπόλεως εφ' άρματος, προπορευομένης της Φιλαρμονικής, φουστανελλοφόρων, αμαλιών κ.λπ. περί ώραν 11ην π.μ.

Η διαδρομή του θα είναι μεγαλοπρεπής και θα καταλήξη εις την κεντρικήν πλατείαν της πόλεως, οπόθεν θα εκφωνήση τον πανηγυρικών της ημέρας.

Ομιλοι ευσταλών φουστανελλοφόρων και νεανίδων ενδεδυμένων τας εθνικάς ενδυμασίας, ως και όμιλοι ντομινοφόρων μετά εγχόρδων οργάνων θα περιέρχονται την πόλιν χορεύοντες και διασκεδάζοντες.

Η ιστορική κρεμάλα εν τη εκτελέσει του έργου της δεν θα αφήσει παραπονούμενον κανένα.

Ελληνοδίκος επιτροπή επί τούτω συσταθησομένη θα απονείμη βραβεία ανάλογα και ικανοποιητικά εις τους άνω ομίλους ως και εις πάσαν μασκαράταν ήτις ευφυώς θα σατιρίζη κάτι τι σύγχρονον.

Επίσημον πρόγραμμα εορτασμού

1) Ωρα 7η πρωινή. Κανονιοβολισμοί και έξοδος Φιλαρμονικής ανά την πόλιν.

2) Ωρα 11η. Είσοδος Καρναβάλλου προπορευομένης της Φιλαρμονικής, φουστανελλοφόρων και αμαλιών.

3) Ωρα 5η μ. μ. Παρέλασις Καρναβάλλου, μασκαράτων προς της Ελληνοδίκου Επιτροπής και απονομή χρηματικών βραβείων.

Ωρα 8 μ. μ. Ελληνικοί χοροί εις την Κεντρικήν Πλατείαν και καύσις διαφόρων πυροτεχνημάτων.

Η Οργανωτική Επιτροπή".

Οι πληροφορίες τις επόμενες ημέρες δείχνουν εμμέσως ότι ο Δήμαρχος Στ. Τσούσης είναι αντίθετος με τις καρναβαλικές εκδηλώσεις καθώς την παραμονή τους αναγγέλλεται ότι θα απουσιάσει για λίγες ημέρες και θα τον αναπληρώσει ο εκ των πρωταγωνιστών του καρναβαλιού Πότης Λουκάκος⁽¹⁷⁷⁾: "Πληροφορούμεθα ότι η ΣΠΑΠ προς εξυπηρέτησιν των εορταστών της Καθαράς Δευτέρας, οι οποίοι θα μεταβούν εις Μεσσήνην, θα εκτελέση έκτακτον βραδυνόν δρομολόγιον της τοπικής αμαξοστοιχίας με αναχώρησιν εκ Μεσσήνης την 9.30 νυκτερινήν. Ο Δήμαρχος Μεσσήνης κ. Τσούσης θα απουσιάση από της αύριον δι' ολίγας ημέρας εκ Μεσσήνης. Κατά την απουσίαν του θα τον αναπληρώση ο Αντιπρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Πότης Λουκάκος".

Τα ρεπορτάζ για τις εκδηλώσεις δεν έχουν ιδιαίτερη έκταση και "Τα Νέα" εκτιμούν ότι η βροχή χάλασε το κέφι⁽¹⁷⁸⁾: "Η Καθαρά Δευτέρα εορτάσθηκε χθες με μεγάλη επισημότητα στη γείτονα Μεσσήνη. Παρήλασε ο καρνάβαλος και μεγάλες ομάδες μασκαρεμένων. Τα μούσκεψε λιγάκι ο καιρός γιατί η βροχή ανέκοψε την γενική διάθεσι για γλέντι. Η πατροπαράδοτος κρεμάλα στο Νησί είχε χθες δουλειά από το πρωί μέχρι το βράδυ".

Πολύτιμες πληροφορίες όμως δίνει το "Θάρρος" έστω και σε λίγες γραμμές, καθώς επιβεβαιώνει κατ' αρχήν ότι εμφανίστηκε η μαντολινάτα, ενώ περιγράφει και την παρέα του καρναβαλιού διαφορετική αυτή που θεωρείται κλασική: Συνοδεύεται από την επίτοκο σύζυγό του και το... αραπάκι⁽¹⁷⁹⁾: "Εκεί όμως που η Καθαρά Δευτέρα γιορτάστηκε με εξαιρετικό κέφι, όπως κάθε χρόνο άλληλωσε, ήταν η Μεσσήνη. Από το πρωί σιδηρόδρομοι και λεωφορεία, ταξί και κούρσες μετέφεραν στη γείτονα χιλιάδες Καλαματιανών, που πλημμύρισαν ασφυκτικά την πόλη. Η κατά τα ειωθότα είσοδος του Καρναβαλιού χαιρετίστηκε με ενθουσιασμό από τους... οπαδούς του και η παρέλασι των ομίλων μετεμφιεσμένων και μη... μασκαράδων σκόρπισε παντού το κέφι και τη χαρά. Μέχρις αργά τη νύκτα το Νησί γλεντούσε με την ψυχή του, ενώ η ειδική επιτροπή εβράβευσε τους καλλίτερους ομίλους μασκαράδων. Της επιτροπής αυτής μετέσχε κι ο δημοτικός σύμβουλος Καλαμών κ. Ν. Σουρέας. Το πρώτο βραβείο δόθηκε στον όμιλο φουσανελλοφόρων, το δεύτερο στον Καρνάβαλο με την... επίτοκο συζυγό του και το αραπάκι, και το τρίτο στο... γάιδαρο λαό που έφερεν υπομονητικά την "ζαλιά" των φόρων. Άλλα μικρότερα βραβεία δόθηκαν στους καουμπούδες, στην μαντολινάτα, σ' ένα... γιατρό και σε άλλους".

Χ."

ΤΟ 1955

Το καρναβάλι του 1955 ξεκινάει με πρωτοφανή απαγόρευση των... μασκαρεμένων⁽¹⁸⁰⁾: "Κατόπιν της εκδοθείσης αστυνομικής διατάξεως την οποίαν δημοσιεύομεν εις άλλην στήλην, δεν θα κυκλοφορήσουν μασκαράδες κατά τις εφετεινές αποκριές.

Αυτό ίσως στεναχωρεί ορισμένους συμπολίτες που εσχεδίαζαν να μας... καταπλήξουν με πρωτότυπες μάσκες. Τώρα θα υποχρεωθούν να γλεντήσουν... επωνύμως, χωρίς την ανωνυμία του χρωματισμένου χαρτονιού".

Αναπαράσταση του μύθου της γριάς Συκούς
στα τέλη της δεκαετίας του 1960
ΓΑΚ Μεσσηνίας αρχείο Χρήστου Αλειφέρη

Η απαγόρευση έχει ως εξής: "Εκ της Διοικήσεως Χωρ/κνης Μεσσηνίας εξεδόθη η κάτωθι ανακοίνωσις: Ανακοινούμεν ότι δυνάμει της υπ' αριθ. 31/48 από 8.2.55 διαταγής του Υπουργείου Εσωτερικών και της υπ' αριθ. 8/39 Αστυνομικής ημών Διατάξεως, κατά την περίοδο των εορτών των Αποκρέω απαγορεύεται απολύτως η χρησιμοποίησις προσωπίδων καλυπτουσών εξ ολοκλήρου το πρόσωπον και η μεταμφίσεις ατόμων κατά τρόπον καθιστώντα αυτά αγνώριστα.

Προς τούτοις απαγορεύεται η διακωμώδησις πολιτικών και θρησκευτικών προσώπων ημεδαπών.

Οι παραβάται θα παραπέμπονται εις το αρμόδιον Δικαστήριον.

Εν Καλάμαις τη 9η Φεβρουαρίου 1955

Χαλδούπης Δημοσθένης

Αντ/ρχης".

Και οι καρναβαλικές εκδηλώσεις αρχίζουν με το χορό της Φιλαρμονικής⁽¹⁸¹⁾: "Το προσεχές Σάββατον δίδεται εις την Μεσσήνην και εις την αίθουσαν του κινηματογράφου "Τιάνια" ο χορός της Φιλαρμονικής Μεσσήνης".

Η προαναγγελία στην εφημερίδα "Τα Νέα"⁽¹⁸²⁾: "Την Καθαρά Δευτέρα προβλέπεται μετάβασις εις την Μεσσήνην, όπου κάνει την εμφάνισίν του ο Καρνάβαλος και θα γίνουν παρελάσεις μασκαρεμένων. Η καθιερωμένη Κρεμάλα εστήθη εις τον συνήθη τόπο εκτελέσεων της αποκρηάτικης ευθυμίας γιατί σήμερα, αύριο και μεθαύριο κι ύστερα... τέρμα. Καταφθάνει η Σαρακοστή με τις λειτουργίες, τις ολονυκτίες και τις νηστείες".

Αλλά και στη "Σημαία"⁽¹⁸³⁾: "Στο Νησί τελείωσαν οι προετοιμασίες για το αυριανό γλέντι που όπως υποστηρίζουν οι διοργανωταί της γιορτής θα ξεπεράση κάθε προηγούμενο. Οι Καλαματιανοί ετοιμάζονται πυρετωδώς για να εκστρατεύσουν αύριο στην ωραία Μεσσήνη".

Οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία⁽¹⁸⁴⁾: "Η Μεσσήνη την Καθαρά Δευτέρα συνεκέντρωσε πλήθη Καλαματιανών. Η κρεμάλα λειτούργησε εις τον συνήθη τόπο εκτελέσεως της αποκρηάτικης... κραιπάλης. Εδόθησαν και χρηματικά βραβεία 3.000 δραχμών στις καλύτερες εμφανίσεις. Το γκρουπ των φουσανελληλοφόρων υπό τους κ. κ. Ν. Κούτη, Ηλ. Μιχαλόπουλον και Ι. Σκορδάκην έκανε την ωραιότεραν εμφάνισιν".

Και η "Σημαία" γράφει⁽¹⁸⁵⁾: "Την Καθαρή Δευτέρα ο κόσμος ξεχύθηκε στις εξοχές για να γιορτάση τα κούλουμα και ν' αποχαιρετήση τον Καρνάβαλο. Τον περισσότερο κόσμο συνεκέντρωσαν το πανηγύρι του Νησιού, όπου έκαναν χρυσές δουλιές κι η γνωστή Νησιώτικη κρεμάλα, τα κέντρα της οδού Αθαγονίας, της Αγίας Αννας, οι εξοχές του Αγίου Κωνσταντίνου, της Αγίας Σιών, των Μύλων, του Αρχοντικού, της Παληόχωρας, καθώς και τα κατά μήκος της Ανατολικής ακτής της Παραλίας κέντρα.

Ω".

Το "Θάρρος" (186) δίνει πολύ περισσότερες πληροφορίες. Κατ' αρχήν ενημερώνει για ότι και πάλι Καρνάβαλος ήταν ο Δημ. Μιχαλόπουλος (187). Αλλά και ότι παραλίγο να μην γίνει καρναβάλι που περισώθηκε χάρις στην παρέμβαση ορισμένων παραγόντων. Οι επιθέσεις από τις παραχριστιανικές οργανώσεις έχουν ενταθεί και χαρακτηριστικότερο είναι το γεγονός ότι από τις εκδηλώσεις απουσίασε όχι μόνον ο δήμαρχος Στ. Τσούσης αλλά και οι εκπρόσωποι των τοπικών αρχών. Ενώ μέσα από το λόγιο του Καρνάβαλου αναδεικνύονται τα μεγάλα προβλήματα των πατατοπαραγωγών: "Μεσσήνη (του ανταποκριτού μας) - Ο Καρνάβαλος εφέτος διήλθε δεινήν κρίσιν. Το έθιμο όμως τελικώς επικράτησε και χιλιάδες Νησιωτών χειροκρότησαν τον Δημ. Μιχαλόπουλον, εμφανισθέντα ως Καρνάβαλον, εις τον εξώστην της οικίας Ευσταθίου Δημοπούλου.

Την 11ην προμεσημβρινήν ώραν της Κυριακής ο Καρνάβαλος επιβαίνων της αμάξης του Κ. Ξυνού, δεόντως στολισμένος, και βοηθούμενος από τον Παν. Μιχαλόπουλον έφθασεν εις τον χώρον προ της οικίας Δημοπούλου. Ανεληθών ακολούθως εις τον εξώστην της, ομίλησε κατά τα καθιερωμένα σατυρίζων σύγχρονα γεγονότα και πρόσωπα.

Παραλήθως ο Καρνάβαλος ομίλησε διά την δεινήν κατάστασιν εις την οποίαν έχουν περιέλθει οι καλλιερπηταί της επαρχίας Μεσσήνης, τονίσας την ανάγκην όπως ενισχυθούν υπό της κυβερνήσεως δι' εκτάκτων μέτρων ιδίως οι πατατοπαραγωγοί.

Εφέτος η συνέχιση του εθίμου εκινδύνευσε σοβαρώς, Παρ' όλίγον, ο Καρνάβαλος, ο γραφικός αποκρηάτικος ήρωας της Μεσσήνης, διά τον οποίον τόσαι διαμάχαι εδημιουργήθησαν και εις άλλας Ελληνικάς πόλεις, δεν θα εμφανίζετο καθόλου διά να ομιλήση εκθέτων τας...

απόψεις και προβλέψεις του διά τον αρχόμενον από της Κυριακής ετήσιον κύκλον.

Εις την κίνησιν προς διατήρησιν του Καρναβάλιου και χρηματοδότησιν της εμφανίσεώς του, επρωτοστάτησε και ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Α. Καρελής. Το γραφικόν Νησιώτικο έθιμο πάντως διέτρεξεν εφέτος σοβαρόν κίνδυνον και εκλονίσθη, εις τρόπον ώστε να είναι προβληματική οπωσδήποτε η εις το μέλλον διατήρησίς του. Η απουσία εκπροσώπων των τοπικών αρχών εις την εμφάνισίν του είναι χαρακτηριστική".

1956

Το 1956 η προαναγγελία⁽¹⁸⁸⁾ δείχνει ότι στη Μεσσήνη ετοιμάζεται μεγάλη γιορτή: "Για την αυριανή Καθαρή Δευτέρα αναμένεται γενική έξοδος των συμπολιτών συν γυναιξί και τέκνοις προς τα εξοχικά κέντρα για να γιορτάσουν τα "Κούλουμα" κατά το πατροπαράδοτο έθιμο. Την μεγαλύτερη όμως κίνησιν θα την παρουσιάση όπως κάθε χρόνο η Μεσσήνη που γλιεντάει την Καθαρή Δευτέρα περισσότερο και από την Αποκρηά!

Όσοι παρευρεθούν στο αυριανό πανηγύρι του Νησιού, ας λάβουν τα μέτρα τους για να μην υποστούν το έθιμο της... κρεμάλας".

Φυσικά προηγούνται οι χοροί⁽¹⁸⁹⁾ "Με χορούς επί χορών έκλεισε το τελευταίο αποκρηάτικο Σαββατοκύριακο. Στην Καλαμάτα εδόθησαν πέντε "επίσημοι" χοροί και στη Μεσσήνη επίσης ένας, εις την αίθουσαν του καταστήματος Βαλσαμάκη-Λαδά".

Το πολιτικό κλίμα όμως ήταν βαρύ εξ αιτίας των εξελίξεων στο Κυπριακό. Ο Μακάριος είναι εξόριστος στις Σευχέλλες, οι Αγγλοι έχουν επιβάλει σκληρά μέτρα στην Κύπρο, ενώ στις 10 Μαρτίου εκτελούνται οι Καραολής και Δημητρίου⁽¹⁹⁰⁾. Και το κλίμα αυτό αποτυπώνεται στη μικρή ανταπόκριση⁽¹⁹¹⁾: "Το Νησί εφέτος για πολλούς λόγους και ιδιαίτερα ύστερα από την τροπή που πήρε το Κυπριακό -για γλιέντια είμαστε;- δεν είχε προχθές μεγάλη κίνησι. Εν τούτοις δεν ήταν λίγοι όσοι τράβηξαν προς τα εκεί για να... κρεμαστούν κατά το έθιμο στην κρεμάλα που στήνεται κάθε χρόνο στο Αργαστηράκι".

Το ίδιο λιτή είναι και η ανταπόκριση στο "Θάρρος"⁽¹⁹²⁾: "Μερικοί Καλαματιανοί, ίσως οι ηρωικότεροι, ετόλημσαν ν' αψηφίσουν τις ταλαιπωρίες του ταξιδιού μέχρι το Νησί, για να δούνε την αποκρηάτικη... κρεμάλα". Κοντά στα πολιτικά προβλήματα που υπάρχουν αυτή την εποχή, κορυφώνονται οι επιθέσεις των παραχριστιανικών οργανώσεων που εκδηλώνονται με βιαιότητα στην Πάτρα⁽¹⁹³⁾.

1957

Το 1957 υπάρχει μια ακόμη γλαφυρή περιγραφή των όσων γίνονται την Κυριακή το βράδυ στις φωτιές και ιδιαίτερα σε αυτή που πρωταγωνιστούν ο Σπάλλης και ο Λιάππας⁽¹⁹⁴⁾: "Ξεκινώ με την περιγραφή ενός εθίμου που έχει χρόνια ριζώσει στις Νησιώτικες ψυχές, και ξαναζωντανεύει κάθε χρόνο την αποκρηά την τελευταία Κυριακή της, σαν την αυριανή Κυριακή το βράδυ που όλες οι Νησιώτικες ρούγες λάμπουν και φωτοβολούν απ' τις λάμπες που, πύρινες γλώσσες, ξεπηδούν απ' τους τεράστιους όγκους των ξύλων που ήδη έχουν κουβαληθή και είναι έτοιμες να αναφτούν την Κυριακή το βράδυ έως το πρωί για να δώσουν

τη χαρά και το κέφι. Πίπιζες, σαντούρια, βιοηλιά, νταούλια κ.λπ. παίζουν στις φωτιές κάθε ρούγας. Όλο το Νησί στο ποδάρι. Και γίνεται μια άμιλλη, ένα πείσμα εις το ποια φωτιά, ποινης ρούγας θα 'χει υπεροχή. Υπολογισμούς κάνω και έχω πεποίθηση πως και φέτος όλες τις άλλες φωτιές θα τις ξεπεράσει η ρούγα της Ο.Ε. Σπάλα-Λιάππα και Σία. Έχουν γίνη τέτοιες ετοιμασίες και έχουν ήδη περατωθή οι μικροφωνικές εγκαταστάσεις.

Ήδη έχει ετοιμαστεί στη φωτιά τούτη ένα επίσημο και διαλεχτό αποκρηάτικο πρόγραμμα, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται ακροβατικά και ταχυδακτυλουργικά νούμερα. Τα ακροβατικά θέλουν εκτελεσθή κατά το πρόγραμμα από τον Ούγγρο ακροβάτη Χρα-χρα, τα δε ταχυδακτυλουργικά από τον διάσημον Ινδόν φακίρην και ταχυδακτυλουργόν Βάγγο, ο οποίος μεταξύ των άλλων πειραμάτων θα εκτελέσει το σπάνιον νούμερο - του να μασάει γύψο και να βγάξει καλλιτεχνικά αγαθματάκια - το δε μεσονύκτιον θα εμφανισθή ο ίδιος ως ωραία των Αθηνών και τόσα άλλα. Να λοιπόν μια ατόφια εικόνα μιας αξέχαστης αποκρηάτικης ολονυκτίου βραδυάς που γιορτάζει το Νησί και που όσοι δεν τη ζήσουν θα τους λείψει ένα κομμάτι χαράς απ' τη ζωή τους.

Πάνος Λουκάκος".

Ο Χορός της Φιλαρμονικής σημειώνει επιτυχία⁽¹⁹⁵⁾: "Μεσσήνη - Ο χορός που δόθηκε το περασμένο Σάββατο στη Μεσσήνη υπέρ της Φιλαρμονικής εσημείωσε μεγάλη επιτυχία. Η οργάνωσις ήτο θαυμασία σε πολιτισμένη ατμόσφαιρα και εκλεκτό περιβάλλον. Τα καλοκαμωμένα εδέσματα του μπαρ, τα χαριτωμένα κοτιγιόν και οι πολύχρωμες σερπαντίνες, έδιναν μια πραγματική εύθυμη όψη και γιορταστικόν τόνο, γι' αυτό και το κέφι ήτο αμείωτον μέχρι τις πρωινές ώρες. Τον χορόν ετίμησαν διά της παρουσίας των πολλοί Νησιώτες και Καλαματιανοί".

Το τσουχτερό κρύο όμως δεν είναι ο καλύτερος σύμμαχος των εκδηλώσεων αλλά στη Μεσσήνη συγκεντρώνεται κόσμος⁽¹⁹⁶⁾: "Η αποκρηά πέρασε φέτος εντελώς χειμωνιάτικη με το ανυπόφορο κρύο που επικρατούσε Κυριακή και Δευτέρα που ανάγκασε τους περισσότερους Καλαματιανούς να κλειστούν στο καβούκι τους και να γιορτάσουν εντελώς σπιτικά και μάλιστα... κεκλεισμένων των θυρών.

Εν τούτοις αρκετόν κόσμο συνεκέντρωσε την Καθαροδευτέρα η Μεσσήνη με τον καρνάβαλό της, την κρεμάλα της και τα τόσα άλλα ωραία που κάθε χρόνο την ημέρα αυτή χαρίζει η γείτων στους επισκέπτες της".

ΤΟ 1958

Με το Χορό της Φιλαρμονικής αρχίζουν και οι εκδηλώσεις του 1958⁽¹⁹⁷⁾: "Αρκετοί συμπολίται πρόκειται να εκστρατεύσουν το Σάββατο στη γείτονα Μεσσήνη για να πάρουν μέρος στο μεγάλο χορό της Φιλαρμονικής που δίδεται στην αίθουσα του κινηματογράφου "Τιάνια". Όπως μας πληροφορούν έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα από την οργανωτική επιτροπή η οποία επιφυλάσσει εκπλήξεις σε όσους θα έχουν την τύχη να παρευρεθούν".

Οι εκδηλώσεις της Καθαρής Δευτέρας σημειώνουν επιτυχία⁽¹⁹⁸⁾: "Η Καθαρά Δευτέρα όπως κάθε χρόνο γιορτάστηκε με εξαιρετικό κέφι και με πρωτοφανή κοσμοσυρροή στη Μεσσήνη.

Σιδηρόδρομοι και λεωφορεία από πρωίας μέχρι βαθείας νυκτός εκινούντο αενάως μεταξύ Καλαμών και Μεσσήνης μεταφέροντας τα πλήθη των εορταστών. Η πατροπαράδοτος κρεμάλα εδούληψε και φέτος... ικανοποιητικά στο Αργαστηράκι στη Μεσσήνη και πολλοί κρεμάστηκαν μέχρι να πεισθούν να "τάξουν" στους δημίους".

Όπως πληροφορούμαστε και αυτή τη χρονιά το κρύο ήταν τσουχτερό, ενώ την Κυριακή είχε επισκεφθεί την Καλαμάτα ομάδα φουστανελλοφόρων συνοδευόμενη από... φασαριόζους πιτσιρικάδες⁽¹⁹⁹⁾: "Παρά την έντασιν της κακοκαιρίας και το επικρατούν δριμύτατο ψύχος, πλήθος κόσμου εξέδραμε την Κυριακήν -τελευταία των αποκρέω- και την Καθαράν Δευτέραν προς τα βόρεια των Καλαμών, την οδόν Αθαγονίας και την Αγίαν Παρασκευήν. Η Μεσσήνη εξ ἄλλου κατά τα καθιερωμένα εδέχθη πολλούς επισκέπτας το απόγευμα της Καθαράς Δευτέρας. Την Κυριακήν εξ ἄλλου είχαμεν... εκ προοιμίου ανταπόδοσιν της επισκέψεως προς την γείτονα με την άφιξιν ομάδας Νησιωτών φεσοφορεμένων που περιόδυσαν την Καλαμάτα με την υπόκρουσιν αρχηγόνου τυμπάνου, επί το υποβλητικώτερον. Η ομάδα συνωδεύετο από λεφούσι πιτσιρικών εφοδιασμένων με χαρτοπόλεμο και τρακάκια που εύρισκαν γοητευτικόν και διασκεδαστικόν τον αρχηγόν της, δεινόν χορευτήν".

ΤΟ 1959

Το 1959 οι εκδηλώσεις αναγγέλλονται ενθουσιωδώς, ενώ ξεκινά ουσιαστικά η προεκλογική περίοδος για τις δημοτικές εκλογές της 5ης Μαΐου⁽²⁰⁰⁾: "Πυρετώδεις προετοιμασίες γίνονται στην γείτονα Μεσσήνη για τη μεγάλη τοπική γιορτή της Καθαράς Δευτέρας κατά την οποία ο μεν πατροπαράδοτος Νησιώτικος Καρνάβαλος θα κηρύξει επισήμως την έναρξη του αγώνος των δημοτικών εκλογών, η δε κρεμάλα που θα στηθή στο σύνθητες σημείον της πόλεως, θα δεχθεί πλήθος παρασπόνδων του γνωστού Νησιώτικου εθίμου.

Όπωςδήποτε χιλιάδες συμπολιτών θα συρρεύσουν κατά την ημέρα αυτήν στη Μεσσήνη για να γιορτάσουν τα κούλουμα, αλλήλα και να απολαύσουν τους γραφικούς υπαίθριους χορούς των φουστανελλοφόρων, υπό τους ήχους της πίπιζας και του νταουλιού. Λέγεται ότι επικεφαλής των Νησιωτών τσοηιάδων θα είναι ο γνωστός μπαρμπα-Σίμος, που διακρίνεται για την ευθυγισία του σώματός του και τα καταπληκτικά χορευτικά τσαλίμια του...".

Η κακοκαιρία όμως σημαδεύει και πάλι τις εκδηλώσεις⁽²⁰¹⁾: "Στο Νησί την Καθαρά Δευτέρα δεν εσημειώθη η κίνηση που παρετηρείτο ἄλλοτε. Σ' αυτό συνετέλεσε και η κακοκαιρία που δεν επέτρεψε στους Καλαματιανούς να ξεχυθούν προς τη γείτονα".

ΤΟ 1960

Το 1960 αρχίζει με ένα χορό για την κατασκευή σχολείου στη Μεσσήνη⁽²⁰²⁾: "Σπανίζουν πράγματι τέτοιες επιτυχίες σε χοροεσπερίδες σαν την προχθεσινήν του Σαββάτου που δόθηκε στην αίθουσα "Τιάνια" υπέρ της θεμελιώσεως διδαστηρίου στο Νησί. Την σπάνια αυτή επιτυχία την αποδίδουμε σε δύο παράγοντας: Ο πρώτος είναι το κορύφωμα κόπων των συμπαθών μας εκπαιδευτικών της στοιχειώδους της πόλεως μας. Ο δεύτερος είναι η

Η χορωδία μανδοлинάτα το 1956 στα σκαλιά του Αγιάωνν

πλήρης κατανόηση του ιερού σκοπού για τον οποίο εδίδετο η χοροεσπερίς, ευχάριστον δηλαδή φαινόμενον, το οποίο φανερώνει πως ο πολιτισμένος κόσμος επικροτεί κάτι το ευγενές, κάτι το απαραίτητον που πρέπει να γίνη στον τόπον του. Εκείνο δε εν ολίγοις που διεπίστωσα το προχθεσινό βράδυ, είναι η υλική και ηθική προθύμως συμπαραστάσις των κατοίκων του Νησιού δίπλα από τους δημιουργούς της προχθεσινής βραδυάς αγαπημένους μας εκπαιδευτικούς. Να γιατί πρόθυμα τα καταστήματα της πόλεως που αν και διανύουν την κρισιμωτέραν ανεργίαν προσέφεραν πρόθυμα διάφορα εκλεκτά δώρα τα οποία διά κληρωτίδος εδόθησαν στους τυχερούς της βραδυάς.

Τον χορόν ετίμησαν διά της παρουσίας των ο επιθεωρητής κ. Καφετζής μετά της συζύγου του, ο μοίραρχος και η κ. Παπανικοηοπούλου, ο υπομοίραρχος και η κ. Καμπανάρη, ο αγρονόμος και η κ. Κυριακού, ο δ/ντης της Εθνικής Τραπέζης και η κ. Παλιηοπούλου, ο κ. και η κ. Τρ. Πανουσοπούλου, ο κ. και η κ. Αγγ. Αναγνωστοπούλου, ο κ. και η κ. Δ. Σπανού, ο κ. και η κ. Γ. Τρύφωνα, ο κ. και η κ. Θάνου Κρεμμυδά, ο κ. Τάκης Κρεμμυδάς μετά της μνηστής του, ο κ. και η κ. Κ. Ανδριανοπούλου, ο κ. και η κ. Κ. Μουντούρη, ο κ. και η κ. Στ. Λούπα, ο κ. και η κ. Ανθούλη, ο κ. και η κ. Τρ. Μαυρομάτη, ο κ. Καρακαϊδός μετά του υιού του και της κόρης του, ο κ. και η κ. Τάκου Τζώρτζη, ο κ. Ν. Τσερπές, ο κ. Λ. Αντωνό-

πουλος, ο κ. και η κ. Γ. Γαλανοπούλου, ο κ. και η κ. Κ. Θεοδωροπούλου συμβ/φου, ο κ. και η κ. Κ. Θεοδωροπούλου δικηγόρου, ο κ. και η δις Σκορδάκη, ο κ. και η κ. Π. και Α. Παναγοπούλου, ο κ. και η κ. Π. Ροϊδάκη, ο κ. και η κ. Β. Αργυροπούλου, ο κ. και η κ. Στ. Καυκά, οι κ. και οι κ. Δ. και Ν. Κουρή, ο κ. και η κ. Γ. Ξυραφά, ο κ. και η κ. Πλουμίδου, ο κ. και η κ. Δ. Κούτσικα, ο κ. και η κ. Ασ. Καρελά, ο κ. και οι δίδες Γ. Μητροπούλου, ο κ. Ε. Παυλής, ο κ. και η κ. Μ. Κότσιρα, ο κ. και η κ. Ν. Θωμοπούλου, ο κ. και η κ. Β. Ντρε, ο κ. Τ. Κουλιέτσος, ο κ. Γεώργιος Πανόπουλος, ο κ. και η δις Γ. Βασιλοπούλου, ο κ. Σπ. Σοφινός, η κ. Στέλλα Κουζή, η καθηγήτρια δις Ζαημά, ο κ. Μιχάλης Γεωργιόπουλος, ο κ. Μακαρούνης, ο κ. και η κ. Ηλία Καηγογεροπούλου, ο κ. και η κ. Ανδρ. Καηγογεροπούλου, ο κ. και η κ. Αννα Φωτεινάκη, ο κ. και η κ. Β. Καηγογεροπούλου, ο κ. και η κ. Μαντζουνέα, ο κ. και οι δίδες Μπίρη, ο κ. Β. Κορδονούρης, ο κ. Μίμης Οικονομόπουλος, ο κ. και η κ. Σταύρου Παπακώστη, ο κ. Θ. Ζαφειρόπουλος, ο κ. Γ. Τασσόπουλος, ο κ. και η κ. Π. Γαλανοπούλου, ο κ. και η κ. Α. Θεοδωροπούλου, ο κ. Δ. Πολύδωρας μετά της μνηστής του, ο κ. Π. Αργυροπανάγος, ο κ. και η κ. Ντίνου Κορύζη, ο κ. και η κ. Γ. Δούβου, ο κ. και η κ. Β. Παναγιωτοπούλου, ο κ. και η κ. Η. Δημητροπούλου, ο κ. και η κ. Π. Σταυροπούλου, ο κ. και η κ. Α. Σταυροπούλου, ο κ. Σ. Νικοηακόπουλος μετά της μνηστής του, ο κ. και η κ. Χ. Κόλληια και άλληλοι πολλοί από τους οποίους ζητώ συγγνώμην διά την τυχόν παράλειψίν των. Διεκρίθησαν εις τους ελληνικούς χορούς ο μοίραρχος κ. Παπανικολόπουλος, ο υπομοίραρχος κ. Καμπανάρης, ο αγρονόμος κ. Κυριακός ο οποίος χειροκροτήθη στο τσάμικο, ως επίσης και ο καθηγητής κ. Σπανός κ.ά.

Ο χορός ο μοναδικός σε τάξη διήρκεσε με συνεχές και αυξανόμενο κέφι μέχρι πρωίας. Αξίζει λοιπόν κάθε έπαινος στους δημιουργούς της ωραίας αυτής βραδυάς, δημοδιδασκάλους και δημοδιδασκάλισσες που γι' αυτούς η προϊσταμένη τους αρχή πρέπει νά'ναι υπερήφανη. Πότνης Λουκάκος"

Τα πράγματα με το καρναβάλι έχουν αλλιάξει. Στις δημοτικές εκλογές του 1959 αναδείχθηκε δήμαρχος ο Δημ. Κούτσικας και ο δήμος μπαίνει ενεργά στην υπόθεση της οργάνωσης του καρναβαλιού. Η διαφήμιση για πρώτη φορά μπαίνει στις εκδηλώσεις και τα άρματα μοιράζουν σοκολάτες, τσιγάρα και άλλα προϊόντα⁽²⁰³⁾: "28 και 29 Φεβρουαρίου. Γλέντι, ξεφαντώματα θα απολαύσετε στην Μεσσήνη. Παρέλασις αρμάτων, σοκολατοπόλεμος, τσιγάρα άφθονα από βιομηχανίες. Εθνικοί χοροί, φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα. Γέλια ακράτητα, χαρά που δίνει ενθουσιασμό στη ζωή. Κρέμασμα.

Η Οργανωτική Επιτροπή Μεσσήνης"

Ανακοινώνεται αναλυτικό πρόγραμμα των εκδηλώσεων⁽²⁰⁴⁾:

"Αποκρηές στη Μεσσήνη

Κυριακή 28 Φεβρουαρίου 1960

Εύθυμοι χοροί φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών κ.λπ. γύρω από τις φωτιές μέχρι πρωίας.

Καθαρά Δευτέρα

Ωρα 11 π.μ. μεγαλοπρεπής παρέλασις του καρναβαλιού προπορευομένης της Φιλαρμονικής και πλαισιούμενου διά διαφημιστικών αρμάτων, φουστανελλοφόρων κ.λπ. Εκφώνη-

σις του πανηγυροσατυρικού λόγου της ημέρας από εξώστην της κεντρικής πλατείας.

Κατά την διάρκεια της παρελάσεως θα γίνει και σοκολατοπόλεμος και παστελοπόλεμος με παστέλια του γνωστού εργοστασίου Παπαδοπούλου.

Ωρα 4 μ.μ. παρελάσεις φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών, Καρναβάλλου, διαφημιστικών αρμάτων, χιουμοριστικών και σατυρικών ομάδων κ.λπ. υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής και λαϊκών οργάνων, ενώπιον της Ελληνοδίκου Επιτροπής προ βράβειυσιν.

Ειδικό δε βραβείο θα δώσει και η Ελληνική Περιηγητική Λέσχη, κλημάκιο της οποίας θα επισκεφθεί την Μεσσήνην.

Ωρα 7 μ. μ. καύσις φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων και εν συνεχεία χοροί εις τα διάφορα κέντρα της πόλεως.

Καθ' όλην δε την Καθαράν Δευτέραν θα λειτουργή και η ιστορική κρεμάλια.

Οι επιθυμούντες να μετάσχουν της παρελάσεως υποχρεούνται όπως συμμορφωθώσι με τας υποδείξεις της Επιτροπής.

Όλοι στη Μεσσήνη διά να περάσετε ευχάριστα το "καρναβάλι", να κρεμασθήτε και να γελάσετε μέχρι δακρύων.

Η Οργανωτική Επιτροπή".

Η αλληλαγή στον τρόπο οργάνωσης των εκδηλώσεων αποτυπώνεται και στο ρεπορτάζ⁽²⁰⁵⁾: "Η γείτων οργανώσασα τις πατροπαράδοτες καρναβαλικές εκδηλώσεις -κυρίως της Καθαροδευτέρας- επί νέας βάσεως παρέσχε εις τας χιλιάδας των συμπολιτών οι οποίοι την επεσκέφθησαν, όπως και εις τους κατοίκους των άηλων κέντρων και χωρίων, ένα αξιόλογο θέαμα.

Το σοβαρόν είναι ότι κατ' ουσίαν ο δήμαρχος κ. Κούτσικας και η οργανωτική επιτροπή των εορτών, εκινήθησαν εκ των ενόντων και ελαχίστην έξωθεν ενίσχυσιν -τουλάχιστον οικονομικήν- έλαβον.

Αι εκδηλώσεις της χαράς και του γληντιού άρχισαν από το βράδυ της Κυριακής με χορούς ντομινοφόρων γύρω από τις ουρανομήκεις φωτιές.

Το μεγάλο γλέντι όμως άρχισε την Καθαροδευτέρα. Από πρωίας η πόλις είχε πλημμυρίσει από μασκοφόρους, ντομινοφόρους, βλάχισσες και ομάδες φουστανελλοφόρων οι οποίες με τον ιδιόρρυθμο "πηδηχτόν" χορό τους και συνοδεία λαϊκών οργάνων έδιδαν τον χαρούμενο τόνο.

Την 11ην π.μ. άρχισεν η παρέλασις των αρμάτων με επικεφαλής τον Καρνάβαλλον. Την 4ην μ.μ. εις την πλατείαν άρχισαν οι χοροί των μασκαράδων και ντομινοφόρων όπως και οι χοροί ομάδων φουστανελλοφόρων με εθνικές ενδυμασίες συνοδεία λαϊκών οργάνων και ενώπιον της ελληνοδίκου επιτροπής ευρισκομένης επί ειδικής εξέδρας.

Επνηκολούθησεν η παρέλασις του Καρναβάλλου και των διαφημιστικών αρμάτων. Το εντυπωσιακώτερον όλην ήτο της καπνοβιομηχανίας των Αδελφών Καρέλια επί του οποίου ίστατο γιγάντιος καρνάβαλλος καπνίζων ενώ δύο εργάτριαι της καπνοβιομηχανίας -χαριτωμένες κάτω από τη μάσκα τους- έρριπταν βροχή τα πακέτα με τα τσιγάρα.

Επίσης η ενταύθα αντιπροσωπεία της καπνοβιομηχανίας "Κεράνη" -Παπαχρήστου- παρουσίασε μικρόν άρμα που δένειμε αφειδώς τσιγάρα. Η παστελοποιία Ζευγολατιού Παπα-

δοπούλου σκόρπισε παστέλια από άρμα του οποίου επέβαινον λευκοφορεμένες κοπέλες του εργοστασίου. Μικρόν άρμα παρουσίασε η οδοντόκρεμα "Κοιλινός" κ.λπ.

Η τοπική επιτροπή παρουσίασεν άρμα "Ταβέρνα" με συνθήματα "Χρόνια πολλή!" και "Καλώς ήλθατε". Μεγάλο ενθουσιασμό παρουσίασε άρμα... "γαϊδουροκίνητο" με την επιγραφή "Συμβεβλημένη κλινική ΙΚΑ ο Άγιος Νικήτας" ρυπαρόν με ασθενείς... κουρελιοσκεπασμένους.

Της παρελάσεως προηγείτο η Φιλαρμονική και μετείχε η μανδολινάτα των "ιπποτών". Η Μεσσήνη χθες ήταν πεδίο για τσιγαροπόλεμο και σοκολατοπόλεμο!

Η "κρεμάλα" στ' αργαστηράκι κρέμασε με το μεροδούλι ενώ η ρετσίνα χύθηκε με το ασκί.

Φυσικά δεν έλειψαν και οι μουτζουρωμένοι επί των όνων οχούμενοι, ούτε η Γκαμήλα. Αν έλειπαν όμως αυτά το καρναβάλι θα έχανε το τοπικό του χρώμα. Δεν θα ήταν Νησιώτικο.

Η Καθαμάτα τίμησε τη γείτονα. Το ήμισυ σχεδόν του πληθυσμού της εξέδραμε στη Μεσσήνη κι έφυγε ενθουσιασμένο κι ευχόμενο "και του χρόνου με υγεία και καλύτερα από φέτος".

Ζ."

Η συμβολή του δημάρχου Δ. Κούτσικα στην επιτυχία των εκδηλώσεων αποτυπώνεται και στο ρεπορτάζ της εφημερίδας "Σημαία"⁽²⁰⁶⁾: "(Του ανταποκριτού μας) - Με μεγαλύτερη λαμπρότητα, περισσότερο κέφι και προπάντων με μεγαλύτερη τάξη από κάθε άλλη φορά, εωρτάσθη στην πόλη μας η Καθαρά Δευτέρα, με συμμετοχή όλων των κατοίκων της Μεσσήνης και χιλιάδων επισκεπτών από την Καθαμάτα και τα γύρω χωριά. Χάρης στις προσπάθειες της Οργανωτικής Επιτροπής και την θερμή συμπαράστασι του δημάρχου μας κ. Δ. Κούτσικα ο φεινός εορτασμός αφήκε τας καλλιτέρας εντυπώσεις και αναμνήσεις. Οι όμιλοι των μασκαράδων, τα διαφημιστικά άρματα των διαφόρων επιχειρήσεων, και προ πάντων το γενικό κέφι που εδημιουργήθη συνετέλεσαν ώστε η Μεσσήνη να μπορή να καυχάται ότι στο μέλλον θα καταστή η μοναδική πόλις στην Ελλάδα για το ξεφάντωμα της Καθαράς Δευτέρας".

Σε άλλη σημείο η εφημερίδα σημειώνει: "Η γειτονική μας Μεσσήνη κατεκλύσθη την Καθαρά Δευτέρα από τα πλήθη των Καθαματιανών που "πατείς με πατώ σε" έσπευσαν να παρακολουθήσουν τις γιορτές του Καρναβαλίου που φέτος καλλιτέρα οργανωμένες αφήκαν σ' όλους άριστες εντυπώσεις.

Το ίδιο ισχύει και για την Πύλο όπου το διήμερο της τελευταίας Αποκρής γιορτάστηκε με εξαιρετικό κέφι και με εορταστικές εκδηλώσεις που τις παρακολούθησαν πάρα πολλοί ξένοι που κατέκλυσαν την ωραία πόλη".

Στο ίδιο κλίμα και το ρεπορτάζ της εφημερίδας "Θάρρος"⁽²⁰⁷⁾: "Αλλά δεν υστέρησε σε κίνηση και κέφι και η Μεσσήνη, όπου συνεκεντρώθη πολύς κόσμος και από την Καθαμάτα και από τις γύρω περιοχές, για να... κρεμασθή, στην κλασσική πατροπαράδοτη "κρεμάλα" και να θαυμάση τον εκπληκτικόν αυθορμητισμό των Νησιωτών στο ολόημερο αποκρηάτικο πανηγύρι. Και πρέπει να τονισθή ότι σ' όλο τούτο το λαϊκό ξεφάντωμα συνέβαλεν ο όντως προοδευτικός δήμαρχος της γείτονος κ. Δ. Κούτσικας, ο οποίος εβοήθησε και υλικώς και ηθικώς τους συνδημότες του".

Παρέλαση αρμάτων τη δεκαετία του 1960

ΤΟ 1961

Το 1961 οι χοροί έχουν πληθύνει και για πρώτη φορά αναγγέλλεται ο χορός της "Χορωδίας και Μανδοлинάτας"⁽²⁰⁸⁾ ως καινούργιο στοιχείο των εκδηλώσεων⁽²⁰⁹⁾: «Κατά την περίοδο των "Απόκρεω", εκτός των καθιερωμένων χορών "Φιλαρμονικής" και "Παμίσου" Μεσσήνης, οίτινες κατ' έτος σημειώνουν εξαιρετική επιτυχία ως αποτελούσαι το απαύγασμα των θερμών κοινωνικών εκδηλώσεων των κατοίκων της πόλεως Μεσσήνης, επί πλέον πρόκειται να οργανωθεί και έτερος χορός υπό της "Χορωδίας και Μανδοлинάτας" Μεσσήνης. Το λαμπρό αυτό μουσικό συγκρότημα της πόλεως μας φιλοδοξεί να παρουσιάσει κάτι το ωραίο και αρμονικό, συνδυάζοντας το τερπνόν μετά του ωφελίμου κατά το αρχαίον ρητόν "Μουσικήν ποίη και εργάζου", προβλέπεται δε να σημειώσει τοιαύτην επιτυχία ώστε θα ικανοποιήσει και θα καταπλήξει συνάμα κάθε μουσικόφιλον».

Οι προετοιμασίες αποτελούν αντικείμενο του ρεπορτάζ που για μια ακόμη φορά προβάλλει τη συμβολή του δημάρχου Δ. Κούτσικα στην προσπάθεια που γίνεται⁽²¹⁰⁾: «Οι Νησιώτες προετοιμάζονται για την Καθαράν Δευτέρα, να μας υποδεχθούν εν χορδαίς και οργάνοις προκειμένου να διαιωνίσουν το πατροπαράδοτον έθιμον της Κρεμάλλης από την οποίαν θα περάσουν εκόντες ακόντες, όλοι οι επισκέπται της γείτονος. Προς τούτο ο ρέκτης δήμαρχος των κ. Δ. Κούτσικας καταβάλλει από της πλευράς του κάθε προσπάθειαν, ώστε το γλέντι

στην περιοχή της πόλεώς του, να προσλάβη την μορφήν γενικού ξεφαντώματος».

Η Περιηγητική Λέσχη⁽²¹¹⁾ οργανώνει και αυτή το χορό της⁽²¹²⁾:

«Στη Μεσσήνη εξ άλλου δίνει απόψε χορευτική βραδυά το εκεί τμήμα της Περιηγητικής Λέσχης, με γλέντι τρικούβεργο και πολλήσ ατραξιόν, μία των οποίων θα είναι, ως φημοιολογείται, και η εμφάνισις του Μπαρμπα-Σίμου και του φιλοηολογούντος υποδηματοποιού σε διαγωνισμό... πολυφαγίας και κρασοκατανύξεως. Παραλλήλως οι Νησιώτες έχουν ανασκουμπωθεί για το μεγάλο πανηγύρι του Καρναβάλλου, που εφέτος θα υπερβή κάθε προηγούμενο σε χιούμορ, μασκαράτες κι' αποκρηάτικο ξεφάντωμα».

Οι εφημερίδες της Καλαμάτας βλέποντας ότι δεν γίνεται τίποτε στη μεσσηνιακή πρωτεύουσα αναπολούν την εποχή του καρναβάλλου στην πόλη⁽²¹³⁾: «Ενώ στη Μεσσήνη, στην Πύλο και σε άλλα μεσσηνιακά κέντρα γίνονται μεγάλες προετοιμασίες για την υποδοχή του καρναβάλλου μετά... βεγγαλικών και άλλων ξεφαντωμάτων, οι καλαματιανοί κατά πάσαν πιθανότητα θα περάσουμε το καρναβάλι... στεγνά, περιοριζόμενοι στους δημόσιου χορούς μόνον. Κρίμα, γιατί άλλοτε το Καρναβάλι, με την αθησμόντο Δημήτρη Ντάβο - τον ποιητή του... κάρου όπως αυτοαπεκαλείτο, εόρταζαν με πολύ κέφι, με παρελάσεις μασκαράδων και αποκρηάτικων αρμάτων, από τα οποία άκουαν όλοι οι επίσημοι και οι σοβαροί συμπολίτες τα... εξ αμάξης με καυστικούς, αηλιά και πικάντικους σατυρικούς στίχους. Οι παλιοί καλαματιανοί με νοσταλγία θυμούνται τα ωραία εκείνα χρόνια».

Η πληροφορήση για το καρναβάλι είναι συνεχής⁽²¹⁴⁾: «Η Μεσσήνη ετοιμάζεται πυρετωδώς για τον φετεινό εορτασμό της Καθαράς Δευτέρας με πρόβλεψη ότι η καθιερωμένη πια Νησιώτικη Καθαροδευτέρα τη φορά αυτή θα ξεπεράση κάθε προηγούμενο.

Τόσο ο Δήμος Μεσσήνης όσο και η συσταθείσα ειδική επιτροπή καμμία δεν παραλείπουν λεπτομέρεια στην οργάνωσι της γιορτής αυτής προκειμένου να δώσουν την ευκαιρία στα πλήθη του κόσμου που θα κατακλύσουν την ημέρα εκείνη τη γείτονα να γλεντήσουν με την ψυχή τους».

Η Φιλαρμονική ετοιμάζει και αυτή το χορό της όπως φαίνεται από τη διαφήμιση⁽²¹⁵⁾: «Ο Χορός της Φιλαρμονικής Μεσσήνης, Σάββατο 18-2-1961. Αίθουσα κινηματογράφου "Τιάνια" ο χορός της Φιλαρμονικής Μεσσήνης - Κέφι μέχρι πρωίας - πλούσια δώρα - καλλιτεχνικό πρόγραμμα. Συμμετέχει και η Μανδολινάτα Μεσσήνης».

Ο δε χορός της Μανδολινάτας σημειώνει μεγάλη επιτυχία⁽²¹⁶⁾:

«Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Ανευ προηγούμενου επιτυχίαν είχε ο χορός της Χορωδίας και Μανδολινάτας της πόλεώς μας που εδόθη το παρελθόν Σάββατον 11 τρεχ. εις την αίθουσαν του καφερείου "Λέσχη". Η αίθουσα καταλήλως διακεκοσμημένη εδέχθη το πλήθος του κόσμου το οποίο αγαπά και συντρέχει τας προσπαθείας του καλλιτεχνικού αυτού συγκροτήματος της Χορωδίας και Μανδολινάτας Μεσσήνης. Παρέστησαν άπασαι οι πολιτικά και στρατιωτικά αρχαί, επιστήμονες όλων των κλάδων και πλήθος εκλεκτού κόσμου.

Όλως ιδιαίτεραν εντύπωσιν και ευμενή σχόλια προεκάλεσεν η εμφάνισις της ορχήστρας του Συλλόγου εις την οποίαν εκτός των μεγάλων εις ηλικίαν εκτελεστών υπήρχον και λιλιπούτσιοι εκτελεσταί αγόρια και κορίτσια από 7 ετών και άνω. Ητο ωραίο θέαμα να βλέπν

κανείς τα χεράκια τους να χαϊδεύουν απαλά το όργανο με ρυθμό σαν να επρόκειτο για μια καθημερινή τους απασχόληση. Εύγε τους!

Η συμμετοχή των επαγγελματιών διά των δώρων των υπήρξε μεγάλη. Πολλά και πλούσια ήσαν τα δώρα που κληρώθηκαν εις την κληρωτίδα της βραδυάς. Συμμετείχε και η σοκολατοποιία Λουμίδα, διαφημιστικές σοκολάτες της οποίας εδωρήθησαν εις τους προσκεκλημένους. Γενικώς η βραδυά υπήρξε υπέροχη απ' όλης τας απόψεις. Το γλέντι δε εκράτησεν έως τας πρωινάς ώρας της Κυριακής».

Το Νησιώτικο καρναβάλι συνεχίζει να βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των καλαματιανών εφημερίδων⁽²¹⁷⁾:

«Οι τελευταίες αποκρής βρίσκονται ενόψει και ο κόσμος ετοιμάζεται να τις περάση όσο μπορεί καλύτερα.

Πανάρχαια συνήθεια το καρναβάλι, ευκαιρία ξεγνοιασιάς και γλεντιού που την τήρησαν πιστά οι πρόγονοί μας ως περίοδο προετοιμασίας για την μακράν νηστείαν της σαρακοστής αλλιά και περίοδος γλεντιού, ξεσκάματος μετά τα δωδεκαημεριάτικα πανηγύρια.

Σοφοί οι πρόγονοι. Είχαν δημιουργήσει χαρούμενα διαλείμματα στη μακρά περίοδο της σκληρής δουλειάς. Αλλιά κι' εμείς σήμερα παρά το γεγονός ότι υπάρχει ο τρόπος για όσους θέλουν και έχουν τα μέσα να γλεντήσουν, δεν θάταν σωστό να περιφρονήσωμε τις συνήθειες αυτές. Είναι χαρούμενα ανανεωτικά διαλείμματα της μες στον ταχύ εκνευριστικό ρυθμό μηχανικής ζωής που ζούμε.

Αλλήωστε το καρναβάλι δίνει την ευκαιρία για ομαδικό γλέντι και τούτο δημιουργεί πλεονεκτήματα οργανώσεως ευθύμων εκδηλώσεων. Και δεν υπάρχει αμφιβολία πως ο κόσμος που αποζητά ευκαιρίες για ξέσκασμα, άλλιος λιγώτερο άλλιος περισσότερο τιμά την αποκρής. Οικογενειακοί δημόσιοι χοροί θα δώσουν και θα πάρουν το Σαββατοκύριακο. Και την Καθαροδευτέρα οι συμπολίτες θα εκδράμουν συν γυναίξι και τέκνοις για την γείτονα. Για την γείτονα Μεσσήνη που περισσότερο από μια εκατονταετία κρατάει το Καθαροδευτεριάτικο έθιμο του πλούσιου γλεντιού.

Χρόνια τώρα στο Νησί αρχίζει από το βράδυ της Κυριακής το γλέντι που κρατάει μέχρι τις πρωινές ώρες της Καθαρής Τρίτης.

Τεράστιες φωτιές στα σταυροδρόμια, χοροί γύρω απ' αυτές, μασκαράτες, μεζές και άφθονη εκλεκτή ρετσίνα δίνουν τον παραμονιάτικο τόνο στο μέχρι τρέλλης γλέντι της Καθαροδευτέρας.

Ομάδες φουσανελλοφόρων, μασκαράδες, ντομινοφόροι συνοδεία λαϊκών οργάνων φέρουν γύρα τις Νησιώτικες ρούγες και περνοδιαβαίνουν από την πλατεία. Ο Καρνάβαλος εισέρχεται θριαμβευτικά στην πόλη και απαγγέλλει τον περίφημο... παράλογο λόγο του. Κι' έπειτα η "κρεμάλα" συνεχίζει το κρέμασμα από όρθρου βαθέως μέχρι βαθείας νυκτός! Το έθιμο της κρεμάλας λέγεται ότι έχει την αρχή του σε τραγικά γεγονότα αλλιά οι παλιοί Νησιώτες έδωσαν και στην... κρεμάλα εύθυμο χαρακτήρα.

Αλλιά οι άνθρωποι όσο παν και εκλεπτύνουν τα γούστα τους και οι σημερινοί δεν... ευκολοσυγκινούνται από παλιά κακότεχνα κατασκευάσματα. Θέλουν όμορφα και πικάντικα αστεία, εντυπωσιακές παρελάσεις, ραφιναρισμένη σάτιρα. Στις σύγχρονες λοιπόν απαιτήσεις

περί γέλιου, αστείου και εκδηλώσεων γενικά προσαρμοσθείσα n... καρναβαλική επιτροπή της Μεσσήνης, παρουσίασε πέρυσι ένα πρόγραμμα αξιόλογο, καθ' όλη απαλλοτριωμένο από την τσαπατσουλιά.

Εφέτος αν και δεν υπάρχει μέχρι στιγμής το επίσημο πρόγραμμα των εορταστικών εκδηλώσεων της Καθαροδευτέρας στη Μεσσήνη, υπάρχουν βάσιμες ελπίδες -από τα μέχρι τούδε γνωστά- ότι θα παρουσιασθή ένα εκπληκτικό πρόγραμμα.

Χοροί, παρελάσεις, βραβεία, ντομινοφόροι και φουστανελλοφόροι, εντυπωσιακά άρματα θα δώσουν στη φετινή Καθαροδευτέρα χαρακτήρα στην κυριολεξία πανηγυρικό. Κι' είναι ευτύχημα γιατί οι Καλαματιανοί -αφού είναι μια πηδηξιά τόπος- θάχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν τις εκδηλώσεις αυτές που είναι αποτέλεσμα της φιλότιμης προσπάθειας του κ. Δημάρχου, επαγγελματιών και του τμήματος Περινηγτικής Μεσσήνης. Δεν είναι υπερβολή αν πούμε ότι το φετινό καρναβάλι της Μεσσήνης θα έχη διπλή λαμπρότητα από το περυσινό. Θάναι κάτι που κανένας δεν πρέπει να το χάση.

Ζ.»

Στο Νησιώτικο καρναβάλι πλέον πρωταγωνιστικό ρόλο παίζει η Περινηγτική Λέσχη και εμφανίζεται ως συνδιοργανωτής των εκδηλώσεων⁽²¹⁸⁾: «Συνεχίζονται οι προετοιμασίες για τον εφετεινό γιορτασμό της Καθαράς Δευτέρας στη Μεσσήνη. Τόσο ο Δήμος της γείτονος όσο και η Περινηγτική Λέσχη που έχουν αναλάβει την οργάνωσι της γιορτής αυτής λαμβάνουν όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα ώστε και τάξι απόλυτος να επικρατήση και ο εορτασμός να διατηρηθή μέσα στα πλαίσια του κεφίου και του πολιτισμού. Οπως πληροφορούμεθα εφέτος μεταξύ των άλλων θα γίνη και παρέλασι αρμάτων σατυρικών διαφημιστικών που θα προκαλέσουν ζωνή εντύπωσι και θα ενισχύσουν το κέφι και την ευθυμία των εορταστών».

Το καρναβάλι υποστηρίζεται και διαφημιστικά⁽²¹⁹⁾: «Ελάτε όλοι. Πού αλλού παρά στη Μεσσήνη. Την Καθαρά Δευτέρα θα διασκεδάσετε όσο ποτέ στη ζωή σας. Παρέλασι αρμάτων όλων των βιομηχανιών, απονομή βραβείων σοκολατοπόλεμος-παστελοπόλεμος-καπνοπόλεμος. Χοροί, ξεφάντωμα, διασκεδάσις και η περίφημη κρεμάλα. Όλοι στη Μεσσήνη».

Και τα δημοσιεύματα προετοιμασίας συνεχίζονται⁽²²⁰⁾: «Δεν πρόκειται ασφαλώς την ερχομένη Δευτέρα η οποία και Καθαρά αποκαλείται, να μείνει Καλαματιανός που να μην επισκεφθή τη γειτονική μας Μεσσήνη και να γιορτάση τον ερχομό της Σαρακοστής με γέλοια, τραγούδια, κέφι και... μασκαροσύνη που θα εξασφαλίση για όλους ο Δήμος της γείτονος και το τμήμα της Περινηγτικής Λέσχης που έχουν αναλάβει την οργάνωσι και τη διεξαγωγή της γιορτής του αποχαιρετισμού της Αποκρής και την είσοδο στη νηστεία και την προσευχή».

Αυτή τη χρονιά γίνεται οργανωμένη προσπάθεια για την κάθοδο αποδήμων στις εκδηλώσεις, και ο Νίκος Χούλιαρης γράφει στα "Μεσσηνιακά Νέα" (περιοδική έκδοση του Μίμη Φερέτου στην Αθήνα)⁽²²¹⁾:

«Η άρτια οργάνωσις, αλλή και η άριστη επιτυχία που εσημείωσε πέρυσι η γιορτή της "Καθαρά Δευτέρας" στην πόλιν μας, που έγινε με πρωτοβουλία του Δήμου Μεσσήνης και του Τμήματος Περινηγτικής Λέσχης Μεσσήνης, μας πείθει ότι εφέτος η τοπική αυτή γιορτή θα

σημείωση ακόμη μεγαλύτερη επιτυχία. Ο Δήμος και οι εκπρόσωποι της ΕΛΠΑ Μεσσήνης κατήρτισαν ήδη το πρόγραμμα των εορταστικών εκδηλώσεων και εφέτος μας υπόσχονται αληθινές εκπλήξεις. Ήδη παντού παρατηρείται ζωηρός εορτασμός, που αποβαίνει στην αρτιότητα οργάνωσιν της γιορτής, Μέσα σε καθαρώς ελληνικό πλαίσιο οργανώνονται οι ομάδες φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, ομάδες με στολές Αμαλίας κ.λπ. που θα λάβουν μέρος στις εκδηλώσεις.

Παράλληλα ετοιμάζει πλούσιο πρόγραμμα η Φιλαρμονική και Μαντολινάτα. Ετοιμάζεται ακόμη και ο Καρνάβαλος σε διάφορα άρματα καταστόλιστα που θα παρελάσουν. Προετοιμάζονται ακόμη ομάδες κοριτσιών που θα χορέψουν από τους ήχους της Φιλαρμονικής μας τους αθάνατους ελληνικούς χορούς μας. Ετοιμάσθηκε ήδη και ο περίφημος για το σπινθηροβόλο πνεύμα του, τη λεπτή αηλιά και ολίγον καυστική, τσουχτερή όπως επιβάλλει το καρναβάλι, σάτιρα, λόγος που θα "εκφωνήσει" από εξώστη της κεντρικής πλατείας, ο "Καρνάβαλος".

Το πρόγραμμα της παμμεσσηνιακής αυτής γιορτής αρχίζει από το βράδυ της 19 Φεβρ. με τις περίφημες φωτιές που θα ανάψουν σ' όλην την πόλη. Με χαρές και τραγούδια που συνεχίζονται όλη τη νύχτα. Μασκαρεμένοι και μη νέοι χορεύουν, πηδούν, τραγουδούν, ξεσηκώνουν με αφάνταστο κέφι και χωρίς τελειωμό. Η μαντολινάτα της Μεσσήνης θα κάμη αμέσως μετά τις φωτιές το γύρο της πόλεως παίζοντας τραγούδια για χορό. Δηλ. για Καλαματιανό και τσάμικο. Πίπιζες, ροκάδες, ταμπούρλα δίνουν και παίρνουν και ηχούν σε χαρούμενο και γιορταστικό τόνο.

Με το ξημέρωμα της Καθαρής Δευτέρας η πόλις εμφανίζεται με την γιορταστική της όψη. Σημαιοστολισμένη με μεγάλες και μικρές σημαίες, με λογής λογής φιγούρες και μασκαράδες σ' επίκαιρα σημεία, δίδει την εντύπωση ότι κάτι το σοβαρό πρόκειται να γίνη. Κι έτσι είναι. Μετά από λίγη ώρα από διάφορα σημεία εξορμάνε με κατεύθυνσι την κεντρική πλατεία ομάδες νέων και νεάνιδων με φουστανέλλες, ντόμινα, στολές Αμαλίας κ.λπ. με επικεφαλής μικρές "ορχήστρες" από λαϊκά όργανα, που είναι πιο κατάλληλα για την ημέρα της ελληνικής λεβεντιάς, του κεφιού, του ξεφαντώματος. Παντού χαρά, γλήντι, ευθυμία. Η Φιλαρμονική περιφέρεται στην πόλη και καλεί τους "καθυστερημένους" να λάβουν μέρος στο ξεφάντωμα στην πλατεία, που είναι ήδη κατάμεστη από χιλιάδες των επισκεπτών, που έχουν έλθει από την Καλαμάτα, το εσωτερικό της Μεσσηνίας, ακόμη και από αυτήν την Αθήνα. Κατά το μεσημέρι θα αρχίση η παρέλασι που εφέτος θα είναι κάτι το καταπληκτικό. Τεράστια και ωραιότατα διακοσμημένα άρματα θα διασχίσουν τους δρόμους με επικεφαλής την Φιλαρμονική και κατεύθυνσιν την πλατείαν, αφού θα γίνη στάσις για να παίξη το ρόλο του ο ήρωος της ημέρας, ο Καρνάβαλος, που θα εκφωνήση το "βαρυσήμαντο" λόγο του. Πρέπει να έχη κανείς αφάνταστα γερή καρδιά για να αντέξη και να μην "κλιτάρη" από τα ασυγκράτητα γέλια που προκαλεί στους ακροατές του ο Καρνάβαλος.

Μετά το "λόγο" συνεχίζεται η παρέλασις. Και μετά το μεσημέρι θα γίνη η τελική παρέλασις της Φιλαρμονικής, φουστανελλοφόρων, Αμαλιών, ντομινοφόρων, μασκαράδων, αρμάτων, Μαντολινάτας, κ.λπ. προ της Ελληνοδίκου επιτροπής που θα απονείμη τα βραβεία στα καλύτερα οργανωμένα συγκροτήματα. Επακοηουθούν χοροί και γλήντι στα διάφορα κέντρα

Η μανδολινάτα τη δεκαετία του 1960

της Μεσσήνης που διαρκούν μέχρι της πρωίας της Καθαρής Τρίτης για να μείνι αξέχαστη η γιορτή σ' όσους θα έχουν την τύχη να την χαρούν.

Από της πρωίας εξ άλλου της Καθαρής Δευτέρας αρχίζει η λειτουργία της περίφημης "Κρεμάλας" σ' ανάμνησι ιστορικού γεγονότος του 1821.

Με πρωτοβουλία της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης οργανώνονται εκδρομές με πούλιμαν από την Αθήνα κ.λπ. για τη Μεσσήνη. Ετσι παρουσιάζεται η ευκαιρία και στους απόδημους Μεσσηνίους των Αθηνών κ.λπ. να κατέβουν στη Μεσσήνη για να χαρούν και γιορτάσουν το Καρναβάλι τους».

• Στην ανταπόκριση παρατηρούμε ότι μετά από πολλά χρόνια γίνεται μια νύξη για τη σχέση της κρεμάλας με "ιστορικό γεγονός του 1821".

Ακολουθεί το επίσημο πρόγραμμα από το οποίο προκύπτει ότι πλέον δεν γίνεται τίποτε αυθόρμητα και όλα ελέγχονται από την επιτροπή, η οποία ορίζει και τους κανόνες καθώς αναγράφεται ότι «οι επιθυμούντες να μετάσχουν της παρελάσεως υποχρεούνται όπως συμμορφωθώσι με τας υποδείξεις της Επιτροπής»⁽²²²⁾:

«Απόκρνες στην Μεσσήνη

Κυριακή 19 Φεβρουαρίου

Εύθυμοι χοροί φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών κλπ. γύρω από τις φωτιές μέχρι πρωϊας.

Καθαρά Δευτέρα

Ωρα 10.30 π. μ. Μεγαλοπρεπής παρέλασις του καρναβαλιου προπορευομένης της Φιλαρμονικής και πηλασιουμένου διά διαφημιστικών αρμάτων, φουστανελλοφόρων, Αμαλιών κλπ. Εκφώνησις του πανηγυρικοσατυρικού λόγου της ημέρας από εξώστην της κεντρικής πλατείας 11/30.

Κατά την διάρκειαν της παρελάσεως θα γίνει πόλεμος σκοκολιάτας - σιγαρέττων - παστελιών - οδοντοπαστών και άλλων χρησιμων προϊόντων των κάτωθι βιομηχανιών: 1) Παστε-

λοποιία Αφών Παπαδοπούλου, 2) Καπνοβιομηχανία Αφων Γ. Καρέλια, 3) Σοκολατοποιία "Λουμίδη", 4) Σοκολατοποιία "Ιον", 5) Καπνοβιομηχανία Κεράνη (Εθνος), 6) Οδοντόπασται και ξυριστικά λεπίδες "Αστορ", 6) Γάλατα (Βλάχας)

Ωρα 3 μ.μ. Παρέλασις φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών, Καρναβάλλου, διαφημιστικών αρμάτων, χιουμοριστικών και σατυρικών ομάδων κλπ. υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής και λαϊκών οργάνων, ενώπιον της Ελληνοδικού Επιτροπής προς βράβεισιν.

Ωρα 7.30 μ. μ. Καύσις φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων και εν συνεχεία χοροί εις τα διάφορα Κέντρα της πόλεως.

Καθ' όλην δε την Καθαράν Δευτέραν θα λειτουργή και η ιστορική κρεμάλα.

Οι επιθυμούντες να μετάσχουν της παρελάσεως υποχρεούνται όπως συμμορφωθώσι με τας υποδείξεις της Επιτροπής.

Όλοι στην Μεσσήνν

Διά να περάσετε ευχάριστα το "Καρναβάλι", να κρεμασθήτε και να γελιάσετε μέχρι δακρύων

Η Οργανωτική Επιτροπή

Οργάνωσις Τμήματος Περινηγτικής».

Και μια ακόμη αναγγελία για το χορό της Φιλαρμονικής⁽²²³⁾: «Εις την Μεσσήνν δίδεται απόψε ο χορός της Φιλαρμονικής, ο οποίος κάθε χρόνο αποτελεί κοσμικόν γεγονός για την γείτονα και συγκεντρώνει πάντοτε τον καλύτερο κόσμο που θέλει να περάση μια ευχάριστη βραδυά με μουσική και χορό».

Το δημοσίευμα της εφημερίδας "Τα Νέα" εκθειάζει την επιτυχία των εκδηλώσεων, στις οποίες φαίνεται ότι κυριαρχεί η συμμετοχή των εταιρειών με άρματα και προϊόντα⁽²²⁴⁾:

«Ανώτεροι πάσης προσδοκίας υπήρξαν οι εορταστικές εκδηλώσεις του Καρναβάλλου εις την γείτονα. Η οργανωτική επιτροπή εκμεταλλευομένη την πατροπαράδοτη τοπική συνήθεια και μη φειδομένη κόπων αλλήλα και θυσιών κατώρθωσε να παρουσιάση μια χαρούμενη γιορτή που ικανοποίησε τις χιλιάδες των ξένων που επεσκέφθησαν χθες την Μεσσήνν. Φαίνεται λοιπόν ότι ο πειθαρχημένος εορτασμός του Καρνάβαλλου καθιερώθηκε στη γείτονα. Η επιτυχία της γιορτής ανήκει στο τμήμα της Περινηγτικής Λέσχης Μεσσήννης που είχε την ευθύνη της οργανώσεως, στο Δήμαρχο κ. Κούτσικα που παρέσχε αμέριστη την υποστήριξί του και στους επαγγελματιοβιοτέχνες της πόλεως.

Έτσι η Μεσσήνν απέκτησε εκτός από το περίφημο πανηγύρι της, μια ακόμη εκδήλωσι δική της, το... Φεστιβάλ του γέλιου, τον Καρνάβαλλο.

Από την Κυριακή το βράδυ άρχισαν οι γιορτές με χορούς φουστανελλοφόρων γύρω από τεράστιες φωτιές, για να φθάσουν στο αποκορύφωμά τους την Καθαροδευτέρα.

Την 11 π.μ. εισήλθε στο χώρο της κεντρικής πλατείας ο Καρνάβαλλος προπορευομένης της Φιλαρμονικής του Δήμου και φουστανελλοφόρων οι οποίοι χόρευαν καθ' οδόν τον ιδίωτυπο πηδηχτό βακχικό χορό τους, συνοδεία λαϊκών οργάνων.

Το επιβλητικό άρμα του καρναβάλλου ηκολούθη, αμέσως καλλιτεχνικότατο άρμα της εις Ζευγολατιό Μεσσηνιακής βιομηχανίας παστελιών Παπαδοπούλου που μοίρασε πράγματι χιλιάδες τεμαχίων εκλεκτών προϊόντων της για διαφημιστικούς σκοπούς.

Εισ την βιοτεχνίαν αυτήν αηλά και στις ξένες -ήταν η μοναδική Μεσσηνιακή- που συνέβαλε διά της εμφανίσεως άρματος στην επιτυχία της εκδηλώσεως σε μια Μεσσηνιακή πόλη, αξίζει κάθε έπαινος.

Μετά το άρμα της βιομηχανίας Παπαδοπούλου ηκολούθη το αυτοκίνητο της ενταύθα αντιπροσωπείας σιγαρέττων Κεράνη (Παπαχρίστου) που μοίρασε πακετάκια "Αρωμα" και "Εθνος". Το επόμενο άρμα ήταν ένα τεράστιο βαρέλι με μερικούς πιστούς της ρετσίνας που έπιναν εν πορεία τα ποτηράκια τους. Ηκολούθη το καλλιτεχνικόν άρμα της βιομηχανίας καφέδων Λουμίδη "Παπαγάλος", των κηλωστών "Πεταλούδας" και της "Ασπορ" που έσπερνε... στα κεφάλια του κόσμου οδοντόπαστα, της σοκολατοβιομηχανίας "Ιον" που έβαλε σε πειρασμό τον κόσμο με της αρτύσιμες σοκολάτες που σκόρπισε κι' ύστερα ένα καλλιτεχνικό άρμα της Χορωδίας και Μανδοлинάτας Μεσσήνης, με τμήμα γληντοκόπων του έξοχου αυτού καλλιτεχνικού σωματείου.

Φυσικά οι κάτοικοι της γείτονος με την πλούσια χιουμοριστική διάθεσι δεν παρέλειψαν να παρουσιάσουν και τον περίφημο "Μαχαραγιά" τους με τα χανουμάκια, τους τσιφτετέλικους χορούς τους και τον... ναργιλέ τους.

Η παρέλασις των αρμάτων έκλεινε με χαρακτηριστικόν άρμα των αγροτών και των πατατοπαραγωγών Μεσσήνης ενώ την ουρά της κατείχον και πάλι ομάδες ντομινοφόρων.

Περί την 11.30 ο Καρνάβαλος ανήλθεν εις εξώστην της Κεντρικής Πλατείας από όπου έψαηε τον... αναβαηλήόμενον εις τους πάντας και τα πάντα.

Την 3.30 απογευματινήν εις την Κεντρικήν Πλατείαν ήρχισαν λαϊκοί χοροί και ενώπιον της ελληνοδίκου επιτροπής αποτελούμενης εκ του Δημάρχου Μεσσήνης κ. Κούτσικα, του Διοικητού του ΚΕΝΚ, του Δ/ντου του 107 στρατολογικου γραφείου, του Προέδρου της Περιηγητικής και Επαγγελματοβιοτεχνών Μεσσήνης κ. Κ. Διαμαντάκου, του εφόρου κηπ., δευτέρα παρέλασις των αρμάτων και βράβευσις. Την εσπέρα εκάη πληθώρα πυροτεχνημάτων και η πόλις έλαβε όψιν φαντασμαγορικήν.

Αξίζει να σημειωθή ότι οι κάτοικοι της γείτονος τόσο διά του σατυρικού λόγου του καρναβάλου όσον και διά παραστατικών αρμάτων, βρήκαν την ευκαιρία να εκφράσουν μεταξύ αστέιου και σοβαρού την πικρία τους, έναντι ωρισμένων αρχών και οργανισμών.

Ζ.»

Στο ίδιο κλίμα κινείται και το ρεπορτάζ της εφημερίδας "Σημαία" (225):

«Με εντελώς ανοιξιάτικον καιρό η Μεσσήνη εώρτασε την καθιερωμένη πια γιορτή της Καθαράς Δευτέρας, το σ' όλη τη Μεσσηνία γνωστό Νησιώτικο καρναβάλι που αυτήν τη φορά συνεκέντρωσε περισσότερον κόσμο, επεκράτησε μεγαλυτέρα τάξις από άηλιότε και προ πάντων διεπιστώθη μια διάχυτος απόφασις τόσο των οργανωτών όσον και των κατοίκων ν' αναδειχθή η γιορτή αυτή σε μεγαλυτερο πολιτιστικό επίπεδο και ν' αποτελέση μια καλή ευκαιρία δημιουργίας τουριστικής κινήσεως. Για όλα αυτά που επετεύχθησαν χάρις στο αμέριστο ενδιαφέρον και την κατανόησι την οποία επέδειξεν η Δημοτική αρχή με επικεφαλής τον Δήμαρχον κ. Κούτσικα και τις μεγάλες και κοπιώδεις προσπάθειες του τμήματος της Περιηγητικής Λέσχης είναι όλοι άξιοι συγχαρητηρίων.

Ο εορτασμός άρχισε την Κυριακή το βράδυ όταν μετά την αποκρηάτικη ευωχία όλος ο

κόσμος ξεχύθηκε στις πατροπαράδοτες αποκριάτικες φωτιές που είχαν αναφθί σε κάθε γειτονιά και γύρω από τις οποίες άνδρες, γυναίκες και παιδιά εχόρευσαν μέχρι τις πρωινές ώρες με συνεχείς σπονδές στο Βάκχο.

Το πρωί της Κυριακής άρχισε ο καθ' αυτό εορτασμός με τις μασκαράτες και τις ομάδες των φουστανελλοφόρων και των ντυμένων με λαϊκές στολές γυναικών που με την συνοδεία λαϊκών οργάνων εχόρευσαν σ' όλους τους δρόμους και τις πλατείες της πόλεως. Στις 11 έγινε η θριαμβευτική παρέλασις του καρναβάλιου ο οποίος επί κεφαλής φάλαγγος διαφημιστικών και σατυρικών αρμάτων παρήλασε από το κέντρο της πόλεως, Προηγείτο η Φιλαρμονική της γείτονος και εν συνεχεία ο Καρνάβαλος ακολουθούμενος από το ωραιότατα διακοσμημένο άρμα της Βιομηχανίας Παστελιών Ζευγολατειού Παπαδοπούλου, τους διαφημιστικού αυτοκινήτου της αντιπροσωπείας Καπνοβιομηχανίας Κεράνη, ενός άρματος με ένα τεράστιο βαρέλι που υπεσημείωνε την ανάγκη καταναλώσεως του Μεσσηνιακού κρασιού, του διαφημιστικού άρματος της Βιομηχανίας Καφέ Λουμίδα, της Βιομηχανίας κλωστών "Πεταλούδα", της εταιρείας ξυριστικών λεπίδων "Αστωρ", της Σοκολατοβιομηχανίας "ION", άρματα της Μανδοлинάτας Μεσσήνης με μικρούς εκτελεστές εκτελούντας διάφορα μουσικά κομμάτια. Η όλη πομπή έκλεινε με ομάδες ντομινοφόρων.

Ο Καρνάβαλος από εξώστου έψαλλε τον... αναβαλλόμενον σε ντόπιους και ξένους και ο πρωινός εορτασμός έληξε μέσα σ' ένα πρωτοφανές κέφι και ξεφάντωμα.

Ο απογευματινός εορτασμός περιελάμβανε παρέλασιν της καρναβαλικής πομπής κατά την ιδίαν τάξιν προς της επιτροπής κρίσεως διά την χορήγησιν των βραβείων. Κατά το διάστημα αυτό ο συνωστισμός υπερέβη κάθε προηγούμενο και το κέφι ντόπιων και ξένων έφθασε στο κατακόρυφο.

Τόσο κατά την πρωινή όσο και την απογευματινή παρέλασι τα διαφημιστικά άρματα έρριψαν χιλιάδες τεμάχια των διαφημιζομένων προϊόντων στα πλήθη των εορταστών. Η Καπνοβιομηχανία Κεράνη έρριψε χιλιάδες διαφημιστικά πακετάκια των πέντε σιγαρέτων "Εθνος" και "Αρωμα", η Παστελοβιομηχανία Παπαδοπούλου παστέλι σε χιλιάδες κομμάτια, η "Αστωρ" οδοντόπαστες κλπ., η Βιομηχανία Λουμίδα σοκολάτες κλπ.

Ο θαυμάσιος αυτός εορτασμός έληξε με την καύσιν του Καρναβάλιου και με ωραιότατα πυροτεχνήματα».

Εκτενής και ενθουσιώδης η περιγραφή που έκανε ο Χρήστος Αλειφέρης⁽²²⁶⁾ στα "Μεσσηνιακά Νέα"⁽²²⁷⁾:

«Το Τμήμα της Περιγητικής Λέσχης Μεσσήνης πρόσθεσε στο ενεργητικό του μια ακόμη επιτυχία. Εδωσε για δεύτερη χρονιά επίσης στον προγραμματισμό, οργάνωση και εκτέλεση των γιορτών του Καρναβαλιού στην πόλη μας και πήρε άριστα.

Αυτή θα ήταν η απάντηση εάν έβλεπε κανείς τους 25.000 περίπου επισκέπτες που ήλθαν στη Μεσσήνη γλέντησαν σ' ένα πολιτισμένο περιβάλλον κι έφυγαν ευχαριστημένοι.

Οι γιορτές του καρναβαλιού άρχισαν από την Κυριακή το μεσημέρι, 50 ομάδες φουστανελλοφόρων και αμαλιών με ισάριθμες ζυγίες λαϊκών οργάνων, αφού χόρευαν στην πλατεία, σκορπίσθηκαν στην πόλη και χορεύοντας εκάλεσαν σε συναγερμό όλους τους κατοίκους, για να λάβουν μέρος στον ολονύχτιο χορό, γύρω από τις γιγάντιες φωτιές, που

σε κάθε σταυροδρόμι, λαμπαδιασμένες από νωρίς εφώτιζαν παράξενα τα ξεφαντώματα.

Η Καθαρά Δευτέρα ξημέρωσε και το γλέντι αδιάκοπο συνεχιζόταν.

Λίγο πριν το μεσημέρι η μεγάλη σαν αεροδρόμιο, πλατεία της Μεσσήνης, ήταν κυριολεκτικά γεμάτη από τις χιλιάδες των ντόπιων και ξένων επισκεπτών, που περίμεναν την παρέλαση. Σε λίγο πέρασε η Φιλαρμονική παίζοντας αποκριάτικα εμβατήρια και σκορπώντας τη χαρά. Σε λίγο φάνηκε ο Καρνάβαλος επάνω σ' ένα τεράστιο καμιόνι περιστοιχιζόμενος από τ' αλλόκοτα μασκαρεμένο επιτελείο του, πίσω του 12 άρματα πετούσαν σοκολάτες, ξυραφάκια, παστέλια Ζευγολατείου, τσιγάρα και από ένα τεράστιο βαρέλι κερνούσαν τον κόσμο ρετσίνα ντόπια σε χάρτινα κύπελλα.

Όλη αυτή η εξωφρενική συνοδεία έκανε το γύρο της Αγοράς, και ο Καρνάβαλος ανέβηκε στο μπαλκόνι του Κατοή και από εκεί εσατύριζε από τους πολιτικούς μέχρι το Δήμαρχο, και από το Δημοτικό Συμβούλιο μέχρι την... κουτσή Μαρία - εν μέσω δε αλληλαγμού είπε στο δήμαρχο, που περιμένοντας τις οριστικές πινακίδες των οδών, έχει γράψει με λουλάκι προσωρινά τα ονόματα στους δρόμους.

- Μάζεψε ο Δήμαρχος τους οπληρχηγούς κι ονόμασε τους δρόμους, κι άφησε ξεβούλωτους όλους τους υπονόμους.

- Σήκω μωρέ Νικητάρη και κοίταξε λιγάκι να ειδείς που σε γεμίσανε στους τοίχους με λουλάκι.

- Και συ Κολλοκοτρώνη μου να θέσεις ορισμό, οι σύμβουλοι να βραβευθούν από τον τουρισμό.

- Αλείψτε με λουλάκι τον Πάνο τον ελαιοχρωματιστή που τα έγγραψε, με τ' όμορφο μουστάκι».

⁽²²⁸⁾ Η Χορωδία και Μανδοлинάτα ιδρύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 από το μουσικό Νίκο Χούλιαρη, ο οποίος είχε σπουδάσει στο Ωδείο Αθηνών. Για αρκετά χρόνια παρέδιδε ιδιαίτερα μαθήματα μουσικής και είχε οργανώσει την ομάδα από μαθητές του. Πέραν της συμμετοχής στις καρναβαλικές εκδηλώσεις και τους αποκριάτικους χορούς, είχαν δοθεί συναυλίες (έχει μείνει ιστορική η συναυλία στο "Σινέ Παρκ" στις αρχές της δεκαετίας του 1960), ενώ η χορωδία έψηλνε εκ περιτροπής στις εκκλησίες της πόλης. Όταν πέθανε ο δάσκαλος της Φιλαρμονικής Γιάννης Στεφόπουλος (Νάσος) κάπου στα 1960, ο Χούλιαρης ανέλαβε για 1-2 χρόνια τη Φιλαρμονική και στη συνέχεια διορίστηκε καθηγητής στη μέση εκπαίδευση. Ένα πλήθος στοιχείων με ονόματα και φωτογραφίες για την ιστορία της Χορωδίας και Μανδοлинάτας φιλοξενείται στο βιβλίο του Δημήτρη Ι. Κούτη "Μια ζωή γεμάτη μουσική".

Αυτή τη χρονιά γίνεται οργανωμένη προσπάθεια για την κάθοδο αποδήμων στις εκδηλώσεις και ο Νίκος Χούλιαρης γράφει στα "Μεσσηνιακά Νέα" (περιοδική έκδοση του Μίμη Φερέτου στην Αθήνα)⁽²²¹⁾: «Η άρτια οργάνωση, αλλά και η άριστη επιτυχία που εσημείωσε πέρυσι η γιορτή της «Καθαρά Δευτέρας» στην πόλιν μας, που έγινε με πρωτοβουλία του Δήμου Μεσσήνης και του Τμήματος Περιηγητικής Λέσχης Μεσσήνης, μας πείθει ότι εφέτος η τοπική αυτή γιορτή θα σημειώσει ακόμη μεγαλύτερη επιτυχία.

Ο Δήμος και οι εκπρόσωποι της ΕΛΠΑ Μεσσήνης κατήρτισαν ήδη το πρόγραμμα των εορ-

ταστικών εκδηλώσεων και εφέτος μας υπόσχονται αθηθινές εκπλήξεις. Ήδη παντού παρατηρείται ζωηρός εορτασμός, που αποβαίνει στην αρτιότατη οργάνωσιν της γιορτής, Μέσα σε καθαρώς ελληνικό πλαίσιο οργανώνονται οι ομάδες φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, ομάδες με στολές Αμαλίας κ.λπ. που θα λάβουν μέρος στις εκδηλώσεις. Παράλληλα ετοιμάζει πλούσιο πρόγραμμα η Φιλαρμονική και Μαντολινάτα. Ετοιμάζεται ακόμη και ο Καρνάβαλος σε διάφορα άρματα καταστόλιστα που θα παρελάσουν. Προετοιμάζονται ακόμη ομάδες κοριτσιών που θα χορέψουν από τους ήχους της Φιλαρμονικής μας τους αθάνατους ελληνικούς χορούς μας. Ετοιμάσθηκε ήδη και ο περίφημος για το σπινθηροβόλο πνεύμα του, τη λεπτή αηλιά και ολίγον καυστική, τσουχτερή όπως επιβάλλει το καρναβάλι, σάτιρα, λόγος που θα «εκφωνήση» από εξώστη της κεντρικής πλατείας, η «Καρνάβαλος».

Το πρόγραμμα της παμμεσηνιακής αυτής γιορτής αρχίζει από το βράδυ της 19 Φεβρ. με τις περίφημες φωτιές που θα ανάψουν σ' όλην την πόλη. Με χαρές και τραγούδια που συνεχίζονται όλη τη νύχτα. Μασκαρεμένοι και μη νέοι χορεύουν, πηδούν, τραγουδούν, ξεσηκώνουν με αφάνταστο κέφι και χωρίς τελειωμό. Η μαντολινάτα της Μεσσήνης θα κάμη αμέσως μετά τις φωτιές το γύρο της πόλεως παίζοντας τραγούδια για χορό. Δηλ. για Καθαματιανό και τσάμικο. Πίπιζες, ροκάδες, ταμπούρλα δίνουν και παίρνουν και ηχούν σε χαρούμενο και γιορταστικό τόνο. Με το ξημέρωμα της Καθαρής Δευτέρας η πόλις εμφανίζεται με την γιορταστική της όψη. Σημαιοστολισμένη με μεγάλες και μικρές σημαίες, με λογής λογής φιγούρες και μασκαράδες σ' επίκαιρα σημεία, δίδει την εντύπωση ότι κάτι το σοβαρό πρόκειται να γίνη. Κι έτσι είναι. Μετά από λίγη ώρα από διάφορα σημεία εξορμάνε με κατεύθυνσι την κεντρική πλατεία ομάδες νέων και νεάνιδων με φουστανελλες, ντόμινα, στολές Αμαλίας κ.λπ. με επικεφαλής μικρές «ορχήστρες» από λαϊκά όργανα, που είναι πιο κατάλληλα για την ημέρα της ελληνικής λεβεντιάς, του κεφιού, του ξεφαντώματος. Παντού χαρά, γλήντι, ευθυμία. Η Φιλαρμονική περιφέρεται στην πόλη και καλεί τους «καθυστερημένους» να λάβουν μέρος στο ξεφάντωμα στην πλατεία, που είναι ήδη κατάμεστη από χιλιάδες των επισκεπτών, που έχουν έλθει από την Καθαμάτα, το εσωτερικό της Μεσσηνίας, ακόμη και από αυτήν την Αθήνα. Κατά το μεσημέρι θα αρχίση η παρέλασι που εφέτος θα είναι κάτι το καταπληκτικό. Τεράστια και ωραιότατα διακοσμημένα άρματα θα διασχίσουν τους δρόμους με επικεφαλής την Φιλαρμονική και κατεύθυνσιν την πλατείαν, αφού θα γίνη στάσις για να παίξη το ρόλο του ο ήρωας της ημέρας, ο Καρνάβαλος, που θα εκφωνήση το «βαρυσήμαντο» λόγο του. Πρέπει να έχη κανείς αφάνταστα γερή καρδιά για να αντέξη και να μην «κλιτάρη» από τα ασυγκράτητα γέλια που προκαλεί στους ακροατές του ο Καρνάβαλος.

Μετά το «λόγο» συνεχίζεται η παρέλασις. Και μετά το μεσημέρι θα γίνη η τελική παρέλασις της Φιλαρμονικής, φουστανελλοφόρων, Αμαλιών, ντομινοφόρων, μασκαράδων, αρμάτων, Μαντολινάτας, κ.λπ. προ της Ελληνοδίκου επιτροπής που θα απονείμη τα βραβεία στα καλύτερα οργανωμένα συγκροτήματα. Επακολουθούν χοροί και γλήντι στα διάφορα κέντρα της Μεσσήνης που διαρκούν μέχρι της πρωίας της Καθαρής Τρίτης για να μείνη αξέχαστη η γιορτή σ' όσους θα έχουν την τύχη να την χαρούν.

Από της πρωίας εξ άλλου της Καθαρής Δευτέρας αρχίζει η λειτουργία της περίφημης «Κρεμάλας» σ' ανάμνησι ιστορικού γεγονότος του 1821.

Με πρωτοβουλία της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης οργανώνονται εκδρομές με πούλμαν από την Αθήνα κ.λπ. για τη Μεσσήνη. Έτσι παρουσιάζεται η ευκαιρία και στους απόδημους Μεσσηνίους των Αθηνών κ.λπ. να κατέβουν στη Μεσσήνη για να χαρούν και γιορτάσουν το Καρναβάλι τους».

Στην ανταπόκριση παρατηρούμε ότι μετά από πολλή χρόνια γίνεται μια νύξη για τη σχέση της κρεμάλας με "ιστορικό γεγονός του 1821".

Ακολουθεί το επίσημο πρόγραμμα από το οποίο προκύπτει ότι πλέον δεν γίνεται τίποτε αυθόρμητα και όλα ελέγχονται από την επιτροπή η οποία ορίζει και τους κανόνες καθώς αναγράφεται ότι «οι επιθυμούντες να μετάσχουν της παρελάσεως υποχρεούνται όπως συμμορφωθώσι με τας υποδείξεις της Επιτροπής»⁽²²²⁾:

«Απόκρνες στην Μεσσήνη

Κυριακή 19 Φεβρουαρίου

Εύθυμοι χοροί φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών κ.λπ. γύρω από τις φωτιές μέχρι πρωΐας.

Καθαρά Δευτέρα

Ωρα 10.30 π.μ. Μεγαλοπρεπής παρέλασις του καρναβαλιού προπορευομένης της Φιλαρμονικής και πηλασιουμένου δια διαφημιστικών αρμάτων, φουστανελλοφόρων, Αμαλιών κ.λπ. Εκφώνησις του πανηγυρικοσατυρικού λόγου της ημέρας από εξώστην της κεντρικής πλατείας 11/30.

Κατά την διάρκειαν της παρελάσεως θα γίνει πόλεμος σκοκολάτας-σιγαρέττων-παστελιών-οδοντοπαστών και άλλων χρήσιμων προϊόντων των κάτωθι βιομηχανιών: 1) Παστελοποιία Αφών Παπαδοπούλου, 2) Καπνοβιομηχανία Αφών Γ. Καρέλια, 3) Σοκολατοποιία "Λουμίδη", 4) Σοκολατοποιία "Ιον", 5) Καπνοβιομηχανία Κεράνη (Εθνος), 6) Οδοντόπασται και ξυριστικάί λειπίδες "Αστορ", 6) Γάλατα (Βλάχας)

Ωρα 3 μ.μ. Παρέλασις φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών, Καρναβαλιού, διαφημιστικών αρμάτων, χιουμοριστικών και σατιρικών ομάδων κ.λπ. υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής και λαϊκών οργάνων, ενώπιον της Ελληνοδικού Επιτροπής προς βράβεισιν.

Ωρα 7.30 μ.μ. Καύσις φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων και εν συνεχεία χοροί εις τα διάφορα Κέντρα της πόλεως.

Καθ' όλην δε την Καθαράν δευτέραν θα λειτουργή και η ιστορική κρεμάλα

Οι επιθυμούντες να μετάσχουν της παρελάσεως υποχρεούνται όπως συμμορφωθώσι με τας υποδείξεις της Επιτροπής.

Όλοι στην Μεσσήνην

Δια να περάσετε ευχάριστα το "Καρναβάλι", να κρεμασθήτε και να γελάσετε μέχρι δακρύων

Η Οργανωτική Επιτροπή

Οργάνωσις Τμήματος Περιηγητικής».

Μια ακόμη αναγγελία για το χορό της Φιλαρμονικής⁽²²³⁾: «Εις την Μεσσήνην δίδεται απόψε ο χορός της Φιλαρμονικής, ο οποίος κάθε χρόνο αποτελεί κοσμικόν γεγονός για την γείτονα και συγκεντρώνει πάντοτε τον καλύτερο κόσμο που θέλει να περάση μια ευχάριστη βραδυά

με μουσική και χορό».

Το δημοσίευμα της εφημερίδας "Τα Νέα" εκθειάζει την επιτυχία των εκδηλώσεων στις οποίες φαίνεται ότι κυριαρχεί η συμμετοχή των εταιρειών με άρματα και προϊόντα⁽²²⁴⁾: «Ανώτεροι πάσης προσδοκίας υπήρξαν οι εορταστικές εκδηλώσεις του Καρναβάλλου εις την γείτονα. Η οργανωτική επιτροπή εκμεταλλευομένη την πατροπαράδοτη τοπική συνήθεια και μη φειδομένη κόπων αλλήλα και θυσιών κατώρθωσε να παρουσιάση μια χαρούμενη γιορτή που ικανοποίησε τις χιλιάδες των ξένων που επεσκεφθήσαν χθες την Μεσσήνη. Φαίνεται λοιπόν ότι ο πειθαρχημένος εορτασμός του Καρνάβαλλου καθιερώθηκε στη γείτονα. Η επιτυχία της γιορτής ανήκει στο τμήμα της Περιηγητικής Λέσχης Μεσσήνης που είχε την ευθύνη της οργανώσεως, στο Δήμαρχο κ. Κούτσικα που παρέσχε αμέριστη την υποστήριξί του και στους επαγγελματιοβιοτέχνες της πόλεως.

Ετσι η Μεσσήνη απέκτησε εκτός από το περίφημο πανηγύρι της, μια ακόμη εκδήλωσι δική της, το... Φεστιβάλλ του γέλιου, τον Καρνάβαλλο.

Από την Κυριακή το βράδυ άρχισαν οι γιορτές με χορούς φουστανελλοφόρων γύρω από τεράστιες φωτιές, γι ανα φθάσουν στο αποκορύφωμά τους την Καθαροδευτέρα.

Την 11 π.μ. εισήλθε στο χώρο της κεντρικής πλατείας ο Καρνάβαλλος προπορευομένης της Φιλαρμονικής του Δήμου και φουστανελλοφόρων οι οποίοι χόρευαν καθ' οδόν τον ιδιότυπο πηδηχτό βακκικό χορό τους, συνοδεία λαϊκών οργάνων.

Το επιβλητικό άρμα του καρναβάλλου ηκολούθη, αμέσως καλλιτεχνικότατο άρμα της εις Ζευγολατιό Μεσσηνιακής βιομηχανίας παστελιών Παπαδοπούλου που μοίρασε πράγματι χιλιάδες τεμαχίων εκλεκτών προϊόντων της για διαφημιστικούς σκοπούς.

Εις την βιοτεχνίαν αυτήν αλλήλα και στις ξένες- ήταν η μοναδική Μεσσηνιακή - που συνέβαλε δια της εμφανίσεως άρματος στην επιτυχία της εκδηλώσεως σε μια Μεσσηνιακή πόλη, αξίζει κάθε έπαινος. Μετά το άρμα της βιομηχανίας Παπαδοπούλου ηκολούθη το αυτοκίνητο της ενταύθα αντιπροσωπείας σιγαρέττων Κεράνη (Παπαχρίστου) που μοίρασε πακετάκια "Αρωμα" και "Εθνος". Το επόμενο άρμα ήταν ένα τεράστιο βαρέλι με μερικούς πιστούς της ρετσίνας που έπιναν εν πορεία τα ποτηράκια τους. Ηκολούθη το καλλιτεχνικόν άρμα της βιομηχανίας καφέδων Λουμίδη "Παπαγάλλος", των κλωστών "Πεταλούδας" και της "Αστορ" που έσπερνε... στα κεφάλια του κόσμου οδοντόπαστα, της σοκολατοβιομηχανίας "Ιον" που έβαλε σε πειρασμό τον κόσμο με της αρτύσιμες σοκολάτες που σκόρπισε κι' ύστερα ένα καλλιτεχνικό άρμα της Χορωδίας και Μανδοлинάτας Μεσσήνης, με τμήμα γλεντοκόπων του έξοχου αυτού καλλιτεχνικού σωματείου.

Φυσικά οι κάτοικοι της γείτονος με την πλούσια χιουμοριστική διάθεσι δεν παρέλειψαν να παρουσιάσουν και τον περίφημο "Μαχαραγιά" τους με τα χανουμάκια, τους τσιφτετέλικους χορούς τους και τον... ναργιλέ τους.

Η παρέλασι των αρμάτων έκλεινε με χαρακτηριστικόν άρμα των αγροτών και των παταποπαραγωγών Μεσσήνης ενώ την ουρά της κατείχον και πάλη ομάδες ντομινοφόρων.

Περί την 11.30 ο Καρνάβαλλος ανήλθεν εις εξώστην της Κεντρικής Πλατείας από όπου έψαλλε τον... αναβαλλόμενον εις τους πάντας και τα πάντα.

Την 3.30 απογευματινήν εις την Κεντρικήν Πλατείαν ήρχισαν λαϊκοί χοροί και ενώπιον της

ελληνιδίκου επιτροπής αποτελούμενης εκ του Δημάρχου Μεσσήνης κ. Κούτσικα, του Διοικητού του ΚΕΝΚ, του Δ/ντου του 107 στρατολογικού γραφείου, του Προέδρου της Περιηγητικής και Επαγγελματοβιοτεχνών Μεσσήνης κ. Κ. Διαμαντάκου, του εφόρου κ.λπ., δευτέρα παρέλασις των αρμάτων και βράβευσις. Την εσπέρα εκήν πληθώρα πυροτεχνημάτων και η πόλις ἔλαβε ὄψιν φαντασμαγορικὴν.

Αξίζει να σημειωθῆ ότι οἱ κάτοικοι τῆς γείτονος τόσον δια τοῦ σατιρικοῦ λόγου τοῦ καρναβαλίου ὅσον και δια παραστατικῶν ἀρμάτων, βρήκαν τὴν ευκαιρίαν να ἐκφράσουν μεταξύ ἀστείου και σοβαροῦ τὴν πικρίαν τους, ἐναντι ὠρισμένων ἀρχῶν και ὀργανισμῶν.

Ζ.»

Στο ἴδιο κλίμα κινεῖται και τὸ ρεπορτάζ τῆς ἐφημερίδας "Σημαία"⁽²²⁵⁾: «Με ἐντελῶς ἀνοιξιάτικον καιρὸν ἡ Μεσσήνη ἐώρτασε τὴν καθιερωμένην πια γιορτὴν τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας, τὸ σ' ὅλην τὴν Μεσσηνίαν γνωστὸν Νησιωτικὸν καρναβάλιν που αὐτὴν τὴν φορὰ συνεκέντρωσε περισσότερον κόσμον, ἐπεκράτησε μεγαλυτέρα τάξις ἀπὸ ἄλλοτε και προ πάντων διεπιστώθη μὴ διάχυτος ἀπόφασις τόσο τῶν ὀργανωτῶν ὅσον και τῶν κατοίκων ν' ἀναδειχθῆ ἡ γιορτὴ αὐτὴ σε μεγαλυτερον πολιτιστικὸν ἐπίπεδον και ν' ἀποτελέσῃ μὴ καλὴν ευκαιρίαν δημιουργίας τουριστικῆς κινήσεως. Για ὅλα αὐτὰ που ἐπιτεύχθησαν χάρις στο ἀμέριστον ενδιαφέρον και τὴν κατανόησιν τὴν ὁποία ἐπέδειξεν ἡ Δημοτικὴ ἀρχὴ με ἐπικεφαλῆς τὸν Δήμαρχον κ. Κούτσικα και τὴς μεγάλης και κοπιώδεις προσπάθειες τοῦ τμήματος τῆς Περιηγητικῆς Λέσχης εἶναι ὅλοι ἀξιοὶ συγχαρητηρίων.

Ὁ εορτασμός ἀρχισε τὴν Κυριακὴν τὸ βράδυ ὅταν μετὰ τὴν ἀποκρηάτικὴν ευωχίαν ὅλος ὁ κόσμος ξεχύθηκε στὴς πατροπαράδοτες ἀποκρηάτικες φωτιές που εἶχαν ἀναφθῆ σε κάθε γειτονίαν και γύρω ἀπὸ τὴς ὁποῖες ἄνδρες, γυναῖκες και παιδιὰ χόρευσαν μέχρι τὴς πρωινῶν ὥρων με συνεχεῖς σπονδές στο Βάκχο. Τὸ πρῶν τῆς Κυριακῆς ἀρχισε ὁ καθ' αὐτὸν εορτασμός με τὴς μασκαράτες και τὴς ὀμάδες τῶν φουστανελλοφόρων και τῶν ντυμένων με λαϊκῆς στολῆς γυναικῶν που με τὴν συνοδείαν λαϊκῶν ὀργάνων ἐχόρευσαν σ' ὅλους τοὺς δρόμους και τὴς πλατεῖες τῆς πόλεως. Στὴς 11 ἐγένετο ἡ θριαμβευτικὴ παρέλασις τοῦ καρναβαλίου ὁ ὁποῖος ἐπὶ κεφαλῆς φάλληγγοσ διαφημιστικῶν και σατιρικῶν ἀρμάτων παρήλασε ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς πόλεως, Προηγείτο ἡ Φιλαρμονικὴ τῆς γείτονος και ἐν συνεχείαν ὁ Καρνάβαλος ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸ ὠραιότατον διακοσμημένο ἄρμα τῆς Βιομηχανίας Παστελιῶν Ζευγολατείου Παπαδοπούλου, τοὺς διαφημιστικὸν αυτοκινήτου τῆς ἀντιπροσωπείας Καρνοβιομηχανίας Κεράνη, ἐνός ἀρματος με ἕνα τεράστιον βαρέλιν που ὑπεσημείωνε τὴν ἀνάγκην καταναλώσεως τοῦ Μεσσηνιακοῦ κρασιοῦ, τοῦ διαφημιστικῶν ἀρματος τῆς Βιομηχανίας Καφέ Λουμίδη, τῆς Βιομηχανίας κλωστῶν "Πεταλοῦδα", τῆς εταιρείας ξυριστικῶν λεπιδῶν "Ἀστωρ", τῆς Σοκολατοβιομηχανίας "ΙΟΝ", ἄρματα τῆς Μανδολινάτας Μεσσήνης με μικροὺς ἐκτελεστὰς ἐκτελοῦντας διάφορα μουσικὰ κομμάτια. Ἡ ὅλη πομπὴ ἐκλῖνε με ὀμάδες ντομινοφόρων.

Ὁ Καρνάβαλος ἀπὸ ἐξώστου ἔψαλλε τὸν... ἀναβαλλόμενον σε ντόπιους και ξένους και ὁ πρωινός εορτασμός ἔληξε μέσα σ' ἕνα πρωτοφανές κέφι και ξεφάντωμα.

Ὁ ἀπογευματινός εορτασμός περιελάμβανε παρέλασιν τῆς καρναβαλικῆς πομπῆς κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν προς τῆς ἐπιτροπῆς κρίσεως δια τὴν χορήγησιν τῶν βραβείων. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ συνωστισμός ὑπερέβη κάθε προηγούμενον και τὸ κέφι ντόπιων και ξένων ἔφθασε

στο κατακόρυφο.

Τόσο κατά την πρωινή όσο και την απογευματινή παρέλασι τα διαφημιστικά άρματα έρριψαν χιλιάδες τεμάχια των διαφημιζομένων προϊόντων στα πλήθη των εορταστών. Η Καπνοβιομηχανία Κεράνη έρριψε χιλιάδες διαφημιστικά πακέτα των πέντε σιγαρέτων "Εθνος" και "Αρωμα", η Παστελοβιομηχανία Παπαδοπούλου παστέλι σε χιλιάδες κομμάτια, η "Αστωρ" οδοντόπαστες κ.λπ., η Βιομηχανία Λουμίδα σοκολάτες κ.λπ.

Ο θαυμάσιος αυτός εορτασμός έληξε με την καύσιν του Καρναβάλλου και με ωραιότατα πυροτεχνήματα».

Εκτενής και ενθουσιώδης η περιγραφή που έκανε ο Χρήστος Αλειφέρης⁽²²⁶⁾ στα "Μεσσηνιακά Νέα"⁽²²⁷⁾: «Το Τμήμα της Περιηγητικής Λέσχης Μεσσήνης πρόσθεσε στο ενεργητικό του μια ακόμη επιτυχία. Εδωσε για δεύτερη χρονιά επίσης στον προγραμματισμό, οργάνωση και εκτέλεση των γιορτών του Καρναβαλιού στην πόλη μας και πήρε άριστα.

Αυτή θα ήταν η απάντηση εάν έβληπε κανείς τους 25.000 περίπου επισκέπτες που ήλθαν στη Μεσσήνη γλιέντησαν σ' ένα πολιτισμένο περιβάλλον κι έφυγαν ευχαριστημένοι.

Οι γιορτές του καρναβαλιού άρχισαν από την Κυριακή το μεσημέρι, 50 ομάδες φουστανελλοφόρων και Αμαλιών με ισάριθμες ζυγίες λαϊκών οργάνων, αφού χόρευαν στην πλατεία, σκορπίσθηκαν στην πόλη και χορεύοντας εκάλεσαν σε συναγεμώ όλους τους κατοίκους, για να λάβουν μέρος στον ολονύχτιο χορό, γύρω από τις γιγάντιες φωτιές, που σε κάθε σταυροδρόμι, λαμπαδιασμένες από νωρίς εφώτιζαν παράξενα τα ξεφαντώματα.

Η Καθαρά Δευτέρα ξημέρωσε και το γλιέντι αδιάκοπο συνεχιζόταν.

Λίγο πριν το μεσημέρι η μεγάλη σαν αεροδρόμιο, πλατεία της Μεσσήνης, ήταν κυριολεκτικά γεμάτη από τις χιλιάδες των ντόπιων και ξένων επισκεπτών, που περίμεναν την παρέλαση. Σε λίγο πέρασε η Φιλαρμονική παίζοντας αποκριάτικα εμβατήρια και σκορπώντας τη χαρά. Σε λίγο φάνηκε ο Καρνάβαλλος επάνω σ' ένα τεράστιο καμιόνι περιστοιχιζόμενος από τ' αθληκότα μασκαρεμένο επιτελείο του, πίσω του 12 άρματα πετούσαν σοκολάτες, ξυραφάκια, παστέλια Ζευγολατειού, τσιγάρα και από ένα τεράστιο βαρέλι κερνούσαν τον κόσμο ρετσίνα ντόπια σε χάρτινα κύπελλα.

Όλη αυτή η εξωφρενική συνοδεία έκανε το γύρο της Αγοράς, και ο Καρνάβαλλος ανέβηκε στο μπαλκόνι του Κασή και από εκεί εσαυτίριζε από τους πολιτικούς μέχρι το Δήμαρχο, και από το Δημοτικό Συμβούλιο μέχρι την... κουσή Μαρία - εν μέσω δε αλληλαγμού είπε στο δήμαρχο, που περιμένοντας τις οριστικές πινακίδες των οδών, έχει γράψει με λουλάκι προσωρινά τα ονόματα στους δρόμους.

- Μάζεψε ο Δήμαρχος τους οπληρχηγούς κι ονόμασε τους δρόμους, κι άφησε ξεβούλωτους όλους τους υπονόμους.

- Σήκω μωρέ Νικητάρη και κοίταξε λιγάκι να ειδείς που σε γεμίσανε στους τοίχους με λουλάκι.

- Και συ Κολλοκοτρώνη μου να θέσεις ορισμό, οι σύμβουλοι να βραβευθούν από τον τουρισμό.

- Αλείψτε με λουλάκι τον Πάνο τον ελαιοχρωματιστή που τα έγγραψε, με τ' όμορφο μουστάκι».

Όταν έπεσε η εξέδρα των επισήμων

1962

Το καρναβάλι έχει πάρει πλέον διαφορετική μορφή και αποτελεί μεγάλη διοργάνωση, γεγονός που αποτυπώνεται στα συνεχή ρεπορτάζ των εφημερίδων το 1962.

Η ενημέρωση για τις προετοιμασίες ξεκινά νωρίς με προβολή της κρεμάλας ως βασικού εθίμου⁽²²⁸⁾: «Οι Νησιώτες ετοιμάζονται πυρετωδώς κι οργανώνουν το αποκρηάτικο γλέντι της Καθαροδευτέρας, που αποτελεί παράδοσι για τη Μεσσήνη και κάτι ξεχωριστό για τη Μεσσηνία. Κατά την ημέρα αυτή του γενικού ξεφαντώματος θα λειτουργήση η πατροπαράδοτη Νησιώτικη κρεμάλα από την οποία θα περάσουν όλοι οι... ένοχοι της κακοδαιμονίας της συμπαθούς γείτονος».

Οργανωτής είναι και πάλι η Περινηγτική Λέσχη σε συνεργασία με το δήμο⁽²²⁹⁾: «Η Μεσσήνη από τώρα άρχισε να προετοιμάζεται για την Καθαρά Δευτέρα και τις γιορτές του Καρναβαλιού που κάθε χρόνο οργανώνει και διαρκώς γίνονται καλλίτερες από απόψεως οργανώσεως και συγκεντρώσεως κόσμου. Το τμήμα της Περινηγτικής Λέσχης σε συνεργασία με το δήμο και τις οργανώσεις της πόλης φιλοδοξούν να παρουσιάσουν εφέτος κάτι που θα μείνη αξέχαστο για πολλή χρόνια».

Η αλληλαγή στο χαρακτήρα του καρναβαλιού αποτυπώνεται στην εκτίμηση ότι «αρχίζει να προσλαμβάνη παμμεσσηνιακό χαρακτήρα»⁽²³⁰⁾: «Η οργανωτική επιτροπή του εορτασμού της Καθαράς Δευτέρας στη Μεσσήνη συνεχίζει τις ενέργειές της για την καλλίτερη οργάνωσι και μεγαλύτερη επιτυχία του φετεινού Καρναβαλιού στη γείτονα. Γενική είναι η πεποίθησις ότι με βάση την πείρα των προηγούμενων ετών ο φετεινός εορτασμός θα υπερβή κάθε προηγούμενο τόσον από την πλευρά της οργανώσεως όσον και της συγκεντρώσεως κόσμου

αφού το Νησιώτικο Καρναβάλι αρχίζει να προσλαμβάνει παμμεσονιακό χαρακτήρα».

Η κατασκευή των αρμάτων για το Νησιώτικο καρναβάλι έχει πάρει πλέον επαγγελματικό χαρακτήρα⁽²³¹⁾: «Το Νησιώτικο Καρναβάλι που θα αποκορυφωθεί με το πανηγύρι της Καθαράς Δευτέρας, θα είναι εφέτος οργανωμένο στην εντέλεια και θα παρουσιάσει πραγματικές εκπλήξεις, ιδίως στην παρέλαση των αποκρηνάτικων αρμάτων που φιλοτεχνούνται από ειδικούς και είναι σχεδιασμένα με πολύ γούστο και χιούμορ. Εν τω μεταξύ ετοιμάζεται και η πατροπαράδοτη Νησιώτικη κρεμάλα, που προβλέπεται ότι εφέτος θα... θαυματοουργήσει. Το όνομα του πρώτου κρεμασμένου που θα την εγκαινιάσει θα γραφεί στη Χρυσή Βίβλο του Καρναβαλλίου προς... απθανατισμόν. Ίδωμεν ποιος θα είναι ο τυχερός».

Η διαφήμιση στη "Σημαία"⁽²³²⁾: «Ελάτε όλοι. Πού αλλού παρά στη Μεσσήνη, την Καθαρά Δευτέρα. Θα διασκεδάσετε όσο ποτέ στη ζωή σας. Παρέλασις αρμάτων όλων των βιομηχανιών, απονομή βραβείων, σοκολατοπόλεμος-παστελοπόλεμος κ.λπ. Χοροί-ξεφάντωμα, διασκέδασις και η ιστορική κρεμάλα. Όλοι στη Μεσσήνη».

Και στο "Θάρρος"⁽²³³⁾:

«- Τι; Δεν το έμαθες; Θα γίνει τρικούμπερτο γλέντι.

- Πού;

- Ούτε αυτό το ξέρεις; Στην Μεσσήνη καϊμένε.

- Πότε;

- Ε!! μα δεν υποφέρεσαι. Πού ζης;

- Την Καθαρά Δευτέρα!α!α!α!

Μην χάσετε τις εκδηλώσεις της Καθαράς Δευτέρας στη Μεσσήνη. Γιατί θα χάσετε!ε!ε!ε!».

Όπως αναγγέλλεται φέτος την τιμητική τους έχουν τα απορρυπαντικά που έχουν εισβάλει στην αγορά αντικαθιστώντας το σαπούνι, ενώ διαφημιστικά θα ρίχνει αεροπλάνο⁽²³⁴⁾: «Μεσσήνη. - Η οργανωτική επιτροπή εορτασμού του καρναβαλλίου ως πληροφορούμαι θα εμφανίσει εφέτος ένα εκλεκτό πρόγραμμα που θα κάμει όσους επισκεφθούν τη γείτονα να ξεκαρδισθούν στα γέλια. Απλώς... για την όρεξη αναφέρουμε ότι εξόχως επιβλητικό θα είναι το θέαμα του Καρναβαλλίου εκ του ελικοπτέρου, το οποίον θα τον μεταφέρει εις την κεντρικήν πλατείαν εξ αγνώστου μέχρι τούδε... κυβερνείου. Εξ άλλου αεροπλάνου μισθωθέν υπό της εταιρείας "Κήλι" θα υπερίπταται της πόλεως και θα ρίπτει προς τους "καρναβαλλιστάς" πρωτότυπα και πλούσια δώρα. Τέλος εγνώσθη ότι η εταιρεία "Ροή" θα συμμετάσχει εις τον πόλεμον του Καρναβαλλίου με πλήθος κυτία... μάλλον διά να ξεπλύνουν τους... λεκέδες που θ' αφήσουν στα ρούχα οι σοκολάτες».

Αυτή τη χρονιά οργανώνεται διπλή παρέλαση αρμάτων πρωί και απόγευμα⁽²³⁵⁾: «Όσοι αρέσκονται στο θέαμα και το πανηγυριώτικο ξεφάντωμα θα προτιμήσουν τη Μεσσήνη που θα τους το προσφέρει πλουσιότατα, κι όπου όπως προβλέπεται, θα καή το πελεκούδι. Σύμφωνα με το σχετικό πρόγραμμα αποχαιρετισμού της Αποκρηάς, που έχει καταρτίσει η οργανωτική επιτροπή του Νησιώτικου Καρναβαλλίου, το πρωί της Καθαροδευτέρας θα γίνει στη γείτονα μεγάλη παρέλασις αποκρηνάτικων αρμάτων, φουσανελλοφόρων, μανδολινάτας, Αμαλιών και... μασκαράδων, κατά τη διάρκεια της οποίας θα διεξάγεται και πόλεμος με σοκολάτες, παστέλια, σιγαρέττα και... οδοντόπαστες! Θα επακολουθήσει δε στην κεντρική

πλατεία της πόλεως η εκφώνησις του... πανηγυρικού της ημέρας από την Α. Μ. τον Καρνάβαλο, ο οποίος θα σατιρίζει τους πάντας και τα πάντα. Η παρέλασις θα επαναληφθή και το απόγευμα, οπότε θα χορευθούν και διάφοροι χοροί στην πλατεία και θα λειτουργήση και η γνωστή Νησιώτικη κρεμάλα που δεν πρόκειται να φεισθή ουδενός».

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων οριστικοποιείται και διαφημίζεται⁽²³⁶⁾:

«Αποκριάτικες εκδηλώσεις στη Μεσσήνη

Κυριακή 11 Μαρτίου 1962

Ομάδες φουστανελλοφόρων, Ντομινοφόρων, Αμαλιών, Μανδολινάτα, Φιλαρμονική κ.λπ. Και εύθυμοι χοροί σε όλες τις φωτιές της πόλεως μέχρι πρωίας.

Καθαρά Δευτέρα

Ωρα 10.30 π. μ. Η πρώτη παρέλασις του καρνάβαλου προπορευομένης της Φιλαρμονικής και πλαισιουμένου από το πλήθος των διαφημιστικών αρμάτων, των Φουστανελλοφόρων, της Μανδολινάτας, των Αμαλιών, των διαφόρων μασκαρατών κ.λπ. Εκφώνησις του Μεγάλου Σατιρικού λόγου της ημέρας από εξώστην της Κεντρικής πλατείας. Τα διαφημιστικά άρματα κατά την διάρκεια της παρελάσεως θα διεξαγάγουν πόλεμον σοκολάτας, παστελιών, σιγαρέττων, οδοντοπαστών κ.λπ.

Ωρα 4 μ.μ. Η μεγάλη παρέλασις του καρνάβαλου προπορευομένης της Φιλαρμονικής. Ακολουθούν ο κεντρικός Ηρωσ της ημέρας, τα διαφημιστικά άρματα, οι ομάδες των Ντομινοφόρων, Μανδολινάτας, Φουστανελλοφόρων, Αμαλιών, διαφόρων σατιρικών ομάδων ενώπιον της Ελληνοδίκου Επιτροπής. Μετά το πέρας της παρελάσεως χοροί εις την κεντρικήν πλατείαν.

Ωρα 7.30 μ. μ. Καύσις φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων εις την Κεντρικήν πλατείαν.

Ωρα 8.30 μ. μ. Η Φιλαρμονική επί τη λήξει των εορταστικών εκδηλώσεων παιανίζουσα θα πραγματοποιήσει τουρ ανά τας οδούς της πόλεως. Και εν συνεχεία χοροί εις τα διάφορα κέντρα της πόλεως.

Μην ξεχάσετε και την ιστορική κρεμάλα.

Όλοι λοιπόν στην κρεμάλα.

Όσοι εκ των ιδιωτών επιθυμούν να συμμετάσχουν εις την παρέλασιν δέον όπως δηλώσουν τούτο εις τα Γραφεία της Περινηγτικής. Απαγορεύεται η συμμετοχή οιαυδήποτε ιδιώτου χωρίς να έχη δηλώσει τούτο.

Όλοι στη Μεσσήνη. Για λίγες ώρες Ξεφάντωμα, Ξεγνοιασιά, Γλέντι, Κέφι, Χαρτοπόλεμο, Μουσική, Γέλιο και προ πάντων Κρεμάλα.

Οργάνωσις Ελληνική Περινηγτική Λέσχη

Τμήμα Μεσσήνης».

Αυτό που παρατηρούμε στην ανακοίνωση του προγράμματος είναι ότι σε συνέχεια της πρακτικής που ξεκίνησε, το 1962 τα πράγματα γίνονται ακόμη αυστηρότερα και απαγορεύεται η αυθόρμητη συμμετοχή.

Η περιγραφή των εκδηλώσεων είναι λεπτομερειακή και με πολλά ονόματα συντελεστών. Ενώ στο επίκεντρο της σάτιρας είναι η ματαίωση της ακτοπλοϊκής σύνδεσης της Καλαμάτας με την Κρήτη⁽²³⁷⁾: «Πλήθος κόσμου παρηκολούθησε χθες στη Μεσσήνη τις καθιερωμένες

καθαροδευτεριάτικες εκδηλώσεις. Απαντες οι κάτοικοι της γείτονος, μερικές χιλιάδες Καλαματιανοί όπως και εξ όληων των χωρίων της Μεσσηνίας συνέρρευσαν εκεί διά παντός μέσου διά να παρακολουθήσουν την παρέλασι του Καρνάβαλου, ν' ακούσουν τον σατιρικό λόγο του και ν' απολαύσουν τον ιδιότυπο πηδηχτό Νησιώτικο χορό.

Ο δήμαρχος κ. Κούτσικας εν συνεργασία μετά του εκεί τμήματος της Περιηγητικής Λέσχης επέτυχον εφέτος να παρουσιάσουν μίαν απολύτως βελτιωμένην έκδοσιν του περυσινού Καρναβάλου δημιουργούντες ούτω την βέβαιον ελπίδα ότι το πατροπαράδοτο Νησιώτικο καρναβάλι της Καθαροδευτέρας δεν πρόκειται να σβήση αλλήλ αντιθέτως εξελισσόμενον κατ' έτος θα φθάση εκεί που η Μεσσήνη δεν θά'χη τίποτε να ζηλήψη από τον Καρνάβαλο της Πάτρας.

Αξίζει εδώ να αναφερθούν τα ονόματα της Οργανωτικής Επιτροπής η οποία ιδιαιτέρως εμόχθησε διά την επιτυχίαν της εορτής: Δημ. Κούτσικας δήμαρχος Μεσσηνίας, Ιωάν. Πλημμυμένος πρόεδρος της Περιηγητικής, Χούλιαρης μαέστρος της Φιλαρμονικής, Μ. Γεωργιόπουλος, Στασιάκης, Μούρτος αγρονόμος Μεσσηνίας, Μανιατογιάννης, Αθ. Κανελλόπουλος, Δημητρόπουλος, Β. Μπλάνας. Εξ άλλου είναι αξία παντός επαίνου η Χωροφυλακή Μεσσηνίας και ο διοικητής της Υποδιοικήσεως μοίραρχος κ. Παπανικολόπουλος διά την υποδειγματικήν πράγματι τάξιν η οποία ετηρήθη παρά τον συνωστισμό.

Την 11.30 π.μ. ήρχισεν η πρώτη παρέλασις των αρμάτων με επικεφαλής την Φιλαρμονική και έληξε με τον από εξώστου λόγον του Καρναβάλου.

Την 4 μ.μ. ακριβώς ήρχισεν η δευτέρα φάσις των εκδηλώσεων. Ομάς φουστανελλοφόρων με επικεφαλής τον Ν. Φωτεινάκην διέσχισε χορεύουσα τον ιδιότυπο πηδηχτό χορό την πλήρη κόσμου πηλασία και έφθασε εις τον προ της εξέδρας των επισήμων χώρον όπου συνοδεία λαϊκών οργάνων εχόρευσε ελληνικούς χορούς καταχειροκροτηθείσα. Ιδιαιτέραν εντύπωσιν προεκάλεσε η χορευτική δεινότης του μικρού Πέτρου Αλεξόπουλου.

Εν συνεχεία ήρχισεν η παρέλασις των αρμάτων με επικεφαλής την Φιλαρμονικήν κατά την εξής τάξιν: Ο Καρνάβαλος επί επιβλητικού άρματος, άρμα της αντιπροσωπείας "Γάλα Βλάχας" που διένειμε διαφημιστικά κυτία, άρμα παριστάνον το φέρρου μπωτ Καλαμάτα-Κρήτη πολύ επιτυχές, το οποίο όπως έγγραφε... όνειρο ήταν και πάει, διαφημιστικό άρμα της βιομηχανίας κακάο-σοκολάτα "Ιον" με δύο κοπέλλες... σοκολατένιες που μοίραζαν αφειδώς σοκολάτες αλλήλ και παστέλι Παπαδοπούλου. Η νκολούθη το άρμα της βιομηχανίας Λουμίδη (καφές-κακάο-σοκολάτα), της βιομηχανίας παιδικών τροφών Γιώτη, της "Αστορ" και άρμα με την Βουλήν συνεδριάζουσαν! Μετά νκολούθη σατιρική αναπαράστασις χωριάτικου γάμου της παλιάς εποχής με το ζεύγος των νεονύμφων εφ' αμάξης στολισμένης με κλώνους αμυγδαλιάς, ενώ νκολούθη το συμπεθεριό πεζή και... ντουφεκορίχνον! Η νύφη μοίραζε φιλιά και ο κουμπάρος μπομπονιέρες. Μετά το "συμπεθεριό" νκολούθουν οι ντομινοφόροι της Μανδοβινάτας και η παρέλασις έκλεινε με ομάδα γυναικών μασκοφορεμένων.

Τα βραβεία

Εν συνεχεία τα άρματα και οι ομάδες χορευτών προσήλθον προ της ελληνοδικού επιτροπής αποτελούμενης εκ του δημάρχου κ. Δημ. Κούτσικα, του διοικητού Χωροφυλακής Μεσ-

σνίας αντισυνταγματάρχου κ. Δεμέστιχα, του αναπληρούντος τον διοικητήν του ΚΕΝΚ ταγματάρχου κ. Σπ. Θεοδώρου, του ειρηνοδίκου Μεσσήνης κ. Μαζαργιώτη, του προέδρου της Ενώσεως Εφέδρων Αξιωματικών Μεσσηνίας Δικηγόρου κ. Β. Παπαγεωργίου, του δικηγόρου κ. Κ. Ασημακόπουλου και έλαβον τα βραβεία των οι κάτωθι:

- 1) Ομάς φουστανελλοφόρων χορευτών, χρηματικών βραβείων 2.000 δρχ.
- 2) Φιλαρμονική χρηματικών βραβείων 2.000 δρχ.
- 3) Ομάς χορευτριών με τοπικά ενδυμασίας 1.200 δρχ.
- 4) Μανδολινάτα 900 δρχ.
- 5) Παράσταση παλιού χωριάτικου γάμου 800 δρχ.
- 6) Καρνάβαλος 600 δρχ.
- 7) Βουλή συνεδριάζουσα 300 δρχ. (βραβείον αθλοθετηθέν υπό του αντιπροσώπου της "Χλώριο-Λευκό" κ. Αν. Καραγιάννη).
- 8) Ο θαυμάσιος χορευτής μικρός Πέτρος Αλεξόπουλος έλαβε χρηματικών βραβείων 100 δρχ.

Εξ άλλου η πατροπαράδοτος καθαροδευτεριάτικη κρεμάλα, κρεμούσε από πρωίας μέχρι δύσεως του ηλίου. Μεταξύ των άλλων εκρέμασε ένα δήμαρχο και έναν συμπολίτη δικηγόρο, ενώ αξιωματούχος της Χωροφυλακής την γλήτωσε φθηνά μάλλον γιατί... "έταξε" πριν κρεμασθή.

Τέλος ο δήμαρχος Μεσσήνης και ο υιός του κ. Φοίβος Κούτσικας εδεξιώθησαν τους προσκεκλημένους εις την πολιτισμένην αίθουσαν του μπαρ Παναγόπουλου.

Ζ.».

Ακατάστατος ο καιρός, αλλή οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία κατά τη "Σημαία"⁽²³⁸⁾: «Παρά την ακαταστασία του καιρού την Καθαρά Δευτέρα οι Καθαματιανοί ξεχύθηκαν προς τα διάφορα κέντρα του δρόμου της Αθαγονίας και της Παραλίας μας για τα κούλουμα σύμφωνα με το πατροπαράδοτο έθιμο και ολόκληρο το πλήθος το απόγευμα κατευθύνθη προς την Μεσσήνη για την καθιερωθείσα πια παρέλασι του Καρναβάλλου. Βεβαίως δεν παρατηρήθη η κοσμοπλημμύρα των άλλων ετών αλλή και εφέτος η ωραία αυτή εκδήλωσις εσημείωσε εξαιρετική επιτυχία και αφήκε τις καλλίτερες των εντυπώσεων σε ντόπιους και ξένους».

Το "Θάρρος" μας πληροφορεί ότι είχε γίνει μεγάλη προετοιμασία για τη μετάβαση των Καθαματιανών στο καρναβάλι, αλλή τα χάλασε ο καιρός. Η σάτιρα για πρώτη φορά ήταν καυστική για την κυβέρνηση αλλή και για τη Βουλή. Ενώ η εφημερίδα ασκεί αυστηρή κριτική για την απουσία τοπικών βιομηχανιών από την εκδήλωση⁽²³⁹⁾: «Παρ' όλον ότι οι διάφοροι παράγοντες είχαν αναπτύξει μεγάλην δραστηριότητα για την επιτυχίαν των αποκρημάτικων εκδηλώσεων στην πόλιν και στην Μεσσήνην, εν τούτοις η Καθαρά Δευτέρα επέρασεν... ινκόγνιτο. Αλλοιώς δηλαδή εσκέφθησαν ο σταθμάρχης των ΣΠΑΠ κ. Κώστας Τσιριβάκος, χάρις στην ωραία πρωτοβουλία του οποίου ανά μισήν ώραν από της 13.30 εκινείτο προς Μεσσήνην αμαξοστοιχία και ο πρόεδρος του 4ου ΚΤΕΛ κ. Ιω. Μπακολιάς, ο οποίος επίσης είχε δρομοηγήσει αρκετά έκτακτα καινούργια πούλημαν για να εξυπηρετηθή το κοινόν κι αλλοιώς εσκέφθη ο... ουρανός που, κατά συχνά διαστήματα, εράντιζε την γην

με ψιλή βροχή, εις τρόπον ώστε πολὺς κόσμος να αναχαιτισθεί στην επιθυμία του να ξεφαντώση στις γύρω της πόλεως εξοχές (Άγιος Κωνσταντίνος, οδός Αθαγοσίας, Αγία Σιών, Αθμυρός κ.λπ.) και να αναγκασθή να παραμείνη οίκοι, διά το ουκ νν... ἀλλῶς γενέσθαι.

*

Παρά ταύτα, πολὺς κόσμος ἐξέδραμε στην γείτονα για να παρακολουθήση τις αποκριατικές ἐκδηλώσεις, οι οποίες, αν και ἦσαν πενιχρές οι οικονομικές δυνατότητες των οργανωτῶν, ἀφησαν καλές εντυπώσεις. Σ' αὐτὸ συνετέλεσαν οι τοπικοὶ παράγοντες του τμήματος της Περινηγτικῆς Μεσσηνίας και κυρίως ο δήμαρχος κ. Δημ. Κούτσικας.

Πραγματικά την καθωρισμένην ὥραν (4 μ.μ.) ἄρχισεν η παρέλασις του Καρναβάλλου και των ἀλλῶν διαφημιστικῶν ἀρμάτων εν μέσω χιλιάδων κόσμου που επευφημούσε και χειροκροτούσε ζωηρά. Ούτε το παραμικρὸν ἐπεισόδιον, ούτε η παραμικρὴ παρεξήγησις καθ' ὅλην την διάρκειαν των ἐκδηλώσεων. Τοῦτο δε χάρις στα πολιτισμένα μέτρα που εἶχε λάβει η χωροφυλακὴ, εν συνδυασμῶν με ἐκεῖνα της δημοτικῆς ἀρχῆς και των ἀλλῶν τοπικῶν φορέων.

*

Εν ἀρχῇ ἔκαμε την εμφάνισίν του ο Καρνάβαλλος προηγουμένης και παιανιζούσης της Φιλαρμονικῆς. Επρόκειτο περί ενός ευμεγέθους αυτοκινήτου, θαυμάσια διακοσμημένου και ἐπὶ του οποίου ἐδέσποζαν τεράστιες πολυπρόσωπες μάσκες, ὑπὸ τις οποιῶς ἐκινούνται οι ὑπ' αὐτῆς καμουφλαρισμένοι νέοι, με προεξάρχοντα ἕναν ἀνατολίτην δερβίσην, καπνίζοντα ναργιλῆ. Ηκοιούθη ἀλλῶ ὄχημα, ἐπὶ των δύο πλευρῶν του οποίου ἀνεγράφετο "Φέρυ μπωτ-Καλαμάτα-Κρήτη". Το ὄχημα και η ἐπιγραφή ἐσυμβόλιζαν το πικρὸν παράπονον της Μεσσηνίας για την ἀπώλειαν του ζητήματος της δρομολογήσεως φέρυ-μπωτ διά του λιμένος της πόλεως μας, γεγονός, για το οποίο, ως γνωστόν, εἶχεν ἐγερθῆ πέρυσι μέγας δημόσιος θόρυβος. Του οχήματος τοῦτο εἶποντο ἀλλῶ, ἐπίσης διακοσμημένα, διαφημιστικά οχήματα της σοκολατοποιίας "Ιον", της "Λευκίνης-Χιῶριο", της σοκολατοποιίας-καφέδων Λουμίδη, των προϊόντων της Αστορ (ξυριστικῆς λεπίδες κ.λπ.), των "Παιδικῶν τροφῶν" Γιώτη, της εταιρείας Ροῖ, για τη διαφήμιση της οποιῆς εἶχε ἀόκνως ἐργασθῆ ο ρέκτης συμπολίτης ἐμπορομεσίτης κ. Γιώργος Νικητέας και ἕνα ἐξαιρετικὰ καλοπισμένο ὄχημα ἐπὶ του οποίου ἐπωχούντο μια νύφη πλαισιωμένη ἀπὸ το ἀμεσο συγγενικὸ περιβάλλον και παριστάνετο γάμος. Το ὄλην θέμα ἐπεγράφετο "Η νύφη".

*

Εκεῖνο, ὁμως το οποιόν ἐνεθουσίασε το κοινὸν περισσότερον και ἔκαμε να χειροκροτήση ἰδιαιτέρως ἦταν ἕνα ἄρμα ἐπὶ του οποίου, γύρω ἀπὸ μίαν τράπεζαν, ἐκάθηντο οι... ἀρχηγοὶ των πολιτικῶν κομμάτων. Παριστάνετο η Βουλὴ εν συνεδριάσει και με θέμα ημερήσιας διατάξεως: "Ο ξαφρισμός", ὑπὸ την προεδρίαν του κ. Ροδόπουλου. Στο πίσω μέρος του οχήματος ἐκάθητο ἄτομον ρικνὸν και οστεῶδες που παρίστανε τον ἰσάον, κρατοῦντα ἕνα ξεροκόμματο ψωμί και μια ταινία ὅπου ὑπεγραμμίζετο: "Δεν ὑπάρχουν περισσότερες βιταμίνες". Στην μια πλευρὰ ἀνεγράφετο στιχουργικά:

"Η Βουλὴ συνεδριάζει
κι ο ἰσάος ἀναστενάζει".

Επίσης στο ίδιο όχημα μια άλλη χάρτινη ταινία, στην άλλη πλευρά, παρίστανε το έργο της κυβερνήσεως με τα εξής χαρακτηριστικά λόγια:

"Μέσα εις τα βιλαέτια,
φάτε... κλέφτε μωρ' αδέρφια".

*

Η πατροπαράδοτος "κρεμάλα" ... κρεμούσε πάντα υποψήφιον και μη αυτοκτόνον που θα την επλησίαζε και δεν θα "έταζε" κάτι...

Τέλος η επιτροπή απένειμε χρηματικά βραβεία, ως ακολούθως:

1) Δρχ. 2.000 εις ομάδα φουστανελλοφόρων, 2) 2.000 εις την Φιλαρμονικήν, 3) 1.200 εις ομάδα χορευτριών με τοπικές ενδυμασίες, 4) 900 εις την Μανδολινάτα, 5) 800 εις την ομάδα παραστάσεως παληού χωρικού γάμου, 6) 300 εις τον Καρνάβαλον, 7) 300 εις το άρμα "Η Βουλή συνεδριάζει", 8) 100 εις τον μικρόν χορευτήν Πέτρον Αλεξόπουλον.

*

Γενικόν θέμα σχολίων η απουσία του τοπικού χρώματος. Ούτε μια βιομηχανία, ούτε ένα εργοστάσιο, ούτε μια επιχείρησις δεν εθεώρησε καθήκον της να διαφημίση τα προϊόντα της και να συμβάλη έτσι στην περαιτέρω τουριστικήν και πολιτιστικήν ανάπτυξι της Μεσσηνίας. Ολο ξένες βιομηχανίες και επιχειρήσεις διεφημίζοντο με τα άρματα, τα φέιγ βολάν και με τα διάφορα προϊόντα των που ερρίπτοντο στον κόσμον. Και άκουες ουκ ολίγα άτομα να διατυπώνουν το παράπονον: "Πώς γίνεται να διαφημίζωμε τους ξένους και να απουσιάζουν οι μεσσηνιακές βιομηχανίες, ταυτοχρόνως δε να συνιστούμε στο κοινό να προτιμά τα εγχώρια προϊόντα;". Παράπονον, ομολογουμένως, λογικόν και, σαν τέτοιο, συζητήσιμο... για το μέλλον».

Στο ίδιο φύλλο της η εφημερίδα κάνει γνωστό ότι και το 1962 οι φουστανελλοφόροι επισκέφθηκαν νωρίτερα για τα "καλέσματα" την Καλαμάτα, ενθουσιάζοντας τους κατοίκους⁽²³⁹⁾: «Εναν εύθυμον τόνον, ο οποίος ενθουσίασε τους Καλαματιανούς, έδωσαν οι ομάδες φουστανελλοφόρων της Μεσσήνης, οι οποίοι περιήλθον κεντρικά σημεία της πόλεως μας και εσκόρπισαν την χαράν με την σωματική λεβεντιά τους και το κέφι τους».

1963

Το 1963 το Νησιώτικο καρναβάλι έχει πάρει καινούργια χαρακτηριστικά και αποτελεί πλέον ένα "τουριστικό προϊόν" που βγαίνει από τα όρια της Μεσσηνίας. Έτσι από ενωρίς αρχίζουν οι προετοιμασίες⁽²⁴⁰⁾: "Στη γείτονα Μεσσήνη συνεχίζονται οι προετοιμασίες για τις γιορτές του νησιώτικου Καρναβάλου που θα λάβουν χώραν εκεί την τελευταία Κυριακή (Τυρινή) των Απόκρεω και την Καθαροδευτέρα με παρελάσεις σατιρικών και διαφημιστικών αρμάτων, της Α. Μ. του Καρναβάλου και φουστανελλοφόρων, καθώς και με τη λειτουργία της πατροπαράδοτης νησιώτικης κρεμάλας και λαϊκό γλέντι στην πλατεία της πόλεως υπό τους ήχους πίπιζας και νταουλιού.

Τις γιορταστικές αυτές εκδηλώσεις οργανώνει το Τμήμα της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης Μεσσήνης".

Σύμφωνα με την αναγγελία, στις εκδηλώσεις της κρεμάλας έχει προγραμματιστεί να είναι... δήμιος ο μπαρμπα-Σίμος Μποσίνης⁽²⁴¹⁾: "Η Μεσσήνη και η Πύλος θα έχουν κυρίως το προσεχές Σαββατοκύριακο τον... λόγο σε χαρούμενες αποκριάτικες εκδηλώσεις, δημόσιους χορούς, καρναβαλικές παρελάσεις αρμάτων κλπ. Και στις δύο πόλεις ο Καρνάβαλος "ελαύνων από ρυτήρος" επί του βασιλικού του άρματος θα σατυρίση τους πάντες και τα πάντα και θα ψάλλη σε όλους κυριολεκτικώς τα... εξ αμάξης. Εξ άλλου η Καθαροδευτέρα θα εορτασθή μεγαλοπρεπώς στη Μεσσήνη, όπως κάθε χρόνο, με ποικίλες μασκαράτες, χορούς φουστανελλοφόρων υπό τους ήχους πίπιζας και νταουλιού και την πατροπαράδοτη κρεμάλα που θα λειτουργήσει με δήμιο το γνωστό μπαρμπα-Σίμο".

Το "Θάρρος" αναγγέλλει και την προγραμματιζόμενη άφιξη φουστανελλοφόρων στην Καλαμάτα⁽²⁴²⁾: "Οι γείτονες Νησιώτες ετοιμάζουν τις εορταστικές εκδηλώσεις της τυρινής αποκριάς και την ιστορική "κρεμάλα" από την οποία θα περάσουν οι διάφοροι επισκέπτες, καταβάλλοντας το καθιερωμένο προαιρετικό φιλοδώρημα στους... δημίους. Και, όπως πληροφορούμεθα, και εφέτος οι ευσταλείς νέοι της Μεσσήνης θα φέρουν... γυροβολιά και την Καλαμάτα τραγουδώντας και χορεύοντας με την υπόκρουση διαφόρων πνευστών και εγχόρδων οργάνων. Ετσι θα αισθανθούμε και εμείς οι Καλαματιανοί Αποκριά, δεδομένου ότι από της πλευράς των "αρμοδίων" τοπικών παραγόντων... πέρα βρέχει!".

Η "Σημαία" πληροφορεί ότι στο καρναβάλι θα... βρέξει μέχρι ξυραφάκια⁽²⁴³⁾: "Συνεχίζονται στη γείτονα Μεσσήνη οι προετοιμασίες για το μεγάλο πανηγύρι της Καθαροδευτέρας, κατά το οποίο θα παρελάση διά των οδών της πόλεως η Α. Μ. ο Καρνάβαλος σατυρίζων εμμέτρως τους πάντας και τα πάντα και εν συνεχεία θα γίνουν διάφοροι χοροί και θα λάβη χώραν σφοδρά μάχη μεταξύ των εορταστών με όπλα σοκολάτες, παστέλια, τσιγάρα, γάλα και... ξυριστικές λεπίδες που προσφέρουν διάφορα εργοστάσια δωρεάν για λόγους διαφημιστικούς. Φυσικά κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων αυτών θα λειτουργήσει και η πατροπαράδοτη κρεμάλα με αρχιδήμιο το μπαρμπα-Σίμο που απειλεί να κρεμάσει όλους τους άσπονδους φίλους του. Οι εορτές του νησιώτικου Καρναβαλάου θα τελειώσουν με την καύση πυροτεχνημάτων και λαμπαδηφορία".

Την ίδια ημέρα δημοσιεύεται στην εφημερίδα το πρόγραμμα των εκδηλώσεων. Καινούργια στοιχεία η εμφάνιση "μπαλέτου" από την Αθήνα που θα χορέψει στις εκδηλώσεις και η λαμπαδηφορία:

"Το Τμήμα Μεσσήνης της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης ανακοινώνει ότι οι εορταστικές εκδηλώσεις της Καθαρής Δευτέρας θα αρχίσουν και εφέτος από την προσεχή Κυριακή 24ην τρέχοντος με απογευματινούς χορούς διαφόρων ομάδων ανά τις οδούς της πόλεως και πέριξ πολυπληθών εστιών πυρός.

Καθαρά Δευτέρα

Ωρα 11ην π. Πρωινή παρέλαση του Καρναβαλάου διά των κεντρικών οδών της πόλεως υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής, ηλιασιουμένου δι' αρμάτων και μετμηφισμένων ομάδων.

Ωρα 12ην Εκφώνησης του σατιρικού λόγου του Καρναβαλάου εκ του άρματός του εις την κεντρικήν πλατείαν.

Πλήθην κόσμου παρακολουθούν το ήγιο του καρναβαλιου στις αρχές της δεκαετίας του 1960

Ωρα 15νν Πρώτη απογευματινή παρέλασις ολοκληρήρου της μασκαράτας προ της εξέδρας της επιτροπής βραβείων.

Ωρα 16.30 Δευτέρα απογευματινή παρέλασις του Καρναβάλλου διά την απονομήν βραβείων.

Ωρα 19 Καύσις πυροτεχνημάτων εις την πλατείαν Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Ωρα 20. Εναρξις λαμπαδηφορίας διά των κεντρικών οδών προπορευομένου του άρματος του Καρναβάλλου υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής.

Η ιστορική Κρεμάλια της Μεσσήνης θα λειτουργή καθ' όλην την Καθαράν Δευτέραν δι' όσους επιθυμούν γλιγκόν "θάνατον".

Ειδικώς μετακλήθεν πολυμελής μπαλέτο εξ Αθηνών θα πραγματοποιήση χορούς κατά την διάρκειαν των παρελάσεων.

Μέγας σοκολατοπόλεμος, σιγαροπόλεμος, παστελοπόλεμος, γαλακτοπόλεμος, ξυραφοπόλεμος, καρμελιποπόλεμος, θα πραγματοποιηθή κατά τας παρελάσεις.

Μετά το πέρας των εκδηλώσεων θα επακολουθήσουν χοροί μέχρι πρωίας, εις τα διάφορα κέντρα της πόλεως".

"Τα Νέα" κάνουν εκτενή περιγραφή των εκδηλώσεων, και για πρώτη φορά μεταξύ των άλλων επισημαίνουν την παρουσία της ομάδας της "θαληρης γερόντισσας θειά-Βάμαινας"⁽²⁴⁴⁾. Το μπαλέτο που μετακλήθηκε χόρευσε ελληνικούς χορούς, ενώ ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στους ντόπιους χορευτές⁽²⁴⁵⁾:

"Ενα καθολικό λαϊκό γλέντι που κράτησε μέχρι τα περασμένα μεσάνυχτα ήταν οι εκδηλώσεις του Καρναβάλλου της γείτονος. Οι Νησιώτες εκμεταλλεύτηκαν τις γιορτές των απόκρεω για ένα διάλειμμα χαράς μέσα στη συνεχή αγχώδη ρουτίνα της σύγχρονης ζωής.

Οι προγραμματισμένες εκδηλώσεις που απετέλεσαν το επίκεντρο της γιορτής, ήταν ομολογουμένως βελτιωμένες εν σχέσει με της περυσινές, οι οποίες ήταν οι πρώτες οργανωμένες του είδους των στη Μεσσήνη.

Τα μεσημβρινάς ώρας χθες ήρχισεν η πρώτη παρέλασι των αρμάτων κι επηκολούθησε ο σατιρικός λόγος του Καρναβάλλου ο οποίος από εξώστου οικίας της κεντρικής πλατείας... "εμνημόνευσε" τους πάντας.

Το απόγευμα οι Καθαματιανοί προωθήθησαν στη Μεσσήνη με κάθε μέσον για να προστεθούν στις χιλιάδες των άλλων ξένων και ντόπιων που θα παρακολουθούσαν την "επίσημη" παρέλασι του Καρναβάλλου.

Περί την 4ην μ.μ. ήρχισεν η παρέλασι προηγουμένης της Φιλαρμονικής, η οποία χθες επραγματοποίησεν μιαν αξιόλογον εμφάνισιν, ηκολούθηον φουστανελλοφόροι με τα όργανά τους χορεύοντες τον ιδιότυπο "πνηδηχτό" χορό τους και εν συνεχεία ο Καρναβάλλος καθήμενος επί μεγαλοπρεπούς άρματος και πλαισιούμενος υπό των ακολούθων του.

Μετά ταύτα ήρχετο το άρμα του "κόμματος των Βαρελοφρόνων" ένα καλλιτεχνικό βαρέλι με ένα γιγάντιο μεθύστακα. Μετά το "κόμμα των βαρελοφρόνων" ήρχετο άρμα της βιομηχανίας καφέ Λουμίδη και ηκολούθη αυτό ένας Νησιώτης που είχε την επιτυχή έμπνευσι να παρελάσει ωχούμενος επί... ιχθύος. Αρίστην εντύπωσιν έκαμε το άρμα της Μανδοβλινάτας από μικρούς. Εν συνεχεία παρήλασαν άρματα διαφόρων εμπορικών αντιπροσωπειών.

Αμέσως κατόπιν ομάδες από "Βλάχισσες" με επικεφαλής τη θαληρή γερόντισσα θειά-Βάμαινα καταχειροκροτήθηκε ενώ η παρέα των ντομινοφόρων που ηκολούθη σκόρπισε άφθονο το γέλιο. Αξιοθαύμαστος ο πιτσιρικάς ακροβάτης που ηκολούθη τους ντομινοφόρους. Αρίστην εντύπωσιν έκαμε το χορευτικόν συγκρότημα της εργαζόμενης νεολαίας το οποίον μετεκλήθη υπό του Τμήματος της Περινηγτικής Λέσχης Μεσσήνης και το οποίον εχόρευσε χορούς εξ όλης της Ελλάδος. Επίσης αρίστην εντύπωσιν απεκόμισαν οι πολυπληθείς επισκέπται του Νησιώτικου Καρναβάλλου από την εμφάνισιν των ντόπιων χορευτών από τους οποίους καταχειροκρότησαν ιδιαιτέρως τον μικρόν Πέτρο Αλεξόπουλο.

Τις εκδηλώσεις ετίμησαν διά της παρουσίας των ο Νομάρχης Αρκαδίας κ. Γούλλας, ο αναπληρών τον Νομάρχην Μεσσηνίας Δ/ντης της Νομαρχίας κ. Καυκαλής, ο υποδιοικητής του ΚΕΝΚ αντισυνταγματάρχης Βαβαρούτσος, ο Διοικητής Χωροφυλακής Μεσσηνίας αντισυνταγματάρχης κ. Ζαφειρόπουλος, ο Ειρηνοδίκης Μεσσήνης, ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Καθαμάτα ιατρός κ. Αδαμόπουλος, ο Διοικητής Ασφαλείας Καθαμάτας κ. Φράγκος κ. α.

Εις τις καλύτερες μασκαράτες απενεμήθησαν υπό του Δημάρχου Μεσσήνης αξιόλογα χρηματικά βραβεία και εν συνεχεία οι επίσημοι προσκεκλημένοι του Δημάρχου κ. Κούτσικα τον συνώδευσαν να φέρη μια βόλτα στο χορό για τα "χρόνια πολλιά".

Η Κρεμάλα από το πρωί μέχρι το βράδυ "κρέμασε" εκατοντάδες και μεταξύ των τελευταίων τον πρώτο πολίτη της γείτονος και μάλλιστα ενώπιον επισήμων παρατηρητών.

Περί την 7ην εσπερινήν εκάψαν πυροτεχνήματα.

Τέλος ο κ. Κούτσικας εδεξιώθη τους προσκεκλημένους εις ένα μπαρ της Μεσσήνης.

Γενικώς οι εκδηλώσεις επέτυχον απολύτως και αξίζουν θερμά συγχαρητήρια τόσοσιν εις

την Περιηγητική Λέσχη Μεσσήνης όσο και εις την δημοτική αρχή και εις όλους όσοι συνετέλεσαν εις την επιτυχίαν των.

Από τα χαρακτηριστικά της επιτυχίας ήταν η πρωτοφανής κοσμοσυρροή και το γεγονός ότι στα κέντρα της γείτονος γλήντησαν χθες 100άδες ξένοι και ντόπιοι έστω με σαρακοστιανούς μεζέδες.

Τ."

Ενθουσιώδης είναι η περιγραφή και στην εφημερίδα "Σημαία" που προσθέτει τις δικές της πινελιές⁽²⁴⁶⁾:

"Καθαρά Δευτέρα στο Νησί... Είναι πραγματικά μια μοναδική ευκαιρία ψυχαγωγίας όχι μόνον για τους ντόπιους, αλλή και τους Καθαματιανούς που σπεύδουν πατείς με πατώ σε να παρακολουθήσουν την πομπή του Καρναβάλλου και να... κρεμαστούν στην πατροπαράδοτη κρεμάλα στο "Αργαστηράκι". Βαθειές είναι οι ρίζες του καθαροδευτεριάτικου αυτού γληντιού. Τόσο βαθειές που σχεδόν συγχέονται με την ίδια την ίδρυση της Μεσσήνης. Και οι Νησιώτες έχουν συνηθίσει να την γληντούν την ημέρα αυτή με κάθε είδους εκδηλώσεις που στα τελευταία χρόνια με το ενδιαφέρον του Δήμου και του τμήματος Μεσσήνης της Περιηγητικής Λέσχης τείνουν να προσλάβουν ευρύτερη προβολή. Είναι πραγματικά άξιοι συγχαρητηρίων και ο σημερινός Δήμαρχος κ. Κούτσικας και οι διοικούντες το τμήμα της Περιηγητικής για την προσπάθειά τους ν' αξιοποιήσουν ένα ωραίο έθιμο και να το καταστήσουν παράγοντα αναπτύξεως του τουρισμού της πόλεώς των".

Ο φετεινός εορτασμός καλλιτέρα οργανωμένος από κάθε άλλη φορά, με μεγαλύτερη τάξη, με περισσότερες εορταστικές εκδηλώσεις και προ πάντων με μεγαλύτερο κέφι συγκέντρωσε ένα μεγάλο πλήθος ξένων και κυρίως Καθαματιανών που αργά το βράδυ έφυγαν με τις καλλιτέρες εντυπώσεις κατενθουσιασμένοι και από την ίδια την εορτή και από τη φιλοξενία των κατοίκων. Ανοιξε ο εορτασμός αυτός το πρωί με την είσοδο του Καρναβάλλου στην πόλη, την παρέλασί του από τους κεντρικούς δρόμους και τις πλατείες. Με τον... εξάψαλλμο που έψαλλε προς ντόπιους και ξένους ο Καρνάβαλλος από... εξώστου και όχι πια εξ αμάξης, έφθασε στο αποκορύφωμά του το απόγευμα με τη νέα παρέλαση της εορταστικής... καρναβαλοπομπής, με τους χορούς και τα τραγούδια στην κεντρική πλατεία και τη βράβευση των καλλιτέρων αρμάτων και των πιο έξυπνων... μασκαρεμάτων.

Στο πρώτο πλάνο του εορτασμού ο Δήμαρχος κ. Κούτσικας πανταχού παρών και συνοδευόμενος από τον Πρόεδρο του τοπικού Εμπορικού Συλλόγου κ. Κ. Φωτόπουλου και του Προεδρείου της Περιηγητικής Λέσχης, δίδει παντού τον τόνο του εορτασμού με το κέφι του. Στο δεύτερο πλάνο ο διαρκώς... γκρινιάζων Μπάρμπα Σίμος που όλα τα ελέγχει, όλα τα κριτικάρει και όλα τα επικρίνει και που σύμφωνα με τον εξάψαλλμο του Καρναβάλλου κατέστη ο μοναδικός... διανοούμενος της Μεσσήνης. Ακολουθούν όλοι οι άλλοι Νησιώτες άρχοντες και αρχόμενοι που με την συμμετοχή τους έδωσαν στον εορτασμό τον πραγματικά πανηγυρικό χαρακτήρα του.

Το "Συνέδριο χορεύει" ήταν ο τίτλος μιας παλιάς γερμανικής μουσικής ταινίας που παρουσιάζει τους μετέχοντες κάποιου φανταστικού συνεδρίου διασκεδάζοντας με επικεφαλής τον Αυτοκράτορα της υποθετικής χώρας. Το ίδιο περίπου συνέβη με την ελληνόδοκο επιτροπή βραβείσεων στο Νησί. Μετά την εκπλήρωση των υψηλών καθηκόντων οι αποτελέσαντες την επιτροπή με επικεφαλής των νομαρχούντα Διευθυντήν της Νομαρχίας μας κ. Καυκαλήν, εκόρευσαν υπό τους ήχους λαϊκών οργάνων και συνοδευόμενοι από καλλιπάρειες και καλλικόρμες νησιωτοπούλες. Ο κ. Καυκαλής με ύφος χορευτού του χορού του... Ζαλόγγου, ο κ. Κούτσικας χορευταράς εκ των ολίγων, ο Διοικητής της Δ. Χ. κ. Ζαφειρόπουλος επίσης υπέροχος. Υπεράνω όμως όλων ο Διευθυντής του Στρατολογικού Γραφείου αντισυνταγματάρχης κ. Δ. Σπαντιδέας ο οποίος επέσυρε την προσοχήν και το ενδιαφέρον του επικεφαλής του Αθηναϊκού χορευτικού συγκροτήματος λαϊκών χορών που είχε προσκληθεί από την οργανωτική επιτροπή.

* * *

Ιδιαίτεραν εντύπωσην έκαμεν ο όμιλος κοριτσιών ντυμένων με εθνικές ενδυμασίες που με επικεφαλής γηραιάν, αηλιά καλοβαστούμενη και ακούραστη νησιώτισσα κυρία ντυμένη με... φουστανέλλες εσκόρπισε παντού το κέφι και τον ενθουσιασμό με τον ιδιότυπον αποκρηάτικο χορό που μόνον στο Νησί χορεύεται, με την... πηδηχτή και κεφάτη παρέλασί του από όλους τους κεντρικούς δρόμους και τον εν συνεχεία χορό του προ των επισήμων. Το βραβείο που του απένειμεν η Επιτροπή ήταν απολύτως δικαιολογημένο. Υπέροχες ήταν οι ομάδες των φουστανελλοφόρων και των ντομινοφόρων μουσικών με τον... αεικίνητο μάεστρο της.

* * *

Πολλές είναι οι δυνατότητες που παρέχει στη γετονική μας πόλη το καρναβάλι της για τη δημιουργία μιας αξιοπλόγου τουριστικής κινήσεως αν όχι πανελληνίου, τουλάχιστον παμμεσσηνιακού χαρακτήρα. Ο δρόμος που ακολουθεί στην περίπτωση αυτήν και ο Δήμος και το Τμήμα της Περιγητικής είναι πραγματικά ο ενδεδειγμένος. Θα μπορούσαν ασφαλώς να γίνουν μεγαλύτερα και ωραιότερα πράγματα στον κύκλο των καθαροδευτεριάτικων εκδηλώσεων. Χρειάζονται όμως χρήματα και δυστυχώς ο Δήμος Μεσσήνης που υπέστη και υφίσταται τα τελευταία χρόνια ολόκληρο σχεδόν το βάρος των εξόδων δεν μπορεί να διαθέσει περισσότερα. Ωστόσο θα μπορούσαν να εξασφαλιστούν και άλλοι. Προς αυτήν την κατεύθυνση θα πρέπει να κινηθούν όλοι οι παράγοντες της Μεσσήνης.

Ω."

ΤΟ 1964

Το 1964 το Νησιώτικο καρναβάλι ξεκινάει με... φόρα από την επιτυχία των εκδηλώσεων τα προηγούμενα χρόνια και αναγγέλλεται ο χορός του "Παμίσου"⁽²⁴⁷⁾: "Πολλοί Καλαματιανοί και ιδίως φίλαθλοι ετοιμάζονται να εκστρατεύσουν το Σαββατόβραδο για τη Μεσσήνη όπου θα δοθή ο μεγάλος ετήσιος χορός του γυμναστικού και ποδοσφαιρικού συλλόγου "Πάμισος" στην αίθουσα του κινηματογράφου "Τιάνια" της γείτονος.

Ετσι πέραν του ότι θα ενισχύσουν το λαμπρό αυτό σωματείο, που τελευταίως αναπτύσσει ζηλευτή δράση, θα έχουν και την ευκαιρία να περάσουν μια πραγματικά αποκρηάτικη βραδιά μέσα σε ατμόσφαιρα κεφιού και ξεφαντώματος που, όπως προβλέπεται, θα διαρκέσει μέχρι τις πρωινές ώρες".

Την επόμενη ημέρα όμως πέθανε ο Βασιλιάς Παύλος, κηρύχθηκε πένθος και αναβλήθηκαν τόσο ο χορός⁽²⁴⁸⁾, όσο και οι επίσημες καρναβαλικές εκδηλώσεις σιωπηρώς. Ο βαρύς καιρός δεν επέτρεψε ούτε την... έξοδο της Καθαράς Δευτέρας⁽²⁴⁹⁾: "Η Καθαρά -με συγχωρείτε... βροχερά- Δευτέρα, εφέτος ανέτρεψε τα σχέδια επαγγελματιών και ιδιωτών και ανάγκασε πολλούς από τους δεύτερους να κλεισθούν στο καβούκι τους. Πρώτη φορά, λένε οι παλαιότεροι, την Καθαρά Δευτέρα όχι μόνον δεν είχαμε λιακάδα αλλήλ δεν μπορούσαμε να βγούμε από τα σπίτια μας". Και στη Μεσσήνη "δεν έγινε τίποτε το εξαιρετικό, που να μυρίζει κάπως Αποκρηά" σύμφωνα με το ρεπορτάζ⁽²⁵⁰⁾: "Κάτι με το εθνικόν πένθος, κάτι με τη διήμερη βροχή πέρασε και η τελευταία Αποκρηά και η Καθαρή Δευτέρα και μπήκαμε στη Σαρακοστή σχεδόν υπό... εχεμύθειαν! Ούτε στην Καλαμάτα, ούτε στη Μεσσήνη, όπου άλλοτε γινόταν μεγάλο γλέντι και την Καθαροδευτέρα ο Νησιώτικος Καρνάβαλος είχε το λόγο και η πατροπαράδοτη... κρεμάλα εθαυματούργει, έγινε τίποτε το εξαιρετικό που να θυμίζει κάπως Αποκρηά. Αν αφαιρέσει κανείς την περιορισμένη κίνηση που παρουσίασαν ωρισμένα εξοχικά κέντρα κατά το διήμερο αυτό, κατά τα άλλα υπήρχε ακεφιά και... νεκραϊλα. Ας φυλάξουν λοιπόν οι συμπολίτες την όρεξή τους για του... χρόνου".

ΤΟ 1965

Το 1965 "ξαναζωντανεύει" το καρναβάλι και στο ρεπορτάζ της προετοιμασίας δίνεται μια πρώτη γεύση των εκδηλώσεων⁽²⁵¹⁾, στις οποίες συμμετέχει και το συγκρότημα Κουσιάδη από την Αθήνα⁽²⁵²⁾: "Μεσσήνη - Ξαναζωντανεύει το γραφικό, το ζηλευτό σε γενικό ξεφάντωμα των Νησιωτών, σε εκδηλώσεις γέλιου και χαράς, άσβεστο Παμμεσσηνιακό πλέον τώρα Νησιώτικο έθιμο της καθαροδευτεριάτικης υποδοχής του Καρνάβαλου που μεγαλοπρεπώς την ημέρα αυτή εισερχόμενος στην πόλη, θα δώσει το σύνθημα της αποκρηάτικης πανηγύρεως. Το Τμήμα της Περινηγντικής Λέσχης Μεσσήνης, πυρετωδώς εργάζεται για να παρουσιάσει εφέτος στα μάτια των ξένων μας επισκεπτών κάτι το αξέχαστο, κάτι που όσοι θα το ζήσουν, θα μείνι μέσα τους ένα άσβεστο χαρούμενο μοτίβο. Οι εκδηλώσεις αυτές της αποκρηάτικης χαράς αρχίζουν από το Σαββατόβραδο με το χορό της Φιλαρμονικής μας για να αποκορυφωθούν με τις κυριακάτικες φωτιές στη Νησιώτικη ρούγα. Η ιστορική κρεμάλα και φέτος θα αποτελέση την πυραμίδα του εθίμου. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει παρελάσεις Καρνάβαλου και διαφημιστικών αρμάτων, τον σατιρικό λόγο του καρναβάλου, παρέλασι φουστανελλιοφόρων, Αμαλιών και επιδείξεις διαφόρων χιουμοριστικών σκετς, που τα πιο σπινθηροβόλα θα βραβευθούν υπό του Κομιτάτου. Επί πλέον το μουσικοχορευτικό συγκρότημα Κουσιάδη εξ Αθηνών, με εθνικές ενδυμασίες, θα χορέψη τους λεβέντικους ελληνικούς χορούς.

Επίσης χοροί με πίπιζες, και τόσα άλλα που θα αρχίσουν από το πρωί. Η αξέχαστη τούτη

μέρα θα κλείση με φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα που θα καούν στην κεντρική πλατεία. Χ."

Στο ίδιο κλίμα κινείται και το ρεπορτάζ της εφημερίδας "Σημαία"⁽²⁵³⁾: "Με ζωηρό ενδιαφέρον αναμένονται οι καρναβαλικές γιορτές της Μεσσήνης, που θα αποκορυφωθούν με το καθιερωμένο πια παλιό Νησιώτικο έθιμο της καθαροδευτεριάτικης υποδοχής του καρναβάλου, που θα εισέλθη μεγαλοπρεπώς την ημέρα αυτή στη Μεσσήνη για να σκορπίση παντού το γέλιο και τη χαρά. Το τμήμα της Περινηγτικής Λέσχης Μεσσήνης εργάζεται πυρετωδώς για να παρουσιάση εφέτος κάτι που όσοι το ζήσουν θα τους μείνη αλησμόνητο. Το κήλο της Νησιώτικης Αποκρηάς θα είναι οι "φωτιές της ρούγας" και η πατροπαράδοτη "Κρεμάλα" στην οποία θα... απαχονισθούν εφέτος όλοι οι σκουντούφληδες. Στο πρόγραμμα των εορταστικών εκδηλώσεων περιλαμβάνονται: Παρελάσεις Καρναβάλου και διαφημιστικών αρμάτων, ο σατιρικός λόγος του Καρναβάλου, φουστανελλοφόροι, Αμαλίες και επιδείξεις διαφόρων σατιρικών και χιουμοριστικών σκετς, που τα πιο σπινθηροβόλα σε χιούμορ, θα βραβευθούν παρά του Κομιτάτου. Επιπλέον το μουσικό χορευτικό συγκρότημα Κουσιάδη Αθηνών, με τις εθνικές ενδυμασίες του, θα χορέψει τους λεβέντικους ελληνικούς χορούς, που θα μείνουν αξέχαστοι στους επισκέπτες. Επίσης χοροί με πίπιζες, και με τόσα άλλα που θα αρχίσουν από το πρωί και θα κλείσουν την αξέχαστη αυτή ημέρα με φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα που θα καούν στην κεντρική πλατεία".

Το επόμενο ρεπορτάζ προετοιμασίας τονίζει ιδιαίτερως την προσπάθεια ένταξης των καρναβαλικών εκδηλώσεων στην προσπάθεια τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής⁽²⁵⁴⁾: "Μεσσήνη - Το ενταύθα Τμήμα της Περινηγτικής Λέσχης καταβάλλει προ εβδομάδων συντονισμένες προσπάθειες διά την οργάνωσιν των εκδηλώσεων της Κυριακής της Τυροφάγου και της Καθαράς Δευτέρας. Φιλοδοξία της Περινηγτικής είναι να παρουσιάση ένα ευχάριστο και πολιτισμένον πρόγραμμα ώστε το ήδη καθιερωμένον και γνωστόν εις όλην την Μεσσηνίαν αποκρίατικο και καθαροδευτεριάτικο γλέντι, να λάβη γενικότεραν προβολήν και αποτελέση ένα βασικό ατού διά την ανάπτυξιν τουριστικής κινήσεως κατά τας ημέρας αυτάς.

Αι εκδηλώσεις της Κυριακής θ' αρχίσουν... θριαμβευτικώς την 11ην π.μ. με παρέλασιν μεταμφιεσμένων προηγούμενης της Φιλαρμονικής. Εχει καταβληθή προσπάθεια και θεωρείται βέβαιον ότι εις την παρέλασιν θα μετάσχουν αντιπροσωπευτικά και "μασκαράτες" ώστε το θέαμα να παρουσιάξη εξαιρετικόν ενδιαφέρον και ποικιλίαν πάντοτε εντός των πλαισίων της ευπρέπειας και του καλού γούστου. Τας εσπερινάς ώρας, υπό ομίλων πανηγυριστών θα αναφθούν πυραί εις διάφορα σημεία της πόλεως και θα επακολουθήσει γενικόν ξεφάντωμα. Διά τας τρεις καλύτερας πυράς έχουν προβλεφθεί ειδικά βραβεία, προβλέπεται δε ότι η άμιλλα μεταξύ των διαφόρων ομίλων θα συμβάλη εις την εξαιρετικήν επιτυχίαν της εντυπωσιακής αυτής εκδηλώσεως.

Η μεγαλύτερα όμως αποκρηνάτικη "εξόρμησις" θα πραγματοποιηθεί την Καθαράν Δευτέραν. Την 11ην π.μ. θα γίνη... δοκιμαστική παρέλασις του Καρναβάλου ο οποίος υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής και πλαισιούμενος υπό αρμάτων και ομίλων μεταμφιεσμένων θα διέλθη εκ των κυριωτέρων οδών της πόλεως.

Καρναβαλικές εκδηλώσεις τη δεκαετία του 1960

Την 12ην μεσημβρινήν ο Καρνάβαλος θα... εκφωνήση τον καθιερωμένον αποκρηάτικον λόγον του. Εφέτος ο λόγος θα χαρακτηρίζεται από χιούμορ και αθών "πείραγμα" καταστάσεων και γεγονότων. Την 3ην μ.μ. θα εμφανισθή το "κλήυ" του εορτασμού. Το περίφημον συγκρότημα Κουσιάδη θα χορεύση ελληνικούς χορούς. Την 4ην μ.μ. θα γίνη η μεγάλη παρέλασις του Καρναβάλλου ενώπιον της επιτροπής η οποία θα βραβεύση τας καλύτερας μεταμφιέσεις. Θα προπορευέται η Φιλαρμονική, θα ακολουθούν δε τα άρματα, ομάδες ντομινοφόρων, φουστανελλοφόρων, Αμαλιών και ομάδων αι οποίαι θα παρωδούν διάφορα επίκαιρα θέματα και καταστάσεις. Μετά την λήξιν των παρελάσεων το συγκρότημα Κουσιάδη θα παρουσιάση και πάλι εθνικούς χορούς. Καθ' όλην την ημέραν θα λειτουργεί η ιστορική Νησιώτικη "Κρεμάλλα" και την εσπέραν εις την κεντρικήν πλατείαν της Μεσσήνης θα καούν φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα".

Σε άλλη ανταπόκριση προβάλλεται το Νησιώτικο καρναβάλι ως εναλλακτική λύση απέναντι σε αυτό της Πάτρας, ενώ προφανώς από παραδρομή ή υπερβολή γίνεται αναφορά στους "περυσινούς πρώτους θετικούς καρπούς" της προσπάθειας για "δημιουργία σύγχρονων εκδηλώσεων"⁽²⁵⁵⁾: "Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Αι προετοιμασίαι διά τας εορταστικάς εκδηλώσεις της προσεχούς Κυριακής και Δευτέρας συνεχίζονται.

Η προσπάθεια της Περινηγτικής εν συνεργασία μετά του Δήμου Μεσσήνης διά την δημιουργίαν συγχρονισμένων εκδηλώσεων κατά την Κυριακήν των Αποκρέω και την Καθαρά Δευτέρα έδωσε πέρυσι τους πρώτους θετικούς καρπούς της και υπάρχουν βάσιμοι ελπίδες

ότι εφέτος θα γίνει ένα βήμα ευρύ προς τα εμπρός. Αι εν λόγω προσπάθειαι αποβλέπουν εις το φορμάρισμα μιας παραδόσεως που υπάρχει στη Μεσσήνη για τα καρναβάλια ώστε να δημιουργηθούν αξιόλογοι και εξελικτικώς εντυπωσιακά εκδηλώσεις ικαναί να την καταστήσουν ένα κέντρο που θα συγκεντρώση τις ημέρες αυτές όσους δεν είναι δυνατόν για διάφορους λόγους να επισκεφθούν το καρναβάλι των Πατρών. Αι εκδηλώσεις αυτά εφέτος θα αρχίσουν την 11ην πρωινήν της Κυριακής 7ης Μαρτίου με αντιπροσωπευτική παρέλασι της "μασκαράτας" ανά τας οδούς της πόλεως με επί κεφαλής την Φιλαρμονική, ενώ το βράδυ θα γίνει πραγματικό ξεφάντωμα γύρω από τις "φωτιές" που θ' αναφτούν κατά συνοικίαν.

Ειδική επιτροπή θα περιέλθη την πόλι και θ' απονείμει βραβεία στους οργανωτές των τριών καλλιτέρων εκδηλώσεων γύρω από τις νυκτερινές φωτιές. Αιδή το μεγάλο ξεφάντωμα θα γίνει την Καθαροδευτέρα. Την 11ην πρωινήν θα λάβη χώρα η πρώτη παρέλασις του καρναβαλιού, ενώ την 4ην μ.μ. θα πραγματοποιηθή η μεγάλη παρέλασις του Καρναβαλιού συνοδευομένου υπό "αρμάτων", ομάδων φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων κ.λπ., ενώπιον της επιτροπής, θα ακολουθήσουν χοροί του συγκροτήματος Κουσιάδη και τοπικών χορευτικών ομάδων, αφή φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων κ.λπ. "

Στις εφημερίδες δημοσιεύεται το επίσημο πρόγραμμα των εκδηλώσεων⁽²⁵⁶⁾: "Η Περιηγητική Λέσχη Μεσσήνης κατήρτισε το πρόγραμμα των αποκριάτικων εκδηλώσεων, που θα λάβουν χώραν στη γείτονα την Κυριακήν και την Καθαρά Δευτέρα ως εξής:

Κυριακή (ώρα 11η πρωινή): Αντιπροσωπευτική παρέλασις μασκαράτων ανά τας οδούς της πόλεως, προπορευομένης της Φιλαρμονικής κ.λπ. Το βράδυ ξεφάντωμα χορών σε όλες τις φωτιές της πόλεως μέχρι πρωίας. Βράβευσι των τριών καλλιτέρων φωτιών.

Καθαρά Δευτέρα (ώρα 11η πρωινή): Παρέλασις του Καρναβαλιού διά των κεντρικών οδών της πόλεως υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής, πλαισιουμένου δι' αρμάτων και μετμηφισμένων ομάδων. Ωρα 12 μεσημβρινή: Εκφώνησις του σατιρικού λόγου του Καρναβαλιού από του εξώστου Ευστ. Δημοπούλου. Ωρα 3 μ.μ.: Ανοιγμα χορού υπό του μουσικοχορευτικού συγκροτήματος Κουσιάδη με ελληνικούς χορούς. Ωρα 4 μ. μ.: Μεγάλη παρέλασις του Καρναβαλιού και της ακολουθίας του (ντομινοφόροι, φουστανελλοφόροι, Αμαλίες, σάτιρες) και χοροί του συγκροτήματος Κουσιάδη. Ωρα 6.30 μ.μ.: Καύσις πυροτεχνημάτων εις την κεντρικήν πλατείαν της πόλεως.

Η ιστορική κρεμάλα της Μεσσήνης θα λειτουργή καθ' όλην την Καθαράν Δευτέραν δι' όσους επιθυμούν... γλυκόν θάνατον".

Το επόμενο ρεπορτάζ προετοιμασίας τονίζει ιδιαίτερως την προσπάθεια ένταξης των καρναβαλικών εκδηλώσεων στην προσπάθεια τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής. Προβλέπεται κινηματογράφισις των εκδηλώσεων, ενώ οργανώνεται τριήμερη εκδρομή των Νησιωτών της Αθήνας⁽²⁵⁷⁾: "Συμφώνως προς πληροφορίας εκ Μεσσήνης, επιβλητικός προβλέπεται ο εφετεινός εορτασμός του Καρναβαλιού εις την γείτονα κατά την Κυριακήν και Καθαράν Δευτέραν. Την οργάνωσιν των εορτών και τον καταρτισμόν του προγράμματος έχει αναλάβει το Τμήμα της Περιηγητικής Λέσχης Μεσσήνης του οποίου πρόεδρος είναι ο κ. Ι. Πλεμμένος και γεν. γραμματεύς ο κ. Ν. Χούλιαρης.

Εις τον εορτασμόν θα μετάσχουν και άλλαι οργανώσεις της πόλεως, θα βοηθήση δε οικονομικώς και ο Δήμος Μεσσήνης. Αι εκδηλώσεις του Καρναβάλλου θα κινηματογραφηθούν υπό ειδικού συνεργείου.

Εν τω μεταξύ η συρροή κόσμου και εκδρομέων εξ Αθηνών και άλλων πόλεων εφέτος προβλέπεται ανωτέρα παντός άλλου προηγούμενου έτους. Διά την εξυπηρέτησιν των εκδρομέων και των εορταστών γενικώς λαμβάνονται υπό των αρμοδίων τα ενδεικνυόμενα μέτρα.

Αξιοσημείωτον είναι ότι εφέτος οργανώνει τριήμερον εκδρομήν εις Μεσσήνην διά την παρακολούθησιν των εορταστικών εκδηλώσεων του Καρναβάλλου, ο εν Αθήναις Σύλλογος "Το Νησί". Αι τοπικαί αρχαί, το Τμήμα Περιηγητικής Λέσχης Μεσσήνης, αι λοιπαί οργανώσεις και οι Νησιώται γενικώς επιφυλάσσουν θερμοτάτην υποδοχήν εις τους εν Αθήναις διαμένοντας συμπατριώτας των και τους λοιπούς εκδρομείς".

Λόγω της προβλεπόμενης κοσμοσυρροής ανακοινώνεται η πύκνωσις των δρομολογίων του τρένου⁽²⁵⁸⁾: "Ανακοινούται εκ του ενταύθα Σταθμού των ΣΕΚ ότι προς διευκόλυνσιν των πανηγυριστών της Καθαράς Δευτέρας θα πυκνωθούν τα δρομολόγια της σιδηροδρομικής συγκοινωνίας Καλαμάτας-Μεσσήνης και τανάπαλιν. Ούτω από της 12.40 μ.μ. ώρας την Δευτέραν μέχρι της νυκτός θα αναχωρούν ανά μίαν ώραν αμαξοστοιχίαι εκ Καλαμάτας και Μεσσήνης".

Οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία σύμφωνα με το ρεπορτάζ της εφημερίδας, ενώ σημειώνεται και ένα απρόοπτο καθώς κατέρρευσε η εξέδρα των επισήμων χωρίς όμως να σημειωθούν τραυματισμοί. Λόγω της βροχής αναβλήθηκε η πρωινή παρέλασις του καρναβάλλου⁽²⁵⁹⁾: "Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας). Πλήρη επιτυχία είχαν αι διήμεροι εορταστικά εκδηλώσεις εις την πόλιν μας. Παρά το γεγονός ότι ο καιρός χθες (Δευτέρα ημέρα των εκδηλώσεων) τα έκαμε κυριολεκτικώς μούσκεμα, το πρόγραμμα εφηρμόσθη και οι χιλιάδες ξένοι και ντόπιοι πέρασαν ένα χαρούμενο διήμερο. Ούτω την 11ην π.μ. της Κυριακής επραγματοποιήθη μια αντιπροσωπευτική παρέλασις μασκαράτας με επικεφαλής την Φιλαρμονικήν η οποία κατεχειροκροτήθη. Η παρέλασις έδωσε το σύνθημα για την έναρξιν των εκδηλώσεων του Καρναβάλλου. Το βράδυ της Κυριακής προς την Δευτέρα απετέλεσε κατά κυριολεξίαν μίαν πρωτότυπην εορταστικήν παννυχίδα. Ολοι οι Νησιώτες ξενύχτησαν γύρω από τεράστιες φωτιές, πίνοντας, τραγουδώντας και χορεύοντας. Λόγω της βροχής η πρωινή παρέλασις του Καρναβάλλου ανεβλήθη και το πρόγραμμα ήρχισε την 2.30 μ.μ. με την εμφάνισιν του χορευτικού συγκροτήματος Κουσιάδη το οποίο κατεχειροκροτήθη. Ακολούθως εις την εκτεταμένην "πίστα" της πλατείας μπήκε το ντόπιο χορευτικό συγκρότημα των φουστανελλιάδων - που χόρεψαν το γνωστό πηδηχτό χορό - και οι "βλάχισσες" υπό τας ενθουσιώδεις εκδηλώσεις του πλήθους. Την 4ην μ.μ. ήρχισεν η μεγαλειώδης παρέλασις του Καρναβάλλου, το άρμα του οποίου ηκολούθηον άρματα σατιρίζοντα τον τοπικό αθλητισμό, τους αρχαιοκάπηλους, τους φίλους του Διονύσου. Μετά τα άρματα ηκολούθηον ομάδες ντομινοφόρων, φουστανελλιοφόρων κ.λπ. Το πρόγραμμα έκλεισε πάλιν με χορούς του συγκροτήματος Κουσιάδη. Το κέφι έφθασεν εις το κατακόρυφον όταν έσυραν τον Καλαματιανό ο νομάρχης κ. Λιβαδάς, ο δήμαρχος κ. Κούτσικας και ο τέως αρχηγός της Χωροφυλακής κ.

Μακρυνιώτης, ενώ τα χέρια των θεατών... πόνεσαν από τα χειροκροτήματα όταν η εξέδρα των επισήμων έπεσε... ευτυχώς στα μαλακά.

Ο Σύλλογος των εν Αθήναις Νησιωτών απένειμε βραβείον εις την Μανδοβινάταν Μεσσήνης, ενώ η οργανωτική επιτροπή απένειμε βραβεία εις τας καλύτερας πυράς. Εξ άλλου η ιστορική "Κρεμάλα" της Μεσσήνης ελειτουργησεν ολόκληρη την ημέρα".

Σε επιτυχία των εκδηλώσεων αναφέρεται και το ρεπορτάζ της εφημερίδας "Σημαία"⁽²⁶⁰⁾: "Παρά την επικρατήσασαν κακοκαιρίαν αι εκδηλώσεις κατά τον εορτασμόν της Καθαράς Δευτέρας εις Μεσσήνην υπήρξαν αρκετά ζωηραί και συνεκέντρωσαν πλήθη κόσμου εις την γείτονα. Η πρωινή παρέλασις του Καρναβάλλου, λόγω της βροχής ανεβλήθη αλλή' επραγματοποιήθη το απόγευμα. Του άρματος του Καρναβάλλου προηγείτο η Φιλαρμονική και ηκολούθουν άλληλα σατιρικά άρματα και όμιλοι μασκοφόρων και φουστανελλιάδων, επηκολούθησαν δε χοροί του συγκροτήματος Κουσιάδη και ομάδων εντοπίων. Την εορτήν έτίμησε διά της παρουσίας του ο νομαρχών διευθυντής κ. Λιβαδάς. Η όλη οργάνωσις του εορτασμού είχε αναληφθει υπό του Τμήματος Μεσσήνης της Περιγητικής Λέσχης, υπήρξε δε άριστη από πάσης πλευράς".

Ανάλογο είναι και το ρεπορτάζ της εφημερίδας "Θάρρος"⁽²⁶¹⁾: "Μεσσήνη - Υπό επιτυχίας εστέφθησαν αι διήμεροι εορταστικά εκδηλώσεις του καρναβάλλου εις την Μεσσήνην, παρά το γεγονός ότι την Δευτέραν επεκράτησαν δυσμενείς καιρικά συνθήκαι. Τας προμεσημβρινάς ώρας εγένετο παρέλασις μασκαράτας προηγουμένης της Φιλαρμονικής και την νύκτα το κοινόν διεσκέδασεν γύρω από μεγάλης φωτιές. Ο καρνάβαλλος παρήλασε την 2.30' μ.μ. τροποποιηθέντος του προγράμματος λόγω της πρωινής βροχής. Το συγκρότημα Κουσιάδη εξετέλεσε με επιτυχίαν χορούς".

ΤΟ 1966

Με το χορό του Παμίσου αρχίζουν τα δημοσιεύματα για τις καρναβαλικές εκδηλώσεις του 1966⁽²⁶²⁾: "Στη Μεσσήνη απόψε δίδεται ο χορός του αθλητικού Συλλόγου "Πάμισος" στην αίθουσα των Αφών Γαλανάκη (πρώην ΑΤΕ).

Ο χορός αυτός που κάθε χρόνο συγκεντρώνει όλην τον εκλεκτό κόσμο της γείτονος, αλλιά και πολλούς Καθαματιανούς, αναμένεται ότι θα αποτελέση φέτος το μεγαλύτερο κοσμικό γεγονός της χρονιάς για τη γειτονική μας πόλη".

Σε ρεπορτάζ προετοιμασίας εξάιρεται η συμβολή της Περιγητικής Λέσχης στην οργάνωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων⁽²⁶³⁾: "Αι προετοιμασίαι της γείτονος διά το διήμερο αποκρηάτικο εορταστικό πρόγραμμα ετερματίσθησαν. Το τμήμα της Περιγητικής Λέσχης Μεσσήνης τον οποίον έχει αναλάβει την οργάνωσιν των εκδηλώσεων του Καρναβάλλου, κατέβαλε φιλοτίμους προσπαθείας διά να καταρτίση ένα αξιόλογο πρόγραμμα ψυχαγωγίας τόσον των κατοίκων της γείτονος αλλιά και εκείνων που κατ' έτος συρρέουν εις την Μεσσήνην την Καθαροδευτέρα.

Ούτω συμφώνως προς το πρόγραμμα αι εκδηλώσεις θα αρχίσουν ολίγον προ της μεσημβρίας της Κυριακής 20ής Φεβρουαρίου με παρέλασιν ανά τας οδούς της πόλεως, ενώ το βράδυ της Κυριακής οι Νησιώτες θα ξενυχτήσουν γύρω από "τρανές" φωτιές, πίνοντες, χορεύοντες και τραγουδώντας.

Την 11ην π.μ. της Καθαροδευτέρας, ο Καρνάβαλος θα πραγματοποιήση την πρώτην παρέλασιν του επί μεγαλοπρεπούς άρματος ανά τας οδούς της πόλεως πλαισιούμενος υπό ομάδων μεταμφιεσμένων, αρμάτων και της Φιλαρμονικής, ενώ την 12ην ο Καρνάβαλος από εξώστου θα προηγήση τας εορτάς, επιφυλασσόμενος να εκφωνήση τον... βαρυσήμαντον ρόλον περί την 6ην μ.μ. της ίδιας ημέρας ενώπιον των επισήμων, προφανώς για να ... τ' ακούσουν και αυτοί.

Την 3ην μ.μ. το συγκρότημα ελληνικών χορών Κουσιάδη θα ανοίξη το χορό στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης και αμέσως κατόπιν θ' αρχίση η μεγάλη παρέλασις του Καρναβάλιου ακολουθουμένου υπό διαφημιστικών αρμάτων, ομάδων ντομινοφόρων, φουστανελλοφόρων κ.λπ. Μετά την παρέλασιν το συγκρότημα Κουσιάδη θα χορεύση ελληνικούς χορούς. Ολην την ημέρα η ιστορική κρεμάλα θα "κρεμάν" τους διερχόμενους. Το βράδυ θα καούν εντυπωσιακά πυροτεχνήματα. Εν συνεχεία οι Νησιώτες και επισκέπτες των θα το ρίξουν στο γλέντι -εις τα διάφορα κέντρα της πόλεως- μέχρι πρωίας".

Οι πληροφορίες είναι καθημερινές⁽²⁶⁴⁾: "Το πρόγραμμα των αποκριάτικων εκδηλώσεων εις την Μεσσήνην κατά το διήμερον της Κυριακής και της Καθαράς Δευτέρας, περιλαμβάνει, την πρώτην ημέραν παρέλασιν ανά τας οδούς της γείτονος και χορούς και την Καθαροδευτέραν παρέλασιν του Καρναβάλιου πλαισιουμένου από άρματα, φουστανελλοφόρους, Αμα-

Παρέλαση αρμάτων, δεκαετία 1960

λίες, ντομινοφόρους και μετρημφιεσμένες ομάδες πολιτών. Θα επακολουθήσει εορταστική προλόγισις υπό του Καρναβάλλου από τον εξώστην της οικίας Ευσταθίου Δημοπούλου και το μουσικοχορευτικό συγκρότημα Κουσιάδη θα χορεύση ελληνικούς χορούς. Επίσης θα καούν άφθονα θεαματικώτατα πυροτεχνήματα εις την κεντρικήν πλατείαν, ενώ η ιστορική "Κρεμάλα" θα λειτουργή από πρωίας μέχρι νυκτός".

Η "Σημαία" παροτρύνει τους αναγνώστες της να συμμετέχουν στις εκδηλώσεις που προγραμματίζονται⁽²⁶⁵⁾: "Στους συμπολίτες συνιστούμε να προσέξουν το σε άλλες στήλες δημοσιευόμενο πρόγραμμα τη Περιηγητικής για τις αποκριάτικες εκδηλώσεις της γείτονος Μεσσήνης, που θα αρχίσουν την Κυριακή το πρωί, θα αποκορυφωθούν το πρωί και το απόγευμα της Καθαράς Δευτέρας και θα τελειώσουν το βράδυ της ίδιας ημέρας με λαϊκούς χορούς και γενικό ξεφάντωμα στα κέντρα της πόλεως μέχρι πρωίας! Θα είναι μια πρώτη τάξεως ευκαιρία για αυτούς να χαρούν την Αποκρία και τα "κούλουμα" στη Μεσσήνη. Το μεγάλο πανηγύρι της Καθαροδευτέρας θ' αρχίση στις 11 π.μ. με παρέλασι του Καρναβάλλου και θα συνεχισθή με... εξάψηλο που θα απαγγείλει η Α. Μ. ο Καρνάβαλλος από τον εξώστην Δημοπούλου. Θα επακολουθήσει άνοιγμα του χορού από το θαυμάσιο μουσικοχορευτικό συγκρότημα Κουσιάδη".

Από την Περιηγητική Λέσχην ανακοινώνεται το επίσημο πρόγραμμα των εκδηλώσεων⁽²⁶⁶⁾: "Αποκριάτικες εκδηλώσεις στη Μεσσήνη

Κυριακή 20 Φεβρουαρίου 1966

Ωρα 11ην πρωινήν: Αντιπροσωπευτική παρέλασις ανά τας οδούς της πόλεως προπορευομένης της Φιλαρμονικής κ.λπ. και το βράδυ ξεφάντωμα χορών σε όλες τις φωτιές της πόλεως μέχρι πρωίας.

Καθαρά Δευτέρα

Ωρα 11ην πρωινήν: Παρέλασις του Καρναβάλλου διά των κεντρικών οδών της πόλεως υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής ηλαισιουμένου δι' αρμάτων και μετρημφιεσμένων ομάδων.

Ωρα 12ην μ.: Εορταστική προλόγησις υπό του Καρναβάλλου εκ του εξώστου Ευσταθίου Δημοπούλου.

Ωρα 15.00: Άνοιγμα χορού υπό του μουσικοχορευτικού συγκροτήματος (Κουσιάδη) με ελληνικούς χορούς.

Ωρα 16.00: Η μεγάλη παρέλασις του Καρνάβαλλου προπορευομένης της Φιλαρμονικής, ακολουθούν τα άρματα, οι ομάδες Ντομινοφόρων, Φουστανελλοφόρων, Αμαλιών, διαφόρων σατιρικών ομάδων, και η εκφώνησις του σατιρικού λόγου υπό του Καρναβάλλου ενώπιον της Επιτροπής. Μετά την παρέλασιν θα εκτελεσθή χορός υπό του συγκροτήματος (Κουσιάδη).

Ωρα 19.30: Καύσις πλουσίων και φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων εις την κεντρικήν πλατείαν. Η φιλαρμονική καθ' όλην την διάρκειαν του προγράμματος θα παινίζει διάφορους ελληνικούς ρυθμούς.

Η ιστορική κρεμάλα της Μεσσήνης, θα λειτουργή καθ' όλην την Καθαράν Δευτέραν δι' όσους επιθυμούν γλυκόν θάνατον. Μετά το πέρας των εκδηλώσεων θα επακολουθήσουν

χοροί μέχρι πρωίας εις τα διάφορα κέντρα της πόλεως μέχρι ξεφαντώματος.

Οργάνωσις Ελληνική Περιηγητική Λέσχη - Τμήμα Μεσσήνης".

Αυτή τη χρονιά ο καιρός ήταν... με το καρναβάλι και πλήθη κόσμου συρρέουν στη Μεσσήνη⁽²⁶⁷⁾: "Μεσσήνη - Ο καιρός ευνόησε χθες... σκανδαλωδώς την πόλιν μας και επέτρεψε να όχι μόνον εις τους Νησιώτες αλλήλα και εις πλήθη εκδρομίων από τα γύρω χωριά, από την Καλαμάτα αλλήλα και από μακρύτερα ακόμη, να παρακολουθήσουν το καθαροδευτεριάτικο γλέντι και ν' απολαύσουν τον Καρνάβαλον εις όλην του την... δόξα. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι εφέτος, λόγω των προσπαθειών που είχε καταβάλει η Περιηγητική Λέσχη Μεσσήνης διά την αρτίαν οργάνωσιν, οι εορταστικές εκδηλώσεις σημείωσαν εξαιρετική επιτυχίαν. Ιδιαίτερος χειροκροτήθη το συγκρότημα λαϊκών χορών Κουσιάδη.

Ο εορτασμός άρχισεν ολίγον προ της μεσημβρίας διά της παρελάσεως του Καρναβαλίου, πλαισιουμένου υπό μετεμφιεσμένων και προηγουμένης της Φιλαρμονικής, διά μέσου των κεντρικών οδών.

Περί την 3ην μ.μ. το χορευτικόν συγκρότημα Κουσιάδη άνοιξε τον χορόν και μετά από μίαν ώραν επηκολούθησε η μεγάλη παρέλασις του Καρναβαλίου ακολουθουμένου από ομάδες ντομινοφόρων, φουστανελλοφόρων, Αμαλιών κ.λπ. Μετά την εκφώνησιν σατιρικού λόγου, επηκολούθησαν και πάλιν χοροί από το συγκρότημα Κουσιάδη.

Εν συνεχεία το γλέντι "άναψε" κυριολεκτικά, ενώ παραλληλῆως η "κρεμάλα" ευρίσκετο συνεχώς εν λειτουργία και τα... θύματά της "έταζαν" εις τους "δημίους" διά να τους επαναφέρουν εις την γην".

Η συμμετοχή των Καλαματιανών είναι εντυπωσιακή⁽²⁶⁸⁾: "Ολόκληρη σχεδόν η Καλαμάτα μεταφέρθηκε προχθές στην Μεσσήνη για να γιορτάση μαζί με τους Νησιώτες την Καθαρά Δευτέρα και να παρακολουθήση την αρκετά καλή οργανωμένη παρέλασι του Καρναβαλίου και τις άλλες αποκριάτικες εκδηλώσεις που συνέθεταν ένα πραγματικά ωραίο εορταστικό σύνολο. Ο συνωστισμός στα μέσα συγκοινωνίας ήταν πρωτοφανής τόσο κατά την αναχώρησι όσο και κατά την επιστροφή. Πολλοί μάλιστα ξέμειναν αργά τη νύκτα στη Μεσσήνη χωρίς να βρίσκουν μέσο επιστροφής. Τους εξυπηρέτησαν όμως τα ταξί που εκινούντο αενάως μεταξύ των δύο πόλεων".

Οι μάχες για μια θέση στα μέσα μεταφοράς πιστοποιούν... του λόγου το αληθές⁽²⁶⁹⁾: "Η Μεσσήνη συνεκέντρωσε πολύ κόσμο με τις εορτές του Καρναβαλίου, τόσον που ήταν αδύνατον να εξυπηρετηθή με τα συγκοινωνιακά μέσα και διεξήχθησαν ομηρικές μάχες για την κατάληψιν οχημάτων".

Η "Σημαία" επανέρχεται προβάλλοντας τη συμμετοχή του Συλλόγου "Το Νησί", τη συμβολή του Γιάννη Στεφόπουλου στην παρουσία της Φιλαρμονικής⁽²⁷⁰⁾ και εκφράζοντας ευχαριστίες σε διάφορους παράγοντες⁽²⁷¹⁾: "Μεσσήνη (Του ανταποκριτού μας) - Πραγματική κοσμοθάλασσα στο Νησί την προχθεσινή Καθαρά Δευτέρα. Πλήθη κόσμου απ' όλα τα γύρω κέντρα και ιδιαίτερα την Καλαμάτα παρηκολούθησαν τις όμορφες εκδηλώσεις του Νησιώτικου Καρναβαλιού. Οργάνωσις άριστη δρώντος Συλλόγου της Περιηγητικής Λέσχης (Τμήμα Μεσσήνης) που με την συμπαράστασι του Συλλόγου των Μεσσηνίων Αθηνών και Πειραιώς "Το Νησί" κατώρθωσε να αξιοποιήσει τα γραφικά αποκριάτικα έθιμα της Μεσσή-

νης. Εκατοντάδες μέλη του συλλόγου αυτού με επικεφαλής τον γενικό γραμματέα του κ. Τρύφωνα Πανουσόπουλον κατέβηκαν την ημέρα αυτή στο Νησί, παρηκολούθησαν και ελάμπρυναν με την παρουσία τους την ωραία αυτή εκδήλωση της ιδιαίτερας τους πατρίδας. Οι αρχές της Καλαμάτας και της Μεσσήνης ετίμησαν με την παρουσία τους το εξαιρετικό αυτό πανηγύρι της χαράς, του κεφιού και του γληντιού.

Όσο για το περίφημο χορευτικό συγκρότημα της Αθήνας, του κ. Κουσιάδη δεν μπορώ να βρω τα κατάλληλα λόγια και τα χρώματα για να δώσω με ζωντάνια την εξαιρετική του εμφάνιση και να περιγράψω τον σπάνιο ρυθμό του που κυριολεκτικά συνήρπασε τα πλήθη και χειροκροτήθηκε με ενθουσιασμό.

Στην άριστη επιτυχία των εκδηλώσεων αποφασιστικά συνέβαλε η άρτια τώρα Φιλαρμονική μας με τον αρχιμουσικό της κ. Γιάννη Στεφόπουλο.

Η ιστορική Κρεμάλα ανέπτυξε και αυτή μεγάλη δραστηριότητα και... εξετέλεσε πολλούς και ιδιαίτερα ξένους καταδικασμένους από τους χειριστές της σε θάνατο δι' αγχόνης... έτσι για τα χρόνια πολλά...

Θα ήταν παράλειψις αν δεν υπεγράμμιζα την παραδειγματική τάξη που επεκράτησε κατά την διάρκεια όλων αυτών των εκδηλώσεων, χάρις εις την ευγένειαν και την πολιτισμένη συμπεριφορά των αστυνομικών μας οργάνων υπό τους διοικητές των κ.κ. Ρούσσον και Μπούζαν και τον ακούραστον υποδιοικητή των. Τους συγχαίρομεν και τους ευχαριστούμε οι Νησιώτες για τους κόπους που κατέβαλαν.

Τέλος πρέπει να εξαρθή η συμβολή του 4ου ΚΤΕΛ εις την μεταφοράν και την επιστροφήν των χιλιάδων ξένων μας. Στον πρόεδρό του και τους σταθμάρχας κ.κ. Δ. Κουταβάν, Ι. Μουλάν αξίζει η ευγνωμοσύνη μας.

Μαζί με τις ευχαριστίες μας προς όσους ετίμησαν την ωραία μας εκδήλωση, και σ' όσους συνέβαλαν στην επιτυχία της πρέπει να συγχαρούμε την οργανωτική επιτροπή που μας χάρισε κάτι που για πρώτη φορά γνώρισε η Μεσσήνη.

Πότης Λουκάκος".

Σε ανάλογο κλίμα φιλοξενούνται στην εφημερίδα και οι ευχαριστίες της Περινηγτικής Λέσχης για το Σύλλογο "Το Νησί": "Το Τμήμα της Ελληνικής Περινηγτικής Λέσχης Μεσσήνης, θεωρεί υποχρέωσίν του, όπως και δημόσια εκφράση τας θερμάς και απείρους ευχαριστίας του, προς τον Σύλλογον "Το Νησί" των εν Αθήναις εγκατεστημένων συμπατριωτών μας, διά την συμμετοχήν του εις τας εορταστικάς εκδηλώσεις της Καθαράς Δευτέρας. Όπως και κατά το παρελθόν, έτσι και εφέτος, συνέβαλεν δίδοντας ως δώρον 1.000 δρχ. εις την ομάδα των Ντομινοφόρων και έτερον δώρον 500 δρχ. εις τας Αμαλίας, συμπατριωτών μας.

Τους ευχαριστούμε και τους ευχόμεθα χρόνια πολλά".

Το "Θάρρος" μας ενημερώνει και πάλι για την παρουσία των φουστανελλοφόρων στην Καλαμάτα για τα καλέσματα⁽²⁷²⁾: "Παρεπόμενα του καρναβαλιού... Τις απογευματινές ώρες προχθές διεκόπη η κυκλοφορία στην οδό Αθηνών και Κολλοκοτρώνη προ του δημαρχείου, από ενθουσιώδεις Νησιώτες που εκόρευαν συνοδεία πνευστών οργάνων. Εφαίνοντο να διασκέδαζαν περίφημα, αλλήλ' επίσης περίφημα διεσκέδαζε και το κοινό που τους παρακολούθησε".

Καρναβάλι τη δεκαετία του 1960
ΓΑΚ Μεσσηνίας αρχείο Χρήστου Αλιεφέρη

ΤΟ 1967

Με το χορό του "Παμίσου" ξεκινάνε και οι περιγραφές για το 1967⁽²⁷³⁾: «Σάββατο 4.3.67 στην αίθουσα Κ. Τσέλιου ο μεγάλος ετήσιος χορός του Παμίσου Γ.Π.Σ. Μεσσήνης. Μεγάλη λαχειοφόρος αγορά και όπως πάντα εκπλήξεις».

Στο πρόγραμμα που δημοσιεύεται ο Καρνάβαλος προβλέπεται να προλογήσει το πρωί και να εκφωνήσει λόγο το απόγευμα⁽²⁷⁴⁾: «Αποκριάτικες εκδηλώσεις στη Μεσσήνη

Πρόγραμμα εορταστικής εκδηλώσεως Καθαράς Δευτέρας

Ωρα 11ην πρωινήν: Παρέλασις του Καρναβάλλου διά των κεντρικών οδών της πόλεως υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής πλαισιουμένου δι' αρμάτων και μετρημφισμένων ομάδων.

Ωρα 12ην μ.: Εορταστική προλόγησις υπό του Καρναβάλλου εκ του εξώστου κ. Ευσταθίου Δημοπούλου.

Ωρα 14.30: Ανοιγμα χορού υπό του μουσικοχορευτικού συγκροτήματος (Κουσιάδη) με ελληνικούς χορούς.

Ωρα 15.30: Η μεγάλη παρέλασις του Καρνάβαλλου προπορευομένης της Φιλαρμονικής, ακολουθούν τα άρματα, ομάδες ντομινοφόρων και μετρημφισμένων και η εκφώνησις του σατιρικού λόγου υπό του Καρναβάλλου ενώπιον της επιτροπής. Μετά την παρέλασιν θα εκτελεσθή χορός υπό του συγκροτήματος Κουσιάδη.

Ωρα 19.30: Καύσις πλουσίων και φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων εις την κεντρικήν πλατείαν. Η Φιλαρμονική καθ' όλην την διάρκειαν του προγράμματος θα παιανίζει διάφορους ελληνικούς ρυθμούς. Η ιστορική κρεμάλα της Μεσσήνης, θα λειτουργή καθ' όλην την Καθαράν Δευτέραν δι' όσους επιθυμούν γλυκόν θάνατον.

Μετά το πέρας των εκδηλώσεων θα επακολουθήσουν χοροί μέχρι πρωίας εις τα διάφορα κέντρα της πόλεως μέχρι ξεφαντώματος.

Οργάνωσις Ελληνική Περιηγητική Λέσχη (Τμήμα Μεσσήνης)».

Παρά την προετοιμασία και την επιτυχία των προηγούμενων χρόνων "Τα Νέα" γράφουν για "πενιχρή" κίνηση⁽²⁷⁵⁾: «Η Μεσσήνη γλήντησε την νύκτα της Κυριακής γύρω από τις τεράστιες φωτιές που ανάφτηκαν κατά τα καθιερωμένα στις γειτονιές αλλή η κίνησις την Καθαροδευτέρα ήτο μάλληλον πενιχρά. Ο τόνος της διασκεδάσεως είχε κατέλθη αισθητώς. Χαρακτηριστικόν είναι ότι και ο Καρνάβαλλος ακόμη εξεφώνησε τον σατιρικόν του από... χαμηλότερον ύψος. Δηλαδή ο λόγος εξεφωνήθη από του άρματος και όχι από... εξώστου όπως ήλιητε».

Στα ψιλά περνάει το καρναβάλι και στη "Σημαία"**(276)**: «Την Καθαρή Δευτέρα οι Καλαματιανοί γιόρτασαν τα κούλουμα με γενική εξόρμησι προς τις εξοχές. Ο Άγιος Κωνσταντίνος, η Ζωοδόχος Πηγή, τα Γιαννιτσάνικα, η Αγία Σιών, ο Αλμυρός, οι Μύλλοι, η Παραλία, ήταν το επίκεντρο της οικογενειακής διασκεδάσεως των συμπολιτών. Πολλοί, όμως, εξέδραμαν στην Μεσσήνη, όπου δεν απήλυσαν μόνο τις ποικίλες καρναβαλικές εκδηλώσεις της, ως και τους χορούς του μπαλλήτου Κουσιάδη, αλλή και μερικοί απ' αυτούς και την... γλύκα της πατροπαράδοτης νησιώτικης κρεμάλας, που λειτούργησε και φέτος επί δικαίους και αδικούς!

Α.».

Μικρή η είδηση και στο "Θάρρος" που μιλάει όμως για "μοναδικό υπαίθριο ξεφαντώμα"⁽²⁷⁷⁾: «Στη γείτονα Μεσσήνη οι αποκρίατικες εκδηλώσεις, όπως κάθε χρόνον, επήραν τη μορφή ομαδικού υπαίθριου ξεφαντώματος, με παρέλταση του Καρναβάλλου, με χορούς, με καύση πυροτεχνημάτων και με τη λειτουργία της γραφικής "Κρεμάλας", από την οποία πολλοί επέρασαν, χωρίς να... απαχονισθούν, αφού "έταξαν" και κατέβαλαν αυτοστιγμαί. Στην επιτυχία των εκδηλώσεων συνέβαλεν αποφασιστικά ο δήμαρχος κ. Δ. Κούτσικας».

ΤΟ 1968

Το 1967 γίνεται πραξικόπημα και επιβάλλεται δικτατορία. Ο εκλεγμένος δήμαρχος Δημ. Κούτσικας απομακρύνεται και στη θέση του διορίζεται ο Μιχάλης Γεωργιόπουλος. Η χούντα όπως και όλα τα δικτατορικά καθεστώτα, επιχειρεί να προσφέρει "άρτον και θεάματα" οργανώνοντας εκδηλώσεις στα δικά της μέτρα. Και μια ηλαϊκή γιορτή όπως αυτή του Νησιώτικου καρναβαλιού αποτελεί μια καλή ευκαιρία. Και οι εκδηλώσεις του 1968 ξεκινούν ουσιαστικά με... απαγόρευση του καρναβαλιού: Δεν επιτρέπονται οι μάσκες, η καρναβαλική αθυροστομία, η σάτιρα των χουντικών που έγιναν... πολιτικοί, οι αετοί και τα αερόστατα «εντός κατωκημένων μερών εν γένει». Η τελευταία απαγόρευση όσο και αν φαίνεται πε-

ρίεργο, γίνεται για να αποφευχθούν φαινόμενα ανύψωσης αετών και αερόστατων με συνθήματα κατά της χούντας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι δεν απαγορεύονται απλώς όλα τα παραπάνω, αλλά οι παραβάτες θα οδηγούνται στο δικαστήριο.

Το πλήρες κείμενο της ανακοίνωσης έχει ως εξής⁽²⁷⁸⁾:

«Η Διοίκηση Χωροφυλακής Μεσσηνίας ανακοινώνει ότι δι' Αστυνομικής Διατάξεως απαγορεύεται:

1) Το φέρειν εις τας οδούς και δημόσιους τόπους εν γένει προσωπίδας παντός τύπου (μάσκες) όπως και το εκθέτειν τοιαύτας.

2) Τα άσεμνα θεάματα ως και αι θίγουσαι τα δημόσια ήθη εκφράσεις και παραστάσεις εις τας οδούς και εν γένει δημόσιους τόπους.

3) Η διακωμώδησις πολιτικών ή άλλων προσώπων ημεδαπών ή ξένων κρατών δυναμένη να προκαλέση διατάραξιν της κοινής ησυχίας και τάξεως.

4) Η πώλησις και χρήσις πολύχρωμων κομφετί ως και τοιούτων συλληγομένων εκ των οδών και δαπέδων, επιτρεπομένης της πωλήσεως μόνον μονοχρώμων τοιούτων.

5) Η υπό παντός ατόμου ανύψωσις χαρτίνων αετών, παρεμφερών άλλων παιδιών και χαρτίνων σφαιρών (αεροστάτων) εντός κατωκημένων μερών εν γένει.

Οι παραβάται θα παραπέμπωνται εις το αρμόδιον δικαστήριο.

Εκ της Διεθύσεως Χωροφυλακής Μεσσηνίας».

Τα δημοσιεύματα προετοιμασίας αρχίζουν περιγράφοντας το πρόγραμμα⁽²⁷⁹⁾: «Όπως κάθε χρόνο έτσι κι εφέτος πρωτοβουλία του Δήμου Μεσσήνης θα εορτασθή η πατροπαράδοτος Καθαρά Δευτέρα εις την πόλιν της Μεσσήνης.

Το εορταστικόν πρόγραμμα άρχεται, επισήμως, το βράδυ του Σαββάτου με τον μεγάλον ετήσιον χορόν της Φιλαρμονικής και συνεχίζεται την Κυριακήν το βράδυ με τις θεόρατες φωτιές στις γειτονιές.

Η Α. Μ. ο βασιληάς του κεφιού ο Καρνάβαλος εισέρχεται θριαμβευτικώς επί άρματος εις την πόλιν συνοδεία φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών και λογής λογής σατυρικών αρμάτων, προπορευομένης πάντοτε της Φιλαρμονικής, και από κεντρικού εξώστου της γραφικής πλατείας εκφωνείται ο πανηγυρικός της ημέρας.

Το σύνθημα του κεφιού και της χαράς έχει πλέον δοθή και όλοι οι Νησιώτες και ξένοι ξεχύνονται στους δρόμους γληντώντας κατά μεγάλης παρέες μέχρι των πρωινών ωρών της Τρίτης.

Παράλληλα ένα άλλο πατροπαράδοτον έθιμον, χρονολογούμενον από Τουρκοκρατίας, και ένα από τα ωραιότερα θεάματα της ημέρας είναι η ιστορική "Κρεμάλα" η οποία αρχίζει την λειτουργίαν της από τας πρωινάς ώρας μέχρις αργά τη νύχτα».

Πανομοιότυπο είναι το κείμενο στην εφημερίδα "Τα Νέα"⁽²⁸⁰⁾: «Πρωτοβουλία του Δήμου Μεσσήνης θα εορτασθή η πατροπαράδοτος Καθαρά Δευτέρα εις την πόλιν της Μεσσήνης. Το εορταστικόν πρόγραμμα άρχεται επισήμως το βράδυ του Σαββάτου με τον μεγάλον ετήσιον χορόν της Φιλαρμονικής και συνεχίζεται την Κυριακήν το βράδυ με τις θεόρατες φωτιές στις γειτονιές.

Ο Καρνάβαλος ο οποίος εισέρχεται θριαμβευτικώς επί άρματος εις την πόλιν συνοδεία

φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων και λογής-λογής σατιρικών αρμάτων, προπορευομένης πάντοτε της Φιλαρμονικής και από κεντρικού εξώστου της γραφικής πλατείας εκφωνείται ο πανηγυρικός της ημέρας.

Το σύνθημα του κεφιού και της χαράς έχει πλέον δοθή και όλοι οι Νησιώτες και ξένοι ξεχύνονται στους δρόμους γληεντώντας κατά μεγάλες παρέες μέχρι των πρωινών ωρών της Τρίτης.

Παράλληλα ένα άλλο πατροπαράδοτο έθιμον, χρονολογούμενον από της Τουρκοκρατίας, και ένα από τα ωραιότερα θεάματα της ημέρας είναι η ιστορική "Κρεμάλα" η οποία αρχίζει την λειτουργίαν της από τας πρωινάς ώρας μέχρι αργά τη νύκτα».

Το διαφημιστικό πρόγραμμα αλληλάζει και φαίνεται στο σχετικό κείμενο όπου ο Νησιώτικος καρνάβαλος κάνει... βόλτες ανά τον κόσμο για συνομιλίες με φημισμένους συναδέλφους του και αναμένεται στην κρεμάλα όπου θα τον υποδεχθούν συνεργάτες και φίλοι με τα... παρατσούκλια τους⁽²⁸¹⁾: «Τελευταίως ο Καρνάβαλος Μεσσήνης επεσκέφθη την Νεάπολιν και την Φλωρεντίαν της Ιταλίας και αφού έκανε τις διακοπές του εις το Κάπρι το Σαββάτο της πρώτης Αποκρέω με ακολουθίαν μεγάλης μασκαράτας έκανε την εμφάνισίν του εις τα μεγαλύτερα κέντρα της Πλάκας των Αθηνών και την Κυριακή ανεχώρησε διά Πάτρας όπου είχε συνομιλίας με τον Καρνάβαλον Πατρών. Εντός των ημερών αναμένεται εις Μεσσήνην όπου θα καταλύση εις το κέντρον Κρεμάλα. Εκεί θα τον αναμένουν οι τοπικοί παράγοντές του Τσόχας, Πράπαρας, Καραγκούνας και Τραγανίτσας ίνα τον συνοδεύσουν μέχρι του εξώστου όπου θα ομιλήση βαρυσήμαντον λόγον προς τον λαόν της Μεσσήνης την Καθαράν Δευτέραν».

Το πρόγραμμα αυτή τη χρονιά υπογράφεται από την Οργανωτική Επιτροπή του δήμου καθώς οι εκδηλώσεις τελούν υπό έλεγχο στο πνεύμα των απαγορεύσεων που προαναφέρθηκαν⁽²⁸²⁾:

«Πρόγραμμα εορταστικών εκδηλώσεων Καθαράς Δευτέρας στη Μεσσήνη

Κυριακή 3 Μαρτίου

Ωρα 8 μ. μ. Εναρξίς εορταστικών εκδηλώσεων - Αποκρηάτικες φωτιές.

Σε όλες τις ρούγες του Νησιού χοροί φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών, γύρω απ' αυτές μέχρι πρωίας.

1ον και 2ον χρηματικόν βραβείον εις τας καλλιτέρας δύο.

Γενικόν νυκτερινόν αποκρηάτικον ξεφάντωμα με συμμετοχή Φιλαρμονικής κ.λπ.

Καθαρά Δευτέρα 4 Μαρτίου

Ωρα 11 π.μ. Πρώτη εμφάνισις πομπής Καρναβάλλου συνοδεία φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών, Μανδοлинάτας, Φιλαρμονικής και λοιπών σατιρικών αρμάτων.

Ωρα 11.30 π.μ. Αναπαράστασις του εθίμου της ιστορικής Κρεμάλλας εις την ιστορικήν αυτήν τοποθεσίαν.

Ωρα 3 μ.μ. Επανάληψις αναπαραστάσεως.

Ωρα 4 μ.μ. Θριαμβευτική είσοδος του Καρναβάλλου εις την Κεντρικήν Πλατείαν συνοδευομένου υπό όλων των σατιρικών αρμάτων και λοιπών ομάδων. Εκφώνησις πανηγυρικού της ημέρας.

Ωρα 5.30 μ.μ. Απονομή επάθλων εις τα καλλίτερα σκετς και ομάδες παρά της Ελληνοδίκου Επιτροπής.

Ωρα 5.30 μ.μ. Γενικόν ξεφάντωμα με ελληνικούς χορούς φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών και λοιπών ομάδων καθώς και των επισήμων και λοιπών παρευρισκομένων εις την Κεντρικήν Πλατείαν με συμμετοχήν της Φιλαρμονικής.

Ωρα 7 μ.μ. Καύσις φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων εις την Κεντρικήν Πλατείαν.

Ωρα 7.30 μ.μ. Λαμπαδηφορία μεταμφιεσμένων και εν συνεχεία γλέντι μέχρι πρωίας εις τα διάφορα κέντρα της πόλεως.

Εκ της Οργανωτικής Επιτροπής του Δήμου».

Παράλληλα με ξεχωριστές συνεχείς καταχωρίσεις όπως ήδη έχει αναφερθεί, δημοσιεύεται κείμενο του δασκάλου Ηλία Παρασκευόπουλου για την αναπαράσταση του κρεμάσματος της γριάς Συκούς. Ετσι για δεύτερη φορά "παντρεύεται" ο μύθος με το έθιμο, ενώ για πρώτη παρουσιάζεται δραματοποιημένη η ιστορία.

Στο καρναβάλι σημειώνεται κοσμοσυρροή σύμφωνα με την εφημερίδα "Τα Νέα"⁽²⁸³⁾: «Κοσμοσυρροή χθες εις την Μεσσήνην. Λεωφορεία, αυτοκιντμάξες, ταξί και ΙΧ μετέφεραν χιλιάδες επισκέπτας εις την γείτονα όπου είχε την τιμητικήν του ο Καρνάβαλος. Σύμφωνα με το πρόγραμμα οι εορταστικές εκδηλώσεις άρχισαν από την Κυριακή, αλλή την Καθαρά Δευτέρα πήραν το καθιερωμένο τοπικό χρώμα. Η Μεσσήνη διακοσμημένη με αποκριάτικες "φιγούρες" και επιγραφές, υποδεχόταν τους ξένους της που συνέρρευσαν από την Καλαμάτα και τα γύρω χωριά.

Η πρώτη εμφάνις της πομπής του Καρναβάλου, συνοδεία φουστανελλοφόρων, Αμαλιών, μανδοлинάτας και προηγούμενης της Φιλαρμονικής, έγινε την 11ην π.μ. και εν συνεχεία έγινε η αναπαράστασις του εθίμου της Κρεμάλας.

Ο δήμαρχος Μεσσήνης κ. Μιχ. Γεωργιόπουλος, πανταχού παρών, κατέβαλε κάθε προσπάθεια για την επιτυχίαν των εκδηλώσεων και η Χωροφυλακή της γείτονος εμερίμνησε για την τήρησι της τάξεως. Η πανηγυρική όμως εμφάνις του Καρναβάλου εις την κεντρικήν πλατείαν της Μεσσήνης έγινε την 4ην μ.μ. ενώπιον χιλιάδων Νησιωτών και ξένων επισκεπτών.

Την εκδήλωσιν αυτήν παρνηκοιούθησε ο νομάρχης κ. Κακούρης, ο στρατιωτικός διοικητής συνταγματάρχης κ. Παναγιωτάκος, ο διοικητής Χωροφυλακής αντισυνταγματάρχης κ. Βλάχος, οι πρωτοδίκαι κ.κ. Κουρογένης και Καστρινός, ο διευθυντής Νομαρχίας κ. Κουρομιχελάκης, ο αντιδήμαρχος κ. Καντής, αι αρχαί της γείτονος κ.ά.

Το άρμα του Καρναβάλου... εισέβαλε θριαμβευτικώς εις τον χώρον της πλατείας και ακολούθησε ένα άλλο άρμα με αναπαράστασι της χειρουργικής επεμβάσεως μεταμοσχεύσεως καρδιάς. Επίσης... παρήλασε η μανδοлинάτα καθώς και φουστανελλοφόροι και ντομινοφόροι. Ο Καρνάβαλος έψαλε τα... εξ αμάξης επί ημίσειαν σχεδόν ώραν και επηκοιούθησε χορός εις την εξέδραν που είχε στηθή γι' αυτόν ακριβώς τον σκοπόν εις το κέντρον της πλατείας.

Εν συνεχεία εγένετο η βράβευσις των καλυτέρων μεταμφιέσεων και από τις 6.30 άρχισε γενικό ξεφάντωμα με ελληνικούς χορούς. Την 7ην μ.μ. εκάψαν πυροτεχνήματα, επηκο-

λούθησε λαμπαδηφορία μεταμφιεσμένων και γλέντι που διήρκεσε μέχρι αργά τη νύχτα».

Σε ανάλογο κλίμα και το ρεπορτάζ στην εφημερίδα "Θάρρος"⁽²⁸⁴⁾: «Η Καθαμάτα έδωσε την Καθαροδευτέρα το παρών εις το Καρναβάλι της Μεσσήνης. Λεωφορεία, αυτοκιντάμαξες, ΙΧ αυτοκίνητα και μοτοποδήλατα εχρησιμοποιήθησαν για την μετάβασι των συμπολιτών εις την γείτονα. Δεν υπήρξε όμως κατώτερη και η προσέλευσις κατοίκων της υπαίθρου εις το καθαροδευτεριάτικο γλέντι της Μεσσήνης.

Εξ άλλου εκ των επισήμων τας εκδηλώσεις παρακολούθησαν ο νομάρχης κ. Κακούρης, ο στρατιωτικός διοικητής συνταγματάρχης κ. Παναγωγιάκος, ο δ/ντής της Νομαρχίας κ. Κουρομιχελάκης, ο δ/ντης Χωροφυλακής Μεσσηνίας αντισυνταγματάρχης κ. Βλάχος, οι πρωτοδίκα κ.κ. Κουρογένης και Καστριός, ο αντιδήμαρχος Καθαμάτας κ. Σόλων Καντής κ.ά.

Αι εκδηλώσεις ήρχισαν από το βράδυ της Κυριακής με γλέντι γύρω από πελώριες φωτιές και συνεχίσθησαν την Καθαροδευτέρα. Παρελάσεις φουστανελλοφόρων και ντομινοφόρων με επικεφαλής την Φιλαρμονικήν και την συμμετοχήν της Μανδοлинάτας Μεσσήνης, πανηγυρική εμφάνισις του Καρναβάλιου εις την πλατείαν της γείτονος, χοροί, σατιρικοί λόγοι και άλλες εκδηλώσεις απέτέλεσαν ένα πραγματικό ξεφάντωμα, ενώ η πατροπαράδοτη "κρεμάλα" ειργάζετο από πρωίας μέχρι αργά την νύχτα. Εφέτος μάλιστα ο δήμαρχος εκαινοτόμησε εις το σημείον αυτό, εγκαινιάσας την αναπαράστασιν του απαχονισμού της γρηάς Συκούς.

Την 7ην μ.μ. εκάψαν θεαματικά πυροτεχνήματα και εδόθησαν τα βραβεία εις τους καλύτερους μετεμφιεσμένους. Ο δήμαρχος κ. Γεωργιόπουλος ειργάσθη εντατικά για την επιτυχία όλων των αποκριάτικων εκδηλώσεων».

Στο ρεπορτάζ που δημοσιεύεται στην "Σημαία" υπάρχουν και ορισμένα ονόματα από αυτούς που πήραν μέρος στην αναπαράστασι της γριάς Συκούς⁽²⁸⁵⁾: «Με συμμετοχήν χιλιάδων λαού που συνέρρευσε από την Καθαμάταν και τας γύρω κοινότητας, η Μεσσήνη εώρτασε προχθές με χαρά και αδιάπτωτο κέφι την Καθαρά Δευτέρα, με τα καθιερωμένα έθιμα του Καρναβάλιου, της Κρεμάλας και των ελληνικών χωρών. Η πόλις είχε διακοσμηθή καταλλήλως, δημιουργούσα ευχάριστον εντύπωσιν εις τον επισκέπτην. Ο απογευματινός εορτασμός που ήτο και η κυριώτερα εκδήλωσις του διήμερου αποκριάτικου γλεντιού άρχισε με την θριαμβευτικήν και εν πομπή είσοδον του Καρναβάλιου πλαισιουμένου από ομίλους μασκαράδων και φουστανελλοφόρων, και ωλοκλήρωθη με τους εθνικούς χορούς που εχόρευσαν εις την κεντρικήν πλατείαν και εις ειδικώς στηθείσαν εξέδραν όμιλοι γυναικών και ανδρών με εθνικάς ενδυμασίας καθώς και άλλων μετεμφιεσμένων.

Τας εκδηλώσεις αυτάς παρηκολούθησαν ο νομάρχης Μεσσηνίας κ. Κακούρης, ο στρατιωτικός διοικητής συνταγματάρχης κ. Παναγιωτάκος, ο προσωπάρχης του υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας αντιπλοίαρχος Λ. Σ. κ. Τόσης, ο υποδιοικητής της Ανωτέρας Διοικήσεως Χωροφυλακής κ. Ζήρας, ο διευθυντής Νομαρχίας κ. Κουρομιχελάκης, ο αντισυνταγματάρχης κ. Κουρής, οι λιμενάρχαι Καθαμάτας και Πύλου κ. κ. Λαΐνης και Λάμπρου, ο διοικητής Χωροφυλακής αντισυνταγματάρχης κ. Βλάχος, οι πρωτοδίκα κ.κ. Κορογένης και Καστριός, ο αντιδήμαρχος Καθαμάτας κ. Καντής και άλλοι οι οποίοι συνεχάρησαν τον δήμαρχον της γείτονος κ. Μ. Γεωργιόπουλον διά την λαμπράν επιτυχίαν του εορτασμού. Την εσπέραν

εκάψαν πυροτεχνήματα και ο όλος εορτασμός έκλησε με λαμπαδηφορία μετεμφισμένων.

Μέγα μέρος της επιτυχίας της ωραίας εκδηλώσεως ανήκει εις την Φιλαρμονικήν Μεσσήνης η οποία ήτο επικεφαλής του όλου προγράμματος.

Εις την αναπαράστασιν της Κρεμάλας έλαβον μέρος οι κ.κ. Δ. Πατρίκης, Δαζέας, Πουλής, Μαντάς, Αντωνόπουλος, Δασκαλάκης και Μηρούμας».

ΤΟ 1969

Από πολύ ενωρίς το 1969 έχει ξεκινήσει η προετοιμασία για το Νησιώτικο καρναβάλι και στις εφημερίδες καταχωρίζεται ανακοίνωση η οποία μεταξύ των άλλων χαρακτηρίζει ως... "πιστή" την αναπαράσταση της γριάς Συκούς⁽²⁸⁶⁾: «Με γοργόν ρυθμόν συνεχίζονται οι προετοιμασίες διά την όσον το δυνατόν καλλιτέραν διεξαγωγήν των εορταστικών εκδηλώσεων της Καθαράς Δευτέρας εις το Νησί. Αν κρίνει κανείς από τον εντατικόν ρυθμόν με τον οποίον εργάζεται η Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή τελούσα υπό την αιγίδα του Δήμου διά την επιτυχίαν των εκδηλώσεων τούτων, αύται πρέπει να ξεπεράσουν σε μεγαλοπρέπειαν κάθε προηγούμενην χρονιάν. Η ημέρα αυτή της Καθαράς Δευτέρας στο Νησί θα είναι μια ημέρα χαράς και κεφιού για τις χιλιάδες των επισκεπτών που θα παρευρεθούν εξ όλων των διαμερισμάτων της χώρας.

Θα είναι μια ημέρα που όσοι δεν την ζήσουν θα δημιουργήσουν ένα ψυχικόν κενόν στην ζωήν τους. Η πιστή δε αναπαράστασις της ιστορικής Κρεμάλας του Ιμπραήμ θέλει γοπεύσει. Όπως και τα άπειρα, πρωτότυπα και φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα που θα ριφθούν την ημέραν αυτήν σαν η ημέρα παραδώσει την βάρδιά της στην αγκαλιά της νύκτας. Και τι χαρούμενα σκετς δεν έχει προγραμματίσει η Οργανωτική Επιτροπή. Παρέλασις Καρναβάλλου, σατυρικός του λόγος, παρελάσεις διαφημιστικών αρμάτων, εντυπωσιακές μασκαράτες, φουστανελλοφόροι, Αμαλίες, μανδοлинάτες, χοροί ελληνικοί, ατομικά και έξυπνα σκετς, αποκριάτικες φωτιές στις νησιώτικες ρούγες την Κυριακή το βράδυ, χοροί γύρω από αυτές. Βράβευσις της φωτιάς της καλλιτέρας ρούγας, καθώς και βραβεία εις όσους παρουσιάσουν τα πιο έξυπνα σκετς.

Αυτά λοιπόν προετοιμάζει το Νησί για τις πατροπαράδοτες αποκριάτικες εκδηλώσεις του».

Ενθουσιώδης είναι η περιγραφή στη "Σημαία" των όσων πρόκειται να συμβούν⁽²⁸⁷⁾: «Μεσσήνη (του ανταποκριτού μας). - Θα είναι κάτι που για πρώτη φορά θα γνωρίση η Μεσσήνη, η Καλαμάτα και η Μεσσηνία, το φειτενό τρελό ξεφάντωμα της Καθαράς Δευτέρας. Ενας ολόκληρος κόσμος από πρόθυμοι και ενθουσιώδεις Νησιώτες εργάζονται μέρα και νύχτα για να δοθή στο φειτενό νησιώτικο καρναβάλι ένα εντελώς καινούργιο χρώμα, κάτι που θα ζήλευαν και οι μεγάλες ακόμη εκείνες πόλεις που δαπανούν τεράστια ποσά για να οργανώσουν το Καρναβάλι τους. Και τα πάντα συμφωνούν ότι ο σκοπός θα επιτύχη γιατί δεν βασίζεται στην άσκοπη σπατάλη, στην επιδίωξιν εντυπωσιασμού του επισκέπτη, αλλήλ στο "κέφι" την χαρά και την φιλοξενία των κατοίκων. Δεν έχει, δυστυχώς ή ευτυχώς, το Νησί τα υλικά εκείνα μέσα για τη δημιουργία εντυπώσεων εις τους ξένους του. Έχει όμως το κέφι των κατοίκων του, την ανυπόκριτη χαρά τους, το πνεύμα της φιλοξενίας και της αγάπης για κάθε

ξένο που θα το επισκεφθή την ημέρα αυτή.

Ωστόσο και με τα πενιχρά οικονομικά μέσα που διαθέτει, κάνει το κάθε τι με σύστημα και μέθοδο, ώστε ούτε μια πεντάρα να μην ξοδευθή ασκόπως και ταυτόχρονα να δοθή στον ξένο το πολυηλιαίο εκείνου που θα ξοδευθή. Η Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή με επικεφαλής το ρέκτη Δήμαρχο Μεσσήνης κ. Μιχ. Γεωργιόπουλο εργάζεται και μοχθεί και τα πάντα πείθουν ότι κάτι το καταπληκτικό θα μας παρουσιάσει.

Τα νεώτερα από την πλευρά της οργανώσεως, είναι ότι εκτός των ντόπιων ομάδων χορευτών που θα πάρουν μέρος στο ολοήμερο γλέντι, θα μετάσχη και το τμήμα Τριπόλεως του Λυκείου των Ελληνίδων με ένα απaráμιλλο χορευτικό συγκρότημα.

Εν τω μεταξύ πυρετωδώς ετοιμάζονται τα άρματα που θα πάρουν μέρος στη μεγάλη παρέλαση του Καρναβάλιου.

Ελάτε την Καθαρά Δευτέρα στο Νησί, δεν θα χάσετε».

Ο Καρνάβαλος καινοτομεί και... στέλνει γράμμα για την περιοδεία και την άφιξή του στη Μεσσήνη, μια παραλληλαγή του κειμένου που είχε δημοσιευτεί την προηγούμενη χρονιά⁽²⁸⁸⁾: «Επεσκέφθην την Νεάπολιν και την Φλωρεντίαν. Ανεπαύθην κάμνων τας διακοπάς μου εις το Κάπρι της Ιταλίας. Το Σαββάτον της πρώτης Αποκρέω με ακολουθίαν μεγάλης Μασκαράτας έκανα την εμφάνισίν μου στα μεγαλύτερα κέντρα της Πλάκας στην Αθήνα. Την Κυριακήν αναχωρώ διά Πάτρας όπου θα έχω σοβαράς συνομιλίας με τον Καρνάβαλον Πατρών.

Εντός των ημερών αναχωρώ από την Πάτρα διά Μεσσήνην όπου θα ευρίσκομαι τα χαράματα της Καθαράς Δευτέρας και θα δεχθώ Επιτροπάς εις τα Εστιατόρια και τα λοιπά κέντρα της πόλεως Μεσσήνης. Την άφιξίν μου δε θα αναμένουν να χαιρετήσουν και θα με υποδεχθούν οι εξής προσωπικότητες κ. κ. Τσόχας, Πράπαρας, Τραγάνας και Τσακανίκας οι οποίοι θα με συνοδεύσουν μέχρι του εξώστου όπου θα εκφωνήσω βαρυσήμαντον λόγον προς τον Λαόν της Μεσσήνης και γενικώς του Νομού που θα έχη συγκεντρωθή την Καθαράν Δευτέραν.

Ο Καρνάβαλος Μεσσήνης».

Στις εφημερίδες δημοσιεύεται και το επίσημο πρόγραμμα των καρναβαλικών εκδηλώσεων⁽²⁸⁹⁾: «Πρόγραμμα εορταστικών εκδηλώσεων Καθαράς Δευτέρας στη Μεσσήνη

Κυριακή 23 Φεβρουαρίου 1969

Ωρα 8 μ.μ.

Εναρξίς νυκτερινού αποκριάτικου ξεφαντώματος - Χοροί μέχρι πρωίας υπό Φουσανελλοφόρων, Ντομινοφόρων, Αμαλιών γύρω από τις πολυάριθμες φωτιές. Βράβευσις των δύο καλυτέρων εκ τούτων.

Καθαρά Δευτέρα 24 Φεβρουαρίου 1969

Ωρα 11 π.μ. Πρώτη εμφάνισις της πομπής Καρναβάλιου, Φουσανελλοφόρων, Ντομινοφόρων, Αμαλιών, Μανδοβιλάτας και λοιπών σατιρικών αρμάτων συνοδευομένων υπό της Φιλαρμονικής.

Ωρα 11.30 π.μ. Αναπαράστασις του εθίμου της ιστορικής Κρεμάλλης εις την ιστορικήν αυτήν τοποθεσίαν.

Ωρα 3 μ.μ. Επανάληψις αναπαραστάσεως εις την Κεντρικήν Πλατείαν της πόλεως.

Ωρα 4 μ.μ. Θριαμβευτική είσοδος του Καρναβάλλου εις την Κεντρικήν Πλατείαν συνοδευομένου υπ' όλων των σατιρικών αρμάτων και λοιπών ομάδων. Εκφώνησις του σατιρικού λόγου.

Ωρα 5 μ.μ. Ελληνικοί χοροί υπό του Λυκείου Ελληνίδων Τριπόλεως, των τοπικών συγκροτημάτων, Φουστανελλοφόρων, Αμαλιών κλπ.

Ωρα 6.30 μ.μ. Απονομή επάθλων εις τας καλυτέρας ομάδας.

Ωρα 7 μ.μ. Καύσις φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων εις την Κεντρικήν Πλατείαν.

Ωρα 7.30 μ.μ. Λαμπαδηφορία μεταμφιεσμένων και εν συνεχεία γλέντι μέχρι πρωίας εις τα διάφορα Κέντρα της πόλεως.

Η Υποδιοίκησις Χωρ/κής Μεσσήνης παρακαλείται διά τα μέτρα της τάξεως.

Τελετάρχης ορίζεται ο Δημοτικός Υπάλληλος κ. Κ. Παναγιωτόπουλος.

Εν Μεσσήνη τη 13η Φεβρουαρίου 1969

Ο Δήμαρχος Μεσσήνης

Μιχαήλ Γεωργιόπουλος».

Για "πλήρη επιτυχία" των εκδηλώσεων γράφει η εφημερίδα "Τα Νέα" **(290)**: «Πλήρη επιτυχίαν εσημείωσαν αι χθεσιναί εκδηλώσεις του Καρναβάλλου εις την Μεσσήνην. Γενικώς αι εκδηλώσεις έφερον την σφραγίδα τού καθ' όλη δραστήριου δημάρχου κ. Γεωργιόπουλου. Πλήθη συμπολιτών ως και κατοίκων εκ των πέριξ χωριών συνέρρευσαν εις την γείτονα και παρηκολούθησαν τις καθαροδευτεριάτικες εκδηλώσεις εκσυγχρονισμένες μεν αλλήλ χωρίς να χάσουν το πατροπαράδοτο Νησιώτικο χρώμα τους.

Το γλέντι άρχισε από το βράδυ της Κυριακής με χορούς μετεμφιεσμένων γύρω από τις τεράστιες φωτιές στις Νησιώτικες "ρούγες" και επηκολούθησε βράβευσις των δύο καλυτέ-

ρων.

Την 11ην π.μ. της Καθαράς Δευτέρας έλαβε χώρα η πρώτη παρέλασις του Καρναβάλιου ακολουθουμένου υπό ντομινοφόρων, φουστανελλοφόρων, σατιρικών αρμάτων προηγουμένης της Φιλαρμονικής.

Την 11.30 π.μ. έλαβε χώρα αναπαράστασις της ιστορικής Κρεμάλλας εις την θέσιν "Αργαστηράκι" και την 3ην μ.μ. επανάληψις της αναπαραστάσεως εις την κεντρικήν πλατείαν.

Την 4ην μ. μ. ο Καρνάβαλος επραγματοποίησε θριαμβευτικήν είσοδον εις την πλατείαν της πόλεως συνοδευόμενος υπό τις μασκαράτες και εκφώνησε τον ιστορικόν σατυρικόν του λόγον.

Την 5ην μ.μ. το συγκρότημα του Λυκείου Ελληνίδων Τριπόλεως και τοπικά συγκροτήματα παρουσίασαν ελληνικούς χορούς εις την πλατείαν και την 6.30 μ.μ. έλαβε χώρα η απονομή των επάθλων εις τας καλύτερας ομάδας.

Εις την επιτυχίαν των εκδηλώσεων συνέβαλλον αποφασιστικώς η στρατιωτική ορχήστρα του ΚΕΕΜ Σπάρτης, η μουσική της πόλεως, το ωραίο και σπάνιο μπουκέτο του Λυκείου Ελληνίδων Τριπόλεως το οποίον δικαίως εθαυμάσθη και χειροκροτήθη, καθώς και το υπό τον καθηγητήν Σωματικής Αγωγής κ. Γυφτέαν χορευτικό γκρουπ της Καλαμάτας. Επίσης η ιστορική κρεμάλλα του Ιμπραήμ Πασά, πατροπαράδοτο έθιμο του Νησιού καθώς και η πιστή αναπαράστασις του εθίμου τούτου σε θεατρικόν σκετς στο οποίο έλαβον μέρος νέοι και νέες της πόλεως οι οποίοι απέδωσαν άριστα τον ρόλον που τους είχε ανατεθή. Πολύ υπέροχο το αγροτικόν άρμα, έμπνευσις του κ. Αθανασίου Πατσαβού.

Είναι γεγονός ότι η κεντρική οργανωτική επιτροπή που την αποτελούσαν επίλεκτα στελέχη της πόλεως όλων των τάξεων καθώς και άνθρωποι των γραμμάτων με επικεφαλής τον ρέκτην Δήμαρχον της πόλεως κ. Γεωργιόπουλον, πραγματικά κουράσθηκε για να παρουσιάση ό,τι παρουσίασεν.

Θα ήτο παράλειψις αν δεν αναφέραμε την ζηλευτήν τάξιν και τον άριστον ρυθμόν της όλης διεξαγωγής των εκδηλώσεων, η οποία οφείλεται εις την Αστυνομικήν Αρχήν της πόλεως και τα όργανά της.

Τας εκδηλώσεις ταύτας εκτός των άλλων ετίμησαν διά της παρουσίας των οι κ. κ. Νομάρχης Μεσσηνίας, Στρατιωτικός Διοικητής, ο Διευθυντής Νομαρχίας, ο Διοικητής Χωροφυλακής Μεσσηνίας, ο υποδιοικητής Χωροφυλακής, ο Διοικητής Χωροφυλακής Κορίνθου, ανώτεροι αξιωματικοί Στρατού και Χωροφυλακής, οι προϊστάμενοι των Δημοσίων Υπηρεσιών του Νομού, εκπρόσωποι του Δήμου Καλαμάτας, Δημοτικοί Σύμβουλοι, Δήμαρχοι άλλων Νομών, πρόεδροι Κοινοτήτων του Νομού μας, πρόεδροι και αντιπρόσωποι του Εργατικού Κέντρου, Επαγγελματικών και Εμπορικών Οργανώσεων Καλαμάτας και Μεσσηνίας, οι προϊστάμενοι όλων των υπηρεσιών της Μεσσηνίας κ.ά., οι οποίοι έμειναν ενθουσιασμένοι από την εν γένει διοργάνωσιν και ωραιότητην εκτέλεσιν του προγράμματος των εφετειών καθαροδευτεριάτικων εκδηλώσεων».

Τη σκυτάλη παίρνει την επόμενη ημέρα το "Θάρρος"⁽²⁹¹⁾: «Η αποκρηά στη Μεσσήνη άρχισε από την Κυριακή το βράδυ με τις πατροπαράδοτες φωτιές που ανάφτηκαν στις γειτονίες της Μεσσηνίας με ολονύκτιο γλήντι και χορούς γύρω από αυτές. Για πρώτη φορά, για πρώτη

χρονιά ξεπέρασε κάθε προηγούμενη. Η Μεσσήνη, το Νησί όπως οι περισσότεροι το ξέρουν, γιόρτασε την Καθαράν του Δευτέρα με αυτόν τον τρόπο.

Ήταν η ημέρα αυτή για τους ντόπιους και τις χιλιάδες των ξένων επισκεπτών που ήλθαν να ιδούν, να χαρούν και να γληντήσουν ξεφεύγοντας έτσι έστω και για μια μέρα από τη συνεχή ρουτίνα της ζωής τους. Και τι δεν είδαν και τι δεν εθαύμασαν οι αγαπημένοι μας ξένοι την ημέρα αυτή. Είδαν ένα σπάνιον, ένα χαρούμενο, έναν ζηλευτόν, έναν ατελείωτον άηλυσον εορταστικών εκδηλώσεων, που πραγματικά εθαύμασαν. Μουσικές, μανδοлинάτες, φουστανελλοφόροι, νταούλια και πίπιζες, παρελάσεις μασκαράτων και διαφημιστικών αρμάτων, ελληνικούς χορούς, αμαλίες, έξυπνα σκετς, πυροτεχνήματα φαντασμαγορικά, που για πρώτη φορά τόσο πληθυσία παρουσίασαν η πόλις, λαμπαδηφορίες μετεμφιεσμένων και τόσα άλλα, που σαν μια γλυκειά και χαρούμενη της ζωής τους ανάμνησις θα μείνη σε όσους την Καθαρά Δευτέρα ευρέθησαν στη Μεσσήνη.

Πιο μεγάλη οντότητα στην όλη επιτυχία των εκδηλώσεων τούτων έδωσαν η στρατιωτική ορχήστρα του ΚΕΕΜ Σπάρτης, η μουσική της πόλεως, το ωραίο και σπάνιο χορευτικό μπουκέτο του Λυκείου Ελληνίδων Τριπόλεως, το οποίο δικαίως εθαυμάσθη και χειροκροτήθη, καθώς και το υπό τον καθηγητήν Σωμ. Αγωγής κ. Γυφτέαν χορευτικό γκρουπ της Καλαμάτας. Η ιστορική του Ιμπραήμ Πασά κρεμάλα, πολύ παλιό πατροπαράδοτο έθιμο του Νησιού, καθώς κι η πιστή αναπαράσταση του εθίμου τούτου σε θεατρικόν σκετς, που έλαβον μέρος νέοι και νέες της πόλεως, οι οποίοι απέδωσαν άριστα τον ρόλον που τους είχε ανατεθή. Πολύ υπέροχο το αγροτικόν άρμα του εμπνευστή του κ. Αθαν. Πατσαβού. Είναι γεγονός ότι η κεντρική οργανωτική επιτροπή που την αποτελούσαν επίλεκτα στελέχη της πόλεως όλων των τάξεων, καθώς και άνθρωποι των γραμμάτων με επικεφαλής τον ρέκτην Δήμαρχον της πόλεως κ. Γεωργιόπουλον, πραγματικά κουράσθησαν για να παρουσιάσουν ό,τι παρουσίασαν.

Θα ήτο δε παράλειψις εάν δεν αναφέραμε την ζηλευτήν τάξιν και τον άριστον ρυθμόν της όλης διεξαγωγής των εκδηλώσεων η οποία οφείλεται εις τα Αστυνομικά της πόλεως όργανα.

Τας εκδηλώσεις αυτάς εκτός των άλλων ετίμησαν διά της παρουσίας τους οι κ. κ. Νομάρχης Μεσσηνίας, Στρατιωτικός Διοικητής, Δ/ντης Νομαρχίας, Διοικητής Χωρ/κής Μεσσηνίας, υποδ/τής Χωροφυλακής, ο Διοικητής Χωρ/κής Κορίνθου, ανώτεροι αξ/κοί Στρατού και Χωρ/κής, οι προϊστάμενοι των Δημοσίων υπηρεσιών του Νομού, εκπρόσωποι του Δήμου Καλαμάτας, Δημοτ. Σύμβουλοι, Δήμαρχοι άλλων Νομών, Πρόεδροι Κοινοτήτων του Νομού μας, Πρόεδροι και αντιπρόσωποι του Εργ. Κέντρου, Επαγγ. και Εμπορ. οργανώσεων Καλαμάτας, Δ/νταί Τραπεζών όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων Καλαμάτας και Μεσσηνίας, οι προϊστάμενοι όλων των υπηρεσιών της Μεσσηνίας κ.ά., οι οποίοι έμειναν όλοι ενθουσιασμένοι από την εν γένει διοργάνωσιν και ωραιότητην εκτέλεσιν του προγράμματος των εφειτειών Καθαροδευτεριάτικων εκδηλώσεων».

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η "Σημεία"⁽²⁹²⁾: «Μεσσήνη - Εξαιρετική επιτυχία εσημείωσαν οι αποκριάτικες εορταστικές εκδηλώσεις της Μεσσηνίας την Κυριακή και την Καθαρή Δευτέρα, που τις παρηκολούθησαν χιλιάδες κόσμου. Η Νησιώτικη Αποκριά άρχισε

την Κυριακή το βράδυ με τις πατροπαράδοτες φωτιές που ανάφθηκαν στις γειτονιές και με ολονύκτιο γλέντι και χορούς γύρω απ' αυτές.

Η Καθαρή Δευτέρα όμως ήταν το αποκορύφωμα των χαρούμενων αυτών εκδηλώσεων που ικανοποίησαν όχι μόνον τους ντόπιους, αλλά και τους ξένους επισκέπτες που είχαν συρρεύσει στην Μεσσήνη. Μουσικές, μανδοлинάτες, φουστανελλοφόροι, νταούλια και πίπιζες, παρελάσεις μασκαράτων και διαφημιστικών αρμάτων, ελληνικοί χοροί - αμαλίες, έξυπνα σκετσ, πλούσια φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα που για πρώτη φορά παρουσίασαν η πόλις. Ιδιαίτερα εντύπων ενέκαμε η αναπαράσταση του παλιού εθίμου της Κρεμάλης του Ιμπραήμ πασά.

Στην επιτυχία των εκδηλώσεων συνέβαλαν πολύ η στρατιωτική ορχήστρα του ΚΕΕΜ Σπάρτης, η μπάντα της Μεσσήνης, τα χορευτικά συγκροτήματα του Λυκείου Ελληνίδων Τριπόλεως και του Καθηγητού Σωματικής Αγωγής κ. Γυφτέα.

Κατά τις εκδηλώσεις επικράτησαν απόλυτος τάξις, τις παρηκολούθησαν δε ο Νομάρχης κ. Κουβόπουλος, ο Στρατιωτικός Διοικητής κ. Βενετσάνος, ο Διοικητής Χωροφυλακής κ. Βλάχος, ο υποδιοικητής κ. Μαριόλης, Δήμαρχοι και Δημοτικοί Σύμβουλοι του νομού, προϊστάμενοι Δημοσίων Υπηρεσιών κ.ά.

Εις τον Δήμαρχον κ. Μ. Γεωργιόπουλον και τους συνεργάτες του αξίζουν τα θερμότερα συγχαρητήρια για την άριστην οργάνωσιν και επιτυχία των εκδηλώσεων».

Με το τέλος των εκδηλώσεων ο δήμος εκδίδει ευχαριστήρια ανακοίνωση για όσους συνέβαλαν στην επιτυχία των εκδηλώσεων⁽²⁹³⁾: «Ο Δήμος Μεσσήνης θεωρεί υποχρέωσίν του να ευχαριστήση και διά του Τύπου όλους εκείνους οι οποίοι συνέβαλλον εις την επιτυχίαν των εορταστικών εκδηλώσεων της Καθαρής Δευτέρας.

Ητοι εκφράζει τας ευχαριστίας του προς τα Υποκαταστήματα της Εθνικής και Εμπορικής Τραπέζης Μεσσήνης, την Αθηναϊκήν Ζυθοποιίαν και το Εργατικό Κέντρο Μεσσήνης διότι ενίσχυσαν υλικώς τας ως άνω εκδηλώσεις.

Ευχαριστεί θερμώς τους διδασκάλους κ. κ. Ιωάν. Παναγιωτόπουλον, Θεόδωρον Διονυσόπουλον, Ηλίαν Παρασκευόπουλον, Αγγελικὴν Νεστορίδου, τον κ. Πότην Λουκάκον, την διδα Αφρούλα Λουκάκου, τους διευθυντάς των Υποκαταστημάτων Εθνικής Τραπέζης κ. Γκιώσιν, Εμπορικής κ. Μπράχον, τον κ. Π. Ρούτσιν, κ. κ. Αργύρην Στασινάκην, Κ. Ξυρόν και λοιπούς παράγοντας της πόλεως διά την ηθικήν των συμβολήν.

Ομοίως εκφράζει απείρους ευχαριστίας εις το Λύκειον Ελληνίδων Τριπόλεως, την στρατιωτικήν ορχήστραν του ΚΕΕΜ Σπάρτης, τας νέας και νέους που μετέσχον εις την αναπαράστασιν της ιστορικής κρεμάλης, το χορευτικό γκρουπ του γυμναστού κ. Γυφτέα και όλους αυτούς που έλαβον ενεργόν μέρος εις τας εν λόγω εκδηλώσεις, καθώς επίσης και εις τους κατοίκους της πόλεως Μεσσήνης που συνέβαλλον εις την επιτυχίαν του εορτασμού της Καθαρής Δευτέρας.

Τέλος ευχαριστεί θερμώς την Υποδιοίκσιν Χωροφυλακής Μεσσήνης, το Αστυνομικόν Τμήμα και τα υπ' αυτούς όργανα διά την υποδειγματικήν τάξιν που επεκράτησε καθ' όλην την διάρκειαν των εορταστικών εκδηλώσεων της Καθαρής Δευτέρας.

Ο Δήμαρχος Μιχ. Γεωργιόπουλος».

ΤΟ 1970

Το 1970 "εισβάλλουν" στο καρναβάλι ξένα χορευτικά συγκροτήματα και αρχίζει η εποχή της "μαζορέτας" που σηματοδοτεί και την έναρξη της νόθευσης του παραδοσιακού χαρακτήρα που είχε το Νησιώτικο καρναβάλι και την ταχεία διολίσθηση σε θέαμα προς... τέρψιν οφθαλμών.

Οι εκδηλώσεις αναγγέλλονται με εντυπωσιακό τρόπο ως υπερθέαμα όπου κυριαρχούν τα συγκροτήματα που έχουν μετακληθεί⁽²⁹⁴⁾: "Μεσσήνη - Είναι γεγονός αναμφισβήτητον πλέον ότι οι εφετεινάι αποκριάτικαι εκδηλώσεις στη Μεσσήνη, θα ξεπεράσουν κάθε άλλη χρονιά. Ήδη ο δημιουργός των εκδηλώσεων τούτων Δήμος Μεσσήνης υπό την αιγίδα του οποίου τελούνται αι εκδηλώσεις αύται, πυρετωδώς εργάζεται διά την δημιουργίαν χαρούμενων αποκριάτικων εκδηλώσεων τέτοιων που θα καταπλήξουν και θα παρουσιάσουν μια υπέροχη χαρούμενη αποκριάτικη πρωτοτυπία μπροστά στα μάτια των χιλιάδων ξένων επισκεπτών που θα αφιχθούν την αποκριάτικην Κυριακήν και Καθαράν Δευτέραν, για να παρακολουθήσουν και να απολαύσουν κάτι το πρωτότυπον, που δεν θάχουν ξαναδεί ποτέ στη ζωή τους. Εκτός του πατροπαράδοτου εθίμου της κρεμάλας του Ιμπραήμ Πασά που θα στηθή όπως κάθε χρόνο την ημέρα της Καθαράς Δευτέρας και την πιστή αναπαράστασιν της ιστορίας της με ένα ολοκληρωμένο σκετς που θα αποδώσουν τα πρόσωπα που θα πάρουν μέρος. Η Μεσσήνη εφέτος θα παρουσιάση και ένα ολοκληρωμένο, συνεχές, πρόγραμμα αποκριάτικων εκδηλώσεων που δεν θα είμαι υπερβολικός να πω, πως καμμία άλλη ελληνική πόλις δεν θα παρουσιάση, εφέτος δε η Μεσσήνη θα αποτελέση την πυραμίδα μιας χαρούμενης, πρωτότυπης και αξέχαστης Αποκριάς.

Να λοιπόν ολίγα από τα τόσα που θα παρουσιάση η Μεσσήνη στην φετεινή Αποκριά της που θα αρχίσει από την Κυριακή, με τις μεγάλες φωτιές της που θα αναφτούν στις Νησιώτικες ρούγες το βράδυ, και τους χορούς γύρω απ' αυτές το ξημέρωμα της Καθαράς Δευτέρας, οι καλύτερες των οποίων θα βραβευτούν με χρηματικά βραβεία. Στο επίσημο δε πρόγραμμα της αποκριάτικης χαράς που έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, περιλαμβάνονται για πρώτη φορά και τα κάτωθι: Έχουν κληθή και αποδέχθηκαν την πρόσκλησιν και θα παρουσιασθούν γαλλικά, γερμανικά και ιταλικά χορευτικά συγκροτήματα, μαριονέτες, μανεκέν κ.λπ. Εδήλωσαν δε συμμετοχήν αποδεχθέντα την πρόσκλησιν πλείστα ελληνικά ανεγνωρισμένα χορευτικά συγκροτήματα.

Πλείσται δε ελληνικάί βιομηχαναίαι έχουν δηλώσει συμμετοχήν με διαφημιστικά άρματα, εκτός των τοπικών προτύπων σατιρικών τοιούτων, και τα έξυπνα σκετς που πρόκειται να εμφανισθούν, θα συμμετάσχουν δε δι' εκθέσεως η Οικοκυρική Σχολή Ανδρούσης. Εδήλωσαν δε ότι θα συμμετάσχουν πλείσται φιλαρμονικά και ορχήστραι διαφόρων ελληνικών πόλεων και νήσων, καθώς και χορωδιακά συγκροτήματα. Προετοιμάζονται δε ως εδηλώθησαν διάφοροι εκδρομαί διά Μεσσήνην συλλόγων και σωματείων, θέλει δε εμφανισθεί διά πρώτην χρονιάν και το Εθνικόν Χορευτικόν Συγκρότημα του Δήμου Μεσσήνης και τόσα άλλα. Τα καλύτερα δε τούτων θα βραβευθούν. Υπέροχα δε και τα σπάνια πυροτεχνήματα θέλουσι ριφθή την Καθαράν Δευτέραν το βράδυ εις την κεντρικήν πλατείαν της πόλεως. Να τέλος ο

πανζουρλισμός χαράς των αποκριάτικων εκδηλώσεων που θα παρουσιάσει η Μεσσήνη την Κυριακή με κορύφωμα την Καθαράν Δευτέραν.

Πότνης Λουκάκος".

Λίγες ημέρες αργότερα αναφέρονται και τα πρώτα ονόματα των συγκροτημάτων που έχουν μετακληθεί από το Δήμο Αθηναίων και θα εμφανιστούν στο Νησιώτικο καρναβάλι⁽²⁹⁵⁾: "Μεσσήνη - Πυρετωδώς η Μεσσήνη προετοιμάζεται για τις αποκριάτικες εκδηλώσεις της Καθαράς Δευτέρας. Οι αγαπημένοι της ξένοι που θα 'ρθουν την ημέρα εκείνη θα γοντευθούν, θα εκπληγούν, για όσα εφέτος θα ιδούν. Το Καρναβάλι της Μεσσήνης δεν θα είναι σαν τις άλλες χρονιές. Θα ξεπεράσει κατά πολύ σε μεγαλοπρέπεια και πρωτοτυπίες. Το καρταρισθέν πρόγραμμα είναι ένα από τα πιο σπάνια, από τα πιο πλούσια προγράμματα που δεν θα υστερή των άλλων πόλεων της Ελλάδος.

Μέσα στις χίλιες δύο εκδηλώσεις θα δήτε και θα θαυμάσετε: Το μεγάλο μπαλλέτο της Δυτικής Γερμανίας "Αι Τοήλπαι της Καρλσρούης", μεικτό εξ 62 καλλιτεχνών και το γαλλικόν καλλιτεχνικόν συγκρότημα "Τερούάρ-Ανζεβιέν" της πόλεως Ανζερ, εκ 30 καλλιτεχνών. Ας σημειωθεί ότι τα ανωτέρω συγκροτήματα μετεκλήθησαν υπό του Δήμου Αθηναίων όπου θα εμφανισθούν εις τις αποκριάτικες εκδηλώσεις των Αθηνών την Κυριακή της Τυρινής Αποκρηάς. Εις αυτά προσθέσατε και την συμμετοχήν των ντόπιων Εθνικών Χορευτικών Ομίλων του Λυκείου Ελληνίδων Καθαμάτας και του Εθν. Δημοτικού Ομίλου Μεσσήνης.

Ο Δήμος Μεσσήνης που είναι δημιουργός των πολιτισμένων αυτών εκδηλώσεων, αξίζει κάθε έπαινον.

Πότνης Λουκάκος".

Και το πρόγραμμα επισημοποιείται ενώ διευρύνεται σε τριήμερο⁽²⁹⁶⁾: "Εορταστικά εκδηλώσεις στη Μεσσήνη

Σάββατον 7 Μαρτίου 1970

Ωρα 5 μ.μ. Εξοδος Φιλαρμονικής ανά την πόλιν συνοδεία μασκαράτων.

Ωρα 9 μ.μ. Ο Μέγας Αποκριάτικος Χορός της Φιλαρμονικής

Κυριακή 8 Μαρτίου 1970

Ωρα 4 μ.μ. Παρέλασις ομάδων αρμάτων και μασκαράτων εις την πόλιν.

Ωρα 5.30 μ.μ. Παρέλασις ομάδων αρμάτων και φουστανελλοφόρων εις Καθαμάταν

Ωρα 10 βράδυ Μεγάλες αποκριάτικες φωτιές. Στις Νησιώτικες ρούγες. Χοροί γύρω απ' αυτές. Βράβευσις των τριών καλλιτετέρων.

Καθαρά Δευτέρα 9 Μαρτίου 1970

Ωρα 11 π.μ. Πρώτη εμφάνισις πομπής Καρνάβαλου, φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, Αμαλιών, μασκαράτων και σατιρικών αρμάτων.

Ωρα 11.30 π.μ. Εκφώνησις σατιρικού λόγου παρά του Καρναβαλλίου.

Ωρα 12.30 μ.μ. Αναπαράστασις Ιστορίας της Κρεμάλας εις την ιστορικήν θέσιν της.

Ωρα 3 μ.μ. Θριαμβευτική είσοδος του Καρνάβαλου εις την Κεντρικήν Πλατείαν και γενική παρέλασις αρμάτων και ομάδων.

Εν συνεχεία

1ον) Εμφάνισις του διεθνούς φήμης Καλλιτεχνικού Συγκροτήματος "Αι τοήλπαι της

Χοροί στην εξέδρα της πλατείας,
δεκαετία 1960

Καρλσρούης" (μικτόν εκ Δυτικής Γερμανίας, απαρτιζόμενον εκ 62 καλλιτεχνών).

2ον) Εμφάνισης του διεθνούς φήμης Καλλιτεχνικού Συγκροτήματος "Τερούάρ Ανζεβιέν" της πόλεως Ανζέρ της Γαλλίας (απαρτιζόμενον εκ 30 καλλιτεχνών).

3ον) Εμφάνισης Λυκείου Ελληνίδων Καλαμάτας

4ον) Εμφάνισης Χορευτικού Ομίλου Γυμνασίου Μεσσήνης

5ον) Εμφάνισης Χορευτικού Ομίλου Δήμου Μεσσήνης

Ωρα 8 μ.μ. Καύσις πυροτεχνημάτων

Ωρα 8.30 μ.μ. Λαμπαδηφορία μετμημφιεσμένων και συνεχές γλέντι και ελληνικοί χοροί εις τα κέντρα της πόλεως μέχρι πρωίας.

Ο Δήμαρχος Μεσσήνης Μιχαήλ Γεωργιόπουλος".

Οι εκδηλώσεις αρχίζουν από τα μέσα της εβδομάδας με παράλληλες εκδηλώσεις προπαγανδιστικές για το χουντικό καθεστώς⁽²⁹⁷⁾: "Μεσσήνη - Από προχθές Τετάρτην και βάσει του καταρτισθέντος προγράμματος ήρχισαν αι αποκριάτικαι εκδηλώσεις με πλήρη επιτυχίαν. Με συμμετοχήν αρχών, επισήμων και πλήθους Νησιωτών έγιναν το βράδυ στις 7 τα εγκαίνια της εκθέσεως χειροτεχνημάτων της σχολής Α.Μ.Ο.Σ. Ανδρούσης. Πρόκειται περί αριστουργημάτων χειροτεχνίας, πράγμα που αποδεικνύει την σεμνήν και αθόρυβον εργασίαν η οποία γίνεται στην εν λόγω σχολήν. Οι διοικούντες αυτήν όσον και ο Δήμαρχος Ανδρούσης κ. Σταυρέας αξίζουν κάθε έπαινον.

As σημειωθεί ότι η έκθεσις αύτη, τα κομψοτεχνημάτα της οποίας έχουν εκτεθή εις το περίπτερον του Κεντρικού Πάρκου της πόλεως μας θα είναι ανοικτή καθ' όλης τας ημέρας μέχρι και της Τρίτης 10 Μαρτίου.

Την ιδίαν ημέραν και ώραν 8 μ.μ. έγιναν τα εγκαίνια με πλήρη επιτυχίαν, εις την αίθουσαν προβολών του δήμου μας, εις την οποίαν ο επισκέπτης θαυμάζει στις ωραίες φωτογραφικές εικόνες, όλα τα δημοτικά έργα που έγιναν στο διάστημα της δημαρχοντίας του κ. Γεωργιό-

πουλου, από της Εθνικής δηλαδή Επανάστασεως και κατόπιν, και τις χίλιες δύο εθνικές εκδηλώσεις της πόλεως. Επηκολούθησεν δε η προβολή παρά του εκλεκτού συμπατριώτου μας, ανωτέρου υπαλλήλου της Τραπέζης Ελλάδος κ. Χρήστου Αλειφέρη εγχρώμων διαφανειών μετά προσηρμοσμένης μουσικής - περίπατος στη Μεσσηνία. Ο εκλεκτός ερασιτέχνης και εκλεκτός Νησιώτης με πλήρη εκτίμησιν και αγάπην της κοινωνίας μας, παρουσίασε μπροστά στα μάτια του παρακολουθούντος την προβολήν κόσμου, όλα τα μαγευτικά τοπία και τις ομορφιές της Μεσσηνίας. Του σφίγγω το χέρι από πατριωτισμόν και υπερηφάνεια για το εκλεκτό αυτό παιδί του Νησιού.

Πότνης Λουκάκος".

"Τα Νέα" μιλούν για εξαιρετική επιτυχία των εκδηλώσεων⁽²⁹⁸⁾: "Μεσσήνη - Εξαιρετικήν επιτυχίαν εσημείωσαν αι εορταστικά εκδηλώσεις της Καθαρής Δευτέρας οι οποίες εφέτος είχαν την σφραγίδα της επιμελημένης προετοιμασίας.

Ολίγον προ μεσημβρίας έκανε την πρώτην του εμφάνισιν εν πομπή ο Καρνάβαλος με την εντυπωσιακή συντροφιά του από σατιρικά άρματα, ντομινοφόρους, Αμαθίας και φουστανελλοφόρους και εν συνεχεία εξεφώνησε τον καθιερωμένον λόγον του.

Την 3ην μ.μ. εγένετο η "επίσημη" εμφάνισις του Καρναβάλου εις την πηλατείαν της πόλεως. Εν των μεταξύ εις την Μεσσήνην είχε συρρεύσει πλήθος κόσμου από την Καλαμάτα, τα πέριξ χωριά αηλά και από μακρύτερα. Τόσον οι Νησιώτες όσον και οι ξένοι που συνέρρευσαν παρηκολούθησαν μια χαρούμενη αποκριάτικη παρέλασι με ξεκαρδιστικές "παρουσίες" και χαριτωμένα "ευρήματα". Το επακολούθησαν καλλιτεχνικόν πρόγραμμα, ήταν ανώτερο του αναμενομένου και αφήκεν εις όλους άριστας εντυπώσεις με τον ρυθμόν, την αρμονία των κινήσεων και την εν γένει εμφάνισιν των χορευτικών συγκροτημάτων.

Το πρόγραμμα των εορταστικών εκδηλώσεων έκλεισε τυπικά με λαμπαδηφορίας μετεμφισμένων την 8.20 μ.μ. αηλά ουσιαστικά συνεχίσθη με γλήντι μέχρι πρωινών ωρών".

Το ρεπορτάζ της εφημερίδας "Θάρρος" δίνει ονόματα συντελεστών της αναπαράστασης, των φωτιών που βραβεύτηκαν και λεπτομέρειες για τα άρματα⁽²⁹⁹⁾: "Μεσσήνη - Σωστό πανηγύρι χαράς και γληντιού η Καθαρά Δευτέρα στη Μεσσήνη. Η πόλις καταλλήλως στολισμένη και φωταγωγημένη παρουσίαζε εορταστικήν όψιν. Χιλιάδες δηλαδή ντόπιοι και ξένοι είχαν έλθει από όλα τα διαμερίσματα της Ελλάδος για να ζήσουν έστω για μια μέρα την χαρά της πόλεως και να ιδούν τα έθιμά της.

Ο Δήμος Μεσσήνης, το Δημοτικόν Συμβούλιον, η Οργανωτική Επιτροπή και ιδιαίτερα ο Δήμαρχος κ. Μιχ. Γεωργιόπουλος ωργάνωσαν την εορτήν. Αγκαλιασμένη η Μεσσήνη από την Κυριακή το βράδυ, με τις χαρούμενες, δροσερές και ζηλευτές φλόγες της σαρανταοκτάωρης χαράς και κεφιού άρχισε το ζηλευτό γλήντι με τις τεράστιες φωτιές και τους χορούς γύρω από αυτές με τα νταούλια και τις πίπιζες. Το υποκατάστημα της Εθν. Τραπέζης, διά του δ/ντού της κ. Γ. Γκιώση έδωσε το παρών στην εκδήλωσιν αυτήν της πόλεως, με την εξωτερικήν καλλιτεχνικήν διακόσμησην. Η διοίκηση συμμετείχε με την άφιξιν του συμπολίτου γεν. δ/ντού Επιθεωρήσεως κ. Ποτηρόπουλου και άλλων αξιωματούχων του ιδρύματος, ο δε εδώ δ/ντης της υλικώς εβράβευσε τας καλλιτέρας ομάδας και άρματα.

Η Καθαρά Δευτέρα βρήκε την Μεσσήνη και τους κατοίκους της έτοιμους να ριφθούν μαζί

με τους επισκέπτες στο ολόήμερο γλέντι τους. Στις 11 π.μ. αρχίζει η εκτέλεση του προγράμματος με την πρώτην μεγαλειώδη εμφάνισιν της πομπής του Καρναβάλλου συνοδευομένου υπό όλων των διαφημιστικών και σατιρικών αρμάτων και την εκφώνησιν του σατιρικού του λόγου. Επνηκολούθησε με θαυμαστήν επιτυχίαν η αναπαράστασις του εθίμου της Κρεμάλας σε σκετς και εις την ιστορικήν αυτήν θέσιν. Η αναπαράστασις εγένετο από μαθητάς και μαθητριάς του Γυμνασίου μας. Ο Ευάγγ. Σαραντόπουλος ήτο εις τον ρόλον του Ιμβραήμ Πασά. Μετέσχον οι Χριστίνα Αλεβίζου, Π. Μιχαηλόπουλος, Π. Ταμπούρλης, Σταυρούλα Τσακανίκα, Αθηνά Ντούλη, Δήμητρα Τζιάκα, Σταυρ. Παρασκευοπούλου και Άννα Λαδά, με σκηνοθεσίαν και επίβλησιν του καθηγητού της Σωματ. Αγωγής κ. Ηλία Γυφτέα. Την δε 4ην απογευματινήν ήρχισεν η εκτέλεσις των παρελάσεων και χορών των διαφόρων ομάδων και ομίλων βάσει του επισήμου προγράμματος.

Επνηκολούθησεν η παρέλασις των σατιρικών και χορευτικών ομάδων. Παρήλασαν τα κάτωθι άρματα: Βασιλίσσης (Βασιλίσσης της Αποκριάς), Ψάρι (Σατιρικών Μανδοлинάτας Μεσσήνης), Ανοιξίς (του Χορευτικού Ομίλου Δήμου Μεσσήνης), Βουλή των Ελλήνων (Σατιρικών), Λουμίδη (Διαφημιστικών), ΚΟΚΑ ΚΟΛΛΑ (Διαφημιστικών), Μόνιππο (Σατιρ. παιαίς εποχής) και άλλα. Τα χορευτικά συγκροτήματα ήρχισαν με το ήμισυ πρόγραμμα του χορευτικού ομίλου Δήμου Μεσσήνης, υπό την δ/σιν του καθηγητού Σωματικής Αγωγής κ. Ηλία Γυφτέα, εμφάνισις του Λυκείου Ελληνίδων Καλαμάτας, του Γυμνασίου Μεσσήνης, των παιαίμαχων φουστανελλοφόρων Μεσσήνης και το κλείσιμο των χορών με το υπόλοιπον πρόγραμμα του χορευτικού ομίλου Δήμου Μεσσήνης.

Την όλην χαρούμενν ημέραν ελάμπρυναν η Φιλαρμονική Γαργαλιάνων και η Φιλαρμονική Μεσσήνης. Επακολούθησε η απονομή χρηματικών βραβείων. Εβραβεύθησαν επίσης ως πρώτη φωτιά της ρούγας Καγκαράκη και δευτέρα της ρούγας Μπάλλιου. Επίσης σε όλες τις μικρότερες φωτιές εδόθησαν δρχ. 200 εις εκάστην. Το δε βράδυ επνηκολούθησεν μεγάλη λαμπαδηφορία και καύσις αθηναϊκών φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων και συνεχές γλέντι μέχρι πρωΐας εις τα διάφορα κέντρα της πόλεως.

Την ωραίαν αυτήν χαρούμενν εκδήλωσιν της Μεσσήνης ετίμησαν διά της παρουσίας των οι κ. κ. στρατιωτικός διοικητής Μεσσηνίας κ. Γαλιάνης, επιτελήρχης της 94 ΣΔΙ κ. Μεγαλογιάννης, εκπρόσωπος του κ. Νομάρχου, ο διοικητής των ΤΕΑ, ανώτατοι αξιωματικοί της 94 ΣΔΙ οι κ.κ. Πλεμμένος Αρνης, Ρούκας Χρ., Καλύβας Γ., Αημύρος Ηλ., ο κ. Γιαννακόπουλος Κων/νος αντ/ρχης, ο νομαρχιακός επιθεωρητής Σωματικής Αγωγής κ. Μπεναρδής, οι προϊστάμενοι των δημοτ. υπηρεσιών Καλαμάτας και Μεσσήνης, εκπρόσωπος του Δήμου Καλαμάτας, αξιωματικοί του 9ου Σ.Π., ο διοικητής της Υποδ/σεως Χωρ/κης Μεσσήνης, ο διοικ. του Αστυν. Τμήματος, οι δ/νται των πιστωτικών ιδρυμάτων, ο γυμνασιάρχης συμπατριώτης κ. Οικονομόπουλος, πλείστοι δήμαρχοι και κοινοτάρχαι και άλλοι.

Πότνης Λουκάκος".

Με μικρές παραλληλαγές δημοσιεύεται την ίδια ημέρα ανταπόκριση του Πότη Λουκάκου στη "Σημαία"⁽³⁰⁰⁾, στην οποία μεταξύ των άλλων κάνει ιδιαίτερη αναφορά για τη συμβολή στην επιτυχία των εκδηλώσεων της γυμνασιάρχου κ. Κουτσοδημητροπούλου και των καθηγητών του σχολείου.

Καρναβάλι δεκαετία 1970

ΤΟ 1971

Το 1971 το καρναβάλι παίρνει... γαλλικό χρώμα και αναγγέλλεται η παρουσία δύο συγκροτημάτων μεταξύ των οποίων και μαζορέτες⁽³⁰¹⁾: «Μεσσήνη - Πολλοί μα πάρα πολλοί ασφαλώς κάθε χρόνο έχετε ιδεί και έχετε ζήσει το χαρούμενο αποκριάτικο ξεφάντωμα χαράς της Μεσσήνης, όσοι δε δεν το 'χετε ζήσει, σας προσκαλούμε την Καθαρά Δευτέρα να το ζήσετε. Είναι ένα πατροπαράδοτο έθιμο. Είναι μια κληρονομιά και προσταγή συνάμα των πατεράδων μας και των παππούδων μας διά την διατήρησίν του. Την δε υποθήκιν αυτήν που μας άφησαν όχι μόνον την τηρούμεν, αλλήλα και κάθε χρόνο την γιγαντώνομεν έτσι που το φεινικό Καρναβάλι θα ξεπεράση κάθε προηγούμενο. Δηλαδή την Καθαρά Δευτέρα η Μεσσήνη θα παρουσιάση το πλέον πρωτότυπο φεστιβάλ χαράς. Είναι γεγονός ότι ο Δήμος Μεσσήνης υπό την αιγίδα του οποίου διοργανώνονται αι αποκριάτικες αυτές εκδηλώσεις με επικεφαλής τον Δήμαρχον αυτού κ. Γεωργιόπουλον και το Δημοτικόν Συμβούλιον, νυχθημερόν εργάζονται διά να παρουσιάσουν στα μάτια των χιλιάδων εξ όλων των διαμερισμάτων της χώρας επισκεπτών που την ημέρα της Καθαράς Δευτέρας θα κατακλύσουν την Μεσσήνην, ένα πρωτότυπο και ζηλευτό πανηγύρι γέλιου και χαράς.

Τι όμως θα ιδούν οι αγαπημένοι μας επισκέπται που την ημέρα της Καθαράς Δευτέρας θα 'ρθουν στην Μεσσήνην για να ζήσουν τα έθιμα της; Υποσχόμεθα ότι θα εκπληγούν.

Θα ιδούν ζωντανεμένη σε σκευς την αναπαράστασιν της Ιστορικής Κρεμάλας του Ιμπραήμ Πασά, που το ικρίωμά της θα σταθή στην ιστορικήν της θέσιν. Θα ακούσουν τον έμμετρον σατιρικών λόγον του Καρναβάλλου και την ιστορίαν του από τον ίδιον.

Θα θαυμάσουν την μεγαλειώδη χαρούμενν παρήλασιν των σατιρικών αρμάτων, τον σοκολατοπόλεμον και παστελοπόλεμον που θα εξαπολύσουν.

Θα παρακολουθήσουν τις παρελάσεις των λογής-λογής ομάδων, φουστανελλοφόρων, ντομονιφόρων, μασκαράδων, μανδοлинάτων, φιλαρμονικών κ.λπ. και τους χορούς εις την ειδικήν προς τούτο εξέδραν της Κεντρικής Πλατείας.

Ενθουσιωδώς θα χειροκροτήσουν τους πρωτύπους Εθνικούς Ελληνικούς χορούς τους οποίους θα παρουσιάσουν, το Εθνικόν Δημοτικόν Χορευτικόν Συγκρότημα Μεσσήνης και το Πανελληνίως Φημισμένον Λύκειον Ελληνίδων Καθαμάτας, καθώς και την εμφάνισιν του Ποντιακού Χορευτικού Συγκροτήματος.

Θα γοητευτούν και θα εκπληγούν βλέποντάς τα διά πρώτην φοράν εις Πελοποννησιακήν πόλιν εμφανιζόμενα (Υπογραφέντων ήδη εν Αθήναις των επισήμων συμβολαίων διά την εμφάνισιν των τοιούτων) Γαλλικόν Μπαλέτο Μαριονετών, και το επίσης Γαλλικόν Μουσικοχορευτικόν Συγκρότημα (και τα δύο αποτελούμενα εξ 90 ατόμων).

Εν συνεχεία θα απολαύσουν το βράδυ τον φαντασμαγορικών φωτόλουστον ουρανό της Πόλεως με την ρίψιν των πλείον ωραιότερων και πρωτοτύπων φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων.

Και τέλος θα συμμετάσχετε εις το ολονύκτιον γλήντι και χορούς στα Κέντρα της Πόλεως και στα εξοχικά της. Η δε συγκοινωνία με την Μεσσήνην κατόπιν εγγράφου διαβεβαιώσεως των ΚΤΕΥΛ και Σιδηροδρόμων, την ημέραν τη Καθαράς Δευτέρας θα είναι πυκνοτάτη και με παράτασιν πέραν του μεσονυκτίου.

Να λοιπόν τι, στα τόσα άλλα, θα ιδήτε την Καθαράν Δευτέραν στην Μεσσήνην.

Να λοιπόν τι προετοιμάζει για σας η Μεσσήνη για να χαρήτε, για να γελάσετε και να εναποθηκεύσετε μέσα στην ψυχήν σας ένα απόθεμα ξενοιασίας και ευθυμίας.

Πότνης Λουκάκος».

Παράλληλα δημοσιεύεται και το επίσημο πρόγραμμα⁽³⁰²⁾: «Γνωρίσατε την Ελλάδα - Καρναβάλι στη Μεσσήνη - Φεστιβάλ χαράς και γέλιου

Σάββατον 27 Φεβρουαρίου 1971

Ωρα 5 μ.μ. Εξοδος Φιλαρμονικής ανά την πόλιν συνοδεία μασκαράτων.

Ωρα 9 μ.μ. Ο μέγας αποκριάτικος χορός της Φιλαρμονικής εν τη αιθούση του Ζυθεστιάτοριου Βασ. Κακούρη.

Κυριακή 28 Φεβρουαρίου 1971

Ωρα 4 μ.μ. Παρήλασις ομάδων αρμάτων και μασκαράτων ανά τας οδούς της πόλεως.

Ωρα 10 μ.μ. Μεγάλης αποκριάτικης φωτιές στις Νησιώτικες ρούγες, χοροί γύρω απ' αυτές, βράβευσις των τριών καλλιτέρων.

Καθαρά Δευτέρα 1η Μαρτίου 1971

Ωρα 10.30 π.μ. Πρώτη εμφάνιση πομπής, καρνάβαλου, φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, αμαλιών, μασκαράτων και σατιρικών αρμάτων συνοδεία Φιλαρμονικών.

Ωρα 11 π.μ. Εκφώνησης σατιρικού λόγου υπό του καρναβάλου.

Ωρα 12 μεσ. Αναπαράσταση της Ιστορίας της Κρεμάλας εις την ομώνυμον θέσιν.

ΩΡΑ 3 μ.μ. Θριαμβευτική είσοδος του καρναβάλου εις την Κεντρικήν Πλατείαν και γενική παρέλασις αρμάτων, φιλαρμονικών, ντομινοφόρων, μασκαράτων, φουστανελλοφόρων, αμαλιών κ.λπ. εν συνεχεία:

α) Εμφάνις Εθνικού Χορευτικού Συγκροτήματος Μεσσήνης.

β) Εμφάνις Ποντιακού Χορευτικού Συγκροτήματος.

γ) Εμφάνις του Λυκείου Ελληνίδων Καλαμάτας.

δ) Εμφάνις του Διεθνούς Φήμης Γαλλικού Μουσικοχορευτικού Συγκροτήματος "Γκαρντέ Ντε Σαμπλέ" αποτελούμενου εκ 54 Καλλιτεχνών.

ε) Εμφάνις του Διεθνούς Φήμης Γαλλικού Καλλιτεχνικού Συγκροτήματος "Μαζορέτες του Πιερφέ" αποτελούμενο εκ 30 Καλλιτεχνών.

Ωρα 7.30 μ.μ. Καύσις Πυροτεχνημάτων.

Ωρα 8.30 μ.μ. Γλέντι εις τα Κέντρα της πόλεως μέχρι πρωίας.

Ο Δήμαρχος Μεσσήνης

Μιχαήλ Γεωργιόπουλος».

Αστατος ο καιρός την ημέρα του καρναβαλιού αλλήα κατά την ανταπόκριση δεν επηρεάστηκαν καθόλου οι εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν κανονικά, το γαλλικό συγκρότημα έγινε ιταλικό και βραβεύτηκαν οι 3 καλύτερες φωτιές⁽³⁰³⁾: «Μεσσήνη - Ο παράδοξος ουρανός που πότε γελοούσε και πότε εδάκρυζε ουδόλως επηρεάσε τις αποκριάτικες εκδηλώσεις της Μεσσήνης, το δε πλούσιο πρόγραμμα αυτών εξετελέσθη ως είχε.

Η αποκριάτικη αυτή βραδυά άνοιξεν το Σάββατο το βράδυ με τον μεγάλο χορό τη Φιλαρμονικής που δόθηκε στη μεγάλη σάλα του Ζυθεσσιατορίου Β. Κακούρη, και ο οποίος εσημείωσεν επιτυχίαν.

Συνεχίσθη την Κυριακή το απόγευμα με διάφορες παρελάσεις Μασκαράτων, Φουστανελλοφόρων κλπ. Και το βράδυ με τις αποκριάτικες φωτιές και τους ολονύκτιους χορούς γύρω από αυτές, και με κορύφωμα την Καθαρά Δευτέρα. Εβραβεύθησαν οι φωτιές 1) Της οδού Μουλαβασίλη, 2) της ρούγας της Βάμενας, 3) της οδού Υψηλάντου. Η πόλις καταλήληως στολισμένη και φωταγωγημένη με τον πλούσιον, σύγχρονον, καινούργιον ηλεκτρ. φωτισμό της. Μια ανθρωποθάλασσα ξεχυμένη στους δρόμους της, στις πλατείες της, γληντούσε, γελοούσε, χαιρόταν.

Το αξέχαστον αυτό για την Μεσσήνη προχθεσινό Καθαροδευτεριάτικο πρωινό βρήκε τους κατοίκους αυτής μαζί με τους επισκέπτας της πανέτοιμους για να ριφθούν στο ολόημερο γλέντι του. Ωρα 10.30 π.μ. άρχισε η εφαρμογή του επισήμου εκδοθέντος προγράμματος των εκδηλώσεων με την πρώτην εμφάνισιν της Πομπής του Καρναβάλου, των Φουστανελλοφόρων, των Ντομινοφόρων, Αμαλιών, των σατιρικών και διαφημιστικών αρμάτων συνοδεία των Φιλαρμονικών Φιλιτρών και Μεσσήνης και η εκφώνησης εν συνεχεία εις την Κεντρικήν Πλατείαν του Σατιρικού του λόγου.

Την 12ην μεσημβρινήν ήρχισεν η αναπαράσταση της Ιστορίας της Κρεμάλας και εις την ιστορικήν αυτήν θέσιν με σκετς το οποίον άριστα επιλοτέχνησεν ο υπέροχος και ακούρατος Καθηγητής Σωματικής Αγωγής κ. Ηλ. Γυφτέας με τελείαν απόδοσιν, από εκτελεστάς άριστους Νέους και Νέας.

Την 3ην μ.μ. ήρχισεν η εκτέλεσις του μεγάλου απογευματινού προγράμματος με την θριαμβευτικήν είσοδον τους Καρναβάλιου εις την Κεντρικήν Πλατείαν και με γενικήν παρέλασιν των διαφόρων ομάδων μετημφισμένων κλπ. καθώς και των πρωτότυπων λογής λογής σατιρικών και διαφημιστικών αρμάτων διαφόρων Βιομηχανιών που είχαν δηλώσει συμμετοχήν, και τα οποία χειροκροτούμενα εβομβάρδισαν με διάφορα δώρα των Βιομηχανιών που έλαβον μέρος, τους επισήμους και τας χιλιάδας των παρακολουθούντων.

Εν συνεχεία επί της εξέδρας ανήλθεν το περίφημον και διεθνώς ανεγνωρισμένον Ιταλικόν καλλιτεχνικόν Μουσικοχορευτικόν Συγκρότημα με Ιταλούς καλλιτέχνες και οι Γαλλικές Μαζορέτες.

Τέλος άρχισεν ένα ολονύχτιο γλέντι στα Κέντρα της Πόλεως και στα εξοχικά της.

Τας ωραίας αυτές πατροπαράδοτους εκδηλώσεις της Μεσσήνης που πραγματικά σαγήνευσαν, ετίμησαν διά της παρουσίας των αι αρχαί του Νομού μας αφ' ενός και αφ' ετέρου ανώτεροι αξιωματούχοι, Στρατιωτικοί Διοικηταί, Δήμαρχοι, Δημοσιογράφοι, Δ/νταί εφημερίδων, και πλείστοι άλλοι εξ όλων των Πελοποννησιακών πόλεων.

Παραδειγματική τάξις επεκράτησεν κατά την διάρκειαν όλων αυτών των εκδηλώσεων, και τούτο χάρις εις τους κόπους και την ευγένειαν των Αστυνομικών οργάνων εις τα οποία αξίζει κάθε έπαινος.

Πότης Λουκάκος».

ΤΟ 1972

Το 1972 η κοινή προετοιμαστική αναγγελία από τις καλαματιανές εφημερίδες κάνει γνωστό ότι θα πάρουν μέρος συγκροτήματα από διάφορα μέρη της Ελλάδας ενώ μετακλήθηκε ειδικός από την Αθήνα για τα άρματα και τη διακόσμηση της πόλης. Στο κείμενο γίνεται λογοπαίγνιο με το γνωστό παραδοσιακό τραγούδι των σφουγγαράδων "Ντιρλαντά" που έκανε διάσημο ο Σαββόπουλος το 1969⁽³⁰⁴⁾: «Βελτιωμένο ποιοτικά προμηνύεται το εφετεινό Νησιώτικο Καρναβάλι. Υπό την αιγίδα του Δήμου Μεσσήνης κατηρτίσθη πρόγραμμα ποικίλων και αξιόλογων εμφανίσεων, με χρώμα εντόνως διαφορετικό από των προηγούμενων ετών.

Βεβαίως οι βάσεις του Καρναβαλιού, είναι οι καθιερωμένοι χοροί γύρω από τις πατροπαράδοτες φωτιές με την συνοδεία λαϊκών οργάνων, η ιστορική κρεμάλα, το τοπικό χορευτικό συγκρότημα κλπ.

Η συμμετοχή χορευτικών ομίλων από διάφορες Ελληνικές περιοχές θα δώσει ξεχωριστή και εντυπωσιακή νότα στο Καρναβάλι.

Η Οργανωτική Επιτροπή του Καρναβαλιού έλαβε όλα τα μέτρα της διά την άνετη διακίνηση των εορταστών με αυτοκίνητα του ΚΤΕΥΛ και αυτοκινητάμαξες του ΟΣΕ.

Ο άθνατος Νησιώτικος Καρναβάλιου θα εξακοντίση τους κεραυνούς του με όλη την

Ολύμπια μεγαλοπρέπεια που επιβίβηλε η περίστασις.

Ειδικός ντεκορατέρ εξ Αθηνών ανέλαβε την κατασκευή των σατιρικών αρμάτων και την διακόσμηση των κεντρικών σημείων της πόλεως.

Η συμμετοχή εορταστών απ' όλο το χώρο της Νοτίου Ελλάδος φαίνεται εξησφαλισμένη.

Επίσης πάμπολλοι Αθηναίοι με επικεφαλής τον Ντιρλιαντά κατέρχονται για συνάντηση με τον Καρνάβαλο στο Νησί.

Τέλος πάντων, πολλιά θα δήτε, πολλιά θα ακούσετε και καλιά θα περάσετε έστω και κρεμασμένοι.

Το Σύνθημα: Στο Νησί, χοροί, Καρνάβαλος, Ντιρλιαντάς, ρετσίνα και τέζα όλοι».

Σύμφωνα με το επίσημο πρόγραμμα οι εκδηλώσεις ξεκινούν από την Τετάρτη με την προβολή της ταινίας που είχε κάνει ο Γιώργος Τασσόπουλος για το καρναβάλι του 1971⁽³⁰⁵⁾:

«Δήμος Μεσσήνης

Πρόγραμμα εορταστικών εκδηλώσεων

Τετάρτη 16 Φεβρουαρίου 1972

Ωρα 7.30 μ.μ. Αίθουσα Κέντρου Νεότητας προβολή ταινίας Καθαράς Δευτέρας έτους 1971, υπό Γεωργίου Τασσόπουλου.

Σάββατον 19 Φεβρουαρίου 1972

Ωρα 5 μ.μ. Παρέλασις Φιλαρμονικής ανά την πόλιν, συνοδεία μασκαράτων.

Ωρα 5.30 μ.μ. Εγκαίνια Εκθέσεως Εργοχειρών Σχολής ΑΜΟΣ Ανδρούσης εις την αίθουσαν του Κεντρικού Πάρκου της πόλεως.

Ωρα 9 μ.μ. Ο μέγας αποκριάτικος χορός της Φιλαρμονικής εν τη αιθούση του κ. Κωνστ. Τσέλιου.

Κυριακή 20 Φεβρουαρίου 1972

Ωρα 4 μ.μ. Παρέλασις ομάδων αρμάτων και μασκαράτων ανά τας οδούς της πόλεως.

Ωρα 10 μ.μ. Μεγάλες αποκριάτικες φωτιές στις Νησιώτικες γειτονιές, χοροί γύρω από αυτές, βράβευσις των τριών καλλιτέρων.

Καθαρά Δευτέρα 21η Φεβρουαρίου 1972

Ωρα 10.30 π.μ. Πρώτη εμφάνισις πομπής καρναβαλιού, φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, αμαλιών, μασκαράτων και σατιρικών αρμάτων συνοδεία Φιλαρμονικών.

Ωρα 11 π. μ. Εκφώνησις Σατιρικού λόγου, υπό του Καρναβαλιού.

Ωρα 12 μεσ. Αναπαράστασις της Ιστορίας της Κρεμάλλης εις την ομώνυμον θέσιν.

Ωρα 2.45 μ.μ. Εμφάνισις του Χορευτικού συγκροτήματος Ζακύνθου υπό την Δ/σιν του κ. Αγγελίου Βισβάρδη.

Ωρα 4 μ.μ. Θριαμβευτική είσοδος του καρναβαλιού εις την Κεντρικήν Πλατείαν και γενική παρέλασις αρμάτων, Φιλαρμονικών, ντομινοφόρων, μασκαράτων, φουστανελλοφόρων, αμαλιών κλπ.

Εν συνεχεία

α) Εμφάνισις του Δημοτικού Χορευτικού Ομίλου Μεσσήνης.

β) Εμφάνισις Ποντιακού Χορευτικού Συγκροτήματος.

γ) Εμφάνισις Λαϊκών Χορευτών.

δ) Εμφάνισης Καλλιτεχνικού χορευτικού Συγκροτήματος Αθηνών κυρίας Ελένης Τσαούλη. ΩΡΑ 7 μ. μ. Καύσις Πυροτεχνημάτων.

ΩΡΑ 8 μ. μ. Γλέντι εις τα κέντρα της πόλεως μέχρι πρωίας.

Ο Δήμαρχος Μεσσήνης

Μιχαήλ Γεωργιόπουλος».

Κατά το ρεπόρταζ του "Θάρρους" η Μεσσήνη την Καθαρά Δευτέρα θύμιζε... Ρίο και η υπερβολή φέρνει... 50.000 επισκέπτες στην πόλη⁽³⁰⁶⁾: «Ανευ προηγουμένου επιτυχίαν εσημείωσαν, οι τριήμεραι εορταστικάι εκδηλώσεις των αποκρέω, οίτινες έλαβον χώραν εις την Μεσσήνην το περασμένον Σάββατον, Κυριακήν και Δευτέραν.

Το πλούσιον πρόγραμμα, ο ξέφρενος ενθουσιασμός, οι πολλοί επισκέπτες, οίτινες κατά προχείρους υπολογισμούς υπερέβησαν τους 50.000 και ο ανοιξιότικος καιρός, ήταν τα στοιχεία εκείνα, τα οποία ομιλούν, ότι πράγματι το εφετινό καρναβάλι ήτο το καλύτερον εις την ιστορίαν του.

Η αποκρηάτικη χαρά ήνοιξε το Σάββατον το βράδυ με τον μεγάλον χορόν της Φιλαρμονικής, ο οποίος εδόθη εις το εξοκικόν κέντρον του κ. Κωνστ. Τσέλιου και εσημείωσεν καταπληκτικίην επιτυχίαν.

Την Κυριακήν το βράδυ οι χοροί γύρω από τις παραδοσιακές φωτιές εις τις νησιώτικες γειτονιές, οι σερμπατίβες, ο χαρτοπόλεμος και προπάντων το ακράτητο κέφι, προσέδιδον την εντύπωσιν εις τον επισκέπτην, ότι ευρίσκετο εις το Καρναβάλι του Ρίο.

Τα χαρούμενο αυτό πανηγύρι εσυνεχίσθη και κατά την επομένην ημέραν την Καθαράν Δευτέραν.

Την 10.30 π. μ. ήρχισε το ωραιότερον πρόγραμμα με την πρώτην εμφάνισιν της πομπής του Καρναβαλίου, των ωραιωτάτων αρμάτων, των φουστανελλοφόρων, Ντομινοφόρων, Αμαλιών, συνοδεία φιλαρμονικής εις την Κεντρικήν Πλατείαν, όπου την 11ην π.μ. ο Βασιλιάς του γέλιου Καρνάβαλος, εξεφώνησε τον σατιρικόν λόγον του και έψαλλε τα εξ αμάξης εις όλους. Επεράτωσεν δε τούτον με την ευχήν εφέτος σας είπα λίγα, του χρόνου πιο πολλά, άστε να γκρεμοτσακισθήτε και χρόνια σας πολλά.

Την 12ην μεσημβρινήν εις την ομώνυμον θέσιν, έλαβε χώραν η αναπαράστασις της Ιστορίας της Κρεμάλας.

Η Κρεμάλα στήνεται κάθε Καθαρά Δευτέρα εις την ιδίαν θέσιν, όπου κατά την παράδοσιν ο Ιμπραήμ Πασάς εκρέμασε την γριά Συκού, η οποία, εξηγώντας κάποιο άσχημο όνειρό του, προείδε την καταστροφήν του Στρατού του εις την Βέργαν του Αλμυρού, από τους Μεσσήνιους και τους Μανιάτες.

Την 2.45 μ.μ. το ωραιότερον χορευτικόν συγκρότημα της Ζακύνθου υπό την Δ/σιν του κ. Αγγελίου Βισβάρδη, εις την Κεντρικήν Πλατείαν εκτελώντας Ελληνικούς χορούς, έκανε την έναρξιν των απογευματινών εκδηλώσεων.

Εν συνεχεία εισήλθε θριαμβευτικά η Α. Μ. ο Καρνάβαλος και ήρχισε να παρελαύνη η πομπή των αρμάτων, αμαλιών, φουστανελλοφόρων, Ντομινοφόρων, μασκαράτων και άλλων.

Ακολούθως ενεφανίσθησαν ο Δημοτικός Χορευτικός Ομιλος Μεσσήνης, λαϊκοί χορευταί,

το Ποντιακόν συγκρότημα και το επίσης ωραιότατον χορευτικόν συγκρότημα Αθηνών της κ. Ελένης Τσαούλη.

Αι παργματικώς θαυμάσιαι εκδηλώσεις ετελείωσαν διά της καύσεως φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων.

Τέλος το βράδυ εις τα κέντρα της πόλεως εσυνεχίσθη το γλέντι ως το πρωί της άλλης ημέρας.

Τας ωραίαις αυτάς εκδηλώσεις ετίμησαν διά της παρουσίας των, αι Διοικητικά και Στρατιωτικά αρχαί του Νομού μας, ο Νομάρχης Αρκαδίας κ. Παναγ. Ανδριανόπουλος, Δήμαρχοι και άλλοι επίσημοι.

Εις τους δημιουργούς των ανωτέρω εκδηλώσεων κ. Δήμαρχον Μεσσήνης, Δημοτικόν Συμβούλιον Μεσσήνης και την έμπυχον δημοτικήν μηχανήν αξίζει κάθε έπαινος».

Σε ανάλογο κλίμα κινείται και το ρεπόρταζ της "Σημασίας"⁽³⁰⁷⁾: «Μεσσήνη - Το καρναβάλι, εσημείωσε εφέτος εξαιρετικήν επιτυχίαν. Ολόκληρος ο πληθυσμός της πόλεως και πλήθος κόσμου από την Καθαμάτα και τα γύρω χωριά παρακολούθησε το πρόγραμμα των εορταστικών εκδηλώσεων, διά την αρτίαν εμφάνισιν των οποίων είχεν εργασθή αόκνως ο Δήμαρχος κ. Μιχ. Γεωργιόπουλος και το Δημοτικόν Συμβούλιον.

Εις ατμόσφαιραν κεφιού, την 10.30 π. μ. της Καθαράς Δευτέρας, προηγουμένης της Φιλαρμονικής και συνοδευόμενος από την "εύθυμη" ακολουθία του, έκανε την πρώτην εμφάνισίν του ο Καρνάβαλος, κατευθυνόμενος εις την πλατείαν όπου την 11ην εξεφώνησε... βαρυσήμαντον λόγον.

Το επίκεντρον του ενδιαφέροντος του κοινού μετεφέρθη εν συνεχεία εις τον χώρον της "Κρεμάλης" όπου έγινε αναπαράστασις του γεγονότος χάρις εις το οποίο καθιερώθη το έθιμον.

Το καλλιτεχνικόν πρόγραμμα άρχισε εις την πλατείαν λίγο προ της 3ης απογευματινής με την εμφάνισιν του θαυμάσιου χορευτικού συγκροτήματος του κ. Αγγελίου Βισβάρδη που κατεχειροκροτήθη, έως ότου, την 4ην μ.μ. άρχισε η μεγάλη χαρούμενη παρέλασις. Εισήρχετο εις τον χώρον της πλατείας ο άρχων του κεφιού, ο Καρνάβαλος, και τον ακολουθούσαν ντομινοφόροι, μεταμφιεσμένοι, φουστανελλοφοροι και Αμαλίες. Τα σατυρικά άρματα πολλά και επιμελημένα εφέτος. Ιδιαίτέρως εντυπωσιακόν το άρμα του ΟΠΑΠ. Μετά την παρέλασιν συνεχίσθη το καλλιτεχνικόν πρόγραμμα εις το οποίον έλαβον μέρος ο Δημοτικός Χορευτικός Ομιλος Μεσσήνης, το Ποντιακόν χορευτικόν συγκρότημα και το καλλιτεχνικόν χορευτικόν συγκρότημα Αθηνών της Κας Ελένης Τσαούλη. Όλα τα συγκροτήματα χειροκροτήθησαν ενθουσιωδώς διά την ωραίαν τους εμφάνισιν.

Την εσπέραν εκάψαν πυροτεχνήματα, ενώ βαθμηδόν "φούντωσε" εις τα κέντρα το γλέντι που διήρκεσε μέχρι των πρωινών ωρών.

Τας εορταστικάς εκδηλώσεις τίμησαν διά της παρουσίας των ο Νομάρχης Αρκαδίας κ. Παν. Ανδριανόπουλος, ο Διευθυντής της Νομαρχίας κ. Κορομάντζιος εκπροσωπών τον κ. Νομάρχην, ο Στρατιωτικός Διοικητής κ. Γεωργόπουλος, ο Διοικητής Χωροφυλακής κ. Παναγιωτόπουλος, αι τοπικά αρχαί με επικεφαλής τον Δήμαρχον κ. Γεωργιόπουλον».

ΤΟ 1973

Το 1973 η Γαλιλία και οι μαζορέτες επανέρχονται, όπως φαίνεται από το επίσημο πρόγραμμα⁽³⁰⁸⁾: «Καρναβάλι στη Μεσσήνη

Καθαρά Δευτέρα

Πρόγραμμα εορταστικών εκδηλώσεων

Σάββατον 10-3-1973

Ωρα 12 μεσημβρ. Εμφάνισης του φοιτητικού ομίλου "Οι εύθυμοι αμπελουργοί" πόλεως Βόζια (Γαλιτίας) εις την Κεντρικήν Πλατείαν.

Ωρα 5 μ.μ. Παρέλασις της Φιλαρμονικής συνοδεία μασκαράτων,

Ωρα 9.30 μ.μ. Χοροεσπερίς εν τη αιθούση του ξενοδοχείου Σαν Αγκοστίνου (Συκιώτη).

Θα εμφανιστούν και τα εξής συγκροτήματα: α) Μαζορέτες πόλεως Γιερς Τουήλωνος (Γαλιτίας), β) Φοιτητικός όμιλος "Οι εύθυμοι αμπελουργοί", γ) Χορευτικός Όμιλος Δήμου Μεσσήνης.

Κυριακή 11-3-1973

Ωρα 12 μεσημβρ. Δεξίωσις υπό του Δήμου, προς τιμήν των ξένων συγκροτημάτων, εις την αίθουσαν του Εθνικού Κέντρου Νεότητας.

Ωρα 5 μ.μ. Εμφάνισης των μαζορετών και του φοιτητικού ομίλου της την Κεντρικήν Πλατείαν.

Ωρα 10 μ.μ. Χοροί στις Νησιώτικες γειτονίες, γύρω από μεγάλες φωτιές, συνοδεία λαϊκών μουσικών και Χορευτών. Βράβευσις της καλύτερας.

Καθαρά Δευτέρα 12-3-1973

Ωρα 10.30 π.μ. Παρέλασις του άρματος του Καρναβάλιου συνοδευομένου υπό Φιλαρμονικών, Ντομινοφόρων, Μασκαρατών, Σατιρικών και Διαφημιστικών αρμάτων εις την Κεντρικήν Πλατείαν.

Ωρα 11 π.μ. Εμφάνισης των Μαζορετών και του Φοιτητικού ομίλου εις την Κεντρικήν Πλατείαν.

Ωρα 11.30 π.μ. Εκφώνησις λόγου υπό του Καρναβάλιου (σάτιρα) εις την Κεντρικήν Πλατείαν.

Ωρα 12 μεσημβρ. Αναπαράστασις της Ιστορίας της Κρεμάλλης εις την ομώνυμον Πλατείαν.

Ωρα 3.30 μ.μ. Παρέλασις του Καρναβάλιου εις την Κεντρικήν Πλατείαν, συνοδευομένου υπό Φιλαρμονικών, Ντομινοφόρων, Μασκαρατών, σατιρικών-διαφημιστικών αρμάτων κλπ.

Εν συνεχεία εμφάνισις

α) Του χορευτικού συγκροτήματος Δήμου Μεσσήνης

β) Του Συγκροτήματος Φουσανελλιοφόρων πόλεως Μεσσήνης

γ) Του Λυκείου Ελληνίδων Καθαμάτας

δ) Λαϊκών χορευτών

ε) Του Φοιτητικού ομίλου "Οι εύθυμοι αμπελουργοί"

στ) Του συγκροτήματος των μαζορετών

Ωρα 7 μ.μ. Καύσις Πυροτεχνημάτων

Ωρα 8 μ.μ. Συνέχισις των χορών εις τα κέντρα της πόλεως

Ο Δήμαρχος

Μιχαήλ Γεωργιόπουλος».

Στον "Σαν Αγκοστίνο" αναγγέλλεται... συνωστισμός συγκροτημάτων στο χορό που οργανώνει ο δήμος⁽³⁰⁹⁾: «Χοροεσπερίς Δήμου Μεσσήνης

Σάββατο 10 Μαρτίου 1973 ώρα 9.30

Εις Ξενοδοχείον "San Agostino" (Συκιώτη)

Ορχήστραι α) Στρατιωτικής Διοικήσεως Νομού Μεσσηνίας, β) Fly Sounds , γ) Πόλεως Βόζια (Γαλλία), δ) Φιλαρμονικής Δήμου Μεσσήνης

Συμμετοχή τραγουδιστών - Εμφάνισις δύο Γαλλικών συγκροτημάτων (μαζορέτες πόλεως Γιερς Τουλώνος - Φοιτηρικός Ομιλος "Οι εύθυμοι αμπελουργοί" πόλεως Βόζια και Ελληνικών.

Δηλώσεις συμμετοχής εις τα τηλ. 22.231 και 22.791».

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας ανακοινώνεται ο χορός του "Παμίσου": «Χορός Γ.Π.Σ. "Πάμισος" Μεσσήνης

Σάββατον 10-3-1973 ώρα 9.30 μ.μ.

Στο Κέντρον Κ. Τσέλιου στην Μεσσήνη

Γλέντι μέχρι πρωίας

* Ιδιαίτεροι προσκλήσεις δεν θα σταλούν. Παρακαλούνται οι επιθυμούντες να μετάσχουν να δηλώσουν τούτο εις το Κέντρον Τσέλιου τηλ. 22.457».

Ο σχολιαστής του "Θάρρους" αναρωτιέται για το λόγο του Καρναβαλιού⁽³¹⁰⁾: «Ο λόγος του Καρναβαλιού (σάτιρα) θα εκφωνηθή την 11.30 π.μ. ώραν της Καθαράς Δευτέρας στην Κεντρική Πλατεία. Τι θα μας ειπή εφέτος ο Καρναβάλιος; Για τα τοπικά ή τα ξένα; Θα αρκεσθή στα τετριμμένα ή θα μας τα ειπή χύμα; Ιδωμεν - ή μάλλον ακούσωμεν. Το... σατιρίζειν εστί φιλοσοφείν».

Η "Σημαία" βλέπει "ποιοτική βελτίωση" του καρναβαλιού⁽³¹¹⁾: «Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το καρναβάλι της Μεσσήνης βελτιώνεται "ποιοτικά" από χρόνο σε χρόνο. Η άνοδος της αισθητικής στάθμης των διαφόρων εκδηλώσεων είναι καταφανής. Εκτός από αυτό όμως, η εμφάνισις εκλεκτών ξένων συγκροτημάτων που καθιερώθηκε τα τελευταία χρόνια, προσελκύει και τους εκλεκτικούς. Ο συνδυασμός της πηγαίας λαϊκής σατιρικής διαθέσεως των εντόπιων καλλιτεχνών με τη φινέτσα των μετακληθέντων Γάλλων όπως οι "Μαζορέτες" και "Εύθυμοι Αμπελουργοί", δεν είναι δυνατόν παρά να επιτύχη. Και οπωσδήποτε το πλήθος που θα συρρεύσει εις την Μεσσήνην Σάββατον, Κυριακή και Καθαρά Δευτέρα θα είναι μεγαλύτερον από άλλοτε. Εν είδει κοσμικού προλόγου στις τριήμερες εκδηλώσεις, ο Δήμος Μεσσήνης θα δώση το Σάββατον χοροεσπερίδα εις το "Σαν Αγκοστίνο" Βελίκας».

Το "Θάρρος" στο ρεπορτάζ του σημειώνει την ικανοποίηση όσων επισκέφθηκαν τη Μεσσήνη⁽³¹²⁾: «Ενα χαρούμενο τριήμερον προσέφερεν το Καρναβάλι της Μεσσήνης στις χιλιάδες των επισκεπτών του. Ενα πλούσιο και καλομελετημένο εορταστικόν πρόγραμμα μαζί με την γνωστή χιουμοριστική διάθεσι των κατοίκων της γείτονος, η οργάνωσις διά την εξυπηρέτησιν της πληθώρας των επισκεπτών όχι απλώς ικανοποίησαν αλλ' ενθουσίασαν όσους είχαν

Χορωδία και μανδολινάτα,
δεκαετία του 1970

την επιτυχή έμπνευσι να επισκεφθούν την Μεσσήνη.

Αι εκδηλώσεις ήρχισαν από το Σάββατον αλλή το μεγάλο γλέντι άρχισε από την Κυριακή το βράδυ με τις τρανές φωτιές στις γειτονιές γύρω από τις οποίες νέοι και νέες -γιατί όχι και γέροντες- συνοδεία λαϊκών οργάνων έσυραν μέχρι πρωίας το χορό.

Αποκορύφωμα η Δευτέρα. Η Νησιώτικη πατροπαράδοτη Καθαροδευτέρα, η τελευταία ημέρα του μεγάλου γλεντιού. Αλλή ας τα πάρωμε με τη σειρά. Την 12ην μεσημβρινή του Σαββάτου έκαμεν την πρώτην εμφάνισίν του στην πλατεία της Μεσσήνης το γαλλικόν φοιτηλικό συγκρότημα "Εύθυμοι Αμπελιουργοί". Δίδοντες το σύνθημα της έναρξης των εκδηλώσεων την 5ην μ.μ. της ίδιας ημέρας οι Νησιώτες χειροκρότησαν την παρέλασιν μασκαράτας με επικεφαλής την Φιλαρμονικήν ενώ την 9.30 μ.μ. εδόθη μεγάλη χοροεσπερίς εις την αίθουσαν του "Σαν Αγκοστίνο".

Την 12ην μεσημβρινήν ο Δήμος Μεσσήνης εδεξιώθη τα ξένα καλλιτεχνικά συγκροτήματα εις το Εθνικόν Κέντρον Νεότητας.

Με θύελλα χειροκροτημάτων υποδέχθησαν χιλιάδες πανηγυριστών την 5ην μ.μ. της Κυριακής εις την Πλατείαν την πρώτην εμφάνισιν του γαλλικού επίσης συγκροτήματος των Μαζορετών και στις 10 το βράδυ άρχισεν το γλέντι γύρω από τις φωτιές.

Την 10.30 της Καθαροδευτέρας έλαβε χώραν η πρώτη παρέλασις του Καρναβάλιου συνοδεία φιλαρμονικής, μασκαράτας, ντομινοφόρων και διαφημιστικών αρμάτων και αμέσως μετά ενεφανίσθη διά δευτέραν φοράν εις την πλατείαν το συγκρότημα των Μαζορετών για

να ακολουθήσει ο σατιρικός λόγος του Καρναβάλλου από εξώστου. Την μεσημβριαν ακριβώς ήρχισε η "επίσημος" λειτουργία της Κρεμάλας.

Την 3.30 της Καθαροδευτέρας ήρχισεν η μεγάλη παρέλασις του Καρναβάλλου καθημένου επί επιβλητικού άρματος, συνοδεία φιλαρμονικής, ντομινοφόρων, μασκαράτων, σατιρικών και διαφημιστικών αρμάτων. Εν συνεχεία εις την Πλατείαν επραγματοποίησαν εντυπωσιακές εμφανίσεις τα χορευτικά συγκροτήματα του Δήμου Μεσσήνης, των φουστανελλοφόρων Μεσσήνης, του Λυκείου Ελληνίδων, λαϊκών χορευτών, των δύο γαλλικών συγκροτημάτων, ενώ την 7η μ.μ. ήρχισεν η αφή πανοραμικών πυροτεχνημάτων. Η Πλατεία της Μεσσήνης είχε καλυφθεί με παχύ στρώμα χαρτοπόλεμο πάνω στον οποίον εκινούνται εκατοντάδες μασκοφόροι.

Τας εκδηλώσεις παρκολλούθησαν χιλιάδες ξένοι από όλα τα Μεσσηνιακά κέντρα, πολλοί Αθηναίοι και άλλοι από άλλας Πελοποννησιακάς πόλεις».

Και η "Σημαία" υπερθεματίζει⁽³¹³⁾: «Δεν ήταν υπερβολή αυτό που εγράφη κατ' επανάληψι στο διάστημα του... Τριωδίου, ότι δηλαδή οι φειδωλές αποκριάτικες εκδηλώσεις στη Μεσσήνη θα ξεπεράσουν κάθε προηγούμενο. Και πραγματικά, ποτέ άλλοτε η Μεσσήνη δε γιόρτασε το τριήμερο της τελευταίας αποκριάς με μεγαλύτερο κέφι, με ευρύτερα συμμετοχή του κοινού και ακόμη με καλλίτερη οργάνωσι.

Οι αποκριάτικες εκδηλώσεις στη Μεσσήνη άρχισαν με χορό που οργάνωσε ο Δήμος Μεσσήνης το Σάββατο το βράδυ στις αίθουσες του ξενοδοχειακού συγκροτήματος "Σαν Αγκοστίνο" με συμμετοχή των ξένων καλλιτεχνικών συγκροτημάτων "Εύθυμοι Αμπελιουργοί" της Βόζια της Γαλλίας και των Μαζορετών του Γιερς της Τουλώνος που καταχειροκροτήθηκαν από το εκλεκτό κοινό που παρέστη. Τα βήματα των χορευτών κατηύθυναν δύο ορχήστρες, της 120 Σ. Ε. Α και του 9ου Συντάγματος. Την χοροεπερίδα ετίμησαν ο Νομάρχης κ. Μάλληαρης, ο Στρατ. Διοικητής κ. Γεωργόπουλος, ο Διοικητής Χωροφυλακής κ. Παναγιωτόπουλος και πολλοί άλλοι εκ των επισήμων.

Την Κυριακήν το μεσημέρι ο Δήμος Μεσσήνης εδεξιώθη στο Κέντρον Νεότητας τα ξένα καλλιτεχνικά συγκροτήματα και το απόγευμα στην Κεντρική Πλατεία της πόλεως ενεφανίσθησαν σε μια θαυμάσια παρέλασι τα δύο γαλλικά συγκροτήματα που εν συνεχεία έκαμαν μια καταπληκτική επίδειξη στο κέντρο της πλατείας. Το γλέντι συνεχίστηκε στις γειτονιές γύρω από θεόρατες φωτιές, με χορούς μετρημφισμένων και μη με συνοδεία λαϊκών οργάνων. Και κράτησε μέχρι το πρωί...

Το κορύφωμα όμως των εκδηλώσεων έγινε την Καθαρά Δευτέρα όταν χιλιάδες ξένων άρχισαν από τις πρωινές ώρες να κατακλύζουν την Μεσσήνη. Τραίνα και λεωφορεία από την Καλαμάτα και εκατοντάδες ΙΧ μετέφεραν συνεχώς πλήθος κόσμου που κατέκλισαν την κεντρική πλατεία και όλους τους δρόμους που θα περνούσε η πομπή του Καρναβάλλου που έγινε στις 10.30 το πρωί. Αρματα καταστόλιστα με χιουμοριστικές παραστάσεις, ομάδες φουστανελλοφόρων και ντομινοφόρων, τα δύο ξένα καλλιτεχνικά συγκροτήματα και δύο μπάν-

τες, της Μεσσήνης και των Φιλιατρών πήραν μέρος στην παρέλασι αυτή. Ο Βασιλιάς Καρνάβαλος εσταμάτησεν στην πλατεία και έψαλλε τον εξάψαλμον προς πάντα Νησιώτη επίσημο και ανεπίσημο. Το μεσημέρι ελειτούργησε η κρεμάλα και αρκετοί ντόπιοι και ξένοι είχαν την τύχη να... κρεμασθούν.

Το απογευματινό πρόγραμμα των εκδηλώσεων περιελάμβανε μια ακόμη παρέλασι της πομπής του Καρναβάλλου και χορευτική επίδειξι στην ειδική εξέδρα της κεντρικής πλατείας της πόλεως. Ελαβον μέρος οι δύο όμιλοι (αγοριών και κοριτσιών) του Λυκείου των Ελληνίδων με εθνικούς χορούς που κατέπληξαν και ενθουσίασαν το κοινό. Στην συνέχεια επέδειξαν χορούς ο Χορευτικός Όμιλος Μεσσήνης και έπειτα το φοιτητικό συγκρότημα "Εύθυμοι Αμπελιουργοί" της Βόζια που συνήρπασαν τα πλήθη των πανηγυριστών. Ο επίλογος των εκδηλώσεων ήταν η επίδειξι των Μαζορετών της Τουλώνος που θα μείνη σαν η πιο ζωηρή ανάμνηση του φετεινού νησιώτικου καρναβαλιού.

Τις απογευματινές εκδηλώσεις παρηκολούθησαν οι Νομάρχαι Μεσσηνίας και Αρκαδίας κ. κ. Μάλλιαρης και Ανδριανόπουλος, ο Στρατ. Διοικητής κ. Γεωργόπουλος, ο Διοικητής Χωροφυλακής κ. Παναγιωτόπουλος και άλλοι επίσημοι».

ΤΟ 1974

Το 1974 η κακοκαιρία επηρεάζει το καρναβάλι και η περιγραφή του "Θάρρους" έχει τυπικό χαρακτήρα. Το κλίμα εξ άλλου έχει βαρύνει για τη χούντα μετά την εξέγερση του Πολυτεχνείου, την αναρρίχηση του Ιωαννίδη στην εξουσία και το μεγάλο κύμα συλλήψεων αντιστασιακών που έγινε το Φεβρουάριο⁽³¹⁴⁾: «Παρά την επικρατήσασαν κακοκαιρίαν η Μεσσηνία με επίκεντρον την πόλιν της Μεσσήνης εόρτασεν εφέτος το τριήμερον των Αποκρέω, με ζωηράν κίνησι επισκεπτών από πολλά μέρη της Ελλάδος.

Εις Μεσσήνην, τας απογευματινάς ώρας της Καθαράς Δευτέρας, παρουσία των Αρχών του Νομού, της πόλεως και πλήθους κόσμου εγένετο η αναπαράστασις της ιστορίας της "Κρεμάλλας". Επηκολούθησεν παρέλασις μασκαράτων και πολλών σατυρικών αρμάτων διά των κυριωτέρων οδών της Μεσσήνης, η οποία κατέπληξεν εις την κεντρικήν πλατείαν της γείτονος, όπου ο Καρνάβαλος επικεφαλής της πομπής, εξεφώνησε τον σατυρικόν λόγον του, μη φεισθείς ουδενός!

Ακολούθως, προ των επισήμων, και παρουσία του πλήθους, και επί ειδικής εξέδρας διάφορα συγκροτήματα νέων του Δήμου Μεσσήνης εχόρευσαν ωραιότατους ελληνικούς χορούς.

Η χαρούμενη εορταστική εκδήλωσις έκλεισε με εκ νέου παρέλασιν του Καρναβάλλου και των σατυρικών αρμάτων διά των κυριωτέρων οδών της πόλεως Μεσσήνης».

Τυπική είναι και η αναφορά της "Σημαίας"⁽³¹⁵⁾: «Παρά την κακοκαιρίαν μεγάλη υπήρξε και εφέτος η επιτυχία των αποκρηνάτικων εκδηλώσεων στην Μεσσήνη. Χιλιάδες κόσμου συνέβρευσαν από την Καλαμάτα και τα γύρω κέντρα και ο συνωστισμός ήταν και τη φορά αυτή το βασικό χαρακτηριστικό των φετεινών εκδηλώσεων.

Το απόγευμα τα πλήθη του κόσμου που συνέρρευσαν παρνηκολούθησαν την θριαμβευτική παρέλασι του Καρναβάλλου, που απηρτίζετο από πέντε ωραιότατα άρματα, από ομάδες φουστανελλοφόρων και ντομινοφόρων, διά μέσου των κεντρικών οδών της πόλεως και με τέρμα την Κεντρική Πλατεία όπου είχαν λάβει θέσεις οι επίσημοι όπου ήκουσαν από τον Καρνάβαλο τον... εξάψαλλμο.

Επνηκολούθησαν λαϊκοί χοροί στην Πλατεία της γείτονος υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής και ομίλων οργανοπαικτών.

Το γενικό ξεφάντωμα, παρά την συνεχή ελαφράν βροχήν συνεχίσθη με αμείωτο κέφι μέχρι των νυκτερινών ωρών».

ΤΟ 1975

Με την πτώση της χούντας το καλοκαίρι του 1974, επανέρχεται στη θέση του ο δήμαρχος Δημήτρης Κούτσικας και οι εκλογές προσδιορίζονται για τις 30 Μαρτίου 1975, λίγες ημέρες μετά την Καθαρά Δευτέρα.

Στην τοπική ειδησεογραφία κυριαρχούν οι εκλογές, οι εφημερίδες κατακλύζονται από προεκλογικό υλικό υποψηφίων δημάρχων και δημοτικών συμβούλων, ενώ δεν υπάρχει καμία αναφορά στα καρναβάλια. Οι εκδηλώσεις οργανώθηκαν πρόχειρα λόγω και της ρευστότητας που επικρατούσε, ενώ είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στις τοπικές εφημερίδες γίνεται αναφορά μόνον στις εκδηλώσεις που οργάνωσε ο Σύλλογος Μεσσηνίων Φοιτητών⁽³¹⁶⁾.

ΤΟ 1976

Οι αναγγελίες για τις Αποκριές του 1976 αρχίζουν από ενωρίς (317): "Οι Αποκριές πλησιάζουν και οι ετοιμασίες στο Δήμο Μεσσήνης για τον εορτασμό συνεχίζονται με εντατικό ρυθμό. Παράλληλα τα πάσης φύσεως κέντρα διασκεδάσεως και οι ταβέρνες προετοιμάζονται για γλέντια. Σύλλογοι, σωματεία και πολλήs μεγάλης και μικρές παρέες ετοιμάζονται να ξεφαντώσουν τις Αποκριές".

Και λίγες ημέρες αργότερα (318): "Απόψε το βράδυ θα συνεχισθούν σε πολλή κέντρα της Καλαμάτας οι αποκριάτικοι χοροί. Η συνέχεια τη Δευτέρα στη Μεσσήνη, όπου τα πάντα είναι έτοιμα και ο καρνάβαλος περιμένει! Πιστεύουμε ότι αύριο θα μας επισκεφθούν οι Νησιώτες με τις τοπικές ενδυμασίες τους και θα χορέψουν στην πλατεία. Θα μας φέρουν τους "μπενετάδες", δηλαδή τα "καλήσματα" για να είμαστε την Καθαρά Δευτέρα εκεί!".

Τις επόμενες ημέρες δημοσιεύεται και το επίσημο πρόγραμμα (319): "Πρόγραμμα εορταστικών εκδηλώσεων εις την πόλιν της Μεσσήνης κατά την ημέραν της Καθαράs Δευτέρας

Ωρα 3 μ.μ.: Είσοδος του καρνάβαλλου συνοδευομένου υπό φουστανελλοφόρων, Ντομινοφόρων, Μασκαρατών κ.λπ. συνοδεία Φιλαρμονικής. Εκφώνησιs σατιρικού λόγου υπ' αυτού.

Ωρα 3.30 μ.μ.: Εμφάνισης των Φουσανελληφορών και Ντομινοφόρων Μεσσήνης.

Ωρα 4 μ.μ.: Εμφάνισης του Λυκείου Καθαμάτας.

Ωρα 5 μ.μ.: Εμφάνισης του Χορευτικού Συγκροτήματος Ιωαννίνων.

Ωρα 7 μ.μ.: Καύσις πυροτεχνημάτων.

Αι ως άνω εκδηλώσεις θα λάβωσι χώραν εις τον χώρο της άνω Κεντρικής Πλατείας της Πόλεως.

Από της πρωίας και καθ' όλην την ημέραν θα λειτουργή η ιστορική Κρεμάλα εις την ομώνυμον θέσιν.

Ωρα 8 μ.μ.: Γλήντι μέχρι πρωίας εις τα Κέντρα της Πόλεως.

Ο Δήμαρχος Μεσσήνης Δημήτριος Κούτσικας".

Οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία⁽³²⁰⁾: "Επιτυχία εσημείωσαν οι εορταστικές εκδηλώσεις του Καρναβάλλου την Καθαρά Δευτέρα στη Μεσσήνη. Οι κάτοικοι της Μεσσήνης και πλήθος άλλων από τα γύρω χωριά και την Καθαμάτα είχαν κατακλύσει από το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας την κεντρική πλατεία της Μεσσήνης απ' όπου πέρασε και διάβασε το σατιρικό του λόγος ο Καρνάβαλος.

Παρέστησαν ο Δήμαρχος Μεσσήνης κ. Κούτσικας με το Δημοτικό Συμβούλιο, ο Νομάρχης κ. Στεφανάκος, ο Ανώτερος Διοικητής Φρουράς Μεσσηνίας συνταγματάρχης κ. Πατρίκαλος, ο Ανώτερος Διοικητής Χωροφυλακής Πελοποννήσου συνταγματάρχης κ. Κατρίτσας, ο Δι-

Καρναβάλι δεκαετία του 1960

οικητής Χωροφυλακής Μεσσηνίας κ. Πουλίδας και άλλοι προϊστάμενοι υπηρεσιών. Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσαν τα χορευτικά συγκροτήματα του Ομίλου Ιωαννίνων και του Λυκείου Καλαμάτας".

Σύμφωνα με το "Θάρρος" υπήρξε προσέλευση κόσμου από διάφορα μέρη της Πελοποννήσου⁽³²¹⁾: "Πλήρη επιτυχία σημείωσαν οι εορταστικές εκδηλώσεις στην Μεσσήνη την Καθαρά Δευτέρα. Παρέστησαν ο Νομάρχης κ. Στεφανάκος, εκπρόσωποι των Αρχών και χιλιάδες επισκεπτών από την Καλαμάτα, το Νομό και από άλλα μέρη που κατακλύσανε στην κυριολεξία την πόλη της Μεσσήνης.

Οι επισκέπτες άρχισαν να καταφθάνουν από τις πρωινές ώρες και λίγο αργότερα, οπότε είχαν πυκνώσει τα δρομολόγια τους τα πάσης φύσεως συγκοινωνιακά μέσα. Επίσης παρατηρήθηκε μεγάλη προσέλευση ΙΧ αυτοκινήτων από διάφορα μέρη της Πελοποννήσου.

Επίκεντρο των εορταστικών εκδηλώσεων ήταν η κεντρική πλατεία της Μεσσήνης. Στολισμένη με αφίσες και ανάγλυφες προσωπογραφίες μασκαράδων, έδινε την εντύπωση ενός μεγάλου αποκριάτικου πανηγυριού.

Ο ΚΑΡΝΑΒΑΛΟΣ

Σύμφωνα με το πρόγραμμα του Δήμου στις 3 μ.μ. μπήκε στην κεντρική πλατεία ο Καρνάβαλος "σκαρφαλωμένος" σε ένα μεγάλο καταστόλιστο άρμα που το συνόδευαν φουστανελλοφόροι, ντομινοφόροι και η τοπική φιλαρμονική. Απάνω από το θρόνο του και απέναντι στους επισήμους στάθηκε ο Καρνάβαλος και τα έψαλλε προς πάσαν κατεύθυνση προκαλώντας έτσι ευχάριστη ατμόσφαιρα.

Στις 3.30 εμφανιστήκανε φουστανελλοφόροι με τις τοπικές ενδυμασίες τους και από ειδικής εξέδρας συνοδευόμενοι από λαϊκά όργανα χόρεψαν παλιούς λεβέντικους χορούς.

ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

Ακολούθησε η εμφάνιση του Λυκείου Ελληνίδων Καλαμάτας. Νέοι και νέες με εθνικές ενδυμασίες χόρεψαν με θαυμαστή ακρίβεια ωραιώτατους χορούς και προκάλεσαν τον θαυμασμό και τα χειροκροτήματα του πλήθους. Τέλος εμφανίστηκε και χορευτικό συγκρότημα των Ιωαννίνων που προκάλεσε τα χειροκροτήματα χιλιάδων θεατών.

Παρευρέθησαν εκτός του κ. Νομάρχου, ο Δήμαρχος Μεσσήνης κ. Κούτσικας, ο Ανώτερος Διοικητής Χωροφυλακής Πελοποννήσου Συνταγματάρχης κ. Κατρίτσας, ο Ανώτερος Διοικητής της Φρουράς Αξιωματικών Καλαμάτας κ. Πατρίκαλης, ο Διοικητής Χωροφυλακής Μεσσηνίας κ. Πουλίδας, προϊστάμενοι υπηρεσιών και πλήθος κόσμου.

Στις 7 το βράδυ πραγματοποιήθηκε η καύσις φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων.

Η ΚΡΕΜΑΛΑ

Εξ άλλου, καθ' όλη την ημέρα, "λειτούργησε" και η ιστορική κρεμάλα, απ' όπου πέρασε και "κρεμάστηκε" πλήθος επισκεπτών. Οι περισσότεροι όμως αρκέστηκαν στη θέα της κρεμάλας... κι απομακρύνονταν όταν πλησίαζαν οι "θύτες".

ΤΟ 1977

ΤΟ 1977 οι μαζορέτες... ξανάρχονται, αυτή τη φορά από τη Γερμανία⁽³²²⁾: "Πρόγραμμα εορταστικών εκδηλώσεων εις την πόλιν της Μεσσήνης κατά την ημέραν της Καθαράς Δευτέρας

Ωρα 3.30 μ.μ. Μεγάλη παρέλασις Μαζορετών-Χορευτριών "Κόκκινες Τουλίπες" πόλεως Καρλσρούης Δυτικής Γερμανίας ανά τας οδούς και πλατείας της πόλεως.

Ωρα 4 μ.μ. Είσοδος καρνάβαλιου συνοδευομένου υπό ντομινοφόρων, μασκαρατών κ.λπ. συνοδεία φιλαρμονικής.

Εκφώνησις σατιρικού λόγου.

Ωρα 4.30 μ.μ. Εμφάνισις του Χορευτικού Συγκροτήματος "Παρθενών" Δάφνης-Αττικής.

Ωρα 5.15 μ.μ. Εκτέλεις καλλιτεχνικού προγράμματος επί σκηνής υπό των Μαζορετών-χορευτριών "Κόκκινες Τουλίπες".

Ωρα 7 μ.μ. Καύσις φαντασμαγορικών πυροτεχνημάτων.

Αι ως άνω εκδηλώσεις θα λάβωσιν χώραν εις τον χώρον της άνω Κεντρικής Πλατείας.

Από της πρωίας και καθ' όλην την ημέραν θα λειτουργή η ιστορική Κρεμάλα εις την ομώνυμον θέσιν.

Ωρα 8 μ.μ. Γλήντι μέχρι πρωίας εις τα Κέντρα της πόλεως.

Ο Δήμαρχος Μεσσήνης

Δημήτριος Κούτσικας".

Σε "νέα στοιχεία" στο καρναβάλι αναφέρεται το "Θάρρος"⁽³²³⁾: "Το καρναβάλι της Μεσσήνης φαίνεται ότι εφέτος θα είναι εξαιρετικά βελτιωμένο, χάρις στις προσπάθειες του Δημάρχου κ. Κούτσικα και των οργανωμένων τάξεων της πόλεως.

Ετσι όσοι επισκεφθούν τη Μεσσήνη την Καθαρά Δευτέρα θα έχουν την ευκαιρία να διαπιστώσουν αρκετά νέα στοιχεία.

Μεταξύ άλλων θα θαυμάσουν και τις εμφανίσεις διεθνούς φήμης χορευτικών συγκροτημάτων".

Οι επισκέπτες στο καρναβάλι είναι χιλιάδες⁽³²⁴⁾: "Με συμμετοχή χιλιάδων επισκεπτών απ' ολόκληρη τη Μεσσηνία και την άλλη Ελλάδα γιορτάστηκε φέτος με αδιάπτωτο κέφι η Καθαρά Δευτέρα ή καλλίτερα το "Νησιώτικο καρναβάλι" όπως είναι γνωστό σ' όλη τη χώρα.

Η επιτροπή που είχε σχηματισθή από δημοτικούς συμβούλους και άλλους πολίτες της πόλεως με επικεφαλής τον Δήμαρχο κ. Κούτσικα είχε κάνει σωστή και καλή δουλειά αφού τα πάντα δούλεψαν ρολόι, στην εκτέλεση του αρκετά ενδιαφέροντος προγράμματος που είχε καταρτισθή.

Στο πρόγραμμα είχε περιληφθή μεγάλη παρέλασις από ντομινοφόρους και άλλους μετεμφιεσμένους με επικεφαλής τον Καρνάβαλο και με συμμετοχή της Δημοτικής Μπάντας Μεσσήνης που κατέληξε στην κεντρική πλατεία της πόλεως όπου ο "Καρνάβαλος" τα έβαλε στον... πανηγυρικό του λόγο σε επίσημους και ανεπίσημους, και γνωστούς και αγνώστους.

Στο απογευματινό πρόγραμμα πέρα από την παρέλαση στην οποία πήραν μέρος και ομάδες Μαζορετών από τη Δυτική Γερμανία, περιλαμβάνονταν και χοροί που εκτελέστηκαν από

ντόπιους ομίλους, από το χορευτικό συγκρότημα "Παρθενών" του Δήμου Δάφνης Αττικής κ.ά. και όλη η εκδήλωση που έγινε στην κεντρική πλατεία έκλεισε με χορευτική επίδειξη του ομίλου Μαζορετών. Το βράδυ κήκαν εντυπωσιακά πυροτεχνήματα και ακολούθησε ολονύχτιο γλάντι στα κέντρα της πόλεως.

Την γραφική αυτή εκδήλωση της Μεσσήνης ετίμησαν ο Νομάρχης κ. Στεφανάκος, ο Ανώτερος Διοικητής Φρουράς Καλαμάτας συνταγματάρχης κ. Φραγκογιάννης, ο Διοικητής Χωροφυλακής κ. Μπαϊρακτάρης και άλλοι εκπρόσωποι των Αρχών του Νομού".

Παρόμοια είναι και η περιγραφή στην εφημερίδα "Θάρρος"⁽³²⁵⁾: "Χιλιάδες κόσμου από τη Μεσσηνία και τους γειτονικούς νομούς παρακολούθησε και φέτος τις αποκριάτικες εορταστικές εκδηλώσεις που έγιναν προχθές στην πόλη της Μεσσήνης και ξεπεράσανε κάθε προηγούμενη χρονιά, χάρις στο προσωπικό ενδιαφέρον του Δημάρχου κ. Κούτσικα. Ήταν γενικά ένα ξεχωριστό, απολαυστικό θέαμα στο οποίο κυριαρχούσε το ωραίο, σε συνδυασμό με την παραδοσιακή σάτιρα του Καρνάβαλου που χάρισε σε όλους με απλοχεριά τα "δώρα του". Στην κατάμεστη από κόσμο κεντρική πλατεία της Μεσσήνης, παρουσία των αρχών, εμφανίστηκαν στις 3.30 το απόγευμα της Καθαροδευτέρας οι Γερμανίδες μαζορέτες που καταχειροκροτήθηκαν.

Επακολούθησε στον εορταστικό χώρο, η εμφάνιση του Καρνάβαλου που συνοδεύτανε από πλήθος μεγάλων και μικρών ντομινοφόρων και μασκαράδων που συνόδευε η δημοτική φιλαρμονική ενώ το πλήθος χειροκροτούσε τον Καρνάβαλο που ενθουσιασμένος άρχισε να τα "ψέλλη" προς πάσαν κατεύθυνση.

Τέλος εκτελέστηκε ένα θαυμάσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα από το χορευτικό συγκρότημα "Παρθενών" Δάφνης Αττικής και από τις ηλιγερές και χαριτωμένες μαζορέτες που διεκόπτετο από τη θύελλα των χειροκροτημάτων.

Το βράδυ έγινε φαντασμαγορική καύση πυροτεχνημάτων, ενώ στην κεντρική πλατεία από την κοσμοπλημμύρα δεν έπεφτε... ούτε μήλο.

Εξ άλλου, από το πρωί λειτουργούσε η ιστορική κρεμάλα στην καθιερωμένη θέση. Ετσι απ' όσους πέρασαν κανείς δεν γλίσωσε, μέχρι να ακουσθή το... τάξιμο!".

ΤΟ 1978

Οι μαζορέτες -από τις Γαλλικές Αντίλλες αυτή τη φορά- εμφανίζονται και πάλι στο καρναβάλι το 1978⁽³²⁶⁾: "Πρόγραμμα εορταστικών εκδηλώσεων στην πόλη της Μεσσήνης κατά την ημέραν της Καθαρής Δευτέρα. Ωρα 3.30 μ.μ.: Μεγάλη παρέλαση του Καρνάβαλου, που θα συνοδεύεται από τα Χορευτικά Συγκροτήματα "Ballets Antilas Les Madras" και Εργαστήρι Πατρών, ντομινοφόρους και μασκαράτες.

Ωρα 3.45 μ.μ.: Εκφώνηση σατιρικού λόγου.

Ωρα 4 μ.μ.: Εμφάνιση Χορευτικού Συγκροτήματος "Εργαστήρι" Πατρών.

Ωρα 5 μ.μ.: Εκτέλεση καλλιτεχνικού προγράμματος από το "Ballets Antilas Les Madras".

Ωρα 7.30 μ.μ.: Καύση πυροτεχνημάτων.

Οι ανωτέρω εκδηλώσεις θα γίνουν στο χώρο της κεντρικής πλατείας.

Χορευτικός
όμιλος
γυναικών στην
παρέλαση

Ωρα 8 μ.μ.: Γλέντι μέχρι το πρωί στα κέντρα της πόλεως.

Ο δήμαρχος Μεσσήνης

Δημήτριος Κούτσικας".

Το... εξωτικό χρώμα που έδωσαν στο καρναβάλι "οι μελαψοί χορευτές και χορεύτριες" τονίζει στο ρεπορτάζ η "Σημαία"⁽³²⁷⁾: "Στη Μεσσήνη γιαρτάστηκε με κέφι -και με συμμετοχή πλήθους επισκεπτών από την Καθαρά και τα γύρω χωριά- η Καθαρή Δευτέρα. Κατά τις 4 το απόγευμα έγινε η... εισβολή του Καρνάβαλου στην κεντρική πλατεία. Την πομπή πλαισίωναν μασκαράτες, ντομινοφόροι, η Φιλαρμονική και η Μανδολινάτα της Μεσσήνης καθώς και οι χορευτικοί όμιλοι "Εργαστήρι" της Πάτρας και "Λε Μαντράς" των Γαλλικών Αντίλλων. Κατά τα καθιερωμένα, ο Καρνάβαλος τα έψαλλε έμμετρα και "εξ αμάξης" σε όλους και ύστερα άρχισε η εκτέλεση του καλλιτεχνικού προγράμματος. Ωραία η Μανδολινάτα, θαυμάσιο το "Εργαστήρι", μα την παράσταση έκλειψαν οι μελαψοί χορευτές και χορεύτριες από τις Αντίλλες που έδωσαν "εξωτικό" χρώμα στην εκδήλωση. Με χορούς και τραγούδια, το γλέντι συνεχίστηκε μέχρι αργά τη νύχτα.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι "λειτούργησε" και φέτος η αποκριτική "κρεμάλα" και ότι δεν ήταν λίγοι εκείνοι που πλήρωσαν "ήλυτρα" στους χαρούμενους φεσοφόρους δημίους.

Τις καθαροδευτεριάτικες εκδηλώσεις παρακολούθησαν, μεταξύ άλλων, ο διευθυντής της Νομαρχίας κ. Στενός, ο διοικητής της Ανωτέρας Διοικήσεως Χωροφυλακής Πελοποννήσου ταξίαρχος κ. Τσάμης, ο ανώτερος διοικητής Φρουράς Καθαμάτας συνταγματάρχης κ. Σίμογλου, ο διοικητής Χωροφυλακής Μεσσηνίας κ. Χρυσανθόπουλος και οι τοπικές αρχές Μεσσηνίας με επικεφαλής το δήμαρχο κ. Δ. Κούτσικα".

ΤΟ 1979

Οι μαζορέτες έχουν γίνει πλέον μόνιμη παρουσία στο Νησιώτικο καρναβάλι, αλλά το 1979 καινούργιο στοιχείο είναι η συναυλία του Λάκη Χαλικιά⁽³²⁸⁾: "Μεσσήνη (του ανταποκριτού μας) - Κορυφώθηκαν οι προετοιμασίες για το γιορτασμό της Αποκριάς και της Καθαρής Δευτέρας στην πόλη της Μεσσηνίας η οποία αναμένεται ότι θα συντελεσθεί με επισκέπτες τόσο από τη Μεσσηνία, όσο και από άλλα διαμερίσματα της Ελλάδος. Οι φετινές εκδηλώσεις θα ξεπεράσουν κάθε προηγούμενη εκδήλωση. Επίκεντρο των προετοιμασιών ο Δήμος της Μεσσηνίας κάτω από την φροντίδα του δημάρχου κ. Κούτσικα και των δημοτικών συμβούλων και των τοπικών συλλόγων για την καλύτερη εμφάνιση των φετινών εκδηλώσεων που θα συγκεντρώνουν το γενικώτερο ενδιαφέρον.

Ηδη ετοιμάστηκε σειρά αρμάτων που θα παρελάσουν την Καθαρή Δευτέρα το απόγευμα, σύμφωνα με το πρόγραμμα που κατήρτισε ο Δήμος, ενώ αναμένεται το συγκρότημα του Λάκη Χαλικιά και οι Γαληίδες μαζορέτες. Την τιμητική του θα έχει και ο Καρνάβαλος ο οποίος θα εκφωνήσει τον καθιερωμένο λόγο του και θα τα ψάλλει προς πάσα κατεύθυνση. Παράλληλα θα λειτουργήσει στη συνηθισμένη θέση η φημισμένη κρεμάλα που κάθε χρόνο συγκεντρώνονται οι πιστοί της".

Το καρναβάλι του 1979 σημαδέυτηκε τελικά από το τεταμένο πολιτικό κλίμα που επικρατούσε στην πόλη μετά τις εκλογές που έγιναν τον Οκτώβριο του 1978 και τις κέρδισε ο Δημ. Κούτσικας με 1.987 ψήφους έναντι 1.881 ψήφων του Παύλου Πτωχού. Με το ρεπορτάζ στο "Θάρρος" για τις εκδηλώσεις ανοίγει ένας χορός δημοσιευμάτων⁽³²⁹⁾: "Μεσσήνη (του ανταποκριτού μας) - Με τη συμμετοχή χιλιάδων λαού από τη Μεσσηνία και άλλα μέρη γιορτάστηκαν φέτος οι Αποκριές και η Καθαρή Δευτέρα στη Μεσσήνη. Επίκεντρο των γιορταστικών εκδηλώσεων η πόλη μας. Κατάμεστοι οι δρόμοι της από κόσμο που είχε μαζευτεί για να θαυμάσει το καρναβάλι της, ν' ακούσει τον πατροπαράδοτο λόγο του Καρνάβαλου, που τα έψαλλε προς πάσαν κατεύθυνση, προς απόντας και παρόντας. Η εμφάνισις όμως άρματος, εκτός προγράμματος, παρ' ολίγον να προκαλέσει αναστάτωση αλλά αποφεύχθηκε με την αναβολή της παρελάσεώς του και χάρις στην ψυχραιμία των παρευρισκομένων. Το άρμα έφερε την επιγραφή: "Ρυθμιστές στη Μεσσήνη είμαστε εμείς".

Οι γιορταστικές εκδηλώσεις άρχισαν το απόγευμα τη Καθαράς Δευτέρας με την παρέλαση του Καρνάβαλου που συνοδευόταν από χορευτικά συγκροτήματα φουστανελλοφόρων, ντομινοφόρων, μασκαράδων και την Μανδολινάτα της Μεσσηνίας, ενώ τα πλήθη χειροκροτούσαν τους παρελαύνοντας. Συγκεκριμένα όταν έφθασε στην πηλατεία ένα άρμα, εκτός προγράμματος, η παρέλαση του οποίου, όπως δήλωσε ο δήμαρχος κ. Κούτσικας, θα έπρεπε

να είχε γνωστοποιηθεί στο Δήμο και την Αστυνομία, προκλήθηκε αναστάτωση. Ο δήμαρχος κ. Κούτσικας ειδοποιηθείς επενέβη και απαγόρευσε την είσοδό του στο χώρο της παρελάσεως διότι το θέωρησε χλευαστικό του αξιώματός του. Ταυτόχρονα κατήγγειλε από μικροφώνου το γεγονός και ζήτησε την επέμβαση της Αστυνομίας. Μετά από προσπάθειες που καταβλήθηκαν το άρμα δεν παρήλασε τελικά.

Παραβρέθηκαν ο διευθυντής Εσωτερικών της Νομαρχίας κ. Στενός, ο ανώτερος διοικητής της Φρουράς κ. Σίμογλου, ο διοικητής Χωρ/κής κ. Χρυσανθόπουλος, οι τοπικές αρχές και πλήθος κόσμου".

"Επεισοδιακό το Καρναβάλι της Μεσσήνης" γράφει η "Σημαία" που ενημερώνει ότι το θέμα είχε συνέχεια σε συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ενώ αποδίδει την οξύτητα στα... τραγούδια του Χαλκιά και επαναφέρει μετά από χρόνια τη θεωρία των... αντιφρονούντων⁽³³⁰⁾: "Στη Μεσσήνη γιορτάστηκε και φέτος το Καρναβάλι με συμμετοχή χιλιάδων λαού αλλιά και με επεισόδια που τίποτε το καλό δεν προοιωνίζονται για το μέλλον του. Συγκεκριμένα η εκτέλεση του προγράμματος εβράδυνε περί την 1 ώρα γιατί επεισόδιο δημιουργήθηκε μεταξύ των οπαδών του δημάρχου κ. Κούτσικα και αντιφρονούντων ότι οι πρώτοι απαγόρευσαν στους δεύτερους να παρελάσουν με σατιρικό άρμα αντιπολιτευτικής για τον κ. δήμαρχο μορφής. Το επεισόδιο θα έπαιρνε μεγαλύτερες διαστάσεις αλλιά τελικά επεκράτησε ψυχραιμία χάρις στην επέμβαση της αστυνομικής αρχής. Ωστόσο η επέμβαση αυτή θεωρήθηκε αντικανονική από τον κ. δήμαρχο, ο οποίος μάλιστα από μικροφώνου την κατήγγειλε προς το λαό. Αλλη δυσάρεστη εκδήλωση ήταν η πολιτικοποίησή της από μέρους του συγκροτήματος Χαλκιά που είχε κληθή από το Δήμο για να συμβάλει στον εορτασμό, τραγουδώντας πολιτικά αριστερά τραγούδια με αναπόφευκτες αντιδράσεις των αντιφρονούντων.

Το ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Στις 7 μ. μ. συνεδρίασε εκτάκτως υπό την προεδρία του κ. Κουφόγιαννη το Δημοτικό Συμβούλιο Μεσσήνης με θέμα τα επεισόδια της Καθαράς Δευτέρας.

Πρώτος μίλησε ο δήμαρχος κ. Κούτσικας ο οποίος απέδωσε την ευθύνη για τα επεισόδια στη μειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου. Με αυτό το πνεύμα μίλησε και ο προεδρεύων κ. Κουφόγιαννης.

Ο αρχηγός της μειοψηφίας κ. Πτωχός που έλαβε κατόπιν το λόγο, απέρριψε τις κατηγορίες και είπε ότι την ευθύνη για ό,τι έγινε φέρει η δημοτική αρχή. Τέλος και αφού απεχώρησαν οι σύμβουλοι της μειοψηφίας εγκρίθηκε ψήφισμα στο οποίο αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι την αποκλειστική ευθύνη φέρει ο συνδυασμός της μειοψηφίας και αποδίδονται ευθύνες και στην Χωροφυλακή".

Ειδικό ρεπορτάζ για το Δημοτικό Συμβούλιο δημοσιεύει το "Θάρρος" και το κατά πλειοψηφία ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου κάνει λόγο για "υποκινούμενους ταραξίες"⁽³³¹⁾: "Το Δημοτικό Συμβούλιο της Μεσσήνης με ψήφισμά του καταδικάζει τα έκτροπα της Καθ. Δευτέρας και διαδηλώνει την αγανάκτησή του για τα διαπραχθέντα από τους "αδίστακτους εμπνευστές και εκτελεστές αυτής της ασχήμιας". Όπως αναφέρεται στο ψήφισμα,

με την πρόταση του δημάρχου κ. Κούτσικα συμφώνησαν οι παρόντες σύμβουλοι της πλειοψηφίας διαφωνήσαντος του συμβούλου της πλειοψηφίας κ. Περιβολάρη. Επίσης το κατέψηφισεν ο επικεφαλής της μειοψηφίας κ. Πτωχός και οι σύμβουλοί του.

Ο κ. ΚΟΥΤΣΙΚΑΣ

Στην αρχή της εκτάκτου συνεδριάσεως μίλησε ο δήμαρχος κ. Κούτσικας ο οποίος είπε ότι το άρμα που επιχειρήθη να παρελάση στη γιορτή της Καθαρής Δευτέρας ήταν χλευαστικό του αξιώματός του και επέριψε τις ευθύνες για όσα συνέβησαν στην μειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου. Καταλήγοντας δήλωσε "έχω το κακό προαίσθημα ότι ο αντίπαλός μου κ. Πτωχός θα αιματοκυλίσει το Νησί. Και προσθέτω ότι τούτο θα πρέπει να γνωστοποιηθεί στο λαό της Μεσσήνης και προς όλους τους αρμοδίους για την πρόληψη ενός αιματοκυλισματος της πόλεως".

Ο κ. ΚΟΥΦΟΓΙΑΝΝΗΣ

Στη συνέχεια ο προεδρεύων του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Κουφόγιαννης τόνισε ότι σαν αντιπρόεδρος είναι υποχρεωμένος να καταγγείλει στο λαό της Μεσσήνης την ενέργεια αυτή των αναρχικών που προσπαθούν με κάθε τρόπο να επιβάλουν την τρομοκρατία στο λαό. Καταλήγοντας τόνισε πως για όλα αυτά ευθύνεται η παράταξη της "Νέας Εποχής" του κ. Πτωχού.

Ο κ. ΠΤΩΧΟΣ

Μιλώντας ο επικεφαλής της μειοψηφίας κ. Πτωχός ζήτησε να γραφτούν τα λεχθέντα περί αιματοκυλισματος στα πρακτικά και αναφέρθηκε στην ιστορία του όλου θέματος και τόνισε ότι δεν είχε πρόθεση η παράταξή του να δημιουργήσει αναταραχή. Στο σημείο αυτό οργίσθηκε ο προεδρεύων και εκστόμισε βαρειά ύβρι την οποία και ανεκάλεσε.

Ο δημοτικός σύμβουλος κ. Περιβολάρης συνέστησε μετριοπάθεια και ζήτησε σύνεση και από τις δύο πλευρές. Ο δημοτικός σύμβουλος κ. Ζέππος κατέληξε τις ευθύνες και στις δύο πλευρές και ζήτησε να υπάρξει συνδιαλλαγή για το καλό του λαού της Μεσσήνης και να μην παρασύρονται από ακρότητες.

Στη συνέχεια το Δημοτικό Συμβούλιο κάτω από ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα ενέκρινε το προταθέν ψήφισμα του δημάρχου ενώ η μειοψηφία αποχωρούσε διαμαρτυρόμενη.

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ

Το εγκριθέν ψήφισμα:

"Κατά την πατροπαράδοτη γιορτή της Καθαρής Δευτέρας δημιουργήθηκαν απαράδεκτα έκτροπα από ασυνείδητους υποκινούμενους ταραξίες που επιχειρήσαν να καταστρέψουν την ωραία διασκέδαση του λαού με κακοήθεις εκδηλώσεις. Αντιστάθηκαν στην Αστυνομική αρχή, προξένησαν ανησυχία κι αναταραχή και προκάλεσαν τη δίκαιη αγανάκτηση των συμπολιτών μας κι όλων των παρευρισκομένων. Η αρχική ανοχή των οργάνων της Αστυνομίας ενίσχυσε τις προθέσεις τους κι η καθυστερημένη επέμβασή της έδωσε την ευκαιρία να κάνουν επίδειξη ιδιόζουσας θρασύτητας. Το Δημοτικό Συμβούλιο Μεσσήνης αποδοκιμάζει και

καταδικάζει τους αδίστακτους εμπνευστές και τους εκτελεστές αυτής της ασχήμιας και ζητεί από το Αστ. Τμ. Μεσσήνης στο μέλλον να επιτελεί το καθήκον του".

Στη "Σημαία" δημοσιεύεται επιστολή "αγανακτισμένων Νησιωτών" που βάλλει κατά του δημάρχου Δ. Κούτσικα και δίνει τη λογική της πολιτικής αντιπαράθεσης εκείνη την εποχή⁽³³²⁾: "Είμαστε μερικοί από τους πολλούς αγανακτισμένους Νησιώτες με όσα παράξενα έγιναν στο φετεινό καρναβάλι με αποτέλεσμα να απογοητευθή όλος ο κόσμος που περίμενε να δη ό,τι και κάθε χρόνο αν όχι κάτι καλλίτερο. Είναι γνωστό πως αυτή η ημέρα είναι ημέρα ευγενικής και πολιτισμένης σάτιρας εντός των ορίων της κοσμιότητας πάντοτε, αλλή' ατυχώς ο κ. δήμαρχος επειδή υπέθεσε ότι εθίγετο από την εμφάνιση ενός άρματος, το οποίο κατά κοινήν ομολογίαν τίποτε απολύτως δεν είχε το μεμπτό, και ενώ αρχικά είχε δώσει την συγκατάθεσή του να περάσει, όταν το άρμα έφθασε στο κέντρο της πλατείας, το σταμάτησε χωρίς λόγο, με αποτέλεσμα να δημιουργηθή σοβαρό ζήτημα, μόνο και μόνο γιατί το άρμα έγινε από τοπικούς του αντιπάλους για τη δημιουργία εντυπώσεων.

Ο κ. δήμαρχος προσπάθησε να ρίξη στη Χωροφυλακή και ιδιαίτερως στον διοικητή ταγματάρχη κ. Πριόνα, έναν εξαιρετο αξιωματικό και άνθρωπο, ο οποίος παρά το γεγονός ότι εδυσκολεύετο εις το έργον του από τις παρεμβάσεις των περί τον κ. δήμαρχον αναρμοδίων, διετήρησε την τάξη με τρόπο άψογο από πάσης πλευράς. Στην κρίση του λαού αφήνουμε τα παρακάτω:

Τι ήταν αυτό που έκανε τον κ. δήμαρχο να μην αφήσει το άρμα να περάσει; Εκτός από τον κ. Χαηκιά και το συγκρότημά του το ακριβοπληρωμένο, τι άλλο το ιδιαίτερο φρόντισε να παρουσιάσει ο κ. δήμαρχος; Πού ακριβώς εντοπίζει την ευθύνη της Χωροφυλακής ο κ. δήμαρχος και γιατί δεν λέγει πως όταν άρχισε το ρεπερτόριο του κ. Χαηκιά να "ερυθριά", ο κόσμος άρχισε να φεύγει απογοητευμένος, ενώ τα κόκκινα γαρούφαλλα ερίπτοντο και μετέβαλαν μια τοπική γραφική γιορτή σε πολιτική εκδήλωση;

Υποτίθεται ότι ο κ. δήμαρχος είναι άνθρωπος δημοκρατικών πεποιθήσεων αλλή με τις ενέργειές του αποδεικνύεται το άκρως αντίθετο, εφόσον δεν είναι επιτρεπτόν σε όσους δεν είναι φίλοι του να εκδηλώσουν την αντίθεσή τους προς το έργο του, προς Θεού όχι στο πρόσωπό του, με τρόπο κόσμιο και σεμνό.

Μπορούμε ύστερα από αυτά να βγάλουμε το συμπέρασμα ότι το Νησιώτικο Καρναβάλι αν οι παρεμβάσεις συνεχισθούν, θα σβύσει γιατί ένας εριστικός άνθρωπος για ψηφοθηρία και μόνο, το μετέβαλε με τα "άσματα" του κ. Χαηκιά, σε κάτι άλλο, που μπορεί να είναι δικαίωμά του, αλλή σε χώρο κλειστό και ύστερα από ειδική άδεια.

Καταφεύγουμε στις στήλες σας για φιλοξενία και ζητάμε δικαίωση γιατί και έξοδα και κόπους κάναμε για να ποικίλουμε το Καρναβάλι, αλλή ο κ. δήμαρχος θέλησε να μας αποκλείσει. Ζητάμε ακόμη την ηθική αποκατάσταση του διοικητού και των ανδρών της Χωροφυλακής στους οποίους προσπάθησε να ρίξει άδικα ευθύνες ο κ. δήμαρχος. Παρακαλούμε κάθε καλόπιστο επισκέπτη, κάθε αμερόληπτο Νησιώτη να μας πη τι είχε επάνω του αυτό το περίφημο άρμα που πέρναγε και δεν πέρναγε γιατί πάντως διαβεβαιούμε όλην τον κόσμο ότι δεν κρύβαμε εκρηκτικά για να μην ακουστή και κανένας λόγος "περί βομβιστών".

Ευχαριστούμε για την φιλοξενία,
 Φανός Αρτέμης
 Πετρουλάκης Βασιλ.
 Ξυνός Κων/νος
 Γεωργούλιας Κων/νος
 Σταθόπουλος Φώτης
 Κορδονούρης Γεώργιος
 Ηλίας Μητρόπουλος του Δημ. "

Στο "Θάρρος" δημοσιεύεται επιστολή τού επικεφαλής της μειοψηφίας Παύλου Πτωχού με τίτλο "Για την αλήθεια στη Μεσσήνη"⁽³³³⁾:

«Κύριε διευθυντά,

Με λύπη μου αναγκάζομαι να τονίσω ότι στο ρεπορτάζ το σχετικό με τα επεισόδια κατά τον Καρνάβαλο της Καθαροδευτέρας όσο και κατά την συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου της Τρίτης, παρελήφθησαν ωρισμένα γεγονότα που αλλοιώνουν τόσο τις αφορμές όσο και το νόημα της όλης υποθέσεως.

Συγκεκριμένα:

1) Το άρμα το οποίο απετέλεσε την "πέτρα του σκανδάλου"!... δεν έφερε την επιγραφή "εμείς είμαστε ρυθμιστές στη Μεσσήνη" αλλά "ΙΧ ρυθμιστές της Μεσσήνης" και σατίριζε την μη ύπαρξη κεντρικού πάρκιν στη Μεσσήνη.

2) Ο κ. Κούτσικας όταν μίλησε από μικροφώνου δε ζήτησε τη βοήθεια της Χωροφυλακής αλλά είπε "Καταγγέλλω ως υπεύθυνον για ό,τι έγινε και ό,τι θα συμβεί τον διοικητή Χωροφυλακής Μεσσήνης".

3) Γράφετε "ο προεδρεύων αντιπρόεδρος οργίστηκε και εκστόμισε βαρείά ύβρη την οποία και ανεκάλεσε".

Δεν πρόκειται περί ύβρεως αλλά με βλαστήμισε, γεγονός που δείχνει ποιοι είναι τραμπούκοι. Διότι είναι πρωτοφανής η συμπεριφορά του προεδρεύοντος.

Αυτά μόνον για την αλήθεια.

Μετά τιμής,

Παύλος Πτωχός

Δημοτικός σύμβουλος».

Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι επιλήφθηκαν της υπόθεσης οι δικαστικές αρχές⁽³³⁴⁾: «Πληροφορούμεθα, ότι ο εισαγγελέως Πλημμελειοδικών κ. Καραφλός διέταξε προκαταρκτική εξέταση για τα γεγονότα που συνέβησαν την Καθαρά Δευτέρα στη Μεσσήνη κατά τη διάρκεια της παρελάσεως του Καρναβάλου. Κατά τις ίδιες πάντοτε πληροφορίες η υπόθεση διαβιβάστηκε σε ανακριτή ενώπιον του οποίου θα κληθούν να καταθέσουν όσοι έχουν σχέση με τα γεγονότα».

Εβδομαδιαία εφημερίδα τότε η "Ελευθερία" δημοσίευσε εκτενές ρεπορτάζ για το καρναβάλι και τα γεγονότα⁽³³⁵⁾: «"Προεκλογικό κλίμα" 4 μήνες μετά τις εκλογές επικρατεί από το απόγευμα της Καθαροδευτέρας στη Μεσσήνη. Ενα άρμα που θέλησαν να παρουσιάσουν στο καρναβάλι οι οπαδοί του επικεφαλής της μειοψηφίας κ. Παύλου Πτωχού, με σατιρικές

Ο γάμος σε
αναπαράσταση της
δεκαετίας του 1950

για την σημερινή δημοτική αρχή παραστάσεις, δημιούργησε αγανάκτηση στον δήμαρχο κ. Δημ. Κούτσικα και στους δημοτικούς του συμβούλους. Το άρμα που έγραφε «Εμείς είμαστε οι ρυθμιστές της Μεσσήνης» και σε άλλη πλευρά «Ι.Χ.» και που παρίστανε κάτι γριές έφθασε στον χώρο της παρέλασης και έγινε προσπάθεια να μπει στην καθωρισμένη πομπή. Την στιγμή αυτή οπαδοί της σημερινής δημοτικής αρχής επιχειρήσαν με επικεφαλής τον δήμαρχο να το εμποδίσουν, ενώ ταυτόχρονα η Αστυνομία έδειχνε ανοχή και άφηνε να εξελισσεται το κλίμα οξύτητας με τις αντιδικίες των δύο πλευρών. Τότε ο κ. Κούτσικας πήγε στην εξέδρα των εκδηλώσεων, πήρε το μικρόφωνο και κατήγγειλε το γεγονός στο λαό της Μεσσήνης και στους ξένους που παρακολούθησαν την παρέλαση τονίζοντας ότι: «Για ό,τι έγινε και για ό,τι πρόκειται να γίνει η ευθύνη βαρύνει εξ ολοκλήρου τον διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος Μεσσήνης».

Εξ άλλου με επείγουσα πρόσκληση του προέδρου, που έγινε το πρωί της Τρίτης συγκλήθηκε το Δημ. Συμβούλιο το ίδιο βράδυ για να συζητήσει τα γεγονότα που δημιουργήθηκαν. Η συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου της Μεσσήνης έγινε σε ατμόσφαιρα οξύτητας και από τις δύο παρατάξεις, με αποτέλεσμα να αποχωρήσουν 2 σύμβουλοι της μειοψηφίας όταν δημιουργήθηκε επεισόδιο μεταξύ του προεδρεύοντος - αντιπροέδρου κ. Κων. Κουφόγιαννη και του κ. Παύλου Πτωχού. Στο τέλος και ενώ τα πράγματα έδειχναν ότι η συνεδρίαση δεν οδηγείται σε κανένα συμπέρασμα ο δήμαρχος κ. Κούτσικας πρότεινε την έκδοση ψηφίσματος με το οποίο να «καταδικάζονται οι εμπνευστές και οι εκτελεστές της ασχίμιας» καθώς και η «στάση ανοχής της Αστυνομίας».

Όταν ο κ. Κούτσικας διάβασε το ψήφισμα απεχώρησαν και οι υπόλοιποι της μειοψηφίας και υπέρ του ψηφίσματος τάχθηκαν οι σύμβουλοι της πλειοψηφίας.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Οι επικεφαλής των δύο παρατάξεων κ.κ. Δημ. Κούτσικας και Παύλος Πτωχός έκαναν αργά το βράδυ της Τρίτης και μετά την λήξη της συνεδρίασης του Δημ. Συμβουλίου τις παρακάτω δηλώσεις:

Κούτσικας: Τα καταπληκτικά και θλιβερά γεγονότα δεν τιμούν εκείνους που τα έκαναν. Είναι απαραίτητο νέας μεγάλης αναταραχής της πόλης της Μεσσήνης.

Πτωχός: Τη Δευτέρα ορισμένοι πολίτες κατασκεύασαν ένα άρμα που έγραφε: «Ι.Χ. Ρυθμιστές της Μεσσήνης» και είχε επάνω μερικές μαυροφορούσες. Παρίστανε την έλλειψη κεντρικού πάρκινγκ στη Μεσσήνη, για τα ξένα και ντόπια Ι.Χ., πράγμα που θα έχει σαν συνέπεια τον οικονομικό μαρασμό των καταστημάτων.

Ουδέποτε ανακοινώθηκε ότι υπήρχε επιτροπή Καρναβάλλου στην οποία θα έπρεπε να δηλωθούν τα άρματα για να περάσουν από την δημοκρατική... λογοκρισία».

Σε άλλη σελίδα την ίδια ημέρα στην "Ελευθερία" δημοσιεύεται εκτενές ρεπορτάζ από τη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου: «Υπό την προεδρία του αντιπροέδρου κ. Κων. Κουφόγιαννη συνήλθε στις 7.15 το βράδυ της Τρίτης το Δημ. Συμβούλιο της Μεσσήνης για να συζητήσει τα επεισόδια που έγιναν στην παρέλαση του Καρναβάλλου όταν άρμα που είχαν κατασκευάσει οπαδοί του επικεφαλής της μειοψηφίας κ. Π. Πτωχού προσπάθησε να μπει στο χώρο της παρέλασης μαζί με τα άλλα άρματα του δήμου.

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ

Πρώτος πήρε τον λόγο ο δήμαρχος κ. Κούτσικας που αφού χαρακτήρισε σαν θλιβερά και απαράδεκτα τα γεγονότα ανέλυσε τον τρόπο με τον οποίο επί σειράν ετών συγκροτείται το πρόγραμμα της εκδήλωσης και πρόσθεσε ότι «τα άρματα τα ορίζει ο δήμος. Άρματα από ιδιώτες πρέπει να πάρουν άδεια λίγες μέρες πριν το καρναβάλι».

Αναφερόμενος στο ιστορικό της συγκεκριμένης περίπτωσης ο κ. δήμαρχος ισχυρίστηκε ότι το πρωί της Κυριακής μαζί με 2 δημοτικούς συμβούλους συναντήθηκε με τον διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος Μεσσήνης ταγματάρχη Πριόνα και του ανακοίνωσε την πληροφορία ότι άρμα με χλευαστικές για τον δήμαρχο και την δημοτική σρχή παραστάσεις, θα

έβγαине για να πάρει αυθαίρετα μέρος στην παρέλαση. Ο κ. Πριόνας -είπε ο κ. δήμαρχος- του έδωσε υπόσχεση ότι η Αστυνομία θα φροντίσει να μη βγει. Και ενώ ο κ. διοικητής έδωσε την υπόσχεση αυτή -συνέχισε ο κ. Κούτσικας- δεν την τήρησε, ανοίγοντας ο ίδιος τον δρόμο να μπει το άρμα στην παρέλαση.

Η ΚΑ ΠΤΩΧΟΥ

Επίσης ο κ. Δήμαρχος κατήγγειλε στο Σώμα ότι την ώρα των επεισοδίων η σύζυγος του κ. Πτωχού τον πλησίασε και του είπε: «Θέλεις, δεν θέλεις θα περάσει το άρμα, και συ να κάνεις την αναφορά σου».

- Τότε πήρα το μικρόφωνο -τόνισε ο κ. δήμαρχος- και είπα: «Για ό,τι έγινε και για ό,τι πρόκειται να γίνει η ευθύνη βαρύνει εξ ολοκλήρου τον διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος Μεσσήνης».

Καταγγέλλοντας την πολιτική του αντιπάλου του κ. Πτωχού ο κ. δήμαρχος είπε: «Η πολιτική του αντιπάλου μου είναι απαράδεκτη και ανεπίτρεπτη. Δεν μεταχειρίζεται μέσα που μεταχειρίζονται οι πολιτικοί άνδρες. Με τις ενέργειές του θα αιματοκυλήσει το Νησί».

«ΠΑΘΗΤΙΚΗ Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ»

Τον λόγο πήρε ο προεδρεύων κ. Κων. Κουφογιάννης και είπε:

«Είμαι υποχρεωμένος να καταγγείλω την ενέργεια των αναρχικών που αναστατώνουν τον λαό της Μεσσήνης. Μετέτρεψαν την εορταστική εκδήλωση σε προεκλογική περίοδο και είμαι υποχρεωμένος επίσης να προτείνω να διωχθούν ποινικά οι τραμπούκοι της πόλης. Λυπάμαι για την στάση του διοικητή της Χωροφυλακής Μεσσήνης και δεν ξέρω πού οφείλεται η παθητική στάση της Αστυνομίας».

Ο Κ. ΠΤΩΧΟΣ

Ακολούθως μίλησε ο κ. Παύλος Πτωχός προς τον οποίον είχαν στραφεί μέχρι στιγμής τα βέλη της πλειοψηφίας και είπε: «Ο κ. διοικητής με πληροφόρησε ότι ο κ. δήμαρχος δεν είχε αντίρρηση να βγει το άρμα στην παρέλαση και ότι θα πρέπει να βρίσκεται στις 3 η ώρα την Δευτέρα στο Δημαρχείο για να κρίνει η επιτροπή. Η επιτροπή το είδε και δεν έδωσε έγγραφο που να δικαιολογεί γιατί να μη περάσει το άρμα. Εάν ο κ. διοικητής είχε πάρει εντολή θα έπρεπε το άρμα να μείνει ένα χιλιόμετρο μακριά από την παρέλαση στον χώρο που κατασκευάστηκε. Ο κ. διοικητής το είδε και δεν βρήκε τίποτα το επιλήψιμο.

Εγώ υποσχέθηκα ότι δεν θα περάσει. Ηρθα στο Δημαρχείο και κατάφερα να τους μεταπείσω. Διαψεύδω τον κ. δήμαρχο για την περίπτωση της συζύγου μου».

Στο σημείο αυτό επεμβαίνει ο δήμαρχος και ζητά να γραφεί στα πρακτικά η διάψευση, ενώ ταυτόχρονα η μειοψηφία διαμαρτύρεται γιατί δεν γράφτηκαν στα πρακτικά όσα είπε ο κ. Κούτσικας.

Μια σειρά διαμαρτυριών και από τις δύο πλευρές εντείνει την οξύτητα. Λέγονται ακατανόμαστες φράσεις και το επεισόδιο κλείνει με υποχώρηση και των δύο πλευρών.

Ο κ. ΠΕΡΙΒΟΛΑΡΗΣ

Συμβιβαστικός παρουσιάζεται ο κ. Γ. Περιβολάρης που παίρνει στη συνέχεια τον λόγο και μεταξύ άλλων υπογραμμίζει: «Ο λαός έστειλε στο δήμο ό,τι εκλεκτό είχε και δεν περίμενε τέτοια πράγματα. Το προεκλογικό κλίμα δεν πρέπει να μεταφέρεται εδώ γιατί βλάπτει την πόλη που έχει μεγάλα προβλήματα. Δεν ξέρω ποιος φταίει και ποιος δεν φταίει, αλλά παρακαλώ να μη ρίχνετε λάδι στη φωτιά. Το απαιτεί η πόλη. Προτείνω να δώσουμε όλοι τα χέρια για να μπορούμε να δουλεύουμε καλύτερα».

Ο κ. ΖΕΠΠΟΣ

Τελευταίος μίλησε ο σύμβουλος της μειοψηφίας κ. Γιάννης Ζέππος και είπε:

«Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να παρασυρόμαστε από ανεύθυνα στοιχεία. Ορισμένα στοιχεία τα υπερτόνισε ο κ. δήμαρχος. Ούτε σκοτωμοί, ούτε αίματα μπορούσαν να υπάρξουν. Νομίζω ότι τέτοια πράγματα δεν μας τιμάνε. Είμαστε λίγοι κι αν διαιρεθούμε κι εμείς...». Στο τέλος ο δήμαρχος πρότεινε στο συμβούλιο την έκδοση του παρακάτω ψηφίσματος.

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ

"Κατά την πατροπαράδοτη γιορτή της Καθαράς Δευτέρας δημιουργήθηκαν απαράδεκτα έκτροπα από ασυνείδητους υποκινούμενους ταραξίες που επιχειρήσαν να καταστρέψουν την ωραία διασκέδαση του λαού με κακοήθεις εκδηλώσεις. Αντιστάθηκαν στην Αστυνομική Αρχή, προξένησαν ανησυχία και αναταραχή και προκάλεσαν την δίκαια αγανάκτηση των συμπολιτών μας και όλων των παρευρισκομένων. Η αρχική ανοχή των οργάνων της Αστυνομίας ενίσχυσε τις προθέσεις τους. Και η καθυστερημένη επέμβασή τους έδωσε την ευκαιρία να κάνουν επίδειξη ιδιάζουσας θρασύτητας.

Το Δημ. Συμβούλιο Μεσσήνης αποδοκιμάζει και καταδικάζει τους αδίστακτους εμπνευστές και τους εκτελεστές αυτής της ασχήμιας και ζητεί από το Αστυνομικό Τμήμα Μεσσήνης στο μέλλον να επιτελεί το καθήκον του".

Μετά την ανάγνωση του ψηφίσματος από τον κ. Δήμαρχο η μειοψηφία αποχώρησε και το ενέκρινε μόνο η πλειοψηφία».

ΤΟ 1980

Το 1980 στην υπόθεση της οργάνωσης του Νησιώτικου καρναβαλιού εμπλέκεται ο Πολιτιστικός Σύλλογος που είχε ιδρυθεί τον προηγούμενο χρόνο. Αναλαμβάνει την οργάνωση της αναπαράστασης με το κρέμασμα της γριάς Συκούς, με κείμενα του υπογράφοντος και με τον Περικλή Αθμπάνη στο ρόλο του Ιμπραήμ. Θα πρέπει να αναφερθεί ακόμη ότι ο μπαρμπα-Σταύρος Κουρής, που έπαιζε καταπληκτικό σαντούρι, ετοίμασε για τη μουσική επένδυση της αναπαράστασης ένα ταξίμι που παίχτηκε μαγνητοφωνημένο.

Στην "Ελευθερία" δημοσιεύτηκε ένα ρεπορτάζ για την προετοιμασία, το οποίο αποτυπώνει ολοκληρωμένα το μύθο για το κρέμασμα της γριάς Συκούς και τη σύνδεσή του με τα αποκριάτικα έθιμα⁽³³⁶⁾: «Λαϊκό ξεφάντωμα φέτος τις Αποκριές στη Μεσσήνη, αν βέβαια βοηθήσει και ο καιρός. Όπως είναι γνωστό, οι γιορταστικές εκδηλώσεις διαρκούν από σήμερα μέχρι

Όταν μπήκαν
και οι διαφημίσεις
στο καρναβάλι

και τη Δευτέρα το βράδυ. Την Κυριακή το βράδυ, θ' ανάψουν σύμφωνα με το έθιμο οι φωτιές στις ρούγες και θα... καεί το πελεκούδι. Η παράδοση θέλει το έθιμο να έρχεται από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Μετά την υποχώρηση του Ιμπραήμ οι κάτοικοι της πόλης που είχαν δεινοπαθήσει, άναψαν μεγάλες φωτιές στις ρούγες και γιόρτασαν το γεγονός χορεύοντας ολονυχτίς γύρω απ' αυτές. Φέτος ο Πολιτιστικός - Εξωραϊστικός Σύλλογος Μεσσήνης θα ανάψει τη δική του φωτιά στη ρούγα του Αν Γιάννη. Οι επισκέπτες θα απολαύσουν κρασί με... λούπινα υπό τους ήχους λαϊκών οργάνων.

Τη Δευτέρα το πρωί, με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού - Εξωραϊστικού Συλλόγου θα γίνει η αναπαράσταση του έθιμου της κρεμάλλας στην ομώνυμη τοποθεσία. Σύμφωνα με την παράδοση, στο σημείο εκείνο είχε στρατοπεδεύσει ο Ιμπραήμ πασάς. Μια μέρα είδε ένα παράξενο όνειρο και κάλεσε τη γριά Συκού να του το εξηγήσει. Η γριά Συκού ερμήνευσε το όνειρό του, κατά πώς ήθελε αυτή και πρόβλεψε την καταστροφή του. Αγριεμένος τότε ο Ιμπραήμ, διέταξε να κρεμαστεί η γριά Συκού. Παλαιότερα στην περιοχή της κρεμάλλας κυκλοφορούσαν τα «περίπολα», που έπιαναν τους επισκέπτες και τους «κρέμαγαν». Ακολουθούσαν ξεκαρδιστικοί διάλογοι και το κρέμασμα γινόταν αφού έταζαν σαν κέρασμα κρασί, στους μόνιμα εκείνη την ημέρα μεθυσμένους «δήμιους».

Το απόγευμα θα γίνει η παρέλαση αρμάτων που ετοιμάζει ο Πολιτιστικός - Εξωραϊστικός Σύλλογος και ο Καρνάβαλος θα τα ψάλει «εξ αμάξης» σε όλο τον κόσμο και χωρίς παρεξήγηση.

Θα ακολουθήσει πλούσιο μουσικοχορευτικό πρόγραμμα, όπου θα εμφανιστούν μεταξύ των άλλων το Λύκειο Ελληνίδων Καλαμάτας, η μανδοлинάτα της πόλης και το παιδικό χορευτικό τμήμα του πολιτιστικού συλλόγου.

Όπως έγινε φανερό μέχρι τώρα, μεγάλο τμήμα των φετεινών εκδηλώσεων θα καλύψει ο Πολιτιστικός - Εξωραϊστικός Σύλλογος της πόλης που ιδρύθηκε πρόσφατα. Επισκεφθήκαμε τα γραφεία του και μας εντυπωσίασε ο ζήλος, η εργατικότητα αλληλά και το λαϊκό ταλέντο των μελών του. Είναι πραγματικά εντυπωσιακό το γεγονός ότι κάθε απόγευμα 40-50 πιτσιρίκια μαζεύονται και κάνουν πρόβες για την εμφάνισή τους. Σε άλλα σημεία οι διαφορετικές ομάδες ετοιμάζουν τα άρματα που θα παρουσιάσουν, ενώ δίπλα ο «πασάς» και η «γριά Συκού» ετοιμάζονται εντατικά για την εμφάνισή τους. Η φετινή δουλειά είναι ελπιδοφόρα και παρέχει εγγυήσεις για το ότι ένα έθιμο που αργόσβηνε τα τελευταία χρόνια, θα αναζωογονηθεί, πλουτισμένο με τη λαϊκή φαντασία και ευρηματικότητα».

Η ανταπόκριση έχει γραφτεί από τον υπογράφο και για πρώτη φορά εμφανίζεται το έθιμο της φωτιάς συνδεδεμένο με τους μύθους για τον Ιμπραήμ και το πέρασμα από το Νησί. Μάλιστα προέρχεται από δημοσίευμα του λογοτέχνη Δημήτρη Κανελλόπουλου στο "ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ" για τα αποκριάτικα έθιμα στην πόλη. Φαίνεται ότι αυτή η πλευρά του μύθου διέτρεχε την περιοχή της κρεμάλας, καθώς τη συνάντησα και πάλι φέτος. Και αναφέρομαι σε μια πληροφορία του Βαγγέλη Λαμπρόπουλου ο οποίος και την μετέφερε ως εξής με τα δικά του σχόλια: «Μου είχαν πει ότι η είδηση για την υπογραφή της ανεξαρτησίας της Ελλάδος μαθεύτηκε στο Νησί περίοδο Αποκριάς και το γλέντι που στήθηκε γύρω από τις φωτιές ήταν τρικουβερτο! Το πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας υπογράφηκε με το τότε ημερολόγιο 22 Ιανουαρίου 1830 (3 Φεβρουαρίου με το νέο), λογικά τα νέα στο Νησί σαν διοικητικό κέντρο που ήταν θα μαθεύτηκαν σχετικά γρήγορα με τα τότε διαθέσιμα μέσα, αλληλά και πάλι θεωρώ απίθανο η είδηση να μαθεύτηκε τόσο καθυστερημένα εφόσον η Κυριακή της Τυρινής εκείνου του έτους ήταν η 15/28 Φεβρουαρίου, σχεδόν ένα μήνα μετά. Μάλιστα λόγω ακριβώς του πρόσφατου και χαρμόσунου γεγονότος η Αποκριά εκείνου του έτους με το γλέντι της έμεινε χαραγμένη στη μνήμη όσων την έζησαν».

Η αναγγελία στο "Θάρρος" προβλέπει "εντυπωσιακό θέαμα"⁽³⁷⁾: «Φέτος οι εκδηλώσεις της Καθαροδεύτερας στη Μεσσήνη θ' αρχίσουν στις 2.30 μ.μ. με μεγάλη παρέλαση του Καρναβάλιου, που το μεγαλοπρεπές άρμα του θα συνοδεύεται από χορευτικά συγκροτήματα, φουστανελλοφόρους, ντομινοφόρους, μασκαράτες και την μανδοлинάτα της γείτονος. Θ' ακολουθήσει ο σατιρικός λόγος του Καρνάβαλου και η αναπαράσταση της Κρεμάλας της γρια-Συκού. Ακολούθως θα εμφανιστούν στην πλατεία τα χορευτικά συγκροτήματα του ομίλου ελληνικών λαϊκών χορών της Ελένης Τσαούλη, του Λυκείου Ελληνίδων Καλαμάτας, το μουσικοχορευτικό συγκρότημα των φουστανελλοφόρων της Μεσσήνης, χορευτικό συγκρότημα νέων του Εργατικού Κέντρου Τριπόλεως. Αργά το βράδυ θα γίνει καύση εντυπωσιακών πυροτεχνημάτων.

Η προετοιμασία των εκδηλώσεων και η οργάνωσή τους δημιουργούν βεβαιότητα ότι το θέαμα θα είναι εντυπωσιακό».

Τις εκδηλώσεις παρακολούθησε πλήθος κόσμος από την Καλαμάτα και τη γύρω πε-

ριοχή⁽³³⁸⁾: «Το απόγευμα της Καθαρής Δευτέρας όλοι οι δρόμοι οδηγούσαν στη Μεσσήνη, όπου πλήθος κόσμου από την Καλαμάτα και τα γύρω χωριά, γλέντησαν μαζί με τους ντόπιους, τον ιδιότυπο Καρνάβαλο που έντονα, όπως κάθε χρόνο... καθυστερημένος -σε σχέση με άλλους συναδέλφους του- έκανε την πανηγυρική είσοδό του, πλαισιωμένος από άλλα σατιρικά άρματα και... πεζοπόρα τμήματα μασκαράδων. Μετά τον... βαρυσήμαντο έμμετρο λόγο του Καρναβάλου, που όπως πάντα τάπαλε "ζόρικα", προς όλες τις κατευθύνσεις, επακολούθησε ένα πλούσιο και ευχάριστο πρόγραμμα με παραδοσιακούς χορούς από διάφορα συγκροτήματα μεσσηνιακά και ξένα, ενώ η πλατεία αντιλαλούσε για πολλές ώρες από χαρούμενους σκοπούς. Αργότερα κήκαν πυροτεχνήματα και επακολούθησε γλέντι στα κέντρα. Όπως πάντοτε, τις εκδηλώσεις είχε οργανώσει, ο Δήμος Μεσσήνης.

Νωρίτερα -πριν το μεσημέρι- με φροντίδα του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης "λειτούργησε" η πασίγνωστη "κρεμάλα" που έχει συνδυαστεί με την παράδοση της γριάς Συκούς».

Στο "Θάρρος" σημειώνεται ιδιαίτερα η παρουσία συγκροτήματος "από νεαρά νησιωτόπουλα⁽³³⁹⁾: «Μεγάλη επιτυχία σημειώσανε οι καθαροδευτεριάτικες εκδηλώσεις στη Μεσσήνη. Τις εκδηλώσεις χρηματοδότησε και οργάνωσε ο Δήμος Μεσσήνης.

Παρά τις αντίξοες καιρικές συνθήκες πλήθη κόσμου συγκεντρώθηκαν εκεί για να παρακολουθήσουν τις εκδηλώσεις. Τα πλήθη ξέσπασαν σε ενθουσιώδη χειροκροτήματα στην εμφάνιση των σατιρικών αρμάτων με επικεφαλής το άρμα του Καρνάβαλου. Πυκνά πλήθη συγκεντρωμένα γύρω από τον καθιερωμένο τόπο χειροκρότησαν την Φιλαρμονική του δήμου, τις μασκαράτες των ντομινοφόρων και τα χορευτικά συγκροτήματα. Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε το χορευτικό συγκρότημα από νεαρά νησιωτόπουλα. Βέβαια στην κορυφή των εκδηλώσεων βρέθηκε το Λύκειο Ελληνίδων Καλαμάτας, το οποίο απέδειξε ότι διαθέτει ένα άρτιο χορευτικό συγκρότημα που μπορεί να σταθεί διεθνώς».

ΤΟ 1981

Για το 1981 οι πληροφορίες είναι περιορισμένες⁽³⁴⁰⁾: «Η Μεσσήνη προετοιμάζεται για το Καρνάβαλι της. Έτσι και φέτος πλήθος κόσμου θα συρρεύσει εκεί για ν' ακούσει τον Καρνάβαλο που θα τα βροντήξει προς πάσα κατεύθυνση».

Το ρεπορτάζ αναφέρεται σε μεγάλη κοσμοσυρροή σε όλη τη Μεσσηνία⁽³⁴¹⁾: «Σε σπάνιες περιπτώσεις η Μεσσηνία δέχθηκε τόσους Αθηναίους τουρίστες όσους το τριήμερο των Αποκρέω. Χιλιάδες από αυτούς κατέβηκαν -κυρίως Μεσσηνιοί της Αθήνας- με όλα τα συγκοινωνιακά μέσα για να περάσουν τις Απόκριες στην πατρίδα [...]

[...] Από πλευράς αποκριάτικων εκδηλώσεων το επίκεντρο αποτέλεσε όπως πάντα η Μεσσήνη όπου συγκεντρώθηκαν αρκετοί ξένοι, πολλοί από τα γύρω χωριά και οι περισσότεροι Καλαματιανοί».

Μικρή και η αναφορά στη "Σημαία"⁽³⁴²⁾: «Στη Μεσσήνη με πρωτοβουλία και με δαπάνη των σωματείων και άλλων οργανώσεων της πόλεως οργανώθηκε και φέτος η γιορτή του Καρνάβαλου που σημείωσε μεγάλη επιτυχία τόσο από την πλευρά του προγράμματος όσο

και από συμμετοχής εορταστών από την Καθαμάτα και τις γύρω κοινότητες. Το κέφι, με χορούς και τραγούδια κράτησε μέχρι αργά τη νύχτα».

ΤΟ 1982

Το Νησιώτικο καρναβάλι στην κορυφή των εκδηλώσεων και το 1982⁽³⁴³⁾: «Ο Καρνάβαλος και η κρεμάλα στη Μεσσήνη και του Κουτρούλη ο γάμος στη Μεθώνη κυριάρχησαν και χθες για άλλη μια φορά φέτος στις αποκριάτικες εκδηλώσεις του μεσσηνιακού χώρου.

Στη Μεσσήνη νωρίς το απόγευμα ο Καρνάβαλος μπήκε θριαμβευτικά στο κέντρο της πόλης με τη συνοδεία σατιρικών αρμάτων, ντομινοφόρων και μεταμφιεσμένων κάθε ηλικίας. Η πομπή σταμάτησε στην πλατεία όπου ο Καρνάβαλος εκφώνησε τον... πανηγυρικό της ημέρας και αμέσως μετά ακολούθησε λαϊκό γλέντι με τη συμμετοχή μουσικών συγκροτημάτων. Σε άλλο σημείο της πόλης λειτούργησε η παραδοσιακή κρεμάλα».

Προεκλογικός ο λόγος του Καρνάβαλου καθώς οι δημοτικές εκλογές επρόκειτο να γίνουν τον Οκτώβριο και ο δήμαρχος Δ. Κούτσικας είχε ανακοινώσει ότι δεν θα ήταν υποψήφιος⁽³⁴⁴⁾: «Το πατροπαράδοτο έθιμο της κρεμάλας ζωντάνεψε και εφέτος στη Μεσσήνη και έδωσε μια ξεχωριστή χαρά στις χιλιάδες των θεατών που παρακολούθησαν τις εκδηλώσεις που διοργάνωσε ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος της Μεσσήνης με τη συμπαράσταση του δήμου. Μόνη παραφωνία τα μικρόφωνα που στραπατσαρίστηκαν φαίνεται από τα πατήματα. Από το βράδυ της Κυριακής στις συνοικίες της άναψαν μεγαλόπρεπες φωτιές ενώ εκατοντάδες μασκαρεμένοι με την παρουσία τους σκόρπιζαν το κέφι και χορό που διατηρήθηκε αμείωτο μέχρι το πρωί με γλυκόπιστα κρασιά και πικάντικους... μεζέδες.

Οι εκδηλώσεις κορυφώθηκαν το μεσημέρι της Καθαρής Δευτέρας με την παρέλαση και την κρεμάλα, όπου κανείς περαστικός δεν γλιύτωνε αν δεν έταζε στους "φρουρούς της". Στις 3 και ενώ η κεντρική πλατεία ήταν κατάμεστη από κόσμο παρέλασαν τα άρματα και ο Καρνάβαλος ο οποίος τα έψαλλε προς κάθε κατεύθυνση κάνοντας γνωστή και την "υποψηφιότητά του" αφού δεν πρόκειται να πολιτευτεί ο παλαίμαχος δήμαρχός της μη παραλείποντας ν' αναφερθεί στην εξωτερική πολιτική».

Τα άρματα σατιρίζουν την επικαιρότητα, στο επίκεντρο της οποίας βρίσκεται η βόμβα νετρονίου⁽³⁴⁵⁾ και η μόδα του Τραβόλτα⁽³⁴⁶⁾. Ο συντάκτης του ρεπορτάζ κάνει ειδική αναφορά στα τοπικά έθιμα και κρατάει τις επιφυλάξεις του⁽³⁴⁷⁾: «Η καθαροδευτεριάτικη -αλλά ουσιαστικά αποκριάτικη- παρέλαση στη Μεσσήνη άρχισε λίγο πριν τις 3.30 το απόγευμα. Με επικεφαλής το άρμα του Καρναβάλιου η χαρούμενη πομπή έφθασε στην πλατεία. Ακολουθούσαν όμιλοι φουσανελλοφόρων, ντομινοφόρων καθώς και άλλα επτά άρματα, αυτοσχέδια τα περισσότερα. Ενα παρουσίαζε την άνοιξη που συμβόλιζε μια πεταλούδα, άλλο πρόβαλε την απειλητική φιγούρα μιας βόμβας νετρονίου με την επιγραφή "Από την Αμερική με αγάπη". Ενα άλλο σατίριζε τις σχολικές αλλά κυρίως εξωσχολικές ενασχολήσεις των μαθητών. Ενα από τα "σλόγκαν" που ήταν γραμμένα πάνω σ' αυτό σχολίαζε τις μη επικίνδυνες από αυτές τις ενασχολήσεις -γιατί σχολιάζονταν σχηματικά και οι άλλες- ως εξής: "Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερος ροκάς, παρά σαράντα χρόνια Τραβόλτα καρκελιάς".

Ο Καρνάβαλος κατά το έθιμο, τα έψαλλε έμμετρα και κάπως αθυρόστομα σε όλους και για όλα. Επακολούθησε όπως πάντα γλήντι με ορχήστρα από νεαρούς μουσικούς από τη Μεσσήνη και την Καλαμάτα.

Αν όμως λίγο πολύ οι αποκριάτικες και καθαροδευτεριάτικες εκδηλώσεις που γίνονται σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, είναι περίπου ταυτόσημες ή τουλάχιστον έχουν πολλή κοινά σημεία, στη Μεσσήνη διατηρείται ένα έθιμο που είναι αποκλειστικά δικό της. Πρόκειται φυσικά για την περίφημη "κρεμάλα". Αυτοί οι χαρωποί "δήμιοι", το συμυρτοστολισμένο ξύλινο "Π" και η θηλειά στην οποία δένονται για να αιωρηθούν οι -δήθεν- ανύποπτοι περαστικοί μέχρις ότου τάξουν κάτι, δεν υπάρχει πουθενά αλλού. Η προέλευση του εθίμου είναι άγνωστη γιατί βέβαια δεν μπορεί να ευσταθεί η εκδοχή περί "Συκούς", που φαίνεται μάλλον κατασκευασμένη. Αυτή η ιστορία με τη γριούλα που προμάντευσε -λένε- την πανωλεθρία του Ιμπραήμ στο Ναυαρίνο και που την κρέμασε ο Αιγύπτιος στρατηλάτης, αν είναι πραγματική, είναι τόσο τραγική, που δεν προσφέρεται για διακωμώδηση. Ασφαλώς από κάποιον άλλον "κρατά" αυτό το έθιμο, που όπως κάθε χρόνο έδωσε και φέτος την ευκαιρία για ψυχαγωγία στους Νησιώτες και σε αρκετούς επισκέπτες».

ΤΟ 1983

Τον Οκτώβριο του 1982 διεξάγονται δημοτικές εκλογές στις οποίες εκλέγεται δήμαρχος ο Χρίστος Χριστόπουλος με 2.345 ψήφους, έναντι 2.234 ψήφων του Παύλου Πτωχού.

Το 1983 οι δηλώσεις συμμετοχής για την παρέλαση γίνονται στον Πολιτιστικό Σύλλογο⁽³⁴⁸⁾: "Η Μεσσήνη καλεί όλο το Μεσσηνιακό Λαό να διασκεδάσει στο παραδοσιακό Καρναβάλι της την Κυριακή και την Καθαρή Δευτέρα 20 και 21 Μάρτη.

Κυριακή βράδυ: Φωτιές και χοροί στις συνοικίες της πόλης.

Δευτέρα: Αρματα, μεταμφιεσμένοι, μπαλέτο ρυθμικής, χορωδία, εκφώνηση σατιρικού λόγου Καρναβάλιου, Κρεμάλα, μουσική μπάντα Δήμου Πάτρας, λαϊκοί χοροί, μουσικό συγκρότημα και πυροτεχνήματα υπόσχονται διασκέδαση, ξεφάντωμα, χαρά.

Συμμετοχές για την παρέλαση γίνονται δεκτές μέχρι το μεσημέρι της Κυριακής στον Πολιτιστικό Σύλλογο Μεσσήνης".

Η αναγγελία περιλαμβάνει φωτιές, παρέλαση αρμάτων, καρνάβαλο και κρεμάλα⁽³⁴⁹⁾: "Λαϊκό γλήντι θα γίνει απόψε το βράδυ στη Μεσσήνη γύρω από τις πατροπαράδοτες φωτιές σε όλες τις συνοικίες της πόλης. Αλλά το κέφι στη Μεσσήνη κορυφώνεται αύριο. Νωρίς το απόγευμα θα κάνει τη θριαμβευτική του είσοδο στο κέντρο της πόλης ο Καρνάβαλος, που θα τον πλαισιώσουν όπως πάντα σατιρικά άρματα, ντομινοφόροι και ομάδες μεταμφιεσμένων νεαρών (και μη νεαρών). Στην πλατεία η χαρούμενη πομπή θα σταματήσει και ο Καρνάβαλος - κατά τα καθιερωμένα - θα εκφωνήσει τον... πανηγυρικό της ημέρας με τον οποίο θα ψάλλει τα εξ αμάξης - στην κυριολεξία - σε όλους για όλα. Στη συνέχεια θ' αρχίσει λαϊκό γλήντι στο οποίο θα δώσουν τον τόνο καλλιτεχνικά συγκροτήματα ντόπια και ξένα.

Εξ άλλου ολόκληρη σχεδόν την ημέρα θα λειτουργεί σε άλλο σημείο της πόλης η παραδοσιακή κρεμάλα. Τρία καθρόνια σε σχήμα "Π" στολισμένα με μυρτιές. Στη μέση του ορι-

Ο χορός της "νύφης"

ζόντιου δοκαριού μια τροχαλία από την οποία περνά ένα σχοινί, που η μια του άκρη καταλήγει σε θηλιά, ενώ την άλλη την κρατούν μερικοί εύθυμοι "δήμιοι". Οσους περνούν από εκεί τους "συλλημβάνουν" - γυρεύοντας βέβαια πάνε και τα υποψήφια θύματα - και δεν τους κατεβάζουν αν προηγουμένως οι "κρεμασμένοι" δεν τάξουν ένα γερό κέρασμα".

Αυτή τη χρονιά είναι έντονη η συμμετοχή γειτονικών περιοχών με άρματα⁽³⁵⁰⁾: "Αλληλιώτικο από τις άλλες χρονιές το φετινό Καρναβάλι στην Μεσσήνη, σημείωσε μεγάλη επιτυχία και άφησε άριστες εντυπώσεις στους χιλιάδες θεατές που το παρακολούθησαν. Αξίζει ένα μεγάλο μπράβο στον Πολιτιστικό Σύλλογο Μεσσήνης που ήταν ο διοργανωτής του Καρναβαλιού, στον Δήμο Μεσσήνης, στους πολιτιστικούς συλλόγους των γύρω χωριών και γενικά σε όλους που συνέβαλαν στην επιτυχία του καρναβαλιού.

Οι εκδηλώσεις άρχισαν στις 4 το απόγευμα με την είσοδο του Καρνάβαλου στην κεντρική πλατεία της πόλης. Στη συνέχεια ο καρνάβαλος "έβγαλε" τον καθιερωμένο λόγο του και ακολούθησε η παρέλαση σατιρικών αρμάτων.

Παρήλασαν τα παρακάτω άρματα:

1) Από την Αμερική με αγάπη, 2) Φαντάσματα του Γ' Παγκόσμιου Πόλεμου, 4) Μια γκαστρωμένη και παρθένα νύφη, 5) Ισότητα των δύο φύλων (άρμα του Συλλόγου Γυναικών

Μεσσήνης), 6) Αρμα που σατίριζε τις ταβέρνες του Νησιού, 7) Κιντό Χειρουργείο, 8) Αρμα Ειρήνης, 9) Αρμα που σατίριζε το Γυμνάσιο Μεσσήνης (από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Μαυροματίου), 10) Παιδιά-σκατά, 11) Τα καμάκια της Μεσσήνης, 12) Αρμα που σατίριζε την Ενέργεια (από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Τριόδου), 13) Τα χανουμάκια της Πρέβεζας (από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Καρτερολίου), 14) Ευρωπαίοι Έλληνες αγρότες, 15) Νάνος και Χιονάτη, 16) Τα απομεινάρια από τα Μαντολινάτα Μεσσήνης, 17) Αρμα που σατίριζε την χαρτοπαιξία στο Νησί.

Μετά από την θεαματική αυτή σατιρική παρέλαση των αρμάτων που απέσπασαν τα χειροκροτήματα των παρευρισκομένων, η παιδική χορωδία παραδοσιακής μουσικής Αθήνας του Γιάννη Τσιαμούλη, παρουσίασε παραδοσιακά δημοτικά τραγούδια. Στη συνέχεια η σχολή Ρυθμικής Γυμναστικής Γυφτέα παρουσίασε διάφορες ασκήσεις με μικρές μαθήτριες.

Τέλος οι εκδηλώσεις έκλεισαν με το χορευτικό τμήμα παραδοσιακών χορών του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης.

Ακόμη τεράστια επιτυχία σημείωσε το έθιμο με τις "φωτιές" την Κυριακή το βράδυ. Γύρω στις δέκα φωτιές σε όλες τις γειτονιές της Μεσσήνης άναψαν μετά τις 9 το βράδυ και συγκέντρωσαν το ενδιαφέρον των ντόπιων και ξένων επισκεπτών.

Σε κάθε γειτονιά που υπήρχε φωτιά, υπήρχε και ένα βαρέλι με κρασί και μεζέδες και προσφέρονταν στους επισκέπτες που χόρευαν γύρω από την φωτιά και μετά τα μεσάνυχτα, δημοτικά τραγούδια.

Θανάσης Αγγελιακάκης".

Σύμφωνα με το "Θάρρος"⁽³⁵¹⁾: "Επίκεντρο των εκδηλώσεων όπως κάθε χρόνο ήταν η πόλη της Μεσσήνης που γιόρτασε το καρναβάλι της που οργάνωσε η Δημοτική Αρχή με επικεφαλής το Δήμαρχο κ. Χριστόπουλο σε συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς.

Οι φετεινές γιορτές του καρναβαλιού άρχισαν στις 4.30 το απόγευμα της Καθαρής Δευτέρας και παρήλασε πλήθος αρμάτων ενώ ο Καρνάβαλος που προηγήθηκε τα έψαλλε προς πάσα κατεύθυνση.

Στη συνέχεια η Σχολή Ρυθμικής Γυφτέα παρουσίασε θεαματικές και επιτυχείς ασκήσεις. Οι εκδηλώσεις έκλεισαν με το παραδοσιακό τμήμα χορού του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης.

Θεαματική, όπως κάθε χρόνο, και η πατροπαράδοτη "κρεμάλα" που δεν χαρίστηκε σε κανέναν μέχρι που να τάξει! Ενώ φαντασμαγορικό ήταν το θέαμα των χορών με φωτιές σε όλες τις γειτονιές της Μεσσήνης".

Και οι αναφορές ολοκληρώνονται με το ρεπορτάζ στη "Σημαία"⁽³⁵²⁾: "Ιδιαίτερη επιτυχία είχε φέτος το Καρναβάλι της Μεσσήνης σε τρόπο που να δικαιώνει τη φήμη του σαν του καλύτερου μετά την Πάτρα και αποζημιώθηκαν με το παραπάνω οι χιλιάδες επισκέπτες που πήγαν εκεί απ' όλη τη Μεσσηνία.

Οι εκδηλώσεις γενικά της Κυριακής και της Καθαρής Δευτέρας ήταν τόσο επιτυχείς που πραγματικά αξίζουν συγχαρητήρια στους οργανωτές, δηλαδή στο Δήμο Μεσσήνης, τον Πολιτιστικό Σύλλογο, το Σύλλογο Γυναικών και το Εργατικό Κέντρο.

Η Καθαροδευτεριάτικη παρέλαση στη Μεσσήνη άρχισε στις 4 μ.μ. με επικεφαλής το άρμα

του Καρναβάλλου που τα έψαλλε - όπως κάθε χρόνο - έμμετρα και κάπως... αθυρόστομα προς όλες τις κατευθύνσεις.

Καλοφτιαγμένα και έξυπνα ήταν και τα 20 περίπου άρματα που παρήλασαν.

Θαυμάσιοι ήταν οι τρεις κλόουν και ο ξυλοπόδαρος. Αναφέρουμε ακόμη την Μπάντα του Δήμου Πατρέων που απέδωσε με δεξιοτεχνία ποηλά κομμάτια και το όμορφο μπαλέτο της Σχολής Ρυθμικής Γυφτέα.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί η φροντισμένη εμφάνιση του συγκροτήματος του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης.

Στις εκδηλώσεις παραβρέθηκαν εκτός του Δημάρχου κ. Χρ. Χριστόπουλου και των δημοτικών συμβούλων, ο βουλευτής κ. Φοίβος Κούτσικας, οι Δήμαρχοι Καλαμάτας και Μεγαλόπολης κ. κ. Στ. Μπένος και Κ. Κακαβάς, ο Διοικητής Χωροφυλακής κ. Π. Αποστόλου και άλλοι εκπρόσωποι αρχών".

1984

Το 1984 το πρόγραμμα περιλαμβάνει ρουμάνικο συγκρότημα και μαζορέτες Κέρκυρας, ενώ τις εκδηλώσεις έχει αναλάβει Οργανωτική Επιτροπή και τις δηλώσεις συμμετοχής ο δήμος⁽³⁵³⁾: "Τριήμερο εκδηλώσεων στη Μεσσήνη

4 Μάρτη Κυριακή βράδυ: Οι πατροπαράδοτες φωτιές στις Νησιώτικες ρούγες.

5 Μάρτη Καθαρά Δευτέρα:

- Η αναπαράσταση της γριάς Συκούς στην κρεμάλα ώρα 11 π.μ.

- Απόγευμα ώρα 3 μ.μ. σατιρικός λόγος καρνάβαλλου, άρματα, πεζοπόρα τμήματα, χορευτικά συγκροτήματα. Επίσης συμμετέχουν το Ρουμάνικο συγκρότημα Μουγκουρέλιου της Κραϊόβα και οι μαζορέτες της Κέρκυρας.

- Πυροτεχνήματα

- Γλέντι μέχρι πρωίας

Όσοι θέλουν να συμμετάσχουν στην εκδήλωση με άρματα ή με μεταμφίεση να το δηλώσουν μέχρι την Κυριακή μεσημέρι στο Δήμο Μεσσήνης

Η Οργανωτική Επιτροπή".

Υπό βροχή οι εκδηλώσεις και με κύριο χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ο καρνάβαλλος... δεν τα έψαλλε. Πολλές οι εκδοχές για την αιτία αλλιώς όπως δείχνουν τα πράγματα καμία δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα⁽³⁵⁴⁾: "Μούσκεψε κυριολεκτικά τον Καρνάβαλλο ο Μάρτης, το αποκριάτικο τριήμερο στη Μεσσηνία. Στη Μεσσήνη οι γιορταστικές εκδηλώσεις του Καρναβαλλίου άρχισαν το Σάββατο με γλέντι στα κέντρα της Μεσσήνης.

Την Κυριακή το βράδυ άναψαν οι πατροπαράδοτες φωτιές στις ρούγες της πόλης και την Δευτέρα στις 11 το πρωί έγινε η αναπαράσταση της γριάς Συκούς στην κρεμάλα. Στις 3 μετά το μεσημέρι άρχισε η παρέλαση των αρμάτων και των χορευτικών συγκροτημάτων.

Η παρέλαση άρχισε με τις μαζορέτες της Κέρκυρας και στη συνέχεια έκανε την εμφάνισή του ο Καρνάβαλλος ο οποίος λόγω των κακών καιρικών συνθηκών δεν έβγαλλε τον καθιερωμένο λόγο του, και κατόπιν πέρασαν τα παρακάτω άρματα και συγκροτήματα:

- Το άρμα "Ηρθαμε από τον Αμαζόνιο γιατί μας το ζητήσατε".
- Το άρμα "Μουρλιάδικο" (Δαφνί).
- Το άρμα της ΑΤΕ που σατίριζε την ακρίβεια των λιπασμάτων (Πολιτιστικού Συλλόγου Αμφιθέας).
- Το χορευτικό τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης.
- Τμήματα της Σχολής Γυμναστικής Γκλεγκλέ.
- Σύλλογος Γυναικών Μεσσήνης και Περιχώρων (παρέλαση πεζοπόρων τμημάτων και άρμα της ειρήνης).
- Χορευτικό τμήμα του Συλλόγου "Οι φίλοι της Μεσσήνης" και παρέλαση άρματος με την άνοιξη.

Στη συνέχεια εμφανίστηκαν "καλόγριες" που χόρευαν σε ρυθμούς "ντίσκο" του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης, τα Μαντολινάτα Μεσσήνης, οι Χούλιγκανς και τέλος το περίφημο ρουμάνικο συγκρότημα της Κραϊόβα "Μουγκουρέλιου" που χόρεψε παραδοσιακούς χορούς της Ρουμανίας.

Στις γιορταστικές εκδηλώσεις του Καρναβαλιού παραβρέθηκε ο Ρουμάνος πρεσβευτής στην Αθήνα κ. Εκομπέσκου, οι βουλευτές Φοίβος Κούτσικας, Θανάσης Φιλιππόπουλος, Αρις Μπουλιούκος, ο δήμαρχος Μεσσήνης Χρήστος Χριστόπουλος και άλλοι επίσημοι".

Ανάλογο ήταν και η περιγραφή στο "Θάρρος"⁽³⁵⁵⁾: "Οι εκδηλώσεις του Καρναβαλιού συνοδεύτηκαν από βροχές στην περιοχή της Μεσσηνίας, με αποτέλεσμα να κινδυνεύσει η πραγματοποίηση ή ολοκλήρωση των προγραμματισμένων εκδηλώσεων.

Επίκεντρο των αποκριάτικων εκδηλώσεων ήταν η Μεσσήνη, όπου το Σαββατόβραδο άρχισε το ξεφάντωμα στα κέντρα της. Το πρωί της Κυριακής ήταν έντονη η παρουσία των μασκαράδων που κυκλοφορούσαν τόσο στην πλατεία της Μεσσήνης, όσο και στις διάφορες γειτονιές της. Το βράδυ της Κυριακής κυριάρχησαν οι φωτιές στις γειτονιές της Μεσσήνης, ενώ στην πλατεία Τριών Ιεραρχών έγινε πλούσιο γλέντι που οργανώθηκε από το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης".

Την Δευτέρα κορυφώθηκαν οι αποκριάτικες εκδηλώσεις με την παράσταση της γριάς Συκούς στην κρεμάλα που έγινε στις 11 το πρωί, ενώ στις 3 το απόγευμα άρχισε η παρέλαση αρμάτων και χορευτικών συγκροτημάτων.

Η παρέλαση άρχισε με τις μαζορέτες της Κέρκυρας και στη συνέχεια έκανε την εμφάνισή του, όπως πάντα πρώτος, ο καρνάβαλος, ο οποίος δεν έβγαλε τον καθιερωμένο λόγο του... "σπούρνωντάς τα" προς κάθε κατεύθυνση.

Τον καρνάβαλο ακολούθησαν τα εξής άρματα και συγκροτήματα:

- "Ηρθαμε από τον Αμαζόνιο γιατί μας το ζητήσατε".
- "Μουρλιάδικο".
- Του Πολιτιστικού Συλλόγου Αμφείας που σατίριζε την ακρίβεια των λιπασμάτων.
- Το χορευτικό τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης.
- Τμήματα της Σχολής Γυμναστικής Γκλεγκλέ.
- Πεζοπόρα τμήματα και άρματα (Ειρήνη) του Συλλόγου Γυναικών Μεσσήνης.
- Χορευτικό τμήμα και άρμα (Ανοιξη) του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης".

Ακόμα εμφανίστηκαν "Οι καλόγριες" του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης που χόρευαν ρυθμούς "ντίσκο", οι "χούλιγκανς" και τέλος το ρουμάνικο συγκρότημα της Κραϊόβα "Μουγκουρέλιου" που χόρευε παραδοσιακούς χορούς της Ρουμανίας (υπό συνεχή βροχή).

Παραβρέθηκαν ο πρεσβευτής της Ρουμανίας στην Αθήνα κ. Εκομπέσκου, οι βουλευτές Φ. Κούτσικας, Θ. Φιλιππόπουλος, Α. Μπουλιούκος, ο Δήμαρχος Μεσσήνης Χρ. Χριστόπουλος, Δημοτικοί Σύμβουλοι της Μεσσήνης, της Καλαμάτας κ.ά. "

Το ρεπορτάζ στη "Σημαία"⁽³⁵⁶⁾ κάνει πολιτική κριτική τόσο για τον μη εκφωνηθέντα λόγο του καρνάβαλου όσο και στα άρματα με αφορμή το ζήτημα της εγκατάστασης αμερικάνικων πυραύλων μέσου βεληνεκούς με πυρηνικές κεφαλές στην Ευρώπη (Πέρσινγκ - 2 και Κρούζ) και την απάντηση των σοβιετικών με τους SS20⁽³⁵⁷⁾: "Για πρώτη φορά φέτος ο Καρνάβαλος της Μεσσήνης ήταν... βωβός. Δεν τα έψαλλε "εξ αμάξης" σε όλους και σε όλα όπως κάθε χρόνο. Η "επίσημη" εξήγηση ήταν ότι το πρόγραμμα ήταν φορτωμένο και έτσι στένεψαν το χρονικό όριο τόσο που δεν μπορούσε να "χωρέσει" ο σατιρικός λόγος. Ακούστηκε όμως και η άποψη ότι ενδεχομένως η "σιγή" του Καρναβάλου να σημαίνει λογοκρισία ή έστω... αυτολογοκρισία αφού είναι γνωστό ότι η "αλληγή" δεν ανέχεται το χιούμορ όταν έχει στόχο την ίδια. Και είναι γνωστό ότι κατ' έθιμο ο λόγος του Καρναβάλου της Μεσσήνης έχει πάντοτε "αιχμές" έναντι των "κρατούντων".

Πρέπει πάντως να αναγνωρισθεί ότι φέτος οι εκδηλώσεις είχαν πολλές καλές στιγμές, σαφώς περισσότερες από τα προηγούμενα χρόνια. Ιδιαίτερα πρέπει να αναφερθούν το ρουμάνικο χορευτικό συγκρότημα "Μουγκουρέλιου" της Κραϊόβα, οι "Μαζορέτες" του Κερκυραϊκού Εργαστηρίου, η "μπαντίνα" νέων της Φιλαρμονικής Πατρών κλπ. Ωραίο επίσης ήταν το άρμα "Ανοιξη". Για το... φιλιερηνικό άρμα όμως με τους πυραύλους Πέρσινγκ και Κρούζ τι να πει κανείς. Οτι ξέχασαν να φιλοξενήσουν στο ίδιο άρμα και τους σοβιετικούς SS20; Ή ότι φιλοξενήθηκε σ' αυτό μια εξωφρενικά εξοργιστική αντικληρική "τοποθέτηση" που σοκάρισε;

Πάντως παρ' όλο ότι ο καιρός ήταν βροχερός, η Μεσσήνη συγκέντρωσε και φέτος πολύ κόσμο, που παρακολούθησε τις αποκριάτικες εκδηλώσεις και πήρε μέρος στο τοπικό γλέντι.

Προηγουμένως, το βράδυ της Κυριακής άναψαν όπως κάθε χρόνο πανηγυρικές φωτιές. Πολύ πετυχημένη ήταν η φωτιά στην πλατεία Τριών Ναυάρχων. Μια άλλη στην πλατεία Αγίου Ιωάννου μάλλον "ατύχησε" χωρίς να φταίνε γι' αυτό οι οργανώσεις αλλά η βροχή που μετέτρεψε σε λιασπότοπο το χώρο που προηγουμένως είχε ανασκαφεί για δενδροφυτεύσεις. Επίσης πολύς κόσμος παρακολούθησε το έθιμο της κρεμάλας, των χαρωπών "δημίων" και των προσερχομένων εθελοντικώς "θυμάτων".

Την Καθαρά Δευτέρα το βράδυ ο Δήμαρχος Μεσσήνης κ. Χριστόπουλος δεξιώθηκε τον πρέσβη της Ρουμανίας στην Αθήνα και την κ. Εκομπέσκου και τον Α' Γραμματέα της Πρεσβείας κ. Μπιτρεάνου που είχαν φθάσει στη Μεσσήνη μαζί με το ρουμάνικο καλλιτεχνικό συγκρότημα.

Τις εκδηλώσεις της Καθαράς Δευτέρας στη Μεσσήνη παρακολούθησαν οι βουλευτές κ. κ. Κούτσικας, Μπουλιούκος, Φιλιππόπουλος, ο τ. Δήμαρχος κ. Δ. Κούτσικας, εκπρόσωποι τοπικών αρχών και όπως προαναφέρθηκε πλήθος κόσμου".

Περιμένοντας το... πακέτο Ντελέρ

ΤΟ 1985

Με τα παραδοσιακά έθιμα γίνεται το 1985 η αναγγελία του καρναβαλιού⁽³⁵⁸⁾: "Κορυφαίο όπως πάντα το καρναβάλι της Μεσσήνης με τις πλούσιες εκδηλώσεις του.

Η αρχή γίνεται σήμερα με τους χορούς στα κέντρα που οργανώνουν οι διάφοροι φορείς. Την Κυριακή το βράδυ ανάβουν στις γειτονιές οι φωτιές, σύμφωνα με το έθιμο που οι ρίζες του χάνονται μέσα στο χρόνο. Γύρω τους στήνεται ολονύκτιος χορός και γλέντι. Την Δευτέρα το πρωί όλοι οι δρόμοι οδηγούν στην κρεμάλα. Εκεί η "γρια-Συκού" θα κρεμαστεί και φέτος από τα "πρωτοπαλίκαρα" του Ιμπραήμ, σε ανάμνηση αθηθινού περιστατικού σύμφωνα με την προφορική παράδοση. Παλιότερα δεν ξέφευγαν και οι περαστικοί: συλλημβάνονταν και πήγαιναν κατ' ευθείαν στην κρεμάλα. Κατέβαιναν μόνο αν έταζαν, συνήθως κρασί. Το απόγευμα ο καρνάβαλος θα τα σούρει σε όλους, έχοντας καταναλώσει με τους βοηθούς του ανάλογες ποσότητες κρασιού. Αρματα, χοροί και βεγγαλικά κλείνουν τον κύκλο των εκδηλώσεων".

Και πρόβλεψη για το λόγο του καρνάβαλου⁽³⁵⁹⁾: "Η Μεσσήνη έχει αύριο την τιμητική της. Η πατροπαράδοτη κρεμάλα θα δράσει. Όσο για τον Καρνάβαλο αναμένεται ότι ο εφετείνος σατυρικός του λόγος θα είναι τσουχτερός".

Το επίσημο πρόγραμμα δεν περιλαμβάνει... εκπλήξεις⁽³⁶⁰⁾: "Καρναβάλι Μεσσήνης Κυριακή 24 Φλεβάρη: Βράδυ. Φωτιές στις γειτονιές, χορός, γλέντι μέχρι αργά το βράδυ.

Δευτέρα 25 Φλεβάρη: Πρωί. Λειτουργία της παραδοσιακής κρεμάλας όλο το πρωί.

Ωρα 11: Αναπαράσταση κρεμάσματος Γριάς Συκούς από Ιμπραήμ στην κρεμάλα. Γίνεται από το θεατρικό τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης.

Ωρα 3.30 μ.μ.: Εναρξη παρέλασης αρμάτων και πεζοπόρων τμημάτων στους κεντρικούς δρόμους με κατάληξη στην κεντρική πλατεία της πόλης.

Ωρα 4 μ.μ.: Εκφώνηση σατυρικού λόγου Καρναβάλλου.

Ακολουθεί το υπόλοιπο πρόγραμμα με χορούς, επιδείξεις-σκετς από χορευτικά και λοιπά τμήματα που συμμετέχουν στο Καρναβάλι.

Ωρα 6.15 μ.μ.: Καύση πυροτεχνημάτων. Μουσικό πρόγραμμα από ορχήστρα, ελεύθεροι χοροί από κοινό και μεταμφιεσμένους.

Το όλο πρόγραμμα καλύπτει η Φιλαρμονική του Δήμου Μεσσήνης.

Δηλώσεις συμμετοχής αρμάτων και πεζοπόρων, ιδιωτών ή φορέων θα γίνονται στο Δημαρχείο Μεσσήνης μέχρι την Κυριακή το μεσημέρι.

Δήμος Μεσσήνης".

Τα ρεπορτάζ τονίζουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα των εκδηλώσεων⁽³⁶¹⁾: "Η Μεσσήνη διοργανώνει παραδοσιακό καρναβάλι στο διήμερο Κυριακής και Καθαράς Δευτέρας. Συμ- παραστάτες του Δήμου στο Καρναβάλι της Μεσσήνης είναι ο Πολιτιστικός Σύλλογος, ο Σύλλογος Γυναικών και άλλοι φορείς.

Σ' ολόκληρη τη Μεσσήνη ανάβονται φωτιές την Κυριακή το βράδυ και γύρω από αυτές όλος ο κόσμος χορεύει με τη συνοδεία μουσικής από λαϊκά συγκροτήματα.

Την Καθαρή Δευτέρα από το πρωί λειτουργεί η παραδοσιακή "Κρεμάλα" ένα μοναδικό έθιμο στην Ελλάδα το οποίο ξεκίνησε από ένα πραγματικό γεγονός που έγινε όταν πέρασε ο Ιμπραήμ από τα μέρη εκείνα.

Η σημαντικότερη αποκρίατική παρέλαση για τη Μεσσήνη είναι η παρέλαση των αρμάτων και πεζοπόρων τμημάτων στους κεντρικούς δρόμους με κατάληξη την κεντρική πλατεία που θα γίνει στις 3.30 μ.μ. της Καθαράς Δευτέρας.

Στις 4 θα γίνει η εκφώνηση του σατυρικού λόγου του Καρναβάλλου. Θα ακολουθήσει το υπόλοιπο πρόγραμμα με χορούς, επιδείξεις-σκετς από χορευτικά και άλλα συγκροτήματα που συμμετέχουν το Καρναβάλι.

Δύο ώρες αργότερα θα γίνει καύση πυροτεχνημάτων και θα ακολουθήσει μουσικό πρόγραμμα από ορχήστρα και ελεύθεροι χοροί από το κοινό και μεταμφιεσμένους. Το πρόγραμμα θα καλύπτει η Φιλαρμονική του Δήμου Μεσσήνης".

Παρά το κρύο οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία, ενώ με καθυστέρηση πενταετίας σατιρίζεται το ερωτικό σκάνδαλο με το μητροπολίτη Πρεβέζης Στυλιανό που απασχόλησε την ελληνική κοινωνία το 1979 και για αρκετό καιρό ακόμη⁽³⁶²⁾: "Παρά το τσουχτερό κρύο που επικρατούσε χθες το απόγευμα, χιλιάδες επισκέπτες βρέθηκαν στη Μεσσήνη να παρακολουθήσουν τις εκδηλώσεις του καρναβάλλου. Οι εκδηλώσεις είχαν αρχίσει την Κυριακή το βράδυ με το άναμμα των παραδοσιακών φωτιών στις ρούγες της Μεσσήνης, συνεχίστηκαν την Κυριακή το πρωί με την παραδοσιακή κρεμάλα και κορυφώθηκαν με την παρέλαση αρμάτων την Κυριακή το απόγευμα. Πριν την παρέλαση των αρμάτων, το παιδικό τμήμα

του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης χόρευε ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς. Αμέσως μετά ακολούθησε η παρέλαση των αρμάτων, με πρώτο τον καρνάβαλο. Ακολούθησαν τα άρματα "Το κανόνι της χαράς", "Η ισοτιμία της δραχμάρας με το δολληριάκι", "Ο Άγιος Πρεβέζης" και "Το αμερικανάκι".

Στη συνέχεια παρήλασαν τα πεζοπόρα τμήματα Χορωδία και μαντολινάτα, τμήματα σχολικής και προσχολικής ηλικίας της σχολής Γκλεγκλή, "Οι Χαβανέζες", "Οι Σπανιόλες", "Τρεις μήνες της άνοιξης", "Κοιλομπίνες και πιερότοι", "Σύγχρονος τρόπος ζωής της νεολαίας".

Τα πεζοπόρα αυτά τμήματα ήταν δουλειά του Συλλόγου Γυναικών Μεσσήνης και Περιχώρων. Τέλος ακολούθησε η αναπαράσταση του εθίμου του παραδοσιακού γάμου που γινόταν παλιά, ο καθιερωμένος λόγος του καρνάβαλου που τα έψαλλε προς κάθε κατεύθυνση και οι εκδηλώσεις έκλεισαν το βράδυ με το κάψιμο πυροτεχνημάτων".

Τυπικό το ρεπορτάζ στο "Θάρρος" για τις εκδηλώσεις⁽³⁶³⁾: "Επίκεντρο των εκδηλώσεων όπως κάθε χρόνο ήταν την Καθαρά Δευτέρα η πόλη της Μεσσήνης. Οι εκδηλώσεις άρχισαν από την Κυριακή το βράδυ με μεγάλες φωτιές στις συνοικίες της πόλης και συνεχίστηκαν το πρωί της Καθαρής Δευτέρας με την κρεμάλα στις "γριάς Συκούς".

Το απόγευμα άρχισε η παρέλαση των χορευτικών τμημάτων και αρμάτων με αποκορύφωμα τον Καρνάβαλο ο οποίος εξεφώνησε τον καθιερωμένο λόγο του ψέληνοντάς τους προς κάθε κατεύθυνση".

ΤΟ 1986

Το 1986 το πρόγραμμα αναγγέλλει δρώμενα και παρουσίες φιλοξενουμένων⁽³⁶⁴⁾: "Καρναβάλι στη Μεσσήνη. Η Μεσσήνη στολισμένη γιορτάζει το καρναβάλι της την Κυριακή και Καθαρή Δευτέρα 16 και 17 Μάρτη.

Καλούμε το Μεσσηνιακό Λαό να παρευρεθεί στις εκδηλώσεις μας.

Κυριακή βράδυ

Ξεφάντωμα στις φωτιές των συνοικιών. Χορός διασκέδαση, μεταμφιεσμένοι.

Καθαρή Δευτέρα:

Πρωί ώρα 11

Εκφώνηση λόγου Καρναβάλλου στην Κεντρική Πλατεία.

Ωρα 12 κρεμάλα.

Απόγευμα 4 έναρξη του προγράμματος. Παρέλαση Αρμάτων, Χορευτικά, Μανδολινάτα, Φουστανελάδες, μεταμφιεσμένοι, Πεζά σχήματα, Ναύτες γλυκού νερού από Καρναβάλι Πάτρας, Βλάχικος Γάμος και πολλά άλλα.

Φιλαρμονική Δήμου Μεσσήνης.

Καύση πυροτεχνημάτων.

Όσοι θέλουν να συμμετάσχουν με άρματα ή μεταμφίηση στην παρέλαση, να το δηλώσουν το αργότερο μέχρι την Κυριακή ώρα 12 σε εκπρόσωπο του Πολιτιστικού Συλλόγου.

Δήμος Μεσσήνης. Πολιτιστικός Σύλλογος, Σύλλογος Γυναικών".

Στο ρεπορτάζ για τις εκδηλώσεις καταγράφονται τα παραδοσιακά έθιμα και περιγράφονται

τα άρματα που παρέλασαν⁽³⁶⁵⁾: "Με πολύ μεράκι δούλεψαν ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μεσσήνης, ο Σύλλογος Γυναικών Μεσσήνης και ο Δήμος για το φετινό καρναβάλι και παρουσίασαν ένα θέμα που ήταν καλύτερο των προηγούμενων χρόνων. Αξίζει λοιπόν σ' αυτούς που δούλεψαν και παρουσίασαν μια σωστή και οργανωμένη δουλειά, ένα μεγάλο μπράβο. Οι εκδηλώσεις για τον καρνάβαλο άρχισαν την Κυριακή το βράδυ με παραδοσιακές φωτιές στις "ρούγες" της Μεσσήνης, όπου το γλέντι συνεχίστηκε μέχρι τις πρωινές ώρες της Δευτέρας, γύρω από τις φωτιές με μεζέδες και κρασί. Στις 10.30 το πρωί της Καθαρής Δευτέρας, στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης ο καρνάβαλος τα "έψαλλε" προς κάθε κατεύθυνση, ενώ στις 11 λειτούργησε η "κρεμάλα" και έγινε η αναπαράσταση της γριάς Συκούς, από μέλη του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσσήνης. Στις 4 το απόγευμα έγινε η μεγάλη παρέλαση των αρμάτων του καρναβαλιού. Πρώτο εμφανίστηκε το άρμα "Ο επιμένων ελληνικά", στη συνέχεια το άρμα "Αθλητισμός στην τρίτη ηλικία", το άρμα της "Ανοιξης", που παρουσιάστηκε από την Κοινότητα των Τσουκαλίκων, το άρμα "Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι", "Τα παιδιά σκατά" (μηχανόβιοι), "Φανταρίνες" (οι γυναίκες στο στρατό), "Αστερίξ - Οβελίξ", "Μαντολινάτα - Απάχδες", "Ειρήνη", "Χαβανέζες, κολομπίνες, Σπανιόλες", "Αθαλούμ", "Χωριάτικος γάμος" και κλείσιμο των αρμάτων με τον καρνάβαλο. Στις εκδηλώσεις του καρναβαλιού πήραν μέρος ακόμα ο Φυσιοθεραπευτικός Ομιλος Πάτρας και ο Μορφωτικός Σύλλογος Μεσσηνίας".

Ανάλογο είναι και το ρεπορτάζ στη "Σημαία"⁽³⁶⁶⁾: "Στη γείτονα Μεσσήνη συνεχίσθη μέχρι τις πρωινές ώρες της Καθαρής Δευτέρας το αποκριάτικο γλέντι. Τελικά ο Καρνάβαλος είπε τα σατιρικά του και ακολούθησε παράσταση της γριάς Συκούς. Στην παρέλαση των αρμάτων της Καθαρής Δευτέρας πήραν μέρος: Το άρμα "Ο επιμένων Ελληνικά", το "Αθλητισμός στην τρίτη ηλικία", το άρμα της "Ανοιξης" από την Κοινότητα των Τσουκαλίκων, "Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι", "Τα παιδιά σκατά" (μηχανόβιοι), "Φανταρίνες", "Χωριάτικος Γάμος", "Αστερίξ-Οβελίξ" κ.ά. Στις εκδηλώσεις πήραν μέρος ο Φυσιοθεραπευτικός Ομιλος Πάτρας και ο Μορφωτικός Σύλλογος Μεσσήνης".

Και τα ρεπορτάζ κλείνουν με αυτό της εφημερίδας "Θάρρος"⁽³⁶⁷⁾: "Στη Μεσσήνη οι εκδηλώσεις άρχισαν την Κυριακή το βράδυ με παραδοσιακές φωτιές στις συνοικίες που συνοδεύονταν από χορό και διασκέδαση μέχρι το πρωί της Δευτέρας.

Την Καθαρά Δευτέρα στις 11 το πρωί ο Καρνάβαλος εκφώνησε τον καθιερωμένο λόγο του στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης, ενώ το απόγευμα στις 4 έγινε η παρέλαση των αρμάτων με την συνοδεία της Φιλαρμονικής του Δήμου και οι εκδηλώσεις έκλεισαν με καύση πυροτεχνημάτων".

Το 1987

Τον Οκτώβριο του 1986 γίνονται δημοτικές εκλογές και ο Παύλος Πτωχός αναδεικνύεται δήμαρχος στο δεύτερο γύρο με 2.644 ψήφους έναντι 2.399 ψήφων του Χρίστου Χριστόπουλου. Το σημαντικότερο γεγονός της χρονιάς είναι οι σεισμοί που έπληξαν την περιοχή

το Σεπτέμβριο του 1986, οι οποίοι επηρέασαν δραματικά τη ζωή των κατοίκων για καιρό.

Παρά το βαρύ κλίμα ο δήμος οργανώνει το καρναβάλι⁽³⁶⁸⁾: "Σε όλες τις πόλεις και τα χωριά της Μεσσηνίας γιορτάζονται σήμερα και αύριο οι Αποκριές. Επίκεντρο των εκδηλώσεων είναι η πόλη της Μεσσήνης.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα του Δήμου Μεσσήνης και την οργανωτική επιτροπή οι εκδηλώσεις αρχίζουν απόψε με ολονύκτιο ξεφάντωμα, με φωτιές στις συνοικίες, με χορούς μεταμφιεσμένων, κρασί και διασκέδαση.

Αύριο Καθαρή Δευτέρα στις 11 το πρωί θα γίνουν εκδηλώσεις στην πατροπαράδοτη κρεμάλα. Θα γίνει αναπαράσταση της δίκης όπως και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά.

Το απόγευμα οι εκδηλώσεις θα αρχίσουν στις 3 μ.μ. με την είσοδο χορευτικών συγκροτημάτων, με εκφώνηση του πατροπαράδοτου σατιρικού λόγου του Καρναβαλιού.

Θα επακολουθήσει παρέλαση των αρμάτων, μανδοлинάτας της Μεσσήνης, φουστανελάδων και πεζοπόρων τμημάτων μεταμφιεσμένων.

Αργά το βράδυ θα γίνει καύση πυροτεχνημάτων, γλέντι και ξεφάντωμα στα κέντρα της Μεσσήνης".

Σύμφωνα με την ανακοίνωση, οι εκδηλώσεις οργανώνονται από το δήμο και την Επιτροπή Καρναβαλιού ενώ συμμετέχουν 3 Φιλαρμονικές⁽³⁶⁹⁾: "Η Μεσσήνη ντυμένη στα γιορτινά της, λουσμένη στα αποκριάτικα χρώματα, σας περιμένει στο εορταστικό διήμερο να γλεντήσετε και να χαρείτε.

Κυριακή βράδυ

Ολονύκτιο ξεφάντωμα στις φωτιές των συνοικιών, Μεταμφιεσμένοι, κρασί, χορός, διασκέδαση.

Καθαρή Δευτέρα

Πρωί ώρα 11 Κρεμάλα. Αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά.

Απόγευμα ώρα 3 Εναρξη προγράμματος

Είσοδος χορευτικών συγκροτημάτων. Χορός. Εκφώνηση λόγου Καρναβαλιού. Παρέλαση αρμάτων, μανδοлинάτας Μεσσήνης, Φουστανελάδων, πεζοπόρων τμημάτων μεταμφιεσμένων, Φιλαρμονικές Δήμων Μεσσήνης-Τρίπολης-Φιλιατρών.

Καύση πυροτεχνημάτων. Γλέντι και ξεφάντωμα στα κέντρα Μεσσήνης.

Δήμος Μεσσήνης, Επιτροπή Καρναβαλιού".

Λιτό το ρεπορτάζ για τις εκδηλώσεις στην "Ελευθερία"⁽³⁷⁰⁾: "Επίκεντρο των καρναβαλικών εκδηλώσεων ήταν η Μεσσήνη που ο γιορτασμός άρχισε με τις πατροπαράδοτες φωτιές από το βράδυ της Κυριακής και συνεχίστηκαν χθες με την παρέλαση των αρμάτων και το σατιρικό λόγο του Καρναβαλιού".

Σύμφωνα με το "Θάρρος"⁽³⁷¹⁾: "Στη Μεσσήνη το βράδυ της Κυριακής άναψαν φωτιές στις γειτονιές της και οι κάτοικοι της πόλης μαζί με τους επισκέπτες που βρέθηκαν αυτή την ημέρα στη γείτονα, τόριξαν στο γλέντι με κρασί και μεζέδες ασφαλώς.

Την Κυριακή στις 11 το πρωί, έγινε στη θέση "Κρεμάλα" της Μεσσήνης η αναπαράσταση

Παρέλαση αρμάτων τη δεκαετία του 1980

της ιστορίας της γριάς Συκούς.

Είναι ένα παλιό έθιμο που έχει τις ρίζες του από την Τουρκοκρατία και αναφέρεται στο κρέμασμα της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά. Τα τελευταία χρόνια έχει καθιερωθεί να γίνεται μια αναπαράσταση της ιστορίας της γριάς Συκούς την οποία αναλαμβάνει και παρουσιάζει, όπως έγινε και φέτος, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μεσσήνης.

Το απόγευμα στην κεντρική πλατεία μουσικοχορευτικά συγκροτήματα παρουσίασαν δημοτικούς χορούς ενώ ακολούθησε η εκφώνηση σατιρικού λόγου από τον Καρνάβαλο, ο οποίος τα "έψαλλε" προς κάθε κατεύθυνση.

Στη συνέχεια έγινε παρέλαση αρμάτων και πεζοπόρων τμημάτων και ακολούθησε ρίψη πυροτεχνημάτων.

Στις εκδηλώσεις πήραν μέρος οι Φιλαρμονικές των Δήμων Μεσσήνης, Φιλιατρών και Τρίπολης, το Λύκειο Ελληνίδων Τρίπολης κ.ά.

Παραβρέθηκαν ο υπουργός Ανευ Χαρτοφυλακίου Θ. Φιλιππόπουλος, ο βουλευτής Φ. Κούτσικας, ο δήμαρχος Μεσσήνης Π. Πτωχός, δημοτικοί σύμβουλοι και πλήθος κόσμου".

Και η "Σημαία" γράφει⁽³⁷²⁾: "Η λιακάδα της Καθαρής Δευτέρας έκανε τους κατοίκους της Καλαμάτας και του Νομού γενικότερα να εκδράμουν στις παραλίες και σε άλλα μέρη της περιοχής. Το απόγευμα της Καθαρής Δευτέρας χιλιάδες κόσμου συγκεντρώθηκαν στην πλατεία της Μεσσήνης όπου απόλαυσαν κυριολεκτικά τις πλούσιες εκδηλώσεις του καρναβα-

λιού. Από τις 11 το πρωί λειτούργησε με επιτυχία η παραδοσιακή κρεμάλα, όπου τα θύματα δεν ελευθερώνονταν αν δεν "έταζαν" κάτι στο δῆμιο.

Το απόγευμα οι εκδηλώσεις άρχισαν με την παρέλαση των αρμάτων με επικεφαλής τον Καρνάβαλο ο οποίος τα έψαλλε εμμέτρως σε όλους και για όλα. Τα άρματα ήταν πολλά και καλοφτιαγμένα και σατίριζαν με επιτυχία πρόσωπα και καταστάσεις της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Οι εκδηλώσεις στη Μεσσήνη συνεχίσθηκαν μέχρι αργά το βράδυ με χορούς και καύση πυροτεχνημάτων.

Ο Δήμαρχος κ. Παύλος Πτωχός με την ολοκλήρωση της παρελάσεως των αρμάτων πήρε το λόγο και ευχαρίστησε τους επισήμους και το κοινό για την παρουσία τους στις εκδηλώσεις. Ακόμη ευχαρίστησε την επιτροπή του Καρναβαλιού γιατί σε λίγο χρονικό διάστημα, από της αναλήψεως δηλαδή της νέας δημοτικής αρχής, κατόρθωσε και πέτυχε τον πραγματικό άθλο της τέλειας οργανώσεως των εκδηλώσεων και μάλιστα χωρίς οικονομική βοήθεια από την Πολιτεία.

Τις εκδηλώσεις παρακολούθησαν ο υπουργός Ανευ Χαρτοφυλακίου και υπεύθυνος για την ανασυγκρότηση της Καλαμάτας κ. Αθ. Φιλιππόπουλος, οι βουλευτές κ. κ. Αρ. Καλαντζάκος, Αρις Μπουλούκος και Φοίβος Κούτσικας, ο Αστυνομικός Διευθυντής Μεσσηνίας κ. Νικ. Γεωργακόπουλος, πρόεδροι κοινοτήτων της περιοχής, εκπρόσωποι των αρχών της Μεσσήνης και πολύς κόσμος.

Αξίζει τέλος να αναφερθεί η συμβολή των αστυνομικών υπηρεσιών στην τήρηση της τάξεως και των κανόνων οδικής κυκλοφορίας".

ΤΟ 1988

Ελάχιστες είναι οι πληροφορίες για το καρναβάλι το 1988⁽³⁷³⁾: "Στη Μεσσήνη οι εκδηλώσεις για το καρναβάλι άρχισαν την Κυριακή και έληξαν χθες το απόγευμα με την παρέλαση μαζορετών, την εκφώνηση σατιρικού λόγου από τον καρνάβαλο και την παρέλαση αρμάτων".

Οι εκδηλώσεις πάντως σημειώνουν επιτυχία⁽³⁷⁴⁾: "Την "μερίδα του λέοντος" πήρε και φέτος η Μεσσήνη στις προτιμήσεις του κόσμου. Έτσι την Κυριακή, και ιδιαίτερα την Δευτέρα χιλιάδες κόσμος επισκέφθηκε την γειτονική πόλη, για να παρακολουθήσει και να συμμετάσχει στις Αποκριάτικες εκδηλώσεις. Ανάμεσά τους ο υπουργός αρμόδιος για θέματα Καλαμάτας Θανάσης Φιλιππόπουλος, οι βουλευτές Φοίβος Κούτσικας, Αριστείδης Καλαντζάκος, Αρις Μπουλούκος, δήμαρχοι και κοινοτάρχες του νομού μας.

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε ο χορός της Φιλαρμονικής Μεσσηνίας που πραγματοποιήθηκε το βράδυ του Σαββάτου στην αίθουσα Κουζή στην γείτονα.

Στην εκδήλωση αυτή παραβρέθηκαν ο αρμόδιος για θέματα Καλαμάτας υπουργός Θαν. Φιλιππόπουλος, ο δήμαρχος Μεσσηνίας Π. Πτωχός, οι βουλευτές Αρ. Καλαντζάκος και Αρις Μπουλούκος και πλήθος κόσμου.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο χορός της Φιλαρμονικής της Μεσσήνης πραγματοποιήθηκε και πάλι μετά από 15 χρόνια".

ΤΟ 1989

Μια προσπάθεια εισαγωγής κάποιων στοιχείων γίνεται το 1989 όπως φαίνεται από το επίσημο πρόγραμμα. Εδώ παρατηρούμε ότι αρχίζει η "αρίθμηση" των χρόνων του καρναβαλιού η οποία στη συνέχεια άλλαξε, μια ακόμη απόδειξη ότι είναι λησθασμένη η απόπειρα χρονολόγησης εθίμων που χάνονται στα βάθη του χρόνου⁽³⁷⁵⁾: "Πνευματικό Κέντρο Δήμου Μεσσήνης

Το Πνευματικό Κέντρο Μεσσήνης με την ευκαιρία του εορτασμού των 100 χρόνων εκδηλώσεων Καρναβάλιου στην πόλη μας σας προσκαλεί στο χαρούμενο και με πολλές εκπλήξεις εορταστικό διήμερο.

Κυριακή

Ωρα 4 μ.μ. Μπέμπι ράβι. Φιγούρες δεξιοτεχνίας.

Ωρα 4.30 μ.μ. Χορευτικό Φίλων Μεσσήνης.

Ωρα 5 μ.μ. Μαζορέτες.

Κυριακή βράδυ

Ολονύκτιο ξεφάντωμα στις φωτιές των συνοικιών. Μεταμφιεσμένοι, κρασί, χορός, διασκέδαση.

Καθαρή Δευτέρα

Ωρα 11 π.μ. Αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά.

Ωρα 12 π.μ. Εμφάνιση των μαζορετών στην κεντρική πλατεία.

Ωρα 3 μ.μ. Το χορευτικό συγκρότημα των "Φίλων της Μεσσήνης" με παραδοσιακούς χορούς.

Ωρα 3.30 μ.μ. Είσοδος καρναβάλιου, εκφώνηση σατιρικού λόγου.

Ωρα 4 μ.μ. Παρέλαση αρμάτων, πεζοπόρων τμημάτων, μεταμφιεσμένων, απάχηδες.

Ωρα 5.30 μ.μ. Εμφάνιση μαζορετών, παρουσίαση προγράμματός τους.

Σημείωση

Όσοι θέλουν να συμμετάσχουν με άρματα ή μεταμφίεση στην παρέλαση να το δηλώσουν μέχρι το Σάββατο ώρα 5 μ.μ. στον εκπρόσωπο της Επιτροπής στο Δημοτικό Κατάστημα. Τηλ. 22231 - 22796".

Πρέπει να σημειωθεί ότι στις εφημερίδες της εποχής δεν έχουν δημοσιευτεί ρεπορτάζ από τις εκδηλώσεις.

ΤΟ 1990

Το 1990 εμφανίζεται για πρώτη φορά το "Κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού", η Μεσσήνη διαθέτει το δικό της συγκρότημα με μαζορέτες που χορεύουν λαμπάντα, το χορό που κάνει θραύση στις αρχές της δεκαετίας του 1990 με μουσική και ταινίες⁽³⁷⁶⁾: "Στη Μεσσήνη σήμερα

στις 2.30 μετά το μεσημέρι αρχίζει το "κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού" που οργανώνει ο Εμπορικός Σύλλογος της γείτονος. Σ' αυτό, θα συμμετάσχουν γκρουπ μασκαράδων με... μεταμφιεσμένα αυτοκίνητα με ώρα λήξης του την 6η απογευματινή. Στη συνέχεια και έως τις 7 το απόγευμα θα διεξαχθεί σατιρικός διαγωνισμός στην πλατεία της Μεσσήνης. Στην διάρκεια της αναζήτησης του κρυμμένου θησαυρού, χορευτικά τμήματα Συλλόγων της πόλης θα παρουσιάσουν παραδοσιακούς χορούς.

Το βράδυ της ίδιας ημέρας "ξαναζούν" στη Μεσσήνη οι παλιές γειτονιές με τις παρέες γύρω από τις φωτιές, με χορούς και φαγοπότι.

Την Καθαρή Δευτέρα στις 11.30 το πρωί θα γίνει η αναπαράσταση του κρεμάσματος της γριάς Συκούς, ενώ στις 2.30 μετά το μεσημέρι στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης θα παρουσιαστούν χοροί από συγκροτήματα της πόλης, ενώ μαζορέτες του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" θα χορέψουν λαμπάντα. Μετά τους χορούς θα φθάσει στην πλατεία της γείτονος ο καρνάβαλος που θα εκφωνήσει τον καθιερωμένο σατιρικό λόγο του και θ' ακολουθήσει παρέλαση αρμάτων και μασκαράδων".

Σε άλλο ρεπορτάζ η λαμπάντα χαρακτηρίζεται "τολημρός χορός"⁽³⁷⁷⁾: "Στη Μεσσήνη οι εκδηλώσεις σήμερα περιλαμβάνουν το κυνήγι του "κρυμμένου θησαυρού" που αρχίζει στις 2.30 μ.μ. και θα λήξει στις 6 μ.μ. Ακόμη το βράδυ θα ανάψουν φωτιές στις γειτονιές και θα επακολουθήσει λαϊκό γλέντι. Αύριο Καθαρά Δευτέρα στις 11.30 π.μ. θα λειτουργήσει η γνωστή κρεμάλα, που αποτελεί αναπαράσταση του θανάτου της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ. Στις 2.30 μ.μ. θα γίνει η θριαμβευτική είσοδος του Καρνάβαλου στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης και θα ακολουθήσουν δεκάδες άρματα που θα σατιρίζουν διάφορες επίκαιρες καταστάσεις, ντομινοφόροι, χορευτικό συγκρότημα από την Αθήνα που θα αποδώσει "τολημρούς" χορούς, όπως η λαμπάντα, κ.ά. Μετά την παρέλαση ο Καρνάβαλος θα εκφωνήσει τον καθιερωμένο του λόγο, με τον οποίο θα τα "ψάλλει" σε όλους και για όλα".

Ούτε και αυτή τη χρονιά όμως καταγράφεται περιγραφή των εκδηλώσεων.

ΤΟ 1991

Τον Οκτώβριο του 1990 γίνονται δημοτικές εκλογές και ο Παύλος Πτωχός επανεκλέγεται με 2.799 ψήφους έναντι 2.131 ψήφων του Παναγιώτη Σαραντόπουλου.

Οι πληροφορίες για το 1991 είναι ελάχιστες και περιορίζονται σε μια ανακοίνωση του καρνάβαλου⁽³⁷⁸⁾: "Ο Καρνάβαλος ύστερα από τις συναντήσεις που είχε με τον Μπουσ και το Σαντάμ Χουσεΐν και αφού τους έπεισε να τερματίσουν τον πόλεμο, επέστρεψε στη Μεσσήνη. Λεπτομέρειες θα σας πει στο λόγο του που θα εκφωνήσει την Καθαρή Δευτέρα το πρωί ώρα 11 στην Κεντρική Πλατεία.

Υστερα θα πάει να κρεμαστεί στην κρεμάλα με τη γριά Συκού, συνοδευόμενος από το ασκέρι του. Οσοι πιστοί προσέληθετε!!!

Ο Καρνάβαλος".

Η ανακοίνωση σχολιάζει την επικαιρότητα καθώς εκείνη την περίοδο βρίσκονταν σε εξέλιξη οι πολεμικές επιχειρήσεις στον Περσικό Κόλπο⁽³⁷⁹⁾.

ΤΟ 1992

Με πρόσκληση για συμμετοχή στο καρναβάλι αρχίζουν το 1992 οι πληροφορίες⁽³⁸⁰⁾: "Η Μεσσήνη στολισμένη γιορτάζει το Καρναβάλι της και καλεί το Λαό να παρευρεθεί και να συμμετάσχει στις εκδηλώσεις που θα γίνουν την 8 και 9 Μάρτη. Οι επισκέπτες θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν ένα πλούσιο Καρναβάλι, αναβαθμισμένο και πρωτότυπο, πάντοτε όμως μέσα στα πλαίσια της παράδοσης. Όσοι δεν έλθουν θα χάσουν".

Οργανωτής των εκδηλώσεων είναι το Πνευματικό Κέντρο που ανακοινώνει τα σημεία που θα στηθούν οι φωτιές και από ποιους⁽³⁸¹⁾: "Πνευματικό Κέντρο Δήμου Μεσσήνης

Κυριακή 8-3-92

Στα πλαίσια του εορταστικού τριημέρου της Αποκριάς στη Μεσσήνη, την Κυριακή 8-3-92 τις βραδινές ώρες σε καίρια σημεία των συνοικιών της πόλης, ανάβουν μεγάλες φωτιές και γύρω από αυτές χορεύουν όλοι, ντόπιοι και επισκέπτες με συνοδεία λαϊκών οργάνων.

Πρόκειται για ένα έθιμο γραφικότατο, που δεν υπάρχει νομίζουμε σε άλλη πόλη της Ελλάδας, καθώς το λαϊκό ξεφάντωμα είναι γενικό και το γλέντι κρατάει μέχρι τις πρωινές ώρες.

Οι τοποθεσίες που θα ανάψουν αυτές οι φωτιές είναι μέχρι στιγμής:

1. Πλατεία Τριών Ναυάρχων

Οργανωτής: Πολιτιστικός Σύλλογος

2. Δίπλα στο Αστυνομικό Τμήμα

Οργανωτής: Λύκειο Μεσσήνης

3. Καρνασέικα (οδός Μουλαβασίλη)

Οργανωτές: Καγκαράκης - Τάπαρης

4. Κέντρο Υγείας

Οργανωτές: Καταυλισμός θλυόμενων

5. Κέντρο Προσφυγικού Συνοικισμού

Οργανωτές: Οι κάτοικοι του Συνοικισμού

Εδώ σ' αυτή την φωτιά θα αναβιώσει το έθιμο της "Λογομαχίας τυρί και ταραμά"

6. Νέος Κόσμος Μεσσήνης

Οργανωτές: Οι κάτοικοι του Νέου Κόσμου

7. Λάι του Περιβολάρη (οδός Κουτήφαρη και Αναλήψεως)

Οργανωτές: Ιωάννης Μπίτζας - Χρίστος Αντωνόπουλος

Εκ του Πνευματικού Κέντρου".

Το καρναβάλι αναγγέλλεται ως πρωτότυπο⁽³⁸²⁾: "Στη Μεσσήνη το παραδοσιακό Καρναβάλι αναμένεται ιδιαίτερα πρωτότυπο και πλούσιο φέτος. Εκτός από την παρέλαση αρμάτων που θα γίνει τη Δευτέρα το απόγευμα και που θα πλαισιώνεται από χορευτικές και μουσικές εκδηλώσεις με αποκορύφωμα τον Καρνάβαλο που όπως κάθε χρόνο θα τα... ψάλλει έμμετρα σε όλους και για όλα, αναβιώνει και το έθιμο της φωτιάς που θα ανάψει σε καίρια σημεία της πόλης, το βράδυ της Κυριακής. Ακόμη θα αναβιώσει το έθιμο της κρεμάλας".

Και η... προθέρμανση από την "Ελευθερία"⁽³⁸³⁾: "Το οδοιπορικό δεν μπορεί παρά να ξε-

κινάει από τη γειτονική Μεσσήνη. Οπου το γλέντι κορυφώνεται το διήμερο. Εναρξη σήμερα το βράδυ με το χορό της φωτιάς. Κατά την παλαιά συνήθεια μόλις σουρουπώνει ανάβουν μεγάλες φωτιές στις γειτονιές και υπό τους ήχους "live" κληρίνου ή μαγνητοφώνου, στήνεται ο χορός. Σε μια απ' αυτές λογομαχούν τυρί και ταραμάς σε ένα διάλογο, ο οποίος τουλάχιστον τα παλιά τα χρόνια ήταν ξεκαρδιστικός.

Η Δευτέρα ξεκινάει με... κρέμασμα. Από την παράδοση σε ανάμνηση του κρεμάσματος της ονειροκρίτρας γριάς-Συκούς από τον Ιμπραήμ. Γίνεται η αναπαράσταση του γεγονότος και στη συνέχεια οι διερχόμενοι συλλαμβάνονται και γραμμή για την κρεμάλα. Κατεβαίνουν μόνο αν... τάξουν στους φεσοφόρους. Παλαιότερα δεν είχαν πού να βάλουν το κρασί από το πες και πιες.

Το απόγευμα ο καρνάβαλος σούρνει τα εξ αμάξης σε γνωστούς και άγνωστους, τα άρματα παρελαύνουν και αρχίζει το πανηγύρι. Προσοχή στόματα κλειστά γιατί αν σας τα γεμίσουν χαρτοπόημο... as προσέχατε. Ενστάσεις σε τέτοιου είδους βαρβαρότητες δεν χωρούν ένεκα της ημέρας".

Το καρναβάλι χαρακτηρίζεται ως αναβαθμισμένο⁽³⁸⁴⁾: "Διήμερες καρναβαλικές εκδηλώσεις έγιναν την Κυριακή και την Καθαρή Δευτέρα στη Μεσσήνη. Οι επισκέπτες είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν ένα πλούσιο καρναβάλι, αναβαθμισμένο και πρωτότυπο, πάντοτε όμως μέσα στα πλαίσια της παράδοσης".

Το καρναβάλι χαρακτηρίζεται και από ένα... αξιομνημόνευτο περιστατικό⁽³⁸⁵⁾: "Την τιμητική της είχε η Μεσσήνη. Κοσμοσυρροή στις φωτιές την Κυριακή το βράδυ, κληρίνα και νταούλια, φιλαρμονική ντόμινο, μαγνητόφωνα και... γίδα βραστή τις πρωινές ώρες επιστρατεύτηκαν για τη διασκέδαση ντόπιων και επισκεπτών.

Αδιαχώρητο και στην παρέλαση του καρναβαλιού τη Δευτέρα που φρόντισε να τα σουρεί σε πολλές κατευθύνσεις, ακόμη και σε εκείνους που έριξαν... ROL στο συντριβάνι και γέμισε... μπουγάδα η πηλατεία!

Μεγαλύτερη και αμεσότερη η συμμετοχή των νέων ανθρώπων φέτος στην οργάνωση των εκδηλώσεων, γεγονός που προδικάζει στην εξέλιξή του από τη νέα φουρνιά των αυριανών συνεχιστών της παράδοσης".

ΤΟ 1993

Ευθυγραμμισμένο με την επικαιρότητα το καρναβάλι του 1993, περιλαμβάνει τις αντιδράσεις για τα Σκόπια και τη χρήση του ονόματος "Μακεδονία", αηλιά και τις χρηματοδοτήσεις του Κοινοτικού προγράμματος γνωστού ως "πακέτο Ντελέρ"⁽³⁸⁶⁾:

«Στο ρυθμό της Αποκριάς θα γλεντήσει και θα ξεφαντώσει σήμερα και αύριο και η Μεσσηνία. Επίκεντρο του ξεχωριστού και ανέμελου Αποκριάτικου πανηγυριού πρόκειται να είναι το καρναβάλι της Μεσσήνης, ενώ ανάλογες εκδηλώσεις θα γίνουν και σε άλλους Δήμους και Κοινότητες. Στη Μεσσήνη, που φέτος φιλοδοξεί να παρουσιάσει το καλύτερο καρναβάλι όλων των ετών από την καθιέρωσή του, ο χορός ξεκίνησε από χθες και σήμερα θα συνεχιστεί με ολονύκτιο ξεφάντωμα στις πέντε φωτιές των συνοικιών της πόλης. Μεταμφιε-

Καρναβάλι το 1994

σμένοι και μη θα χορέψουν, θα πιουν πολύ κρασί και θα διασκεδάσουν μέχρι το πρωί.

Αύριο Καθαρά Δευτέρα, στις 11.30 το πρωί, θα γίνει η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στο χώρο της πλατείας της κρεμάλας. Στις 3.30 το μεσημέρι θα εμφανιστεί το συγκρότημα μαζορετών της πόλης στην κεντρική πλατεία με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής και θα ξεκινήσει το μεγάλο γλέντι. Μισή ώρα αργότερα θα κάνει την είσοδό του ο καρναβάλος και θα αρχίσει η εντυπωσιακή παρέλαση των αρμάτων και των πεζοπόρων τμημάτων, στην οποία υπολογίζεται να συμμετάσχουν 600 περίπου άτομα.

Το καρναβάλι θα σατυρίσει και φέτος την πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα. Το πρόβλημα με τα Σκόπια, με τον τσολιά που νικάει τον Γκλιγκόροφ, την οικονομία στο νερό, με τη χρήση εμφιαλωμένου νερού για μπάνιο και την ελπίδα της χώρας μας και της Αρχαίας Μεσσήνης για την ανάδειξή της μέσα από το "2ο πακέτο Ντελόρ".

Η παρέλαση θα ολοκληρωθεί με την εκφώνηση του σατυρικού λόγου από το Βασιλιά Καρνάβαλο και το ξεφάντωμα όλου του κόσμου στην κεντρική πλατεία».

Όπως γίνεται γνωστό την Κυριακή το βράδυ ανάβουν φωτιές σε 6 σημεία και η αναπαρά-

σταση της διαμάχης τυριού και ταραμά επιστρέφει στα Γαρδέλια από όπου ξεκίνησε⁽³⁸⁷⁾:

«Αρχισαν χθες και θα συνεχισθούν σήμερα και αύριο οι τριήμερες Καρναβαλικές εκδηλώσεις στη Μεσσήνη.

Σήμερα οι εκδηλώσεις συνεχίζονται με τις φωτιές που θ' ανάψουν στις 9 το βράδυ σε διάφορες συνοικίες της Μεσσήνης με χορούς και φαγοπότια.

Ειδικότερα φωτιές θ' ανάψουν:

- Ο Πολιτιστικός Σύλλογος στην πλατεία Τριών Ναυάρχων.
- Ο Σύλλογος Πολυτέκνων στα Γαρδέλια (εκεί θα γίνει και η αναπαράσταση του εθίμου του Τυριού και του Ταραμά).
- Το Λύκειο δίπλα στο Α.Τ. Μεσσήνης.
- Στα Καρντασείκα.
- Στον Νέο Κόσμο.
- Στα Περιβοληαρέικα.

Αύριο Καθαρή Δευτέρα θα κορυφωθούν οι εκδηλώσεις που περιλαμβάνουν:

- Στις 11.30 το πρωί την αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γρνάς Συκούς από τον Ιμπραήμ, στην ιστορική "Κρεμάλα".

- Στις 3.30 το απόγευμα την παρέλαση αρμάτων-πεζοπόρων, εμφάνιση μαζορετών και το σατυρικό, όπως πάντα, λόγο του βασιληά Καρνάβαλου.

Λόγω της πληθώρας αρμάτων και της μεγάλης συμμετοχής μεταμφιεσμένων πεζοπόρων, η παρέλασή τους θα γίνει από τις οδούς Μπούκας - Πολυτεχνείου - Κουμουνδούρου - ανατολικό τμήμα Σταδίου - νότιο τμήμα Λοχαγού Πετρουλάκη - Λοχαγού Νικοληπούλου και Μουλιαβασίλη με κατάληξη την κεντρική πλατεία».

Η Μεσσήνη συγκεντρώνει πλήθος κόσμου και στο καρναβάλι σατιρίζεται η επικαιρότητα⁽³⁸⁸⁾: «Επίκεντρο του καρναβαλιού ήταν για άλλη μια χρονιά η Μεσσήνη, όπου χιλιάδες κόσμου παρακολούθησαν την παρέλαση των αρμάτων και των πεζοπόρων τμημάτων και στο τέλος συμμετείχαν ενεργά στο γλέντι και τη διασκέδαση. Ο βασιλιάς καρνάβαλος "κάρφωσε" με το λόγο του τους υπεύθυνους και τους πρωταγωνιστές της πολιτικής και κοινωνικής επικαιρότητας, ενώ τα άρματα σατίρισαν το "2ο πακέτο Ντελέρ", τα μέτρα για την οικονομία του νερού, την πολυτεκνη οικογένεια και την εφορεία-δράκουλα».

ΤΟ 1994

Με το χορό της Φιλαρμονικής αρχίζουν το 1994 οι εκδηλώσεις⁽³⁸⁹⁾:

«Τριήμερο ξεχωριστού γλέντιού και τρελλού ξεφαντώματος υπόσχεται η Μεσσήνη το Σαββατοκύριακο της Αποκριάς και την Καθαρά Δευτέρα, με το παραδοσιακό της καρναβάλι. Οι εκδηλώσεις θα ξεκινήσουν το Σάββατο το βράδυ, με τον καθιερωμένο Αποκριάτικο χορό της Φιλαρμονικής, στην αίθουσα Παναγιώτη Κουζή.

Την Κυριακή, στις 11 το πρωί, θα πραγματοποιηθεί το παιχνίδι του Κρυμμένου Θησαυρού. Το βράδυ θα ξεκινήσει το ξεφάντωμα, που θα κρατήσει όλη τη νύχτα, στις φωτιές των συνοικιών της πόλης.

Μεταμφιεσμένοι και μη θα χορέψουν, θα πιουν πολύ κρασί και θα διασκεδάσουν μέχρι το πρωί.

Την Καθαρά Δευτέρα οι εκδηλώσεις θα κορυφωθούν.

Στις 11.30 το πρωί, θα γίνει η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στο χώρο της πλατείας της Κρεμάλλας, από το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης".

Στις 3.30 το μεσημέρι θα εμφανιστούν οι μαζορέτες των "Φίλων της Μεσσήνης", στην κεντρική πλατεία με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής.

Μισή ώρα αργότερα θα αρχίσει η παρέλαση αρμάτων και μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων, με την είσοδο του Καρνάβαλου.

Η παρέλαση θα ολοκληρωθεί με την εκφώνηση του σατυρικού λόγου από το βασιλιά Καρνάβαλο, ενώ το ξεφάντωμα θα συνεχιστεί μέχρι αργά, στην κεντρική πλατεία».

Την Κυριακή το πρωί πραγματοποιείται το παιχνίδι του Κρυμμένου Θησαυρού⁽³⁹⁰⁾: «Σήμερα στις 11 το πρωί, πραγματοποιείται το παιχνίδι του Κρυμμένου Θησαυρού και στις 9 το βράδυ αρχίζει το ολονύκτιο ξεφάντωμα στις φωτιές των συνοικιών της πόλης. Αύριο, στις 11.30 το πρωί, γίνεται η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ, στο χώρο της κρεμάλλας. Στις 4 το απόγευμα ξεκινάει η παρέλαση αρμάτων και πεζοπόρων μεταμφιεσμένων τμημάτων με την είσοδο του Καρνάβαλου.

Στις 6.30 περίπου ολοκληρώνεται η παρέλαση με τον σατυρικό λόγο του Καρνάβαλου και το γλέντι συνεχίζεται στην κεντρική πλατεία».

Στο καρναβάλι και αυτή τη χρονιά βρίσκονται στο κέντρο της σάτιρας τα ζητήματα της πολιτικής και κοινωνικής επικαιρότητας⁽³⁹¹⁾:

«Με γλέντι, που ξεκίνησε την Κυριακή και κορυφώθηκε με την παρέλαση, η οποία οργάνωθηκε το απόγευμα της Δευτέρας, η Μεσσήνη γιόρτασε τα 134 χρόνια του καρναβαλιού της.

Το παιχνίδι του Κρυμμένου Θησαυρού και άλλες πρωτότυπες εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή το πρωί, στην κεντρική πλατεία της πόλης.

Το βράδυ η διασκέδαση απλώθηκε σε όλες τις γειτονιές της πόλης, από το κέντρο μέχρι την πιο απόμαρη γειτονιά, στις φωτιές, όπου μασκαρεμένοι και μη χόρεψαν, ήπιαν και γλέντησαν μέχρι τις πρωινές ώρες.

Το πρωί της Καθαρής Δευτέρας έγινε η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στο χώρο της πλατείας της Κρεμάλλας, από το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης".

Οι μαζορέτες των "Φίλων της Μεσσήνης", με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής του Δήμου ξεκίνησαν τις απογευματινές εκδηλώσεις, ενώ την παρέλαση άνοιξε ο βασιλιάς Καρνάβαλος. Τον ξεχωριστό τόνο της παρέλασης έδωσαν άρματα, που σατύριζαν τα μέτρα Παπαθεμελή για τη νυχτερινή διασκέδαση, την εκλογική ήττα Μητσοτάκη, το πάχος και την αδυναμία του Εβερτ στη μακαρονάδα, τη μαύρη τρύπα της οικονομίας, που προσπαθεί να κλείσει ο Α. Παπανδρέου και επέκριναν το θράσος των Σκοπιανών και την αδιαφορία των διεθνών οργάνων για την Κύπρο.

Πεζοπόρα τμήματα μεταμφιεσμένων από παιδιά των Γυμνασίων, του Λυκείου, το Σύλλογο Πολυτέκνων και τους "Φίλους της Μεσσήνης" έστειλαν το δικό τους μήνυμα για τα 134 χρόνια του καρναβαλιού της Μεσσήνης.

Η παρέλαση ολοκληρώθηκε με το σατυρικό λόγο του βασιλιά Καρνάβαλου, που τα έσουρε σ' όλους, με πρώτους τους πολιτικούς».

Και το ρεπορτάζ στο "Θάρρος"⁽³⁹²⁾:

«Αποκριάτικες εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή και την Καθαρή Δευτέρα σε διάφορες περιοχές της Μεσσηνίας.

Στη Μεσσήνη οι εκδηλώσεις άρχισαν το βράδυ του Σαββάτου με τον αποκριάτικο χορό της Φιλαρμονικής. Την Κυριακή στις 11 το πρωί ξεκίνησε το παιχνίδι του "χαμένου θησαυρού", ενώ το βράδυ της ίδιας ημέρας έγινε ολονύχτιο γλέντι στις συνοικίες της πόλης γύρω από τις φωτιές.

Οι εκδηλώσεις στη Μεσσήνη, που κορυφώθηκαν την Καθαρή Δευτέρα, περιελάμβαναν:

- Αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ στην «Κρεμάλα» (11.30 π.μ.).
- Εμφάνιση μαζορετών του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης» (3.30 μ.μ.).
- Από τις 4 έως τις 6 το απόγευμα έγιναν διάφορες εκδηλώσεις στην πλατεία (άφιξη του Καρνάβαλου), παρέλαση αρμάτων και πεζοπόρων τμημάτων μεταμφιεσμένων).
- Στις 6 το απόγευμα ο βασιλιάς Καρνάβαλος εκφώνησε «βαρυσήμαντο» σατυρικό λόγο.
- Οι εκδηλώσεις έκλεισαν με ξεφάντωμα μεταμφιεσμένων και μη στην κεντρική πλατεία».

ΤΟ 1995

Τον Οκτώβριο του 1994 γίνονται δημοτικές εκλογές τις οποίες κερδίζει πάλι ο Παύλος Πτωχός με ποσοστό 56,7% έναντι 39,5% του Θοδ. Αβιζιώτη και 3,8% του Μιχ. Γεωργιόπουλου. Η πρόσκληση του Πνευματικού Κέντρου για το καρναβάλι του 1995 υπόσχεται ξεφάντωμα⁽³⁹³⁾:

«"Όλοι οι δρόμοι την Κυριακή και την Καθαρή Δευτέρα οδηγούν στη Μεσσήνη, οδηγούν σ' ένα ξεφάντωμα ζαλάδας, μεθύσι χαράς, γέλιου, κεφιού, χορού και διασκέδασης", σημειώνει στην πρόσκλησή του το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Μεσσήνης.

Σήμερα, στις 1 το πρωί, ολοκληρώνεται το κυνήγι του χαμένου θησαυρού και το βράδυ στήνεται τρελό γλέντι μέχρι το πρωί γύρω από τις φωτιές, που ανάβουν σ' όλες τις γειτονίες της πόλης (Χαβούζι, Καρντασείκα, Ν. Κόσμος, Παλιό στέκι-Ρουτσείκα, Κρεμάλα, κεντρική πλατεία, λαϊκή αγορά, Πανηγυρίστρα, Βρύση Μέλια), ενώ προσφέρονται δωρεάν κρασί, μεξέδες και γουρνοπούλα.

Την Καθαρή Δευτέρα στις 11.30 το πρωί γίνεται η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς, στο χώρο της Κρεμάλας.

Στις 3.30 το μεσημέρι θα εμφανιστούν οι μαζορέτες συνοδεία της Φιλαρμονικής και στις 4 θα αρχίσει η παρέλαση των αρμάτων και των πεζοπόρων μεταμφιεσμένων τμημάτων.

Στις 6 θα εκφωνήσει τον σατυρικό του λόγο ο Καρνάβαλος και οι εκδηλώσεις θα ολοκληρωθούν με χορό και ξεφάντωμα στην κεντρική πλατεία».

Και η αναγγελία των εκδηλώσεων από τη "Σημαία"⁽³⁹⁴⁾:

«Πλούσιες και ενδιαφέρουσες οι αποκριάτικες εκδηλώσεις στην περιοχή μας, με επίκεντρο, όπως πάντοτε, τη Μεσσήνη.

Οι εκδηλώσεις σήμερα στη Μεσσήνη περιλαμβάνουν:

Στις 11 το πρωί το παιχνίδι του Κρυμμένου Θησαυρού.

Στις 9 το βράδυ θα αρχίσει γλέντι με πολύ κρασί και χορό στις φωτιές των συνοικιών που θα διαρκέσει όλη τη νύχτα. Η καλύτερη φωτιά θα βραβευθεί με 50.000 δρχ. από την Περιγητική Λέσχη Μεσσήνης.

ΑΥΡΙΟ Δευτέρα στις 11.30 το πρωί θα γίνει αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ, στην πλατεία της Κρεμάλλας, από το Σύλλογο «Οι Φίλοι της Μεσσήνης».

Στις 3.30 μ.μ. οι Μαζορέτες των «Φίλων της Μεσσήνης» θα εμφανισθούν στην κεντρική πλατεία με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής.

Στις 4-6 μ.μ. θα πραγματοποιηθούν στην κεντρική πλατεία οι καθιερωμένες εκδηλώσεις, μοναδικές για το ύφος και το χρώμα τους (είσοδος Καρνάβαλου, παρέλαση αρμάτων και πεζοπόρων, εκφώνηση σατυρικού λόγου κ.λπ.).

Ο υπεύθυνος για τις εκδηλώσεις αντιδήμαρχος κ. Παν. Δασκαρόλης δήλωσε τα εξής:

Το καρναβάλι στη Μεσσήνη αποτελεί παράδοση και ξεφάντωμα. Οι Ελληνικές Αποκριές, γιορτάζονται με ιδιαίτερο ενθουσιασμό και τοπικό χρώμα στη Μεσσήνη.

Σας δίνουμε λοιπόν σήμερα μερικές ιδέες - προτάσεις να εκδράμετε για ξεφάντωμα στην Μεσσήνη, το Σάββατο, την Κυριακή και την Καθαρή Δευτέρα.

Στο καρναβάλι της Μεσσήνης επικρατούν στοιχεία παραδοσιακά, που κρατάνε από την Τουρκοκρατία, όταν οι άντρες μεταμφιζόντουσαν σε γυναίκες και γυρνούσαν στους πλούσιους για να μαζέψουν λεφτά και να ενισχύσουν τον αγώνα κατά των Τούρκων.

Και εδώ γίνονται φοβερά γλέντια με γνήσιο Νησιώτικο χρώμα, το βράδυ της Κυριακής γίνεται ολονύκτιο ξεφάντωμα σε όλες τις ρούγες της Μεσσήνης και στήνεται γλέντι τρικούμπερτο, με ντόπιους οργανοπαίκτες που παίζουν ασταμάτητα μουσική γύρω από τις παραδοσιακές φωτιές με πολύ κρασί, χορό και παραδοσιακούς μεζέδες.

Εύχομαι λοιπόν οι καιρικές συνθήκες να σας επιτρέψουν να έλθετε στη Μεσσήνη για ένα Διονυσιακό ξέφρενο γλέντι το triήμερο της Αποκριάς».

Στο "Θάρρος" δημοσιεύεται ένα εκτενές κείμενο για το Νησιώτικο καρναβάλι που περιλαμβάνει αποσπάσματα από το βιβλίο του Θοδ. Τσερπέ, το δημοσίευμα του Ηλ. Παρασκευόπουλου για το κρέμασμα της γριάς Συκούς και ένα μικρό κείμενο του Γιάννη Αναπλιώτη από την έκδοση "Μεσσήνη 1970"⁽³⁹⁵⁾.

Επιτυχημένες οι εκδηλώσεις ενώ δίνονται βραβεία σε άρματα και φωτιές⁽³⁹⁶⁾:

«Οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στη Μεσσήνη, άρχισαν το Σάββατο το βράδυ με τον αποκριάτικο χορό της Φιλαρμονικής, στο ξενοδοχείο Κουζή.

Οι εκδηλώσεις συνεχίσθηκαν την Κυριακή στις 11 το πρωί με το παιχνίδι του κρυμμένου

θησαυρού, ενώ στις 9 το βράδυ, στις "ρούγες" της Μεσσήνης άναψαν παραδοσιακές φωτιές. Ο καιρός όμως τα "μούσκεψε" στην κυριολεξία αφού νωρίς με το άναμμα της φωτιάς άρχισε να βρέχει. Η βροχή σταμάτησε για μερικές ώρες και τότε γύρω από τις φωτιές ο κόσμος (επισκέπτες και ντόπιοι) άρχισε να χορεύει. Στις 11 το βράδυ όμως άρχισε να βρέχει πάλι και σταμάτησαν άδοξα οι χοροί και η διασκέδαση.

Την Καθαρή Δευτέρα στις 11.30 το πρωί έγινε αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της "Γριάς Συκούς" από τον Ιμπραήμ Πασά στο χώρο της πλατείας της κρεμάλλης, από το Σύλλογο «Οι φίλοι της Μεσσήνης».

Στις 3.30 μετά το μεσημέρι στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης παρουσίασαν το πρόγραμμά τους οι μαζορέτες του Συλλόγου "Οι φίλοι της Μεσσήνης" με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής.

Από τις 4 έως τις 6 το απόγευμα στο χώρο πάλι της κεντρικής πλατείας έγινε η παρέλαση των αρμάτων και των πεζοπόρων τμημάτων, ενώ οι καρναβαλικές εκδηλώσεις έκλεισαν με την εκφώνηση του σατιρικού λόγου, από το βασιλιά Καρνάβαλο.

Ο Δήμος βράβευσε τα εξής πεζοπόρα τμήματα: 1ο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" με 50.000 δρχ. Το 2ο Λύκειο της πόλης με 30.000 δρχ. και 3ο Εμπορικός Σύλλογος Μεσσήνης με 20.000 δρχ.

Από την Περινηγτική Λέσχη Μεσσήνης βραβεύθηκε με το ποσό των 50.000 δρχ. ως καλύτερη φωτιά, αυτή που είχε ανάψει στην περιοχή "Καρντασείκα".

Σε δεητήριο Τύπου του Δήμου Μεσσήνης αναφέρονται τα εξής:

«Ο Δήμος Μεσσήνης ευχαριστεί το Διοικητικό Συμβούλιο του Πνευματικού Κέντρου Μεσσήνης και όλους όσοι βοήθησαν επώνυμα ή ανώνυμα με κάθε τρόπο και από οποιαδήποτε θέση, στην παρουσίαση του φετεινού πανέμορφου, κατά γενική ομολογία καρναβαλιού. Βεβαίως κι όλους τους επισκέπτες, θιασώτες του, που ήρθαν στη Μεσσήνη από κοντά ή μακριά για να το τιμήσουν.

Ιδιαίτερα ευχαριστεί τη νεολαία της Μεσσήνης που αγκάλλιασε με πάθος και ενθουσιασμό το καρναβάλι και το έκανε κυριολεκτικά δικό της βίωμα.

Τους Πολιτιστικούς Συλλόγους της πόλης και όλους όσοι ενίσχυσαν οικονομικά τις εκδηλώσεις.

Ευχαριστεί ακόμη τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και τα Αστυνομικά όργανα για τη συνδρομή τους καθ'όλο το τριήμερο στην επιτυχία των εκδηλώσεων».

Τα θέματα της τοπικής και πανελλαδικής επικαιρότητας που σατιρίστηκαν παρουσιάζει η "Ελευθερία"⁽³⁹⁷⁾:

«Επίκεντρο των εκδηλώσεων ήταν η Μεσσήνη με την καθιερωμένη παρέλαση των αρμάτων και των μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων κατά την οποία σατιρίστηκαν "Τα τρωκτικά του Μπέν με τη γραβιέρα Ντελόν", ο Παπανδρέου και ο Μητσοτάκης σαν "Παιδιά για νοικοκύρεμα" ή "Ειδικό δικαστήριο Αθώες Περιστερές", η ελληνική σήμανση για την Αρχαία Μεσσήνη και η "Μεθυσμένη Πολιτεία" - "Ταβέρνα Το Νησί"».

Καρναβάλι τη δεκαετία του 1990

ΤΟ 1996

Για ξεφάντωμα κάνει λόγο το 1996 η αναγγελία των εκδηλώσεων που οργανώνονται από το Πνευματικό Κέντρο⁽³⁹⁸⁾: «Όλοι οι δρόμοι, την Κυριακή και την Καθαρή Δευτέρα οδηγούν στη Μεσσήνη. Οδηγούν σε ξεφάντωμα ζαλάδας, σε μεθύσι χαράς, γέλιου, κεφιού, χορού και διασκέδασης. Ο βασιλιάς καρναβάλος καλεί όλους και τους υπόσχεται όπως πάντα, την Καθαρή Δευτέρα να σκορπίσει πολύ γέλιο με το σατιρικό του λόγο.

Θα συνοδεύεται με πολλή σατιρικά άρματα και πλήθος πεζοπόρων μεταμφιεσμένων τμημάτων που θα χαρίσουν μια λαμπρή γιορταστική ατμόσφαιρα, μοναδική στην παράδοση και στα χρονικά του Νησιώτικου Καρναβαλιού. Την Κυριακή το βράδυ στις 9 σας περιμένουν οι φωτιές (πίνακας του χώρου της καθεμιάς θα είναι αναρτημένος στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης), που προσφέρουν στον επισκέπτη κέφι, γλέντι, κρασί αρτήσιμους μεζέδες και την πατροπαράδοτη γουρνοπούλα, εντελώς δωρεάν μέχρι τις μεταμεσονύχτιες ώρες.

Την Καθαρή Δευτέρα η μεγάλη έξαρση του καρναβαλιού, το μεγάλο γλέντι σ' όλη την αποθέωσή του.

Όρα 11.30 π.μ. αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γρίας Συκούς στο χώρο της κρεμάλας.

Όρα 3.15 μ.μ. εμφάνιση των μαζορετών του συλλόγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης», συνο-

δεία της Φιλαρμονικής στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης.

Ωρα 3.30 μ.μ. Είσοδος Καρνάβαλου με τη συνοδεία των μαζορετών Μοσχάτου, των καρμελοβασιλίσσων - μαζορετών μουσικορυθμικής σχολής Darka Καθαμάτας στο χώρο της κεντρικής πλατείας - παρέλαση αρμάτων - πεζοπόρων τμημάτων και μεταμφιεσμένων του Εμπορικού Συλλόγου Μεσσήνης, του Συλλόγου Πολυτέκνων Μεσσήνης, του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης», μαθητών Λυκείου-Γυμνασίων και ομάδων ιδιωτών - εκφώνηση σατιρικού λόγου από το βασιλιά Καρνάβαλο- γλέντι, χορός και ξεφάντωμα μεταμφιεσμένων και μη στην κεντρική πλατεία και στη συνέχεια μέχρι πρωίας στα κέντρα της Μεσσήνης.

Από το Πνευματικό Κέντρο Δήμου Μεσσήνης»

Την Κυριακή οι εκδηλώσεις ξεκινούν με το παιχνίδι του "Κρυμμένου θησαυρού", ενώ για ενισχύσεις έρχονται και μαζορέτες από το... Μοσχάτο⁽³⁹⁹⁾: «Οι εκδηλώσεις στη Μεσσήνη άρχισαν από χθες το βράδυ. Σήμερα στις 11 το πρωί θα πραγματοποιηθεί το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού. Από τις 8 το βράδυ θα ξεκινήσει το ολονύκτιο ξεφάντωμα στις φωτιές των συνοικιών της πόλης, στις ρούγες, όπου μεταμφιεσμένοι και μη με χορό και πολύ κρασί θα διασκεδάσουν μέχρι το πρωί. Την Καθαρή Δευτέρα, στις 11.30 το πρωί θα γίνει η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γρίας Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στο χώρο της πλατείας της Κρεμάλας, από τον σύλλογο «Οι Φίλοι της Μεσσήνης».

Στις 3.15 θα εμφανιστούν οι μαζορέτες των "Φίλων της Μεσσήνης" και οι μαζορέτες του Μοσχάτου, στο χώρο της κεντρικής πλατείας με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής. Θα ακολουθήσει η είσοδος του βασιλιά Καρνάβαλου και η παρέλαση των 18 αρμάτων και των μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων. Η παρέλαση θα ολοκληρωθεί με την εκφώνηση του σατιρικού λόγου του βασιλιά Καρνάβαλου, που αναμένεται να σατιρίσει επίκαιρες στιγμές της πολιτικής και της κοινωνικής ζωής σε πανελλήνιο και σε τοπικό επίπεδο. Το γλέντι θα συνεχιστεί μέχρι αργά το βράδυ στην κεντρική πλατεία».

Και ο δήμαρχος Π. Πτωχός... γονδολιέρης της Μπούκας στο καρναβάλι⁽⁴⁰⁰⁾: «Επίκεντρο των εκδηλώσεων αποτέλεσε και φέτος η Μεσσήνη, όπου το γλέντι ξεκίνησε από το βράδυ του Σαββάτου και ολοκληρώθηκε το απόγευμα της Καθαράς Δευτέρας με την καθιερωμένη παρέλαση των αρμάτων και των μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων. Ο βασιλιάς Καρνάβαλος σατίριζε καταστάσεις τις γενικότερες, πολιτικής και της τοπικής επικαιρότητας, ενώ από τα σχόλια των διοργανωτών, που αποτυπώθηκαν στα άρματα δεν γλίτωσε και ο δήμαρχος Π. Πτωχός, ο οποίος παρουσιάστηκε σαν γονδολιέρης της Μπούκας».

Άρματα και καρνάβαλος σατιρίζουν με αιχμηρό τρόπο την πολιτική επικαιρότητα και ορισμένες καταστάσεις στη Μεσσήνη⁽⁴⁰¹⁾: «Στη Μεσσήνη από την Παρασκευή το βράδυ κιόλας είχαν ανάψει στις γειτονιές τις "φωτιές" και ούτε η βροχή που έπεσε εκείνο το βράδυ μπόρεσε να συγκρατήσει το κέφι, τόσο των κατοίκων της γειτονικής προς την Καθαμάτα πόλης όσο και των επισκεπτών της. Το κέφι γύρω από τις φωτιές κορυφώθηκε την Κυριακή το βράδυ, ενώ προχθές Καθαρή Δευτέρα, από το πρωί με το κρέμασμα της «γρίας Συκούς», αλλά και τη «φορολογία» που επέβαλαν στους περαστικούς οι «Τούρκοι», είχε αρχίσει και πάλι το αποκριάτικο γλέντι, που κορυφώθηκε αργά το απόγευμα με τον πανηγυρικό της ημέρας, που εκφώνησε στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης ο βασιλιάς Καρνάβαλος. Στο

στόχαστρο του βασιλιά Καρνάβαλου ήταν φέτος η Αστυνομία, καθώς όπως υποστήριξε στο λόγο του, "έχει βαλθεί να αυτοκαταργηθεί" [...]

[...] Στη Μεσσήνη στο Σάββατο βράδυ είχαν αρχίσει να ανάβουν οι "φωτιές" και μαζί τους το κέφι και το γλέντι. Σε δέκα γειτονιές, που συναγωνίσθηκαν μεταξύ τους είχαν ανάψει μεγάλες φωτιές -στην πυρά ρίχθηκαν κορμοί δένδρων- ενώ το γουρουνόπουλο και το κρασί προσφέρονταν αφειδώς. Στις περισσότερες «φωτιές» λαϊκές ορχήστρες έπαιζαν γνωστά τραγούδια και έτσι δεν ήταν καθόλου δύσκολο να στηθεί το γλέντι. Το σημαντικότερο πάντως ήταν ότι γείτονες, γνωστοί και φίλοι, βρέθηκαν στον ίδιο κύκλο, τσούγκρισαν τα ποτήρια τους και είχαν την ευκαιρία να διασκεδάσουν όλοι μαζί. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα έξοδα είχαν καλυφθεί είτε από τη χορηγία του σούπερ μάρκετ «ΤΡΟΦΟ» (προσέφερε το χοιρινό), είτε με ρεφενέ.

Το πρωί της Καθαρής Δευτέρας έγινε η αναπαράσταση του κρεμάσματος της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ. Από εκείνη τη στιγμή και ολόκληρη την ημέρα οι «Τούρκοι» που παρέμειναν τρώγοντας και πίνοντας κοντά στην «κρεμάλα» σταματούσαν όποιον περνούσε και τον υποχρέωναν να πληρώνει «φόρο» για να του επιτρέψουν να συνεχίσει το δρόμο του.

Λίγο μετά τις τρεις το απόγευμα άρχισε η παρέλαση των αρμάτων γύρω από την κεντρική πλατεία της Μεσσήνης και παρουσία των εκπροσώπων των τοπικών Αρχών με επικεφαλής το Νομάρχη κ. Παναγιώτη Φωτέα. Τα άρματα σατίρισαν με εύστοχο τρόπο την επικαιρότητα και αν και οι προετοιμασίες είχαν αρχίσει από καιρό, εντούτοις ο χρόνος αποδείχθηκε αρκετός για να σατιριστούν τα γεγονότα στα Ιμια και ο «αμερικανικός παράγοντας», καθώς ένα από τα άρματα παρουσίαζε τον Αμερικανό Πρόεδρο Μπιλ Κλίντον να παίζει σαξόφωνο και να χορεύει μπροστά του η υφήλιος, ενώ ένα δεύτερο εμφάνιζε τον πρωθυπουργό κ. Κώστα Σημίτη ως караβοκύρη να οδηγεί την Ελλάδα στα Ιμια. Αίσθηση προκάλεσε και το άρμα του Κλασικού Λυκείου Καλαμάτας, που είχε ως θέμα το Πακέτο Ντελόρ και όλα τα «ανώμαλα ρήματα» που κλίνονται όπως το «βουτάω, λαδώνομαι, τ' αρπάζω...». Η παρέλαση άνοιξε με τις μαζορέτες του Δήμου Μοσχάτου, που ανταπέδωσε έτσι την επίσκεψη των Μεσσήνιων την προτελευταία Κυριακή της Αποκριάς στη δική του παρέλαση. Ακολούθησαν οι μαζορέτες του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης» και αμέσως μετά το άρμα των καραμελοβασιλισσών της Σχολής Χορού Ντάρκα. Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με το λόγο που εκφώνησε ο βασιλιάς Καρνάβαλος, που για άλλη μια φορά δεν άφησε κανέναν απείραχτο. Πιο πολύ όμως φέτος «τα άκουσε» η Αστυνομία και ακολούθησαν «εξάψαλμοι» για την Εφορία και την Αγροτική Τράπεζα. «Τα άκουσαν» όμως και οι καταστηματαρχές της Μεσσήνης, οι οποίοι προτιμούν ξενόγλωσσες ονομασίες για τα καταστήματά τους, αλλιώς και οι ταξιτζήδες της περιοχής, που όπως είπε ο βασιλιάς Καρνάβαλος, δεν εννοούν να χρησιμοποιούν τα δημόσια αποχωρητήρια, προτιμώντας το πάρκο...».

ΤΟ 1997

Το 1997 η διαφορετική αρίθμηση κάνει τα χρόνια του 136 και τα γεννέθλια αναγγέλλονται⁽⁴⁰²⁾: «Στο αποκορύφωμά τους φθάνουν σήμερα και αύριο οι καρναβαλικές εκδηλώσεις

που οργανώνουν οι διάφοροι δήμοι και κοινότητες του νομού, αλλά και διάφοροι σύλλογοι. Πρωταγωνιστής των εκδηλώσεων, για άλλη μια χρονιά αναμένεται να είναι ο Δήμος Μεσσήνης. Εξάλλου, το καρναβάλι στη Μεσσήνη μετρά ήδη πίσω του 136 χρόνια ιστορίας.

Έτσι, οι εκδηλώσεις στη γειτονική προς την Καλαμάτα πόλη αρχίζουν στις έντεκα το πρωί, με το κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού. Το βράδυ, όμως, οι κάτοικοι της πόλης και οι επισκέπτες θα ξεφαντώσουν στις παραδοσιακές φωτιές, που θα ανάψουν στις γειτονιές. Ο συναγωνισμός για την καλύτερη φωτιά αναμένεται και φέτος να είναι μεγάλος και το γλέντι όλα δείχνουν ότι θα κρατήσει μέχρι το πρωί της Καθαρής Δευτέρας.

Αύριο, λοιπόν, Καθαρή Δευτέρα, θα γίνει για άλλη μια χρονιά η αναπαράσταση της δίκης και του απαχονισμού της γρίας Συκούς από τον Ιμπραήμ. Οι εκδηλώσεις θα κορυφωθούν με τη μεγάλη παρέλαση των αρμάτων, που θα αρχίσει στις 3 μετά το μεσημέρι και με την εκφώνηση του σατιρικού λόγου, στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης. Οι εκδηλώσεις θα κλείσουν με τη μεγάλη συναυλία του Στυλιανού και με τη ρίψη βεγγαλικών».

Το γλέντι ξεκινάει με το χορό της Φιλαρμονικής το Σάββατο και αναγγέλλονται εκπλήξεις⁽⁴⁰³⁾: «Στον τρελό ρυθμό της Αποκριάς πρόκειται να ζήσει σήμερα και αύριο και η Μεσσηνία, με επίκεντρο των εκδηλώσεων τη Μεσσήνη. Το γλέντι στη Μεσσήνη ξεκίνησε από χθες το βράδυ, με τον καθιερωμένο χορό της Φιλαρμονικής. Σήμερα στις 11 το πρωί, πραγματοποιείται το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού και από τις 8 το βράδυ θα αρχίσει το γλέντι στις φωτιές των συνοικιών της πόλης. Έχει προγραμματιστεί να ανάψουν φωτιές σε 11 σημεία της Μεσσήνης, στα οποία το ξεφάντωμα μεταμφιεσμένων και μη, ντόπιων και επισκεπτών θα κρατήσει μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες. Λαϊκά συγκροτήματα, κρασί και γουρνοπούλα περιμένουν κόσμο από κάθε γωνιά του νομού για να διασκεδάσει και να χορέψει στις φωτιές.

Αύριο, Καθαρή Δευτέρα στις 11.30 το πρωί, θα γίνει η αναπαράσταση της δίκης και του απαχονισμού της γρίας Συκούς από τον Ιμπραήμ στο χώρο της κρεμάλας από το σύλλογο «Οι Φίλοι της Μεσσήνης».

Στις 3.15 το απόγευμα θα ξεκινήσει η μεγάλη αποκριάτικη παρέλαση αρμάτων και μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων, με την εμφάνιση των μαζορετών των «Φίλων της Μεσσήνης» στην κεντρική πλατεία με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής.

Θα ακολουθήσει η είσοδος του Καρνάβαλου -που θα εκφωνήσει το σατιρικό λόγο- και η παρέλαση των 17 αρμάτων τα οποία θα συνοδεύονται με πάνω από 1.000 μασκαρεμένους. Με την ολοκλήρωση της παρέλασης θα πραγματοποιηθεί συναυλία από το Στυλιανό και το συγκρότημά του στην πλατεία, με γλέντι μεταμφιεσμένων και μη και ρίψη βεγγαλικών και πυροτεχνημάτων.

Όπως είπε στην «Ε» ο αντιδήμαρχος και υπεύθυνος του καρναβαλιού της Μεσσήνης Γιάννης Αθανασόπουλος, και η φετινή εκδήλωση θα έχει εκπλήξεις και τα άρματα θα σατιρίσουν την πολιτική, την οικονομική και την κοινωνική επικαιρότητα, με τον Εβερτ και το Μπτοστάκ να σφάζονται, με τον Ευάγγ. Γιαννόπουλο και τα «γαϊδούρια», με την Τσιλέρ και την Κύπρο, με τον Κινέζο Σημίτη και τους μαθητές τούβλα και κούτσουρα».

Έντονη και καυστική η πολιτική και κοινωνική σάτιρα στο καρναβάλι που περιλαμβάνει

πανελλαδικά αθλά και τοπικά θέματα⁽⁴⁰⁴⁾: «Το καρναβάλι και ο τρελός ρυθμός της Αποκριάς κυριάρχησαν και επικράτησαν του κρύου στη Μεσσήνη, την Καθαρή Δευτέρα. Ντόπιοι και επισκέπτες από κάθε γωνιά της Μεσσηνίας κατέκλυσαν την κεντρική πλατεία και τους γύρω δρόμους, για να γιορτάσουν μαζί με τους μεταμφιεσμένους και τα άρματα, στο γνωστό και εξαιρετικό καρναβάλι της πόλης, αφηφώντας τον «ήλιο με δόντια». Φέτος, ο σατιρικός λόγος του βασιλιά Καρνάβαλου προηγήθηκε και σ' αυτόν όλοι είχαν την τιμητική τους. Οι πολιτικοί που μετά τις εκλογές ξεχνούν τα λόγια και τις υποσχέσεις τους, οι καθηγητές με την απεργία διαρκείας, οι υπουργοί Γεωργίας και Δικαιοσύνης Τζουμάκας και Γιαννόπουλος για τη στάση τους στην κινητοποίηση των αγροτών οι υποψήφιοι αρχηγοί της Ν.Δ., οι Ουκρανέζες που έχουν γεμίσει τα μπαρ της Μεσσήνης, οι πατατοπαραγωγοί της πόλης, οι δημόσιοι υπάλληλοι που δουλεύουν στη Μεσσήνη αθλά προτιμούν να μένουν στην Καλαμάτα και το εργοστάσιο Μαργέλη, αντιμετώπισαν τα καυστικά σχόλια του Καρνάβαλου. Την παρέλαση άνοιξαν οι μαζορέτες του συλλόγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης» με τη συνοδεία της Δημοτικής Φιλαρμονικής και ακολούθησαν τα άρματα με τους μεταμφιεσμένους.

Ο φούρνος του Χότζα, με την τεράστια λαγάνα που προσέφερε η Συντεχνία Αρτοποιιών του νομού και ο δήμαρχος τη μοίρασε στους επίσημους προσκεκλημένους. Η Παραλία της Μεσσήνης παραπονούμενη γιατί τη σαμποτάρουν, ο κ. Γιαννόπουλος με γαϊδουρινά αυτιά συνοδευόμενος από ζωντανό γαϊδάρο στον οποίο είχαν τοποθετηθεί εξατμίσεις, το Πολυκλαδικό που δημιουργείται στη Μεσσήνη τη στιγμή που τα τούβλα ήρθαν να μάθουν γράμματα τα κούτσουρα, ο Σημίτης με μεγάλη μύτη και με χελώνα να τρέχει να προλάβει την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Τσιλέρ που επιμένει στη διχοτόμηση της Κύπρου, το εργοστάσιο Μουργέλη που βρώμισε την πόλη, η μάχη των δελφίνων της Ν.Δ. και η μάχη της βραχονησίδας-κυκλοφορίας της οδού Πολυτεχνείου στη Μεσσήνη. Στην παρέλαση πήρε μέρος άρμα με θέμα τη συνένωση των κοινοτήτων από τον Πολιτιστικό Σύλλογο "Θάμυρις" και την κοινότητα Βαθύρας, με μεταμφιεσμένο γκρουπ από την κοινότητα, ενώ πεζοπόρα μεταμφιεσμένα τμήματα υπήρξαν από τα Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκειο της Μεσσήνης, τη Στούπα, την Καλαμάτα, τη σχολή χορού «Ντάρκα», το Ράδιο Μεσσήνη και τους προσκόπους της πόλης. Την παρέλαση παρακολούθησαν οι βουλευτές Στ. Μπένος, Π. Κατσιλιέρης, Γ. Γιαννακόπουλος και Γ. Λαμπρόπουλος, ο νομάρχης Π. Φωτέας, ο δήμαρχος Καλαμάτας Χρ. Μαθαπάνης, σύσσωμο το Δ.Σ. με επικεφαλής το δήμαρχο Π. Πτωχό, νομαρχιακοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι αρχών και φορέων».

ΤΟ 1998

Το 1998 οι εκδηλώσεις αναγγέλλονται ως "μοναδικές για το ύφος και το χρώμα τους"⁽⁴⁰⁵⁾: «Συνεχίζονται σήμερα και αύριο στη Μεσσήνη οι εκδηλώσεις του καρναβαλιού ως εξής: Σήμερα: Ωρα 11 π.μ. παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού.

Ωρα 9 π.μ. Ολονύκτιο ξεφάντωμα στις φωτιές των συνοικιών της πόλης. Μεταμφιεσμένοι, πολύ κρασί, χοροί, διασκέδαση μέχρι το πρωί.

Καθαρή Δευτέρα

Ωρα 11.30 π.μ. Αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γρίας Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στο χώρο της Κρεμάλλας, από τον σύλληγο «Οι Φίλοι της Μεσσήνης».

Ωρα 3.15 μ.μ. Εμφάνιση των μαζορετών του συλλήγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης» στην κεντρική πλατεία με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής.

Ωρα 3.30 μ.μ. Εκδηλώσεις στο χώρο της κεντρικής πλατείας, μοναδικές για το ύψος και το χρώμα τους. Είσοδος Καρνάβαλου και εκφώνηση σατιρικού λόγου -παρέλαση αρμάτων- πεζοπόρων τμημάτων, μεταμφιεσμένων κ.λπ. Ξεφάντωμα μεταμφιεσμένων και μη, στην κεντρική πλατεία».

Στην "Ελευθερία" δημοσιεύεται μια δισέλιδη πολύ γλαφυρή περιγραφή του Νησιώτικου καρναβαλιού από το δάσκαλο Αντώνη Μιχαηλάκη που είχε κάνει αθόρυβα σπουδαία λαογραφική δουλειά μέσα από τις στήλες της εφημερίδας. Σε αυτή παρουσιάζει μια διαφορετική εκδοχή για το μύθο της κρεμάλλας και τη σχέση του με το 1821⁽⁴⁰⁶⁾: «Η ιστορική "Κρεμάλλα" αυτή λειτουργεί συνέχεια από το πρωί, κρεμάζοντας και ξεκρεμάζοντας επισκέπτες, εκεί στη συνοικία "Αργαστηράκι", όπου κατά την παράδοση συνέβησαν δύο ιστορικά γεγονότα, στα οποία οφείλει και τη δημιουργία του το παμπάλαιο αυτό έθιμο της "Κρεμάλλας". Κατά μια παράδοση, όταν άναψε η επανάσταση στην Καλαμάτα στις 23 Μαρτίου 1821, οι οπληρχηγοί έστειλαν στο Ναυαρίνο έναν αγγελιοφόρο, για να ανακοινώσει στους εκεί Έλληνες τα καθήκαστα. Στο Νησί (Μεσσήνη) όμως τον έπιασαν οι Τούρκοι και τον κρέμασαν στην ίδια τοποθεσία, που λειτουργεί κάθε Καθαρά Δευτέρα, από τα παλιά χρόνια μέχρι σήμερα, η "Κρεμάλλα". Στη μνήμη του άγνωστου μας ήρωα και μάρτυρα εκείνου Έλληνα, που έδωσε τη ζωή του για την Πατρίδα, στην αρχή του μεγάλου εκείνου αγώνα, καθιερώθηκε η αναπαράσταση αυτή, σαν γιορταστικό πλέον λαϊκό έθιμο».

Στην επικαιρότητα αυτή τη χρονιά - και φυσικά στο κέντρο της σάτιρας - οι ερωτικές περιπέτειες του Προέδρου των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον με τη Μόνικα Λεβίνσκι που είχαν συνταράξει την αμερικάνικη κοινωνία⁽⁴⁰⁷⁾: «Στη Μεσσήνη οι εκδηλώσεις άρχισαν από το βράδυ της Κυριακής των Απόκρεω με τις φωτιές που άναψαν σε δέκα γειτονιές της πόλης. Οι κάτοικοι και οι επισκέπτες συναγωνίσθηκαν στο χορό και το κέφι, ενώ το γλέντι συνεχίστηκε το πρωί της Καθαρής Δευτέρας με την αναπαράσταση στο χώρο της Κρεμάλλας της δίκης και του απαγχονισμού της γρίας Συκούς από τον Ιμπραήμ. Σύμφωνα με την παράδοση η γρία Συκούς είχε καταφέρει να ερμηνεύσει ένα όνειρο που είχε δει ο Ιμπραήμ, αλλά ήταν το όνειρο αυτό προάγγελος συμφοράς. Η ερμηνεία δεν του άρεσε και έτσι καταδίκασε τη γρία Συκούς σε θάνατο δι' απαγχονισμού. Στις τρεις μετά το μεσημέρι άρχισε η μεγάλη παρέλαση των αρμάτων. Στην πλατεία της Μεσσήνης μπήκαν οι μαζορέτες του συλλήγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης» με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής του Δήμου. Ακολούθησε ο βασιλιάς Καρνάβαλος και τα υπόλοιπα άρματα. Η σάτιρα ασχολήθηκε φέτος τόσο με την αγάπη του πρωθυπουργού προς τα ποδήλατα, όσο και με τις ερωτικές περιπέτειες του προέδρου των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον. Οι εκδηλώσεις ολοκληρώθηκαν με την εκφώνηση του σατιρικού λόγου, που αποτελεί εδώ και χρόνια αναπόσπαστο κομμάτι των καρναβαλικών εκδηλώσεων στη Μεσσήνη».

Ο καλός καιρός συνέβαλε στην επιτυχία των εκδηλώσεων και η αρίθμηση συνεχίζει να

είναι προβληματική⁽⁴⁰⁸⁾: «Την τιμητική της αυτές τις μέρες είχε η Μεσσήνη και το ξακουστό καρναβάλι της, που φέτος πραγματοποιήθηκε για 138η χρονιά. Το ξεκίνημα έγινε το βράδυ του Σαββάτου με τον αποκριάτικο χορό της Φιλαρμονικής. Η συνέχεια δόθηκε την Κυριακή το πρωί με το «παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού» και το βράδυ ακολούθησε γιορτή με φωτιές στους δρόμους της πόλης. Η κορύφωση του νησιώτικου καρναβαλιού έγινε τη Δευτέρα με την αναπαράσταση του απαγχονισμού της «γρίας Συκούς» στο χώρο της Κρεμάλλης. Η μέρα έκλεισε με την παρέλαση των αρμάτων, το λόγο από το «βασιλιά Καρνάβαλο» και την παράσταση των μαζορετών. Ο αντιδήμαρχος Μεσσήνης Γιάννης Αθανασόπουλος σημείωσε για το φετινό νησιώτικο Καρναβάλι: «Οι εκδηλώσεις είχαν μεγάλη επιτυχία και όλα εξελίχθησαν ομαλά. Η συμμετοχή του κόσμου -ντόπιων αλλά και ξένων- στο καρναβάλι ήταν μεγάλη· σ' αυτό βοήθησε βέβαια και ο καιρός που ήταν πάρα πολύ καλός».

ΤΟ 1999

Τον Οκτώβριο του 1998 γίνονται δημοτικές εκλογές που τις κερδίζει στο δεύτερο γύρο ο Παύλος Πτωχός με 4.269 ψήφους έναντι 4.127 ψήφων που συγκέντρωσε ο Χρίστος Χριστόπουλος. Το 1999 στην "Ελευθερία" δημοσιεύεται ένα εκτενές κείμενο για τις προετοιμασίες που γίνονται⁽⁴⁰⁹⁾: «Στους ρυθμούς της Σάμπα, χορεύει αυτή την περίοδο όλη η Υφήλιος· μαζί της και η Μεσσήνη. Οπου και αν κοιτάξεις, γύρω σου, σε όποιο κανάλι και αν γυρίσεις, κατακλύζονται από αποκριάτικες εικόνες. Ομορφα κορίτσια να λικνίζονται και να "τσιγκουνεύονται" τα ρούχα, άρματα που θίγουν την πολιτική και την κοινωνική ζωή...

Το Ρίο, το Μοσχάτο και η Πάτρα, δεν είναι τα μοναδικά Καρναβάλια. Πολλοί θα είναι αυτοί που θα χορέψουν στο ρυθμό του Καρνάβαλου στην Ελλάδα και στον κόσμο όλο.

Κάποιοι λένε ότι οι Απόκριες είναι μόνο για τα παιδιά, όμως σφάληλουν. Αυτό δεν το διαψεύδουν μόνο οι εικόνες γύρω μας, αλλά και τα "θέλω" των μεγάλων, οι οποίοι κρυφά ή φανερά θα χορέψουν, θα γλεντήσουν και θα τραγουδήσουν.

Μια εβδομάδα πριν την Καθαρά Δευτέρα, και το γλέντι στη Μεσσήνη θα "ανάψει" όπου να 'ναι. Οι προετοιμασίες και ο ενθουσιασμός, έχουν συνεπάρεi τους ανθρώπους που εργάζονται για την επιτυχημένη φιέστα της Καθαράς Δευτέρας. Πρόκειται για την παρέλαση δεκατριών αρμάτων και 25 πεζοπόρων τμημάτων, που θα πραγματοποιηθεί λίγο μετά το καθιερωμένο πέταγμα του χαρταετού και ύστερα από την απόλαυση των νησιίσιμων εδεσμάτων, στις 3 το μεσημέρι.

Η ένταση και ο πυρετός που επικρατούν στους εργαζόμενους του Δήμου και στα γκρουπ που θα λάβουν μέρος, γίνονται αντιληπτά πριν ακόμα μπεις στην πόλη. Την είσοδό της από την πλευρά της Καλαμάτας, την στολίζει ο περυσινός "Βασιλιάς Καρνάβαλος", με το επιβλητικό κόκκινο ένδυμά του και το ύφος του "περιέργου" και του "καυστικού". Στην κοιλιιά του του πρώην Βασιλιά, κρέμεται μια κίτρινη ταμπελίτσα του Εμπορικού Συλλόγου Μεσσήνης, που γράφει: "Προτιμάτε τα καταστήματα της πόλης μας". Η ταμπελίτσα αυτή, προδίδει τη συμμετοχή (οικονομική ή μη) των εμπόρων της πόλης, στο 139ο Καρναβάλι της Μεσσήνης. Και όντως, έτσι είναι, αφού καθώς περπατάς στους δρόμους και στα δρομάκια

Σατιρίζοντας τον πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη

της κάθε γειτονιάς, τα περισσότερα στολίδια είναι χορηγίας κάποιων καταστημάτων. Σε όλες τις κοιλώνες της ΔΕΗ υπάρχουν αναρτημένες ξύλινες πινακίδες με αποκριάτικες ζωγραφιές, οι οποίες στο κάτω μέρος τους αναγράφουν το όνομα κάποιου καταστήματος.

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, ο Δήμος φρόντισε να κρεμάσει χρωματιστές σημαγιούλες, σε όλους τους δρόμους και τα δρομάκια. Δεν λείπουν όμως και οι φωτεινοί κηλίδες, που θυμίζουν στον κάθε "ξεχασιάρη" την αποκριάτικη ατμόσφαιρα.

Όλα αυτά όμως, που τώρα μοιάζουν μόνο με στολίδια, θα συμβάλουν στο κλίμα που θα δημιουργηθεί από το ερχόμενο Σάββατο και θα κορυφωθεί την Καθαρά Δευτέρα.

Το Σάββατο και την Κυριακή, την παράσταση την κλέβει το κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού, ενώ την Κυριακή το βράδυ, οι φωτιές στις γειτονιές της πόλης, θα χαρίσουν κέφι, χορό, κρασί και... γουρουνόπουλο στους επισκέπτες.

Στο κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού, συμμετέχουν ομάδες μικρών και μεγάλων, που αναστατώνουν κατοίκους και εμπόρους της Μεσσήνης και των γύρω περιοχών, προκειμένου να συγκεντρώσουν τα παράξενα αντικείμενα της λίστας που θα τους δοθεί.

Οι φωτιές, από την άλλη μεριά, είναι μια ευκαιρία για ξεφάντωμα, κατά τη διάρκεια των οποίων, ο κόσμος που πηγαινοέρχεται, σου θυμίζει το πανηγύρι της Παναγίας στην πόλη.

Η χαρά και το κέφι του Καρναβαλιού, θα ολοκληρωθούν τη Δευτέρα το απόγευμα με τον σατιρικό και καυστικό λόγο του "Βασιλιά Καρνάβαλου", ο οποίος φέτος έχει τη μορφή του Θεού Διόνυσου. Πριν από το λόγο του Βασιλιά, θα προηγηθούν οι χοροί, τα τραγούδια και τα συνθήματα πεζοπόρων και αρμάτων, ενώ το πρωί της ίδιας μέρας θα έχει γίνει η αναπαράσταση και η δίκη της Γριάς Συκούδας από τον Ιμπραήμ Πασά.

Βέβαια, για να χαρούμε τις εκδηλώσεις του Δήμου Μεσσήνης, σίγουρα κάποιοι άνθρωποι κοπιάζουν και πονοκεφαλιάζουν, ώστε να είναι όλα έτοιμα στην ώρα τους.

Ο Νίκος Παναγιωτόπουλος είναι ένας από τους 6 ανθρώπους που εργάζονται αυτές τις μέρες για την ολοκλήρωση των αρμάτων. Είναι ζωγράφος και έχει αναλάβει να δώσει χρώμα στα μηνύματα που θα αναγράφονται στα άρματα. Ο ίδιος είπε στην "Ε": "Τα άρματα είναι 13. Δεν υπάρχει περιθώριο χρόνου για να φτιάξουμε κι άλλα. Πάντως, μέσα σε 2-3 μέρες θα έχουμε τελειώσει αυτά που έχουμε αναλάβει". Στην ερώτησή μας για το αν ο κόσμος δείχνει ενδιαφέρον για τα άρματα, είπε τα εξής: "Σίγουρα ο κόσμος είναι περίεργος για το τι θα δει. Εδώ όμως, που τα φτιάχνουμε, έρχονται μόνο πιτσιρίκια με τους μπαμπάδες τους, και τους αρέσει". Για το άρμα που θα δελεάσει, είπε: "Στην επικαιρότητα ήταν ο Αρσένης. Τώρα, παρότι λύθηκαν τα μεγάλα προβλήματα των καταλήψεων, θέλω να πιστεύω ότι ο αντίκτυπος υπάρχει ακόμα, και έτσι ο κόσμος θα ενθουσιαστεί με το άρμα που του έχουμε αφιερώσει".

Από το Δήμο Μεσσήνης έχουν ήδη αρχίσει να στέλνονται οι προσκλήσεις στο Νομάρχη, τους Δημάρχους, τους Νομαρχιακούς και Δημοτικούς Συμβούλους, καθώς και στους βουλευτές του Νομού. Οι επίσημοι προσκεκλημένοι, θα κατέχουν την πρώτη θέση στην παρέλαση των αρμάτων το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας, κι έτσι θα την απολαύσουν.

Ο αντιδήμαρχος και πρόεδρος του Πνευματικού Κέντρου της πόλης, Πάνος Δασκαρόλης, είναι αισιόδοξος για την διεξαγωγή των εκδηλώσεων, και ο ενθουσιασμός του δεν κρύβεται: "Βρισκόμαστε στο τελευταίο στάδιο των ετοιμασιών και πιστεύω ότι θα παρουσιαστεί ένα καλό Καρναβάλι, σύγχρονο, με πολλά πεζοπόρα τμήματα. Πιστεύουμε στη μεγάλη λαϊκή συμμετοχή, αρκεί βέβαια να μας το επιτρέψει και ο καιρός, ο οποίος τελευταία μας βομβαρδίζει". Δεν παρέλειψε να ευχαριστήσει και όλους όσοι βοήθησαν και βοηθούν. "Ευχαριστούμε τους ανθρώπους που βοήθησαν και συμμετέχουν είτε ως χορηγοί, είτε σε ομάδα, στις εκδηλώσεις αυτές, διότι με τον τρόπο αυτό, δείχνουν την αγάπη τους για την διατήρηση των πατροπαράδοτων εθίμων της πόλης μας".

Για το κλίμα τη νύχτα της Κυριακής των Απόκριω, στην πόλη, μας είπε: "Σε όλη την πόλη, μεταμφιεσμένοι μικροί και μεγάλοι, γυρνούσαν από σπίτι σε σπίτι, από μαγαζί σε μαγαζί και από πλατεία σε πλατεία, παρασύροντας στο κέφι όσους βρίσκονταν μπροστά τους".

Ο Νικόλαος Φουσιάνης, είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Πνευματικού Κέντρου Μεσσήνης και η άποψή του για το Καρναβάλι είναι η εξής: "Είναι ένα έθιμο που ανάγει τις ρίζες του στην αρχαιότητα. Η σημερινή του μορφή έχει εμπλουτιστεί με τη σύγχρονη πραγματικότητα, τη Σάμπα και το Latin. Για να πετύχει όμως, το οποιοδήποτε Καρναβάλι, χρειάζεται και η λαϊκή συμμετοχή. Δηλαδή, η ενεργή συμμετοχή να φτάνει τουλάχιστον τα 2.000 άτομα, και όχι οι 500 να χορεύουν και άλλοι 3.000 να κοιτούν. Δεν χρειάζονται οι ψυχρές παρελάσεις, αλλά τα νιάτα και το κέφι".

Αναζητήσαμε τον πρόεδρο του Εμπορικού Συλλόγου Μεσσήνης, Δημήτρη Τσώνη στο κατάστημά του. Εκεί βρήκαμε και τον αντιπρόεδρο του Συλλόγου, Γρηγόρη Παναγιωτόπουλο. Και οι δυο μαζί μας είπαν ότι η νέα Διοίκηση του Συλλόγου, που είναι μόλις 15 ημερών, έχει προσπαθήσει να κάνει αρκετά για το Καρναβάλι.

Έχουν προσφέρει κάποια χρήματα ως χορηγία, και βέβαια, αρκετά μέλη με τις οικογένειές τους θα λάβουν και ενεργό μέρος με τη συμμετοχή τους σε κάποιο γκρουπ.

Ο Γιώργος Τασσόπουλος και η Παναγιώτα Πτωχού-Καρελλιά, έχουν καταστάματα, που την περίοδο αυτή πωλούν και αποκριάτικα είδη.

Ο Γιώργος Τασσόπουλος χαρακτήρισε την κίνηση υποτονική και σημείωσε ότι τα παιδιά δείχνουν προτίμηση μόνο στις μάσκες τρόμου, ενώ συμπλήρωσε ότι: "Ο κόσμος δεν αγοράζει στολές γιατί ο Δήμος τις διανέμει δωρεάν στους συμμετέχοντες στο Καρναβάλι. Οι υπόλοιποι προτιμούν τις αυτοσχέδιες στολές.

Η Παναγιώτα Πτωχού-Καρελλιά, διαπιστώνει από τη δική της πλευρά, ότι τα παιδιά αγοράζουν στολές σε αντίθεση με τους μεγάλους, οι οποίοι αποφεύγουν να μασκαρευτούν και σχεδόν αδιαφορούν. Εξήγησε όμως ως εξής: "Το Καρναβάλι το κάνει ο κόσμος και η συμμετοχή δεν είναι αυτή που θα έπρεπε να είναι. Δεν πρέπει να ξεχνάμε επίσης ότι το Καρναβάλι προσφέρει και οικονομικά, αφού φέρνει στην πόλη μας επισκέπτες και από άλλες περιοχές".

Η κ. Πτωχού και η παρέα της έχουν κάνει κάτι το ξεχωριστό για την ημέρα της παρέλασης. Η παρέα της, αποτελούμενη από 10 άτομα, πήρε την πρωτοβουλία και έφτιαξε ένα άρμα και στολές, ώστε να συμμετάσχουν στις εκδηλώσεις χωρίς να επιβαρύνουν το Δήμο. Με δικά τους έξοδα, όχι πολλά, όπως σημείωσε, έφτιαξαν το άρμα "Το Ρίο στο Νησί", το οποίο και θα πλαισιώσουν οι ίδιοι, με πρωταγωνιστή έναν άντρα που θα υποδύεται τη Βασίλισσα του Ρίο... Στις Απόκριες όλα επιτρέπονται.

Οι φράσεις της Παναγιώτας Πτωχού ήταν χαρακτηριστικές: "Χρειάζεται κέφι, ιδέες και φαντασία για να περάσεις καλά, αρκεί να το θέλεις".

Εμείς συμπληρώνουμε... "Αρκεί να το θέλεις, να το θέλει όμως και ο καιρός...".

Κέλλη Δημητρούλια».

Οι εκδηλώσεις αρχίζουν με το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού⁽⁴¹⁰⁾: «Σήμερα: Στις 11 π.μ. θα διεξαχθεί η τελική φάση στο παιχνίδι του «κρυμμένου θησαυρού» στην κεντρική πλατεία της πόλης. Στις 8 μ.μ. θα ανάψουν οι Διονυσιακές φωτιές στις συνοικίες της Μεσσήνης με κρασί, μεζέδες και γουρνοπούλα δωρεάν. Οι διοργανωτές του Δήμου Μεσσήνης προβλέπουν ολονύκτιο ξεφάντωμα. Πίνακας με πληροφορίες για το σημείο της κάθε φωτιάς θα είναι αναρτημένος στην κεντρική πλατεία.

Καθαρή Δευτέρα: Στις 11.30 π.μ. θα γίνει αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στην πλατεία της κρεμάλας (Αργαστηράκι), από τον Σύλλογο «Οι φίλοι της Μεσσήνης».

Στις 3 μ.μ. θα ξεκινήσουν οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης με την εμφάνιση μαζορετών του Συλλόγου «Οι φίλοι της Μεσσήνης», την είσοδο του βασιλιά Καρνάβαλου, την παρέλαση αρμάτων και μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων, την εκφώνηση σατιρικού λόγου από το βασιλιά Καρνάβαλο, διασκέδαση και ξεφάντωμα μεταμφιεσμένων στην κεντρική πλατεία».

Η περιγραφή για τα όσα συνέβησαν στο καρναβάλι είναι εκτενής⁽⁴¹¹⁾: «Το Σάββατο το πρωί, ξεκίνησε η πρώτη φάση του παιχνιδιού του κρυμμένου θησαυρού.

Οι ομάδες των μεταμφιεσμένων νεαρών κλήθηκαν να ψάξουν τον θησαυρό σε χώρους της Μεσσήνης, αλλιά και της γύρω περιοχής.

Η πρώτη φάση του παιχνιδιού περιελάμβανε 50 θέματα, τα οποία η κάθε ομάδα έπρεπε να τα καλύψει ξεχωριστά. Κάποια από τα πράγματα που έπρεπε να βρουν και να κατασκευάσουν, είναι τα εξής:

- να κατασκευάσουν ένα ρομπότ από πακέτα τσιγάρων Marlboro
- να βρουν ένα προπολεμικό χιλιάρικο
- να μεταφέρουν στο χώρο του διαγωνισμού μία τεράστια κολλοκύθα
- να πουν στους διοργανωτές, ποιος έφτιαξε την ασπίδα του Αχιλλέα
- μία φωτογραφία από το 1ο Γυμνάσιο Μεσσήνης
- μία φωτογραφία ενός από τα παιδιά της κάθε ομάδας με το Διοικητή της Αστυνομίας Μεσσήνης
- ένα αγόρι να ντυθεί με ροζ κοιλάν
- να μετρήσουν τους χορηγούς του καρναβαλιού στις κοιλόνες του δήμου
- να μετρήσουν τις κοιλόνες που είχε ο περιφερειακός δρόμος της Μεσσήνης
- να βρουν ένα βιβλίο που να αναφέρεται στη Μεσσήνη και ο συγγραφέας του να είναι Μεσσήνιος.

ΚΥΡΙΑΚΗ Ο κρυμμένος θησαυρός

Στις 2 το μεσημέρι ολοκληρώθηκε το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού. Την ημέρα αυτή, οι διαγωνιζόμενοι κλήθηκαν να στολίσουν ένα ποδήλατο με αποκριάτικα, να περπατήσουν γρήγορα με βατραχοπέδιλα, να ντύσουν ένα αγόρι με τακούνια και βραδινή τουαλέτα και να κάνει πασαρέλα ενώπιον του κόσμου, να κάνουν μια παντομίμα, καθώς και πολλή άλλα...

Οι ομάδες, μετά τη λήξη του παιχνιδιού, κατέφυγαν σε καφετέριες της πόλης για να συνεχίσουν τη διασκέδαση και το χορό τους. Τα ονόματά τους ήταν τα εξής: "Ατίθασοι", "Απαιχτοι", "ΡΚΚ", "καταληψίες της Ουτοπίας", "Γ' Λυκείου" και "Ασχετοι".

Σε μια από τις καφετέριες συναντήσαμε μια ομάδα παιδιών. Τους "καταληψίες της Ουτοπίας". Σε μια διακοπή του χορού τους, είπαν στην "Ε": "Το Σάββατο το πρωί ξεκινήσαμε με μεγάλο άγχος και αγωνία. Με μεγάλες προσπάθειες, καταφέραμε και απαντήσαμε σε όλες τις ερωτήσεις. Και σήμερα όμως, καταφέραμε να ευχαριστήσουμε τον κόσμο και την ομάδα μας. Αύριο, μετά το Καρναβάλι, θα δοθούν τα βραβεία. Εκεί θα δούμε αν τα πήγαμε αρκετά καλά".

Οι διονυσιακές φωτιές

Στις 8 το βράδυ, η πόλη έλαμψε από τις φωτιές που άναψαν σε εννέα συνοικίες της: στα Καρντασείκα, στην Κρεμάλα, στου Μέλια τη βρύση, στο παλιό στέκι, στα Τσικινείκα, στη Ναυαρίνου, στο Μαυρομάτι, στα Καντιανείκα και στου Πουλόπουλου.

Η "Ε" περπάτησε σε όλες τις φωτιές. Αρχικά ο κόσμος φαινόταν αρκετά διστακτικός λόγω της βροχής και οι φωτιές έκαιγαν χωρίς μεταμφιεσμένους να χορεύουν γύρω τους. Στις 10.30

περίπου, το βράδυ, οι μασκαράδες άρχισαν να "σκάνε μύτη" και να χορεύουν σαν τρελοί γύρω από τις φωτιές, δοκιμάζοντας το γουρουνόπουλο και το κρασί της κάθε γειτονιάς. Ο κόσμος ξεθάρρεψε και άρχισε και αυτός να χορεύει, χωρίς να υπολογίζει τη βροχή που έπεφτε πάνω του. Το γλέντι συνεχίστηκε μέχρι αργά, και οι φωτιές θα ανάψουν ξανά του χρόνου...

ΚΑΘΑΡΗ ΔΕΥΤΕΡΑ Η γριά Συκού

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, ο Σύλληλογος "Οι φίλοι της Μεσσήνης", αναπαρέστησαν τη δίκη και τον απαγχονισμό της Γρια-Συκού από τον Ιμπραήμ Πασά στην πλατεία της Κρεμάλας. Η ιστορία της Κρεμάλας της Γρια-Συκού, έχει να κάνει με την εξήγηση του ονείρου του Ιμπραήμ Πασά στη Μεσσήνη. Όταν λοιπόν ο Ιμπραήμ είδε το όνειρο με τις μαυροφορεμένες χανούμισσες να του παίρνουν τα χρυσάφια χωρίς ο ίδιος να προλάβει να βγάλει το γιαταγάκι του, φώναξε τη γριά να του το εξηγήσει. Επειδή η εξήγηση όμως του ονείρου ήταν δυσοίωνη για το στρατό του Ιμπραήμ, αυτός θύμωσε και έδωσε εντολή να κρεμάσουν τη γριά. Ύστερα από την αναπαράσταση, στην πλατεία ακολούθησε τρικούβερτο γλέντι με χορούς και τραγούδια.

Από την κρεμάλα όμως, δεν τη γλίτωσε ούτε ο Δήμαρχος Μεσσήνης Παύλος Πτωχός και ο αντιδήμαρχος Πάνος Δασκαρόλης. Ακόμα και η γνωστή ηθοποιός, Δέσποινα Στυλιανοπούλου, η οποία ήταν παρούσα, πήρε μια γεύση από το πώς νιώθουν οι κρεμασμένοι.

Η βροχή, ούτε αυτή τη φορά πτόησε τον κόσμο. Όλοι παρακολουθούσαν με τις ομπρέλες τους ανοικτές.

Το καρναβάλι

Στις 3 το μεσημέρι, ντόπιοι και ξένοι είχαν μαζευτεί στην κεντρική πλατεία της πόλης για να απολαύσουν τα άρματα και τους μασκαρεμένους. Κι εδώ, όλοι με τις ομπρέλες στα χέρια, παρατηρούσαν με προσοχή όλα τα μηνύματα που έστελναν τα άρματα προς την τοπική και κεντρική εξουσία.

Πριν την παρέλαση, ο πρόεδρος του Δημοτικού Πνευματικού Κέντρου κ. Δασκαρόλης, μίλησε για τα 139 χρόνια του Καρναβαλιού και ευχαρίστησε τους χορηγούς.

Αρχικά, την είσοδό της στην πλατεία έκανε η μεταμφιεσμένη Δημοτική Φιλαρμονική. Στη συνέχεια ο κόσμος απόλαυσε τα καλλιγράμμα μικρά και μεγάλα κορίτσια των "Φίλων της Μεσσήνης" να λικνίζονται και να αποσπούν τα βλέμματα ακόμα και των επίσημων καλεσμένων. Αμέσως μετά ο Βασιλιάς Καρνάβαλης, με τη μορφή του θεού Διονύσου, έκανε την επιδεικτική του είσοδο και στάση στο μέσον της πλατείας, πλαισιωμένος από τις μάγισσες και τα μέντιουμ του 1ου Γυμνασίου και πετώντας στα παιδιά σοκολατένιες καραμελίτσες και παστέλια.

Τα άρματα που παρέλασαν ήταν τα εξής: "Ο φούρνος του Χότζα" από τη Συντεχνία Αρτοποιών που πέταγε στο πλήθος λαγάνες και ψωμάκια, "η λιτότητα εν όψει της ΟΝΕ" με σύνθημα -σφιχτείτε τώρα για να φάτε αργότερα-, "η αχιβάδα" πλαισιωμένη από το 1ο Δημοτικό Σχολείο, "ο Γεράσιμος" με το 2ο Γυμνάσιο, "η ταβέρνα το Νησί", "ο Σημίτης με τον Γιαννό-

πουλο" που γύρω του είχε Κρόνους και Αφροδίτες από το Γυμνάσιο, "το βιάγκρα", "η κελώνα" με τους πολυτέκνους, "ο δράκος του πυρηνελαιουργείου" με τους προσκόπους, "ο Ρουβάς με τη φούστα του", "ο Κ. Καραμανλής ενώ ακροάζεται μία έγκυο με ανεμογκάστρι", "ο κύκνος" που πέταγε καραμέλες και "το VIVA ΝΗΣΙ", πλαισιωμένο από τους ταραχοποιούς που πέταγαν κέικ και καραμέλες στο πλήθος και μπαλόνια στον ουρανό.

Το "βιάγκρα", έκανε κάτι πολύ πρωτοποριακό. Μοίρασε μπλε χαπάκια βιάγκρα στους επίσημους καλεσμένους του Δήμου. Το άρμα και το πεζοπόρο του "Καραμανλή", κατόρθωσαν και παρέσυραν στον τρελό χορό τους, το Νομάρχη Δημήτρη Δράκο και την ηθοποιό Δέσποινα Στυλιανοπούλου (κατάγεται από τη Μεσσήνη), ενώ από τον καλαματιανό χορό δεν ξέφυγαν και αρκετοί άλλοι επίσημοι. Η γνωστή ηθοποιός, λίγο μετά το τέλος της παράστασης και πριν τον καυστικό λόγο του Βασιλιά Καρνάβαλου, δήλωσε συγκινημένη που βρέθηκε στο Καρναβάλι της πατρίδας της και πως προτίμησε να αφήσει τα πάντα στην Αθήνα, προκειμένου να βρεθεί δίπλα σε ανθρώπους που αγαπά και την αγαπούν.

Ο λόγος του Βασιλιά Καρνάβαλου

Από την καυστική γλώσσα του Βασιλιά του Καρναβαλιού, δεν ξέφυγε κανένας. Ούτε η Κυβέρνηση, ούτε η Αντιπολίτευση, ούτε οι τοπικοί άρχοντες και οι υπηρεσίες. Για όλους κάτι κακό είχε να πει.

Εθιξε το Βάγγο και τις σκυλοεκδηλώσεις του στα πολιτιστικά κέντρα της Αθήνας, το Γιάννο, τον Αρσένη και τον Καραμανλή. Ο Συνασπισμός, ο Τσοβόλης και ο Αντώνης ήταν τα επόμενα θέματά του. Στη συνέχεια, φτάνοντας στις Δημοτικές εκλογές, είπε πως δυο Μήτσοι διεκδικούσαν τη Νομαρχία. Ο ένας κουλουριάστηκε, και ο άλλος, ο δράκος ο Τριφύλιος νίκησε, ενώ την πίκρα έβγαλε και για την αστυνομία, το ΚΤΕΟ καθώς και για την ομάδα του Παμίσου και τον Γ.Σ.Μ. Στο τέλος ο Βασιλιάς έστειλε τους πάντες στα... γκρεμοτσακίδια και αποχώρησε από την πηλατεία. Μετά το λόγο του Βασιλιά, ο Δήμος έδωσε τα βραβεία στις ομάδες που είχαν λάβει μέρος στο παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού. Την πρώτη θέση πήραν οι "Ασχετοι", τη δεύτερη οι "ΡΚΚ" και την τρίτη η "Γ' Λυκείου".

Τέλος, όλοι οι συμμετέχοντες και οι παρευρισκόμενοι, ανανέωσαν το ραντεβού τους για το επόμενο και μεγαλύτερο Καρναβάλι της Μεσσηνίας.

Κέλλη Δημητρούλια».

ΤΟ 2000

Το καρναβάλι μπαίνει σε νέο αιώνα και ξεκινάει όπως συχνά τα τελευταία χρόνια με το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού⁽⁴¹²⁾: "Τα 140 του χρόνια κλείνει φέτος το καρναβάλι της Μεσσηνίας και ξεκινά τις εκδηλώσεις του από σήμερα στις 11.00 το πρωί με το παιχνίδι του "Κρυμμένου Θησαυρού". Η πρώτη μέρα θα κλείσει με τον αποκριάτικο χορό της Δημοτικής Φιλαρμονικής, που θα δοθεί στις 9.00 το βράδυ στην αίθουσα του ξενοδοχείου "Μεσσήνη".

Αύριο, στις 11.00 το πρωί θα πραγματοποιηθεί η τελική φάση από το παιχνίδι του "Κρυμμένου Θησαυρού", στην Κεντρική Πηλατεία της Μεσσηνίας και στις 8.00 το βράδυ οι συνοικίες

Παρέλαση αρμάτων
τη δεκαετία του 1990

της πόλης θα γεμίσουν με φωτιές γύρω από τις οποίες θα υπάρχουν μεταμφιεσμένοι, μεζέδες, κρασί, χορός και διασκέδαση μέχρι το πρωί.

Την Καθαρή Δευτέρα, στις 12.00 το μεσημέρι θα γίνει αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά στην Πλατεία της Κρεμάλλας (Αργαστηράκι), από τον Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μουσικής".

Στις 3.30 μετά το μεσημέρι θα ξεκινήσει η παρέλαση του καρναβαλιού, με τις μαζορέτες του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης", την είσοδο του Βασιλιά Καρνάβαλλου, την παρέλαση των αρμάτων και των μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων".

Σε ανάλογο κλίμα κινείται και η αναγγελία στη "Σημαία"⁽⁴¹³⁾: "Οι μεγαλύτερες καρναβαλικές εκδηλώσεις στο Νομό Μεσσηνίας, γίνονται αναμφισβήτητα στη Μεσσήνη, όπου -όπως κάθε χρόνο- θα υπάρχει ξεφάντωμα, γλέντι, χορός και διασκέδαση.

Για 140ή φορά, στην πόλη της Μεσσήνης θα αναβιώσει εφέτος το παραδοσιακό και σύγχρονο αποκριάτικο καρναβάλι.

Τα αποκριάτικα άρματα είναι έτοιμα να "ορμήσουν" στους δρόμους της Μεσσήνης. Εκεί ο "θεός" Διόνυσος και ο Βασιλιάς Καρνάβαλλος, καλούν όλους τους φίλους τους να παρευρεθούν στο καρναβάλι τους, λίγο μετά το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας και υπόσχονται πολύ γέλιο και διασκέδαση.

Οι εκδηλώσεις ξεκινούν σήμερα Σάββατο, στις 9 το πρωί, με την πρώτη φάση του παιχνιδιού του "Κρυμμένου Θησαυρού". Στο ξενοδοχείο "Μεσσήνη" η Δημοτική Φιλαρμονική θα κάνει τον αποκριάτικο χορό της. Η τελική φάση του παιχνιδιού "Κρυμμένος Θησαυρός"

θα γίνει αύριο, στις 11 το πρωί, στην Κεντρική Πλατεία, ενώ στις 8 το απόγευμα οι διονυσιακές φωτιές θα φωτίσουν τις συνοικίες της πόλης.

Την Καθαρά Δευτέρα, στις 11.30 το πρωί, τσοιλιάδες, ξεκινώντας από την κεντρική πλατεία, θα καταλήξουν χορεύοντας στην πλατεία της Κρεμάλλας, ενώ μισή ώρα αργότερα θα πραγματοποιηθεί η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς, από τον Ιμπραήμ Πασά. Οι εκδηλώσεις θα κορυφωθούν στις 3.30 μ.μ. με παρέλαση των μαζορετών του Σύλλογου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης", των αρμάτων και των πεζοπόρων τμημάτων των μεταμφιεσμένων, είσοδο και εκφώνηση σατιρικού λόγου από το "Βασιλιά" Καρνάβαλο και χορό". Οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία και στο επίκεντρο της σάτιρας βρίσκονται το χρηματιστήριο, το μιλένιουμ, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και άλλα θέματα της επικαιρότητας⁽⁴¹⁴⁾: "Σε ξέφρενους ρυθμούς χόρεψαν το τελευταίο τριήμερο της Αποκριάς οι καρναβαλιστές της Μεσσήνης. Το ξεφάντωμα ξεκίνησε από το βράδυ του Σαββάτου, συνεχίστηκε την Κυριακή και κορυφώθηκε με την παρέλαση του Βασιλιά Καρνάβαλου, στην κεντρική πλατεία της πόλης, το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας.

Τις εκδηλώσεις ευνόησε πολύ ο καιρός, που, όντως ήταν καλοκαιρινός.

Ετσι από την Κυριακή ο κόσμος κυκλοφόρησε στους δρόμους της πόλης τόσο το μεσημέρι όσο και το βράδυ, όπου μασκαρεμένοι και μη επισκέπτονταν τις φωτιές που είχαν ανάψει σε κάθε συνοικία της πόλης. Γύρω από τις φωτιές, ο κόσμος έπινε, χόρευε και γληντούσε, ενώ σε κάποιες συνοικίες υπήρχε και ζωντανή ορχήστρα.

Οι δύο εκδηλώσεις που συγκεντρώνουν κάθε χρόνο αρκετό κόσμο την ημέρα της Καθαράς Δευτέρας, είχαν και φέτος μεγάλη επιτυχία. Το μεσημέρι στην περιοχή της Κρεμάλλας, ο Σύλλογος "Οι φίλοι της Μεσσήνης" αναβίωσε το έθιμο του κρεμάσματος της Γριάς Συκούς.

Η παρέλαση

Το απόγευμα στην κεντρική πλατεία έκανε πρώτος την εμφάνισή του ο Βασιλιάς Καρνάβαλος, ανοίγοντας στην ουσία το δρόμο για την παρέλαση των αρμάτων και των πεζοπόρων τμημάτων. Ευρηματικά ήταν τα θέματα τα οποία σατίρισαν τα φετινά άρματα. Πιο χαρακτηριστικά ήταν το "Millennium πείνας", το άρμα της παιδείας με τίτλο "Εκπεδευτική μεταρρήθμιση", ο "Ιός του 2000" με ένα έξοχο πεζοπόρο τμήμα τα μέλη του οποίου φορούσαν καπέλα κομπούτερς. Επίσης παρέλασαν δύο άρματα που ασχολούνταν με τα πολιτικά τεκταινόμενα: της Ν.Δ. και των προεκλογικών ζυμώσεων. Μόλις ολοκληρώθηκε η παρέλαση των αρμάτων, το λόγο πήρε ο Βασιλιάς Καρνάβαλος, κατά κόσμον Σπύρος Μιχαλιόπουλος, που τα είπε όλα σε όλους και κυρίως σε αυτούς που τον παρακολουθούσαν και γελιούσαν: "...μα μη γελάσετε πολύ γ... το κέρατό σας, γιατί εγώ είμαι ίδιος ο εαυτός σας!". Στην ομιλία του ο καρνάβαλος μίλησε για το χρηματιστήριο, για τις εκλογές, για τους πολιτικούς και τις προτιμήσεις τους, ακόμα και τις ατάκες για τις οποίες χαρακτηρίζονται, και ειδικότερα για την παιδεία, και την εξωτερική πολιτική. Η ομιλία έκλεισε με την ευχή να είναι όλοι πάλη στη Μεσσήνη του χρόνου για το καρναβάλι του 2001.

Ο κόσμος στην πλατεία ήταν πολύς και ο συνωστισμός ήταν αναπόφευκτος. Όλοι όμως χώρεσαν γύρω από την πλατεία και πήραν μια γεύση από... Νησιώτικο καρναβάλι. Ανάμεσά

τους ξεχωρίσαμε το Δήμαρχο Μεσσήνης και οικοδεσπότη Παύλο Πτωχό, τον υπουργό Αιγαίου Στ. Μπένο, τους βουλευτές Γ. Λαμπρόπουλο, Δ. Παπανικολάου, Γ. Γιαννακόπουλο, Π. Κατσιλιέρη, τον αντινομάρχη Π. Νίκα, τον πρόεδρο της Ν.Ε. Μεσσηνίας της Ν.Δ. Σωτήρη Παναγιωτόπουλο, τους Δημάρχους Κορώνης Διονύση Πετράκο και Βουφράδος Σπύρο Κοντοθανάση, το νομαρχιακό σύμβουλο Ηλία Γυφτέα, δημοτικούς συμβούλους Μεσσήνης, υποψήφιους βουλευτές, τον Αστυνομικό Διευθυντή Φώτη Αντωνόπουλο κ.ά.

Τζούλια Μαθλιάρου".

Φέτος ο καρνάβαλος έχει τη φυσιολογία του παραγκιόζη σε έναν εξαιρετικά επιτυχημένο συνδυασμό από διαίσθηση καθώς ησυχαστικά έχει μελετηθεί η συνάφεια⁽⁴¹⁵⁾: "Η χαρακτηριστική φυσιολογία του Παραγκιόζη, έδωσε χρώμα λιτότητας και ύφος πονηριάς στο φετινό Καρναβάλι της Μεσσήνης.

Η καυστικότητα του Παραγκιόζη - Βασιλιά Καρναβαλιού δεν άφησε κανέναν παραπονεμένο και όπως κάθε χρόνο, μετά το χορό και το ξεφάντωμα στην κεντρική πλατεία της πόλης είχε να πει για τον καθένα (από τον απλό πολίτη μέχρι τον Πρωθυπουργό) κάτι το... κακό.

Τα πεζοπόρα τμήματα που συνόδευαν και φέτος τα άρματα της φαντασίας και της σάτιρας, έδωσαν τον δικό τους τόνο στην καθιερωμένη παρέλαση αρμάτων και καρναβαλιστών.

Σχοδεία, σύλληγοι και παρέες είχαν οργανώσει τη δική τους παρέα και είχαν ντυθεί τσιγγάνοι, πειρατές, κλόουν, ενώ ακόμα και Βραζιλιάνες είχε το... μενού.

Στο χορό και τα τραγούδια κατάφεραν οι καρναβαλιστές να παρασύρουν και κάποιους από τους επισήμους. Οι καρέκλες τους φαίνεται δεν ήταν σταθερές και όταν λίγο έλειγαν να κουνηθούν ο ρυθμός της σάμπα τους ταίριαζε απόλυτα".

ΤΟ 2001

Για το 2001 αναγγέλλονται εκπλήξεις⁽⁴¹⁶⁾: "Στη Μεσσήνη, εκεί όπου κάθε χρόνο ζωντανεύει ο βασιλιάς καρνάβαλος οδηγώντας τη μεγάλη παρέλαση των αρμάτων και των μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων, οι προετοιμασίες ξεκίνησαν πολύ νωρίτερα και συνεχίζονται με γοργούς ρυθμούς. Οι στολές έχουν παραγγελθεί, τα άρματα εξετάζονται για τις μετατροπές που θα δεχτούν, οι φωτιές που συνοδεύουν την παρέλαση, καθώς επιτάσσει το έθιμο, καταγράφονται: Ο "Θεός Διόνυσος" παρέα με το βασιλιά καρνάβαλο, ετοιμάζονται να σκορπίσουν και φέτος γέλιο με το σατιρικό τους λόγο, από τον οποίο τίποτα, σε τοπικό και διεθνή επίπεδο, δεν περνά ασχολίαστο. Υπομονή, λοιπόν, μέχρι την Καθαρά Δευτέρα 26 Φεβρουαρίου. Ο Δήμος Μεσσήνης υπόσχεται πάντως πολλές εκπλήξεις κι αρκετές νέες ιδέες που θα ενθουσιάσουν όσους καταφθάσουν από τις γειτονικές και μη περιοχές.

Δήμητρα Πετροπούλου".

Το Νησιώτικο καρναβάλι συγκεντρώνει πάντα κολλακτυτικά σχόλια⁽⁴¹⁷⁾: "Το καρναβάλι της Μεσσήνης αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες Πολιτιστικές και Κοινωνικές εκδηλώσεις της Μεσσηνίας. Είναι προϊόν δημιουργικής φαντασίας των κατοίκων της Μεσσήνης και της συμμετοχής πολλών επισκεπτών. Οι μοναδικές στιγμές που έχει προσφέρει στη μακρόχρονη ιστορία του ο θεσμός, αποτελούν την κινητήρια δύναμη που κατέστησε το Καρναβάλι της

Μεσσήνης, κορυφαίο των καρναβαλιών της Μεσσηνίας.

Για 141η φορά, στην πόλη της Μεσσήνης θα αναβιώσει το παραδοσιακό, αλλιά και σύγχρονο αποκριάτικο πνεύμα.

Στη "Μεθυσμένη Πολιτεία" ο "Θεός" Διόνυσος, ο ντόπιος Βασιλιάς Καρνάβαλος και μεταμφιεσμένα πεζοπόρα τμήματα, καλούν όλους τους φίλους τους σε ένα ξεφάντωμα και τους υπόσχονται -όπως πάντα- πολύ γέλιο και διασκέδαση.

Η τελική φάση του παιχνιδιού "Ο Κρυμμένος Θησαυρός" θα γίνει σήμερα, στις 11 το πρωί, στην Κεντρική Πλατεία, ενώ στις 8 το απόγευμα οι διονυσιακές φωτιές θα φωτίσουν -για ακόμη μία φορά- τις συνοικίες της πόλης.

Όσο για αύριο Καθαρά Δευτέρα, στις 11.30 το πρωί, τσοηιάδες, ξεκινώντας από την κεντρική πλατεία, θα καταλήξουν χορεύοντας στην πλατεία της Κρεμάλλης, ενώ μισή ώρα αργότερα θα πραγματοποιηθεί η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, από τον Σύλληγο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης".

Οι καρναβαλικές εκδηλώσεις θα ξεκινήσουν στις 3 μετά το μεσημέρι περιλαμβάνοντας μαζορέτες του Συλληγού "Οι Φίλοι της Μεσσήνης", παρέλαση αρμάτων και πεζοπόρων τμημάτων μεταμφιεσμένων, είσοδο και εκφώνηση σατιρικού λόγου από τον "Βασιλιά" Καρνάβαλο".

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μεταξύ των άλλων και παρέλαση 14 αρμάτων⁽⁴¹⁸⁾: "Ήχωριστό γλέντι υπόσχονται οι διοργανωτές του καρναβαλιού της Μεσσήνης, που ξεκίνησε ήδη από χθες και τελειώνει αύριο με τη μεγάλη παρέλαση.

Σήμερα, από τις 11.30 το πρωί, συνεχίζεται στο κεντρικό πάρκο της πόλης το παιχνίδι του "Κρυμμένου θησαυρού", που άρχισε χθες. Στις 8.00 το βράδυ η γιορτή θα συνεχιστεί με τις φωτιές που θ' ανάψουν σε διάφορες συνοικίες, σ' ένα γλέντι με μεταμφιεσμένους, κρασί, χορό και ολονύκτιο ξεφάντωμα.

Αύριο στις 11.30 το πρωί οι τσοηιάδες θα φτάσουν χορεύοντας απ' την κεντρική πλατεία στην πλατεία της Κρεμάλλης. Στις 12.00 το μεσημέρι θα γίνει η αναπαράσταση της δίκης της "Γριάς Συκούς" από τον Ιμπραήμ Πασά.

Οι εκδηλώσεις θα συνεχιστούν στις 3.00 μ.μ. στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης με τη μεγάλη παρέλαση του καρναβαλιού. Θα πάρουν μέρος πεζοπόρα τμήματα με μεταμφιεσμένους, οι μαζορέτες της Μεσσήνης και 14 σατιρικά άρματα".

Και η αναγγελία από την "Ελευθερία"⁽⁴¹⁹⁾: "Στη Μεσσήνη ζωντανεύει αύριο, όπως κάθε χρόνο, ο βασιλιάς Καρνάβαλος οδηγώντας τη μεγάλη παρέλαση των αρμάτων και των μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων καυτηριάζοντας τους πάντες και τα πάντα. Η παρέλαση ξεκινά στις 3 το μεσημέρι. Από τις 11.30 όμως το πρωί αρχίζουν οι παράτες όταν τσοηιάδες ανεβαίνουν από την κεντρική πλατεία στην Κρεμάλλα, για να γίνει στις 12 το μεσημέρι η αναπαράσταση του απαγχονισμού της ονειροκρίτρας Γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ.

Εκδηλώσεις έχουν προγραμματιστεί και για τη σημερινή ημέρα. Στις 11 το πρωί διεξάγεται η τελική φάση του κρυμμένου θησαυρού, του παραδοσιακού πια παιχνιδιού, ενώ το βράδυ έρχεται η ώρα να ανάψουν οι φωτιές και ν' αρχίσουν τα όργανα για το μεγάλο γλέντι".

Περίπου 300 άτομα παίρνουν μέρος στο κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού⁽⁴²⁰⁾: "Μασκα-

ράδες πάνω σε μηχανάκια, σε ποδήλατα και με τα πόδια ξαμολήθηκαν να βρουν τον κρυμμένο θησαυρό χθες στη Μεσσήνη.

Το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού προσέληκσε περίπου 300 νέους ανθρώπους, για να συμμετάσχουν και να απαντήσουν σε περισσότερες από 50 ερωτήσεις, ενώ έλαβαν μέρος και επιχειρηματίες της πόλης, οι οποίοι κλήθηκαν από τους συμμετέχοντες να προσφέρουν βοήθεια, δανειζοντάς τους διάφορα παράξενα αντικείμενα που ζητούσαν οι διοργανωτές του Ράδιο Μεσσήνη.

Στο παιχνίδι συμμετείχαν 9 ομάδες, με μέλη ντυμένα με τις πιο παράξενες και διασκεδαστικές φορεσιές, που θα απολαύσετε στο καρναβάλι την Καθαρή Δευτέρα. Τα ονόματα των ομάδων είναι: "Αδελφάτο", "Ατρόμητοι", "Ευρωπέοι", "Παραγινωμένοι", "Πατ Κιούτ", "Φακίρηδες", "Απρόβλεπτοι", "Βουρκόλοι Α.Ε." και "Η αγέλη των λύκων".

Ορισμένα από τα όσα κλήθηκαν τα παιδιά να κάνουν είναι: η αποκρυπτογράφηση ενός κειμένου, να βρουν τα δύο σάιτ του Ιντερνετ που έχουν ως αντικείμενο τη Μεσσηνία, να βρουν την πιο μικρή γλάστρα με το φυτό της, να συγκεντρώσουν κάρτες απ' όλα τα ζαχαροπλαστεία της πόλης, να βράσουν ένα δίκورκο αβγό, να φωτογραφηθεί ένα μέλος της κάθε ομάδας με τον πρόεδρο του Πνευματικού Κέντρου της Μεσσήνης, αφού πρώτα τον βρουν και να λύσουν μια σπαζοκεφαλιά: "Πώς είναι δυνατό να σταθείς πίσω από τον πατέρα σου και αυτός πίσω από σένα...".

Η Εφη Παναγιωταρά, αρχηγός της ομάδας των "Παραγινωμένων", χαρακτήρισε το όλο κλίμα "υπέροχο", ενώ είπε ότι η ομάδα της είχε πολύ καλή απόδοση όσον αφορά στις απαντήσεις.

Η Γιάννα Κωνσταντοπούλου, ντυμένη κλόουν, από την ίδια ομάδα, όπως και η Δήμητρα Πετροπούλου, είπαν ότι το παιχνίδι αποτελεί πηγή γέλιου και διασκέδασης.

Στην ομάδα των "Ευρωπέων" ανήκει η Καλλιόπη Ζιοβίρη, η οποία, αν και πολύ κουρασμένη από το τρέξιμο μέσα στην πόλη, θεωρεί ότι η διασκέδαση είναι το μόνο που θα μείνει μετά τη λήξη του παιχνιδιού.

Η Μαρία Κουρή πέρασε καλά γιατί η ομάδα ήταν ενωμένη, ενώ και η Βασιλική Τζώρτζη γέλασε με την καρδιά της. Η Κατερίνα Παυλοπούλου και η Κυριακή Τσοπανάκη συμμετέχουν κάθε χρόνο και παρά την κούραση περνούν πολύ καλά.

"Τέλεια" τα πέρασαν και τα μέλη της ομάδας "Αδελφάτο", ορισμένα εκ των οποίων είναι η Σοφία Μουγκού, η Βάσια Συκιώτη και η Εφη Ξυνού.

Διασκέδαση, γέλιο, κέφι και... τρέξιμο είπε ότι έχει ο κρυμμένος θησαυρός, το μέλος της ομάδας "Βουρκόλοι Α.Ε." Γιάννης Βιδάκης.

Αύριο, οι ομάδες θα συμμετάσχουν σε διάφορα παιχνίδια, όπως караόκε, καλλιτεχνικό καφενείο, παντομίμα, κλωνοποίηση αηλιά και... τρίκες, στο οποίο τα μέλη των ομάδων θα επιδοθούν στην τέχνη της κομμωτικής. Όσο για τα βραβεία, τα οποία θα δοθούν μετά τη λήξη των παιχνιδιών στις ομάδες που έχουν συγκεντρώσει τη μεγαλύτερη βαθμολογία, είναι 300.000 δρχ. από το Δήμαρχο Μεσσήνης Παύλο Πτωχό το πρώτο, το δεύτερο θα είναι ένα ποσό που θα δώσουν καταστήματα - χορηγοί και το τρίτο, ποτά για τα μέλη της ομάδας από κατάστημα της πόλης. Κέληλυ Δημητρούλια".

Και μετά ήρθαν οι... Βραζιλιάνες

Το 2001 γίνεται ένα ακόμη βήμα στην αλληλοίωση των παραδοσιακών χαρακτηριστικών του Νησιώτικου καρναβαλιού, καθώς κυριαρχούν η σάμπα και οι Βραζιλιάνες⁽⁴²¹⁾: "Με τοιμηρή σάτιρα και πολύ κέφι σε ρυθμούς σάμπα έκλεισαν την Καθαρά Δευτέρα το απόγευμα οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στη Μεσσήνη.

Η κεντρική πλατεία και οι γύρω δρόμοι ήταν από νωρίς το μεσημέρι κατάμεστοι από κόσμο. Λίγο μετά τις 3.00 μ.μ. ξεκίνησε ο σατιρικός λόγος του Βασιλιά Καρνάβαλου, που, όποιον έπιασε στο στόμα του, "του 'δωσε και κατάλαβε". Η σάτιρα συνεχίστηκε με τη μεγάλη παρέλαση, η οποία περιλάμβανε άρματα και πεζοπόρα τμήματα μεταμφιεσμένων με μικρούς και μεγάλους.

Θέματα της σάτιρας: Το Χρηματιστήριο, το νέο κόμμα Αβραμόπουλου, η "Ελλάδα στο παρά 5", το "Ευρώ" και πολλή άληθα. Το γλέντι συνεχίστηκε μέχρι αργά το βράδυ σε διάφορα στέκια της Μεσσήνης, κυρίως καφετέριες, όπου διοργανώθηκαν πάρτι με βραζιλιάνικη μουσική και χορό".

Η "Σημαία" γράφει ότι το "Σάμπα Μπραζιλ" δεν ενθουσίασε τους επισκέπτες⁽⁴²²⁾: "Πρωτοτύπησε φέτος ο Δήμος Μεσσήνης με τις καρναβαλικές εκδηλώσεις που κορυφώθηκαν την Καθαρά Δευτέρα με την παρέλαση. Η πρωτοτυπία έγκειται στην "παντρεία" των παραδοσιακών αρμάτων και των πεζοπόρων τμημάτων με το... σύγχρονο γκρουπ "Σάμπα Μπρα-

ζήλ" των Βραζιλιάνων από τη βραζιλιάνικη παροιμία των Αθηνών.

Η συμμετοχή των πεζοπόρων τμημάτων, που με τη ζωντάνια και τη δροσιά τους έδωσαν κέφι σε όσους συγκεντρώθηκαν στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης, πλαισίωσε τα άρματα που παρήλασαν στη σειρά.

Φέτος ο κόσμος παρακολούθησε με τη δέουσα προσοχή και τον καυστικό λόγο του Βασιλιά Καρνάβαλου καθώς αντί για το τέλος -όπως τις προηγούμενες χρονιές- εκφωνήθηκε στην αρχή. Η σάτιρα, η αθυροστομία και ο σχολιασμός τοπικών και άλλων θεμάτων ήταν το κύριο παραδοσιακό χαρακτηριστικό που διατηρήθηκε.

Επίσης, φέτος το καρναβάλι εμπλουτίστηκε με νέα άρματα, που συμμετείχαν με τη χορηγία ιδιωτικών φορέων, όπως το λουλουδένιο άρμα του Συλλόγου των "Ανθεστηρίων", αλλιά και το άρμα που έστειλε ο Δήμος Κορώνης, συμμετοχή που κρίθηκε ενδιαφέρουσα και επιδοφόρα για την ανταπόκριση στο Νησιώτικο καρναβάλι και άλλων δήμων την επόμενη χρονιά. Ο κόσμος είχε γεμίσει τους χώρους της πλατείας, του πάρκου και των γύρω δρόμων και, όπως φάνηκε, δεν δυσαρεστήθηκε από το παραδοσιακό μέρος του καρναβαλιού της Μεσσήνης.

Αντιθέτως, η εμφάνιση του μπαλέτου "Σάμπα Μπραζίλ" με τις οκτώ Βραζιλιάνες, που ήταν και η έκπληξη της φετινής διοργάνωσης, από ό,τι φάνηκε δεν ενθουσίασε τους επισκέπτες. Προφανώς, οι κάτοικοι της Μεσσήνης αρέσκονται -και καλά κάνουν- στο παραδοσιακό, όσο και αν δεν το παραδέχονται. Η εξωτική παρουσία των Βραζιλιάνων έτυχε από πολλούς δυσμενών σχολίων και κατά γενική εκτίμηση δεν "έδεσαν" με το υπόλοιπο μέρος του προγράμματος.

Μάλλον οι διοργανωτές του καρναβαλιού θα πρέπει να φροντίσουν, ώστε η εξέλιξή του την επόμενη χρονιά να έχει άλλες κατευθύνσεις, μακριά από ξενόφερτους μιμητισμούς, που εκλαμβάνονται απλώς ως "δύσπεπτοι", όσο και αν αποτελούν χάρμα οφθαλμών...

Τζούλια Μαθλιαρού".

Ο Καρνάβαλος πάντως αυτή τη χρονιά ήταν... σεμνός και πέταγε παστέλια⁽⁴²³⁾: "Στην πόλη της Μεσσήνης οι εκδηλώσεις κορυφώθηκαν την Καθαρή Δευτέρα και ολοκληρώθηκαν, όχι με το λόγο του Καρνάβαλου αυτή τη φορά, αλλά με χορευτικό σόου από 8 Βραζιλιάνες που ήρθαν από... την Αθήνα.

Πριν όμως τα βλήματα όλων στραφούν στις καλλιγράμμες (οι περισσότερες ημίγυμνες) υπάρξεις, ο Βασιλιάς Καρνάβαλος άνοιξε το καρναβάλι πετώντας παστέλια στο συγκεντρωμένο πλήθος και με έναν μόλις 10λεπτο λόγο, σατίρισε, χωρίς βωμολοχίες αυτή τη φορά, τους πολιτικούς, τους πατατάδες που ξενυχτούν να σώσουν τις σοδειές του, το Χρηματιστήριο, τους αρχηγούς των κομμάτων, την κατάσταση που έχει γίνει ξέφραγο αμπέλι με τους μετανάστες, ενώ απηύθυνε και κάλεσμα προς όλους, την ημέρα της απογραφής να βρίσκονται στη Μεσσήνη... Ακολούθησαν 14 άρματα με περιεχόμενο πολιτικής σάτιρας και πεζοπόρα τμήματα.

Το πρωί της Καθαρής Δευτέρας πραγματοποιήθηκε η αναπαράσταση του απαγχονισμού της γριάς Συκούς, ενώ την Κυριακή το βράδυ είχαν ανάψει 10 φωτιές σε σημεία του Δήμου Μεσσήνης: Στην πλατεία της πόλης, στα Καρντασείκα, στο Χαβούζι, στον προσφυγικό συ-

νοικισμό, στα Τσικινέικα, στο "Βερόπουλο", στο Μαυρομμάτι και στο Σπιτάλι. Μάλιστα, στη φωτιά στα Καρντασείκα συναντήσαμε το δήμαρχο Μεσσήνης Παύλο Πτωχό με μεξικάνικο καπέλο να το... τσούζει και να χορεύει με το δήμαρχο Βουφράδων Σπύρο Κοντοθανάση, το δήμαρχο Κορώνης Διονύση Πετράκο και τον πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Πεταλιδίου Γιώργο Γιαννόπουλο. Να σημειώσουμε ότι την ίδια βραδιά στους δρόμους της πόλης "αλώνιζαν" 2 αυτοσχέδια άρματα, τρακτέρ με κρεβάτια και πολλούς νέους ντυμένους, που έκαναν τον κόσμο πραγματικά να γελάσει και να δει κάτι διαφορετικό σε σχέση με άλλες χρονιές. Κέλλη Δημητρούλια".

ΤΟ 2002

Το 2002 υπάρχουν υποσχέσεις για πολλές εκπλήξεις⁽⁴²⁴⁾: "Στη Μεσσήνη το πανηγύρι ξεκινά από τις 11 το πρωί με την αναπαράσταση της γριάς Συκούς στη θέση Κρεμάλα. Ο Βασιλιάς Καρνάβαλος θα βγει στις 3.30 το απόγευμα για να χαρίσει γέλιο, χορό κι άφθονο γλέντι με το σατιρικό του λόγο, τον οποίο θα εκφωνήσει στην κεντρική πλατεία τη Μεσσήνης. Πολλές εκπλήξεις υπόσχονται οι διοργανωτές με την παρουσίαση αρμάτων που σατιρίζουν τη σύγχρονη πολιτική και κοινωνική ζωή". Και το επίσημο πρόγραμμα των εκδηλώσεων⁽⁴²⁵⁾: "Κυριακή 8 μ.μ.: Παραδοσιακές φωτιές στη Μεσσήνη (στην κεντρική πλατεία θα βρείτε πίνακα για τις γειτονιές, όπου θα στηθεί γλέντι) με κρασί και μεζέδες.

Καθαρά Δευτέρα - 11.30 π.μ.: Αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς στο χώρο της Κρεμάλας.

3 μ.μ.: Παράσταση με τις μαζορέτες του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" και τη Φιλαρμονική του δήμου στην κεντρική πλατεία.

3.30 μ.μ.: Είσοδος του Βασιλιά Καρνάβαλου, παρέλαση αρμάτων και πεζοπόρων τμημάτων".

Ο καιρός ευνοεί τις εκδηλώσεις, η σάτιρα σχολιάζει την πολιτική επικαιρότητα (όπου κυριαρχεί η τρομοκρατία με την επίθεση στους "δίδυμους πύργους" στις 11 Σεπτεμβρίου 2001), τις επικείμενες δημοτικές εκλογές και τοπικά προβλήματα όπως η προστασία του κάστρου της Κορώνης και άλλα⁽⁴²⁶⁾: "Σε ξέφρενους ρυθμούς διασκεδάσαν και φέτος οι Μεσσήνιοι και οι επισκέπτες του νομού, συμμετέχοντας στις διάφορες καρναβαλικές εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν στους δήμους και τα δημοτικά τους διαμερίσματα. Οι εκδηλώσεις κορυφώθηκαν την Καθαρά Δευτέρα στη Μεσσήνη, η οποία συγκέντρωσε και την πλειοψηφία των επισκεπτών, καθώς και φέτος η καθιερωμένη καρναβαλική παρέλαση περιελάμβανε ποικιλία αρμάτων και θεμάτων. Στην εντυπωσιακή παρουσία τόσο των πεζοπόρων τμημάτων -με πρώτο αυτό υπό την αμφίεση του "μπεκρή"- όσο και των αρμάτων συνετέλεσε και ο θαυμάσιος καιρός. Σε ό,τι αφορά τα άρματα την παράσταση έκλησαν τα "Φρούτα: ο Μάκνης", το διπλού θέματος άρμα "Μπαρ-Ζούγκλα" και το άρμα του Οσάμα Μπιν Λάντεν. Η φετινή θεματολογία είχε αντληθεί από τα γεγονότα που σημάδεψαν τον κόσμο και συγκεκριμένα την Αμερική -με το άρμα του Λάντεν στο οποίο είχε αναγραφεί "Οσάμα Μπιν Λάντεν προς Η.Π.Α.: Αν με πιάσετε γράφτε μου!"- αλλά και από τα τοπικά συμβάντα, με το

άρμα της Κορώνης και τις μηδενικές χρηματοδοτήσεις του ΥΠ.ΠΟ. για την αναστήλωση του κάστρου της ιστορικής πόλης, την προεκλογική περίοδο και τη δημαρχολογία, τα σκουπίδια της Μεσσήνης και τα προβλήματα που ταλανίζουν τον τόπο. Χαρακτηριστικό ήταν το άρμα που διακωμωδούσε το τηλεοπτικό παιχνίδι "Μπαρ", το οποίο, αξίζει να αναφερθεί, υποστηριζόταν άρτια από ομάδα νεαρών αγοριών μεταμφιεσμένων σε... έξαλλες νεαρές με εκκεντρικά και άκρως αποκαλυπτικά ντυσίματα! Μάλιστα, τηρώντας πιστά το έθιμο, διασκέδαζαν όχι μόνοι τους αλλά με τα πειράγματα και τα καμώματά τους και όσοι τους παρακολουθούσαν.

Οι άλλες εκδηλώσεις

Το μεσημέρι της ίδιας ημέρας έγινε η αναπαράσταση του απαγχονισμού της γριάς Συκούς, ενώ το προηγούμενο βράδυ η Φιλαρμονική του δήμου πραγματοποίησε τον ετήσιο αποκριάτικο χορό της σε αίθουσα της Μεσσήνης. Με επιτυχία ολοκληρώθηκε την Κυριακή και το παιχνίδι του "Κρυμμένου θησαυρού" που οργάνωσε και φέτος το Ράδιο Μεσσήνη. Στο παιχνίδι, που άρχισε το Σάββατο το μεσημέρι, έλαβαν μέρος 8 ομάδες και αναδείχθηκε τυχερή η ομάδα των "Ελα μου ντε". Τις εκδηλώσεις του καρναβαλιού συνέδραμαν και οι επαγγελματίες της περιοχής, τους οποίους ευχαρίστησε ο αρμόδιος αντιδήμαρχος Πάνος Δασκαρόλης. Η ανακοίνωση του κ. Δασκαρόλη έχει ως εξής: "Με επιτυχία ολοκληρώθηκαν οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στη Μεσσήνη, που φέτος σημείωσαν μεγάλη επιτυχία και τούτο σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην αθρόα προσέλευση-μεταμφίηση και συμμετοχή του κόσμου από όλα τα σημεία της Ελλάδος. Πέραν και των κατ' ιδίαν εκφρασθεισών ευχαριστιών μας, θεωρούμε πρόπον να ευχαριστήσουμε και δημοσίως όλους τους χορηγούς μας, όλους όσοι ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας, στο κάλεσμα της Μεσσήνης, στο κάλεσμα της μεσσηνιώτικης παράδοσης και συμμετείχαν στις φετινές εκδηλώσεις. Οι εκδηλώσεις αυτές, οι οποίες επί 142 ολόκληρα χρόνια γίνονται στη Μεσσήνη με μεγάλη επιτυχία, θα παραμείνουν οδηγός στην κούρσα του χρόνου -μιας ζωντανής παρουσίας, με αποκλειστικά δική της ταυτότητα- εκείνης που το καθιέρωσε στο πέρασμα του χρόνου και το έκανε την πρώτη και ξεχωριστή πολιτιστική εκδήλωση σ' ολόκληρη τη Μεσσηνία".

Νικητές στο παιχνίδι του "Κρυμμένου θησαυρού" αναδείχθηκαν 3 ομάδες⁽⁴²⁷⁾: "Στη Μεσσήνη οι καρναβαλικές εκδηλώσεις σημείωσαν μεγάλη επιτυχία προσελκύοντας αρκετό κόσμο από διάφορα μέρη της Ελλάδας. Δεν ήταν μόνο η ημέρα της παρέλασης του Βασιλιά Καρνάβαλου που είχε επιτυχία, αλλά και η προηγούμενη. Οι δρόμοι της Μεσσήνης πλημμύρισαν από κόσμο που χόρευε και τραγουδούσε γύρω από τις φωτιές. Κερδισμένοι βγήκαν όλοι όσοι βρέθηκαν εκεί, καθώς και τα γκρουπ "Ελα μ' ντε", "Αλλά λείπει η θεία μου κι άλλα ακούν τ' αφτιά μου" και "Τσούκια" που ήταν οι νικητές του χαμένου θησαυρού".

Στο καρναβάλι η προσέλευση επισκεπτών ήταν αθρόα⁽⁴²⁸⁾: "Με επιτυχία ολοκληρώθηκαν την Καθαρά Δευτέρα οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στο Δήμο Μεσσήνης, γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αθρόα προσέλευση και συμμετοχή του κόσμου, απ' όλα τα σημεία της Ελλάδας. Ο Δήμος Μεσσήνης ευχαριστεί τους χορηγούς και όλους όσοι ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα της Μεσσήνης και συμμετείχαν στις εκδηλώσεις, οι οποίες πραγματοποιούνται επί 142 χρόνια".

ΤΟ 2003

Τον Οκτώβριο του 2002 γίνονται δημοτικές εκλογές που τις κερδίζει ο Χρίστος Χριστόπουλος με ποσοστό 52,66% έναντι 47,34% που πήρε ο Γιάννης Αθανασόπουλος.

Το Νησιώτικο καρναβάλι αυτή τη χρονιά αποκτά καινούργια στοιχεία με πρώτο την οργάνωση παιδικού καρναβαλιού⁽⁴²⁹⁾: "Εκατοντάδες λιλιπούτσιοι καρναβαλιστές ξεχύθηκαν χθες το μεσημέρι στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης και διασκέδασαν με την ψυχή τους στο παιδικό καρναβάλι που διοργάνωσε για πρώτη φορά φέτος το Πνευματικό Κέντρο του δήμου στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της Αποκριάς. Οι μικροί καρναβαλιστές χόρεψαν, τραγούδησαν και είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν δρώμενα με κλόουν και πολλές άλλες εκπλήξεις. Στο παιδικό καρναβάλι που διοργανώθηκε σε συνεργασία με το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης και Περιχώρων, συμμετείχαν εκτός από τους κλόουν και τις μαζορέτες κυρίως μαθητές και εκπαιδευτικοί που ήταν επικεφαλής των ομάδων. Η κάθε ομάδα που συμμετείχε είχε διαφορετικό θέμα ως ενδυμασία και την ακολούθουσε ένα ειδικά διαμορφωμένο άρμα ανάλογο με το θέμα της ομάδας. Στο τέλος της παρέλασης των μικρών καρναβαλιστών έγινε βράβευση της καλύτερης ομάδας με το πρώτο βραβείο να παίρνει το 1ο Δημοτικό Σχολείο και Νηπιαγωγείο Αβραμιού και το Δημοτικό της Λευκοχώρας. Το δεύτερο βραβείο έλαβε το 2ο Δημοτικό Σχολείο Κορώνης και το τρίτο η σχολή γυμναστικής της Εφης Κουδούνη. Ο πρόεδρος της επιτροπής αξιολόγησης, αντιδήμαρχος Μεσσήνης Παναγιώτης Δημητρακόπουλος μετά την απονομή των βραβείων στους μικρούς μαθητές δήλωσε ότι η επιτροπή είχε πολύ δύσκολο έργο γιατί όλες οι ομάδες ήταν ισάξιες. Εκτός ομάδων που βραβεύτηκαν, στο παιδικό καρναβάλι συμμετείχαν οι μαζορέτες του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης", οι παιδικοί σταθμοί του Δήμου Μεσσήνης, το κέντρο προσχολικής ηλικίας "Σύγχρονη Αγωγή", ο βρεφονηπιακός σταθμός "Το Περιβόλι της Γιαγιάς", το κέντρο προσχολικής αγωγής "Λιλιπούπολη", οι παιδικές κατασκηνώσεις "Χρυσή Αμμος", το 1ο, το 2ο και το 4ο Νηπιαγωγείο Μεσσήνης, το 1ο Δημοτικό Σχολείο Μεσσήνης, το φροντιστήριο ξένων γλωσσών της Σταυρούλας Πεζώνη, το φροντιστήριο ξένων γλωσσών της Τίνας Αγγουρά, το Δημοτικό Σχολείο Ανάληψης, το Δημοτικό Σχολείο Βελίκας, το 3ο Δημοτικό Μεσσήνης και 15 μαζορέτες του Δήμου Κορώνης".

Παράλληλα εμφανίζονται και πάλι οι "Απάχηδες" με μαντολίνα και κιθάρες⁽⁴³⁰⁾: "Η μεγάλη συμμετοχή των νέων είναι το χαρακτηριστικό του φετινού καρναβαλιού στη Μεσσήνη αφού όπως είπε ο δήμαρχος Χρίστος Χριστόπουλος χθες σε συνέντευξη προς τα τοπικά μέσα ενημέρωσης, οι συμμετοχές ξεπερνούν τις 500, ενώ την παρέλαση του Βασιλιά Καρνάβαλου θα συμπληρώσουν τα 12-15 νέα άρματα που είτε έχουν κατασκευαστεί από το τεχνικό προσωπικό του δήμου, είτε έχουν παραγγελθεί, ή ακόμα θα έρθουν από την Πάτρα, μετά την εκεί παρέλαση των καρναβαλιστών.

Οι εκδηλώσεις από σήμερα και μέχρι την Καθαρά Δευτέρα είναι πολλές στο δήμο και υποσχονται ξεφάντωμα, ενώ ο κ. Χριστόπουλος αισιοδοξεί ότι κάθε επόμενο καρναβάλι θα είναι καλύτερο από το προηγούμενο.

Μετά το "παιδικό καρναβάλι" που πραγματοποιήθηκε την προηγούμενη Κυριακή με μεγάλη συμμετοχή μικρών καρναβαλιστών, σήμερα ξεκινά το παιχνίδι του "κρυμμένου θησαυρού" που διοργανώνει το Ράδιο Μεσσήνη και το οποίο θα ολοκληρωθεί αύριο στο αμφιθέατρο του πάρκου Μεσσήνης. Αύριο, εκτός από τη λήξη του παιχνιδιού του "κρυμμένου θησαυρού", τσοηιάδες και Αμαλίες θα αναβιώσουν το παραδοσιακό κάλεσμα του πανηγυριού στις 2 το μεσημέρι στην κεντρική πλατεία, ενώ στις 8 το βράδυ θα ανάψουν το κέφι οι διονυσιακές φωτιές στις συνοικίες της πόλης, αλλιά και σε δημοτικά διαμερίσματα με ολονύχτιο ξεφάντωμα με ορχήστρες, κρασί και μεζέ.

Την Καθαρά Δευτέρα στις 11.30 το πρωί θα γίνει η μετάβαση των τσοηιάδων από την κεντρική πλατεία της Μεσσήνης στην πλατεία της Κρεμάλας, στις 12 θα αναβιώσει η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γρια-Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά στον ίδιο χώρο από το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης", ενώ στο τέλος οι... ειρηνικοί δήμιοι θα κρεμάνε κόσμο από τη μέση και θα τους κατεβάζουν μόνο αν τάξουν... κέρασμα. Για πρώτη φορά φέτος θα προσφέρεται και παραδοσιακή φασολιάδα από το Σύλλογο Γυναικών.

Στις 4 το απόγευμα την έναρξη καρναβαλικών εκδηλώσεων στην πλατεία της Μεσσήνης θα σημάει η εμφάνιση μαζορετών του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης", αλλιά και η είσοδος του Βασιλιά Καρνάβαλου. Θα πραγματοποιηθεί στη συνέχεια η παρέλαση των αρμάτων και των μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων και μετά το τέλος της θα γίνει η εκφώνηση του σατιρικού λόγου από το Βασιλιά Καρνάβαλο. Να σημειώσουμε ότι στην παρέλαση θα συμμετάσχουν και οι "Απάκηδες" 20 άτομα με δικά τους όργανα, όπως μαντολίνα και κιθάρες, ενώ ο κ. Χριστόπουλος αισιοδοξεί να δώσει ρυθμό στην παρέλαση η μπάντα της Πάτρας, αφού όπως είπε η μπάντα της Μεσσήνης δεν είναι ακόμα έτοιμη για κάτι τέτοιο, αν και έχει κάνει μια νέα αρχή.

Οι εκδηλώσεις όμως δε θα σταματήσουν με τη λήξη της παρέλασης αρμάτων και πεζοπόρων τμημάτων όπως γινόταν μέχρι τώρα. Ο "Γάμος αλιά παλαιά" και η ομάδα με τσοηιάδες και Αμαλίες που θα τον πλαισιώνει και οι οποίοι θα επισκεφθούν και δημοτικά διαμερίσματα και την Καλαμάτα, θα δώσουν ξεχωριστό τόνο στο γλέντι με μουσικούς της περιοχής, μεζέ και κρασί που θα γίνει στην πλατεία και το οποίο θα τελειώσει με πυροτεχνήματα".

Στο καρναβάλι του 2003 γίνεται αναδιοργάνωση του "στόλου" των αρμάτων και αρχίζει με το παιχνίδι του "Κρυμμένου θησαυρού"⁽⁴³¹⁾: «Με το "Παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού" αρχίζει σήμερα στη Μεσσήνη το 143ο Καρναβάλι, για να κορυφωθεί το απόγευμα της Καθαράς Δευτέρας με την μεγάλη παρέλαση. Στο γεμάτο καρναβαλικές εκδηλώσεις πρόγραμμα του τριημέρου της Μεσσήνης αναφέρθηκε χθες ο δήμαρχος της πόλης, Χρίστος Χριστόπουλος. Μιλώντας για αυτές έκανε ιδιαίτερη μνεία στην αναβίωση ορισμένων εθίμων που είχαν ξεχαστεί τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα στον "Γάμο αλιά παλαιά" και στην εμφάνιση των Απάκηδων με μουσικά όργανα. Διαφορετικά θα είναι και τα άρματα φέτος καθώς ο Δήμος Μεσσήνης, εκτός από τα καινούργια που έφτιαξε, θα κρατήσει κάποια που είχε εμφανίσει σε παλαιότερα καρναβάλια, θα αγοράσει ορισμένα ακόμα, και θα... δανειστεί μερικά από το Πατρινό Καρναβάλι που θα έρθουν στη Μεσσήνη να παρελάσουν την Καθαρά Δευτέρα, την επόμενη ημέρα από τη δική τους παρέλαση.

Παρέλαση αρμάτων , το... καράβι βουλιάζει

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, σήμερα το πρωί αρχίζει το "Παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού" σε χώρους της Μεσσήνης και ολοκληρώνεται αύριο στο αμφιθέατρο του πάρκου της πόλης. Το παιχνίδι τα τελευταία χρόνια διοργανώνεται από το Ράδιο Μεσσήνη με μεγάλη επιτυχία, όπως αποδεικνύει η συμμετοχή των παιδιών. Μέχρι χθες το απόγευμα είχαν δηλώσει συμμετοχή 5 ομάδες.

Φωτιές

Αναφερόμενος στις φωτιές, ο δήμαρχος Μεσσήνης, υπογράμμισε ότι φέτος θα ανάψουν στις συνοικίες της πόλης αηλιά και στα δημοτικά διαμερίσματα. Κάλεσε όλους τους Μεσσήνιους και τους επισκέπτες να παρευρεθούν και να διασκεδάσουν γύρω από τις φωτιές, όπου θα προσφέρονται άφθονο κρασί και μεζέδες, ενώ θα υπάρχει μουσική και χορός.

Καθαρά Δευτέρα

Ακολούθως αναφέρθηκε στο κρέμασμα της γριάς Συκούς, το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας, στην πλατεία της Κρεμάλλας.

"Από εκεί, μετά το κρέμασμά της, οι ειρηνικοί δήμιοι της Κρεμάλλας κρεμούν οποιονδήποτε σε αυτή από την μέση όμως και όχι από τον λαιμό και τον κατεβάζουν όταν τάξει τι θα κεράσει" δήλωσε ο κ. Χριστόπουλος.

Μίλησε για την καρναβαλική παρέλαση που θα γίνει το απόγευμα στην πλατεία της Μεσ-

σύννης υποστηρίζοντας ότι θα υπάρχει μεγάλη συμμετοχή, με τις μαζορέτες, τα άρματα και τα πεζοπόρα τμήματα. Πρόσθεσε πως θα αναβιώσει ο γάμος αλή παλαιά με τον Φώτη Πατρινό και θα συμμετάσχουν, επίσης, Αμαλίες και Τσοηιάδες.

Ο κ. Χριστόπουλος συμπλήρωσε ότι στην παρέλαση θα λάβουν μέρος και οι Απάχηδες, των οποίων θα ηγείται ο Δημήτρης Κούτης, με τα μαντολίνα και τις κιθάρες τους. Επίσης θα συμμετάσχει κατά πάσα πιθανότητα και η Μπαντίνα του Δήμου Πατρέων.

Με την χορηγία επαγγελματιών του Δήμου Μεσσήνης θα πραγματοποιηθεί μετά την παρέλαση γλέντι με μεζέ και ποτό, ενώ δεν θα λείψουν και τα πυροτεχνήματα.

Ο κ. Χριστόπουλος δεν παρέλειψε να ευχαριστήσει τον Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης για την πρωτοβουλία του στην διοργάνωση του "Παιδικού Καρναβαλιού" τονίζοντας ότι "η εν λόγω εκδήλωση μπορεί να γίνει θεσμός σε Μεσσηνιακό επίπεδο. Δικαιούνται τα παιδιά όλου του Νομού να έχουν μία ημέρα δική τους για να γιορτάσουν, να διασκεδάσουν και να χαρούν.

Τζούλια Μαθλιάρου».

Στη γενικότερη προσπάθεια που γίνεται αυτή τη χρονιά για την αναβίωση παλιών εθίμων, περιλαμβάνεται και το κάλεσμα στην Καλαμάτα με τσοηιάδες και Αμαλίες(432):

«Πρόγραμμα καρναβαλιού

Κυριακή

11 π.μ.: Παιχνίδι κρυμμένου θησαυρού στο αμφιθέατρο του Πάρκου (τελική φάση).

2 μ.μ.: Τσοηιάδες και Αμαλίες αναβιώνουν το παραδοσιακό κάλεσμα στο καρναβάλι.

8 μ.μ.: "Διονυσιακές φωτιές" στις συνοικίες της πόλης και ξεφάντωμα μέχρι το πρωί.

Καθαρή Δευτέρα

12 μ.: Αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στην πλατεία της Κρεμάλλης από το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης". Θα προσφέρεται και φασολάδα από το Σύλλογο Γυναικών.

4 μ.μ.: Εναρξη καρναβαλικών εκδηλώσεων στην κεντρική πλατεία και μεγάλη παρέλαση με άρματα (και από την Πάτρα), καθώς και πεζοπόρα τμήματα. Παραστάσεις με τον "Παλιόγαμο" και τους "Απάχηδες"».

Το κρέμασμα της γριάς Συκούς συνοδεύεται από... φασολάδα(433): «Στο Δήμο Μεσσήνης κορυφώνονται οι αποκριάτικες εκδηλώσεις που κάθε χρόνο συγκεντρώνουν πολύ κόσμο. Στις 11.30 το πρωί οι τσοηιάδες θα μεταβούν από την κεντρική πλατεία στην πλατεία της κρεμάλλης, καθώς στις 12 θα ξεκινήσει η αναπαράσταση της δίκης της γριάς-Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά. Η αναπαράσταση θα γίνει από το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" και κατά τη διάρκεια του δρώμενου θα μοιράζεται φασολάδα από το Σύλλογο Γυναικών.

Στις 4 το απόγευμα, θα ξεκινήσουν οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης με την είσοδο των αρμάτων και φυσικά του βασιλιά Καρνάβαλιου που όπως πάντα θα εκφωνήσει τον σατιρικό του λόγο.

Ακόμα θα γίνει το δρώμενο "Γάμος αλή παλαιά" από το Σύλλογο Γυναικών».

Στην κρεμάλα ο δήμαρχος έχει πάντα την... πρώτη θέση(434): «Βασίλισσα του καρναβαλιού και φέτος η πόλη της Μεσσήνης με τη μεγάλη παρέλαση, που συγκέντρωσε και τον περισ-

σότερο κόσμο. Οι εκδηλώσεις, όμως, στο Νησί την Καθαρή Δευτέρα ξεκίνησαν από το πρωί με την αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στην πλατεία της Κρεμάλλας. Την "κρεμάλλα" ακολούθησαν και άλλοι παρευρισκόμενοι -σύμφωνα με την παράδοση για να κατεβάσουν τον "κρεμασμένο" αυτός πρέπει να τάξει ότι θα κεράσει κάτι- ενώ από το έθιμο δε γλιτώσε ούτε ο Δήμαρχος της πόλης Χρίστος Χριστόπουλος».

Οι εκδηλώσεις συγκεντρώνουν πλήθη κόσμου παρά τη βροχή, η οποία ευτυχώς σταματάει την ώρα της παρέλασης⁽⁴³⁵⁾: «Σε ρυθμούς καρναβαλιού χόρευε η Μεσσήνια κατά το τελευταίο τρίήμερο της Αποκριάς, με αποκορύφωμα τις εκδηλώσεις της Μεσσήνης, όπου το απόγευμα της Καθαράς Δευτέρας έγινε η καθιερωμένη παρέλαση αρμάτων και μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων στην κεντρική πλατεία της πόλης και εκφωνήθηκε ο σατιρικός λόγος από τον Βασιλιά Καρνάβαλο.

Ο κόσμος, δημότες και επισκέπτες, κατέκλυσαν την Μεσσήνη παρά την βροχή, που ευτυχώς σταμάτησε την ώρα της παρέλασης. Επίσης, ο Σύλληλος Γυναικών Μεσσήνης αναβίωσε τον "Γάμο αλιά παλαιά" (Παλιόγαμο), ενώ την εκδήλωση συνόδευσε ομάδα από τσοιλιάδες και Αμαλίες. Ακολούθησαν η δεξίωση του γάμου και γλέντι με μουσικούς της περιοχής, ενώ η νύχτα έγινε μέρα από τα πολλή βεγγαλικά που φώτιζαν τον ουρανό στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης.

Στις 12 το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας είχε προηγηθεί η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στην πλατεία της Κρεμάλλας, από τον Σύλληγο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης".

Το βράδυ της Κυριακής, οι διονυσιακές φωτιές άναψαν στις συνοικίες της πόλης και στα δημοτικά διαμερίσματα, ενώ γύρω από αυτές ο κόσμος διασκέδασε χορεύοντας και πίνοντας κρασί.

Στο "Παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού" που διοργάνωσε και φέτος το Ράδιο Μεσσήνη έλαβαν μέρος 6 πολυπληθείς ομάδες μαθητών του Λυκείου, του Γυμνασίου, αλλιά και του Δημοτικού Σχολείου».

Η σάτιρα ακουμπά την πολιτική επικαιρότητα και μεταξύ άλλων την εξάρθρωση της 17 Νοέμβρη το καλοκαίρι του 2002 και την φυλάκιση ηγετικών στελεχών της μεταξύ των οποίων και ο Δημήτρης Κουφοντίνας. Ο καρνάβαλος πάντως ασχολείται περισσότερο με τοπικές καταστάσεις⁽⁴³⁶⁾: «Στην πόλη της Μεσσήνης οι εκδηλώσεις κορυφώθηκαν την Καθαρά Δευτέρα και ολοκληρώθηκαν, όχι με το λόγο του Καρνάβαλου αυτή τη φορά αλλιά με το... "Γάμο αλιά παλαιά" που κράτησε τον κόσμο μέχρι αργά το απόγευμα στην πλατεία.

Το φετινό καρναβάλι της Μεσσήνης, αρκετά πλούσιο και με τη συμμετοχή αρκετών μικρών και μεγαλύτερων καρναβαλιστών ξεκίνησε με χορευτικό από μαζορέτες, ενώ ο Βασιλιάς Καρνάβαλος άνοιξε την παρέλαση των 13 αρμάτων και των πληρωμάτων τους.

Αρματα νέα με... αγνή θεματολογία τα περισσότερα βγαλμένα μέσα από τα παιδικά παραμύθια, όπως ο Καραγκιόζης, το κάστρο των νάνων και η μάνα. Αλλιά πάλι που ήρθαν από την Πάτρα, η ανακύκλωση, ο μαχαραγιάς και η βάρκα του Αθληαντίν, καθώς και ορισμένα ιδιωτικών πρωτοβουλιών όπως ο μάγκας με το τρίκυκλο και το λευκό κελί με πρω-

ταγωνιστή τον Κουφοντίνα. Βέβαια δε γινόταν να απουσιάζει και η πολιτική σάτιρα, με τον Κώστα Σημίτη και τον Κώστα Καραμανλή στη... Φάρμα των επωνύμων να δίνουν μάχη με τον... κορμό.

Οι δεκάδες καρναβαλιστές που έριχναν στον κόσμο κρουασάν, παστέλια, καραμέλες και ξηρούς καρπούς χορεύοντας ασταμάτητα, δεν άφησαν στην ψυχία τους ούτε τους επισήμους προσκεκλημένους του Δήμου Μεσσήνης, τους οποίους διαρκώς έβρισκαν τρόπους να προκαλούν και να τους κάνουν να γελούν με τα αθώα ή πονηρά καμώματά τους. Ούτε όμως ο δήμαρχος Μεσσήνης Χρίστος Χριστόπουλος γλίτωσε από τον ξέφρενο ρυθμό του καρναβαλιού. Οι απάχηδες, οργανοπαίχτες που αναβίωσαν ένα παλιό έθιμο τον ξεσήκωσαν, τον ανέβασαν στην εξέδρα και τον έκαναν να χορέψει μαζί τους.

Όσο για το λόγο του Βασιλιά Καρνάβαλου, φέτος δεν αναφέρθηκε ιδιαίτερα στους κυβερνώντες, τους λοιπούς πολιτικούς και τους αγρότες, αλλήλ χωρίς βωμολοχίες αναφέρθηκε σε ανθρώπους της κοινωνίας της Μεσσήνης, σε δημοτικούς συμβούλους και φυσικά στο δήμαρχο.

Μετά το λόγο, ο κόσμος είχε ένα ακόμα... λόγο να παραμείνει στην πλατεία, αφού ο "Γάμος αλιά παλαιά" με νύφη που περισσότερο θύμιζε... άντρα, το γαμπρό με το γαϊδούρι του και όλο το συμπεθεριό, τον παπά και τον κουμπάρο και τα σχετικά... προικοσύμφωνα καθώς και τις απαραίτητες μπομπονιέρες, ακολούθησε το γλέντι του γάμου με καλεσμένο όλο τον κόσμο. Χόρεψαν και δοκίμασαν τα σαρακοστιανά της ημέρας και θα έμεναν μέχρι αργά το βράδυ, όμως η βροχή το σκόλησε το γλέντι αργά το απόγευμα...».

ΤΟ 2004

Το 2004 οι προετοιμασίες ξεκινούν από ενωρίς⁽⁴³⁷⁾: «Ετοιμα είναι τα άρματα που θα συνοδεύσουν το Βασιλιά Καρνάβαλο στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης την Καθαρά Δευτέρα, έτοιμες είναι και οι στολές που θα μοιραστούν σε 600 περίπου καρναβαλιστές που θα παρελάσουν.

Όσο για το παιδικό καρναβάλι, θα ανοίξει ουσιαστικά τις καρναβαλικές εκδηλώσεις την ερχόμενη Κυριακή 15 του μήνα, στις 11 το πρωί. Οι προετοιμασίες πλησιάζουν στο τέλος τους και μικροί μαθητές δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων του Δήμου Μεσσήνης και άλλων όμορων δήμων, φορώντας στολές που θα μοιράσει ο δήμος, θα διασκεδάσουν με την ψυχή τους. Αλλήλωστε, για το σκοπό αυτό έχουν επιστρατευτεί... πραγματικοί Ινδιάνοι, όπως μας ενημέρωσε ο αρμόδιος αντιδήμαρχος Θανάσης Κανελλόπουλος. Ετσι, οι μικροί πρωταγωνιστές της ερχόμενης Κυριακής, μπορεί να μην έχουν άρματα να συνοδεύουν, θα δουν όμως τους Ινδιάνους να τραγουδάνε και να χορεύουν.

Ο κ. Κανελλόπουλος υπογράμμισε δε ότι για την πραγματοποίηση του 2ου παιδικού καρναβαλιού αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα η συμμετοχή του Συλλόγου Γυναικών Μεσσήνης και Περιχώρων, αλλήλ και μεμονωμένων εκπαιδευτικών. Πάντως, πιστεύει ότι το παιδικό καρναβάλι καθιερώνεται και πως διασκεδάζοντας μέσα από αυτό, οι μικροί θα αγαπήσουν όλες τις διοργανώσεις που για την περιοχή αποτελούν πια παράδοση. Ετσι, μεγαλώνοντας

τα παιδιά, ευεθλιστεί ότι η ενεργός συμμετοχή τους θα έχει να δώσει πολλή στις εκδηλώσεις του δήμου.

Να θυμίσουμε ότι όλες οι καρναβαλικές εκδηλώσεις διοργανώνονται από το Πνευματικό Κέντρο Μεσσήνης, ενώ το πρόγραμμα συνεχίζεται την ερχόμενη εβδομάδα με πάρτι μασκέ από το Γυμναστικό Σύλλογο, τους Φίλους της Μεσσήνης και το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης και Περιχώρων, την Τετάρτη 18 του μήνα στις 9 το βράδυ. Το Σάββατο 21 του μήνα θα ξεκινήσει στις 9 το πρωί το "Παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού", ενώ στις 9 το βράδυ θα πραγματοποιηθεί ο αποκριάτικος χορός της Δημοτικής Φιλαρμονικής. Την Κυριακή 22/2 στις 11 το πρωί θα ξεκινήσει η τελική φάση του "Κρυμμένου θησαυρού" για να ακολουθήσουν στις 8 το βράδυ οι "Διονυσιακές φωτιές" σε 8 γειτονίες της πόλης και σε αρκετά δημοτικά διαμερίσματα.

Όσο για την Καθαρά Δευτέρα, η ομιλία του Βασιλιά Καρνάβαλου φέτος θα ξεκινήσει στις 11 το πρωί και επιφυλάσσει εκπλήξεις για όλους. Στις 11.20 θα εμφανιστούν οι τσοηιάδες στην πλατεία για να παραλάβουν το Βασιλιά Καρνάβαλο και να τον μεταφέρουν στην κρεμάλα όπου θα τον κρεμάσουν στις 11.45, για να ακολουθήσει λίγα λεπτά αργότερα η αναπαράσταση της δίκης της γριάς Συκούς στον ίδιο χώρο.

Η κορύφωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων και φέτος θα ξεκινήσει στις 4 το απόγευμα της ίδιας μέρας με την εμφάνιση των μαζορετών, θα συνεχιστεί με την παρέλαση των αρμάτων και των καρναβαλιστών, για να κλείσει με το "Γάμο αιά παλαιά" με ανανεωμένα κείμενα και περισσότερη διασκέδαση για τον κόσμο που θα παρακολουθήσει το δρώμενο στην κεντρική πλατεία.

Κέλλη Δημητρούλια».

Η αρχή γίνεται με παιδικό καρναβάλι και... Ινδιάνους που συνοδεύουν τους μικρούς⁽⁴³⁸⁾: «Το 144ο Καρναβάλι της Μεσσήνης υπόσχεται και φέτος να χαρίσει πολλή χαμόγελα, άφθονο γέλιο και πολλή διασκέδαση σε μικρούς και μεγάλους, ντόπιους και ξένους.

Οι καρναβαλικές εκδηλώσεις που ξεκίνησαν την Τσικνοπέμπτη εντείνονται σήμερα στις 11 το πρωί με το παιδικό καρναβάλι, για να συνεχιστούν μέσα στην εβδομάδα και να κορυφωθούν με την καθιερωμένη παρέλαση της Καθαράς Δευτέρας, όπου θα συμμετάσχουν 14 άρματα και 600 καρναβαλιστές.

Ειδικότερα για το παιδικό καρναβάλι, που διοργανώνεται φέτος για δεύτερη φορά από το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Μεσσήνης σε συνεργασία με το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης και Περιχώρων, πολλοί μικροί μαθητές φορώντας στολές που έχει μοιράσει ο δήμος, θα διασκεδάσουν με την ψυχή τους. Για το σκοπό αυτό έχουν επιστρατευτεί και... πραγματικοί Ινδιάνοι, το συγκρότημα "INKAS", όπως μας ενημέρωσε ο αρμόδιος αντιδήμαρχος Θανάσης Κανελλόπουλος. Έτσι, οι μικροί πρωταγωνιστές της σημερινής ημέρας, μπορεί να μην έχουν άρματα να συνοδεύουν, θα δουν όμως τους Ινδιάνους να τραγουδάνε και να χορεύουν μαζί τους.

Συγκεκριμένα, οι φορείς που συμμετέχουν στο παιδικό καρναβάλι είναι οι εξής: Σύλλογος "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" (μικρές μαζορέτες), οι παιδικοί σταθμοί του Δήμου Μεσσήνης, το 16ο Νηπιαγωγείο Καλαμάτας, τα 1ο και 5ο Νηπιαγωγεία Μεσσήνης, η συντεχνία του Δημο-

τικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Χαρακοπιού, το Δημοτικό Σχολείο Κορώνης, το Δημοτικό Σχολείο Σπερχογείας και το φροντιστήριο ξένων γλωσσών Κατερίνας Πεζώνη, το φροντιστήριο ξένων γλωσσών Σταυρούλας Πεζώνη, η συντεχνία Δημοτικών Σχολείων Λευκοχώρας και Αβραμιού, η συντεχνία Δημοτικών Σχολείων Καρτερολίου και Σταυροπηγίου, το 1ο Δημοτικό Σχολείο Μεσσήνης, το φροντιστήριο ξένων γλωσσών Αγγουρά, το 3ο Δημοτικό Σχολείο Μεσσήνης, το Δημοτικό Σχολείο της Εύας και τα 2ο και 4ο Δημοτικά Σχολεία Μεσσήνης.

Να σημειωθεί ότι οι δηλώσεις συμμετοχών, στις οποίες συνέβαλαν ουσιαστικά κάποιοι εκπαιδευτικοί με προσωπική τους πρωτοβουλία, ξεπέρασαν κάθε προσδοκία του δήμου.

"Ο ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ"

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων μέσα στην εβδομάδα συνεχίζεται με πάρτι μασκέ από το Γυμναστικό Σύλλογο, τους "Φίλους της Μεσσήνης" και το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης και Περιχώρων, την Τετάρτη στις 9 το βράδυ. Πρόκειται για μια ακόμα εκδήλωση που δήμος αισιοδοξεί να καθιερωθεί. Ακόμα, το Σάββατο 21 του μήνα θα ξεκινήσει στις 9 το πρωί το παιχνίδι του "Κρυμμένου θησαυρού", ενώ στις 9 το βράδυ θα πραγματοποιηθεί ο αποκριτικός χορός της Δημοτικής Φιλαρμονικής. Την Κυριακή στις 11 το πρωί θα ξεκινήσει η τελική φάση του "Κρυμμένου θησαυρού" για να ακολουθήσουν στις 8 το βράδυ οι "Διονυσιακές φωτιές" σε 8 γειτονιές της πόλης και σε αρκετά δημοτικά διαμερίσματα.

Πιο συγκεκριμένα, φωτιές αναμένεται να ανάψουν σε πολλή χωριά αηλιά και στα κλασικά σημεία της πόλης, ανάμεσα στα οποία η "βρύση του Μέλια" στον Άγιο Δημήτρη, το "Λάι" στον Αγιάννη, τα στενά του Αγιάννη, τα Δικαστήρια, ο Συνοικισμός, το "Χαβούζι", τα Καρντασέικα και ο Νέος Κόσμος.

Σε όλες τις φωτιές ο κόσμος θα μπορεί να βρει άφθονο κρασί και γουρνοπούλα που θα έχει μοιράσει ο δήμος, καθώς και μουσική για χορό την οποία θα έχουν επιμεληθεί οι διοργανωτές της κάθε γειτονιάς.

ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

Όσο για την κορύφωση των εκδηλώσεων, την Καθαρά Δευτέρα, ο κ. Κανελλόπουλος μας είπε ότι επιχειρείται πάντα η διαφορετικότητα. Έτσι, φέτος επελέγη η ομιλία του Βασιλιά Καρνάβαλου να ανοίξει τις εκδηλώσεις αντί να τις κλείσει, και θα πραγματοποιηθεί στις 11 το πρωί έχοντας εκπλήξεις για όλους. Στις 11.20 θα εμφανιστούν οι τσοηιάδες στην πλατεία για να παραλάβουν το Βασιλιά Καρνάβαλο και να τον μεταφέρουν στην κρεμάλα για να τον κρεμάσουν στις 11.45, ώστε να ακολουθήσει λίγα λεπτά αργότερα η αναπαράσταση της δίκης της γριάς Συκούς στον ίδιο χώρο.

Η καθιερωμένη κορύφωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων και φέτος θα ξεκινήσει στις 4 το απόγευμα με την εμφάνιση των μαζορετών, θα συνεχιστεί με την παρέλαση των αρμάτων και των 600 καρναβαλιστών, για να κλείσει με το "Γάμο αιά παλαιά" με ανανεωμένα κείμενα φέτος και περισσότερη διασκέδαση για τον κόσμο που θα παρακολουθήσει το δρώμενο στην κεντρική πλατεία.

Όπως μάθαμε από τον Τάκη Γεωργίου, που είναι υπεύθυνος για τις εργασίες που γίνονται στα άρματα και γενικότερα στην προετοιμασία του καρναβαλιού, τα 12 άρματα έχουν κατασκευαστεί για το δήμο, από τους τεχνίτες του που έχουν... πιάσει δουλειά απ' την αρχή του χρόνου, ενώ 2 ακόμα θα παρελάσουν με ιδιωτική πρωτοβουλία. Ειδικότερα, όλα τα άρματα που θα παρελάσουν θα συμβολίζουν την Ολυμπιάδα και παράλληλα θα σατιρίζουν διάφορες καταστάσεις. Φυσικά η προεκλογική περίοδος έχει εξέχουσα θέση στα άρματα. Ακόμα και το Γιώργο Παπανδρέου πρόλαβαν να... κατασκευάσουν, ενώ τον Κώστα Καραμανλή θα τον έχουν να... ανεβοκατεβαίνει συντροφιά με το Δημήτρη Αβραμόπουλο. "Προεκλογικές ζυμώσεις" θα γίνουν σε 4 από τα 12 άρματα λοιπόν, ενώ θα παρελάσουν και 8 άρματα με κλασικά θέματα περιβάλλοντος και... καθημερινότητας. Όσο για το Βασιλιά, που θα αποτελέσει την κεφαλή της παρέλασης, αυτός αντί για κορώνα θα φορά κότινο και αντί για σκήπτρο θα κρατά μια δάδα, συμβολίζοντας επίσης τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Να σημειωθεί ότι για την οργάνωση και του φετινού καρναβαλιού έχει συσταθεί μια καρναβαλική επιτροπή που αποτελείται από πολίτες του Δήμου Μεσσήνης, οι οποίοι δίνουν τον καλύτερο εαυτό τους για την αρτιότερη διοργάνωση και, σύμφωνα με τον κ. Κανελλόπουλο, χωρίς αυτούς θα ήταν σχεδόν αδύνατη η πραγματοποίησή του.

Γενικότερα πάντως, ο αντιδήμαρχος Μεσσήνης θέλησε να παρατηρήσει ότι το καρναβάλι που πραγματοποιείται στην πόλη αποτελεί παράδοση και κάθε χρόνο επιχειρείται να γίνεται και καλύτερο. Έτσι και φέτος, έχοντας εντοπιστεί αδυναμίες και παραλείψεις, έγιναν πολλές προσπάθειες για καλύτερη οργάνωση και περισσότερη διασκέδαση του κόσμου. Τόνισε ακόμα το σημαντικό ρόλο που παίζει το καρναβάλι στη διαφήμιση της περιοχής, καθώς ιδίως την Κυριακή και την Καθαρά Δευτέρα επισκέπτονται το δήμο πολλοί κάτοικοι άλλων περιοχών της Μεσσήνης αλλά και όμορων νομών.

Κέλλη Δημητρούλια».

Το παιδικό καρναβάλι σημειώνει επιτυχία⁽⁴³⁹⁾: «Στους τρελούς ρυθμούς της Αποκριάς παρήλασαν και χόρεψαν, χθες, στη Μεσσήνη πολλά παιδιά από την περιοχή και διάφορα άλλα μέρη της Μεσσηνίας.

Ήταν τα παιδιά που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του Πνευματικού Κέντρου Μεσσήνης και συμμετείχαν στο καρναβάλι που οργανώθηκε στην κεντρική πλατεία της πόλης. Παιδιά, που μετείχαν σε γκρουπ και είτε είχαν ντυθεί ομοίομορφα είτε είχαν αφήσει ελεύθερη τη φαντασία τους μεταμφιεζόμενα με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο.

Την παρέλαση άνοιξε το παιδικό τμήμα των μαζορετών των "Φίλων της Μεσσήνης" και μετείχαν: Οι παιδικοί σταθμοί του Δήμου Μεσσήνης, με τα παιδάκια να φορούν μετάλλια στο στήθος, στεφάνι από κλαδί ελιάς στο κεφάλι με θέμα το Φοίβο και την Αθηνά, την Ολυμπιάδα "Αθήνα 2004".

Το 16ο Νηπιαγωγείο Καθαμάτας με διάφορες ξεχωριστές φορεσιές. Τα 1ο και 5ο Νηπιαγωγεία Μεσσήνης, με τα παιδάκια ντυμένα "Σούπερ αθλητές". Το φροντιστήριο Αγγλικών "Η Γνώση" με τα παιδιά μεταμφιεσμένα μάγισσες. Παιδιά από το Δημοτικό Σχολείο Σπερ-

Καρναβαθική παρέλση τα νεότερα χρόνια

χογείας ντυμένα πειρατές. Παιδιά από το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο Χαρακοπιού μαζί με το Δημοτικό Κορώνης, που χόρεψαν το "Γκούτσι φόρεμα" και έστειλαν το μήνυμα "Φόρεμα Γκούτσι και μυαλό κουκούτσι". Μαθητές από τα Δημοτικά Αβραμιού και Λευκοχώρας που παρουσίασαν το αποκριάτικο πάρτι. Παιδιά από τα Δημοτικά Καρτερολήιου και Σταυροπηγίου ντυμένα σκιάχτρα. Μαθητές από το 1ο Δημοτικό Μεσσήνης που με το ντύσιμό τους, παρουσίασαν την άνοιξη, ενώ δεν έλειψαν και άλλες ξεχωριστές φορεσιές. Το Κέντρο Ξένων Γλωσσών "Αγγουρά", με κορίτσια που φορούσαν τις παλιές μπλε σχολικές ποδιές και με άλλα αποκριάτικα θέματα. Παιδιά από το 3ο Δημοτικό Μεσσήνης, ντυμένα παλιάτσκι και ψαράδες. Μαθητές από το Δημοτικό Εύας, που παρουσίασαν τη φάρσα κέρρασμα και παιδιά από τα 2ο και 4ο Δημοτικά Σχολεία Μεσσήνης, με θέμα φρούτα και πουλιά.

Το καρναβάλι παρακολούθησε αρκετός κόσμος και μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, με επικεφαλής το δήμαρχο Χρίστο Χριστόπουλο. Το Πνευματικό Κέντρο Μεσσήνης (συνδιοργανωτής ήταν ο Σύλλογος Γυναίκων Μεσσήνης και Περιχώρων) απένειμε σε καθένα από τα σχολεία που μετείχε, μια πλάκέτα. Παρουσιαστές της εκδήλωσης ήταν ο Νίκος Ρούτσας και η Άννα Παναγιωτοπούλου».

Όλα είναι έτοιμα για το καρναβάλι⁽⁴⁴⁰⁾: «Σήμερα 11 π.μ. Το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού, στο αμφιθέατρο του Πάρκου (τελική φάση). 8 μ.μ. Διονυσιακές φωτιές στις συνοικίες της πόλης. Μεταμφιεσμένοι, κρασί, χορός, διασκέδαση και ολονύχτιο ξεφάντωμα.

Καθαρή Δευτέρα: 11 π.μ. Εκφώνηση σατιρικού λόγου από το Βασιλιά Καρνάβαλο. 11.20 π.μ. Εμφάνιση τσοηιάδων. 11.45 π.μ. Κρέμασμα καρνάβαλου στην πλατεία της Κρεμάλας. 12 μ. Αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στην πλατεία της Κρεμάλας, από το Σύλληγο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης". Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων θα σερβίρεται παραδοσιακή φασολάδα από το Σύλληγο Γυναικών. 4 μ.μ. Εναρξη καρναβαλικών εκδηλώσεων στην κεντρική πλατεία με την εμφάνιση μαζορετών, παρέλαση αρμάτων και μεταμφιεσμένων πεζοπόρων τμημάτων. "Γάμος αλιά παλιά" (Παλιόγαμος)».

Στο παιχνίδι του "Κρυμμένου θησαυρού παίρνουν μέρος 8 ομάδες⁽⁴⁴¹⁾: «Γέμισε χθες το πρωί το αμφιθέατρο του πάρκου της Μεσσήνης, από κόσμο, κυρίως από νεαρούς καρναβαλιστές που χωρισμένοι σε ομάδες, μετείχαν στην τελική φάση του παιχνιδιού του "κρυμμένου θησαυρού". Οι 8 ομάδες διαγωνίστηκαν στο χτένισμα, στο παιχνίδι με το πουλόβερ, στο χορό (τσα-τσα), στην παντομίμα και στο τυφλό βάδισμα.

Στο χτένισμα, τα παιδιά άφησαν τη φαντασία τους και τη δημιουργικότητά τους να δουλέψει και παρουσίασαν πρωτότυπους τρόπους, χρησιμοποιώντας σπρέι με διάφορα χρώματα, γιαούρτι και διάφορα φυτά. Οι "Μπέμπηδες" παρουσίασαν το χτένισμα "μπέμπα", τα "Ξαδελφάκια του τοίχου", την "καρναβαλική πανδαισία", οι "Τζουτζούκες", το "πράσινο δάσος", τα "Στρομφάκια", το "έριξε πάγο στις πατάτες της Μεσσήνης", οι "Αντε γεια", την "Μπίμπι μπο", οι "Μπόμπιρες", την "τούρτα με γιαούρτι", οι "Ενας Θεός ξέρει", την "όαση" και "Οι γάτες οι κοντοί με τις γραβάτες", το "μαύρο χάλι". Στο παιχνίδι με τα πουλόβερ ένα παιδί από κάθε ομάδα προσπάθησε να φορέσει όσο το δυνατόν περισσότερα (κάποιοι έφθασαν μέχρι 10) και να τα βγάλει όσο πιο γρήγορα γίνεται.

Το Σάββατο, πρώτη φάση του "κρυμμένου θησαυρού" (το παιχνίδι διοργανώνει το Ράδιο Μεσσήνη), οι ομάδες απάντησαν σε 30 ερωτήσεις και οι διαγωνιζόμενοι τους ζήτησαν να φέρουν την πιο μεγάλη τσιγαρίδα, το μεγαλύτερο σκιάχτρο, τη μεγαλύτερη κρέπα και τη μασέλα του παππού». Προεκλογικός ο λόγος του καρνάβαλου καθώς στις 7 Μαρτίου πρόκειται να γίνουν βουλευτικές εκλογές⁽⁴⁴²⁾: «Με κέφι, πειράγματα και ξεφάντωμα γιόρτασε και φέτος το καρναβάλι η πόλη της Μεσσήνης. Το πρωί της Καθαρής Δευτέρας άνοιξε με την ομιλία του Βασιλιά Καρνάβαλου, η οποία, λόγω προεκλογικής περιόδου, είχε πολιτικό σχολιασμό και καυστική σάτιρα. Όπως κάθε χρόνο, στην πλατεία της Κρεμάλας έγινε και αυτή τη φορά η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά. Από την κρεμάλα δεν ξέφυγε ούτε ο Δήμαρχος Μεσσήνης Χρίστος Χριστόπουλος.

Στις 4.00 το απόγευμα ξεκίνησε στην κεντρική πλατεία η φημισμένη παρέλαση του καρναβαλιού με τα σατιρικά άρματα και τα πεζοπόρα τμήματα των μεταμφιεσμένων. Η συμμετοχή του κόσμου στα γκρουπ ήταν μεγάλη, ενώ το κέφι και η ζωντάνια περίσσευαν. Ο Σύλληγος Γυναικών Μεσσήνης και Περιχώρων αναβίωσε και φέτος τον "Παλιόγαμο", ενώ ο αντιπρόεδρος του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Πέτρος Αλεξόπουλος ευχαρίστησε όλους όσοι πήραν μέρος στις εκδηλώσεις, οι οποίες, όπως υποσχέθηκε, του χρόνου θα είναι ακόμη καλύτερες».

Προεκλογικές ζυμώσεις αλλιά ο "Φούρνος" πέταγε λαγάνες και... φιλιά, ενώ από το καρναβάλι δεν... απουσίασαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας⁽⁴⁴³⁾: «Μουσική, τραγούδι και χορός, πανδαισία χρωμάτων και προκλητικό χιούμορ "συνόδευσαν" τις αποκριάτικες εκδηλώσεις της Καθαράς Δευτέρας στη Μεσσήνη.

Την Κυριακή το βράδυ, ο κόσμος περπάτησε στις διονυσιακές φωτιές που άναψαν στις συνοικίες της πόλης, ενώ δύο άρματα προκαλούσαν γέλιο, και μασκαρεμένοι κυκλοφορούσαν κατά παρέες στους δρόμους.

Την Καθαρά Δευτέρα το πρωί ο Βασιλιάς Καρνάβαλος εκφώνησε τον σατιρικό του λόγο και μετά κρεμάστηκε στην "Κρεμάλα". Ακολούθησε η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς-Συκούς, από τον Σύλληγο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης".

Η παρέλαση των αρμάτων και των μεταμφιεσμένων τμημάτων έγινε το απόγευμα στην κεντρική πλατεία της πόλης, όπου κορυφώθηκαν οι εκδηλώσεις με το "Γάμο αλιά παλαιά" που αναβίωσαν τα μέλη του Συλλόγου Γυναικών Μεσσήνης.

Κατά τη διάρκεια της παρέλασης, οι επισκέπτες είχαν την ευκαιρία να θαυμάσουν άρματα, όπως το "Φούρνο" από τον οποίο εκτοξεύονταν λαγάνες και μάκια, τον Καρνάβαλο με την Ολυμπιακή Φλόγα, τις "Προεκλογικές ζυμώσεις" και άρματα χωρίς... λόγια και σχόλια που απεικόνιζαν τον Κώστα Καραμανλή και τον Κώστα Σημίτη.

Με την ολοκλήρωση της παρέλασης ανακοινώθηκαν και οι νικτές του παιχνιδιού του "Κρυμμένου Θησαυρού" - που ήταν τα μέλη της ομάδας "Ένας Θεός ξέρει"».

Στην παρέλαση πήραν μέρος 14 άρματα και ο καρνάβαλος στόλισε για τα καλά τους τοπικούς παράγοντες⁽⁴⁴⁴⁾: «Κορυφώθηκαν προχθές το απόγευμα στη Μεσσήνη οι καρναβαλικές εκδηλώσεις με την αποκριάτικη παρέλαση στην κεντρική πλατεία της πόλης.

Η παρέλαση ξεκίνησε γύρω στις 4 το απόγευμα και την παρακολούθησε πλήθος κόσμου που είχε κατακλύσει από νωρίς την πλατεία και τους γύρω δρόμους. Τα 14 άρματα που είχαν ετοιμαστεί για την παρέλαση -τα θέματα των οποίων ήταν εμπνευσμένα από τις εκλογές και τους Ολυμπιακούς Αγώνες- περιστοιχίζονταν από 700 περίπου καρναβαλιστές, ενώ συμμετείχαν και γκρουπ καρναβαλιστών από άλλους δήμους του νομού.

Το καρναβάλι παρακολούθησαν δήμαρχοι, εκπρόσωποι φορέων αλλιά και υποψήφιοι βουλευτές. Μάλιστα με τους τελευταίους οι καρναβαλιστές πολλές φορές δε δίστασαν να παίξουν και να αστειευτούν.

Η παρέλαση ολοκληρώθηκε με το "γάμο αλιά παλαιά" από το Σύλληγο Γυναικών.

Οι εκδηλώσεις ξεκίνησαν στις 11 το πρωί με την εκφώνηση του σατιρικού λόγου του βασιλιά Καρνάβαλου στην κεντρική πλατεία της πόλης, ο οποίος καρνάβαλος καυτηρίασε τις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις, ενώ από το στόχαστρό του δεν ξέφυγαν ο δήμαρχος Χρίστος Χριστόπουλος και οι τοπικοί άρχοντες της Μεσσήνης, τους οποίους "στόλισε" κανονικά, όπως απαιτεί το έθιμο. Μετά την ομιλία του βασιλιά Καρνάβαλου εμφανίστηκαν τσολιάδες και ακολούθησε η αναπαράσταση του απαγχονισμού της γρια-Συκούς από τον Ιμπραήμ πασά, από το Σύλληγο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης". Στην κρεμάλα οδηγήθηκε και ο δήμαρχος τιμώντας το έθιμο της γρια-Συκούς».

ΤΟ 2005

Το 2005 οι εκδηλώσεις αρχίζουν πάλι με παιδικό καρναβάλι⁽⁴⁴⁵⁾: «Τα παιδιά της Μεσσήνης παρουσίασαν χθες το πρωί το δικό τους καρναβάλι, στην κεντρική πλατεία της πόλης. Ήταν μια γιορτή, ένα ξεφάντωμα για τους μικρούς καρναβαλιστές που έδωσαν το δικό τους ξεχωριστό χρώμα στο θεσμό. Στους ρυθμούς της Αποκριάς γιόρτασαν και παιδιά από την Καλαμάτα και την Κορώνη. Στην εκδήλωση μετείχαν παιδιά από τους Παιδικούς Σταθμούς, τα Νηπιαγωγεία και τα Δημοτικά Σχολεία της Μεσσήνης, από το 16ο Νηπιαγωγείο Καλαμάτας, το Δημοτικό της Κορώνης και το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης". Την παρέλαση άνοιξε άρμα με τον Μίκι Μάους, μαζί με ξυλοπόδαρους και ακολούθησαν τα γκρουπ των παιδιών που ήταν ντυμένα φρούτα, γατάκια, φαντάσματα, ταλίντα του Fame Story και διάφορες άλλες φορεσιές φτιαγμένες με μεράκι και φαντασία. Την παρέλαση έκλεισαν οι μαζορέτες από τους "Φίλους της Μεσσήνης". Το παιδικό καρναβάλι παρακολούθησαν ο δήμαρχος Χρίστος Χριστόπουλος, ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Νίκος Συκιώτης, αντιδήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, μέλη του Δ.Σ. του Πνευματικού Κέντρου και αρκετός κόσμος. Την παρουσίαση έκανε ο δημοτικός υπάλληλος Νίκος Ρούτσας».

Οι Νησιώτες μιλούν για το καρναβάλι τους⁽⁴⁴⁶⁾: «Με ανυπομονησία περιμένουν και φέτος το καρναβάλι στη Μεσσήνη μικροί και μεγάλοι, που το βλέπουν ως μια ευκαιρία για ξεφάντωμα και διασκέδαση. Ωστόσο, πολλοί επισημαίνουν πως καλό θα ήταν να συμμετέχει ακόμα περισσότερος κόσμος στις εκδηλώσεις, οι οποίες κατά τη γνώμη τους θα έπρεπε και αυτές να είναι περισσότερες, πλουσιότερες και πιο ευρηματικές, ώστε το καρναβάλι και γενικά η Αποκριά να αποτελεί για τη Μεσσήνη πόλο έλξης κόσμου από διάφορες περιοχές και εκτός Μεσσηνίας.

Όσο για τους αρκετά μεγαλύτερους σε ηλικία, αναπολούν τις εποχές που οι τσολιάδες και οι αμαλίες ετοιμάζονταν για το καρναβάλι 40 ημέρες πριν, ενώ όλες οι γειτονιές το γλένταγαν με κάθε τρόπο χορεύοντας σε ρυθμούς παραδοσιακού και όχι απαραίτητα... καρναβαλικούς. Μασκαράδες με ευρηματικές φορεσιές, κληρίνα και χοροί στις γειτονιές, αυθόρμητες εκδηλώσεις παρέας, πειράγματα και γέλια φαίνεται να λείπουν στο βαθμό που γίνονταν κάποτε. Πάντως, ο Παναγιώτης Ξενογιάννης μας είπε πως στην πόλη έχει ήδη αρχίσει να φαίνεται κίνηση καρναβαλιού, πράγμα που δείχνει κατά τη γνώμη του ότι και φέτος αρκετοί θα φτάσουν μέχρι τη Μεσσήνη για να διασκεδάσουν με τους καρναβαλιστές. Όσο για τις ημέρες αυτές, αποτελούν μια τονωτική ένεση και στην αγορά της πόλης, ενώ και το παιδικό καρναβάλι την περασμένη Κυριακή τράβηξε το ενδιαφέρον αρκετού κόσμου. Ωστόσο, θεωρεί ότι καλό θα ήταν να καθιερωθεί ένα τετραήμερο με πλούσιες εκδηλώσεις, από την Παρασκευή μέχρι την Καθαρή Δευτέρα για να υπάρχουν περισσότερες δυνατότητες διασκέδασης σε ντόπιους και ξένους.

Ο Νίκος Βιδάκης μας είπε πως αν και γενικά το καρναβάλι είναι καλό για όλο τον κόσμο και ειδικά για τους επαγγελματίες της πόλης, πιστεύει ότι χρειάζεται κάτι μεγαλύτερο, πιο εντυπωσιακό, που θα τραβάει το ενδιαφέρον περισσότερου κόσμου από διάφορες περιοχές. Όσο για φέτος, φοβάται ότι τα πράγματα θα πάνε χειρότερα από άλλες χρονιές αφού χρόνο

με το χρόνο θεωρεί ότι η διοργάνωση παραμένει στάσιμη και λείπει η ευρηματικότητα αλλιά και η συμπαράσταση από το δήμο προς τους πολίτες, καθώς και από τους πολίτες προς τις εκδηλώσεις. Ο Παναγιώτης Τσαμπούκος είναι από τους ανθρώπους που εδώ και 40 χρόνια συμμετείχαν ενεργά στις εκδηλώσεις. Ο ίδιος, με το κληρίνο του τα τελευταία 40 χρόνια συμμετείχε σε ορχήστρες στις γειτονιές που άναβαν φωτιές το βράδυ της Κυριακής. Φέτος όμως φοβάται ότι ούτε γλέντια ούτε χοροί θα διασκεδάσουν τον κόσμο στις φωτιές, αφού δεν έχει γίνει κάποια ιδιαίτερη κίνηση, απ' όσο ξέρει, από τη μεριά του δήμου. Ακόμα, θυμάται τις παλιές καλές εποχές του καρναβαλιού, που οι τσοιλιάδες και οι αμαλίες ετοιμάζονταν 40 μέρες πριν για να ετοιμαστούν για τη μεγάλη διασκέδαση, την αυθόρμητη, τη ζεστή, την παραδοσιακή. Κι έτσι, παραδοσιακό θα ήθελε να είναι ακόμα το καρναβάλι, που κατά τη γνώμη του χρόνο με το χρόνο γίνεται και πιο υποτονικό. Ο Γιώργος Σταθόπουλος δεν έχει βρεθεί ποτέ στο καρναβάλι της Μεσσήνης, αφού μικρός δεν είχε τη δυνατότητα από το χωριό του να φτάσει στη Μεσσήνη και εδώ και 40 χρόνια λείπει στην Αυστραλία. Έτσι, φέτος περιμένει πώς και πώς να βρεθεί στο καρναβάλι της Μεσσήνης, αφού στην Αυστραλία αφενός δε ζουν τίποτα ανάλογο, αφετέρου όλοι οι συμπατριώτες εκεί μιλούσαν για το καρναβάλι της Πάτρας και το καρναβάλι της Μεσσήνης. Ελπίζει λοιπόν αυτό που θα δει την Καθαρή Δευτέρα να αποζημιώσει την πολύχρονη υπομονή και αναμονή του, ενώ θυμάται πως μικρός στο χωριό του μασκαρευόνταν οι πιτσιρικάδες, γύρναγαν από πόρτα σε πόρτα, έπαιζαν φλογέρα και το γλεντούσαν. Ο Γιώργος Αντωνάκος θεωρεί ότι το καρναβάλι είναι καλό, όμως πιστεύει πως θα πρέπει να παρακινηθούν για να συμμετέχουν στις εκδηλώσεις της Αποκριάς ακόμα περισσότεροι δημότες και οι εκδηλώσεις να είναι πιο πολλές. Ο Νίκος Πηλιός περιμένει πώς και πώς το καρναβάλι της Καθαρής Δευτέρα για το... χαβαλή και τη διασκέδαση, όμως θα ήθελε να συμμετέχει πολύς κόσμος σε αρκετές εκδηλώσεις, γιατί διαπιστώνει πως τελικά δεν είναι πολλοί όσοι συμμετέχουν ενεργά και ακόμα λιγότερες είναι οι εκδηλώσεις που μπορούν να χαρίσουν διασκέδαση και αποκριάτικη ξεγνοιασιά στον κόσμο. Ο ίδιος πάντως θα μασκαρευτεί απλά, χωρίς κάτι συγκεκριμένο, για να βγει και στις φωτιές της Κυριακής και στο καρναβάλι. Η Ελένη Κροντήρη αν και πιστεύει ότι σε γενικές γραμμές είναι καλό, θα το ήθελε πιο πλούσιο, με περισσότερες εκδηλώσεις και πολύ περισσότερο κόσμο. Ο Παναγιώτης Οικονομόπουλος είναι γενικά ικανοποιημένος από τις εκδηλώσεις της Αποκριάς στην πόλη του και περιμένει το καρναβάλι όπως και οι περισσότεροι ντόπιοι. Θα προτιμούσε όμως οι εκδηλώσεις να ήταν περισσότερες και να ξεκινούσαν από Παρασκευή ή Σάββατο με τη συμμετοχή πολύ περισσότερου κόσμου, κυρίως μικρών ηλικιών».

Το παιχνίδι του "Κρυμμένου Θησαυρού" ξεκινά το Σάββατο⁽⁴⁴⁷⁾: «Συνεχίζονται σήμερα οι αποκριάτικες εκδηλώσεις στη Μεσσήνη, όπου ξεκινάει ένα τριήμερο με ποικιλία, χορό και διασκέδαση. Σήμερα στις 9 π.μ. ξεκινά το παιχνίδι του "Κρυμμένου Θησαυρού" που παρουσιάζει, διοργανώνει και συντονίζει το Ράδιο Μεσσήνη. Η έναρξη θα γίνει στο χώρο του σταθμού, ενώ ανά μισή ώρα θα δίδονται 5 νέες ερωτήσεις -κουίζ οι οποίες θα είναι ο οδηγός για τις συμμετέχουσες ομάδες.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας στις 5 μ.μ. ο Σύλλογος Γονέων του 3ου Δημοτικού Σχολείου

μας προσκαλεί στην αίθουσα "Κουζή" σε ένα παιδικό πάρτι γεμάτο χορό αλλιά και ταχυδακτυλουργικά κόλπα από τον Σαργκάν. Η νύχτα κλείνει με τον χορό της Δημοτικής Φιλαρμονικής, στην αίθουσα "Ρόδον", με έναρξη στις 9 μ.μ. ενώ ταυτόχρονα το Δημοτικό Διαμέρισμα Μάδενας και το Δρακονέρι του Δ.Δ. Αβραμιού θα συμμετέχουν με το δικό τους τρόπο, ανάβοντας τις δικές τους φωτιές.

Αύριο στις 11 το πρωί, συνεχίζει η δεύτερη φάση του "Κρυμμένου Θησαυρού" στο αμφιθέατρο του πάρκου αλλιά αυτή τη φορά με παντομίμα, παιχνίδια και δοκιμασίες για τα παιδιά, τους εφήβους και τους νέους της πόλης.

Το ίδιο βράδυ στις 8 θα ανάψουν οι παραδοσιακές φωτιές, οι οποίες για φέτος είναι επτά μέσα στην πόλη και οκτώ στα Δημοτικά Διαμερίσματα (Τρίοδος, Πιλαλίστρα, Σπιτάλη, Βελίκα, Μαυρομάτι, Καρτερόλι, Λυκότραφο, Πιπερίτσα). Η νύχτα φαίνεται να είναι μεγάλη καθώς στις 10 θα πέσουν πυροτεχνήματα για να ακολουθήσει στις 11 το πάρτι του Γυμναστικού Συλλόγου, στο Αναψυκτήριο του πάρκου. Φτάνοντας στην Καθαρά Δευτέρα το πρόγραμμα μας οδηγεί στο δημοτικό διαμέρισμα της Τριόδου, όπου στις 10.30 π.μ. Κούλουμα και πτήσεις τηλεκατευθυνόμενων αεροπλάνων από τη Μοντελιστική Ένωση Μεσσηνίας θα συνοδεύουν το πέταγμα των χαρταετών. Μας οδηγεί όμως και στην πλατεία της Μεσσήνης αφού στις 11 π.μ. ο Βασιλιάς Καρνάβαλος θα εκφωνήσει το σατιρικό λόγο, για να ακολουθήσει το κρέμασμά του στην πλατεία της Κρεμάλης, όπου θα τον έχουν συνοδεύσει οι τσοιλιάδες.

Στις 12 στο ίδιο σημείο (Κρεμάλη) ξεκινά η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς, από τον Ιμπραήμ πασά, μια αναπαράσταση που γίνεται από τους "Φίλους της Μεσσήνης" ενώ το Σωματείο των Φορτοεκφορτωτών έχει αναλάβει τα κεράσματα και ο Σύλλογος Γυναικών την παραδοσιακή φασηλιάδα, που θα προσφέρονται. Η κορύφωση των εκδηλώσεων θα γίνει στην κεντρική πλατεία στις 4 μ.μ. όπου την παρέλαση θα ανοίξουν οι μαζορέτες του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης", για να ακολουθήσει η παρέλαση των αρμάτων και των μεταμφιεσμένων τμημάτων. Και φυσικά το κλείσιμο με τον "Παλιόγαμο", τα κεράσματα και το γλέντι με την τοπική ορχήστρα».

Στο καρναβάλι κάνουν παρέλαση η επικαιρότητα και η σάτιρα⁽⁴⁴⁸⁾: «Θέματα της επικαιρότητας με ξεχωριστό τρόπο σατίρισε το καρναβάλι της Μεσσήνης, στην καθιερωμένη παρέλαση της Καθαrés Δευτέρας, που για μια ακόμα χρονιά συγκέντρωσε αρκετό κόσμο. Ήταν άρματα με τον πρωθυπουργό Κώστα Καραμανλή και το ΛΑΦΚΑ, με τους παπάδες και τον Τριανταφυλλόπουλο, με τη Χρυσοπηγή, με το Πειραματικό Καυλοτράχτερο (το EURO 2004) και το μεταλλαγμένο είδος Βουρκόλων, με τον Γκέλερ, το Μουρατίδη και το Χατζησεφάνου, τη Γιάννα Αγγελιοπούλου που τα θέλει όλα, το Ντατσούνι και την Πολιτιστική Ολυμπιάδα που συνεχίζεται "ακόμα και στη Μεσσήνη", και τον παραδοσιακό γάμο με τα προικιά της νύφης της Παρθένας, που δεν την είχε αγγίξει χέρι, δεν ήταν... χαλασμένη, και με το Μήτρο το γαμπρό, που τον πήγαν στις τσουτσούδες για να λύσει το σεξουαλικό του πρόβλημα. Την παρέλαση άνοιξαν οι μαζορέτες των "Φίλων της Μεσσήνης", διαφόρων ηλικιών. Επειτα, στα γκρουπ που έδωσαν το δικό τους ξεχωριστό χρώμα στο καρναβάλι μετείχαν, παιδιά από το 1ο και το 2ο Γυμνάσιο της πόλης (είχαν ντυθεί Ινδιάνοι, Καουμπόιδες, Ποπάυ και Ολιβ), μασκαρεμένοι "Φίλοι της Μεσσήνης" (ήταν ντυμένοι Αρχαίοι Έλληνες

και Ελληνίδες) και από το Σύλλογο Γυναικών (είχαν ντυθεί τσιγγάνες). Αρματα παρουσίασαν ο Εμπορικός Σύλλογος με παρότρυνση για στήριξη των καταστημάτων της πόλης και η ΔΕΥΑΜ που... πάει νερό ακόμα και στην έρημο με αγωγούς αμιάντου - ενώ ο Σύλλογος Αθιέων είχε ντύσει παιδιά της πόλης ναυτάκια. Την παρέλαση παρακολούθησαν ο υφυπουργός Εθνικής Αμυνας Γιάννης Λαμπρόπουλος, οι βουλευτές Δημήτρης Σαμπαζιώτης, Σοφία Καλαντζάκου, Δημήτρης Κουσελάς και Πέτρος Κατσιλιέρης, ο πρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου Σωτήρης Παναγιωτόπουλος, οι αντινομάρχες Παναγιώτης Νίκας και Δημήτρης Καφαντάρης, ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Καθαμάτας Παναγιώτης Αδαμόπουλος, σύσσωμη η δημοτική αρχή και το Δημοτικό Συμβούλιο Μεσσήνης, με επικεφαλής το δήμαρχο Χρήστο Χριστόπουλο και τον πρόεδρο του Σώματος Νίκο Συκιώτη, εκπρόσωποι αρχών και φορέων κ.ά».

ΤΟ 2006

Το πρόγραμμα του Νησιώτικου καρναβαλιού το 2006 παρουσιάζεται ενωρίς και γίνεται γνωστό ότι σε αυτό θα συμμετέχουν εκατοντάδες μικροί και μεγάλοι⁽⁴⁴⁹⁾: «Με πυρετώδεις ρυθμούς ετοιμάζονται τα άρματα για τις καρναβαλικές εκδηλώσεις του Δήμου Μεσσήνης.

Όπως είπε ο αντιδήμαρχος Κώστας Κουφόγιαννης, η προετοιμασία για το καρναβάλι έχει ξεκινήσει εδώ και τρεις μήνες. Στόχος του δήμου είναι, όπως λέει, να έρθει η νέα γενιά της Μεσσήνης κοντά στα έθιμα της Αποκριάς, ώστε οι εκδηλώσεις να έχουν τη διαχρονικότητα που τους αξίζει. Έτσι, φέτος, 800 παιδιά από όλα τα σχολεία της Μεσσήνης θα λάβουν μέρος στις προετοιμασίες και στις εκδηλώσεις, από την ηλικία του νηπιαγωγείου μέχρι του λυκείου. Τα άρματα που θα παρουσιαστούν θα είναι πάνω από δέκα. Άλλα θα έχουν θέματα που πλέον έχουν καθιερωθεί ως παραδοσιακά, όπως είναι ο "Μπεκρής", ο Βασιλιάς Καρνάβαλος, ο "Φούρνος" και η "Μεθυσμένη Πολιτεία" και άλλα θα έχουν θέματα που θα αφορούν την επικαιρότητα και φυσικά... θα είναι έκπληξη. Αρματα θα ετοιμαστούν και από ιδιώτες από τη Μεσσήνη, τη Μικρομάνη και το Τρίκορφο, ενώ άρμα θα παρουσιάσουν και τα Ανθεστήρια Καθαμάτας. Μεγάλος είναι και ο αριθμός των εθελοντών ενηλίκων που θα βοηθήσουν στη διεξαγωγή των εκδηλώσεων, αφού ανέρχεται στους 400. Έκπληξη θα αποτελούν και οι στολές των καρναβαλιστών που θα ακολουθούν τα άρματα, όπου σε ποσοστό 80% θα είναι καινούργιες και θα είναι εμπνευσμένες από θέματα της καθημερινότητάς μας. Για την ετοιμασία και την οργάνωση των εκδηλώσεων εκτός από το Δήμο Μεσσήνης εργάστηκαν και τα μέλη του Πνευματικού Κέντρου της πόλης, οι νηπιαγωγοί, οι δάσκαλοι και οι καθηγητές των σχολείων, καθώς και οι σύλλογοι "Φίλοι της Μεσσήνης", Γυναικών Μεσσήνης, Γυναικών Τρίκορφου και Πολιτιστικός Μικρομάνης τους οποίους ο κ. Κουφόγιαννης ευχαριστεί για την προσπάθεια και τη βοήθεια που κατέβαλαν. Ιδιαίτερος αναμένεται να είναι και φέτος ο λόγος του μπροστάρη Βασιλιά Καρνάβαλου, που για ακόμη μια φορά θα σατιρίζει τους πάντες και τα πάντα, χωρίς ενδοιασμούς. Όσο για την παρέλαση των αρμάτων, αυτή θα γίνει περιμετρικά της κεντρικής πλατείας και του πάρκου. Για τη διευκόλυνση των πολιτών, θα μοιραστούν πόρτα-πόρτα ειδικά σχεδιαγράμματα, για να γνωρίζει ο καθέ-

νας από ποιο σημείο μπορεί να παρακολουθήσει τις εκδηλώσεις. Αναλυτικά, το πρόγραμμα των εκδηλώσεων θα είναι ως εξής: Την Παρασκευή 3 Μαρτίου, στις 9 το βράδυ, θα γίνει πάρτι μασκέ στο κέντρο "Enzo", το οποίο διοργανώνει ο Γυμναστικός Σύλλογος Μεσσήνης, ο Σύλλογος Γυναικών Μεσσήνης και οι "Φίλοι της Μεσσήνης". Στις 8.30 το βράδυ θα γίνει αποκριάτικη εκδήλωση του Πολιτιστικού Συλλόγου Μάδενας, στην αίθουσα "Δημητρίου Κουζή". Στις 9 το βράδυ θα γίνει στην αίθουσα "Νεφέλη" αποκριάτικη εκδήλωση που διοργανώνει ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μαυροματίου-Παμίσου "Το Γλυκορίζι". Το Σάββατο 4 Μαρτίου, στις 9 το πρωί, θα γίνει η πρώτη φάση του παιχνιδιού του "Κρυμμένου Θησαυρού", που οργανώνει το Ράδιο Μεσσήνη. Στις 5 το απόγευμα θα γίνει παιδικό πάρτι στην αίθουσα "Ρόδον - Δ. Χαραλαμπόπουλου" του 3ου Δημοτικού Σχολείου Μεσσήνης, που διοργανώνει ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου. Στις 8.30 το βράδυ θα ανάψουν οι παραδοσιακές φωτιές στα δημοτικά διαμερίσματα Αβραμιού, Δρακονερίου, Ανάληψης, Βελίκας, Καρτερολίου, Λευκοώρας, Μάδενας, Νεοχωρίου και Πιπερίτσας. Στις 9 το βράδυ θα γίνει αποκριάτικος χορός της Δημοτικής Φιλαρμονικής στην αίθουσα "Νεφέλη". Την Κυριακή 5 Μαρτίου στις 11 το πρωί θα γίνει η τελική φάση του "Κρυμμένου Θησαυρού" στο αμφιθέατρο Πάρκου, υπό την οργάνωση του Ράδιο Μεσσήνη. Στις 9 το βράδυ θα ανάψουν και πάλι οι παραδοσιακές φωτιές στις γειτονιές της Μεσσήνης, αλλά και στα Δημοτικά Διαμερίσματα Λυκότραφου, Μαυροματίου, Σπιταλίου και Τριόδου, τις οποίες θα πλαισιώνουν μεταμφιεσμένοι, τραγούδι και χοροί. Στις 10.30 το βράδυ θα γίνει το μεγάλο αποκριάτικο πάρτι στην αίθουσα "Ρόδον - Δ. Χαραλαμπόπουλου" που διοργανώνουν οι Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων του 2ου και του 4ου Δημοτικού Σχολείου Μεσσήνης. Την Καθαρή Δευτέρα στο Δημοτικό Διαμέρισμα Τριόδου παιδιά και μεγάλοι θα πετάξουν τους χαρταετούς τους και θα γιορτάσουν τα Κούλουμα. Παράλληλα, θα γίνει παρουσίαση πτήσεων τηλεκατευθυνόμενων αεροπλάνων από τη Μοντελιστική Ένωση Μεσσηνίας, την οποία διοργανώνει ο Πολιτιστικός Σύλλογος των Απανταχού Ευρισκομένων Τριοδιτών. Στις 11 το πρωί στο χώρο της "Κρεμάλας" θα γίνει εκφώνηση του σατιρικού λόγου από το Βασιλιά Καρνάβαλο και θα παρουσιαστούν τσοιλιάδες, ενώ θα γίνει και αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά. Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων θα προσφέρονται κεράσματα από το Σωματείο Φορτοεκφορτωτών και φασολάδα από το Σύλλογο Γυναικών. Τέλος, στις 3.30 το μεσημέρι θα γίνει η κορύφωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων στην κεντρική πλατεία, με την παρέλαση των αρμάτων, των μεταμφιεσμένων τμημάτων, καθώς και των μαζορετών του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης".

Γιούλα Σαρδέλη».

Το πρόγραμμα επαναλαμβάνεται αρκετές φορές στις τοπικές εφημερίδες και οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία για μια ακόμη χρονιά⁽⁴⁵⁰⁾: «Τα γιορτινά της φόρεσε προχθές η Μεσσήνη και όλοι οι κάτοικοί της συμμετείχαν στις καρναβαλικές εκδηλώσεις που με μεράκι είχε οργανώσει ο δήμος. Το πρωί πραγματοποιήθηκε το πέταγμα του χαρταετού στην Τρίοδο και γιορτάστηκαν τα Κούλουμα, ενώ παράλληλα γινόταν επίδειξη πτήσεων τηλεκατευθυνόμενων αεροπλάνων από τη Μοντελιστική Ένωση Μεσσηνίας. Τη διοργάνωση της εκδήλωσης

Καρναβαλική παρέλαση
τα νεότερα χρόνια

είχε ο Πολιτιστικός Σύλλογος των Απανταχού Ευρισκομένων Τριοδιτών.

Λίγο αργότερα, στην κρεμάλα εκφωνήθηκε ο σατιρικός λόγος του Βασιλιά Καρνάβαλου, ο οποίος για άλλη μια φορά... τσάκισε κόκαλα. Από την καυστική του γλώσσα δεν γλύτωσαν ο δήμαρχος, οι καταστηματάρχες της Μεσσήνης, αλλά και ο απλός κόσμος της πόλης. Ολοι έδειξαν κατανόηση και κανείς δεν έδειξε να ενοχλείται, όμως για τα λόγια του αυτά... οδηγήθηκε στην πυρά λίγο αργότερα, στην κρεμάλα.

Για άλλη μια χρονιά οι πολίτες της Μεσσήνης -και όχι μόνο, αφού πολλοί ήταν οι επισκέπτες από άλλες περιοχές- παρακολούθησαν την αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά. Καθ' όλη τη διάρκεια της αναπαράστασης του εθίμου μοιράζονταν κεράσματα από το Σύλλογο των Φορτοεκφορτωτών και παραδοσιακή φασολάδα που είχε ετοιμάσει ο Σύλλογος Γυναικών.

Αργά το μεσημέρι ξεκίνησε η παρέλαση των αρμάτων και των μασκαράδων, οι οποίοι με τις φωνές και τα τραγούδια τους ξεσήκωναν τους παρευρισκόμενους να συμμετέχουν στο χορό τους. Κάποια από τα άρματα και τις ομάδες που παρέλασαν στους κεντρικούς δρόμους

της Μεσσήνης ήταν το "Αλ Τσαντίρι Νιουζ", τα "Στρουμφάκια", τα "Κινεζάκια και οι γκέι-σες", τα Ανθεστήρια Μεσσηνίας, ο "Χάρι Πότερ και οι μάγισσες", η "Γρίπη των πουληρικών", το "Λούφα και παραλληλαγή", ο "Πασάς με το χαρέμι του", τα "Ναυτάκια", οι "Ινδιάνοι", το "Καφέ Σαντάν" και τα "Σώματα Ασφαλείας".

Μεταξύ άλλων την παρέλαση παρακολούθησαν ο βουλευτής της ΝΔ Δημήτρης Σαμπαζιώτης, οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ Δημήτρης Κουσελάς και Πέτρος Κατσιλιέρης, ο αντινομάρχης Παναγιώτης Νίκας, ο πρόεδρος της Αναπτυξιακής Μεσσηνίας Στάθης Αναστασόπουλος, ο δήμαρχος Μεσσήνης Χρίστος Χριστόπουλος, ο αντιδήμαρχος Μεσσηνίας Κώστας Κουφόγιαννης και δημοτικοί σύμβουλοι.

Ιδιαίτερη χαρά έδωσαν στα παιδιά που παρακολουθούσαν την παρέλαση τα παστέλια που πετούσαν οι καρναβαλιστές πάνω από τα κεφάλια τους και εκείνα προσπαθούσαν να τα πιάσουν, επιστρατεύοντας και τους γονείς τους στις προσπάθειες. Γενικότερα, η παρουσία των μικρών και των νέων παιδιών ήταν καθοριστική για το καρναβάλι, αφού -παρά τη βροχή που ταλαιπωρούσε τους θεατές- εκείνα ακούραστα χόρευαν και μετέδιδαν το κέφι στους μεγαλύτερους. Με την παρουσία τους λοιπόν έκλεισαν και το ραντεβού όχι μόνο για του χρόνου αλλά και για τις επόμενες χρονιές, αφού όπως φάνηκε το καρναβάλι της πόλης τους έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι στις συνειδήσεις τους».

Κατά το ρεπορτάζ, ο καρναβάλιος κρατούσε το σήμα της... "Βρόνταφον"⁽⁴⁵¹⁾: «Με το Βασιλιά Καρνάβαλο να κρατά το σήμα της... "Βρόνταφον" άνοιξε το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας η αποκριάτικη παρέλαση, με την οποία κορυφώθηκαν οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στη Μεσσήνη για 146η χρονιά. Ακολουθούσαν το άρμα του Μίκυ Μάους, των "Ανθεστηρίων Μεσσηνίας" και του Μπεκρή, τα οποία συνοδεύονταν από πεζοπόρα τμήματα μεταμφιεσμένων. Το πιο κεφάτο, όμως, ήταν το "τσιγγάνικο" φορτηγό, με τις "τσιγγάνες" να χορεύουν τσιφτετέλι χτυπώντας τα ντέφια τους».

Το 2007

Τον Οκτώβριο του 2006 γίνονται δημοτικές εκλογές που τις κερδίζει ο Κώστας Σπυρόπουλος συγκεντρώνοντας ποσοστό 44,79% έναντι 36,87% που πήρε ο Χρίστος Χριστόπουλος (με την εφαρμογή του 40% ως ορίου εκλογής για τον πρώτο συνδυασμό).

Το πρόγραμμα παρουσιάζεται από το δήμαρχο και τον αρμόδιο αντιδήμαρχο⁽⁴⁵²⁾: «Το πρόγραμμα των καρναβαλικών εκδηλώσεων της Μεσσήνης παρουσιάστηκε χθες το μεσημέρι στο Δημαρχείο από το δήμαρχο Κώστα Σπυρόπουλο και τον υπεύθυνο αντιδήμαρχο επί των πολιτιστικών θεμάτων Ηρακλή Τσίκινη.

Όπως τόνισε ο δήμαρχος Μεσσηνίας, φέτος κλείνουν 147 χρόνια από τότε που ο δήμος διοργανώνει το καρναβάλι και υπενθύμισε πως οι εκδηλώσεις ξεκινούν αύριο Τσικνοπέμπτη. Ο δήμαρχος πρόσθεσε πως φέτος σκοπός είναι το καρναβάλι της Μεσσηνίας να αποκτήσει την αναγνώριση που του αξίζει, ώστε να το παρακολουθήσουν από κοντά ακόμη περισσότεροι επισκέπτες. Με τη σειρά του, ο Ηρακλής Τσίκινης υπογράμμισε πως στόχος της δημοτικής αρχής είναι η περαιτέρω αναβάθμιση του καρναβαλιού, αλλά και το

"άνοιγμά" του στο πανελλήνιο. "Το καρναβάλι θα συνδυάσει αρμονικά τα χαρακτηριστικά του μοντέρνου και του παραδοσιακού καρναβαλιού. Ήδη υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από επισκέπτες από διάφορα μέρη της Ελλάδας, και ενδεχομένως να υπάρξει σύνδεση και παρουσίαση της τελικής παρέλασης από κρατικό κανάλι", είπε μεταξύ άλλων ο κ. Τσίκινς.

Οι καρναβαλικές εκδηλώσεις ξεκινούν από αύριο Τσικνοπέμπτη, με την παρέλαση του άρματος του Μπεκρή, το οποίο από τη 1 το μεσημέρι θα ετοιμάζεται στο χώρο των αποθηκών που βρίσκονται στη λεωφόρο Πύλου. Το βράδυ, θα γίνει ο αποκριάτικος χορός της Ένωσης Γονέων και Κηδεμόνων του Δήμου Μεσσήνης, στην αίθουσα "Ρόδον". Το επόμενο προγραμματισμένο μασκέ πάρτι είναι αυτό που θα γίνει την Παρασκευή στις 9.30 το βράδυ, από το 2ο Λύκειο Μεσσήνης και το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου στο καφέ "Le Roi". Ακολουθεί ο αποκριάτικος χορός του Εμπορικού Συλλόγου Μεσσήνης στην αίθουσα "Ρόδον", που θα γίνει το Σάββατο στις 9 το βράδυ.

Την Κυριακή 11 Φεβρουαρίου, ξεκινά το παιδικό καρναβάλι στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης, στις 12 το μεσημέρι. Δεκαέξι πεζοπόρα τμήματα με παιδιά από νηπιαγωγεία, δημοτικά και παιδικούς σταθμούς της Μεσσήνης και των τοπικών διαμερισμάτων, θα ακολουθούν τα δύο άρματα (ο Μίκυ και οι Κύκνοι), μαζί με μεταμφιεσμένους, μαζορέτες, κλόουν και εκπλήξεις. Στο παιδικό καρναβάλι συμμετέχουν 600 παιδιά. Μία εβδομάδα μετά, το Σάββατο 17 Φεβρουαρίου θα πραγματοποιηθεί η πρώτη φάση του παιχνιδιού του "Κρυμμένου Θησαυρού" σε περιοχές της Μεσσήνης, που διοργανώνεται από το Ράδιο Μεσσήνη. Το απόγευμα στις 5.30 θα γίνει το παιδικό πάρτι του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του 3ου Δημοτικού Σχολείου Μεσσήνης, στην αίθουσα "Ρόδον", ενώ το βράδυ στις 9 θα ανάψουν οι φωτιές στα χωριά Ανάληψη, Βελίκα, Δρακονέρι, Λευκοχώρα, Λυκότραφο, Μάδενα, Μοσχοχώρι, Νεοχώρι, Πιλαλήστρα. Τέλος στις 9.30 το βράδυ της ίδιας ημέρας έχει προγραμματιστεί και ο αποκριάτικος χορός της Φιλαρμονικής στην αίθουσα "Κουζή". Το πρωί της επόμενης μέρας, Κυριακής 18 Φεβρουαρίου, στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης στις 10, θα λειτουργεί εργαστήριο χαρταετού, το οποίο διοργανώνουν το 1ο Δημοτικό Σχολείο Μεσσήνης, ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του Σχολείου και το ΚΕΠΕΨΟ. Στις 11 θα πραγματοποιηθεί η τελική φάση του παιχνιδιού του "Κρυμμένου Θησαυρού" και στις 9 το βράδυ θα ανάψουν οι φωτιές σε Μαυρομάτι, Πιπερίτσα, Σπιτάλι και Τρίοδο. Την ίδια ώρα, φωτιές θα ανάψουν και σε γειτονίες της Μεσσήνης, ενώ για πρώτη φορά θα ανάψει και η φωτιά του Πνευματικού Κέντρου, στην κεντρική πλατεία της πόλης. Στο σημείο αυτό θα εκφωνήσει το λόγο του ο Βασιλιάς Καρνάβαλος. Στις 10 το βράδυ ο ουρανός θα φωτιστεί από πυροτεχνήματα. Η κορύφωση του καρναβαλιού θα γίνει την Καθαρά Δευτέρα: Στις 10 το πρωί θα εορταστούν τα Κούλουμα και θα γίνει το πέταγμα των χαρταετών στην Τρίοδο, από τον Πολιτιστικό Σύλλογο των Απανταχού Τριοδιτών. Στις 11 το πρωί θα γίνει η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, από το Σύλλογο "Φίλοι της Μεσσήνης". Τέλος, στις 3 το μεσημέρι, θα ξεκινήσει η παρέλαση των αρμάτων στην Κεντρική Πλατεία.

Ο κ. Τσίκινς στο τέλος της συνέντευξης δεν παρέλειψε να ευχαριστήσει τους επιχειρηματίες της Μεσσήνης και του νομού γενικότερα, που βοηθούν στις ετοιμασίες του καρναβα-

λιού. Ανέφερε δε ότι τα υπουργεία Τουρισμού και Πολιτισμού βοήθησαν οικονομικά το καρναβάλι (από τον ΟΠΑΠ δόθηκαν 20.000 ευρώ).

Γιούλια Σαρδέλη».

Των εκδηλώσεων προηγείται το παιδικό καρναβάλι⁽⁴⁵³⁾: «Με την ψυχή τους διασκέδασαν οι λιλιπούτειοι καρναβαλιστές που συμμετείχαν στο παιδικό καρναβάλι της Μεσσήνης, το οποίο έγινε χθες το μεσημέρι στο Κλειστό Γυμναστήριο της πόλης. Παρά το ότι το καρναβάλι ήταν προγραμματισμένο να γίνει στην πλατεία και να συνοδευτεί από δύο άρματα, ο καιρός... χάλασε τα σχέδια. Καθόλου όμως δεν μειώθηκε το κέφι μικρών και μεγάλων, και όλοι έμειναν κατενθουσιασμένοι από τη διοργάνωση. Έτσι, τα πεζοπόρα τμήματα έκαναν την "παρέλασή" τους μέσα στο γυμναστήριο, με την λάτιν μουσική να παίζει δυνατά, μαζί με μελωδίες και από... Eurovision! Ένα μπαλόνι που έγραφε "Καρναβάλι Μεσσήνης 2007" έπαιρνε όποιος έμπαινε στο χώρο, για να νιώσουν όλοι παιδιά! Τα παιδιά χόρευαν ασταμάτητα, "αγκαλιάζοντας" τους ζογκλέρ και τους ξυλοπόδαρους, που έδιναν μια πρωτότυπη νότα στη χαρούμενη παρέα. Αναλυτικά, τα πεζοπόρα τμήματα και οι μεταμφιέσεις τους, είχαν ως εξής: 1ο και 5ο Νηπιαγωγείο Μεσσήνης (Στρουμφάκια), Νηπιαγωγείο Αβραμιού (Μανιταράκια), Παιδικό Σταθμό Μεσσήνης (Αρλεκίνοι), Δημοτικό Σχολείο Βέργας (Μάγισσες και Χάρι Πότερ), Δημοτικό Σχολείο Κορώνης (Ινδιάνοι), Δημοτικό Σχολείο Καρτερολίου (Κινέζοι), 1ο Δημοτικό Μεσσήνης (Πειρατές), 2ο και 4ο Δημοτικό Μεσσήνης (Ναυτάκια), 3ο Δημοτικό Μεσσήνης (Χίπηδες). Στο καρναβάλι συμμετείχαν και παιδάκια από το Βρεφονηπιακό Σταθμό "Μικρούπολη" της Καλαμάτας, καθώς και οι μαζορέτες του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης"».

Το θέαμα συνδυάζεται με καρναβαλική σάτιρα της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας⁽⁴⁵⁴⁾: «Με πολύ κέφι κύλησε η Καθαρά Δευτέρα στη Μεσσήνη, αφού η μεγάλη καρναβαλική παρέλαση έκλεισε με τον ωραιότερο τρόπο και τις φετινές εκδηλώσεις. Μικροί και μεγάλοι, μασκαρεμένοι και μη, έγιναν μια μεγάλη καρναβαλική παρέα που έβηλε τα άρματα και χόρευε στους ρυθμούς των λάτιν τραγουδιών. Την μεγάλη παρέλαση άνοιξαν ο Γιάννης Χατζηγιαννόπουλος και η Εφη Καλαποθάκη από το Σύλλογο "Φίλοι της Μεσσήνης", που χόρεψαν λάτιν. Ακολούθησαν τρία τμήματα από μαζορέτες του ίδιου συλλόγου και σειρά είχε το άρμα του Βασιλιά Καρνάβαλου. Παρέλασαν έπειτα ο αγαπημένος των παιδιών "Μίκυ", οι "Κύκνοι", ο παραδοσιακός "Φούρνος του Χότζα", και ο "Μπεκρής". Ευφάνταστα ήταν και τα άρματα του "Αρλεκίνου", των "Φεγγαροβραδιών", της "Πειρατείας" και του "Ποσειδώνα". Όλα τα άρματα συνοδεύονταν από καρναβαλιστές πεζοπόρων τμημάτων. Την "Πειρατεία" συνόδευαν οι "Πειρατές της Μεσσηνιακής" και τον "Ποσειδώνα", ως βασιλιά της θάλασσας, τι άηλο; Τα ναυτάκια του!

Πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα δεν θα μπορούσαν να λείψουν από το καρναβάλι. Ο πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής εμφανίστηκε ως... τσοπάνης, όπου στη βάση του άρματος αναγραφόταν το σύνθημα: "Πρόεδρε, ο λαός δεν είναι πρόβατα!". Να σημειωθεί πως τον πρωθυπουργό συνόδευε πεζοπόρο τμήμα με... κοιληράδες αστυνομικούς! Λίγο μετά, το ιδιωτικό πανεπιστήμιο "Το χάρβαλο" καυτηρίαζε την τροποποίηση του άρθρου 16, ενώ το άρμα "Περήφανα γηρατεία", το συνταξιοδοτικό. Τρία άρματα είχαν φτιαχτεί από το Νεο-

χώρι, την Τρίοδο και το Σύλληγο Γυναικών Μεσσήνης. Ρέστα έδωσε το "Jet' aime" του Νεοχωρίου, στο οποίο υπήρχαν συνθήματα για την Αννίτα Πάνια και τον "Κάτμαν", ενώ το τραγούδι του "Ο εραστής του" ακουγόταν συχνά πυκνά. Από την Τρίοδο ήρθε το άρμα με τις... "Τρελές", ενώ οι γυναίκες της Μεσσήνης ετοίμασαν το "Καραβάκι της Μπούκας". Περισσότερο... συναισθηματικής φύσεως ήταν τα "Χτυποκάρδια στο Νησί", το "Μπαράκι" (με την αναγραφή, αλλά Sugartown, "Φέρτε γυναίκες στο Νησί", αλλά και ο φοβερός "Γάμος". Η νύφη και ο γαμπρός μάλιστα, αφού ερωτοτρόπησαν για λίγο, κατέβηκαν από το άρμα (η νύφη καθότι εύσωμη ήθελε μια μικρή βοήθεια από τον γαμπρό) και προς έκπληξιν όλων, πήλυσαν τους επίσημους για να τους μοιράσουν γλυκά και μπομπονιέρες!

Αλλά άρματα που παρέλασαν ήταν το "Ουράνιο Τόξο", το "Κοχύλι" και το "Κατρουλίδειο Μουσείο". Πεζοπόρα τμήματα που χόρεψαν ήταν επίσης τα "Κινεζάκια", τα "Μωρά", οι "Φανταρίνες" (με σχόλια περί... στρατού και απαλλογών) και οι χορευτές του Συλλόγου Φίλων Μεσσήνης. Μουσική έπαιξε ο dj Γιάννης Ξανάκης, την παρουσίαση έκανε ο Νίκος Ρούτσας, ενώ είχαν έρθει κλόουν και ξυλοπόδαροι από την Αθήνα. Το καρναβάλι παρακολούθησαν μεταξύ άλλων ο υφυπουργός Εθνικής Αμυνας Γιάννης Λαμπρόπουλος, οι βουλευτές Δημήτρης Σαμπαζιώτης, Δημήτρης Κουσελής και Πέτρος Κατσιλιέρης, ο νομάρχης Μεσσηνίας Δημήτρης Δράκος, οι αντινομάρχες Στάθης Αναστασόπουλος και Θανάσης Σαμέλης, ο πρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου Χρήστος Παναγιωτόπουλος, ο πρόεδρος της "Αναπτυξιακής" Χρήστος Ριζάς, ο δήμαρχος Μεσσήνης Κώστας Σπυρόπουλος, ο αστυνομικός διευθυντής Γιώργος Βασιλόπουλος, καθώς επίσης δημοτικοί και νομαρχιακοί σύμβουλοι.

Γιούλια Σαρδέλη».

Ανάλογο είναι και η περιγραφή στη "Σημαία"⁽⁴⁵⁵⁾: «Μικροί και μεγάλοι, νέοι και γέροι βρισκόνταν την Κυριακή το βράδυ αλλήλα και την Δευτέρα το μεσημέρι στη Μεσσήνη για να παρακολουθήσουν τις καρναβαλικές εκδηλώσεις που διοργάνωσε η "συμπρωτεύουσα" του Νομού. Πολύχρωμες φορεσιές, αστείες μάσκες, αυτοσχέδια κοστούμια, μπογιές, ρόπαλα και σφυρίχτρες πλημμύρισαν για άλλη μια χρονιά τους κεντρικούς δρόμους της πόλης βάζοντας στο γιορτινό κλίμα όλους τους επισκέπτες αλλήλα και τους ντόπιους! Το καρναβάλι της Μεσσήνης ξεκίνησε από τον δάσκαλο χορού Γιάννη Χατζηγιαννόπουλο και την συνάδελφό του Εφη Καλαποθάκη. Οι δύο χορευτές κήρυξαν την έναρξη χορεύοντας μπροστά στους επισήμους ένα τάγκο που άφησε όλους άφωνους. Την σκυτάλη πήραν τα τρία τμήματα από μαζορέτες του Συλλόγου, "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" που έκαναν μικρή επίδειξη χορευτικών. Στη συνέχεια, ο Βασιλιάς Καρνάβαλος έδωσε με την παρουσία του άλλη μορφή στο Καρναβάλι με κόρνες και σφυρίγματα, ενώ τα τμήματα που τον περιστοιχίζαν έκαναν τον κόσμο να γελά. Ακολούθησαν τα επόμενα 22 άρματα που συμμετείχαν - "Κύκνοι", "Φεγγαροβραδιές", "Ποσειδώνας", "Μίκι", "Αρλεκίνος", "Κοχύλι", "Πειρατεία", "Περήφανα Γηρατεία", "Κατρουλίδειο Μουσείο", ένα άρμα του Αβραμόπουλου με θέμα την υγεία, ένα άρμα για τον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή, το άρμα του Μπεκρή, το Μπαράκι, τα Χτυποκάρδια στη Μεσσήνη και το Ιδιωτικό Πανεπιστήμιο το Χάρβαρντ, αλλήλα και ο Φούρνος του Χόντζα με τη Νύφη και τον Γαμπρό στα οποία οι συμμετέχοντες κατέβηκαν

για να προσφέρουν λαγάνα από τον φούρνο αλλιά και γλυκά για τον γάμο. Στην εκδήλωση συμμετείχαν και τρία άρματα με ιδιωτική πρωτοβουλία από το Νιοχώρι, την Τρίοδο και τον Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης. Τα άρματα με τις ονομασίες Jet' aime, οι Τρελιές και το Καρβάκι της Μπούκας, αντίστοιχα είχαν θέματα την τηλεοπτική εκπομπή της Αννίτας Πάνια, ένα όχημα από νέους και νέες που είχαν ντυθεί γυναίκες αλλιά και τον Σύλλογο Γυναικών που είχε ντύσει όλα τα μέλη του ναυτάκια. Αξίζει να σημειωθεί πως η επιμέλεια του ήχου ανήκε στον Γιάννη Ξανάκη, ενώ στο μικρόφωνο βρισκόταν ο Νίκος Ρούτσος που σχολίαζε τα άρματα, τους χορευτές και τα θέματα. Μεταξύ άλλων διακρίναμε τον υφυπουργό Αμυνας Γιάννη Λαμπρόπουλο, τους βουλευτές Δημήτρη Σαμπαζιώτη, Δημήτρη Κουσελιά και Πέτρο Κατσιλιέρη, τον πολιτευτή της Ν.Δ. κ. Μπουλιούκο, τον τέως βουλευτή κ. Γιαννακόπουλο με την κόρη του Νάντια, το νομάρχη Δημήτρη Δράκο, τον δήμαρχο Μεσσήνης Κώστα Σπυρόπουλο, τον κ. Αναστασόπουλο, τον κ. Καφαντάρη, τον κ. Μπρεδήμα, τον Αστυνομικό Διευθυντή Μεσσηνίας Γιώργο Βασιλόπουλο, τον αντιδήμαρχο Μεσσήνης Ηρ. Τσίικινη υπεύθυνο της διοργάνωσης, τη νομαρχιακή σύμβουλο Αντωνία Μπούζα και τον δημοτικό σύμβουλο Μεσσήνης Νίκο Κωνσταντέλο.

Φωτιές της Μεσσήνης

Οι εκδηλώσεις κορυφώθηκαν την Καθαρά Δευτέρα με τις φωτιές που άναψαν τόσο στην πόλη της Μεσσήνης, αλλιά και σε κοντινά χωριά. Καρναβαλιστές και τμήματα που συμμετείχαν στην παρέλαση έκαναν βόλτες σε ολόκληρη την πόλη, ενώ στην κεντρική πλατεία, στον χώρο του πάρκινγκ, διαβάστηκε για πρώτη φορά ο λόγος του Καρνάβαλου, που φέτος ήταν αρκετά διαφορετικός. Στην πλατεία -και την Κυριακή- άναψαν οι παραδοσιακές φωτιές, ενώ μετά από πολλή πυροτεχνήματα η ορχήστρα κράτησε ντόπιους και μη στην κεντρική πλατεία μέχρι τις 5 τα ξημερώματα.

Νατάσα Σταματοπούλου».

ΤΟ 2008

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και το 2008 η προετοιμασία για τα άρματα ξεκινάει ενωρίς⁽⁴⁵⁶⁾: «Η πολιτική σάτιρα θα κυριαρχήσει και φέτος στο καρναβάλι της Μεσσήνης. Η "Ζαχοπουλάδα", η πρόταση Νίμιτς για την ονομασία της FYROM, με μια αντιπρόταση από τους καρναβαλιστές, η... χάλια υγεία του Αβραμόπουλου.

Δεν θα λείψουν και θέματα που αφορούν τα παιδιά και το περιβάλλον αλλιά και ο βασιλιάς καρνάβαλος με θέμα έκπληξη, πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου του Πνευματικού Κέντρου της πόλης. Το 5μελές συνεργείο του δήμου ετοιμάζει τους τελευταίους δύο μήνες τα 10 άρματα που θα παρελάσουν μαζί με τα γκρουπ των μαθητών στους δρόμους της Μεσσήνης. Η πρακτική που ακολουθούσε τα τελευταία χρόνια το συνεργείο, δηλαδή η μετατροπή των αρμάτων που φυλάγονταν στις παλιές αποθήκες του ΑΣΟ, συνεχίζεται και φέτος.

Ο Τάκης Γεωργίου, ο μετρ όπως τον αποκαλεί η ομάδα του, έχει και το γενικό πρόσταγμα των κατασκευών. Μαθήτευσε πριν 22 χρόνια κοντά στους αδελφούς Μακρή, γνωστή οικογένεια κατασκευαστών αρμάτων της Πάτρας, στο πλαίσιο ενός προγράμματος λαϊκής επι-

Καρναβαλική παρέλαση τα νεότερα χρόνια

μόρφωσης. Η αγάπη και η αφοσίωση των ανθρώπων που τον μύησαν στην τέχνη τον έκανε και αυτόν γνήσιο καρναβαλιστή. Το συνεργείο του τους τελευταίους δύο μήνες έχει σταματήσει κάθε δραστηριότητα που να αφορά το δήμο, έχει πάρει ο καθένας τους από ένα πινέλο και βάφουν τα άρματα. Η φροντίδα δεν σταματά στο βάψιμο. Γίνονται και άλλες μετατροπές ώστε να φαντάζει σαν να είναι φτιαγμένο από την αρχή. "Αλλιάζουμε ένα κεφάλι, κρατάμε το σώμα και αλλιάζουμε όλο το θέμα", εξηγεί. Η έμπνευση για τα θέματα έρχεται από την επικαιρότητα, αλλήλωσε το καρναβάλι της Μεσσήνης διακρίνεται για την πολιτική του σάτιρα. "Φέτος επειδή είναι στην επικαιρότητα το θέμα με το Ζαχόπουλο θα σας αποκαλύψω ότι θα βγάλουμε την "Ζαχοπουλιάδα" και τώρα που προέκυψε το Σκοπιανό και η κ. Ντόρα κάνει όλες τις ζυμώσεις την καρναβαλεύουμε και αυτήν. Αυτές τις μέρες φτιάχνουμε άρμα αφιερωμένο στις 5 ονομασίες του Νίμιτς. Δεν έχουμε καταλήξει στο τίτλο αλλιά μάλλον θα το ονομάσουμε "Σκό-ρ-πια Μακεδονία".

Καρναβάλι χωρίς βασιλιά καρνάβαλο δεν γίνεται. Το φετινό θέμα ο κ. Γεωργίου δεν το αποκάλυψε, αλλιά επειδή είναι η τελευταία χρονιά που εργάζεται σαν επικεφαλής των τεχνικών για το καρναβάλι μας προετοιμάζει για κάτι ξεχωριστό. Στο απυρόβλητο των καρνα-

βαλιστών δεν θα μείνει ούτε η υγεία στο νομό. Το άρμα, το οποίο θα είναι ανακατασκευή παλαιότερου, δεν έχει ακόμα τελειώσει αλλά μας αποκάλυψε ότι η κεντρική φιγούρα θα είναι ο Δημήτρης Αβραμόπουλος. "Θα έχουμε και θέματα για το περιβάλλον και παιδικά, ενώ ένα δύο άρματα θα προστεθούν από τα δημοτικά διαμερίσματα. Από την Πάτρα ή από άλλες πόλεις δεν θα έχουμε συμμετοχές, παρά μόνο από κάποιους ιδιώτες. Τώρα που ξέρουμε τον τρόπο δίνουμε εμείς σε άλλους δήμους, φέτος θα δώσουμε στη Γιάλοβα".

Ο Γιώργος Γεωργακάς είναι ένας από τους τεχνίτες του συνεργείου. Συμμετέχει στη συντήρηση και ανακατασκευή των αρμάτων τα τελευταία 5 χρόνια και το κίνητρό του είναι η αγάπη του για το καρναβάλι και την πόλη του. Υπάλληλος του δήμου ο ίδιος σταματά να ασχολείται δύο μήνες πριν το καρναβάλι με τα έργα οδοποιίας και πιάνει το πινέλο. "Πιάνουμε ένα πινέλο και αρχίζουμε να βάφουμε και άλλες εργασίες". "Παύουν οι άλλες εργασίες των Τεχνικών Υπηρεσιών, οδοποιίας για παράδειγμα που εγώ ασχολούμαι, για δύο μήνες προς βοήθεια του καρναβαλιού". Στενοχωρημένος δηλώνει για την απόφαση της αποχώρησης του Τάκη Γεωργίου από αρχιτεχνίτη. "Δεν θα μας εγκαταλείψει ο Τάκης, όλο και κάτι θα κάνει". Με εμπιστοσύνη στην εμπειρία και την αξιοσύνη του αρχιτεχνίτη του συμπληρώνει "Καρναβάλι χωρίς την υπογραφή του Τάκη στη Μεσσήνη δεν γίνεται".

Ο Μιχάλης Χούλιαρης, ο πιο ενθουσιώδης από όλους, λέει τα καλύτερα λόγια για τον κ. Τάκη, τον οποίο χαρακτηρίζει "ψυχή του καρναβαλιού". "Με μπροστάρη και αρχηγό τον κ. Τάκη, από τους λίγους που έχουν απομείνει στο είδος του στην επικράτεια, δίνουμε και την ψυχή μας. Έχουμε ζήλο, αγάπη για το καρναβάλι, κοιμόμαστε, ξυπνάμε και βλέπουμε άρματα μπροστά μας". Κίνητρό τους πέρα από την αγάπη για το καρναβάλι, η αγάπη τους για την πόλη τους και ανταμοιβή τους το κέφι του κόσμου. "Θέλουμε να προσφέρουμε στην πόλη μας και να διασκεδάσουμε τον κόσμο".

Το άρμα "Μεθυσμένη Πολιτεία", εμπνευσμένο από το γνωστό μπεκρή της Μεσσήνης, ο οποίος έχει πια πεθάνει, είναι έτοιμο να βγει στους δρόμους της πόλης την Τσικνοπέμπτη και να μοιράσει στους φίλους του σουβλάκια και άφθονο κρασί δωρεάν. Το άρμα θα ακολουθεί πεζοπόρο τμήμα θα αναλάβει να ξεσηκώνει τους κατοίκους στο πέρασμά του.

Νικολέττα Κολυβάρη».

Το ρεπορτάζ αναδεικνύει τις σχέσεις των Νησιωτών με το καρναβάλι τους⁽⁴⁵⁷⁾: «Αρχίζει από σήμερα το τριήμερο των αποκριάτικων εκδηλώσεων στη Μεσσήνη, με αποκορύφωμα την παρέλαση των αρμάτων και των πεζοπόρων τμημάτων την Καθαρά Δευτέρα. Και μπορεί η παρέλαση να προσελκύει το ενδιαφέρον των επισκεπτών που κατακλύζουν την πόλη κάθε χρόνο ενισχύοντας την τοπική οικονομία, ωστόσο το καρναβάλι της Μεσσήνης είναι μια σειρά ακόμα από δράματα που κρατάνε από τη διονυσιακή λατρεία. Αυτή είναι και η αγωνία των καρναβαλιστών, να αναδειχθεί και να διατηρηθεί η παραδοσιακή πλευρά του. Ο Νίκος Κωνσταντέλος, μέρες που είναι, πρώτα δηλώνει καρναβαλιστής και μετά δημοτικός σύμβουλος. Οι μνήμες του από το καρναβάλι της Μεσσήνης κρατάνε από τα 8 του χρόνια, όταν οι παππούδες του τον μύησαν στην καρναβαλική παράδοση. "Η παράδοση κρατάει χρόνια. Παιδί θυμάμαι τους μεγαλύτερους να μασκαρεύονται, να βάφονται με κάρβουνο στο πρόσωπο ή να μουντζουρώνονται με καμένο φελιό για να μην αναγνωρίζονται και να

γυρίζουν στις γειτονιές". Ξεχωριστή θέση στα καρναβαλικά δρώμενα κατέχουν οι διονυσιακές φωτιές. "Ο γιορτασμός της Αποκριάς ξεκίνησε με το έθιμο της πυρολατρίας, τις φωτιές που κρατάνε από την αρχαιότητα και συνεχίζουν μέχρι σήμερα". Με την ιδιότητα του δημοτικού συμβούλου αναφέρεται στις προσπάθειες του δήμου να διατηρήσει την παράδοση με την προσέλευση νέων παιδιών. "Εμείς σαν δήμος επιδιώξαμε την συμμετοχή των παιδιών που θα ζήσουν και θα μεταφέρουν στα δικά τους τα παιδιά την παράδοση του καρναβαλιού". Η διατήρηση της παράδοσης είναι το ένα μέρος, το άλλο είναι η ικανοποίηση των επισκεπτών που καταφτάνουν από όλη την Ελλάδα. "Είναι ένα σημαντικό γεγονός και για την τοπική οικονομία. Ερχονται επισκέπτες από όλη την Ελλάδα" αναφέρει ο κ. Κωνσταντέλος. Αυτό που ξεχωρίζει το καρναβάλι της Μεσσήνης από τα υπόλοιπα και ειδικά από αυτό της Πάτρας για τον κ. Κωνσταντέλο είναι το "ξεφάντωμα". "Στη Μεσσήνη οι επισκέπτες αισθάνονται και βιώνουν ακόμα καλύτερα το κλίμα του καρναβαλιού γιατί η συμμετοχή είναι ελεύθερη, δεν εμποδίζεται κανείς να ντυθεί και να λάβει μέρος".

"Υπάρχει ξεφάντωμα και κέφι", λέει ο Δημήτρης, παλιός καρναβαλιστής και νοσταλγός της παράδοσης. "Έχω χρόνια να πάρω μέρος σε πεζοπόρο τμήμα, προτιμώ τα παραδοσιακά, τα ρετρό κομμάτια. Το λάτιν που παίζουν τα τελευταία χρόνια είναι ξένα για μένα. Θέλω να βλέπω φουστανελάδες στην παρέλαση". Αθεράπευτα νοσταλγός του παρελθόντος προσθέτει: "Εύχομαι τα επόμενα χρόνια να γίνει στροφή στην παράδοση, να φύγουμε από αυτό το τυποποιημένο γιατί θα καταλήξουμε κακή απομίμηση του πατρινού καρναβαλιού". Χρώμα στο τρίήμερο δίνουν και οι παμπ της πόλης. "Οι παμπ, τα καφέ και τα μπαράκια δημιουργούν την καρναβαλική ατμόσφαιρα. Βλέπεις τους φίλους σου, διασκεδάζουν, κατεβαίνουν Νησιώτες από την Αθήνα, φοιτητές έρχονται σπίτι, υπάρχει κίνηση, ζωντάνια» λέει ο Δημήτρης και συνεχίζει: "Και πού να έβληπες αρχείο με φωτογραφίες από το '70, γίνονταν ασύλληπτα πράγματα. Ο χαρτοπόλεμος στρώμα κάτω, υπήρχε κέφι, αυθορμητισμός, είχε αρβάλα". Ο Κώστας είναι ο συνθέτης του τραγουδιού που ακούγεται κάθε χρόνο στο καρναβάλι της Μεσσήνης. Από το 1992, όταν έγινε μόνιμος κάτοικος της πόλης, συμμετέχει ενεργά στις καρναβαλικές εκδηλώσεις. Φέτος μάλιστα, θα είναι ο ένας από τους δύο παρουσιαστές στην παρέλαση, την Καθαρά Δευτέρα. "Δυστυχώς οι νέοι που συμμετέχουν κάθε χρόνο είναι όλο και λιγότεροι, προτιμούν το πατρικό καρναβάλι", λέει απογοητευμένος που οι ντόπιοι δεν δείχνουν "την αναμενόμενη κινητικότητα". "Το καρναβάλι δεν είναι μόνο την Καθαρά Δευτέρα", λέει ο Κώστας στη συνέχεια και καλεί τους επισκέπτες να συμμετάσχουν στα δρώμενα του τριημέρου. "Το Σάββατο γίνεται ο χορός της Φιλαρμονικής, το διήμερο Σάββατο και Κυριακή έχουμε το κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού και την Κυριακή το βράδυ τις διονυσιακές φωτιές. Ακόμα θα αναβιώσει ο "βλάχικος γάμος" και τη Δευτέρα θα έχουμε και γαϊτανάκι στην πλατεία".

"Αλλιάζει η πόλη", λέει για το καρναβάλι ο Γιώργος Μαστροκώστας. "Ο στολισμός και μόνο την κάνει πιο ανθρώπινη, πιο χαρούμενη, δημιουργεί τη διάθεση στον κόσμο να έρθει πιο κοντά'. Σημαντικό γι' αυτόν είναι το κομμάτι που αφορά στα παραδοσιακά δρώμενα. "Βλέπουν οι νέοι πώς γιορταζόταν παλιά το καρναβάλι και οι μεγαλύτεροι βρίσκουν την ευκαιρία να βγουν έξω να ξεσκασούν". Σε γενικές γραμμές ο κ. Μαστροκώστας βρίσκει

καλή τη διοργάνωση του καρναβαλιού θα ήθελε όμως "ο δήμος να έδινε το ερέθισμα να συμμετέχει περισσότερο ο κόσμος στην αναβίωση των παλαιότερων εθίμων". Αυτό που αντιπροσωπεύει το καρναβάλι για τον ίδιο είναι ότι "ξεφεύγεις από την καθημερινότητα, βλέπεις φίλους που κατεβαίνουν για το τριήμερο. Η πόλη ζωντανεύει και ενισχύει σημαντικά την οικονομία της περιοχής". Ο Αντώνης Γιαννόπουλος έχει αναλάβει την ταβέρνα του πατέρα του τα τελευταία χρόνια. Από παιδί όμως θυμάται τις μέρες του καρναβαλιού και μάλλον με νοσταλγία. "Παλιότερα ήταν πιο ωραία. Ο κόσμος ήταν πιο απλός, ανέμελος. Τώρα ούτε κέφι, ούτε ζωντάνια, όλα είναι πια τυποποιημένα ακόμα και η διασκέδαση. Για παράδειγμα την Τσικνοπέμπτη κόσμο είχαμε αλλά με το που πήγε 12 όλοι εξαφανίστηκαν. Ο κόσμος βγαίνει για να βγαίνει, δεν αφήνει πίσω τα προβλήματα. Τα κουβαλάει μαζί του". Ο θεσμός του καρναβαλιού έχει ιστορία για τη Μεσσήνη ωστόσο βλέπει ότι το ενδιαφέρον του κόσμου δεν είναι το ίδιο με παλιά. "Καλό είναι ο κόσμος να ξεκινήσει να ενδιαφέρεται για το θεσμό αυτό. Κάθε χρόνο οι ίδιοι άνθρωποι προσπαθούν".

Νικολέτα Κολυβάρη».

Οι εκδηλώσεις κορυφώνονται το τελευταίο διήμερο⁽⁴⁵⁸⁾: «Σήμερα 11 π.μ. Παιχνίδι Κρυμμένου Θησαυρού στο αμφιθέατρο του Πάρκου (τελική φάση). 5.30 μ.μ. Αποκριάτικο παιδικό πάρτι του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του 3ου Δημοτικού Σχολείου στην αίθουσα "Μεσσήνη" 9 μ.μ. Παραδοσιακές φωτιές στις γειτονιές της πόλης. Αύριο: 10 π.μ. Κούλουμα και πέταγμα χαρταετού στην Τρίοδο (αεροδρόμιο) με τον Πολιτιστικό Σύλλογο των Απανταχού Ευρισκομένων Τριοδιτών. 11 π.μ. Μετάβαση των τσοηιάδων στην πλατεία της Κρεμάλας στη Μεσσήνη. 11.30 π.μ. Αναπαράσταση της Δίκης και του Απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ Πασά, στην Κρεμάλα. Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων θα προσφέρονται κεράσματα από το Σωματείο Φορτοεκφορτωτών και παραδοσιακή φασολάδα από το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης. 3 μ.μ. Εναρξη των καρναβαλικών εκδηλώσεων στην κεντρική πλατεία, παρέλαση αρμάτων και μεταμφιεσμένων, εκφώνηση σατιρικού λόγου από τον βασιλιά Καρνάβαλο».

Οι εκδηλώσεις σημειώνουν επιτυχία αλλά οι περιγραφές είναι χωρίς λεπτομέρειες⁽⁴⁵⁹⁾: «Με την αναβίωση του εθίμου της γριάς Συκούς, όπου γίνεται η αναπαράσταση του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ, ενός εθίμου που κρατά από την εποχή της Τουρκοκρατίας, το γαϊτανάκι, την παρέλαση αρμάτων και το λόγο του Βασιλιά Καρνάβαλου, πραγματοποιήθηκαν, όπως κάθε χρόνο, οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στη Μεσσήνη. Το δε κέφι και ο κόσμος που μαζεύτηκε στη γειτονική μας πόλη βοήθησαν στο να διεξαχθεί μια ακόμη επιτυχημένη καρναβαλική εκδήλωση. Στο μεταξύ, το Πνευματικό Κέντρο Μεσσήνης ευχαριστεί τους χορηγούς, όλους όσοι ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά τους, στο κάλεσμα της Μεσσήνης, στο κάλεσμα της νησιώτικης παράδοσης, και έλαβαν μέρος στις φετινές αποκριάτικες εκδηλώσεις. Οι εκδηλώσεις αυτές, οι οποίες επί 148 ολόκληρα χρόνια γίνονται στη Μεσσήνη με μεγάλη επιτυχία, θα παραμείνουν οδηγός στην κούρσα του χρόνου, μιας ζωντανής παρουσίας, με αποκλειστικά δική της ταυτότητα, εκείνης που το καθιέρωσε και το έκανε την πρώτη και ξεχωριστή πολιτιστική εκδήλωση σ' ολόκληρη τη Μεσσηνία».

ΤΟ 2009

Οι πληροφορίες για το καρναβάλι του 2009 ξεκινούν με τις προετοιμασίες για τη διεξαγωγή του⁽⁴⁶⁰⁾: «Καταπληκτικά θα περάσουν όσοι βρεθούν στη μεγάλη παρέλαση για το Καρναβάλι της Μεσσήνης! Το πιστεύουμε αυτό, γιατί χθες το πρωί είδαμε από κοντά τις ετοιμασίες για τα άρματα και διαπιστώσαμε πως όλα τους είναι εμπνευσμένα, χιουμοριστικά και φυσικά... καυστικά, όπως αρμόζει στο πνεύμα των ημερών! Το καρναβάλι θα περάσει ποητικά μηνύματα και για το περιβάλλον, την πολιτική και την κοινωνία γενικότερα. Βρεθήκαμε για λίγο στο χώρο όπου εδώ και αρκετό καιρό γίνονται οι ετοιμασίες για τα άρματα της παρέλασης, στις παλιές αποθήκες του δήμου. Εκεί συναντήσαμε τον υπάλληλο του Δήμου Μεσσήνης Δημήτρη Γεωργίου, ο οποίος εδώ και 22 χρόνια ασχολείται με την κατασκευή των αρμάτων και τη "ζωγραφική" των πανό. Η ενασχόληση με το καρναβάλι είναι το χόμπι, η "τρέλλα" του όπως λέει ο ίδιος.

"Το πανηγύρι της Μεσσήνης και φέτος θα είναι σατιρικό. Θα έχουμε κάποια άρματα σχετικά με το περιβάλλον, τα οποία θα απευθύνονται στα μικρά παιδιά και θα περνούν και οικολογικά μηνύματα. Θα δείτε όπως πάντα το Βασιλιά Καρναβάλι και περίπου τέσσερα άρματα σατιρικά, σχετικά με την πολιτική, όπως είναι ο Καραμανλής, ο Σαμαράς και άλλα" μας ενημέρωσε, ενώ μας άφησε και κάποια υπονοούμενα πως θα δούμε και άρμα σχετικά με τα θρησκευτικά σκάνδαλα που ζούμε τον τελευταίο καιρό! Τον κ. Δημήτρη βοηθούν στις πολυώρες -και φυσικά εθελοντικές- εργασίες και οι εργαζόμενοι Μιχάλης Χούλιαρης, Τάσος Κάτσιος, Θωμάς Αλειμμένος και Γιάννης Πολίτης. Στο χώρο των εργασιών είδαμε ακόμη και ένα άρμα... πιο επίκαιρο δε γίνεται, αλλά δεν μπορούμε να σας το αποκαλύψουμε, καθώς οι υπεύθυνοι θέλουν να κρατήσουν και τις εκπλήξεις τους για την ημέρα της παρέλασης! Μπορούμε όμως να πούμε πως θα υπάρχει και ένα άρμα για το καλωσόρισμα της άνοιξης, το οποίο θα έχει πάνω του 5.000 φρέσκα λουλούδια! Οι άνθρωποι του καρναβαλιού καλούν όλο τον κόσμο να σηκωθεί από τους καναπέδες να βγει έξω και να διασκεδάσει με γνωστούς και φίλους! Θα γίνουν μεγάλα γλέντια και στις φωτιές της Μεσσήνης και στην παρέλαση και σίγουρα πρέπει να τιμήσουμε όλες τις εκδηλώσεις!

Γιούλα Σαρδέλη».

Και το πρόγραμμα των εκδηλώσεων⁽⁴⁶¹⁾: «Στις 10 σήμερα το πρωί θα εορταστούν τα Κούλουμα και θα πετάξουν οι χαρταετοί στο Δ.Δ. Τριόδου στο αεροδρόμιο, σε συνεργασία του Δήμου με τον Πολιτιστικό Σύλλογο Απανταχού Ευρισκομένων Τριοδιτών. Στις 11 οι τσοιλιάδες θα μεταβούν στην πλατεία της Κρεμάλας και στις 11.30 θα γίνει η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γρίας Συκούς από τον Ιμπραήμ πασά. Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων θα προσφέρονται κεράσματα από το Σωματείο Φορτοεκφορτωτών και παραδοσιακή φασολιάδα από το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης. Στις 3 το μεσημέρι, θα ξεκινήσουν και επίσημα οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στην κεντρική πλατεία. Στο τέλος θα εκφωνηθεί ο σατιρικός λόγος από το Βασιλιά Καρναβάλι και η διασκέδαση και το ξεφάντωμα των μεταμφιεσμένων και μη, θα συνεχιστεί στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης».

Πολιτική και κοινωνική σάτιρα στο καρναβάλι με το Βατοπέδι και τον Εφραίμ στην κο-

ρυφή⁽⁴⁶²⁾: «Την επικαιρότητα, το Βατοπέδι με τον Εφραίμ και την απόδραση του Παλαιοκώστα σατίρισε η παρέλαση του καρναβαλιού της Μεσσήνης, που φέτος έκλεισε 149 χρόνια ζωής. Κόσμος από διάφορες περιοχές του νομού κατέκλυσε την κεντρική πλατεία της πόλης, το απόγευμα της Καθαρής Δευτέρας και έδωσε το «παρών» στο αποκριάτικο ξεφάντωμα. Ο Εφραίμ που σατιρίστηκε από τα περισσότερα αυτοσχέδια άρματα, έδωσε την ευχή του με τη γνωστή... χειρονομία, καθισμένος σε μια κότα που κάνει τα χρυσά αυγά, ενώ διαλαλούσε πως πωλούνται παραλίμνια οικόπεδα. Ενας από τους Εφραίμ μοίρασε στους επίσημους ευρώ ψεύτικα. Ο Παλαιοκώστας πέταξε με το ελικόπτερο, ενώ κάτι χοντροί αστυνομικοί με τις κοιλιές τους να εξέχουν, κυνηγούσαν να πιάσουν τους φυλακισμένους που απέδρασαν. Ο πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής, στη λεκάνη του καμπινέ, διάβαζε τα γκάλοπ και στον υπουργό Πολιτισμού Αντώνη Σαμαρά υπήρχαν παραινέσεις να φέρει πίσω τα κλεμμένα μάρμαρα και να βοηθήσει τους δημάρχους του νομού, δίνοντάς τους παράδες. Η βασίλισσα της Ανοιξης μοίρασε λουλούδια στον κόσμο και τους επίσημους και η Συντεχνία Αρτοποιών Μεσσηνίας πέταξε μικρές λαγάνες στους θεατές και έκοψε την τεράστια παραδοσιακή λαγάνα, μοιράζοντάς την στους επίσημους. Στην παρέλαση του καρναβαλιού της Μεσσήνης υπήρχαν μηνύματα πως αθλητισμός σημαίνει υγεία, για τη στήριξη των πολύτεκνων, για την επικράτηση της ειρήνης σ' όλο τον κόσμο. Ο βασιλιάς Καρνάβαλος στο λόγο του απευθύνθηκε στους επίσημους, με πρώτο το δήμαρχο Μεσσήνης, που άκουσαν τα σχολιανά τους. Την εκδήλωση παρουσίασε η Πωλίνα Παπακώτση και ο αεικίντος αντιδήμαρχος Πάνος Δασκαρόλης είχε το γενικό πρόσταγμα.

Στην παρέλαση, ανταποκρινόμενοι στο κάλεσμα του δημάρχου Μεσσήνης Κώστα Σπυρόπουλου, παραβρέθηκαν οι βουλευτές Δημήτρης Σαμπαζιώτης και Δημήτρης Κουσελής, ο νομάρχης Δημήτρης Δράκος, το μέλος του Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΣΟΚ Νάντια Γιαννακοπούλου, οι δήμαρχοι Αριος Γιώργος Γιαννακόπουλος και Ιθώμης Κώστας Γεωργακόπουλος, οι αντινομάρχες Στάθης Αναστασόπουλος και Σωτήρης Παναγιωτόπουλος και άλλοι».

Το 2010

Λίγες ημέρες πριν το καρναβάλι του 2010 ανακοινώνεται ότι ανασύσταση της χορωδίας και μαντολινάτας από το το Σωματείο Εθελοντών Μεσσήνης σε συνεργασία με το Δημήτρη Κούτη⁽⁴⁶³⁾: «Απόκριες 2010. Μια δυο χρονικές ανάσες και το πνεύμα της Αποκριάς, που συνδέεται με τις απώτατες πατρογονικές μας ρίζες και τη διονυσιακή λατρεία, προβάλλει.

Αποκριάτικο Νησιώτικο καρναβάλι με αναμνήσεις νοσταλγικές και στοιχεία προγονικής κληρονομιάς, φίλτραρισμένα μέσα από την πολυετή ιστορική παράδοση των εκατό πενήντα χρόνων, συνεχίζουν δυναμικά την πορεία τους, ενώ αυθόρμητα ξαναζωντανεύουν κάποιες άηλες παλιές καρναβαλικές εκδηλώσεις.

Οι Εθελοντές Μεσσήνης, μετά από πρόταση εθελοντή μέλους μας, αποφασίσαμε να συμμετάσχουμε στο Νησιώτικο καρναβάλι, αναβιώνοντας φέτος τη "Χορωδία - Μαντολινάτα", που οι απαρχές της τοποθετούνται πολύ παλαιότερα και συνδέονται με την πολιτιστική κλη-

ρονομιά της Μεσσήνης. Η πρόταση αυτή έτυχε θερμής υποδοχής κυρίως από τους μεγαλύτερους, που νοσταλγοί του παρελθόντος επιθυμούν να συνδέσουν το φετινό με το παραδοσιακό Νησιώτικο καρναβάλι.

Στόχος μας, λοιπόν, να ξαναζωντανέψει η παράδοση και να μπολιαστεί με νέα στοιχεία, ενσωματωμένα στο σημερινό αποκριάτικο καρναβάλι. Επόμενη σκέψη μας ήταν να συζητήσουμε με τον άνθρωπο τον ειδικό που θα μας βοηθούσε στην υλοποίησή της. Η πρόταση ήταν ομόφωνη. ο Δημήτρης Κουτής, διευθυντής της μουσικής σχολής "Ιαμβος" οργάνωνε από παλιά τη μαντολινάτα, δρώμενο μουσικό κυρίως, με χορευτικό ρυθμό.

Επισκεφτήκαμε το Δημήτρη Κουτή στη σχολή του και του γνωστοποιήσαμε το σχέδιό μας. Δέχτηκε με ενθουσιασμό να μας βοηθήσει. Ο πρωταγωνιστής της παραδοσιακής μαντολινάτας άρχισε να μας μιλάει για τους ξεχασμένους απάχνηδες, ντομινοφόρους, μουσικούς και κλόουν, που περίμεναν το σύνθημα να ξεκινήσουν και πάλι από το ορμητήριό τους το "Αργαστηράκι" ή Κρεμάλια, όπως λέγεται σήμερα.

Στη συνέχεια άνοιξε παλιές ντουλάπες, που φύλαγαν προστατευτικά τις ανάλογες φορεσιές - κειμήλια. αυτή τη στολή τη φορούσε ο τάδε, εκείνη η στολή προέρχεται από έναν παλιό περιοδεύοντα θίασο, η δείνα στολή είναι αυθεντικός αρλεκίνος, διηγιόταν με ενθουσιασμό, ενώ με το άγγιγμά του χάιδευε με σεβασμό τον αποκριάτικο θησαυρό του. Το ενδιαφέρον του κορυφώθηκε στην περιγραφή της στολής του κωμικού αρχιμουσικού, της αυτοσχέδιας στολής σμόκιν... από λινάτσα και το πανύψηλο καπέλο, που κατασκευαζόταν επί τόπου στα μέτρα του αρχιμουσικού.

Η περιγραφή για την τελετουργία της μεταμφίεσης συνεχίστηκε. Τραγιάσκες μαύρες, μουτσούνες, μοιλύβια για βάψιμο προσωπεία, ζωνάρια και μαντήλια, όλα χειροποίητα, ήταν τελείως απαραίτητα για τη μεταμφίεση σε απάχνηδες. Τα μουσικά όργανα, επίσης, ακορντεόν, μαντολίνα, μάντολες, κιθάρες ένα κούρδισμα μόνο χρειάζονταν για να βρουν το ρυθμό τους και να ακουστεί και πάλι το "Μαρς του Αβέρωφ" (δυο τετάρτων).

Ο ενθουσιασμός του μουσικού... το μπόλιασμα της παράδοσης είχε μεταβιβαστεί και σε μας. Ο Δημήτρης Κουτής θα ήταν ο οργανωτής της κομπανίας μας. Το τεχνικό μέρος και τη διδασκαλία την είχε αναλάβει ο επαΐων. δεν υπήρχε πια ανησυχία για την επιτυχία της μαντολινάτας παρά μόνο γλυκιά προσμονή για να ξεχυθεί ο μαγικός της ήχος στις γειτονιές και τις παραδοσιακές φωτιές. Αποφασίστηκε η μαντολινάτα να απαρτίζεται από καρναβαλιστές διαφόρων ηλικιών για να θυμηθούν και να απολαύσουν οι μεγαλύτεροι, να βάλουν τη σφραγίδα τους οι νεότεροι για τη γόνιμη αναβίωση της παράδοσης και όλοι μαζί να ανανεώσουμε το ραντεβού για τον επόμενο χρόνο.

Σωματείο Εθελοντών Μεσσήνης».

Το πρόγραμμα για το καρναβάλι του 2010 διαμορφώνεται ως εξής⁽⁴⁶⁴⁾: «Σήμερα Κυριακή, ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Δημοτικών Σχολείων Μεσσήνης διοργανώνει στις 10 το πρωί στην κεντρική πλατεία, κατασκευή χαρταετού. Μία ώρα αργότερα θα ακολουθήσει, στο αμφιθέατρο του πάρκου, η τελική φάση του παιχνιδιού του κρυμμένου θησαυρού, που διοργανώνει το Ράδιο Μεσσήνη. Στις 8 το βράδυ θα ανάψουν φωτιές στις γειτονιές της Μεσσήνης -με προοπτική για ολονύχτιο ξεφάντωμα με κρασί, χορό και διασκέδαση μεταμφιε-

Και εδώ η τεράστια πλαγίνα...

σμένων καρναβαλιστών. Στις 9.30 το βράδυ προγραμματίζεται η αναβίωση της χορωδίας της Μαντολινάτας από το Σωματείο Εθελοντών Μεσσήνης και το διευθυντή του Μουσικού Συλλόγου «Ιαμβος», σε κεντρικούς δρόμους της πόλης, στην κεντρική πλατεία και στις παραδοσιακές φωτιές -ενώ βεγγαλικά θα φωτίσουν το νυχτερινό ουρανό για τα 150 χρόνια του Καρναβαλιού της Μεσσήνης. Αύριο Καθαρή Δευτέρα στις 11 το πρωί θα γίνει μετάβαση τσοηιάδων στην πλατεία της Κρεμάλλας, όπου μισή ώρα αργότερα θα αναβιώσει η δίκη και ο απαγχονισμός της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ πασά. Στη διάρκεια των εκδηλώσεων θα προσφέρονται κεράσματα από το Σωματείο Φορτοεκφορτωτών και παραδοσιακή φασολάδα από το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης. Στις 2 το μεσημέρι θα ξεκινήσει το παιδικό καρναβάλι, με τη συμμετοχή ξυλοπόδαρων, ζογκλέρ και κλόουν. Στις 3 ξεκινά στην κεντρική πλατεία η παρέλαση της Δημοτικής Φιλαρμονικής, των μαζορετών του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης», αρμάτων και πεζοπόρων τμημάτων μεταμφιεσμένων που θα αποτελούν τη συνοδεία του βασιλιά Καρνάβαλου, ο οποίος θα εκφωνήσει τον καθιερωμένο σατιρικό λόγο του. Θα ακολουθήσει διασκέδαση και ξεφάντωμα στην κεντρική πλατεία, σε... εξωτικούς ρυθμούς. Οι αποκριάτικες εκδηλώσεις του Δήμου Μεσσήνης θα ολοκληρωθούν στις 7 το βράδυ, με αποκριάτικο πάρτι στην αίθουσα δεξιώσεων «Νεφέλη» του Μιχ. Τσέλιου, που διοργανώνει το Πνευματικό Κέντρο Μεσσήνης για όσους θα συμμετάσχουν στις καρναβαλικές εκδηλώσεις.

Εν τω μεταξύ, μέχρι και αύριο Καθαρή Δευτέρα θα λειτουργεί στην κάτω πλατεία έκθεση φωτογραφίας, αφιερωμένη στα 150 χρόνια καρναβαλικών εκδηλώσεων της Μεσσήνης».

Βραζιλιάνες, σάτιρα και παιδικό καρναβάλι ενσωματωμένο στο κυρίως πρόγραμμα⁽⁴⁶⁵⁾: «Τα 150 του χρόνια γιόρτασε τη φετινή Καθαρή Δευτέρα το καρναβάλι της Μεσσήνης, με κέφι και ξεφάντωμα και τη συμμετοχή εκατοντάδων καρναβαλιστών κάθε ηλικίας. Ο κόσμος κατέκλυσε την κεντρική πλατεία για να παρακολουθήσει την παρέλαση, ενώ οι 5 εντυπωσιακές Βραζιλιάνες που χόρευαν και ηλικνίστηκαν σε ρυθμούς σάμπα, με συγκρότημα από συμπατριώτες τους που έδιναν το ρυθμό, ξετρέλαναν τους επίσημους και όλο τον κόσμο. Ο δήμαρχος Κώστας Σπυρόπουλος καλωσόρισε, ευχήθηκε στον κόσμο και ευχαρίστησε όλους όσοι συνέβαλαν στην πετυχημένη οργάνωση του καρναβαλιού. Η Δημοτική Φιλαρμονική και οι μαζορέτες των «Φίλων της Μεσσήνης» άνοιξαν την παρέλαση και ο βασιλιάς Καρνάβαλος στο σατιρικό του λόγο απηύθυνε τα σχολιανά του σε αιρετούς τοπικούς άρχοντες και στους κυβερνώντες της χώρας. Τα άρματα σατίρισαν τη δύσκολη καθημερινότητα και την σκληρή πολιτική επικαιρότητα, απεικονίζοντας το Γιώργο Παπανδρέου, τον Αντώνη Σαμαρά, τον Κώστα Καραμανλή και το δράκο, με τον οποίο φωτογραφήθηκε ο νομάρχης Δημήτρης Δράκος. Στο καρναβάλι ο πρωθυπουργός καθισμένος στη λεκάνη της τουαλέτας, καθώς είχε 100 ημέρες διάρροια, μελετούσε τα νέα σκληρά μέτρα για πράσινα τέλη, φόρους, ασφαλιστικό και 13ο μισθό. Παρούσα και φέτος η καθιερωμένη τεράστια λαγάνα, που κόπηκε μπροστά στους επίσημους και έγινε ανάρπαστη σε επώνυμους και ανώνυμους. Ο παρουσιαστής Νίκος Ρούτσος ήταν ντυμένος ταυρομάχος και οι συμπαραουσιάστριές του Πωλίνα Παπακώστη Χιονάτη και Ελένη Κούβελα Μαρκησία. Προηγήθηκε το παιδικό καρναβάλι, η παρέλαση των μικρών με τη συμμετοχή ξυλοπόδαρων, ζογκλέρ και κλόουν. Στην παρέλαση του καρναβαλιού της Μεσσήνης παρέστησαν οι βουλευτές Μεσσηνίας Δημήτρης Κουσελής και Νάντια Γιαννακοπούλου, Κορινθίας-γραμματέας Αγροτικού της Ν.Δ. Κώστας Κόλλησις, ο πρώην βουλευτής Δημήτρης Σαμπαζιώτης, ο νομάρχης Δημήτρης Δράκος, αντινομάρχες, ο δήμαρχος Ιθώμης Κώστας Γεωργακόπουλος, σύσσωμο το Δημοτικό Συμβούλιο Μεσσήνης κι εκπρόσωποι φορέων και αρχών».

ΤΟ 2011

Το Νοέμβριο του 2010 έγιναν δημοτικές εκλογές και νικητής αναδείχθηκε ο Στάθης Αναστασόπουλος με 8.770 ψήφους έναντι 8.616 ψήφων που συγκέντρωσε ο Νίκος Τζώρτζης.

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων για το καρναβάλι του 2011 περιλαμβάνει και τους χορούς που οργανώνονται, αλλά και εκθέσεις ζωγραφικής - φωτογραφίας⁽⁴⁶⁶⁾: «Με τον αποκριάτικο χορό από τον Εμπορικό Σύλλογο Μεσσήνης σήμερα στις 9 μ.μ. στο "Ρόδο" συνεχίζονται οι αποκριάτικες εκδηλώσεις στη Μεσσήνη. Τη Δευτέρα σειρά έχει η έκθεση ζωγραφικής από τον Βασίλη Κατσιπόδα, στην αίθουσα "Σωτήρη Πατατζή" (Γεωργιάδου 6, Μεσσήνη). Η διάρκεια της έκθεσης θα είναι μέχρι τις 13 Μαρτίου (ώρες λειτουργίας 6-9 μ.μ.) Πάρτι μασκέ θα γίνει την Παρασκευή 4 Μαρτίου από το καφέ «Fuego» στη Μεσσήνη στις 10 μ.μ. και το Σάββατο 5/3 θα γίνει έκθεση φωτογραφίας στην κάτω πλατεία με θέμα «Η Μεσσήνη του χθες» (διάρκεια έκθεσης 5-7 Μαρτίου) με την επιμέλεια του Αρτέμη Φανού. Την ίδια μέρα, παιχνίδι κρυμμένου θησαυρού σε περιοχές της Μεσσήνης (α' φάση στις 9

π.μ.) και αποκριάτικη «Πιτσιρικούπολη» (εκδήλωση ψυχαγωγίας παιδιών - face painting - μπαλονοκατασκευές - ταχυδακτυλουργικά κ.ά.), 11 π.μ. έως 2 μ.μ. στη Μεσσήνη επί της οδού 28ης Οκτωβρίου. Επίσης αποκριάτικο πάρτι του 3ου Δημοτικού Σχολείου από το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων στην αίθουσα «Μεσσήνη» Δημ. Κουζή, από 6-9 μ.μ. (face painting για τους μικρούς φίλους).

Στις 9 μ.μ. θα γίνει πάρτι μασκέ από το «Music club» (έναντι Μυλωνά) με τη συνεργασία του Γ.Σ.Μ. και του Θεατρικού Εργαστηρίου Μεσσήνης στις 10 μ.μ. Το Σάββατο θα ολοκληρωθεί με τον αποκριάτικο χορό της Δημοτικής Φιλαρμονικής στην αίθουσα «Νεφέλη» Μιχ. Τσέλιου, στις 9.30 μ.μ. Το ξεφάντωμα θα συνεχιστεί την Κυριακή 6 Μαρτίου, με κατασκευή χαρταετού για μικρούς και μεγάλους, στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης από τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων δημοτικών σχολείων Μεσσήνης στις 10.30 π.μ. Θα ακολουθήσει το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού στο αμφιθέατρο του πάρκου (τελική φάση) στις 11 π.μ., ρίψη πυροτεχνημάτων στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης στις 8 μ.μ. και παρουσίαση φιλμ με παλαιότερα καρναβάλια στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης στις 8.30 μ.μ. Φωτιές θα ανάψουν στις γειτονιές της Μεσσήνης από τις 8 μ.μ. Επίσης η Χορωδία Μαντολινάτας θα κάνει βόλτες σε κεντρικούς δρόμους της Μεσσήνης από το Σωματείο Εθελοντών Μεσσήνης στις 9.30 μ.μ. Η κορύφωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων στη Μεσσήνη θα γίνει την Καθαρά Δευτέρα 7 Μαρτίου. Η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ πασά στην περιοχή της Κρεμάλας στη Μεσσήνη, θα γίνει στις 11 π.μ. από το Θεατρικό Εργαστήρι Μεσσήνης. Η μεγάλη καρναβαλική παρέλαση των αρμάτων και των πεζοπόρων τμημάτων όλων των Δημοτικών Ενοτήτων, στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης, συνοδεία του βασιλιά Καρνάβαλου θα ξεκινήσει στις 3 μ.μ. Το αποκριάτικο γλέντι από την ταβέρνα «Οινοσοφίες» στη Μεσσήνη, θα συνεχιστεί στις 6.30 μ.μ.».

Οι περιγραφές για το καρναβάλι από αυτή τη χρονιά περιορίζονται σε τυπικά κείμενα και στα ρεπορτάζ των εφημερίδων κυριαρχούν οι φωτογραφίες αρμάτων και πληρωμάτων⁽⁴⁶⁷⁾.

ΤΟ 2012

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων του 2012 ξεκινάει από την Τσικνοπέμπτη⁽⁴⁶⁸⁾: «Οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στη Μεσσήνη ξεκινούν σήμερα στις 6.30 μ.μ., με το άρμα του Μπεκρή που θα περάσει από τους κεντρικούς δρόμους της πόλης συνοδεία της Δημοτικής Φιλαρμονικής. Στις 7.30 μ.μ. στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης οι μαθητές του Φροντιστηρίου Ξένων Γλωσσών Σταυρούλλας Πεζώνη καλούν όλο τον κόσμο σε τσίκνισμα και χορό. Το Σάββατο στις 9.30 μ.μ. θα γίνει ο αποκριάτικος χορός της Δημοτικής Φιλαρμονικής Μεσσήνης στην αίθουσα Δ. Κουζή. Την Κυριακή στις 6 μ.μ. στην ίδια αίθουσα έχει προγραμματιστεί αποκριάτικο παιδικό πάρτι. Την Πέμπτη 23 Φεβρουαρίου στις 11 μ.μ. πάρτι από τους καρναβαλιστές του Group Placebo-Οινοσοφίες. Την Παρασκευή 24/2 στις 7.30 μ.μ. αναβίωση του εθίμου «Καλέσματα» στην κεντρική πλατεία της Καθαράς, με τη χορευτική ομάδα του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης». Το Σάββατο 25/2 στις 9 μ.μ., παιχνίδι κρυμμένου θησαυρού στις γειτονιές της Μεσσήνης (α' φάση). Στις 11.30 π.μ.

αποκριάτικη «Πιτσιρικούπολη» στη μικρή πλατεία της πόλης. Στις 5.30 μ.μ. αποκριάτικο παιδικό πάρτι στην αίθουσα Δημ. Κουζή. Στις 10 το βράδυ αποκριάτικο πάρτι στο καφέ «Ουτοπία», ενώ στις 11 μ.μ. αποκριάτικος λουλουδοπόλεμος στο καφέ- κλαμπ «Placebo». Την Κυριακή 26/2 στις 10 το πρωί θα ολοκληρωθεί το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού στο αμφιθέατρο του πάρκου (τελική φάση). Στις 10.30 π.μ., παιδικά άρματα στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης με συμμετοχή μικρών καρναβαλιστών. Στις 11 π.μ. παραδοσιακό γαϊτανάκι και στις 11.30 λάτιν χοροί στην κεντρική πλατεία με χορευτικές ομάδες του συλλόγου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης». Το βράδυ της Κυριακής στις 9, στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης θα προβληθεί φιλμ με παλαιότερα καρναβάλια. Την ίδια ώρα θα ανάψουν οι παραδοσιακές φωτιές στις εξής γειτονίες: Ηρώων Πολυτεχνείου και Παπαφλέσσα, στο πάρκινγκ της πλατείας, στο καφενείο του Γιαννουζάκου, στα Καρντασέικα και στου Δούβαλη. Στις 9.30 μ.μ. περιφορά χορωδίας μαντολινάτας στους κεντρικούς δρόμους της Μεσσήνης. Την Καθαρά Δευτέρα 27/2 στις 10.30 π.μ., χορευτικό στην πλατεία της Μεσσήνης από τους φουστανελάδες του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" και αναχώρηση για την Κρεμάλα. Στις 11 π.μ. θα γίνει η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ πασά στην περιοχή της Κρεμάλας, από το Θεατρικό Εργαστήρι Μεσσήνης. Κέρασμα παραδοσιακής φασολιάδας από το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης και από το Σωματείο Φορτοεκφορτωτών Μεσσήνης. Στις 3 το μεσημέρι της Καθαροδευτέρας, θα ξεκινήσει η μεγάλη καρναβαλική παρέλαση στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης, με τη Δημοτική Φιλαρμονική, μαζορέτες από το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" και μαντολινάτα από το Σωματείο Εθελοντών Μεσσήνης που θα συνοδεύουν το βασιλιά Καρνάβαλο, τα άρματα και τα πεζοπόρα τμήματα σχολείων, συλλόγων και φίλων καρναβαλιστών από όλες τις δημοτικές ενότητες. Η παρέλαση θα κλείσει με το λόγο του βασιλιά Καρνάβαλου. Στις 5 μ.μ. αποκριάτικο ξεφάντωμα με τις χορεύτριες του "Όλα" στο καφέ-κλαμπ "Placebo" και φαγοπότι στην ταβέρνα "Οινοσοφίες"».

Αυτή τη χρονιά επανέρχονται τα "καλέσματα" στους Καθαματιανούς⁽⁴⁶⁹⁾: «Επίσημη πρόσκληση στους Καθαματιανούς να παρευρεθούν στο καρναβάλι του θα απευθύνει απόψε στις 7.30 ο Δήμος Μεσσήνης, με αντιπροσωπεία του που θα καταφτάσει στην κεντρική πλατεία της μεσσηνιακής πρωτεύουσας. Τα παραδοσιακά "Καλέσματα" -όπως είναι γνωστό το συγκεκριμένο έθιμο- τα έχει αναλάβει η χορευτική ομάδα του Συλλόγου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης", την οποία θα συνοδεύουν και αιρετοί».

Η βροχή δεν πτοεί τον βασιλιά Καρνάβαλο αλλά δεν είναι και ο καλύτερος σύμμαχος των εκδηλώσεων για τις οποίες στον τοπικό Τύπο υπάρχει μόνον η αναφορά στις δυσμενείς καιρικές συνθήκες⁽⁴⁷⁰⁾.

ΤΟ 2013

Η συμπλήρωση των 120 χρόνων από το πρώτο ρεπορτάζ για το Νησιώτικο καρναβάλι συμπίπτει με την οργάνωση καρναβαλικών εκδηλώσεων από το Δήμο Καθαμάτας στη μεσσηνιακή πρωτεύουσα που πυροδοτεί αντιδράσεις. Οι οποίες σημαδεύουν την προκαρναβαλική περίοδο και επηρεάζουν θετικά τελικά τις εκδηλώσεις, καθώς ενεργοποιούν

περισσότερες συλλογικότητες αλλιά και απλούς ανθρώπους, επανεμφανίζονται παλιά έθιμα, ενώ η συμμετοχή των Νησιωτών είναι μεγαλύτερη από κάθε άλλη φορά τα τελευταία χρόνια. Με το "βασιλιά Ασωτο" οι καρναβαλικές εκδηλώσεις ξεκινούν από νωρίς⁽⁴⁷¹⁾: «Με τον βασιλιά Ασωτο θα ξεκινήσει πανηγυρικά το φετινό Καρναβάλι Μεσσήνης, αύριο Κυριακή στις 11 το πρωί, στην κεντρική πλατεία της πόλης. Τον βασιλιά Ασωτο θα πλαισιώσουν τα μέλη της Φιλαρμονικής της Μεσσήνης, που θα κάνουν μουσική περαντζάδα σε αποκριάτικους ρυθμούς για να καλέσουν όλην τον κόσμο στην κεντρική πλατεία για την έναρξη του καρναβαλιού. Ο βασιλιάς Ασωτος θα σύρει πρώτος τον χορό και μετά από αυτόν το... «μαντήλι» θα πάρει στις 11.30 το πρωί ο Σύλλογος «Η Χαρά του Παιδιού-Μεσσήνη» που θα παρουσιάσει ένα mix από χορευτικά hip-hop, latin, zumba και ακροβατική γυμναστική. Θα συνεχίσει η Ακαδημία Χορού «Απόλλων και Αρτεμις» του Συλλόγου ΕΛΠΑΣ - Καθαμάτα, που θα παρουσιάσει χορογραφίες από διάφορες χώρες. Στις 12 το μεσημέρι ο Σύλλογος «Οι Φίλοι της Μεσσήνης» θα απογειώσουν τον κόσμο και την καρναβαλική έναρξη με χορευτικό zumba. Η συνέχεια περιλαμβάνει τη Δευτέρα επισκέψεις των σχολείων στο εργαστήρι του βασιλιά Καρνάβαλου». Την Τσικνοπέμπτη παρά την κακοκαιρία το γλέντι στήνεται στην πλατεία γύρω από το "άρμα του Μπεκρή"⁽⁴⁷²⁾: «Σουβλιάκια και κρασί κέρναγε χθες το μεσημέρι το άρμα του Μπεκρή στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης. Το άρμα, που ανοίγει την αυλαία των αποκριάτικων εκδηλώσεων στην πόλη, μέχρι πέρυσι έβγαινε στους δρόμους της πόλης το βράδυ της Τσικνοπέμπτης. Φέτος βγήκε πρώτη φορά μεσημέρι και προσέληκσε πλήθος κόσμου στην πλατεία. Μικροί και μεγάλοι τσίκνισαν γύρω από το άρμα του Μπεκρή κι έδωσαν ραντεβού στις καρναβαλικές εκδηλώσεις των επόμενων ημερών». Προνγγείται το καρναβάλι των μικρών⁽⁴⁷³⁾: «Το μικρό καρναβάλι πραγματοποιήθηκε χθες το πρωί στην κεντρική πλατεία της Μεσσήνης. Πρωταγωνιστές ήταν τα παιδιά από τους παιδικούς σταθμούς της πόλης και το 3ο Νηπιαγωγείο, αλλιά και πολλιά άλληα παιδιά. Νωρίτερα αποκριάτικους ρυθμούς έπαιξαν οι Φιλαρμονικές της Μεσσήνης και της Κυπαρισσίας. Μετά το μικρό καρναβάλι το ρυθμό έδωσαν η zumba, το latin και οι μαζορέτες από το Σύλλογο "Οι φίλοι της Μεσσήνης". Ακολούθησαν το γαϊτανάκι και οι παραδοσιακοί χοροί από το Δημοτικό Χορευτικό Ομιλο Μεσσήνης, ενώ συμμετείχε και ο Σύλλογος Γυναικών Κοπανακίου». Οι εκδηλώσεις της τελικής φάσης ξεκινούν από το Σάββατο⁽⁴⁷⁴⁾: «Το πρόγραμμα του γλεντιού ξεκινά από σήμερα. Αναλυτικά: Σήμερα Σάββατο: 9 π.μ. κρυμμένος θησαυρός (Ράδιο Μεσσήνη) στην κεντρική πλατεία και τις γειτονίες της πόλης (α' φάση). Στις 9.30 μ.μ. μασκέ πάρτι στο κατάστημα "De style" (πρώην "Vogue") στην κάτω πλατεία Μεσσήνης από το Γυμναστικό Σύλλογο Μεσσήνης.

Κυριακή 11 π.μ. κρυμμένος θησαυρός στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης (τελική φάση) και στις 11.30 π.μ. χορευτικό με την ομάδα του Χορευτικού Λυκείου Μεσσήνης. Στις 9 μ.μ. θα ανάψουν φωτιές στις γειτονίες της Μεσσήνης: Σωτήρη Πατατζή (Μπεξεστένια), Πολυτεχνείου, Καρντασείκα, Προσφυγικό Συνοικισμό, μικρό πάρκινγκ (πλατεία Μεσσήνης). Την ίδια ώρα θα γίνει μαντολινάτα σε δρόμους της Μεσσήνης από το Σωματείο Εθελοντών Μεσσήνης.

Καθαρά Δευτέρα στις 10.30 π.μ. χορευτικό στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης. Οι φουστα-

νελάδες του Σύλλογου "Οι Φίλοι της Μεσσήνης" κατευθύνονται χορεύοντας προς την Κρεμάλα. 11 π.μ. αναπαράσταση δίκης και απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ πασά στην περιοχή της Κρεμάλας στη Μεσσήνη από το Θεατρικό Εργαστήρι Μεσσήνης, κρέμασμα παραδοσιακής φασολιάδας από το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης. Κρέμασμα από το Σωματείο Φορτοεκφορτωτών Μεσσήνης. Στις 3 μ.μ. ξεκινά η μεγάλη καρναβαλική παρέλαση στην κεντρική πλατεία Μεσσήνης από το Δήμο Μεσσήνης: Δημοτική Φιλαρμονική μαζορέτες από το Σύλλογο «Οι Φίλοι της Μεσσήνης», μαντολινάτα από το Σωματείο Εθελοντών Μεσσήνης, συνοδεία βασιλιά Καρνάβαλου από άρματα και πεζοπόρα τμήματα σχολείων -συλλόγων και φίλων καρναβαλιστών όλων των δημοτικών ενοτήτων, λόγος του βασιλιά Καρνάβαλου. Στις 8 μ.μ. θα γίνει φαγοπότη και πάρτι μασκέ στην ταβέρνα "Οινοσοφίες", με έκπτωση 30%. Η βροχή δυσκολεύει τις εκδηλώσεις, στη σάτιρα κυριαρχεί η κρίση, ενώ ξεχωριστό στοιχείο αποτελεί η "αναπαράσταση" της θρυλικής Βάμαινας και της γυναικείας παρέας της⁽⁴⁷⁵⁾: «Παρά τη βροχή, με επιτυχία έγινε το 153ο Καρναβάλι της Μεσσήνης την Καθαρή Δευτέρα. Η καρναβαλική παρέλαση πραγματοποιήθηκε με μεγάλη συμμετοχή πληρωμάτων και άρματα κατασκευασμένα από το καρναβαλικό εργαστήρι, στο κλίμα της εποχής, με την οικονομική κρίση και τις συνέπειές της να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο σε αρκετά άρματα. Μεταξύ αυτών και το άρμα του βασιλιά Καρνάβαλου από το λόγο του οποίου δε γλιτώσε ούτε ο δήμαρχος Καθαμάτας Παναγιώτης Νίκας -ο οποίος ήταν παρών- με αφορμή το καρναβάλι της μεσσηνιακής πρωτεύουσας. Οι καρναβαλιστές απτόντοι χόρευαν στους κεντρικούς δρόμους και στην πλατεία της Μεσσήνης, ενώ οι θεατές κρατώντας ομπρέλες απόλαυσαν το κέφι μικρών και μεγάλων. Ξεχωριστή μορφή του Νησιώτικου καρναβαλιού τη μεταπολεμική περίοδο υπήρξε η Βάμαινα (Ντίνα Κουτσολιά), η οποία ντυμένη τσολιάς αλώνιζε τις γειτονιές της πόλης επικεφαλής ομίλου γυναικών με παραδοσιακές στολές. Την τελευταία γυναίκα που διατήρησε την αρχέγονη παράδοση του καρναβαλιού τίμησε ο Σύλλογος Γυναικών της Μεσσήνης, αναπαριστώντας την ίδια και την ομάδα της στο φετινό καρναβάλι». Βεβαίως δεν έλειψε η αναπαράσταση της γριάς Συκούς⁽⁴⁷⁶⁾: «Την Καθαρή Δευτέρα διεξήχθη για 153η χρονιά το καρναβάλι της Μεσσήνης. Η καρναβαλική παρέλαση ξεκίνησε στις 3 μετά το μεσημέρι, ενώ το πρωί έγινε η αναπαράσταση της δίκης και του απαγχονισμού της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ πασά. Στην εκδήλωση συμμετείχαν ερασιτέχνες ηθοποιοί του Θεατρικού Εργαστηρίου Μεσσήνης. Σημειώνεται ότι για το συγκεκριμένο δρώμενο αναχώρησαν από την πλατεία της Μεσσήνης φουστανελάδες του Σύλλογου «Οι Φίλοι της Μεσσήνης». Μετά τον απαγχονισμό προσφέρθηκε παραδοσιακή φασολιάδα από το Σύλλογο Γυναικών Μεσσήνης και άλλα κεράσματα από το Σωματείο Φορτοεκφορτωτών Μεσσήνης».

Σημειώσεις

(1). Στο βιβλίο των Χ.Π. Κορύλλου και Στ. Θεοχάρη "Πεζοπορία από Πατρών εις Καλάμας" που εκδόθηκε το 1891 αναφέρεται ότι «η οδός, η συνδέουσα τας δύο πόλεις, είναι τύπος ελληνικής αμαξιτού, διατηρούσης άθικτα τα ίχνη του πρώτου στρώσαντος αυτήν εργάτου. Ευτυχώς, οι τελευταίοι ταξιδεύσαντες διά της οδού ταύτης είμεθα ημείς, διότι από της επισύσης, 22ας Ιουλίου, ετέθη εις κοινήν χρήσιν η αντικαταστήσασα αυτήν σιδηροδρομική γραμμή». Στην εφημερίδα "Μεσσηνιακή" δημοσιεύτηκε πολλές φορές ως ανακοίνωση των "Μεσημβρινών Σιδηροδρόμων της Ελλάδος" το πρόγραμμα δρομολογίων που είχε υπογραφεί στις 11 Οκτωβρίου 1891, με ισχύ από τις 15 Οκτωβρίου του ίδιου έτους μέχρι τις 30 Απριλίου 1892.

(2). Βάλτερ Πούχνερ "Λαϊκό θέατρο στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια" (συγκριτική μελέτη) σελ. 77-78

(3). Γιάννης Κιουρτσάκης "Καρναβάλι και καραγκιόζης - οι ρίζες και οι μεταμορφώσεις του λαϊκού γέλιου" σελ. 58

(4). Γιάννης Κιουρτσάκης ο.π. σελ. 49-51

(5). Βάλτερ Πούχνερ ο. π. σελ. 79

(6). Γιάννης Κιουρτσάκης ο. π. σελ. 105-16.

(7). Βάλτερ Πούχνερ ο. π. σελ. 78.

(8). Γεώργιος Α. Μέγας "Ελληνικές γιορτές και έθιμα λαϊκής λατρείας" σελ. 136, 139-140 (1957).

(9). Γεώργιος Ν. Αικατερινίδης "Η εθιμολογία της αποκριάς" - Ειδική έκδοση του περιοδικού "Επτά ημέρες" της εφημερίδας "Καθημερινή" με τίτλο "Οι 12 μήνες - Χειμώνας"

(10). Ο Γεώργιος Μέγας (ο. π. σελ. 135 παρατηρεί ότι "δεν είναι εκπληκτικό το γεγονός, ότι κατά τις ανοιξιάτικες γιορτές, όταν η φύση ξυπνά από τη νάρκη, ανεβαίνουν οι νεκροί στον επάνω κόσμο και δέχονται τις προσφορές και τις τιμές των ζωντανών. Και επειδή στο επιμνημόσυνο δείπνο, τη λεγόμενη μακαριά, οι προσφορές στους νεκρούς είναι, εκτός από τα κόλλυβα, και τα ζυμαρικά, αυτά, από τις λέξεις "μακαριά" και "αιωνία", ονομάστηκαν μακαρόνια και η τρίτη εβδομάδα της Αποκριάς, της οποίας τα ζυμαρικά είναι το ειδικό, όπως και το τυρί, έδεσμα, ονομάστηκε Μακαρονού».

(11). Γεώργιος Ν. Αικατερινίδης ο. π.

(12). Γεώργιος Α. Μέγας ο. π. Σελ. 137-139

(13). Εκφραση που χρησιμοποιεί στο ίδιο φύλλο η εφημερίδα για τα Κούλουμα στην Καλαμάτα.

(14). Γιάννη Καιροφύλα "Η Αθηναϊκή Αποκρία" σελ. 29-33, 69-75

- Στο ίδιο φύλλο της "Μεσσηνιακής" περιγράφονται με ενθουσιασμό ο πρώτος δημόσιος χορός στην Πύλο "τη νύχτα του Σαββάτου, παραμονής της Τυροφάγου, εις ον παρευρέθησαν αι εκλεκτότεροι οικογένειαι της πόλεως, πλέον των είκοσι κυριών και δεσποινίδων και υπέρ τους τεσσαράκοντα κυρίους". Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Γ. Καντιάνης, εκδότης της εφημερίδας, καταγόταν από την Πύλο και ήταν αυτός ο οποίος είχε παροτρύνει για την οργάνωση του χορού. Στην εφημερίδα επίσης γίνεται κριτική για το χορό της Φιλαρμονικής που οργανώθηκε στην Καλαμάτα.

(15). Στράτου Ν. Κτεναβέα "Μεσσηνιακή Επετηρίς 1908"

(16). "Θάρρος" 22/2/1911

(17). Καθώς γράφει ο Γιάννης Καιροφύλας (ο. π. Σελ. 121-122) "το καθεστώς Μεταξύ θέλησε να προσφέρει πολλὰ θεάματα και γι' αυτό προσπάθησε να δώσει μια νέα ώθηση στον αποκριάτικο εορτασμό [...]. Οι άνθρωποι της δικτατορίας δεν άφηναν ούτε την ευκαιρία της Αποκριάς με τους μασκαράδες για να προβάλλουν το έργο τους"

(18). Για το θέμα αυτό ο Γιάννης Καιροφύλας γράφει: (ο. π. Σελ. 154) "η Αποκρία στην περίοδο της Δικτατορίας έχασε ακόμη περισσότερο την παλιά της φυσιογνωμία παρά τις προσπάθειες των τότε δημοτικών αρχόντων να οργανώσουν έναν "μεγαλοπρεπή" Καρνάβαλο, εκμεταλλευόμενοι κατά κάποιο τρόπο και τη γιορτή της Αποκριάς για προπαγανδιστικούς λόγους".

(19). "Σημεία" 27/2/1928

(20). Γιάννης Πολυχρονόπουλος "Μεσσηνιακά" 2003 (Σελ. 97)

- (21). Βάητερ Πούχνερ (ο. π. σελ 115 - 116)
- (22). Γεώργιος Α. Μέγας (ο. π. Σελ. 118)
- (23). Μ. Γ. Σέργης "Θυσίες σκύλων στην αρχαία και νεότερη Ελλάδα: από τη θυσιαστική πράξη στο θέαμα". Από χειρόγραφο που μου παραχώρησε πριν από 3 χρόνια με τη μεσολάβηση του εξαιρετικού φίλου και διαπρεπούς λαογράφου καθηγητή Μιχάλη Μερακλή.
- (24). W. Puchner Brauchtumserscheinungen in griechischen jahreslauf. Osterreichisches Museum fur Volksunde, Wien 1977 (Σελ. 153) - Τη μετάφραση του αποσπάσματος έκανε η Σικελία Κωνσταντακοπούλου
- (25). "Θάρρος" 8/31965
- (26). "Σημαία" 9/2/1920 - "Σημαία" 17/2/1950
- (27). Στράτου Ν. Κτεναβέα ο.π.
- (28). "Σημαία" 3-3-1968. Το κείμενο έχει δημοσιευτεί πολλές φορές ως διαφημιστικό για τις εκδηλώσεις.
- (29). Αντίγραφο είχε την καλοσύνη να μου παραχωρήσει ο Γιώργος Κούζας με τη μεσολάβηση του Μιχάλη Μερακλή.
- (30). "Θάρρος" 7-3-1965
- (31). Γιάννη Κιουρτσάκη ο.π. (σελ. 58)
- (32). Γεώργιος Α. Μέγας ο. π. (σελ. 144)
- (33). Για την ετυμολογία της λέξης "Κούλουμα" υπάρχουν πολλές εκδοχές. Κατά τον Νικόηλο Πολίτη, πατέρα της ελληνικής λαογραφίας, η λέξη προέρχεται από το λατινικό Cumulus (κούμουλος) που σημαίνει σωρός, αφθονία αηλιά και το τέλος. Εκφράζει δηλαδή το τέλος, τον επίλογο της Απόκριας. Σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή προέρχεται από μια άλλη λατινική λέξη, την λέξη "κόλουμα" δηλαδή "κολόνα". Κι αυτό επειδή το πρώτο γλύντι της Καθαράς Δευτέρας στην Αθήνα, έγινε στους Στύλους του Ολυμπίου Διός.
- (34). Γεώργιος Ν. Αικατερινίδης "Η Καθαρά Δευτέρα" - Ειδική έκδοση του περιοδικού "Επτά ημέρες" της εφημερίδας "Καθημερινή" με τίτλο "Οι 12 μήνες - Χειμώνας.
- (35). Παραδοσιακά το τραπέζι της ημέρας περιλαμβάνει λαγάνα, δηλαδή ψωμί χωρίς ζύμη που παραπέμπει στα άζυμα της Παλαιάς Διαθήκης (είναι το ψωμί που έφαγαν οι Ισραηλίτες τη νύχτα πριν την Εξοδο προς την Αίγυπτο και σε ανάμνηση έτρωγαν τέτοιο ψωμί όλες τις ημέρες του εβραϊκού Πάσχα). Κατά μια ερμηνεία η νηστεία ξεκινά με άζυμο ψωμί, δηλαδή με "πρόχειρο" το οποίο δεν απαιτεί ζύμωση που δηλώνει ότι ο άνθρωπος δεν τρώει για ευχαρίστηση αηλιά για να συντηρηθεί. Η λαγάνα δεν κόβεται με το μαχαίρι αηλιά με τα χέρια καθώς κατά τη λαϊκή δοξασιά το σίδερο παραπέμπει στις δυνάμεις του κακού.
- Ίεχωριστή θέση στην παράδοση κατέχουν τα λούπινα που καλλιιεργούνταν κυρίως στη Μάνη. Με ιστορία 3.000 ετών αναφέρονται συχνά στην ιστορία και κατά περιοχές χρησιμοποιούσαν διάφορες τεχνικές συντήρησης των λουβιών με κοινή το ξεπίκρισμα με πολυήμερη εμβάπτιση στη θάλασσα. Σε ορισμένες περιοχές που νήστευαν το λάδι όλη την εβδομάδα, τρώγονταν καθημερινά. Ανήκουν στην οικογένεια των ψυχανθών και επειδή διακρίνονται για την πολύ υψηλή περιεκτικότητά τους σε πρωτεΐνες καλής ποιότητας, οι επιστήμονες σήμερα θεωρούν ότι εφόσον καλλιιεργηθούν οι ποικιλίες που δεν περιέχουν αηκαθοειδή, μπορούν να αποτελούν εναηλιακτική καλλιιέργεια της σόγιας.
- Επειδή εκείνα τα χρόνια υπήρχαν ελάχιστα λαχανικά την αποκριάτικη περίοδο (όπως τα φρέσκα κρεμμυδάκια) στο τραπέζι χρησιμοποιούσαν το τουρσί που παρασκευάζαν με τα καηκαιρινά και φθινοπωρινά λαχανικά που περίσσευαν.
- Όταν το επέτρεψαν οι οικονομικές συνθήκες μπήκαν στο τραπέζι ο ταραμάς, ο βιοτεχνικής παραγωγής καηβάς και τα θαλασσινά (κυρίως κονσέρβες).
- Στα ζαχαροπλαστικά σέρβιραν σκαητσούνια, τρίγωνα με αμύγδαηο και γηλυκά κουταηιού.
- (36). "Ευνομία 11/2/1895
- (37). "Φαραί" 2/2/1896
- (38). "Φαραί" 11/2/1896
- (39). "Φαραί" 16/2/1897
- (40). "Ευνομία" 15/2/1898
- (41). Γιάννη Καιροφύηα "Η Αηθναϊκή Αποκρία" ο. π. (σελ. 36 - 40)

(42). Μαρία Βολή "Η ιστορία του Πατρικού Καρναβαλιού" (www.yeskid.gr/kosmos-paidiyo/ekpaideysi-psyxagogia/laografia-paradoseis/istoria-patrinoy-karnabaliyo) : "Με ιδιωτική πρωτοβουλία σχηματίστηκε η πρώτη επιτροπή (κομιτάτο) και συγκέντρωνε εισφορές. Αυτή τη χρονιά ρίχνονται και οι σοκολάτες, ενώ είναι η πρώτη φορά που ακούγεται ραδιόφωνο. Το Καρναβάλι του 1899 θεωρήθηκε από τα πιο πετυχημένα από την ίδρυσή του".

(43). "Ευνομία 14/2/1899

(44). "Ευνομία 24/2/1899

(45). "Θάρρος" 22/2/1900

(46). Καίτη Αρώνη - Τσίχλη "Το σταφιδικό ζήτημα και οι κοινωνικοί αγώνες. Πελοπόννησος 1893 - 1905" (σελ. 168 - 169)

(47). Ο Βάλτερ Πούχνερ κάνει εκτενή αναφορά στο χωριάτικο γάμο όπως εμφανίζεται στα Βαλκάνια και μεταξύ άλλων σημειώνει (ο. π. Σελ. 128): Και οι σύνθετες μορφές λαϊκού θεάτρου, όπως και οι πρωτοβάθμιες, όταν δεν έχουν αποβάλει την εθιμική τους δέσμευση και αναπτύσσονται ελεύθερα, σατιρίζουν κυρίως τα διαβατήρια έθιμα της μικροκοινωνίας του χωριού: Γέννηση, γάμο και θάνατο. Ετσι, η παρωδία γάμου ανήκει στα πιο διαδεδομένα θεάματα του υπαίθριου καρναβαλιού, με το γελοίο ζευγάρι, τον ψευτοπαπά, τα συμπεθέρια, που έρχονται καβάλα ανάποδα στους γαιδάρους και φέρνουν τα κουρέλια της προίκας. Σ' αυτό το συσχετισμό βρίσκουμε και το μοτίβο αρπαγής της νύφης, το οποίο μπορεί να οδηγήσει και στη σκηνή του δικαστηρίου.

(48). "Θάρρος" 7/2/1901

(49). "Θάρρος" 13/2/1901

(50). "Θάρρος" 22/2/96 - Πριν από 94 χρόνια

(51). "Θάρρος" 26/2/1902

(52). "Θάρρος" 17/2/1903

(53). Θάρρος 10/2/1904

(54). Θάρρος 1/3/1905

(55). Θάρρος 3/3/2001 - Πριν από 94 χρόνια

(56). Θάρρος 6/3/1907

(57). Θάρρος 24/2/2002 - Πριν 94 χρόνια

(58). Θάρρος 26/2/1908

(59). Παμμεσσηνιακή 2/1998 - Ανταπόκριση του Γεώργιου Λ. Χριστόπουλου στην αθηναϊκή εφημερίδα "Ελλάς" 15/2/1909

(60). "Θάρρος" 21/2/2004 - Σαν σήμερα πριν από 94 χρόνια

(61). "Θάρρος" 21/2/1910

(62). "Θάρρος" 25/2/1910

(63). Το "Θάρρος" στις 26/2/1910 σε άρθρο με τίτλο "Το δίκαιον της Μεσσήνης" γράφει μεταξύ άλλων ότι «η γείτων Μεσσήνη ευρίσκεται εν εξεγέρσει για την κατάργησιν του Ταμείου και της Εφορίας. Και τούτο δικαίως διότι η κατάργησις των δύο τούτων δημοσίων γραφείων θα συνεπιφέρει αληθή καταστροφήν της πόλεως ταύτης». Στο ρεπορτάζ της εφημερίδας γίνεται αναλυτική περιγραφή της κινητοποίησης που οργανώθηκε αυθόρμητα και κατέληξε σε ένοπλο συλλληθητήριο με πάνδημη συμμετοχή καθώς δημιουργήθηκε "πολεμική" κατάσταση με κωδωνοκρουσίες και πυροβολισμούς από το εξαγριωμένο πλήθος. Νομάρχης και εισαγγελέας σπεύδουν στο τηλεγραφείο για συνεννοήσεις με την κυβέρνηση που είναι άκαρπες και όταν επιχειρούν να φύγουν, τους ανακοινώνεται ότι... είναι αιχμάλωτοι. Με τα πολλὰ πείθουν "τα σμήνη των οπλοφόρων" και καταφέρνουν να μπου στο τρένο. Το οποίο φεύγει, αλλὰ λίγο μακρύτερα το περιμένουν οι γυναίκες της πόλης και το... βομβαρδίζουν με πέτρες. Το τρένο γυρίζει πίσω και οι εκπρόσωποι των αρχών δίνοντας εκ νέου υπόσχεση, πάνε με τα πόδια μέχρι το Ασπρόχωμα. Στο μεταξύ «συγκροτήθηκε προχειρως επιτροπή» από τους κ. κ. Πάστραν, Κορκονικήταν, Στυλιανόπουλον, Φεσσάν κ.λπ.» που πραγματοποιεί τις διαπραγματεύσεις. Η κινητοποίηση είχε ως αποτέλεσμα την παραμονή των υπηρεσιών στην πόλη.

(64). "Θάρρος" 3/3/1910

(65). "Θάρρος" 15/2/1911

(66). "Θάρρος" 22/2/1911

(67). "Θάρρος" 8/2/62 - Προ 50 ετών

(68). "Θάρρος" 5/2/06 - Σαν σήμερα πριν από 94 χρόνια

(69). "Θάρρος" 9/2/1912

(70). Θάρρος 1/2/1913: Με τίτλο «Το φάντασμα του "Χαμηδιέ" εις Νησίον» η εφημερίδα γράφει: «Χθες την πρωίαν ώφθη από της παραλίας Μπούκας θαλασσοπορούν εις το βάθος του Μεσσηνιακού πελάγους εν πολεμικόν σκάφος. Οι κάτοικοι Μεσσήνης, φόβω συσχεθέντες μη τι πλοίον εκείνο ήτο το «Χαμηδιέ» ηξίωσαν παρά των αρμοδίων αρχών, όπως προς αποσόβησιν επικινδύνου κατοπτεύσεως εκ μέρους αυτού της πόλεως, ποιούμεναι διασταθιτικήν ερμηνείαν της περί κατασβέσεως των εν τοις Μεσσηνιακοίς παραλίσι φάρων διαταγή του υπουργείου διατάξωσι την επί τίνας ημέρας αναστολήν του φωτισμού της πόλεως Μεσσήνης μέχρι ου ο κίνδυνος ήθελε κριθή ως αποσβεσθείς τουθ' όπερ και εγένετο. Ούτω παρά τον κρατούντα άλλιοτε άπλητον φωτισμόν η Μεσσήνη διά πρώτην φοράν ήδη διέρχεται ημέραι σκότους τόσον ερεβώδους, ώστε να πιστευταί ότι όχι μόνον το «Χαμηδιέ» αλλά ολόκληρος η Τουρική Αρμάδα γνωμένη αν επεχειρεί κατοπτειυσιν της πόλεως διά των ηλεκτρικών αυτής προβολέων να είναι αδύνατον να την ανεύρησ. Οι κάτοικοι κατόπιν του ληφθέντος τούτου δραστικωτάτου μέτρου θεωρούντες εαυτούς εξασφαλισθέντας επανέκτησαν την γαλήνην των».

(71). "Θάρρος" 13/2/1913

(72). Τα ονόματα των εκλεγέντων δημοσιεύονται στο "Θάρρος" στις 12/2/1914 και μεταξύ αυτών βρίσκεται ο πρωταγωνιστής των καρναβαλιών Θεόδωρος Γούνας που είναι πλέον δικηγόρος: Κατά την διενεργηθείσαν προχθές εκλογήν επέτυχον ως κοινοτικοί σύμβουλοι της γείτονος Μεσσήνης οι κ.κ. Φ. Βακαλόπουλος, Θ. Γούνας, Χ. Μερλόπουλος, Π. Κορκοκικήτας, Κ. Πάστρας, Π. Καθαμαριώτης, Εμμ. Φεσσάς, Γ. Βαλσαμάκης, Β. Ποτηρόπουλος, Π. Μαρκάκης, Ιω. Οικονομάκης, Επ. Λυμπερόπουλος, Ι. Ζαχαράκης, Ι. Μουρίκης, διά την τελευταίαν δε θέσιν ισοψήφησαν οι κ.κ. Αρισ. Φωτόπουλος και Ν. Ρούτσας.

Στη συνέχεια όμως ("Θάρρος" 13/2/1914) γίνεται γνωστό ότι έχουν υποβληθεί ενστάσεις: «Εις την Εφορευτικήν Επιτροπήν Μεσσήνης, πληροφορούμεθα ότι υπεβλήθησαν ενστάσεις κατά του κύρους της εκλογής των εκλεγέντων Κοινοτικών Συμβούλων της Κοινότητος Μεσσήνης κ.κ. Κ. Πάστρα, Χ. Μερλοπούλου, Εμμ. Δ. Φεσσά, Επ. Λυμπεροπούλου, Γ. Βαλσαμάκη και Αρ. Φωτοπούλου. Και διά μεν τον κ. Κ. Πάστραν προεβλήθη η ένσταση ότι δεν δύναται να διατελή σύμβουλος αφού τυγχάνει και μέλος της Λιμενικής Επιτροπής Μεσσήνης και δεν επέβαλε παραίτησιν από του αξιώματός του τούτου προ της υπό του νόμου τασσομένης προθεσμίας. Διά τους κ.κ. Εμμ. Φεσσάν και Επαμ. Λυμπερόπουλον, ότι ο μεν πρώτος τυγχάνει οφειλέτης της κοινότητος ως κληρονόμος του πατρός του, ο δε δεύτερος έχει λαμβάνειν παρ' αυτής εξ ωρισμένης προς αυτόν οφειλής, απαγορεύοντος του νόμου να διατελώσι σύμβουλοι είτε οφειλέται και δανεισταί. Διά τον κ. Γ. Βαλσαμάκην ότι τυγχάνει οφειλέτης της Κοινότητος εξ εγγυήσεως και διά τους λοιπούς διά άλλους λόγους οι οποίοι προβάλλονται εις τας ενστάσεις. Μας μεταδίδεται η πληροφορία ότι και διά τον εκλεγέντα σύμβουλον της ίδιας Κοινότητος κ. Φώτ. Βακαλόπουλον υποβάλλεται ένσταση κατά του κύρους της εκλογής του. Επί των υποβληθεισών ενστάσεων θ' αποφανθή ο Ειρηνοδίκης Παμίσου παρ' ου κατά τον νόμον επικυρούνται αι εκλογαί.

Όσον αφορά την ένστασιν κατά του κύρους της εκλογής του συμβούλου κ. Πάστρα, δεν δύναται να επιδράση, κατά την κρατούσαν γνώμην, διότι αιρετόν μέλος τυγχάνον ούτο του Εμπορικού Συλλόγου Μεσσήνης παρά τη Λιμενική Επιτροπή δεν υποχρεούται εις παραίτησιν».

Λίγες ημέρες αργότερα γίνονται εκλογές στον Εμπορικό Σύλλογο και έτσι έχουμε μια πληρέστερη εικόνα για τα πρόσωπα που έπαιζαν σημαντικό ρόλο εκείνη την εποχή στη ζωή της πόλης: «Την παρελθούσαν Κυριακήν ενηργήθησαν εν Μεσσήνη αι Αρχαιρεσείαι του εκεί Εμπορικού Συλλόγου. Διά το αξίωμα του προέδρου υποψήφιοι ήσαν οι κ.κ. Αναστ. Βακαλόπουλος, Ιωάν. Ζαχαράκης και Κ. Πάστρας. Εκ τούτων οι μεν δύο πρώτοι έλαβον ανά τρεις ψήφους έκαστος, ο δε κ. Κωνστ. Πάστρας ψήφους 25, ούτως δε εξελέγη πρόεδρος ο κ. Κωνστ. Πάστρας. Αντιπρόεδρος εξελέγη ο κ. Κ. Μιχαλόπουλος διά ψήφων 25 του κ. Αν. Βακαλόπουλου λαβόντος ψήφους 7. Γραμματεύς εξελέγη ο κ. Σπήλιος Μιχαλόπουλος, ταμίας ο κ. Θεόδ.

Πανόπουλος και σύμβουλοι οι κ.κ. Δημ. Αλημπάνης, Πούλος Μαρκάκης και Νικ. Τζώρτζης.

Υπό το Διοικητικόν τούτου Συμβούλιον, απαρτιζόμενον εκ των υγιειντέρων και δραστηριωτέρων στοιχείων του εμπορικού κόσμου της Μεσσηνίας ελπίζεται, ότι ο Εμπορικός Σύλλογος Μεσσηνίας θέλει συνεχίσει μετ' εξαιρετικού ζήλου τον υπέρ των εμπορικών συμφερόντων και του κοινού εν γένει αγαθού της πόλεως Μεσσηνίας, δράσιν του. Η ακαταπόνητος δε επιμέλεια και η ειδική μόρφωσις του εκλεγέντος προέδρου κ. Πάστρα είναι η σταθεροτέρα εγγύησις περί της ευδοκίμου σταδιοδρομίας του συλλόγου εν τω πολυμερεί αυτού έργω». ("Θάρρος" 25/2/1914).

(73). "Θάρρος" 18/2/1914

(74). "Σημαία" 3/2/1915

(75). "Θάρρος" 23/2/1916

(76). "Σημαία" 23/2/1916

(77). Στο "Θάρρος" (4/2/1917) δημοσιεύεται η είδηση για σύλληψη των πρωταγωνιστών της επίθεσης σε καταστήματα τροφίμων: «Υπό των αρχών αίτινες μετέβησαν εντεύθεν εις Μεσσηνίαν, ενηργήθησαν αυστηρόταται ανακρίσεις προς αποκάθυσιν των πρωταιτίων των προχθεσινών σκηνών και διαρπαγών των καταστημάτων. Αι ανακρίσεις ενηργήθησαν εποπεύοντος αυτού τούτου του Εισαγγελέως κ. Γαρέζου, επετεύχθη δε η αποκάθυσις των πρωταιτίων των σκηνών, συλληφθέντων των Γεωργ. Ηλιοπούλου, Γεωργ. Μουραφέτη, Παν. Κόκαρη, Ιω. Ψαρρά, Γεωργ. Μαρκοπούλου ή Τριμόρφη, Γρηγ. Πανταζή ή Παρασκευοπούλου και Παν. Παντζή, οίτινες διά νυκτός υπό στρατιωτικήν συνοδείαν μετεφέρθησαν ενταύθα. Κατά των συλληφθέντων υπό τακτικού ανακριτού θα συνεχισθούν αι ανακρίσεις».

Την επομένη οι έμποροι προχωρούν σε μια κίνηση κατευνασμού των πνευμάτων, συμφωνώντας να πουλήσουν τρόφιμα με δεητίω χωρίς κέρδος: «Οι έμποροι της γείτονος πόλεως Μεσσηνίας προέβησαν εις γενναίαν απόφασιν, πολὺ πρακτικὴν και πολὺ σκόπιμον, απόφασιν η οποία τιμά και αυτούς και τους σχόντας την πρωτοβουλίαν κ.κ. Π. Στυλιανόπουλον, Δ. Αλημπάνην, Π. Κρασσακόπουλον, Π. Ζαημάν, Π. Δουβόγιαννην και Λ. Πολυχρονέαν. Κατάς τας πληροφορίας μας οι Μεσσηνιοί έμποροι απεφάσισαν να καταθέσουν 35.000 δραχμάς, δι' ων ν' αγοράσουν διάφορα τρόφιμα τα οποία θα πωλούν εις τους πολίτας άνευ ουδενός κέρδους. Το Εταιρικόν Συμβόλιον θα γίνη σήμεραν ή αύριον. Η πώλησις των αγορασθησομένων τροφίμων θα γίνεται επί τη βάσει δεητίων» ("Θάρρος" 5/2/1917).

Στο Νησί έχει εγκατασταθεί έμπεδο και για την ίδια περίοδο πληροφορούμαστε ότι «την νύκτα εις Μεσσηνίαν τινές των στρατιωτών του 45ου Συντάγματος διαρρήξαντες την αποθήκην του εμπόρου Θ. Τρουπάκη έκληψαν ποσότητα σύκων. Εκ των δραστῶν της κλοπῆς ταύτης συνελήφθη ο στρατιώτης Εμ. Μηροϊτης». ("Θάρρος" Πριν 94 χρόνια 13/2/2011).

(78). "Θάρρος" Πριν 94 χρόνια 13/2/2011

(79). Θάρρος 19/2/1919

(80). "Σημαία" 9/2/1920

(81). "Σημαία" 11/2/1920

(82). "Θάρρος" 11/2/1920

(83). "Θάρρος" 2/3/1921

(84). "Θάρρος" 15/2/1922

(85). "Σημαία" 7/2/1923

(86). "Θάρρος" 7/2/1923

(87). Σημαία 18/2/1925

(88). Σημαία 3/3/1925

(89). Σημαία 6/3/1926

(90). Σημαία 7/3/1926

(91). Σημαία 9/3/1926

(92). Σημαία 17/3/1926

(93). Σημαία 17/3/1926

(94). "Σημαία" 19/2/58 - Το χρονικό της "Σημαίας" - Προ 30 ετών

- (95). "Σημαία" 27/2/28
 (96). "Σημαία" 29/2/1928
 (97). "Σημαία" 16/3/29
 (98). "Σημαία" 8/3/59 - Το χρονικό της "Σημαίας" - Προ 30 ετών
 (99). "Σημαία" 20/3/29
 (100). "Σημαία" 25/2/68 - Αναδημοσίευση αποσπάσματος από "Σημαία" 21/3/29
 (101). "Καρνάβαλος" - Σατιρική έκδοση των Καθαματιανών δημοσιογράφων - 17 Μαρτίου 1929 / Προσφορά του φίλου Χρήστου Ρέππα
 (102). "Σημαία" 5/3/30
 (103). "Θάρρος" 5/3/30
 (104). "Σημαία" 19/2/1931
 (105). "Θάρρος" 12/3/1932
 (106). "Θάρρος" 16/3/1932
 (107). Μαρκ Μαζάουερ «Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του μεσοπολέμου»
 (108). "Σημαία" 26/2/1933
 (109). "Σημαία" 13/2/1934
 (110). "Θάρρος" 22/2/1934
 (111). "Σημαία" 8/3/1935
 (112). "Σημαία" 19/2/1936
 (113). "Σημαία" 19/2/1936
 (114). "Σημαία" 25/2/1936
 (115). Ο Γιώργος Αποστολόπουλος γεννήθηκε στην Πιλαλίστρα το 1912 και αποφοίτησε από το Γυμνάσιο Μεσσήνης. Τα πρώτα βήματα στη δημοσιογραφία τα έκανε στην Καθαμάτα, όπου εργάστηκε ως συντάκτης αρχικά και ως αρχισυντάκτης στη συνέχεια μέχρι το 1942 στη "Σημαία". Σπούδασε νομικά αλλιά τον κέρδισε η δημοσιογραφία. Από τους πρώτους μήνες της γερμανοϊταλικής κατοχής διώχθηκε από τους Ιταλούς για την έκδοση μυστικού δελητίου ειδήσεων και καταδικάστηκε από το ιταλικό στρατοδικείο. Παρέμεινε όμηρος στο στρατόπεδο της Λάρισας από όπου δραπέτευσε με τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας (1943). Πριν από τον πόλεμο ήταν ανταποκριτής των αθηναϊκών εφημερίδων "Πρωία" και "Ακρόπολης" και έκτακτος συνεργάτης της "Καθημερινής", του περιοδικού "Νεοελληνικά Γράμματα" και άλλων φιλολογικών περιοδικών. Από το 1944 και στη συνέχεια εργάστηκε στις εφημερίδες "Ριζοσπάστης", "Φιλελεύθερος", "Τα Νέα", "Το Βήμα" και αρθρογράφος στα "Ελληνικά Χρονικά", "Τραστ" κ.α. Δημοσίευσε ταξιδιωτικές εντυπώσεις από το Αγγλία, Ιταλία και Τσεχοσλοβακία και έκανε μεταφράσεις λογοτεχνικών έργων. Σκοτώθηκε το 1966 σε τροχαίο έξω από τη Θήβα. [Πληροφορίες από το "Μεσσηνιακό Βιογραφικό Λεξικό" του Ν. Καράμπελα]
 (116). Σημαία 26/2/1936
 (118). "Σημαία" 11/3/1937
 (119). "Θάρρος" 13/3/1937
 (120). Η Εθνική Οργάνωσις Νεολαίας (ΕΟΝ) ήταν κυβερνητική οργάνωση νέων που ιδρύθηκε από το καθεστώς του Ιωάννη Μεταξά το 1936 και διαλύθηκε τον Απρίλιο του 1941, τρεις μήνες μετά το θάνατό του, με την κατάρρευση του μετώπου από τη Γερμανική εισβολή. Κάποιες από τις δραστηριότητες της ΕΟΝ ήταν η στρατιωτική εκπαίδευση, οι αθλητικές διοργανώσεις (γυμναστικές επιδείξεις), επιβλητικές παρελάσεις και γιορτές, αναδασώσεις, εκδρομές, κοινωνικές δραστηριότητες. Ο Ιωάννης Μεταξάς θεωρούσε ιδιαίτερα σημαντικό όπλο την ΕΟΝ για τη διαμόρφωση των νέων σε υποστηρικτές του καθεστώτος και για το λόγο αυτό την υποστήριξε ιδιαίτερα μέσα από συστηματικές ενέργειες και ισχυρή χρηματοδότηση. Μέσα από την ΕΟΝ, γινόταν συστηματική προσπάθεια διαπαιδαγώγησης και προπαγάνδας υπέρ του καθεστώτος,
 (121). "Σημαία" 13/3/1937
 (122). Ο Πότης Λουκάκος γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1907. Απόφοιτος της Εμπορικής Σχολής Καθαμάτας, χρημάτισε Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Επαγγελματιοβιοτεχνών Μεσσήνης, γενικός γραμματέας του Δήμου Μεσσήνης, καθώς και πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου. Από τους πρωταγωνιστές των καρναβαλικών

εκδηλώσεων ιδιαίτερα μετά το 1950, από τους τοπικούς παράγοντες που διέσωσαν τις εκδηλώσεις σε μια κρίσιμη περίοδο. Για πολλά χρόνια ήταν ανταποκριτής στις καλαματιανές εφημερίδες, στις οποίες έχουν διασωθεί πολλά δικά του κείμενα για το καρναβάλι με πλήθος στοιχείων και ονομάτων. Πέθανε το 1976.

(123). "Τα Νέα" 16/3/1937

(124). "Σημαία" 17/3/1937

(125). Ο Γιώργος Περασόπουλος γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1907. Από νεαρή ηλικία ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία και έγινε αρχισυντάκτης στο "Θάρρος". Με το ψευδώνυμο "Ουδέτερος" έγραψε χρονογραφήματα και άλλα κείμενα. Διετέλεσε Γενικός Γραμματέας του Δήμου Καλαμάτας (1934-36) και υπάλληλος στη διεύθυνση Τύπου του υπουργείου Εξωτερικών (1938-46). Πήρε μέρος στον ελληνοϊταλικό πόλεμο και έμεινε ανάπηρος. Οργανώθηκε στο ΕΑΜ, συνελήφθη για την αντιστασιακή του δράση και κρατήθηκε όμηρος από τους Γερμανούς στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Χαϊδαρίου. Μετά τον εμφύλιο δραστηριοποιήθηκε στην ΕΔΑ και ήταν υποψήφιος στις εκλογές του 1951.

(126). "Θάρρος" 17/3/1937

(127). "Τα Νέα" 16/3/1937

(128). "Θάρρος" 23/2/1938

(129). "Σημαία" 4/3/1938

(130). "Σημαία" 1/3/1938

(131). Ο Θεόδωρος Μαρκόπουλος γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1911 και εργάστηκε ως συντάκτης σε πολλές καλαματιανές εφημερίδες κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου. Από το 1941 μέχρι το 1962 ήταν διευθυντής σύνταξης στη "Σημαία". Διετέλεσε πρόεδρος του Μεσσηνιακού Γυμναστικού Συλλόγου.

(132). "Θάρρος" 9/3/1938

(133). "Σημαία" 9/3/38

(134). Φαλαγγίτες ονομάζονταν τα μέλη της ΕΟΝ ηλικίας 15-25 χρονών, ενώ σκαπανείς τα μέλη της ηλικίας 8-14 χρονών.

(135). "Σημαία" 14/2/1939

(136). "Θάρρος" 15/2/1939

(137). Ο Κώστας Γαρίδης γεννήθηκε το 1919 στους Δολούς και τελείωσε το Γυμνάσιο της Μεσσήνης. Υπηρέτησε ως οικονομικός υπάλληλος και ήταν ποιητής. Πρωτοεμφανίστηκε, μαθητής ακόμη, από την εφημερίδα "Θάρρος". Συνεργάστηκε με τα περιοδικά "Επιθεώρηση Τέχνης", "Καινούργια Εποχή", "Ο Λογοτέχνης", "Θερμοπύλες", στην εφημερίδα "Βραδυνή" και αλλού. Κυκλοφόρησε ποιητικές συλλογές ("Νοσταλγίες", "Δύσκολες ώρες", "Η σιωπή και οι άνθρωποι", "Ανακωχή με τη σιωπή" κ.ά). Πήρε μέρος στην εθνική αντίσταση.

(138). "Θάρρος" 16/2/1939

(139). "Σημαία" 18/2/1939

(140). "Σημαία" 19/2/1939

(141). "Σημαία" 22/2/1939

(142). "Σημαία" 6/3/1940

(143). "Θάρρος" 7/3/1940

(144). "Σημαία" 10/3/1940

(145). "Θάρρος" 13/3/1940

(146). "Σημαία" 13/3/1940

(147). Ο γερο-Κούτρος (Γιώργος Τσαφατίνος στο επώνυμο) ήταν ο δήμιος της κρεμάλας ολόκληρης δεκαετίας πριν τον πόλεμο του 1940. Μετά τον εμφύλιο το ρόλο του ανέλαβε ο γιος του Γιάννης, ενώ στη φωτογραφία από το αρχείο Αλειφέρη που δείχνει το κρέμασμα γύρω στα 1960, όπως με πληροφόρησαν, διακρίνεται να τραβάει το σκοινί και ο εγγονός του Γιώργος (Κατσάκος). Ο Δημήτρης Κανελλόπουλος στην "Τριλογία του πένθους" ("Οι καρδιές χτυπάνε πάντα αριστερά" - 1995 - σελ. 14-18) κάνει αναλυτική αναφορά στο πρόσωπο του Κούτρου σε σχέση με τη μάχη στο Μπιζάνι το Φεβρουάριο του 1913, η οποία θεωρείται και η σημαντικότερη του 1ου Βαλκανικού Πολέμου. Σε σχέση με την κρεμάλα γράφει: «Ο Κούτρος

ήταν ένας θριακωμένος άντρας, τετράγωνος, αραμπατζής επαγγελματίας που ο γιος του ο Γιάννης που τούμιαζε σ' όλη. Στο Νησιώτικο έθιμο της κρεμάλας, επαράστανε στις μέρες μου το Μπράϊμ. Και του ταίριαζε κιόλας από το λόγο πως ήταν πολύ μελαχρινός, σκέτο κατράμι. Μάλιστα ελεγότανε πως σ' αυτό αντικατάστησε τον πατέρα του που ήταν ο πρώτος διδάξας». Στη συνέχεια διηγείται με μυθιστορηματικό τρόπο το κατόρθωμα του "θριακωμένου άντρα" στο Μπιζάνι. Εκεί το πυροβόλο κόλλησε νύχτα και ήταν έτοιμο να πάει κατά το γκρεμό. Ενας έφεδρος ειρωνεύτηκε το Νησιώτη ληχία Ντόσκα, υποδεικνύοντας να ανεβάσουν βουβάλια για να το τραβήξουν. Ενας άλλος Νησιώτης ο Γκουζούνης πήγε και βρήκε το Γιώργη τον Κούτρο και τον Ντρούλια «άντρες πολύ χεροδύναμους και πρόθυμους να συντρέξουν τον Ντόσκα, το πατριωτάκι τους, γιο του δασκάλου τους». Οι οποίοι κατάφεραν μέσα στη νύχτα, τις λάσπες και τα σκοτάδια να ανεβάσουν το κανόνι στην κορυφή του λόφου και «ελεγότανε λοιπόν ότι χάρη σ' αυτό το κανόνι, το πεζικό μας εμπόρεσε κι εκπόρθησε ένα τούρκικο οχυρό από τα πιο δυνατότερα». Για το γεγονός παρασημοφορήθηκε ο Ντόσκας και «εκέρδισε κι ένα γαλιόνι». Τότε Κούτρος και Ντρούλιας σκάρωσαν ένα δίστιχο και του το τραγούδησαν:

«Άλλοι βγάλαν το κανόνι
κι άλλοι πήραν το γαλιόνι...».

Το περιστατικό με το βούβαλο και τον Κούτρο κυκλοφορεί ακόμη ανάμεσα σε παλιούς Νησιώτες και συναντιέται στην προφορική παράδοση με μια παραλλαγή. Λέγεται πως με το δίστιχο απάντησε ο Κούτρος στον στρατηγό Γαργαλίδη (που καταγόταν από το Νησί) όταν κάποια στιγμή σε μεγάλη ηλικία τον ειρωνεύτηκε σε καφενείο.

Όλα τα στοιχεία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η κρεμάλα αποτελούσε οικογενειακή παράδοση του Κούτρο (Τσαφατίνου) και κατά πάσα πιθανότητα από πολύ παλαιότερα. Η διαδοχή μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ήταν τοπικό έθιμο της γειτονιάς που αγκάλιασε η πόλη. Η κρεμάλα αποτέλεσε "σήμα κατατεθέν" για το Νησιώτικο καρναβάλι, ισχυρό στοιχείο παράδοσης και η αδιάληπτη τέλησή του για δεκαετίες ολόκληρες οφείλεται στην οικογένεια Κούτρο και έχει ταυτιστεί με το έθιμο. Και η πόλη έχει την υποχρέωση να αναγνωρίσει αυτό το γεγονός.

(148). "Θάρρος" 6/3/1989 - 1946 Μάρτης

(148α). "Θάρρος" 12/2/1947

(148β). "Θάρρος" 26/2/1947

(148γ). "Σημαία" 26/2/1947

(148δ). "Θάρρος" 17/3/1948

(148ε). "Σημαία" 9/3/1949

(149). "Σημαία 17/2/1950

(150). Ο Ανδρέας Δημ. Ζαχαρόγιαννης καταγόταν από το Μαυρομμάτι Παμίσου και αποτελούσε... φυσιογνωμία της εποχής. Του άρεσε να τον αποκαλούν "Πρίγκηπα Ανδρέα" (παραπέμποντας στον τέταρτο γιο του Βασιλίου Γεώργιου Α') και είχε ιδρύσει το... κόμμα "Ελιά, συκιά και κούρβουλο". Τον περιγράφουν ως πανέξυπνο και ευαίσθητο που είχε την ικανότητα να σκαρώνει στίχους και να βγάζει λόγους. Εφυγε για την Αθήνα όπου και φιλοξενούσε τους Μαυρομματικούς στο σπίτι που έμενε και είχε αποκληθεί "κουνηλείον" λόγω του συνωστισμού. Ζούσε κάνοντας διανομή τσιγάρων στα περίπτερα της Αθήνας και πέθανε σε ηλικία 98 χρονών.

(151). "Σημαία" 17/2/50

(152). "Θάρρος" 18/2/1950

(153). "Σημαία" 18/2/1950

(154). "Θάρρος" 19/2/1950

(155). "Σημαία" 19/2/1950

(156). "Σημαία" 22/2/1950

(157). "Θάρρος" 22/2/1950

(158). "Σημαία" 8/3/1951

(159). "Σημαία" 9/3/1951, "Θάρρος" 10/3/1951

- (160). "Σημαία" 10/3/1951
 (161). "Σημαία" 14/3/1951
 (162). "Σημαία" 29/2/1952
 (163). "Σημαία" και "Θάρρος" 1/3/1952
 (164). "Σημαία" 5/3/1952
 (165). "Τα Νέα" 5/3/1952
 (166). "Θάρρος" 12/3/1953
 (167). "Σημαία" 14/3/1953
 (168). "Θάρρος" 15/3/1953
 (169). "Σημαία" 19/3/1953
 (170). "Θάρρος" 18/3/1953
 (171). "Θάρρος" 2/3/1954
 (172). "Σημαία" 3/3/1954
 (173). "Τα Νέα" 5/3/1954

(174). Πρόκειται για το ιστορικό δίδυμο που πρωταγωνιστούσε για χρόνια στη φωτιά που άναβε στα Γαρδελιά. Σε εκείνο το σημείο είχε μπακάλικο ο Παναγιώτης Σπάλης που το ονόμαζε "Αμερικαν μάρκετ". Ο Βαγγέλης Λιάππας ήταν εκείνη την περίοδο εμποροϋπάλληλος στην Ενωση που είχε δραστηριοποιηθεί στον τομέα των υφασμάτων. Ο τρίτος της παρέας που αναφέρεται ως Χρα - χρα ήταν ο Σταύρος Αργυρόπουλος που ντυνότανε νύφη στα καρναβάλια. Ο Πέτρος Μασουρίδης ήταν μηχανικός της Ηλεκτρικής Εταιρίας (της οποίας οι εγκαταστάσεις ήταν πολύ κοντά). Ο Προκόπης του... ανταγωνισμού ήταν ο Προκόπης Παπαγεωργίου που άναβε φωτιά κοντά στου Σπάλη και λίγο ανατολικότερα. Στην πορεία το θέαμα που επικράτησε στη φωτιά του Σπάλη και χαρακτηρίζει ιστορικά αυτή την εποχή και τα πρόσωπα είναι "ο τυρής και ο ταραμάς". Μια παρωδία κατά τα πρότυπα που περιγράφει ο Γιάννης Κουρτσάκης: "Ο πόλεμος Καρναβάλιου και Σαρακοστής διεξάγεται ανάμεσα στα κρέατα, τις σχάρες και στις σουβίλες από τη μια, τα ψάρια, τα οπωρικά και γενικά τα σαρακοστιανά φαγητά και σύνεργα της μαγειρικής από την άλλη" ("Καρναβάλι και καραγκιόζης", σελ. 64.)".

- (175). "Τα Νέα" 6/3/1954
 (176). "Τα Νέα" 5/3/1954, "Σημαία" 7/3/1954
 (177). "Σημαία" 7/3/1954
 (178). "Τα Νέα" 9/3/1954
 (179). "Θάρρος" 10/3/1954
 (180). "Θάρρος" 12/2/55
 (181). "Σημαία" 23/2/55
 (182). "Τα Νέα" 26/2/55
 (183). "Σημαία" 27/2/55
 (184). "Τα Νέα" 1/3/55
 (185). "Σημαία" 2/3/55
 (186). "Θάρρος" 2/3/55

(187). Ο Δημήτρης Μιχαλόπουλος (Γκόφος) χασάπης στο επάγγελμα με βοήθo τον Παναγιώτη Μυτιληναίο (Τσόχα) επίσης χασάπης, εκφωνούσε πάντα το λόγο του Καρνάβαλου από το 1949 (οπότε υπάρχει και η πρώτη γραπτή αναφορά) μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970 που πέθανε. Το 1963 εκφώνησε το λόγο ο γιος του Σπύρος Μιχαλόπουλος, ο οποίος και συνέχισε μετά το θάνατο του πατέρα του μέχρι και σήμερα. Ενδιάμεσα ο καρναβαλικός λόγος εκφωνήθηκε το 1980 από το Γιάννη Χαϊδόγιαννη και αργότερα για λίγα χρόνια από το Φώτη Πατρινιό. Το 1984 δεν εκφωνήθηκε ο λόγος του Καρνάβαλου (στο ρόλο του είχε οριστεί άλλο πρόσωπο εκτός των προαναφερθέντων), αλλά οι αιτίες δεν έχουν διευκρινιστεί μετά βεβαιότητας. Σύμφωνα με το Δημήτρη Ι. Κούτη ("Μια ζωή γεμάτη μουσική" σελ. 8) το λόγο έγραφε αρχικά ο πατέρας του Γιάννης Κούτης και στη συνέχεια οι Πότης Λουκάκος, Νίκος Φωτεινόπουλος, Δημήτρης Σπανός, Γιάννης Πλατάρος, Δημήτρης Ρούτσας.

(188). "Σημαία" 18/3/56

(189). "Θάρρος" 18/3/56

(190). Ενδεικτική του κλίματος που επικρατεί και στην πόλη είναι η ανταπόκριση για τις κινητοποιήσεις που δημοσιεύτηκε στη "Σημαία" στις 17 Μαρτίου: "Μεσσήνη. - (Του ανταποκριτού μας) Πλήρη επιτυχίαν εσημείωσε και εις την πόλιν μας η χθεσινή εκδήλωσις διαμαρτυρίας διά την σύλληψιν υπό των Βρετανών του Εθνάρχου και των συνεργατών του. Ουδείς εργάτης εργάσθη από 6-10 π.μ. κατά δε την καθορισθείσαν ώραν έκλεισαν τα καταστήματα και η πόλις ενεκρώθη.

Σχετικώς υπό του Εργατικού Κέντρου εξεθόδη το ακόλουθον ψήφισμα:

Οι εργατοϋπάλληλοι Μεσσήνης εν αγανακτήσει διατελούντες διαμαρτύρονται εντονώτατα προς άπαντα τον πεπολιτισμένον κόσμον και εις την Διεθνή Γενικήν Συνομοσπονδίαν ελευθέρων εργατικών Συνδικάτων διά την άνευ προηγουμένου εξαπολυθείσαν τρομοκρατίαν υπό των Αγγλων εις την ηρωικήν Μεγαλήννησον Κύπρον.

Στιγματίζουν με τα μελανώτερα χρώματα την υπό των Αγγλων άνανδρον σύλληψιν και απαγωγήν του Εθνάρχου Μακαρίου, του Μητροπολίτου Κυρηνείας και του Εργατικού ηγέτου Κύπρου και μέλους της Διεθνούς Γεν. Συνομοσπονδίας ελευθέρων εργατικών Συνδικάτων Μιχαήλ Πισσά.

Φρονούν ότι οι Αγγλοι έπρεπε να σεβασθούν παντί σθένει τα ιερά και τα όσια κιβωτού πολιτισμού της Ελλάδος διότι όταν αυτοί ζούσαν εις σπήλαια και έτρωγαν ωμά κρέατα, πανένδοξος Ελλάς ήγειρε Παρθενώνας και μετέδιδεν φώτα πολιτισμού.

Αξιούν άμεσον ενέργειαν και σθεναράν επέμβασιν των ισχυρών της Γης προς τους Αγγλους ίνα ούτοι επαναφέρουν εις την Μεγαλήννησον Κύπρον τον Εθνάρχην Μακάριον και τους συνεργάτας του ως και τον εργατικόν ηγέτην Πισσάν.

Ο Πρόεδρος Σίμος Μποσίνης

Ο Γεν. Γραμματεύς Ηλίας Τζουμάκνης".

Ο Σίμος Μποσίνης ήταν ένας από τους δραστήριους παράγοντες της πόλης εκείνη την εποχή και τον συναντούμε σε πολλές περιπτώσεις και με διάφορες αφορμές στις καρναβαλικές εκδηλώσεις της δεκαετίας 1950-1960.

(191). "Σημαία" 21/3/56

(192). "Θάρρος" 21/3/56

(193). Το 1956 το καρναβάλι γίνεται στόχος επιθέσεων χριστιανικών και άλλων ηθικιστικών οργανώσεων, που παραπληροφορημένες καταφθάνουν στην Πάτρα από άλλες περιοχές της Ελλάδας μεσούντος του καρναβαλιού για να καταγγείλουν όργια, διαφθορά, "Σόδομα και Γόμορρα" αλλήλα εμποδίζονται από την Αστυνομία. Οι εντελώς ανυπόστατες κατηγορίες συναντούν την αδιαφορία ή την ενόχληση των Πατρινών και των επισκεπτών του καρναβαλιού. Είναι χαρακτηριστικό πως η τοπική εκκλησία δεν συμμερίζεται τις απόψεις των ταραξιών, αφού γνωρίζει πως το καρναβάλι είναι μια εντελώς αθώα ψυχαγωγική εκδήλωση (Πηγή Βικιπαίδεια – Πατρινό Καρναβάλι).

(194). "Τα Νέα" 2/3/57

(195). "Τα Νέα" 5/3/57

(196). "Σημαία" 6/3/57

(197). "Σημαία" 21/2/58

(198). "Σημαία" 26/2/58

(199). "Θάρρος" 26/2/58

(200). "Σημαία" 11/3/1959

(201). "Σημαία" 18/3/1959

(202). "Θάρρος" 25/3/1960

(203). "Σημαία" 25/2/1960

(204). "Τα Νέα" 26/2/1960, "Σημαία" 28/2/1960

(205). "Τα Νέα" 1/3/1960

(206). "Σημαία" 2/3/1960

(207). "Θάρρος" 2/3/1960

(208) Η Χορωδία και Μανδοлинάτα έχει μακρά ιστορία καθώς η πρώτη αναφορά συναντάται το 1912 ("Θάρρος" 15/8/1912) αλλήλ η πορεία της έχει μεταπτώσεις ανάλογ με τις εποχές και τις συνθήκες. Μεταπολεμικά ιδρύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 από το μουσικό Νίκο Χούλιανη, ο οποίος είχε σπουδάσει στο Ωδείο Αθηνών. Για αρκετά χρόνια παρέδιδε ιδιαίτερα μαθήματα μουσικής και είχε οργανώσει την ομάδα από μαθητές του. Πέραν της συμμετοχής στις καρναβαλικές εκδηλώσεις και τους αποκριάτικους χορούς, είχαν δοθεί συναυλίες (έχει μείνει ιστορική η συναυλία στο "Σινέ Παρκ" στις αρχές της δεκαετίας του 1960), ενώ η χορωδία έψελνε εκ περιτροπής στις εκκλησίες της πόλης. Όταν πέθανε ο δάσκαλος της Φιλαρμονικής Γιάννης Στεφάνουπουλος (Νάσος) κάπου στα 1960, ο Χούλιανης ανέλαβε για 1-2 χρόνια τη Φιλαρμονική και στη συνέχεια διορίστηκε καθηγητής στη μέση εκπαίδευση. Ένα πλήθος στοιχείων με ονόματα και φωτογραφίες για την ιστορία της Χορωδίας και Μανδοлинάτας τη νεότερη εποχή, φιλοξενούνται στο βιβλίο του Δημήτρη Ι. Κούτη "Μια ζωή γεμάτη μουσική".

(209). Σημαία 5/2/61

(210). Θάρρος 8/2/61

(211). Το Τμήμα της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης Μεσσήνης ιδρύθηκε το 1959 γιατί από στα υπάρχοντα βιβλία του αρχείου της τη χρονιά αυτή εμφανίζεται προσωρινή Διοικουσα Επιτροπή αποτελούμενη από τον Κώστα Διαμαντάκο πρόεδρο, τον Τρύφωνα Πανουσόπουλο γενικό γραμματέα και το Μιχάλη Γεωργιόπουλο ταμία. Στις εκλογές που έγιναν τον Αύγουστο του 1961 αναδείχθηκε Διοικητικό Συμβούλιο με πρόεδρο το Γιάννη Πλημμένο, γενικό γραμματέα το Νίκο Χούλιανη και ταμία το Μιχάλη Γεωργιόπουλο. Το Δεκέμβριο του 1965 έγιναν εκλογές και επανεξελέγη πρόεδρος ο Γιάννης Πλημμένος με γενικό γραμματέα το Μάκη Τσερπέ και ταμία τον Αργύρη Στασινάκη. (Πληροφορίες από το φυλλάδιο που εξέδωσε η Περιηγητική Λέσχη Μεσσήνης το 2008 και στο οποίο γίνεται αναλυτική αναφορά σε όλα τα διοικητικά συμβούλια).

(212). "Σημαία" 9/2/1961

(213). "Σημαία" 13/2/1961

(214). "Σημαία" 14/2/1961

(215). "Τα Νέα" 14/2/61

(216). "Σημαία" 14/2/1961

(217). "Τα Νέα" 14/2/1961

(218). "Σημαία" 15/2/1961

(219). "Θάρρος" 16/2/1961

(220). "Σημαία" 16/2/1961

(221). "Μεσσηνιακά Νέα" 9/2/1961

(222). "Θάρρος" 17/2/1961, "Τα Νέα" 18/2/1961, "Σημαία" 19/2/1961

(223). "Τα Νέα" 18/2/1961

(224). "Τα Νέα" 21/2/1961

(225). "Σημαία" 22/2/1961

(226). Ο Χρήστος Αλειφέρνης γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1913 και φοίτησε στην Εμπορική Σχολή Καλαμάτας. Διορίστηκε το 1937 στην Τράπεζα Ελλάδος και υπήρξε ερασιτέχνης φωτογράφος με συμμετοχή σε πλήθος εκθέσεων. Ένα μεγάλο μέρος του αρχείου έχει παραχωρηθεί από συγγενείς του στα ΓΑΚ Μεσσηνίας, και σε αυτό υπάρχουν πολλές φωτογραφίες της Μεσσήνης. Διετέλεσε πρώτος πρόεδρος της Περιηγητικής Λέσχης στην Καλαμάτα.

(227). "Μεσσηνιακά Νέα" 28/2/1961

(228). "Σημαία" 25/2/1962

(229). "Σημαία" 27/2/1962

(230). "Σημαία" 2/3/1962

(231). "Σημαία" 7/3/1962

(232). "Σημαία" 8/3/1962

(233). "Θάρρος" 9/3/1962

- (234). "Τα Νέα" 10/3/1962
 (235). "Σημαία" 10/3/1962
 (236). "Θάρρος" 10/3/1962
 (237). "Τα Νέα" 13/3/1962
 (238). "Σημαία" 14/3/1962
 (239). "Θάρρος" 14/3/1962
 (240). "Σημαία" 8/2/1963
 (241). "Σημαία" 20/2/1963
 (242). "Θάρρος" 21/2/1963
 (243). "Σημαία" 23/2/1963

(244). Το πραγματικό της επώνυμο ήταν Κουτσοθία και έμενε στον Αγιάνην, λίγο βορειότερα από εκεί που βρίσκεται σήμερα το ξενοδοχείο "Μεσσήνη". Ήταν από τους σημαντικότερους παράγοντες του μεταπολεμικού καρναβαλιού. Στο λιά μπροστά από το σπίτι της έστηνε φωτιά και γλέντι, ενώ την Καθαρά Δευτέρα έπαιρνε μέρος στις εκδηλώσεις επικεφαλής χορευτικής ομάδας γυναικών από την περιοχή με παραδοσιακές στολές, ντυμένη φουστανεδιάς. Πρόκειται για την τελευταία γυναίκα που συνέχισε την τοπική παράδοση της συμμετοχής ομίλων γυναικών στις εκδηλώσεις της Καθαρής Δευτέρας και του ανατρεπτικού χαρακτήρα του καρναβαλιού.

- (245). "Τα Νέα" 26/2/1963
 (246). "Σημαία" 27/2/1963
 (247). "Σημαία" 5/3/1964
 (248). "Θάρρος" 7/3/1964
 (249). "Θάρρος" 18/3/1964
 (250). "Σημαία" 18/3/1964
 (251). "Τα Νέα" 1/3/1965

(252). Το βιογραφικό του Γεώργιου Κουσιάδη δίνει και το κύρος που έδινε στις καρναβαλικές εκδηλώσεις η συμμετοχή του σε αυτές, παρά το γεγονός ότι σηματοδοτούσε τη σταδιακή απομάκρυνση από την τοπική παράδοση και την αυθεντικότητα των χορευτικών ομάδων. Γεννήθηκε στον Πύργο Ηλείας το 1912 και ήταν χορογράφος με πλούσια δραστηριότητα. Σπούδασε στην Επαγγελματική Σχολή Χορού Αθηνών καθώς και σε Παρίσι-Βρυξέλλες. Πτυχιούχος της Διεθνούς Ενώσεως Χορογράφων, της Ακαδημίας Χορού και Φυσικής Αγωγής Παρισιού και της Ακαδημίας Χορού των Βρυξελλών. Ιδρυτής της Παρισινής Σχολής Χορού στην Αθήνα και του Α' Χορευτικού Ομίλου Εθνικών Χορών (με συμμετοχή Ελληνίδων του Παρισιού), με τον οποίο πήρε μέρος στην Διεθνή Εκθεση του Παρισιού (1937), στις γιορτές της Reims και στη γιορτή των Εθνών στο "Palais de la Mutualite". Πήρε επίσης μέρος σε πολλά χορογραφικά συνέδρια του εξωτερικού. Από το 1952 ίδρυσε και διηύθυνε τον Όμιλο "Λαϊκά Μπαλέτα", με τον οποίο έκανε εκατοντάδες επιδείξεις σε θέατρα, στο Φεστιβάλ Αθηνών, σε διάφορες γιορτές, στη "Γιορτή του Κρασιού", κ.λπ. Βιβλία του: "Ο Χορός εν τη εξελίξει του" (1938), "Αρχαίοι και νέοι ελληνικοί χοροί" (1949), "Ελληνικοί και ευρωπαϊκοί χοροί" (1952), "Ελληνικοί χοροί" (1953), επίσης δημοσίευσε πολλά άρθρα και μελέτες στο "Hellenisme Contemporain" (1952), στον "Ήλιο" (τ. 421 και 431) και σε εφημερίδες. Ο Όμιλος "Λαϊκά Μπαλέτα" πήρε μέρος και στις ακόλουθες ταινίες: "Η ωραία της Ρούμελης", "Γερακίνα", "Μπουμπουλίνα", "Λύγκος ο λιβέντης", "Το χαμίνι", "Η καταραμένη γενιά", "Ο φόβος", "Οι περήφανοι", "Η κατάρα της μάνας", "Οι κολλασμένοι", "Αντιγόνη" και "Ο Ψαρόγιαννος", με εθνικούς χορούς, αρχαίο πυρρίχιο και λαϊκές χορογραφίες.

- (253). "Σημαία" 2/3/1965
 (254). "Τα Νέα" 4/3/1965
 (255). "Θάρρος" 4/3/1965
 (256). "Σημαία" 5/3/1965, "Θάρρος" 6/3/1965
 (257). "Τα Νέα" 6/3/1965
 (258). "Σημαία" 7/3/1965
 (259). "Τα Νέα" 9/3/1965

- (260). "Σημαία" 10/3/1965
 (261). "Θάρρος" 10/3/1965
 (262). "Σημαία" 12/2/66
 (263). "Τα Νέα" 16/2/66
 (264). "Θάρρος" 17/2/66
 (265). "Σημαία" 18/2/66
 (266). "Σημαία" και "Θάρρος" 19/2/66
 (267). "Τα Νέα" 22/2/66
 (268). "Σημαία" 23/2/66
 (269). "Θάρρος" 23/2/66

(270). Ο Γιάννης Στεφόπουλος ή Νάσος "ήταν ένα πολύ μεγάλο ταλέντο, αυτοδίδακτος μουσικός, έπαιζε κορνέτα θαυμάσια, αθλήα παράλληλα είχε και σημαντικές θεωρητικές γνώσεις. Μάλιστα μαρτυρείται από τους εκτελεστές της Φιλαρμονικής, ότι μέσα σε δύο ώρες μετέφερε σε παρτιτούρες για όλα τα όργανα, ένα δημοτικό χορό, ακούγοντάς τον μόνο μια φορά στο γραμμόφωνο. Η απώλεια του Νάσου ήταν δυσαναπλήρωτη, απόδειξη ότι η Δημοτική Φιλαρμονική έκανε αρκετά χρόνια να σταθεί στα πόδια της στο ύψος που την είχε φθάσει ο Νάσος". (Από το βιβλίο του Δημ. Κούτη "Μια ζωή γεμάτη μουσική").

- (271). "Σημαία" 24/3/66
 (272). "Θάρρος" 24/2/66
 (273). "Θάρρος" 4/3/1967
 (274). "Θάρρος" 12/3/1967
 (275). "Τα Νέα" 14/3/1967
 (276). "Σημαία" 15/3/1967
 (277). "Θάρρος" 15/3/1967
 (278). "Θάρρος" 22/2/1968
 (279). "Θάρρος" 26/2/1968
 (280). "Τα Νέα" 26/2/1968
 (281). "Σημαία" 29/2/1968, "Θάρρος" 1/3/1968
 (282). "Θάρρος" 2/3/1968, "Σημαία" 3/3/1968
 (283). "Τα Νέα" 5/3/1968
 (284). "Θάρρος" 6/3/1968
 (285). "Σημαία" 6/3/1968
 (286). "Θάρρος" 3/2/1969, "Σημαία" 4/2/1969
 (287). "Σημαία" 16/2/1969
 (288). "Σημαία" 17/2/1969
 (289). "Θάρρος" 19/2/1969
 (290). "Τα Νέα" 25/2/1969
 (291). "Θάρρος" 26/2/1969
 (292). "Σημαία" 26/2/1969
 (293). "Τα Νέα" 25/2/69
 (294). "Θάρρος" 16/2/1970
 (295). "Σημαία" 28/2/1970
 (296). "Θάρρος" 6/3/1970
 (297). "Σημαία" 6/3/1970
 (298). "Τα Νέα" 10/3/1970
 (299). "Θάρρος" 11/3/1970
 (300). "Σημαία" 11/3/1970
 (301). "Θάρρος" 21/2/1971(παρόμοια ανταπόκριση του ιδίου στη "Σημαία" 19/2/1971)
 (302). "Θάρρος", "Σημαία" 21/2/1971

- (303). "Θάρρος" 3/3/1971 (παρόμοια ανταπόκριση του ίδιου στη "Σημαία" 3/3/1971)
- (304). "Σημαία" 12/2/1972, "Θάρρος" 13/2/1972
- (305). "Θάρρος" 15/2/1972
- (306). "Θάρρος" 23/2/1972
- (307). "Σημαία" 23/2/1972
- (308). "Σημαία" 7/3/1973, "Θάρρος" 10/3/1973
- (309). "Σημαία" 7/3/1973
- (310). "Θάρρος" 9/3/1973
- (311). "Σημαία" 9/3/1973
- (312). "Θάρρος" 14/3/1973
- (313). "Σημαία" 14/3/1973
- (314). "Θάρρος" 27/2/1974
- (315). "Σημαία" 27/2/1974
- (316). Η εφημερίδα "Σημαία" έγραφε στις 16/3/1975: "Οι Μεσσηνίοι Φοιτητές στην προσπάθειά τους να συνδεθούν με το λαό της Μεσσηνίας, μετά τα γνωστά εκδηλώσεις των εις την Καθαμάτα οργάνωσαν σειρά εκδηλώσεων στη Μεσσήνη.
 Ήδη από χθες άνοιξε η έκθεση βιβλίου ενώ σήμερα την 11ην π.μ. θα γίνει ομιλία - συζητήσεις επί των αγροτικών θεμάτων και αύριον στις 11 π.μ. στο "Σινέ Παρκ" θα γίνει προβολή ταινίας".
 Η εφημερίδα "Θάρρος" έγραφε στις 19/3/1975: "Πέρα από την έκθεση βιβλίου που έμεινε ανοικτή την τελευταία εβδομάδα, οι Μεσσηνίοι φοιτητές διοργάνωσαν δύο ακόμη εκδηλώσεις στον κινηματογράφο "Παρκ" της Μεσσήνης. Στις 17/3 προβολή της αγροτικής ταινίας "Ματωμένη Γη" και στις 16/3 συγκέντρωση όπου μαζί με ντόπιους αγρότες συζητήσαν πάνω στα αγροτικά προβλήματα. Μέσα από τη συζήτηση βγήκε το συμπέρασμα πως όλοι οι αγρότες θα πρέπει να συνεταιριστούν και να πιέσουν ώστε οι συνεταιρισμοί να μπορούν να δουλεύουν αυτοδιοίκτηι και ανεξάρτητοι για το καλό των αγροτών". Πρέπει να σημειωθεί ότι η Καθαρά Δευτέρα ήταν στις 17 Μαρτίου. Τις εκλογές κέρδισε ο Δημήτρης Κούτσικας με 1.967 ψήφους έναντι 776 που πήρε ο Σταύρος Τσούσης και 532 που πήρε ο Νίκος Κανελλόπουλος.
- (317). "Θάρρος" 11/2/1976
- (318). "Θάρρος" 6/3/1976
- (319). "Σημαία" 7/3/1976, "Θάρρος" 9/3/1976
- (320). "Σημαία" 10/3/1976
- (321). "Θάρρος" 10/3/1976
- (322). "Θάρρος" 17/2/1977
- (323). "Θάρρος" 18/2/1977
- (324). "Σημαία" 23/2/1977
- (325). "Θάρρος" 23/2/1977
- (326). "Σημαία", "Θάρρος" 12/3/1978
- (327). "Σημαία" 15/3/1978
- (328). "Θάρρος" 3/3/1979
- (329). "Θάρρος" 7/3/1979
- (330). "Σημαία" 7/3/1979
- (331). "Θάρρος" 7/3/1979
- (332). "Σημαία" 7/3/1979
- (333). "Θάρρος" 8/3/1979
- (334). "Θάρρος" 10/3/1979
- (335). "Ελευθερία" 10/3/1979 - Το ρεπορτάζ δεν έχει υπογραφή αλλά έχει γίνει από τον υπογράφοντα την εργασία για το Νησιώτικο καρναβάλι, που ήταν τότε συνεργάτης της εφημερίδας.
- (336). "Ελευθερία" 16/2/80
- (337). "Θάρρος" 17/2/1980

(338). "Σημαία" 20/2/1980

(339). "Θάρρος" 2/2/1980

(340). "Θάρρος" 5/3/1981

(341). "Θάρρος" 11/3/1981

(342). "Σημαία" 11/3/1981

(343). "Ελευθερία" 2/3/1982

(344). "Θάρρος" 3/3/82

(345). Οι βόμβες νετρονίου, που απελευθερώνουν μία έκρηξη ακτινοβολίας νετρονίων αντί εκρηκτικής ενέργειας, έχουν τη δυνατότητα να εξοντώνουν ανθρώπους και άλλα έμβια όντα, ενώ παράλληλα προκαλούν περιορισμένες υλικές ζημιές. Πολλοί Αμερικανοί πρόεδροι απέρριψαν αυτή την τεχνολογία και ο Τζιμ Κάρτερ αναγκάστηκε να αναβάλει τα σχέδιά του για ανάπτυξη τέτοιων κεφαλών το 1978 εν μέσω διαμαρτυριών. Το 1981, ο τότε Πρόεδρος Ρόναλντ Ρέιγκαν έδωσε άδεια για την παραγωγή 700 κεφαλών νετρονίου προκαλώντας μεγάλες αντιδράσεις παγκοσμίως.

(346). Τζον Τραβόλτα: Αμερικανός ηθοποιός, χορευτής και τραγουδιστής. Αρχικά έγινε γνωστός κατά τη δεκαετία του 1970, μετά τη εμφάνισή του στην τηλεοπτική σειρά «Welcome back, Kotter» και ως πρωταγωνιστής στα «Saturday night fever» και «Grease». Η καριέρα του Τραβόλτα άλλαξε τη δεκαετία του 1990 με τον ρόλο του στην ταινία «Pulp Fiction» κι έκτοτε συνέχισε στις ταινίες του Χόλιγουντ όπως το «Face/Off», «Ladder 49» και «Wild hogs». Ο Τραβόλτα ήταν δύο φορές υποψήφιος για το Βραβείο Οσκαρ Α' Ανδρικού Ρόλου. Η πρώτη υποψηφιότητά του ήταν για την ερμηνεία του στην ταινία «Saturday night fever» και η δεύτερη για το «Pulp Fiction».

(347). "Σημαία" 3/3/1982

(348). Θάρρος 19/3/83

(349). Σημαία 20/3/1983

(350). Ελευθερία 22/3/1983

(351). Θάρρος 23/3/83

(352). Σημαία 23/3/83

(353). Ελευθερία 3/3/1984, Θάρρος 4/3/84

(354). Ελευθερία 6/3/1984

(355). Θάρρος 7/3/84

(356). Σημαία 7/3/84

(357). Κατά τη δεκαετία του 1980 δημιουργήθηκε μεγάλη αναστάτωση στην Ευρώπη, με τους αμερικανικούς πυραύλους μέσου βεληνεκούς Πέρσινγκ-2 και Κρουζ και τους σοβιετικούς SS-20 που έφεραν εκατομμύρια Ευρωπαίους πολίτες στους δρόμους επί χρόνια ολόκληρα και είχαν διασπάσει το ΝΑΤΟ. Οι Ευρωπαίοι, με επικεφαλής τους Γερμανούς, ξεσηκώθηκαν εναντίον της εγκατάστασης των αμερικανικών πυραύλων μέσου βεληνεκούς, οι οποίοι με βεληνεκές από 500 έως 5.500 χιλιόμετρα μπορούσαν να πλήξουν όλα τα αστικά κέντρα της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία με αντίστοιχους πυραύλους μπορούσε να καταστρέψει όλα τα αστικά κέντρα της Δυτικής Ευρώπης, αλλά κανένα κέντρο των Ηνωμένων Πολιτειών! Για να πληγεί το αμερικανικό έδαφος έπρεπε να κλιμακωθεί ο υποτιθέμενος πυρηνικός πόλεμος σε ολοκληρωτικό, με τη χρήση διηπειρωτικών πυραύλων, ενώ ολόκληρη η Ευρώπη μπορούσε να καταστραφεί ήδη από το προηγούμενο στάδιο, με τους πυραύλους μέσου βεληνεκούς!

(358). "Ελευθερία" 23/2/1985

(359). "Θάρρος" 24/2/1985

(360). "Σημαία" 23/2/1985, "Θάρρος" 25/2/1985

(361). "Σημαία" 24/2/1985

(362). "Ελευθερία" 26/2/1985

(363). "Θάρρος" 27/2/1985

(364). "Ελευθερία" 15/3/1986, "Θάρρος" 16/3/1986

(365). "Ελευθερία" 18/3/1986

- (366). "Σημαία" 19/3/1986
 (367). "Θάρρος" 19/3/1986
 (368). "Θάρρος" 1/3/1987
 (369). "Θάρρος" 1/3/1987
 (370). "Ελευθερία" 3/3/1987
 (371). "Θάρρος" 4/3/1987
 (372). "Σημαία" 4/3/1987
 (373). "Ελευθερία" 23/2/1988
 (374). "Θάρρος" 24/2/1988
 (375). "Ελευθερία" 11/3/1989, "Θάρρος" 12/3/1989, "Σημαία" 12/3/1989
 (376). "Θάρρος" 25/2/1990
 (377). "Σημαία" 25/2/1990
 (378). "Σημαία" 17/2/1991
 (379). Στις 2 Αυγούστου 1990 το Ιράκ εισέβαλε και κατέλαβε το Κουβέιτ. Σχεδόν αμέσως σχηματίστηκε μια δύναμη 35 κρατών, με πρωτοβουλία των ΗΠΑ και υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, η οποία ξεκίνησε βομβαρδισμούς μέσα στο Ιράκ στις 17 Ιανουαρίου 1991. Οι χερσαίες επιχειρήσεις στο Κουβέιτ άρχισαν στις 24 Φεβρουαρίου και τελείωσαν στις 27 με την πολυεθνική δύναμη να φθάσει σε απόσταση 240 χιλιομέτρων από τη Βαγδάτη. Αυτός είναι ο Α' Πόλεμος του Κόλπου (Περσικού), η "Μπτέρα όλων των Μαχών" για τον ηγέτη του Ιράκ, Σαντάμ Χουσεϊν, η "Επιχείρηση: Καταιγίδα της Ερήμου", σύμφωνα με τη στρατιωτική ορολογία. Ήταν ο πρώτος τηλεοπτικός πόλεμος της ιστορίας, αφού χάρις στο CNN μπήκε σε κάθε σπίτι κι έγινε τηλεοπτικό θέαμα.
- (380). "Σημαία" 29/2/1992, "Ελευθερία" 7/3/1992, "Θάρρος" 8/3/1992
 (381). "Σημαία" 7/3/1992
 (382). "Σημαία" 8/3/1992
 (383). "Ελευθερία" 8/3/1992
 (384). "Θάρρος" 11/3/1992
 (385). "Ελευθερία" 11/3/1992
 (386). "Ελευθερία" 28/2/1993
 (387). "Σημαία" 28/2/1993
 (388). "Ελευθερία" 3/3/1993
 (389). "Ελευθερία" 9/3/1994
 (390). "Ελευθερία" 13/3/1994
 (391). "Ελευθερία" 16/3/1994
 (392). "Θάρρος" 16/3/1994
 (393). "Ελευθερία" 5/3/1995
 (394). "Σημαία" 5/3/1995
 (395). "Θάρρος" 5/3/1995
 (396). "Θάρρος" 8/3/1995
 (397). "Ελευθερία" 8/3/1995
 (398). "Σημαία" 25/2/1996
 (399). "Ελευθερία» 25/2/1996
 (400). "Ελευθερία» 28/2/1996
 (401). "Θάρρος" 28/2/1996
 (402). "Θάρρος" 9/3/1997
 (403). "Ελευθερία" 9/3/1997
 (404). "Ελευθερία" 12/3/1997
 (405). "Σημαία" 1/3/1998
 (406). "Ελευθερία" 1/3/1998

- (407). "Θάρρος" 4/3/1998
- (408). "Ελευθερία" 4/3/1998
- (409). "Ελευθερία" 17/2/1999
- (410). "Ελευθερία" 21/2/1999
- (411). "Ελευθερία" 24/2/1999

Όπως φαίνεται από το κείμενο, ο καρνάβαλος μεταξύ άλλων σατίρισε τις δηλώσεις του υπουργού Δικαιοσύνης Ευάγγελου Γιαννόπουλου με τις οποίες χαρακτήρισε "πολιτιστικά κέντρα" τα σκυλιάδικα, τις νομαρχιακές εκλογές κατά τις οποίες ο Δημήτρης Δράκος νίκησε τον τ. υπουργό Δημήτρη Κουλουριάνο αλλά και πρόσωπα της πολιτικής επικαιρότητας όπως ο υπουργός Οικονομικών Γιάννος Παπαντωνίου, ο υπουργός Παιδείας Γεράσιμος Αρσένης και ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Κώστας Καραμανλής.

- (412). "Θάρρος" 11/3/2000
- (413). "Σημαία" 11/3/2000
- (414). "Σημαία" 15/3/2000
- (415). "Ελευθερία" 15/3/2000
- (416). "Ελευθερία" 14/2/2001
- (417). "Σημαία" 24/2/2001
- (418). "Θάρρος" 25/2/2001
- (419). "Ελευθερία" 25/2/2001
- (420). "Ελευθερία" 28/2/2001
- (421). "Θάρρος" 28/2/2001
- (422). "Σημαία" 28/2/2001
- (423). "Ελευθερία" 28/2/2001
- (424). "Ελευθερία" 17/3/2002
- (425). "Θάρρος" 17/3/2002
- (426). "Σημαία" 20/3/2002
- (427). "Ελευθερία" 20/3/2002
- (428). "Θάρρος" 20/3/2002
- (429). "Ελευθερία" 3/3/2003
- (430). "Ελευθερία" 8/3/2003
- (431). "Σημαία" 8-9/3/2003
- (432). "Θάρρος" 9/3/2003
- (433). "Ελευθερία" 9/3/2003
- (434). "Θάρρος" 12/3/2003
- (435). "Σημαία" 12/3/2003
- (436). "Ελευθερία" 12/3/2003
- (437). "Ελευθερία" 13/2/2004
- (438). "Ελευθερία" 15/2/2004
- (439). "Ελευθερία της Δευτέρας" 16/2/2004
- (440). "Θάρρος" 22/2/2004
- (441). "Ελευθερία Δευτέρας" 23/2/2004
- (442). "Θάρρος" 25/2/2004
- (443). "Σημαία" 25/2/2004
- (444). "Ελευθερία" 25/2/2004
- (445). "Ελευθερία" 7/3/2005
- (446). "Ελευθερία" 9/3/2005
- (447). "Ελευθερία" 12/3/2005 - Πανομοιότυπα ρεπορτάζ δημοσιεύονται την ίδια ημέρα σε "Θάρρος" και "Σημαία"
- (448). "Ελευθερία" 16/3/2005

- (449). "Ελευθερία" 28/2/2006
 (450). "Ελευθερία" 8/3/2006
 (451). "Θάρρος" 8/3/2006
 (452). "Ελευθερία" 7/2/2007
 (453). "Ελευθερία" 12/2/2007
 (454). "Ελευθερία" 21/2/2007
 (455). "Σημαία" 21/2/2007
 (456). "Ελευθερία" 21/2/2008
 (457). "Ελευθερία" 8/3/2008
 (458). "Θάρρος" 9/3/2008
 (459). "Θάρρος" 12/3/2008 - Ανάλογες γενικές περιγραφές υπάρχουν την ίδια ημέρα σε "Ελευθερία" και "Σημαία"
 (460). "Ελευθερία" 26/2/2009
 (461). "Ελευθερία" 2/3/2009
 (462). "Ελευθερία" 4/3/2009
 (463). "Ελευθερία" 9/2/2010
 (464). "Ελευθερία" 14/2/2010
 (465). "Ελευθερία" 17/2/2010
 (466). "Ελευθερία" 26/2/2011
 (467). "Ελευθερία" 9/3/2011 - "Θάρρος" 9/3/2011
 (468). "Ελευθερία" 16/2/2012
 (469). "Ελευθερία" 24/2/2012
 (470). "Ελευθερία" 29/2/2012 - "Θάρρος" 29/2/2012
 (471). "Ελευθερία" 2-3/3/2013
 (472). "Ελευθερία" 8/3/2013
 (473). "Ελευθερία της Δευτέρας" 11/3/2013
 (474). "Ελευθερία" 16-17/3/2013
 (475). "Ελευθερία" 20/3/2013
 (476). "Θάρρος" 20/3/2013

Αναζητώντας τις ρίζες της κρεμάλας στο Νησιώτικο Καρναβάλι

Η κρεμάλα στο Νησιώτικο Καρναβάλι αποτελεί όχι απλώς δομικό του στοιχείο αλλά και τελευταίο υπόλειμμα ουσιαστικά του αυθεντικού αγροτικού καρναβαλιού. Και παλαιότερα έχω υποστηρίξει ότι το καρναβαλικό αυτό έθιμο έφθασε στις ημέρες μας ατελής καθώς χάθηκαν κρίσιμα στοιχεία στο δρόμο του.

Ατελής καθώς ήταν υπέκυψε αντιστάσεως μη ούσης στο μύθο της γριάς Συκούς, του οποίου η αναπαράσταση επαναλαμβάνεται αδιακόπως από τα τέλη της δεκαετίας του 1970.

Το ατελές του εθίμου προκύπτει χωρίς αμφιβολία από την πρώτη περιγραφή του που έγινε το 1893 στην εφημερίδα "Μεσσηνιακή" (14/2/1893) και στην οποία αναφέρονται τα εξής:

«Το περιεργότερον και πρωτοτυπώτερον κατά την ημέραν των κουλούμων εν Μεσσήνη είναι η κρεμάλα. Η κρεμάλα έχει καθιερωθεί διά παλαιωτάτου εθίμου ούτινος την αρχήν μάτην ανεζητήσαμεν. Είναι παιγνίδιον όλως ιδιόρρυθμον προκαλούν τους γέλωτας και τον ενθουσιασμόν των παρεστώντων, πολλή δε επεισόδια ασειότατα γεννήσαν πολλήλακας. Εν κεντρικώ μέρει της πόλεως έχει στηθεί ικρίον εφ' ου αναρτάται σχοινίον φέρον εις το άκρον σιδηρούν κρίκον. Εν ευρυτάτω κύκλω περιπολούντες επίτηδες ωρισμένα άτομα, άτινα συλλογίζονται πάντα -αδιακρίτως- όστις ήθελε εισέλθη εν τω κύκλω, ον φέρουσιν είτα θριαμβευτικώς εις την κρεμάλαν, τω φορούσι τον κρίκον και τον αιωρούσιν μέχρι του ύψους αυτής υπό τους παταγώδεις γέλωτας του παρισταμένου πλήθους. Εννοείται ότι το παιγνίδιον εις τους αγνοούντες αυτό καταντά τραγικώς κωμικόν εξ ου πολλήλακας, ως είπομεν, ασειότατα επεισόδια συνέβησαν».

Κανένας δεν γνωρίζει για το έθιμο και στα δημοσιεύματα των επόμενων δεκαετιών δεν δίνεται υπάρχει καμία ερμηνεία για την προέλευσή του.

Το γεγονός ότι το έθιμο ουδεμία σχέση έχει με το μύθο τη γριάς Συκούς, προκύπτει αβίαστα από το γεγονός ότι ο πρώτος που τον κατέγραψε εκτενώς (Στ. Κτεναβέα "Μεσσηνιακή Επετηρίς 1908"), ο Νησιώτης Θεόδωρος Γούνας, φοιτητής Νομική τότε, δεν κάνει καμία αναφορά στον Καρναβάλι παρά το γεγονός ότι σε άλλη σελίδα από αυτή που δημοσιεύεται η εργασία του, υπάρχει η πρώτη γνωστή φωτογραφία του Νησιώτικου Καρναβαλιού. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ο Γούνας ήταν εκ των πρωταγωνιστών του Νησιώτικου Καρναβαλιού και μάλιστα το 1911 έβγαλε τον πρώτο καρναβαλικό λόγο.

Στο πλαίσιο της έρευνας που έχω κάνει για το Νησιώτικο Καρναβάλι και η οποία δημοσιεύτηκε στην "Ελευθερία", σε περισσότερες από 50 ολλοσέλιδες συνέχειες, σημείωνα τα εξής:

«Ιχνηλατώντας την πορεία του εθίμου δεν βρίσκουμε τη σύνδεση με το κρέμασμα της γριάς Συκούς παρά μόνο το 1937, την πρώτη χρονιά της δικτατορίας του Μεταξά, που είχε δώσει ιδιαίτερο βάρος στα θεάματα και την ταύτιση με "εθνικές παραδόσεις". Ενδιαμέσως δεν υπάρχει καμία αναφορά στην προέλευση του εθίμου, του οποίου προβάλλεται η εύθυμη πλευρά με διάφορους χαρακτηρισμούς όπως θα διαπιστώσουμε στη συνέχεια. Δυστυχώς οι εφημερίδες δεν κατέγραψαν μια απόπειρα ερμηνείας του εθίμου, καθώς το 1928

στο πρόγραμμα γιορτασμού είχε εξαγγελθεί ότι "περί ώραν 2 μ.μ. θέλει εκφωνηθεί λόγος περί υπάρξεως της κρεμάλας". Τις επόμενες ημέρες όμως δεν γράφτηκε τίποτε και έτσι χάθηκε ένας πολύτιμος κρίκος στην αναζήτηση.

Μετά τον πόλεμο γίνεται πάλι η αποσύνδεση και από την ιστορία της μεταξικής περιόδου φαίνεται ότι μένει η μεταμφίεση σε Τούρκους δήμιους που ταιριάζει στο πνεύμα του καρναβαλιού. Η σύνδεση του εθίμου με το μύθο της γριάς Συκούς γίνεται πάλι σε περίοδο δικτατορίας, σε αυτή των συνταγματαρχών το 1968 για ανάλογους λόγους. Συνεχίστηκε μέχρι το τέλος της και στη συνέχεια εγκαταλείφθηκε.

Σε αυτή τη διαδρομή η σύνδεση της κρεμάλας με το μύθο της γριάς Συκούς είχε υιοθετηθεί και από διανοούμενους της Αριστεράς, αρχικά από τον Θόδωρο Μ. Τσερπέ στα "Σατυρικά Γυμνάσματα" και αργότερα από τον Δημήτρη Κανελλόπουλο με άρθρο του στο "Ριζοσπάστη". Ενώ η δοξασία έβρισκε πρόσφορο έδαφος σε λαϊκά στρώματα που αναζητούσαν μια εξήγηση για το έθιμο. Μέσα σε αυτό το κλίμα η "αναπαράσταση" θεωρήθηκε στοιχείο της λαϊκής παράδοσης και ξεκίνησε πάλι το 1980 από τον Πολιτιστικό Σύλλογο με... δράστη τον υποφαινόμενο που έγραψε και τους διαλόγους. Ο ρόλος του Ιμπραήμ ήταν ο πρώτος... θεατρικός ρόλος του Περικλή Αημπάνη και η αναπαράσταση πραγματικά αποκριάτικη, καθώς ανακάλυψε ότι του έλειπε το... λιναρένιο μουστάκι που είχε κληθήσει στα γένια και

δεν φαινόταν. Μέχρι να βρεθεί είχε γίνει... πανηγύρι αφού ο Ιμπραήμ είχε γίνει... Τούρκος και δεν έβγαине στο πάλλκο, ενώ ο τότε δήμαρχος Δημήτρης Κούτσικας ήταν σε αναμμένα κάρβουνα που δεν ξεκινούσε η εκδήλωση» ("Ελευθερία" 6/2/2013).

Στην έρευνα που είχα κάνει τότε, επεσήμανα την κρεμάλα ως μια μορφή τιμωρίας ενδεχομένως ως απόληξη μιας δίκης σύμφωνα με την ευρωπαϊκή λαϊκή παράδοση, αλλιώς αυτή ήταν μια υπόθεση εργασίας. Προσφάτως όμως ανακάλυψα ένα μικρό σχόλιο για τα καρναβάλια του 1929 ("Σημαία" 21/3/1929) το οποίο δικαιώνει τις υποψίες μου και νομίζω ότι θέτει σε άλλη βάση τη συζήτηση για την προέλευση του εθίμου. Γράφει λοιπόν η "Σημαία": «Η ιστορική και αθησμόντος κρεμάλα από την οποία επέρασαν και εκκρεμάσθησαν κόσμος και κοσμάκης από κτήσεως της Μεσσήνης δικασθέντες, διότι ως γνωστόν συνίσταται πρόχειρον και επιτόπιον δικαστήριο, και πάλιν εις την αίγλην της εξαιρετικώς εφέτος όπου επρόκειτο να δικασθούν όχι μόνον πολίται αλλή και μερικοί αιρετοί άρχοντες και όπου θα ετίθετο και πυρίτις προς εξαγνισμόν των». Ορισμένα στοιχεία έχουν ενδιαφέρον ξεχωριστό: Η αναφορά "ως γνωστόν" παραπέμπει σε κάτι το οποίο δεν αμφισβητείται και γίνεται χρόνια "από κτήσεως της Μεσσήνης" καθώς σημειώνεται για να επιβεβαιωθεί ότι ουδεμία σύνδεση έκαναν ντόπιοι και επισκέπτες με τη γριά Συκού, παρά μόνο με το πρόχειρο δικαστήριο. Κάτι που έφθασε ακνά μέχρι τις ημέρες μας καθώς τα "περίπολα" έκαναν μια πρόχειρη σύσκεψη πριν το κρέμασμα για το... ποσό που έπρεπε να τάξει ο κρεμασμένος για να κατέβει. Το σημαντικό της υπόθεσης είναι ότι το κείμενο έχει γραφτεί από τον ανταποκριτή της εφημερίδας στο Νησί, κάτι που σημαίνει ότι δεν είναι κάτι που άκουσε ένας δημοσιογράφος αλλιώς κάτι το οποίο αποτελεί κοινή συνείδηση στην πόλη.

Ο σημαντικός ερευνητής καθηγητής Βάλτερ Πούχνερ γράφει για την υπόθεση των δικαστηρίων στα καρναβάλια ("Λαϊκό Θέατρο στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια"):

«(Με σατιρικό τρόπο) γίνεται η αναπαράσταση ενός σημαντικού κοινωνικού συμβάντος, που από τη φύση του έχει "δραματικό" χαρακτήρα και κάποια ένταση σχετικά με την έκβαση του: η δίκη μπροστά στο δικαστή. Βέβαια η σκηνή αυτή, η οποία στηρίζεται σε μεγάλο μέρος στον αυτοσχέδιο διάλογο, στον οποίο συμμετέχουν και οι θεατές, συνδυάζεται και συμφύρεται και με άλλες.

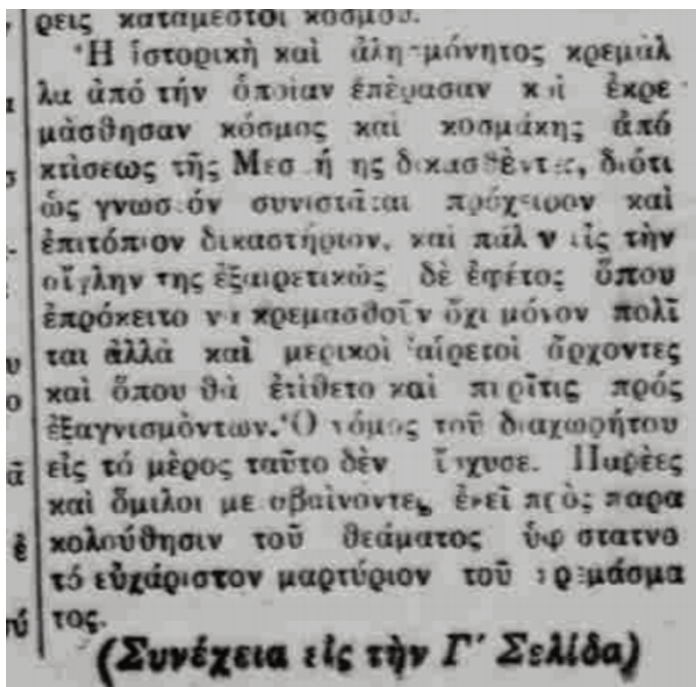
Έτσι το δικαστήριο είναι από τις πιο συνηθισμένες αποκριάτικες παραστατικές σκηνές του βαλκανικού λαϊκού πολιτισμού, από τη "Δίκη του καθένα" στην Κεντρική Ευρώπη, τα αποκριάτικα "δικαστήρια" της Ρουμανίας και της Γιουγκοσλαβίας, ως την αυτοσχέδια δίκη του Ιούδα στην Κύπρο. Με ιδιαίτερη συχνότητα εμφανίζεται το δικαστήριο στα νότια Βαλκάνια, τα νησιά του Αιγαίου και τη Μικρά Ασία». Περιγράφοντας μάλιστα το έθιμο των "κούκερων" στα Βαλκάνια γράφει μεταξύ άλλων ότι «οι μασκαρεμένοι κάνουν θόρυβο, τιμωρούν διαβάτες, συλλαμβάνουν κόσμο κλπ. [...] Ο καθής γράφει στο χοντρό βιβλίο του και διατάζει τους χαρατσάρηδες να εισπράξουν τους φόρους που χρωστάει ο κόσμος. Αυτή τη δουλειά κάνουν οι άγριοι κλητήρες του δικαστηρίου, που μοιάζουν συχνά με αράπηδες και ρίχνουν στάχτη στον κόσμο».

Σημαντική είναι και η καταγραφή του σπουδαίου λαογράφου Γ. Μέγα ("Ελληνικές γιορτές και έθιμα της λαϊκής λατρείας): «Πολλές και ποικίλες είναι και οι παραστάσεις των μεταμ-

φιεσμένων, οι σατιρισμοί και οι παρωδίες, τις οποίες ο κόσμος παρακολουθεί σχηματίζοντας κύκλο γύρω από τους αυτοχειροτόντους ηθοποιούς. Τέτοιου είδους παράσταση είναι π.χ. το δικαστήριο: Φυγόδικος συλλημβάνεται από το απόσπασμα και οδηγείται στο δικαστήριο. Κατηγορία, ότι σκότωσε το... γουρούνι του! Το δικαστήριο ακούει την απολογία του και τον καταδικάζει σε θάνατο. Η κρεμάλα είναι έτοιμη, αλλήλα ξαφνικά φτάνει η βασιλική χάρη και ο κατάδικος σώζεται».

Μετά και από αυτές τις καταγραφές, είναι φανερό ότι η υπόθεση εργασίας για το έθιμο της κρεμάλας μετά από πρόχειρο δικαστήριο, έχει ευθεία αναφορά στην τεράστια αγροτική παράδοση του βαλκανικού χώρου. Μια τέτοια παραδοχή ασφαλώς και αλληλάζει τις λογικές "χρονολόγησης" του Νησιώτικου Καρναβαλιού και στέλνει τις ρίζες για την τέλεσή του "από κτήσεως πόλης" κατά την κρατούσα άποψη το Μεσοπόλεμο.

Θα ήταν σπουδαίο να ανασυνθέσουμε τη μορφή του "εν αγραίας" Νησιώτικου Καρναβαλιού, αλλήλα προς το παρόν λείπουν οι αναγκαίες πηγές. Ακόμη και η πρώτη περιγραφή του, όσο παλιά και αν είναι, γίνεται σε μια φάση κατά την οποία το καρναβάλι από λαϊκή γιορτή αρχίζει να γίνεται θέαμα για προσέληκυση επισκεπτών που καταφθάνουν με το τρένο από διάφορα μέρη της Μεσσηνίας καθώς «εν Μεσσήνη, κατ' έθιμον παλαιόν, τελείται αληθής πανήγυρις κατά την ημέραν ταύτην, αρκετά περίεργος και πρωτότυπος. Αι οικίαι κυριολεκτικώς κενούνται, αι οδοί εισί πλήρεις ανδρών και γυναικών πάσης τάξεως. Δέσποιναι και δεσποινίδες, μεταξύ των οποίων εκ των καλλητέρων οικογενειών της πόλεως, μετμηφι-σμένοι ποικιλιώτατα χορεύουσιν τον συρτόν εν μεγίστη συρροή πλήθους θεατών. Πρόγραμμα ειδικόν κανονίζει τα της πανηγύρεως ήτις μετ' ολίγον μεταβάλλεται εις αληθές πανδαιμόνιον».

Το απόκομμα της "Σημεία" 21/3/1929 με το σχολιασμό της κρεμάλας

Ο μύθος της γριάς Συκούς, οι παραλληλαγές και η προσαρμογή του*

Ο μύθος της γριάς Συκούς είναι εμβληματικός για τη Μεσσήνη και διασώζεται μέχρι τις μέρες μας, εξαιτίας του παντρέματος με ένα αποκριάτικο έθιμο που το γνωρίσαμε ατελές και χωρίς ερμηνεία για την προέλευσή του, αυτό της κρεμάλας.

Πρόκειται για μια προσαρμογή του μύθου, του οποίου διάφορες παραλληλαγές υπάρχουν στο γραπτό λόγο και την προφορική παράδοση για περισσότερα από 100 χρόνια.

Κεντρική ιδέα είναι το κρέμασμα της γριάς Συκούς από τον Ιμπραήμ που είχε στρατοπεδεύσει στο Νησί (δηλαδή τη σημερινή Μεσσήνη), επειδή εξηγώντας του το όνειρο που είχε δει, προέβλεψε την καταστροφή του.

Ο ΙΜΠΡΑΗΜ ΣΤΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑ

Ο μύθος δημιουργήθηκε στο έδαφος της ιστορικής πραγματικότητας που αποτυπώνεται στην αναφορά του Γενικού Αστυνομίου Κορώνης Αναστάσιου Σοφιανόπουλου, ο οποίος αφού κατέφυγε στην Ποηλιανή, έγραφε για τα όσα συνέβησαν δύο ημέρες μετά τη μάχη του Μανιακίου στις 20 Μαΐου 1825: "Σήμερις εις τας 22 εις την πρώτην ώρα της ημέρας, η καβαλαρία εκατέβη εις την Βρωμόβρυσιν. Εβαλε φωτιά εις τα Σπιτάλια, Καρτερόλι, Νησί και άλλα μέρη πολλά, έπιασαν πολλούς ανθρώπους, γυναίκες, παιδιά και αρκετά ζώα. Τον έναν Μιχάλο τον εσκότωσαν, τον άλλον τον έπιασαν ζωντανόν εις το Νησί. Τον έπαρχον του Νησίου τον εβάρεσε ταμπλός και ετελείωσεν [...] Όλοι οι άνθρωποι εκοιλήσαμε στα βουνά, τα δε Σπαρτιατικά κουμάντα έφυγαν όλα εις Καλαμάτα"⁽¹⁾.

Τα στρατεύματα του Ιμπραήμ στρατοπέδευαν στο Νησί, στο "Κάστρο της περιφέρειας" όπως αναφέρει έκθεση που έχει γραφτεί κατά πάσα πιθανότητα από Ιταλό αξιωματικό του επιτελείου του⁽²⁾. Από εκεί εξορμά προς την Καλαμάτα και την υπόλοιπη Πελοπόννησο. Το επόμενο καλοκαίρι έχει επανέλθει στο Νησί και επιχειρεί εναντίον των Μανιατών με αποτέλεσμα να ηττηθεί στη Βέργα και να επανεγκατασταθεί στην πόλη. Το φθινόπωρο του 1927 από το Νησί με διαταγή του Κεχαγιάμπε εξ απολήγει την επιχείρηση δενδροτομίας σε όλη τη Μεσσηνία. Ενώ λίγες ημέρες αργότερα, στις 20 Οκτωβρίου γίνεται η Ναυμαχία του Ναβαρίνου που καταλήγει σε συντριβή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου. Τα αποτελέσματα του περάσματος του Ιμπραήμ και των στρατευμάτων του από το Νησί αποτυπώνονται σε έκθεση Γάλλου αξιωματικού του Μαιζώνα το 1828: "Η πόλη αυτή, όπως μας διαβεβαίωσαν, είχε 7 με 8 χιλιάδες κατοίκους. Μόλις που απομένουν από αυτούς 800. Οι υπόλοιποι διασκορπίστηκαν στα βουνά ή αιχμαλωτίστηκαν από τα στρατεύματα του Ιμπραήμ. Η πόλη δεν είναι πλέον παρά ένα μέρος με ερείπια"⁽³⁾.

Η ΓΡΙΑ ΣΥΚΟΥ ΤΟΥ ΓΟΥΝΑ

Η πρώτη αναφορά στο μύθο γίνεται από το φοιτητή Νομικής Θεόδωρο Γούνα στη "Μεσσηνιακή Επετηρίδα" του 1908. Σε αυτή ο Ιμπραήμ επιστρέφοντας από την Τρίπολη την οποία είχε πυρπολήσει, εγκατέστησε το διοικητήριο "εκεί που είναι σήμερα η πρώτη των αρρένων

ΓΑΚ Μεσσηνίας αρχείο Χρήστου Αλειφέρνη

σχολή” δηλαδή στο χώρο που υπάρχει στις μέρες μας το κτήριο της Τράπεζας Πειραιώς. Στη συνέχεια έκανε σπίτι την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου όπου είδε και το όνειρο δύο ημέρες πριν τη Ναυμαχία του Ναβαρίνου: “Ο Ιμπραήμ διαμένων εν Μεσσήνη εξύπνησεν έντρομος συνεπεία εκ του εξής ενυπνίου. Είδεν, ως η παράδοσις διέσωσεν, ότι εν τίνι ευρυτάτω ποταμώ ευρεθείς, ηλίευε μόνος· καθ’ ην δε στιγμήν ην έτοιμος το τρίτον ήδη να κτυπήση διά της κάμακος ωραίων τινά ιχθύν, εφορμήσαντες τρεις εκ της αντιπέραν όχθης υπερμεγέθεις κροκόδειλοι την μεν λέμβον εφ’ ης επέβαινε κατεβύθισαν, εκείνον δε δεν έφαγον, αλλ’ εσφενδόνησαν μετά της συντριφθείσης κάμακός του επί της όχθης κακώς. Σφόδρα δεισιδαίμων εταράχθη πολύ εκ του ονείρου. Η αυγή δε ήτο εισέτι προχωρημένη και η γρηνά Συκού, αθηθής Σίβυλλη της Μεσσήνης ωδηγείτο ενώπιόν του.

Κακά μαντάτα πασά μου, τω είπεν η γραία ακούσασα το όνειρον. Eis ολίγας ημέρας η βασιλεία σου επί της Πελοποννήσου θα πάψη. Οργισθείς ο Ιμβραήμ την εκρέμασε, λέγει η παράδοσις. Τρεις ημέρας όμως από του θανάτου της γραίας ο Ιμβραήμ εμάνθανεν εν Μεσσηνή κατάπληκτος, ότι ο στόλος του δεν υπήρχεν πλέον εν τω λιμένι της Πύλου. Η Σίβυλλα είχεν αληθεύσει επακριβώς»⁽⁴⁾.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ

Από την εποχή του Γούνα ο μύθος της γριάς Συκού και το έθιμο της αποκριάτικης κρεμάλλας βιάζονταν παράλληλα χωρίς συσχετισμό μέχρι το 1937. Την πρώτη χρονιά της δικτατορίας του Μεταξά, που είχε δώσει ιδιαίτερο βάρος στα θεάματα και την ιδεολογική ταύτιση με "εθνικές παραδόσεις". Όπως διαβάζουμε στις ανακοινώσεις για το καρναβάλι "το θάνατον έθιμον της Ιστορικής Κρεμάλλας ήτις τω 1827 εκρέμασε την γρηά Συκού επειδή εξήγησεν κακόν όνειρο του Ιμβραήμ, θέλει αναβίωση και εφέτος όπου και θα κρεμασθή πας μη ευθυμών επαρκώς"⁽⁵⁾.

Η σύνδεση υιοθετήθηκε αργότερα και από διανοούμενους της Αριστεράς και το 1966 ο Θόδωρος Μ. Τσερπές κάνει την πρώτη γραπτή σύνδεση που έχει εντοπίσει η μέχρι τώρα έρευνα, σε συλλογή μικρών αφηγημάτων με τίτλο "Σατυρικά γυμνάσματα". Ο Τσερπές επικαλείται το Θεόδωρο Γούνα τον οποίο χαρακτηρίζει ως "ντόπιο λογοτέχνη" και δημιουργεί τη δική του παραλληλή τοποθετώντας χρονικά το μύθο του μετά την δενδροκοπή και πριν τη Ναυμαχία του Ναβαρίνου, ενώ προσδιορίζει το σαράι του συνοικία Αργαστηράκι, δηλαδή στην "Κρεμάλλα" σε πολύ μικρή απόσταση από τον Άγιο Δημήτριο: "Ο Ιμβραήμ άρχισε να χάνη την ψυχραιμία του. Εβαλε συνεργεία κι έκοβαν κι έκαιγαν τα δέντρα, χιλιάδες λεμονοπορτοκαλιές κι ελιές και σε παρατήρηση των τριών απεσταλημένων των ναυάρχων Κόδριγκτων, Δεριγνύ και Εϋδεν, να πάψουν οι δενδροκοπές, που είχαν σκοπό να ψοφήση για πάντα τους ραγιάδες από πείνα, ο αντιπρόσωπός του, ο Κεχαγιάμπενς, έδιωξε τους τρεις Ευρωπαίους αξιωματικούς, κακήν-κακώς. Είχε στήσει τότε, ο Μπραϊμης, το σεράγι του στο Νησί, σ' ένα σπίτι στη συνοικία Αργαστηράκι κι έμενε εκεί με τους εξωμότες επιτελείς του, τους Γάλλους στρατηγούς Σεύη και Μπουγιέ, τους συνταγματάρχες Λαβελάν και Λιβρόν, το ναύαρχο Γιβραητάρ κ.λπ. Γάλλους αξιωματικούς της στρατιάς του Ναπολέοντα, που τον ακολουθούσαν. Εκεί, ένα πρωί, σηκώθηκε ανάστατος από την αγωνία. Ένα φοβερό όνειρο τον είχε συγκλονίσει και τον είχε ρίξει σε μαύρες σκέψεις. Φυσώντας και ξεφυσώντας, ζήτησε να του φέρουν κάποιον που να ξαίρη να εξηγήη τα όνειρα. Γύρισαν, ρώτησαν τους ντόπιους και στο τέλος κουβάλησαν στο σεράγι μια γρηά, την κυρά Συκού.

Η κυρά Συκού, τύπος στη μικρή πολιτεία, ζούσε στη συνοικία που λεγόταν Λιμνοχώρι, πουλούσε μαγικά, βοτάνια και γιατρικά και ήξαιρε κι από όνειρα, της άρεσε όμως πολύ και το κρασί. Όπως ομολογεί η παράδοση και καθώς γράφει κι ο παλιότερος ντόπιος λογοτέχνης, ο Θεόδωρος Γούνας, η γριά μάγισσα, αφού έκανε τον τεμενά της, ρώτησε για τ' όνειρο κι ο Ιμβραήμ διηγήθηκε πως είδε ότι, τάχα, όπως καθότανε έξω απ' την πολεμική σκηνή του, ξαφνικά, ένα φίδι πετάχτηκε μπροστά του να τονέ φάη. Τράβηξε τότε τάχα, το γιαταγάρι του και τού δώσει μια στο κεφάλι. Το φίδι λήγισε, έπεσε, αλλιά πάλη ορθώθηκε καταπάνω

του. Ο Μπραϊμς έκανε ένα σάλτο κατά πίσω, ξανατράβηξε το γιαταγάνι, του ξανάδωσε στο κεφάλι, αυτό ξαναλύγισε, ξανάπεσε, μα σε λίγο πάλι ορθώθηκε και χύμνηξε. Πάλι ο Μπραϊμς υποχώρησε, πάλι ξαναχτύπησε και η ίδια σκηνή επαναλήφθηκε, μέχρι που στο τέλος, βρέθηκε κολλημένος στο πανί της σκηνής, με το φίδι καταπάνω του. Τότε ξύπνησε λαχονιάζοντας από την αγωνία του εφιαλτικού ονείρου. Η γρνά Συκού άκουγε με βαθύτατη προσοχή το όνειρο και σε λίγο ρώτησε:

- Θυμάσαι πόσες δρασκελιές έκανες κατά πίσω, αφέντη μου;
- Μα, νομίζω, ή τέσσερις ή πέντε, απάντησε ο Μπραϊμς.

Η γρνά σκέφτηκε και απότομα γύρισε προς το βορνά κι έπεσε στα γόνατα δακρυσμένη και κάνοντας σταυροκοπήματα και μετάνοιες.

- Παναγία μου, μας ληπήθηκε τους φτωχούς. Ζωντανό σημάδι, μεγάλη η χάρη σου. Ευχαριστούμε Παναγία μου. Και γυρίζοντας το κεφάλι στον Ιμβραήμ, του λήει: Ε, σε 3-4 τέρμινα, αφέντη μου, μαύρο φίδι και κολοβό θα σας φάη. Δόξα νάχης Παναγία μου...

- Γρουσουζα, κουκουβάγια, πήδησαν λησασσμένοι απάνω ο Μπραϊμς και οι επιτελείς του. Κρεμάστε την αμέσως, τη στρίγγλα.

Οι τσοχανταρέοι, με κλωτσιές και με σπρωξιές έβγαλαν τη γρνά στη μικρή πλατειούλα, έστησαν αμέσως μια πρόχειρη κρεμάλα και πέρασαν τη θηλειά στο λαιμό της, ενώ αυτή ξελαρυγγιαζότανε:

- Ρουθούνι, Παναγία μου, ρουθούνι να μην αφήσεις από δαύτους...

Σε λίγους μήνες, ο στόλος των Τουρκοαιγυπτίων έπαθε τη γνωστή συφορά στο Ναβαρίνο. Εκτοτε, 130 χρόνια τώρα, εξακολουθεί στο Νησί, στο ίδιο σημείο όπου κρέμασαν τη γριά, ένα έθιμο που δεν έλειψε καμιά χρονιά από τότε. Κάθε Καθαρή Δευτέρα στήνουν μια κρεμάλα και κρεμούν απ' τις αμασάλες τους διαβάτες. Οι παριστάνοντες τους δήμιους ρωτάνε τον κρεμασμένο: «Πόσο κρασί κερνάς, να σε ξεκρεμάσουμε». Και ανάμεσα στα γέλια και στην οίνοποσία, επαναλαμβάνονται τα κεράσματα και τα κρεμάσματα, δίχως κανείς ποτέ να σκεφτή να πιή κι ένα ποτηράκι παραπάνω για την ξεχασμένη ψυχούλα της μπεκρούς πατριώτισσας»⁽⁶⁾.

ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΚΔΟΧΗ

Τη δική του αφήγηση για το μύθο και το έθιμο κάνει μερικά χρόνια αργότερα, το 1968, ο δάσκαλος Ηλίας Παρασκευόπουλος, όταν την εποχή της δικτατορίας γίνεται επανασύνδεση μύθου και αποκριατικού δρώμενου εμπλουτισμένη για πρώτη φορά με αναπαράσταση.

Ο Παρασκευόπουλος αηλιάζει το χρόνο και τον τοποθετεί πριν τη μάχη της Βέργας, ενώ μεταφέρει το στρατόπεδο και την κατοικία του Ιμβραήμ στη Μπούκα και γράφει στις τοπικές εφημερίδες: "Ο Ιμβραήμ έχει μεταφέρει το ορδί του εις την Μπούκα, την παραλία του Νησιού. Από εκεί λογάριαζε να κτυπήσει τους Μεσσήνιους και τους Μανιάτες που ήσαν εις το στρατόπεδον της Βέργας του Αημυρού εις τα ανατολικά της Καθαμάτας. Εκεί καταστρώνει το σχέδιό του. Ο Κεχαγιάμπης με το πεζικό και τους καθαλαρέους του θα κτυπήσουν τους υπερασπιστές της Βέργας που πρόχειρα έφτιαξαν ένα ταμπόουρι που άρχιζε από τη θάλασσα και τελείωνε εις το Κουτσαβίτικο βουνό της Σέλιτσας. Δύο Αιγυπτιακά βρίκια με Αραπάδες

θα παρακολουθούσαν τη μάχη από τη θάλασσα κι αν η πεζούρα τους είχε χρεία θα την βοηθούσαν. Αυτό ήταν το σχέδιό του και βέβαιος για τη νίκη του έτριψε τα χέρια του ευχαριστημένος και πρόσταξε να του φέρουν ρακί. Η νύκτα είχε προχωρήσει και η αύρα της θάλασσας αντικατέστησε με τη δροσιά της τη ζέστα της μέρας που πέρασε. Ο Ιμβραήμ πλάγιασε κι άφησε τον εαυτόν του να τον παρασύρει στο βασίλειό του ο Μορφέας. Πριν όμως ξημερώσει καλή, πετάχτηκε ληφιασμένος. Οι άνθρωποί του έτρεξαν σιμά του. Είχε δει όνειρο. Ήταν, λέει, σε ένα γλέντι. Κόσμος πολύς έτρωγε και έπινε. Καλεσμένοι διαλεχτοί ξαπλωμένοι δίπλα σε πολυτελείς σοφράδες με του κόσμου τις λικουδιές απολάμβαναν τους λικνιστούς χορούς των χορευτριών. Ωραίες κοπέλες σαν τα ουρί του παραδείσου πήγαιναν κι έρχονταν με τις πιατέλες που είχαν του κόσμου τα καλή και προσέφεραν εις τους γλεντο-

κόπους ό,τι ποθούσε η καρδιά τους. Τίποτα δεν είχαν να ζηλήψουν από τον παράδεισο του Αηλιάχ. Και ξαφνικά παρουσιάζονται δύο σκελετωμένες μαυροφόρες και του πήραν, χωρίς να μπορέση να αντιδράση, το φαγητό και το ποτό του. Σαν έσυρε το γιαταγάνι του ήταν πια αργά. Οι δύο σκελετωμένες μαυροφόρες είχαν φύγει, ενώ όλοι οι συνδαιτυμόνες ξεσπούσαν σε ηχηρά γέλια. Κοκκίνισε τότε από το κακό του και έβγαλε στριγγλή φωνή. Εκεί εξύπνησε. Οι άνθρωποί του προσπάθησαν να τον ψυχάσουν. Του είπαν μάλιστα πως εις το Νησί ήταν μια γραία ονειροκρίτισσα, η "Κυρά Συκού" που θα μπορούσε να εξηγήση το όνειρό του. Διέταξε ο Ιμβραήμ να του τη φέρουν μπροστά του. Σαν ήρθε η Κυρά Συκού της είπε το όνειρο που είδε. Αφέντη μου, του λέει, το όνειρό σου είναι κακό. Μεγάλη συμφορά θα σ' εύρη. Και τα μάτια της έλαμψαν από χαρά. Ο Αράπης πασάς την έδωξε με τις κλωτσιές. Σε λίγο οι ορδές του Ιμβραήμ ξεκινούσαν για να υποτάξουν την αδούλωτη Μάνη. Βλέποντας την αναπάντεχη αντίστασιν των υπερασπιστών της Βέργας ο Ιμβραήμ αποβιβάζει από τα δύο βρίκια τους 1.500 αραπάδες του εις τον μυχό του Δηρού για να κτυπήσει πισώπλητα τους Έλληνες. Μα αυτοί δεν αιφνιδιάστηκαν. Μια επικουρική δύναμις ενισχυμένη από γέρους και γυναίκες που ήταν ωπλισμένοι με δικριάνια και δρεπάνια -ήταν εποχή του θερισμού- έδωσε μάχη με τους αραπάδες που πανικόβλητοι έτρεχαν να σωθούν. Ετσι αναγκάστηκαν να γυρίζουν άπρακτοι και με πολλές απώλειες στο Νησί. Σαν έφτασε εις το Νησί ο Ιμβραήμ θυμήθηκε το όνειρο που του εξήγησε η κυρά Συκού και πως ο πόθος είχε ζωγραφιστεί στα μάτια της Νησιώτισσας ονειροκρίτισσας πραγματοποιήθηκε και διέταξε να την κρεμάσουν εις το τσερτσέκι⁽⁷⁾.

Τη σύνδεση μύθου και αποκριάτικου εθίμου υιοθετεί αργότερα και ένας άλλος διανοούμενος της Αριστεράς, ο Δημήτρης Κανελλόπουλος ο οποίος στην "Τριλογία του πένθους" το 1995 γράφει: "Ο Κούτρος ήταν ένας θεριακωμένος άντρας, τετράγωνος, αραμπατζής επαγγελματίας που ο γιος του ο Γιάννης που τούμοιαζε σ' όλη, στο Νησιώτικο έθιμο της κρεμάλης, επαράσταινε στις μέρες μου το Μπραϊμ"⁽⁸⁾.

Η ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ενδιαφέρον έχει μια πρόσφατη μεταφορά του μύθου από την οικογενειακή παράδοση του φίλου και λήτρη της παράδοσης Βαγγέλη Λαμπρόπουλου: "Περίπου 20-30 μέτρα δυτικότερα του σημείου και επί της σημερινής οδού Μητροπέτροβα ήταν το σπίτι που κατοικούσε ο εκάστοτε αγάς του Νησίου, εξ ου και "Αγαστουράκι" (κι όχι Αργαστουράκι/Αργαστηράκι). Τουράκι είναι το χωμάτινο ή πέτρινο πεζούλι που υπήρχε έξω από τα σπίτια για να κάθονται και να ανεβαίνουν στα άηλόγιά τους, αγασ-τουράκι= ο τόπος που κάθεται ο αγάς. Εκεί που είναι σήμερα οι οδοί Μητροπέτροβα και Κολλοκοτρώνη, υπήρχε βαθύ ρέμα που έχει μπαζωθεί και στις όχθες του υπήρχαν και πλατάνια, σε ένα από αυτά κοντά στο σπίτι του αγά ήταν μονίμως κρεμασμένο το σκοινί της κρεμάλης για εκφοβισμό, εκεί κρεμάστηκε κόσμος και κοσμάκης κατά τη βούληση του εκάστοτε αγά, εκεί και η γρια-Συκού (Τσαφατίνα) κρεμάστηκε από τον Ιμβραήμ. Προφανώς όταν αποφασίστηκε το έθιμο της κρεμάλης να πάρει τη γνωστή σε όλους μας σήμερα μορφή, το τοπωνύμιο "Κρεμάλη" ήταν το πιο ιδανικό και αφού εκεί έγινε και το κρέμασμα της γρια-Συκούς που σαν παραμύθι

ακόμα ακούγονταν από τους ηλικιωμένους Νησιώτες, κάποιος έκανε το... "πάντρεμα" και ιδού πώς προέκυψε το σημερινό "δρώμενο"⁽⁹⁾.

Υπάρχει όμως και παραλληλαγή του μύθου χωρίς... Ιμπραήμ και όνειρο. Τη συναντάμε σε μια αυθεντική μαρτυρία του 86χρονου τότε Αθανάσιου Κουρή που έχει καταγραφεί από την Ελένη Κουρή στο πλαίσιο λαογραφικής εργασίας στη Φιλοσοφική Σχολή το 1970 και υπάρχει στο σχετικό αρχείο: «Κάθε Καθαροδευτέρα από τους πατεράδες μας κι αμνηροστούτερα φκιάνουμε μία κρεμάλα που τη ντυλιόουμε απ' έξω με σμερτιές κι όγοιος περάση τον κρεμάμε 'πο τη μέση, μ' ένα σκοινί, έτσι γινόταν τα παλιά χρόνια. Λένε πως στις ίδιες τρούπες που τη στήσαμε κι εμείς τώρνες, 'δώ στ' Αργαστηράκι, εκρέμασε ο Αγός ο Τούρκος μία γριά Νησώτα, τη γρηά Συκού την κακομοίρα. Τότενες, μόλις φάγανε τα μούτρα τους οι παλιότουρκοι στο Ναβαρίνο 'πο τη χαρά τους οι άνθρωποι δε ξέρανε τι να ειπούνε και τι να κάμουνε. Βγαίνει η γρηά Συκού και λέει του Αγά απάνου στο σπίτι της στ' Αργαστηράκι. «Τι κάθεσαι και δε λιακάς κακομοίρη μου; Θα σε τσακώσουνε και θα σε κρεμάσουνε τ' ανάποδα, πάτε δουλειά σας τώρα, νικηθήκατε», «τί 'πες μωρή» της λέει ο Αγός, «τώρα θα σε κρεμάσω σένανε να ιδής να μάθης να αρουλιέσαι». Και βάνει τους στρατιώτες του και στήσανε μία κρεμάλα και πάει δουλειά της, άφταιγη η κακομοίρα η γρηά Συκού. Για 'κείνο, για να ενθυμούμαστε, έχουμε και 'μεις το έθιμο»⁽¹⁰⁾.

Και θα κλείσουμε με μια εκδοχή από το δάσκαλο Αντώνη Μιχαλακέα σε λαογραφικό κείμενο που δημοσιεύτηκε το 1998 στην "Ελευθερία" χωρίς Ιμπραήμ και γρια-Συκού: «Η ιστορική "Κρεμάλα" αυτή λειτουργεί συνέχεια από το πρσί, κρεμάζοντας και ξεκρεμάζοντας επισκέπτες, εκεί στη συνοικία "Αργαστηράκι", όπου κατά την παράδοση συνέβησαν δύο ιστορικά γεγονότα, στα οποία οφείλει και τη δημιουργία του το παμπάλαιο αυτό έθιμο της "Κρεμάλας". Κατά μια παράδοση, όταν άναψε η επανάσταση στην Καλαμάτα στις 23 Μαρτίου 1821, οι οπληρχηγοί έστειλαν στο Ναβαρίνο έναν αγγελιοφόρο, για να ανακοινώσει στους εκεί Έλληνες τα καθέκαστα. Στο Νησί όμως τον έπιασαν οι Τούρκοι και τον κρέμασαν στην ίδια τοποθεσία, που λειτουργεί κάθε Καθαρά Δευτέρα, από τα παλιά χρόνια μέχρι σήμερα, η "Κρεμάλα". Στη μνήμη του άγνωστου μας ήρωα και μάρτυρα εκείνου Έλληνα, που έδωσε τη ζωή του για την Πατρίδα, στην αρχή του μεγάλου εκείνου αγώνα, καθιερώθηκε η αναπαράσταση αυτή, σαν γιορταστικό πλόν λαϊκό έθιμο»⁽¹¹⁾.

Ο ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΙΜΟ

Ο μύθος παντρεύτηκε οριστικά με το αποκριάτικο έθιμο το 1980 όταν τότε με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Συλλόγου και σε κείμενα του υπογραφόμενου τα οποία... έφαγε ο χρόνος, επαναλήφθηκε η αναπαράσταση που είχε σταματήσει το 1972. Και θα παραμείνει ζωντανός, γνωρίζοντας ίσως και άλλες παραλληλαγές, όσο ο γενέθλιος τόπος θα διατηρεί τα έθιμα της Αποκριάς στο πλαίσιο του αρχέγονου Νησιώτικου Καρναβαλιού το οποίο έφθασε ατελές στη νεότερη ιστορία της πόλης με τα αυθεντικά αγροτικής προέλευσης στοιχεία και μεταλλάχθηκε από την επιθυμία των τοπικών παραγόντων για "δυτικοποίηση" την εποχή του αστικού μετασχηματισμού.

Σημειώσεις

* Εισήγηση στη συνάντηση της Πανελλήνιας Ένωσης Λογοτεχνών στη Μεσσήνη με θέμα "Μύθος, τόποι και λογοτεχνία"

1. Μίμη Φερέτου "Η άλωση της Καλαμάτας από τους Αραβες στις 28 Μαΐου 1825" - "Πελοποννησιακά" 1959

2. Κων. Κοτσώνη "Η εκστρατεία του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο" - Δ' Διεθνές Συνέδριο Πελοποννησιακών Σπουδών

3. Γεωργίου Β. Νικολάου "Ανέκδοτη περιγραφή της περιοχής από το Πεταλίδι έως την Καλαμάτα από αξιωματικό του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στο Μοριά" - "Μεσσηνιακά Χρονικά", τόμος Γ'

4. Στράτου Ν. Κτεναβέα "Μεσσηνιακή Επετηρίς 1908"

5. "Σημαία" 11/3/1937

6. Θόδωρου Μ. Τσερπέ "Σατυρικά γυμνάσματα" - 1966

7. "Σημαία" 3/3/1968

8. Δημήτρη Κανελλόπουλου "Η τριλογία του πένθους" - τόμος Γ' "Οι καρδιές χτυπάνε πάντα αριστερά"

9. Μεταφορά της αφήγησης στον υπογραφόμενο

10. Αρχείο ηαογραφικών εργασιών της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών 1970

11. "Ελευθερία" 1/3/1998

